РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ГРАД БЕОГРАД
ОПШТИНА - ЧУКАРИЦА
ОШ „ Бранко Радичевић”
Велика Моштаница
10. Октобар бр. 10
Дел. број: 01-253/4
Дана: 08.07. 2022.године

Тел./ факс: 011/8075–434
Директор: 069/2229297
Е-пошта: *osbrankoradicevic@yahoo.com*
Интернет презентација: *www.osbr.edu.rs*

ОШ „БРАНКО РАДИЧЕВИЋ“

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ
ЗА ПЕРИОД
2022/2023 ДО 2026/2027. ГОД.

ДИРЕКТОР ШКОЛЕ:
Милија Ралевић

М.П.

ПРЕДСЕДНИК ШКОЛСКОГ ОДБОРА:
Љиљана Бошковић

Садржај

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ РАДА 8

2. ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА 10

3. НАСТАВНИ ПЛАН ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА 13

3.1. Наставни план за први циклус 13

3.2. Наставни план за други циклус 15

3.3. Остали облици образовно васпитног рада у разредној настави 19

3.4. Остали облици васпитно образовног рада у предметној настави 20

4. НАСТАВНИ ПРОГРАМ ОБАВЕЗНИХ И ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА ПО РАЗРЕДИМА, СА НАЧИНИМА И ПОСТУПЦИМА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ 21

4.1. Програми обавезних наставних предмета у првом разреду 21

Наставни предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК 21

Наставни предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК 25

Наставни предмет: МАТЕМАТИКА 31

Наставни предмет: СВЕТ ОКО НАС 34

Наставни предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА 38

Наставни предмет: МУЗИЧКА КУЛТУРА 40

Наставни предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ 45

Наставни предмет: Дигитални свет 48

4.2. Програми обавезних изборних предмета у првом разреду 53

Изборни предмет: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ 53

Наставни предмет: ВЕРСКА НАСТАВА 57

4.3. Програми обавезних наставних предмета у другом разреду 64

Предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК 64

Наставни предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК 68

Предмет: МАТЕМАТИКА 73

Предмет: СВЕТ ОКО НАС 79

Предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА 84

Предмет: МУЗИЧКА КУЛТУРА 87

Предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ 97

Назив предмета : ДИГИТАЛНИ СВЕТ 100

4.4. Програми обавезних изборних предмета у другом разреду 103

Назив: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ 103

Назив: ВЕРСКА НАСТАВА 107

4.5. План и програм наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања 113

Назив предмета СРПСКИ ЈЕЗИК 115

Назив предмета: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК 125

Назив предмета: МАТЕМАТИКА 135

Назив предмета ПРИРОДА И ДРУШТВО 145

Назив предмета: МУЗИЧКА КУЛТУРА 152

Назив предмета: ЛИКОВНА КУЛТУРА 158

Назив предмета: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ 162

Назив предмета: ДИГИТАЛНИ СВЕТ 167

Назив програма ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ 173

Изборни предмет: ВЕРСКА НАСТАВА 178

4.6. Програми обавезних наставних предмета у четвртом разреду 183
Наставни предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК 183
Наставни предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК 194
Наставни предмет: МАТЕМАТИКА 201
Наставни предмет: ПРИРОДА И ДРУШТВО 208
Предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА 213
Предмет: МУЗИЧКА КУЛТУРА 215
Предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ 218
Назив програма ПРОЈЕКТНА НАСТАВА 223

4.7. Програми обавезних изборних предмета у четвртом разреду 227
Предмет: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ 227
Предмет: ВЕРСКА НАСТАВА 230

4.8. Програми обавезних наставних предмета у петом разреду 236
Наставни предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ 236
Наставни предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК 243
Наставни предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА 264
Наставни предмет: МУЗИЧКА КУЛТУРА 273
Наставни предмет: ИСТОРИЈА 278
Наставни предмет: ГЕОГРАФИЈА 281
Наставни предмет: МАТЕМАТИКА 286
Наставни предмет: БИОЛОГИЈА 289
Наставни предмет: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА 298
Наставни предмет: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО 306
Наставни предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ 309

4.9. Програми обавезних изборних предмета у петом разреду 321
Наставни предмет: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ 321
Наставни предмет: ВЕРСКА НАСТАВА 325
Наставни предмет: РУСКИ ЈЕЗИК 332

4.10. Слободне наставне активности у петом разреду 339
Наставни предмет: ЧУВАРИ ПРИРОДЕ 340
Наставни предмет: ЦРТАЊЕ,СЛИКАЊЕ И ВАЈАЊЕ 343
Наставни предмет: ХОР И ОРКЕСТАР 346

4.11. Програми обавезних наставних предмета у шестом разреду 349
Наставни предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ 349
Наставни предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК 354
Наставни предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА 368
Наставни предмет: МУЗИЧКА КУЛТУРА 384
Наставни предмет: ИСТОРИЈА 386
Наставни предмет: ГЕОГРАФИЈА 391
Наставни предмет: ФИЗИКА 396
Наставни предмет: МАТЕМАТИКА 399
Наставни предмет: БИОЛОГИЈА 404
Наставни предмет: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА 408
Наставни предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРВАСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ 415
Наставни предмет: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО 428

4.12. Програми обавезних изборних предмета у шестом разреду 429
Наставни предмет: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ 429

Наставни предмет: ВЕРСКА НАСТАВА 433
Наставни предмет: РУСКИ ЈЕЗИК 440

4.13. Програми слободних активности у шестом разреду 446
Наставни предмет: ЧУВАРИ ПРИРОДЕ 446
Наставни предмет : МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ 449
Наставни предмет: ХОР И ОРКЕСТАР 456

4.14. Програми обавезних наставних предмета у седмом разреду 458
Наставни предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ 458
Наставни предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК 474
Наставни предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА 490
Наставни предмет: МУЗИЧКА КУЛТУРА 494
Наставни предмет: ИСТОРИЈА 497
Наставни предмет: ГЕОГРАФИЈА 506
Наставни предмет: ФИЗИКА 518
Наставни предмет: ХЕМИЈА 528
Наставни предмет: МАТЕМАТИКА 543
Наставни предмет: БИОЛОГИЈА 558
Наставни предмет: ТЕХНИЧКО И ИНФОРМАТИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ 568
Наставни предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ 573

4.15. Програми обавезних изборних предмета у седмом разреду 576
Наставни предмет: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ 576
Наставни предмет: ВЕРСКА НАСТАВА 579
Наставни предмет: РУСКИ ЈЕЗИК 587

4.16. Програми слободних активносдти у седмом разреду 595
Слободна активност: ХОР И ОРКЕСТАР 595
Слободна наставна активност : УМЕТНОСТ 599
Слободна наставна активност: ДОМАЋИНСТВО 607

4.17. Програми обавезних наставних предмета у осмом разреду 609
Наставни предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ 609
Наставни предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК 615
Наставни предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА 623
Наставни предмет: МУЗИЧКА КУЛТУРА 625
Наставни предмет: ИСТОРИЈА 633
Наставни предмет: ГЕОГРАФИЈА 642
Наставни предмет: ФИЗИКА 643
Наставни предмет: ХЕМИЈА 652
Наставни предмет: МАТЕМАТИКА 655
Наставни предмет: БИОЛОГИЈА 666
Наставни предмет: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА 671
Наставни предмет : ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО 687
Наставни предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ 693

4.18. Програми обавезних изборних предмета у осмом разреду 702
Наставни предмет: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ 702
Наставни предмет: ВЕРСКА НАСТАВА 707
Наставни предмет: РУСКИ ЈЕЗИК 715

4.19. Програми слободних наставних активности у осмом разреду 728
Слободна наставна активност: ХОР И ОРКЕСТАР 728
Слободна наставна активност: УМЕТНОСТ 731

Наставни предмет: ДОМАЋИНСТВО....739

4.20. ГОДИШЊИ ПРОГРАМ И ПЛАН РАДА ОДЕЉЕНСКИХ СТАРЕШИНА....741
ПЛАН ЧАСОВА ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ - ПРВИ РАЗРЕД....742
ПЛАН ЧАСОВА ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ - ДРУГИ РАЗРЕД....746
ПЛАН ЧАСОВА ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ - ТРЕЋИ РАЗРЕД....748
ПЛАН ЧАСОВА ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ - ЧЕТВРТИ РАЗРЕД....750
ПЛАН РАДА ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ - ПЕТИ РАЗРЕД....752
ПЛАН РАДА ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ - ШЕСТИ РАЗРЕД....754
ПЛАН РАДА ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ - СЕДМИ РАЗРЕД....755
ПЛАН РАДА ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ-ОСМИ РАЗРЕД....756

5. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ....757

5.1. Допунска настава у првом циклусу....757
Допунска настава за први разред....758
Допунска настава за други разред....762
Допунска настава за трећи разред....765
Допунска настава за четврти разред....768

5.2. Додатна настава у првом циклусу....772
Додатна настава за трећи разред....772
Додатна настава за четврти разред....775

5.3. Допунска настава у другом циклусу....776
Допунска настава за пети разред....777
Допунска настава за шести разред....782
Допунска настава за седми разред....788
Допунска настава за осми разред....795

5.4. Додатна настава у другом циклусу....803
Додатна настава за пети разред....804
Додатна настава за шести разред....809
Додатна настава за седми разред....815
Додатна настава за осми разред....822

6. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ....829

7. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКИХ АКТИВНОСТИ....830

7.1. ПРОЈЕКАТ "БЕСПЛАТНЕ ШКОЛЕ СПОРТА"....831

7.2. ПРОГРАМ ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ У ПРИРОДИ....834
ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ЛЕТЊЕГ „СУПЕР КАМПА“....834

7.3. ПИЛОТ ПРОГРАМ " ПОКРЕНИМО НАШУ ДЕЦУ"....835

8. ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА....836

8.1. Програм дечијег савеза....836

8.2. План рада црвеног крста....837

8.3. План рада литерарне секције....838

8.4. План рада литерарне секције I – IV разреда....839

8.5. План рада еколошке секције....841

8.6. План рада рукометне секције....842

8.7. План рада историјске секције 843
8.8. План рада саобраћајне секције 844
8.9. План рада фолклорне секције 845
8.10. План рада новинарске секције 846
8.11. План рада ликовне секције 847
8.12. План рада секције „Млади физичари“ 848
8.13. План рада ритмичке секције 849
9. ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ 850
9.1. Узрасни ниво I, II и III разред 851
9.2. Узрасни ниво IV, V и VI разред 851
9.3. Узрасни ниво VII и VIII разред 851
10. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ И БЕЗБЕДНОСТИ ДЕЦЕ/УЧЕНИКА 853
10.1. Област бр. 1. здрава исхрана 856
10.2. Област бр. 2. безбедно понашање, интервенције 856
10.3. Област бр. 3. физичка активност здравља 856
10.4. Област бр. 4. превенција болести 856
10.5. Област бр. 5. ментална хигијена 857
10.6. Област бр. 6. хумани односи међу половима 857
10.7. Област бр. 7. екологија 857
10.8. Област бр. 8. здравствена служба 857
11. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ 858
12. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ 859
13. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ 861
14. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ 862
15. НАСТАВА У ПРИРОДИ И ЕКСКУРЗИЈА 863
15.1. Програм наставе у природи 863
15.2. Екскурзија за ученике од I – IV 863
15.3. Програм екскурзије за ученике од V - VIII разреда 864
Дводневне екскурзије за ученике V - VIII разреда 864
16. ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ 869
16.1. План и програм рада школског библиотекара 871
17. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА 873
17.1. Превентивне активности: 874
17.2. Интервентне активности : 875
17.3. Праћење ефеката предузетих мера: 876

17.4. Евиденција и документација **876**

17.5. Програм заштите ученика од насиља, злостављења и занемаривања **877**

17.6. Превентива -злоупотреба дувана и психоактивних супстанци (ПАС) **880**

18. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗАШТИТЕ НА РАДУ ***883***

19. ПРОГРАМ " ОСНОВИ БЕЗБЕДНОСТИ ДЕЦЕ ***883***

20. НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ДРУГИХ ОБЛАСТИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА ШКОЛЕ КОЈЕ УТИЧУ НА ОБРАЗОВНО ВАСПИТНИ РАД ***884***

21. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ МАРКЕТИНГА ***885***

22. ПРАЋЕЊЕ ОСТВАРИВАЊА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА ***886***

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ РАДА

1.Закон о основама система образовања и васпитања

Закон је објављен у "Службеном гласнику РС", бр. 88/2017; **27/2018 - dr. zakon, 10/2019, 27/2018 - др. закон, 6/2020 и 129/2021);**

2.Закон о основном образовању и васпитању

Закон је објављен у "Службеном гласнику РС", бр. 55/2013, 101/2017 и 27/2018-**др.закон 6/2020 и 129/2021);**

3. Правилник о општим основама школског програма

Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС - Просветни гласник", бр. 5/2004;

4.Правилник о стандардима квалитета рада установа

Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС",Просветни Гласник бр. 14/2018;

5.Правилник о вредновању квалитета рада установе

Правилник је објављен у „Службеном гласнику РС“ број 10/2019;

6. Правилник о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања

Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС – Просветни гласник", бр. 10/2017;

7.Правилник о изменама и допуни Правилника о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања .Правилник је објављен у „Службеном гласнику РС”, бр. 88/17, 27/18 – др. закон, 10/19 и 6/20)

8. Правилник о наставном плану за први, други, трећи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања

Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС - Просветни гласник", бр. 1/2005, 15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011- други Правилник, 7/2011- други Правилник, 1/2013, 11/2014 и 11/2016;

9. Правилник о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања

Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС - Просветни гласник",
бр. 10/2004, 20/2004, 1/2005, 3/2006, 15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011- други Правилник,, 7/2011- други Правилник, 1/2013, 4/2013, 14/2013, 5/2014, 11/2014, 11/2016 и 6/2017;

10. Правилник о наставном програму за четврти разред основног образовања и васпитања

Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС - Просветни гласник", бр. 3/2006, 15/2006, 2/2008, 3/2011- други Правилник, 7/2011- други Правилник, 1/2013, 11/2014, 11/2016 и 7/2017;

11. Правилник о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања

Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС - Просветни гласник", бр. 6/2007, 2/2010, 7/2010- други Правилник, 3/2011- други Правилник, 1/2013, 4/2013, 11/2016, 6/2017, 8/2017 и 9/2017;

12. Правилник о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања

Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС - Просветни гласник", бр. 5/2008, 3/2011- други Правилник, 1/2013, 5/2014, 11/2016 и 3/2018;

13. Правилник о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања

Правилник је објављен у („Службени гласник РС", бр. 88/17, 27/18 – др. закон, 10/19 и 6/20),

14. Правилник о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања

Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС - Просветни гласник", бр. 2/2010, 3/2011- други Правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016 и 7/2017;

15.Правилник о плану и програму наставе и учења седмог и осмог разреда основног образовања и васпитања са посебним способностима за математику („Службени гласник РС", бр. 88/17, 27/18 – др. закон, 10/19 и 6/20),

16. Правилник о образовним стандардима за крај првог циклуса обавезног образовања за предмете српски језик, математика и природа и друштво

Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС - Просветни гласник", бр. 5/2011;

17. Правилник о општим стандардима постигнућа – образовни стандарди за крај образовања

Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС - Просветни гласник", бр. 5/2010;

18. Правилник о општим стандардима постигнућа за крај основног образовања за страни језик

Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС", бр. 78/2017;

19. Правилник о ближим условима организовања целодневне наставе и продуженог боравка

Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС - Просветни гласник", бр. 77/2014;

20. Правилник о програму за остваривање екскурзије у 1. И 2. Циклусу основног образовања и васпитања

Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС - Просветни гласник", бр. 7/2010;

21. Правилник о програму свих облика рада стручних сарадника

Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС - Просветни гласник", бр. 5/2012;

22. Правилник о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гл. РС- Просветни гласник" , бр. 16/18, 3/19)

23. Правилник о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гл. РС- Просветни гласник" , бр. 6/09, 3/11- други правилник, 8/13, 11/16, 12/18 и 3/19)

24. Правилник о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гл. РС- Просветни гласник" , бр. 5/19)

25. Правилник о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитањаСлужбени гласник РС - Просветни гласник, бр. 11/2019 од 15.08.2019. године, ступио је на снагу 23.08.2019, а примењује се од школске 2021/2022. године

26. Правилник о изменама и допуни Правилника о плану и програму за ученике седмог и осмог разреда основног образовања и васпитања (Службени гласник РС - Просветни гласник, бр. 12/2019 од 22.08.2019. године и бр.17/21.године)

27. Правилник о изменама и допуни Правилника о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања (Службени гласник РС - Просветни гласник, бр. 2/2020 од 09.04.2020. године)

28. Правилник о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања Службени гласник РС - Просветни гласник, бр. 11/2019 од 15.8.2019. године, ступио је на снагу 23.08.2019, а примењује се од школске 2021/2022. године

29. Правилник о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања (Службени гласник РС - Просветни гласник, бр. 3/2020 од 22.05.2020. године).

30. Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник", бр. 11/19, 2/20 и 6/20) у делу:„3. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ",програми предмета:„ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА" и „ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО" замењују се новим програмима предмета: „ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА" и „ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО", а примењује се почев од школске 2021/2022. године.

31.Правилник о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Службени гласник РС", бр. 88/17, 27/18 – др. закон, 10/19 и 6/20),

32. Правилник о општим стандардима постигнућа за матерњи језик за крај првог циклуса основног образовања и васпитања(„Службени гласник РС", бр. 88/17, 27/18 – др. закон, 10/19 и 6/20)

33. Допуна Правилника о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник", бр. 5/19, 1/20,6/20 и 7/2022-допуна програма за Дигитални свет)

2. ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Школски програм је документ на основу којег се остварује Развојни план и укупан образовно-васпитни рад у школи. Школски програм представља основу на којој сваки наставник и стручни сарадник планира и реализује свој рад. Школски програм омогућава оријентацију ученика и родитеља, односно старатеља у избору школе, праћење квалитета образовно-васпитног процеса и његових резултата, као и процену индивидуалног рада и напредовања сваког ученика.
Школски програм се доноси на основу наставног плана и програма у складу са Законом. Поједини делови школског програма иновирају се у току његовог остваривања.
Школа објављује школски програм у складу са Законом и општим актом школе.

Школски програм садржи:

1) циљеве школског програма;
2) наставни план основног образовања и васпитања;
3) програме обавезних и изборних предмета по разредима, са начинима и поступцима за њихово остваривање;
4) програм допунске и додатне наставе;
5) програм културних активности школе;
6) програм школског спорта и спортских активности;
7) програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања;
8) програм слободних активности ученика;
9) програм професионалне оријентације;
10) програм здравствене заштите;
11) програм социјалне заштите;
12) програм заштите животне средине;
13) програм сарадње са локалном самоуправом;
14) програм сарадње са породицом;
15) програм излета, екскурзија и наставе у природи;
16) програм рада школске библиотеке;
17) начин остваривања других области развојног плана школе који утичу на образовно-васпитни рад.

Индивидуални образовни планови свих ученика који се образују по индивидуалном образовном плану чине прилог школског програма.
Када школа реализује факултативни предмет, његов програм саставни је део школског програма.
Саставни део школског програма је и програм безбедности и здравља на раду који обухвата заједничке активности школе, родитеља, односно старатеља и јединице локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду.
Школски програм за образовање одраслих, школски програм за музичко образовање и васпитање, школски програм за балетско образовање и васпитање, предшколски програм, односно припремни предшколски програм део су школског програма када их школа остварује.
У оквиру школског програма основна музичка, односно основна балетска школа може да остварује и програм музичког, односно балетског васпитања и образовања за децу предшколског узраста у трајању до једне године.
У оквиру школског програма, за децу и ученике који не познају српски језик, школа може да реализује и програм за стицање елементарних знања из српског језика.

Начела израде школског програма

Школски програм утемељен је на начелима:
1) усмерености на процесе и исходе учења;
2) заснованости на стандардима, уз систематско праћење и процењивање квалитета програма;
3) уважавања узрасних карактеристика у процесу стицања знања и вештина, формирања ставова и усвајања вредности код ученика;
4) хоризонталне и вертикалне повезаности у оквиру предмета и између различитих наставних предмета;
5) поштовања индивидуалних разлика међу ученицима у погледу начина учења и брзине напредовања, као и могућности личног избора у слободним активностима;
6) заснованости на партиципативним, кооперативним, активним и искуственим методама наставе и учења;
7) уважавања искуства, учења и знања која ученици стичу ван школе и њихово повезивање са садржајима наставе;
8) развијања позитивног односа ученика према школи и учењу, као и подстицања учениковог_

3. НАСТАВНИ ПЛАН ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

3.1. Наставни план за први циклус

ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ 1. РАЗРЕД	Недељни фонд	Годишњи фонд	Валентина Савковић
српски језик	5	180	
енглески језик	2	72	
математика	5	180	
свет око нас	2	72	
ликовна култура	1	36	
музичка култура	1	36	
физичко и здравствено васпитање	3	108	
дигитални свет	1	36	
Укупно	20	630	

ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ 1. РАЗРЕД	Недељни фонд	Годишњи фонд	
грађанско васпитање	1	36	Валентина Савковић
верска настава	1	36	Ружица Милуновић

ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ 2. РАЗРЕД	Недељни фонд	Годишњи фонд	Биљана Раденовић Милован Ивановић
српски језик	5	180	
енглески језик	2	72	
Математика	5	180	
свет око нас	2	72	
ликовна култура	2	72	
музичка култура	1	36	
физичко и здравствено васпитање	3	108	
дигитални свет	1	36	
Укупно	21	756	

ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ 2. РАЗРЕД	Недељни фонд	Годишњи фонд	
грађанско васпитање	1	36	Биљана Раденовић Милован Ивановић
верска настава	1	36	Ружица Милуновић

ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ 3. РАЗРЕД	Недељни фонд	Годишњи фонд	Љиљана Бошковић
српски језик	5	180	
енглески језик	2	72	
Математика	5	180	
природа и друштво	2	72	
ликовна култура	2	72	
музичка култура	1	36	
физичко и здравствено васпитање	3	108	
дигитални свет	1	36	
Укупно	21	756	

ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ 3. РАЗРЕД	Недељни фонд	Годишњи фонд	
грађанско васпитање	1	36	Љиљана Бошковић
верска настава	1	36	Александар Лукић

ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ 4. РАЗРЕД	Недељни фонд	Годишњи фонд	Радмила Кузмановић Слава Табаковић
српски језик	5	180	
енглески језик	2	72	
Математика	5	180	
природа и друштво	2	72	
ликовна култура	2	72	
музичка култура ИЗБОРНИ	1	36	
физичко и здравствено васпитање	3	108	
пројектна настава	1	36	
укупно	21	756	

ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ 4. РАЗРЕД	Недељни фонд	Годишњи фонд	
грађанско васпитање	1	36	Радмила Кузмановић Слава Табаковић
верска настава	1	36	Александар Лукић

3.2. Наставни план за други циклус

ред. број	А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ПЕТИ РАЗРЕД		
		недељно	годишње	реализатори прогарма
1.	Српски језик	5	180	Тијана Биочанин Памела Живковић
2.	Енглески језик	2	72	Мињa Јованчић
3.	Ликовна култура	2	72	Срђан Крстић
4.	Музичка култура	2	72	Лаура Думани
5.	Историја	1	36	Невенка Стевановић Ђорђевић
6.	Географија	1	36	Љиљана Влајковић
7.	Математика	4	144	Срђан Раденовић
8.	Биологија	2	72	Данијела Климента
9.	Техника и технологија	2	72	Иван Радовић
10.	Физичко и здравствено васпитање	2+1	72+36	Миладинка Таталовић
11.	Информатика и рачунарство	1	36	Иван Радовић

ред. број	ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ПЕТИ РАЗРЕД		
		недељно	годишње	реализатори програма
1.	Грађанско васпитање	1	36	Ирена Динић
2.	Верска настава	1	36	Ружица Милуновић
3.	Руски језик	2	72	Ирена Динић
4.	Обавезне физичке активности	0,5	18	Миладинка Таталовић

ред. број	СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ	ПЕТИ РАЗРЕД		
		недељно	Годишње	реализатори прогарма
1.	Чувари природе	1	36	Данијела Климента
2.	Цртање сликање и вајање	1	36	Срђан Крстић
3.	Хор и оркестар	1	36	Лаура Думани

ред. број	А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ШЕСТИ РАЗРЕД		
		недељно	годишње	реализатори прогарма
1.	Српски језик	4	144	Тијана Биочанин Памела Живковић
2.	Енглески језик	2	72	Мињa Јованчић

3.	Ликовна култура	1	36	Срђан Крстић
4.	Музичка култура	1	36	Лаура Думани
5.	Историја	2	72	Невенка Стевановић Ђорђевић
6.	Географија	2	72	Љиљана Влајковић
7.	Физика	2	72	Никола Јованчић
8.	Математика	4	144	Срђан Раденовић
9.	Биологија	2	72	Данијела Климента
10.	Техника и технологија	2	72	Иван Радовић
11.	Физичко и здравствено васпитање	2+1	72+36	Миладинка Таталовић
12.	Информатика и рачунарство	1	36	Ана Ђокић

ред. број	ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ШЕСТИ РАЗРЕД		
		недељно	годишње	реализатори програма
1.	Грађанско васпитање	1	36	Ирена Динић
2.	Верска настава	1	36	Ружица Милуновић
3.	Руски језик	2	72	Ирена Динић
4.	Обавезне физичке активности	0,5	18	Миладинка Таталовић

ред. број	СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ	ШЕСТИ РАЗРЕД		
		недељно	годишње	реализатори прогарма
1.	Чувари природе	1	36	Данијела Климента
2.	Медијска писменост	1	36	Јелена Јаблановић
3.	Хор и оркестар	1	36	Лаура Думани

ред. Број	ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	СЕДМИ РАЗРЕД		
		недељно	годишње	реализатори прогарма
1.	Српски језик	4	144	Тијана Биочанин Памела Живковић
2.	Енглески језик	2	72	Мања Јованчић
3.	Ликовна култура	1	36	Срђан Крстић
4.	Музичка култура	1	36	Лаура Думани
5.	Историја	2	72	Невенка Стевановић Ђорђевић
6.	Географија	2	72	Љиљана Влајковић
7.	Физика	2	72	Никола Јованчић
8.	Хемија	2	72	Божана Делибашић

9.	Математика	4	144	Срђан Раденовић
10.	Биологија	2	72	Данијела Климента
11.	Техника и технологија	2	72	Иван Радовић
12.	Физичко и здравствено васпитање	3	108	Миладинка Таталовић
13.	Информатика и рачунарство	1	36	Иван Радовић

ред. број	ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	СЕДМИ РАЗРЕД		
		недељно	годишње	реализатори програма
1.	Грађанско васпитање	1	36	Ирена Динић
2.	Верска настава	1	36	Ружица Милуновић
3.	Руски језик	2	72	Ирена Динић

ред. број	СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ	СЕДМИ РАЗРЕД		
		недељно	годишње	реализатори прогарма
1.	Хор и оркестар	1	36	Лаура Думани
2.	Уметност	1	36	Срђан Крстић
3.	Домаћинство	1	36	Божана Делибашић

ред. број	А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ОСМИ РАЗРЕД		
		недељно	годишње	реализатори прогарма
1.	Српски језик	4	136	Памела Живковић
2.	Енглески језик	2	68	Мињa Јованчић
3.	Ликовна култура	1	34	Срђан Крстић
4.	Музичка култура	1	34	Лаура Думани
5.	Историја	2	68	Невенка Стевановић Ђорђевић
6.	Географија	2	68	Љиљана Влајковић
7.	Физика	2	68	Никола Јованчић
8.	Хемија	2	68	Божана Делибашић
9.	Математика	4	136	Милан Василијевић
10.	Биологија	2	68	Данијела Климента
11.	Техника и технологија	2	68	Иван Радовић
12.	Физичко и здравствено васпитање	3	108	Миладинка Таталовић
13.	Информатика и рачунарство	1	36	Иван Радовић

ред. број	ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ОСМИ РАЗРЕД		
		недељно	годишње	реализатори програма
1.	Грађанско васпитање	1	36	Ирена Динић
2.	Верска настава	1	36	Ружица Милуновић
3.	Руски језик	2	72	Ирена Динић

ред. број	СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ	ОСМИ РАЗРЕД		
		недељно	годишње	реализатори прогарма
1.	Хор и оркестар	1	34	Лаура Думани
2.	Уметност	1	36	Срђан Крстић
3.	Домаћинство	1	34	Божана Делибашић

3.3. Остали облици образовно васпитног рада у разредној настави

ред. број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОГ РАДА	ПРВИ РАЗРЕД	
		недељно	Годишње
1.	Час одељенског старешине	1	36
2.	Допунска настава	1	36
3.	Ваннаставне - активности	1-2 часа	36-72
4.	Екскурзије		1-3 дана годишнње
5.	Настава у природи		7-10 дана годишнње

ред. број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОГ РАДА	ДРУГИ РАЗРЕД	
		недељно	Годишње
1.	Час одељенског старешине	1	36
2.	Допунска настава	1	36
3.	Ваннаставне - активности	1-2 часа	36-72
4.	Екскурзије		1-3 дана годишнње
5.	Настава у природи		7-10 дана годишнње

ред. број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОГ РАДА	ТРЕЋИ РАЗРЕД	
		недељно	Годишње
1.	Час одељенског старешине	1	36
2.	Допунска настава	1	36
3.	Додатна настава	1	36
4.	Ваннаставне - активности	1-2 часа	36-72
5.	Екскурзије		1-3 дана годишнње
6.	Настава у природи		7-10 дана годишнње

ред. број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОГ РАДА	ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		недељно	Годишње
1.	Час одељенског старешине	1	36
2.	Допунска настава	1	36
3.	Додатна настава	1	36
4.	Ваннаставне - активности	1-2 часа	36-72
5.	Екскурзије		1-3 дана годишнње
6.	Настава у природи		7-10 дана годишнње

3.4. Остали облици васпитно образовног рада у предметној настави

ред. број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОГ РАДА	ПЕТИ РАЗРЕД	
		недељно	Годишње
1.	Редовна настава	28-31	1008-1116
2.	Допунска настава	1	36
3.	Додатни рад	1	36
4.	Час одељенског старешине	1	36
5.	Ваннаставне - активности	1- 2	36-72
6.	Екскурзија	До 2 дана годишње	

ред. број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОГ РАДА	ШЕСТИ РАЗРЕД	
		недељно	Годишње
1.	Редовна настава	29-32	1044-1152
2.	Допунска настава	1	36
3.	Додатни рад	1	36
4.	Час одељенског старешине	1	36
5.	Ваннаставне - активности	1- 2	36-72
6.	Екскурзија	До 2 дана годишње	

ред. број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОГ РАДА	СЕДМИ РАЗРЕД	
		недељно	Годишње
1.	Редовна настава	31-34	1116-1224
2.	Допунска настава	1	36
3.	Додатни рад	1	36
4.	Час одељенског старешине	1	36
5.	Ваннаставне - активности	1- 2	36-72
6.	Екскурзија	До 2 дана годишње	

ред. број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОГ РАДА	ОСМИ РАЗРЕД	
		недељно	Годишње
1.	Редовна настава	31-33	1054-1122
2.	Допунска настава	1	34
3.	Додатни рад	1	34
4.	Час одељенског старешине	1	36
5.	Ваннаставне - активности	1- 2	34-68
6.	Екскурзија	До 3 дана годишње	

4. НАСТАВНИ ПРОГРАМ ОБАВЕЗНИХ И ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА ПО РАЗРЕДИМА, СА НАЧИНИМА И ПОСТУПЦИМА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ

4.1. Програми обавезних наставних предмета у првом разреду

Наставни предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК

Разред: ПРВИ

Циљ наставе *српског језика* у првом циклусу основног образовања и васпитања јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; уочава значај језика као основе националне културе и националног идентитета; негује љубав према српском језику и књижевности; развија читалачке компетенције одговарајућим врстама читања усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења и усваја књижевна знања; поступно изграђује свој уметнички сензибилитет, естетски укус, имагинацију, морално просуђивање, критичко мишљење; стиче и развија најшира хуманистичка знања и научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

Задаци наставе српског језика:

- развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује;
- основно описмењавање најмлађих ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика;
- поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика;
- упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика;
- оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника и читаоца);
- развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности;
- развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза;
- увежбавање и усавршавање гласног читања (правилног, логичког и изражајног) и читања у себи (доживљајног, усмереног, истраживачког);
- оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова;
- упознавање, читање и тумачење популарних и информативних текстова из илустрованих енциклопедија и часописа за децу;
- поступно, систематично и доследно оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста;
- развијање потребе за књигом, способности да се њоме самостално служе као извором сазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке (одељењске, школске, месне); поступно овладавање начином вођења дневника о прочитаним књигама;
- поступно и систематично оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање сценских остварења (позориште, филм);
- усвајање основних теоријских и функционалних појмова из позоришне и филмске уметности;

- упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске књижевности, позоришне и филмске уметности, као и других уметничких остварења;
- развијање поштовања према културној баштини и потребе да се она негује и унапређује;
- навикавање на редовно праћење и критичко процењивање емисија за децу на радију и телевизији;
- подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво;
- подстицање, неговање и вредновање ученичких ваннаставних активности (литерарна, језичка, рецитаторска, драмска, новинарска секција и др.);
- васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинољубивости, солидарности и других моралних вредности;
- развијање патриотизма и васпитавање у духу мира, културних односа и сарадње међу људима.

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ИСХОДИ

Програм наставе и учења *српског језика* заснован је на исходима, односно на процесу учења и ученичким постигнућима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз све четири предметне области.

Број часова по теми	НАСТАВНА ТЕМА (садржаји у оквиру теме)	Временска динамика (месец)	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Начин остваривања програма	
				Активности ученика	Активности наставника
90	**ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ** Глас и слово; штампана и писана слова ћириличког писма. Речи и реченице као говорне и писане целине. Текстови засићени словима која се обрађују/ текстови предвиђени за глобално читање. Све врсте текстова који су написани штампаним или писаним словима. Језичке игре. Аналитичко-синтетичка вежбања; лексичка и синтаксичка вежбања; моторичке вежбе. Писање (преписивање, самостално писање и диктат). Читање (шчитавање/глобално читање, гласно и тихо читање); питања којима се проверава разумевање прочитаног. Изговор и писање гласова који ученицима причињавају тешкоће (нпр. ћ, ђ; џ, ч; ј, љ).	Септембар Октобар Новембар Јануар Фебруар Март	- разликује изговорени глас и написано слово; изговорене и написане речи и реченице; - влада основном техником читања и писања ћириличког текста; - разуме оно што прочита;	слуша примењује поставља питања одговара на питања препричава прича примењује знања пише анализира стиче навике илуструје	планира подстиче ученике објашњава мотивише ученике подучава ученике како да анализирају свој и туђи рад омогућава примену наученог прати ефекте сопственог рада проверава рад ученика
45	**КЊИЖЕВНОСТ** ШКОЛСКА ЛЕКТИРА **Поезија** Народна песма, *Ја сам чудо видео*	Септембар Новембар Децембар Јануар Фебруар Март	- активно слуша и разуме садржај књижевноуметничког текста који му се чита;	слуша примењује поставља питања одговара на питања	планира подстиче ученике објашњава мотивише ученике

	Јован Јовановић Змај, *Зимска песма*; Војислав Илић, *Пролетња зора*/ Воја Царић, *Пролеће*/ Мира Алечковић, *Ветар сејач*; Десанка Максимовић, *Првак*; *Хвалисави зечеви/ У гостима / Ливадско звонце*; Гвидо Тартаља, *Китова беба/ Мрави/ Постеља за зеку*; Бранко Ћопић, *Јежева кућица* (читање у наставцима); Душан Радовић, *Јесења песма/ Срећна Нова година*; Љубивоје Ршумовић, *Ау што је школа згодна*; *Дете/ Деца су украс света* Стеван Раичковић, *Цртанка/* Бранислав Лазаревић, *Сликар*; Перо Зубац, *Добар друг ти вреди више*;Драгомир Ђорђевић, *Није лако бити дете*; **Проза** Народна прича, *Свети Сава и ђаци*; Народна прича, *Деда и репа/ Голуб и пчела*; Народна басна, *Лисица и гавран*; Доситеј Обрадовић, *Два јарца*; *Две козе*; Лав Николајевич Толстој, *Два друга*; Драган Лукић, *Јоца вози тролејбус*/ Игор Коларов, *Дум-дум Оливер и његов бубањ*; Ђуро Дамјановић, *Дан кад је јутро било слово*/ Весна Ћоровић Бутрић, *Ноћни ћошак*; Избор из народних и ауторских загонетки (Десанка Максимовић, *Загонетке лаке за ђаке*, *Загонетке* Григора Витеза и Бране Цветковића); **Драмски текстови** Гвидо Тартаља, *Зна он унапред*; Душан Радовић, *Тужибаба*; Александар Поповић, *Неће увек да буде први*; Бора Ољачић, *Први дан у школи*; **Популарни и информативни текстови** Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Свети Сава, Вук Стефановић Караџић, знаменита завичајна личност и др.); Милан Шипка: *Буквар* **ДОМАЋА ЛЕКТИРА** *Јован Јовановић Змај,* Песме за децу (избор); Избор из басни и сликовница за децу **Књижевни појмови:** песма; прича; догађај; место и време збивања; књижевни лик –	Април Мај Јун	- препозна песму, причу и драмски текст; - одреди главни догађај, време (редослед догађаја) и место дешавања у вези са прочитаним текстом; - уочи ликове и прави разлику између њихових позитивних и негативних особина; - изрази своје мишљење о понашању ликова у књижевном делу; - препозна загонетку и разуме њено значење; - препозна басну и разуме њено значење	прича чита примењује знања пише анализира стиче навике илуструје	подучава ученике како да анализирају свој и туђи рад омогућава примену наученог прати ефекте сопственог рада проверава рад ученика

	изглед, основне особине и поступци; драмски текст за децу; шаљива песма; басна;загонетка.				
10	**ЈЕЗИК** Реченица; реч; слово. Улога гласа/слова у разликовању значења изговорене односно написане речи. Реченице као обавештење, питање и заповест. Велико слово на почетку реченице, у писању личних имена и презимена, имена насеља (једночланих) и назива места и улице у којој ученик живи, као и назив школе коју похађа. Правилно потписивање (име, па презиме). Тачка на крају реченице; место и функција упитника и узвичника у реченици.	Септембар Октобар Новембар Април Јун	- разликује слово, реч и реченицу; - правилно изговори и напише кратку и потпуну реченицу једноставне структуре са одговарајућом интонацијом односно интерпункцијским знаком на крају; - правилно употреби велико слово;	слуша примењује поставља питања одговара на питања препричава прича примењује знања пише чита анализира стиче навике илуструје	планира подстиче објашњава мотивише подучава ученике како да анализирају свој и туђи рад омогућава примену наученог прати ефекте сопственог рада проверава рад ученика
35	**ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА** **Говорење** Вођени и слободни разговор. Говорни предлошци. Усмена порука. Причање и описивање. Казивање књижевног текста. Драмски, драматизовани текстови, сценска импровизација. Сценско извођење текста (драмско и луткарско). Богаћење речника: лексичке и синтаксичке вежбе. Разговорне, ситуационе и језичке игре **Слушање** Стварне и симулиране ситуације. Слушна порука. Аудио-визуелни записи. Игре за развијање слушне пажње. **Писање** Питања о сопственом искуству, бићима, предметима, појавама, сликама, о књижевном и некњижевном тексту. Писана порука. Краћа текстуална целина: о сопственом искуству, о доживљају, о сликама, поводом књижевног текста. Реченице/кратак текст погодан за диктирање.	Септембар Октобар Децембар Јануар Фебруар Март Април Мај Јун	- учтиво учествује у вођеном и слободном разговору; - обликује усмену поруку служећи се одговарајућим речима; - усмено прича према слици/сликама и о доживљајима; - усмено описује ствари из непосредног окружења; - бира и користи одговарајуће речи у говору; на правилан начин користи нове речи у свакодневном говору; - напамет говори краће књижевне текстове; - учествује у сценском извођењу текста; - пажљиво и културно слуша саговорнике; - слуша, разуме и парафразира поруку; - слуша интерпретативно читање и казивање књижевних текстова ради разумевања и доживљавања; - примењује основна правописна правила; - пише читко и уредно; - писмено одговара на постављена питања; - спаја више реченица у краћу целину; - пише реченице по диктату примењујући основна правописна правила;	прича препричава описује рецитује глуми слуша примењује поставља питања анализира стиче навике пише по диктату пише састав пише аутодиктат	планира подстиче објашњава мотивише подучава ученике како да анализирају свој и туђи рад омогућава примену наученог прати ефекте сопственог рада проверава рад ученика

	Читање Књижевни текстови. Текстови са практичном наменом: позивница, упутство, списак за куповину и др. Нелинеарни текстови: текст у табели, распоред часова, стрип, улазница и др. Информативни текстови: 1. уџбенички: Милан Шипка, *Буквар*; текстови о знаменитим личностима српске културе; 2. ванџбенички: о правилима учтивог понашања (бонтон); о месту у којем ученици живе; о животињама итд.		- гласно чита, правилно и са разумевањем; - тихо чита (*у себи*) са разумевањем прочитаног; - пронађе информације експлицитно изнете у тексту.	слуша	

Наставни предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК – 1. РАЗРЕД

НАСЛОВ УЏБЕНИКА: Family and Friends – Foundation Second Edition (Енглески језик за први разред основне школе, радни уџбеник)
АУТОР: Susan Iannuzzi
ИЗДАВАЧ: *Нови Логос*, Београд, Србија у сарадњи са *Oxford University Press* – ом, Оксфорд, Велика Британија, 2018.

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне фунцкије)	**ИСХОДИ**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**	**Број часова по теми**	**Обрада**	**Остали типови**
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:	**Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:**			
1. Увод у предмет Поздрављање и предствaљање	**Разумеју једноставне поздраве и реагују на њих; поздраве и отпоздраве користећи најједноставнија језичка средства; питају и кажу како се зову.**	**- изразе и речи које се користе код представљања и упознавања – *Hello. I'm (Miloš). Goodbye.***	**1**	**0**	**0**
2. Hello Здраво Поздрављање и представљање; изражавање упутстава и налога	**Разумеју и именују бића и предмете који се односе на тему; разумеју једноставне исказе који се односе на поздрављање и представљање; поздрављају, отпоздрављају, размењују информације личне природе (питају и кажу како се зову); разумеју једноставна упутства и налоге и реагују на њих; формулишу једноставна упутства и налоге; поштују правила учтиве комуникације.**	**- препознавање и именовање ликова из уџбеника; - изразе који се користе за поздрављање, представљање, и основну друштвену комуникацију са вршњацима – *I'm (Miloš). Hello. Bye. How are you? I'm fine thank you.*** **- бројеве од 1 до 10; - једноствне наредбе – *Stand up. Sit down. Clap. Poit to … . Count to 10.*** **- кратку причу која се односи на тему.**	**5**	**2**	**3**
3. My classroom Моја учионица Описивање места; изражавање упутстава и	**Препознају и именују предмете из учионице; разумеју једноставан опис места; описују место користећи најједноставнија језичка средства; разумеју једноставна упутства и налоге и реагују на њих;**	**- речи којима се именују школски предмети – *bin, board, chair, table, door, window, picture*; - језичку структуру – *What's this? It's a …*; - једноствне наредбе – *Stand up. Sit down.* - дијалошки модел – *It's for you. Thank you.* - кратку причу која се односи на тему.**	**5**	**2**	**3**

налога; захваљивање	**формулишу једноставна упутства и налоге; разумеју изразе за захваљивање и упућују захвалност; уоче сличности разлике у школском животу у циљној култури и код нас.**				
4. My toys Моје играчке Изражавање припадања; захваљивање	**Препознају и именују играчке; разумеју једноставне исказе којима се изражава припадање; знају да кажу чије је нешто; изразе захвалност; уоче сличности и разлике у начину разоноде у циљној култури и код нас; поштују правила учтиве комуникације.**	**- речи којима се именују играчке – *ball, ballon, boat, car, doll, robot, puzzle*; - језичку структуру – *This is my / your …*; - дијалошки модел – *Here you are. Thank you.* - кратку причу која се односи на тему.**	**5**	**2**	**3**
5. Review 1 Понављање 1 Представљање и поздрављање	**Разумеју једноставне исказе који се односе на поздрављање и представљање; поздрављају, отпоздрављају, размењују информације личне природе (питају и кажу како се зову); разумеју једноставна упутства и налоге и реагују на њих; формулишу једноставна упутства и налоге; поштују правила учтиве комуникације.**	**- изразе који се користе за поздрављање, представљање, и основну друштвену комуникацију са вршњацима – *I'm (Miloš). Hello. Bye. How are you? I'm fine thank you. Nice to see you. Nice to see you, too.* - једноствне наредбе – *Stand up. Sit down. Clap. Point to … .***	**1**	**0**	**1**
6. My things Моје ствари Описивање предмета; изражавање количина; тражење и давање информација личне природе.	**Препознају и именују школски прибор; разумеју једноставне исказе који се односе на количине; изражавају количине најједноставнијим језичким средствима; разумеју једноставна питања личне природе и реагују на њих; размењују информације личне природе (питају и кажу колико имају година); уоче сличности и разлике у изгледу школског простора у циљној култури и код нас.**	**- речи којима се именује школски прибор – *bag, book, lunch box, pencil, pencil box, rubber, water bottle*; - језичке структуре – *How many…? How old are you? I'm (six)*. - кратку причу која се односи на тему.**	**5**	**2**	**3**
7. Shapes and colours Облици и боје Описивање предмета; изражавање количина.	**Препознају и именују боје и облике; разумеју једноставне описе предмета и исказе који се односе на изражавање количина; описују предмете и изражавају количине користећи најједноставнија језичка средства; размењују информације које се односе на описе предмета и количине; уоче сличности и разлике у начину забаве вршњака у циљној култури и код нас.**	**- речи којима се именују боје и облици – *blue, green, orange, red, yellow, circle, triangle, square, rectangle*; - језичке структуре – *What colour is it / this? It's (yellow). It's a (blue) (triangle). How many (sqaures)? (Five) squares.* - кратку причу која се односи на тему.**	**5**	**2**	**3**
8. My farm Моја фарма Описивање места.	**Препознају и именују домаће животиње и појмове који се односе на сеоско домаћинство; разумеју једноставан опис места; описују место користећи најједноставнија језичка средства; уоче сличности разлике у начину живота у селу у циљној култури и код нас.**	**- речи којима се именују домаће животиње и појмови везани за сеоско домаћинство – *butterfly, duck, donkey, field, flower, goat, sun*; - језичку структуру – *Is it a... ? Yes, it is. No, it isn't.* - кратку причу која се односи на тему.**	**5**	**2**	**3**

9. Review 2 **Понављање 2** **Описивање предмета и места; позив и реаговање на позив у заједничкој активности.**	**Разумеју једноставан опис предмета и места; описују предмете и места користећи најједноставнија језичка средства; разумеју позив и реагују на њега; упућују позив на заједничку активност; разумеју и поштују правила учтиве комуникације.**	**- речи и изразе који су се радили у темама 6, 7 и 8;** **- језичке структуре из тема 6, 7 и 8;** **- *Please put your books away and come here.*** **- титуле за обраћање *Miss***	**1**	**0**	**1**
10. Project 1 **Пројекат 1** **Изражавање количина.**	**Препознају и именују бројеве до 10; разумеју једноставне исказе који се односе на количине и изражавају количине једноставним језичким средствима.**	**- бројеве до 10, школски прибор;** **- језичке структуре *How many (buttons)? Three (buttons). This is my number (four).***	**2**	**0**	**2**

11. Merry Christmas **Срећан Божић** **Честитање**	**Разумеју једноставне честитке и одговоре на њих; упуте једноставне честитке; уоче сличности и разлике у начину прославе Божића код нас и у ВБ.**	**- изразе и речи које се односе на Божић – *reindeer, Father Christmas, present, cracker, Christmas stocking, Merry Christmas*;** **- сличности и разлике у начину прославе Божића код нас и у ВБ;- песму *We wish you a Merry Christmas;* - Божићне игре.**	**3**	**0**	**3**
12. My clothes **Моја одећа** **Описивање предмета**	**Препознају и именују делове одеће; разумеју једноставан опис предмета; описују предмете користећи најједноставнија језичка средства; уоче сличности разлике у начину одевања у циљној култури и код нас.**	**- речи којима се именују делови одеће – *jumper, shirt, shorts, skirt, socks, trousers*;** **- језичку структуру – *What colour is it/are they? It's/They're...*** **- кратку причу која се односи на тему.**	**5**	**2**	**3**
13. My body **Моје тело** **Описивање живих бића**	**Препознају и именују делове тела; разумеју једноставан опис људи; описују себе користећи најједноставнија језичка средства; уоче сличности и разлике у начину забаве и учења у циљној култури и код нас.**	**- речи којима се именују делови тела – *arms, ears, eyes, feet, fingers, hands, head, legs, toes, noes, knees*;** **- језичку структуру – *I've got ten toes / two arms / ten toes…*;** **- кратку причу која се односи на тему.**	**5**	**2**	**3**
14. Happy Easter **Срећан Ускрс** **Честитање**	**Разумеју једноставне честитке и одговоре на њих; упуте једноставне честитке; уоче сличности и разлике у начину прославе Ускрса код нас и у ВБ.**	**- изразе и речи које се односе на Ускрс – *bunny, daffodil, Easter egg, chocolate egg, chick, Happy Easter*;** **- сличности и разлике у начину прославе Ускрса код нас и у ВБ;** **- песму *Do the bunny hop*;** **- Ускршње игре.**	**3**	**0**	**3**
15. My family **Моја породица** **Представљање**	**Препознају и именују чланове породице; представе чланове своје породице; уоче сличности и разлике у породичним односима у ВБ и код нас.**	**- речи којима се именују чланови породице – *baby, brother, dad, grandma, grandpa, mum, sister,family*;** **- језичке структуре – *Who's this? It's (my aunt). He's /She's … You're … They're… We're … This is my /your …*** **- кратку причу која се односи на тему.**	**5**	**2**	**3**
16. Review 3 **Понављање 3** **Описивање предмета и места; позив и реаговање на позив у заједничкој активности.**	**Разумеју једноставан опис предмета и места; описују предмете и места користећи најједноставнија језичка средства; разумеју позив и реагују на њега; упућују позив на заједничку активност; разумеју и поштују правила учтиве комуникације.**	**- речи и изразе који су се радили у темама 12, 13 и 15;** **- језичке структуре из тема 12, 13 и 15;** **- *Clean up. Let's work together.***	**1**	**0**	**1**

17. My party Моја журка Изражавање допадања/ недопадања; честитање.	**Препознају и именују храну и пиће; разумеју једноставне исказе за изражавање допадања/ недопадања и реагују на њих; траже мишљење и изражавају допадање/недопадање једноставним језичким средствима; разумеју једноставно исказане честитке и одговаре на њих; упуте једноставне честитке; уоче сличности и разлике у начину прославе рођендана у ВБ и код нас.**	**- речи којима се именује храна – *banana, biscuit, carrot, orange, sandwich, sweet, tomato, cake*;** **- изразе и речи које се односе на рођендан – *birthday, candle, Happy birthday to you / me*;** **- језичку структуру – *I / We like / don't like* + израз *yummy*** **- кратку причу која се односи на тему.**	**2**	**4**	**6**
18. My feelings Моја осећања Исказивање потреба и осећања	**Препознају и именују речи које се односе на тему; разумеју свакодневне исказе у вези са непосредним потребама и осећањима и реагују на њих; изразе основне потребе и осећања кратким и једноставним језичким средствима; уоче сличности и разлике у породичним односима у ВБ и код нас.**	**- речи и изразе којима се именују потребе и осећања – *cold, happy, hot, hungry, sad, scared, shy, sleepy, thirsty*** **- језичке структуре – *I'm (hungry). Are you (cold)? Yes, I am. No, I'm not.*** **- кратку причу која се односи на тему.**			
19. Project 2 Описивање живих бића	**Опишу биљку користећи најједноставнија језичка средства; уоче сличности и разлике у начину изучавања предмета у циљној култури и код нас.**	**- речи и изразе који се односе на тему – *jar, paper tissue, plant, bean*** **- језичку структуру – *It's green/thin…***	**1**	**0**	**1**
20. My room Моја соба Исказивање положаја у простору	**Препознају и именују речи које се односе на тему; разумеју једноставна обавештења о положају у простору и реагују на њих; траже и пруже кратка и једноставна обавештења о положају у простору.**	**- речи којима се именује намештај и припадајућа опрема – *bed, blanket, pillow, rug, shelf…*** **- предлози за место – *in, on, under*** **- језичку структуру – *Where is it? It's in/on/under…*** **- кратку причу која се односи на тему.**			
Укупан број часова (збирно)			**72**	**24**	**48**

Број и назив теме	**Стандарди постигнућа**	**Процена и провера постигнућа**	**Корелација**
1.Увод у предмет	**1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.15. 1.2.1. 1.2.4. 1.3.1.**	**Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама.**	**Грађанско васпитање, српски језик**
2. Hello Здраво	**1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.15. 1.2.1. 1.2.4. 1.3.1.**	**Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама.**	**Грађанско васпитање, музичка култура, драмска уметност, српски језик**
3. My classroom Моја учионица	**1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.15. 1.1.21. 1.1.22. 1.2.1. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1.**	**Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања, ученички радови/мини пројекти.**	**Грађанско васпитање, музичка култура, драмска уметност, српски језик, свет око нас**

4. My toys Моје играчке	**1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.15. 1.1.21. 1.1.22. 1.2.1. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1.**	**Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања, ученички радови/мини пројекти.**	**Грађанско васпитање, свет око нас, музичка култура, драмска уметност, српски језик**
5. Review 1 Понављање 1	**1.1.1. 1.1.2. 1.1. 1.1.21. 1.1.22. 3. 1.1.4. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.15. 1.1.21. 1.1.22. 1.2.1. 1.2.4. 1.3.1.**	**Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама.**	**Грађанско васпитање, драмска уметност, српски језик**
6. My things Моје ствари	**1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.15. 1.1.21. 1.1.22. 1.2.1. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1.**	**Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања, ученички радови/мини пројекти .**	**Грађанско васпитање, музичка култура, ликовна култура, драмска уметност, српски језик, свет око нас**
7. Shapes and colours Облици и боје	**1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.15. 1.1.21. 1.1.22. 1.2.1. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1.**	**Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања, ученички радови/мини пројекти .**	**Грађанско васпитање, музичка култура, ликовна култура, драмска уметност, српски језик, математика**
8. My farm Моја фарма	**1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.15. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.2.1. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3.**	**Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања, ученички радови/мини пројекти.**	**Грађанско васпитање, свет око нас, ликовна култура, музичка култура, драмска уметност, српски језик.**

9. Review 2 Понављање 2	**1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.15. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.2.1. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3.**	**Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања, ученички радови/мини пројекти.**	**Грађанско васпитање, свет око нас, драмска уметност, математика, српски језик.**
10. Project 1 Пројекат 1	**1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.15. 1.1.21. 1.1.20. 1.1.22. 1.2.1. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3.**	**Усмена презентација пројеката.**	**Математика**
11. Merry Christmas Срећан Божић	**1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.15. 1.1.21. 1.1.22. 1.2.1. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.12.**	**Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, ученички радови/мини пројекти.**	**Грађанско васпитање, верска настава, музичка и ликовна култура, драмска уметност**
12. My clothes Моја одећа	**1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13 1.1.15. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.2.1. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.12.**	**Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике**	**Грађанско васпитање, музичка и ликовна култура, драмска**

		формативног оцењивања, ученички радови/мини пројекти.	уметност, српски језик
13. My body Моје тело	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13 1.1.15. 1.120. 1.1.21. 1.1.22. 1.2.1. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.12.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања, ученички радови/мини пројекти.	Грађанско васпитање, музичка и ликовна култура, драмска уметност, српски језик, свет око нас
14. Happy Easter Срећан Ускрс	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.15. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.2.1. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.3. 2.1.12.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, ученички радови/мини пројекти.	Грађанско васпитање, верска настава, музичка, ликовна и драмска уметност.
15. My family Моја породица	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.15. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.2.1. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.3. 2.1.12.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања, ученички радови/мини пројекти.	Грађанско васпитање, музичка и ликовна култура, драмска уметност, српски језик, свет око нас
16. Review 3 Понављ ање 3	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.15. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.2.1. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.3. 2.1.12.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама.	Грађанско васпитање, драмска уметност, српски језик
17. My party Моја журка	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.2.1. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.3. 2.1.12.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања, ученички радови/мини пројекти.	Грађанско васпитање, музичка и ликовна култура, драмска уметност, српски језик, свет око нас

18. My feelings Моја осећања	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.2.1. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.3. 2.1.12.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања, ученички радови/мини пројекти.	Грађанско васпитање, музичка и ликовна култура, драмска уметност, српски језик, свет око нас
19. Project 2 Описивањ е живих бића	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.2.1. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.3. 2.1.12.	Усмена презентација пројеката.	Свет око нас
20. My room Моја соба Исказива ње	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.2.1. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.3. 2.1.12.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике	Грађанско васпитање, музичка и ликовна култура, драмска уметност, српски

положаја у простору		**формативног оцењивања, ученички радови/мини пројекти.**	**језик, свет око нас**

Наставни предмет: МАТЕМАТИКА

Разред: ПРВИ

Циљ наставе математике у основној школи јесте да ученици усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и зависности у животу и друштву; да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе, за успешно настављање математичког образовања и за самообразовање као и да доприносе развијању менталних способности, формирању научног погледа на свет и свестраном развитку личности ученика.

Задаци наставе математике јесу:

- да ученици стичу знања неопходна за разумевање квантитативних и просторних односа и законитости у разним појавама у природи, друштву и свакодневном животу;
- да ученици стичу основну математичку културу потребну за откривање улоге и примене математике у различитим подручјима човекове делатности (математичко моделовање), за успешно настављање образовања и укључивање у рад;
- да развија ученикову способност посматрања, опажања и логичког, критичког, стваралачког и апстрактног мишљења;
- да развија културне, радне, етичке и естетске навике ученика, као и математичку радозналост у посматрању и изучавању природних појава;
- да ученици стичу способност изражавања математичким језиком, јасност и прецизност изражавања у писменом и усменом облику;
- да ученици усвоје основне чињенице о скуповима, релацијама и пресликавањима;
- да ученици савладају основне операције с природним бројевима као и основне законе тих операција;
- да ученици упознају најважније равне и просторне геометријске фигуре и њихове узајамне односе;
- да оспособи ученике за прецизност у мерењу, цртању и геометријским конструкцијама;
- да ученицима омогући разумевање одговарајућих садржаја природних наука и допринесе радном и политехничком васпитању и образовању;
- да изграђује позитивне особине ученикове личности, као што су: истинољубивост, упорност, систематичност, уредност, тачност, одговорност, смисао за самостални рад;
- да интерпретацијом математичких садржаја и упознавањем основних математичких метода допринесе формирању правилног погледа на свет и свестраном развитку личности ученика;
- да ученици стичу навику и обучавају се у коришћењу разноврсних извора знања.

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ИСХОДИ

Програм наставе и учења *математике* заснован је на исходима, односно на процесу учења и ученичким постигнућима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз предвиђених пет области/тема.

Број часова по теми	НАСТАВНА ТЕМА (садржаји у оквиру теме)	Временска динамика (месец)	ИСХОДИ По завршеној теми/ области ученик ће бити у стању да:	Начин остваривања програма	
				Активности ученика	Активности наставника

27	**ГЕОМЕТРИЈА** ПРЕДМЕТИ У ПРОСТОРУ И ОДНОСИ МЕЂУ ЊИМА Посматрање предмета: положај и величина предмета. Релације међу предметима: већи, мањи; лево, десно; испред, иза: испод, изнад; горе, доле, итд. Предмети облика круга, правоугаоника и квадрата. ЛИНИЈА И ОБЛАСТ Крива и права линија. Затворена и отворена линија. Унутрашњост и спољашњост: речи у, на и ван. Спајање тачака правим и кривим линијама. Дуж. КЛАСИФИКАЦИЈА ПРЕДМЕТА ПРЕМА СВОЈСТВИМА Упоређивање предмета по облику и боји. Упоређивање предмета по висини, ширини, дужини	Септембар Октобар	- упознат је са градивом математике у првом разреду и са прибором који ће користити - одређује међусобни положај предмета и бића и њихов положај у односу на тло - именује и уочава геометријске облике предмета из непосредне околине - именује геометријска тела - сложи/разложи фигуру која се састоји од од познатих облика. - разликује унутрашњост и спољашњост; разликује у, на и ван - разликује праву, криву, изломљену, отворену и затворену линију - уочава тачку; спаја тачке правим и кривим линијама - црта праву линију и дуж помоћу лењира - групише предмете са заједничким својством - упоређује предмете и бића по висини и дужини - упоређује предмете и бића по ширини	активно слуша примењује ради на задацима ради самостално иницира рад сарађује поставља и одговара на питања процењује објашњава следи инструкције примењује знања упоређује, црта, именује класификује чита, пише анализира испробава коментарише свој рад и рад другара	Планира организује прзентује води циљани разговор обезбеђује наставна средства омогућава примену наученог прати ефекте свог и рада ученика демонстрира подстиче ученике израђује и поставља задатке проверава рад ученика обавештава објашњава мотивише даје повртне информације подучава стратегијама учења
139	**ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ ДО 100 И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА** Бројање, писање и читање бројева. Цифре. Опис скупа навођењем чланова или својства. Члан скупа. Приказивање скупова. Бројање унапред и уназад и са прескоком. Скупови са различитим и скупови са истим бројем елемената. Приказивање бројева помоћу тачака на бројевној правој. Упоређивање бројева. Знаци: <, >, =. Редни бројеви. Сабирање и одузимање природних бројева у оквиру 20 (са прелазом преко десетице) и приказивање на бројевној правој. Сабирање и одузимање бројева до 100 без прелаза преко десетице и	Октобар Новембар Децембар Јануар Фебруар Март Април Мај	- разуме појам скупа и елемента скупа - препознаје скупове са истим бројем елемената - препознаје скупове са различитим бројем елемената - пребројава елементе датог скупа - развија појам броја преко појма скупа, броји - упоређује бројеве у блоку бројева до 5 - користи знаке плус, минус и једнако - користи појмове сабирање, сабирак, збир - користи појмове одузимање, умањеник, умањилац, разлика - одређује претходнике и следбенике - усваја појам једноцифреног броја - чита, записује, упоређује и броји једноцифрене бројеве - пише и чита бројевеод 0до10	активно слуша примењује ради на задацима ради самостално иницира рад сарађује поставља и одговара на питања процењује објашњава следи инструкције примењује знања упоређује, црта, именује класификује чита, пише, броји анализира испробава коментарише свој рад и рад другара	Планира организује прзентује води циљани разговор обезбеђује наставна средства омогућава примену наученог прати ефекте свог и рада ученика демонстрира подстиче ученике израђује и поставља задатке проверава рад ученика обавештава објашњава мотивише

	приказивање на бројевној правој. Знаци + и -; речи: сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика, за толико већи, мањи број. Својства сабирања. Нула као сабирак и резултат одузимања. Одређивање непознатог броја уједнакостима с једном операцијом погађањем. Прости и сложенији текстуални задаци с применом сабирања и одузимања. Динар, кованице и новчанице до 100 динара		- сабира и одузима бројеве од 0 до 10 - усваја појам десетице и Јединице - одређује број десетица и јединица у датим бројевима - - користи бројевну праву приликом приказивања бројева, сабирања и одузимања - користи редне бројеве - користи својство замене места и здруживања абирака - користи везу сабирања и одузимања као олакшицу приликом рачунања - одређује за толико већи и за толико мањи број - одређује непознати број погађањем - развија појам двоцифреног броја - усваја појам прве и друге десетице - разликује парне и непарне бројеве - упоређује десетице прве стотине - сабира и одузима десетице - чита и записује бројеве прве стотине - упоређује бројеве прве стотине - сабира и одузима бројеве до 100 без прелазипрекодесетице		даје повртне информације подучава стратегијама учења
7	**МЕРЕЊЕ И МЕРЕ** Мерење дужине (метар) Новац (динар и пара)	Мај Јун	- мери дужину задатом, нестандардном јединицом мере - разликује новчане апоене до 100 динара и упоређује њихову вредност	активно слуша примењује ради на задацима поставља и одговара на питања процењује следи инструкције упоређује, црта именује	поставља задатке проверава рад ученика обавештава објашњава мотивише даје повртне информације подучава стратегијама учења
7	**СИСТЕМАТИЗАЦИЈЕ** Предмети у простору и односи међу њима Линија и област Природни бројеви до 100	Јун	- решава задатке са једном операцијом - разликује и црта линије - класификује предмете	активно слуша примењује ради на задацима поставља и одговара на питања процењује следи инструкције упоређује, црта именује	поставља задатке проверава рад ученик мотивише даје повртне информације подучава стратегијама учења

Наставни предмет: СВЕТ ОКО НАС

Разред: ПРВИ

Циљ интегрисаног наставног предмета *свет око нас* јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

Основна сврха изучавања предмета *свет око нас* јесте да усвајањем знања, умења и вештина деца развијају своје сазнајне, физичке, социјалне и креативне способности, а истовремено спознају и граде ставове и вредности средине у којој одрастају као и шире друштвене заједнице. Откривањем света код деце се развијају сазнајне способности, формирају се основни појмови и постепено се граде основе за систем појмова из области *природе, друштва и културе*. Истовремено стичу се знања, умења и вештине које им омогућавају даље учење. Активним упознавањем природних и друштвених појава и процеса подстиче се природна радозналост деце.

Најбољи резултати постижу се уколико деца самостално истражују и искуствено долазе до сазнања - спознају свет око себе. Систематизовањем, допуњавањем и реструктурирањем искуствених знања ученика и њиховим довођењем у везу са научним сазнањима, дечија знања се надограђују, проверавају и примењују. Кроз интерактивне социјалне активности они упознају себе, испољавају своју индивидуалност, уважавајући различитости и права других, уче се како треба живети заједно. Усвајањем елементарних форми функционалне писмености омогућује се стицање и размена информација, комуницирање у различитим животним ситуацијама и стварају се могућности за даље учење. Примена наученог подстиче даљи развој детета, доприноси стварању одговорног односа ученика према себи, другима и свету који га окружује и омогућује му успешну интеграцију у савремене токове живота

Задаци предмета:
- развијање способности запажања основних својстава објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности;
- развијање основних појмова о непосредном природном и друштвеном окружењу и повезивање тих појмова;
- развијање основних елемената логичког мишљења;
- очување природне дечје радозналости за појаве у окружењу и подстицање интересовања и способности за упознавање појава кроз активне истраживачке делатности;
- оспособљавање за самостално учење и проналажење информација;
- интегрисање искуствених и научних сазнања у систем појмова из области природе и друштва;
- стицање елементарне научне писмености и стварање основа за даље учење;
- усвајање цивилизацијских тековина и упознавање могућности њиховог чувања и рационалног коришћења и дограђивања;
- развијање свести о потреби и могућностима личног учешћа и доприноса у заштити животне средине и одрживом развоју.
- развијање техника сазнајног процеса: посматрање, уочавање, упоређивање, класификовање, именовање;
- формирање елементарних научних појмова из природних и друштвених наука;
- подстицање дечијих интересовања, питања, идеја и одговора у вези са појавама, процесима и ситуацијама у окружењу у складу са њиховим когнитивно-развојним способностима;
- подстицање и развијање истраживачких активности деце;
- подстицање уочавања једноставних узрочно-последичних веза, појава и процеса, слободног исказивања својих запажања и предвиђања;
- решавање једноставних проблем-ситуација кроз огледе, самостално и у тиму;
- развијање одговорног односа према себи и окружењу и уважавање других;
- разумевање чињенице да је човек део природе и да својим поступцима утиче на природу, као и развијање способности препознавања човековог утицаја на здравље и животну средину

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ИСХОДИ

Програм наставе и учења *света око нас* заснован је на исходима, односно на процесу учења и ученичким постигнућима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз све четири предметне области.

Број часова по теми	НАСТАВНА ТЕМА (садржаји у оквиру теме)	Временска динамика (месец)	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Начин остваривања програма	
				Активности ученика	Активности наставника
18	**ДРУГИ И ЈА** Основна осећања (радост, страх, туга и бес). Основне животне потребе (дисање, храна, вода, спавање и потреба за тоалетом). Сличности и разлике по полу, старости, способностима и интересовањима **Породични дом, школа** Групе људи: породица, школска заједница, разред, одељење, суседи. Права и обавезе чланова група. Правила понашања појединаца и групе. Празници: породични, школски. **Здравље и безбедност** Здрав начин живота: становање, одевање, исхрана, лична хигијена, рад, одмор. Безбедно понашање у саобраћају на путу од куће до школе (кретање улицом са и без тротоара, прелажење преко улице, безбедно место за игру). Опасне ситуације по живот, здравље и околину, превенција и правилно понашање (у дому и школској средини, саобраћају, током природних непогода).	Септембар Октобар	- препозна и искаже радост, страх, тугу и бес уважавајући себе и друге; - правовремено и примерено ситуацији искаже своје основне животне потребе за храном, водом и одласком у тоалет; - се понаша тако да уважава различитости својих вршњака и других људи; - придржава се договорених правила понашања у школи и прихвата последице ако их прекрши; - сарађује са вршњацима у заједничким активностима; - одржава личну хигијену и адекватно се одева у циљу очувања здравља; - чува своју, школску и имовину других; - примењује правила безбедног понашања на путу од куће до школе приликом кретања улицом са и без тротоара и преласка улице;	активно слуша посматра описује ради на задацима процењује иницира рад сарађује поставља и одговара на питања експерименти ше истражује практикује објашњава следи инструкције класификује чита пише анализира испробава класификује прати сакупља	усмерава наводи ствара ситуацију сугерише поставља проблем подстиче дискутује анализира мотивише координира наводи на повезивање и примену знања поставља занимљива питања
38	**РАЗНОВРСНОСТ ПРИРОДЕ** Сунчева светлост и топлота. Основна својства ваздуха: провидност, мирис, кретање. Облици појављивања воде: потоци, реке, баре, језера, киша, снег. Облици појављивања воде у непосредном окружењу. Основна својства воде: укус, мирис, провидност, раствара поједине материјале. Изглед	Новембар Децембар Јануар Фебруар Март Април	- прати инструкције одраслих у опасним ситуацијама: поплава, земљотрес, пожар; - својим речима опише пример неке опасне ситуације из свог непосредног окружења; - препознаје облике појављивања воде у непосредном окружењу: потоци, реке, баре, језера; - препознаје изглед	активно слуша посматра описује ради на задацима процењује иницира рад сарађује поставља и одговара на питања експерименти ше	усмерава наводи ствара ситуацију сугерише поставља проблем подстиче дискутује анализира мотивише координира

	земљишта: равница, брдо, планина. Изглед земљишта у непосредном окружењу. Основна својства земљишта: боја, растреситост, влажност. Карактеристичне биљке и животиње у непосредном окружењу. Изглед и делови тела биљака. Изглед и делови тела животиња на примерима сисара, птица, риба, инсеката. Човеково тело – делови тела (глава, труп, руке и ноге) и чула (вида, слуха, укуса, мириса и додира). Значај воде, ваздуха, земљишта, сунчеве светлости и топлоте за живот биљака, животиња/човека. Одговоран однос према животној средини (штедња воде, одлагање отпада на предвиђена места, брига о биљкама и животињама).		земљишта у непосредном окружењу: равница, брдо, планина; - идентификује биљке и животиње из непосредног окружења на основу њиховог спољашњег изгледа; - уочава разноврсност биљака и животиња на основу спољашњег изгледа; - препознаје главу, труп, руке и ноге као делове тела и њихову улогу у његовом свакодневном животу; - препознаје улогу чула вида, слуха, мириса, укуса и додира у његовом свакодневном функционисању и сазнавању окружења; - штеди воду и одлаже отпад на предвиђена места; - се понаша тако да не угрожава биљке и животиње у непосредном окружењу; - учествује у извођењу једноставних огледа којима испитује природне феномене;	истражује практикује објашњава следи инструкције класификује чита пише анализира испробава класификује прати бележи сакупља	наводи на повезивање и примену знања поставља занимљива питања
7	**ЧОВЕК СТВАРА** Човек ради и ствара (материјали и средства за рад, производи људског рада). Материјали за израду предмета (дрво, камен, метал, стакло, гума, пластика, папир, тканина) и њихова својства (тврдо – меко, провидно – непровидно, храпаво – глатко).	Април Мај	- посматрањем и опипавањем предмета одреди својства материјала: тврдо-меко, провидно-непровидно, храпаво-глатко; - разликује природу од производа људског рада на примерима из непосредног окружења;	активно слуша посматра описује моделује процењује поставља и одговара на питања истражује практикује објашњава класификује чита пише анализира испробава класификује сакупља	усмерава наводи ствара ситуацију сугерише поставља проблем подстиче дискутује анализира мотивише координира наводи на повезивање и примену знања поставља занимљива питања

9	**СНАЖАЖЕЊЕ У ПРОСТОРУ И ВРЕМЕНУ** Кретање и сналажење у простору у односу на просторне одреднице: напред-назад, лево-десно, горе-доле и карактеристичне објекте. Сналажење у времену у односу на временске одреднице: делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра.	Мај Јун	- снађе се у простору помоћу просторних одредница: напред-назад, лево-десно, горе-доле и карактеристичних објеката; - одреди време својих активности помоћу временских одредница: делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра. - повезује резултате учења и рада са уложеним трудом.	активно слуша посматра описује процењује поставља и одговара на питања истражује практикује објашњава чита пише анализира испробава класификује	усмерава ствара ситуацију сугерише поставља проблем подстиче дискутује анализира мотивише координира наводи на повезивање и примену знања

Наставни предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА

Разред: ПРВИ

Циљ наставе и учења предмета *ликовна култура* је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетске критеријуме кроз практичан рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

Задаци:
- настава ликовне културе има задатак да развија способност ученика за опажање облика, величина, светлина, боја, положаја облика у природи;
- да развија памћење, повезивање опажених информација, што чини основу за увођење у визуелно мишљење;
- стварање услова за разумевање природних законитости и друштвених појава;
- стварати услове да ученици на сваком часу у процесу реализације садржаја користе технике и средства ликовно-визуелног изражавања;
- развијање способности за препознавање традиционалне, модерне, савремене уметности;
- развијати ученикове потенцијале у области ликовности и визуелности, те му помагати у самосталном изражавању коришћењем примерених техника и средстава;
- развијати љубав према вредностима израженим у делима свих облика уметности;
- да ствара интересовање и потребу за посећивањем изложби, галерија, музеја и чување културних добара;
- да осетљивост за ликовне и визуелне вредности коју стичу у настави, примењују у раду и животу;
- развијати сензибилитет за лепо писање;
- развијати моторичке способности ученика.
- стварати услове за креативно опажање и тумачење предвиђених садржаја у првом разреду (облике и њихове квалитете, односе у видном пољу, светло и сенку, тактилност, цртани филм и стрип, разликовање појединих средина, дизајн, перформанс, преобликовање материјала или предмета њиховим спајањем);

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ИСХОДИ

Програм наставе и учења *ликовне културе* заснован је на исходима, односно на процесу учења и ученичким постигнућима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз све четири предметне области.

РЕДНИ БРОЈ	НАСТАВНА ТЕМА	ОБРАДА	УТВРЂИВАЊЕ	Време реализације по месецима	УКУПНО по теми
1.	**ОБЛИЦИ** ОДНОСИ У ВИДНОМ ПОЉУ	10	6	IX, X, XI, XII	16
2.	**ЛИНИЈЕ И ОБЛИЦИ ОКО НАС** ОБЛИКОВАЊЕ	3	7	XII, I, II, III	10
3.	**СПОРАЗУМЕВАЊЕ**	3	3	III, IV, V	6

4.	**ПРОСТОР** ЛИКОВНА КУЛТУРА И ОКРУЖЕЊЕ	2	2	V, VI	4
	УКУПНО	18	18	IX - VI	36

Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36
Уџбеник Издавачке куће „Нови Логос“ д.о.о.
Ликовна култура 1 – Уџбеник за први разред основне школе, Милутин Мићић, Гордана Мићић

ЦИЉ ПРЕДМЕТА	Циљ наставе и учења предмета *ликовна култура* је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетске критеријуме кроз практичан рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.
ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА	- настава ликовне културе има задатак да развија способност ученика за опажање облика, величина, светлина, боја, положаја облика у природи; - да развија памћење, повезивање опажених информација, што чини основу за увођење у визуелно мишљење; - стварање услова за разумевање природних законитости и друштвених појава; - стварање услова да ученици на сваком часу у процесу реализације садржаја користе технике и средства ликовно-визуелног изражавања; - развијање способности за препознавање традиционалне, модерне, савремене уметности; - развијање ученикових потенцијала у области ликовности и визуелности и помагање у самосталном изражавању коришћењем примерених техника и средстава; - развијање љубави према вредностима израженим у делима свих облика уметности; - стварање интересовања и потребе за посећивање изложби, галерија, музеја и чување културних добара; - развијање осетљивости за ликовне и визуелне вредности коју стичу у настави, примењују у раду и животу; - развијање сензибилитета за лепо писање; - развијање моторичке способности ученика.
ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ У ПРВОМ РАЗРЕДУ	- мотивисати ученике да се слободно ликовно изражавају, својствено узрасту и индивидуалној склоности и да маштовито представљају свет око себе - оспособити их да се служе средствима и техникама ликовног изражавања који су доступни њиховом узрасту - васпитавати код ученика културу рада, критички однос према властитом раду и раду других ученика - упознати их са одликама материјала које ће користити и упознати могућности ученика - цртањем, сликањем и вајањем уводити ученике у свет облика полазећи од једноставних ка сложеним. - посматрањем прир. и вештачких облика ученици упознају релације између њих: лево-десно, горе-доле...

	- упознати облике предмета и како се њихове сенке мењају зависно од угла, јачине и даљине светлости - ученици додиром предмета, и без гледања, одређују њихове карактеристике - стицање најосновнијих информација о цртаном филну и стрипу - развијати оригиналност, рекомбиновањем познатих и старих форми с циљем да се добије нешто ново и оригинално...

Наставни предмет: МУЗИЧКА КУЛТУРА

Разред: ПРВИ

Циљ:

- развијање интересовања, музичке осетљивости и креативности;
- оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања;
- развијање осетљивости за музичке вредности упознавањем уметничке традиције и културе свога и других народа.

- неговање способности извођења музике (певање/свирање);
- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука;
- подстицање стваралачког ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике);
- упознавање традиционалне и уметничке музике свога и других народа;
- развијање критичког мишљења (исказивање осећања о музици која се изводи и слуша);
- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ИСХОДИ

Програм наставе и учења *музичке културе* заснован је на исходима, односно на процесу учења и ученичким постигнућима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз три предметне области/теме.

Напомена: Часови музичке културе конципирани су тако да на сваком часу комбинујемо садржаје различитих наставних области (тема)

Редни број наставне области	Назив наставне области	Број часова		
		за обраду	за друге типове	укупно
1.	**СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ**	31	5	36

2.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ – ПЕВАЊЕ И СВИРАЊЕ**	31	5	36
3.	**МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО**	13	3	16
Укупно		**31**	**5**	**36**

* Напомена: Часови музичке културе конципирани су тако да на сваком часу комбинујемо садржаје различитих наставних области (тема)

Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36
Уџбеник Издавачке куће „Нови Логос“ д.о.о.
Музичка култура 1 – Уџбеник за први разред основне школе, Драгана Михајловић Бокан, Марина Ињац

ЦИЉ ПРЕДМЕТА	**Циљ:** - развијање интересовања, музичке осетљивости и креативности; - оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања; - развијање осетљивости за музичке вредности упознавањем музичке традиције и културе свога и других народа.
ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА	**Задаци**: - неговање способности извођења музике (певање/свирање); - стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука; - подстицање стваралачког ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике); - упознавање традиционалне и уметничке музике свога и других народа; - развијање критичког мишљења (исказивање осећања о музици која се изводи и слуша); - упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности.
ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ У ПРВОМ РАЗРЕДУ	- певање песме по слуху; - певање и свирање, уз постепено упознавање и усвајање ритмичких структура и интонације; - усвајање основе музичке писмености; - слушање музике различитог садржаја (дела уметничке и народне музике) и усвајање основних појмова из опште музичке културе; - извођење дечјих, народних, уметничких и музичких игри;

	- упознавање звукова разних инструмената; - свирање на дечјим музичким инструментима; - извођење активности у оквиру музичког стваралаштва, музичком изражавању и стварању.

ИСХОДИ ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Исходи програма наставе и учења су дефинисани *Правилником о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања,* и саставни су део овог плана

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело и зашто је тишина важна; – разликује одабране звукове и тонове, певање/свирање; хор/један певач/група певача; оркестар/један свирач/група свирача, боју различитих певачких гласова и инструмената и музичке изражајне елементе; – препозна музички почетак и крај и понављање теме или карактеристичног мотива у слушаном делу; – повезује музичко дело у односу на њему блиске ситуације, врсту гласа и боју инструмента са карактером дела; – поштује договорена правила понашања при слушању музике; – користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука; – изговара у ритму уз покрет бројалице; – пева по слуху песме различитог садржаја и расположења;	**СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ**	Уметничка музика у цртаним и анимираним филмовима. Однос звук – лик, музика – радња. Композиције које илуструју различита осећања. Звук и тон (извори). Звуци тела (пулс, куцање срца, дисање...). Звуци из природе и окружења. Звучни знак (школско звоно, аутомобилска сирена...). Тон: боја (различити гласови и инструменти), трајање (кратак – дуг), јачина (гласан – тих), висина (висок – дубок). Тишина и одсуство звука. Композиције које илуструју различите боје људског гласа и инструмената. Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар). Различити жанрови везани за ситуације значајне за ученике (празници, приредбе, свечаности, рођендани, венчања, новогодишње и божићне песме...). Музичка прича. Карактер дела и елементи музичке изражајности (условљеност). Музички бонтон. Музика и здравље. Носиоци звука (це-де плејер, ем пе 3 плејер, рачунар...).
	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Изговор бројалице у ритму уз покрет – пљескање, пуцкетање прстима,

– пева по слуху уз покрет народне песме, музичке игре; – примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; – свира по слуху звучне ономатопеје и илустрације, ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; – повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама, ритам са графичким приказом; – објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – направи дечје ритмичке инструменте; – ствара звучне ефекте, покрете уз музику, мању ритмичку целину помоћу различитих извора звука, ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука, музичко питање и одговор на ритмичким удараљкама, једноставну мелодију на крећи задати текст; – изабере према литерарном садржају одговарајући музички садржај.		корачање, дланом о надланицу, ударом о клупу. Звучне ономатопеје и илустрације. Држање тела и дисање – правилан начин певања. Правилна дикција – изговарање брзалица и бројалица. Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера. Певање песама уз покрет – песме уз игру и народне песме. Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова уз боју (до-зелено, ре-браон, ми-жуто, фа-плаво и сол-црвено). Дечји ритмички инструменти и начин свирања на њима. Свирање по слуху пратње уз бројалице и песме – пулс, ритам, груписање удара. Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука. Свирање графички представљеног ритма. Музички бонтон.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Израда дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала. Стварање звукова из непосредне околине и природе спонтаном или договореном импровизацијом. Креирање сопствених покрета уз музику која се изводи или слуша. Стварање звучних ефеката и једноставне ритмичке пратње користећи различите изворе звука. Бирање инструмената на основу звука и стварање једноставне ритмичке пратње уз бројалице, песме и музичке игре. Стварање мањих ритмичких целина на основу музичког искуства – изговором у ритму, различитим покретима, предметима и дечјим ритмичким инструментима. Стварање музичких питања и одговора на дечјим ритмичким инструментима у дијалогу. Стварање једноставне мелодије на крећи текст. Бирање познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација за стварање звучне приче – праћење литерарног текста.

Наставни предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Разред: ПРВИ

Циљ физичког васпитања јесте да разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно-образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Задаци:

- подстицање раста, развоја и утицање на правилно држање тела;
- развој и усавршавање моторичких способности;
- стицање моторичких умења која су, као садржаји, утврђени програмом физичког васпитања и стицање теоријских знања неопходних за њихово усвајање;
- усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаног циљем овог васпитно-образовног подручја;
- формирање морално-вољних квалитета личности;
- оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада;
- стицање и развијање свести о потреби здравља, чувања здравља и заштити природе и човекове средине.
- задовољавање основних дечјих потреба за кретањем и игром;
- развијање координације, гипкости, равнотеже и експлозивне снаге;
- стицање моторичких умења у свим природним (филогенетским) облицима кретања у различитим условима: елементарним играма, ритмици, плесним вежбама и вежбама на тлу;
- упознавање са кретним могућностима и ограничењима сопственог тела;
- стварање претпоставки за правилно држање тела, јачање здравља и развијање хигијенских навика;
- формирање и овладавање елементарним облицима кретања - "моторичко описмењавање";

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ИСХОДИ

Програм наставе и учења *физичког и здравственог васпитања* заснован је на исходима, односно на процесу учења и ученичким постигнућима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз свих десет предметних области.

Број часова по теми	НАСТАВНА ТЕМА (садржаји у оквиру теме)	Временска динамика (месец)	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Начин остваривања програма	
				Активности ученика	Активности наставника
19	**ХОДАЊЕ И ТРЧАЊЕ** Ходање: - кратком корацима, - дугим корацима, - у различитом ритму, - ходање са реквизитом, - ходање са променом правца и смера. Техника трчања: - трчање преко препрека, - трчање са променом правца и смера, - брзо трчање на 20 m са стартом из различитих почетних положаја, - игре са коришћењем научених облика ходања и трчања	септембар октобар новембар март април мај	- примени једноставне двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања) - правилно изведе вежбе, разноврсна природна и изведена кретања - комбинује и користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу - одржава равнотежу у различитим кретањима - разликује правилно од неправилног држања тела и правилно држи тело - примењује правилну технику дисања приликом вежбања - изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу - игра дечји и народни плес - користи основну терминологију вежбања - поштује правила понашања на просторима за вежбање - поштује мере безбедности током вежбања - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање - поштује правила игре - навија фер и бодри учеснике у игри	игра се трчи испробава показује дружи се вежба са и без реквизита вежба на справама и уз помоћ справа изводи елементарне игре плеше изводи једноставне и сложене кретне структуре различитих почетних положаја изводи штафетне игре изводи игре са облицима хватања и бацања скаче увис скаче удаљ прескаче гађа у циљ води и додаје лопту ради колут напред ради колут назад хода по линији и справама учи правила усваја културу вежбања и здравствен	планира подстиче објашњава мотивише прати ефекте свог рада и рада ученика уводи терминологију и правила понашања негује такмичарски дух проширује знања указује на правилно извођење вежби формира свест и навике о личној хигијени процењује физичке способности и моторичке вештине
14	**СКАКАЊЕ И ПРЕСКАКАЊЕ** Поскоци у месту. Поскоци у кретању. Скакања удаљ. Скакања увис. Прескакање дуге вијаче. Вежбе скакања и прескакања упором рукама. Игре уз коришћење различитих облика скакања и прескакања.	септембар октобар новембар децембар април јун			
6	**БАЦАЊЕ И ХВАТАЊЕ** Бацање лоптица из места у даљину и у циљ. Бацање лоптице из кретања. Бацање лопте увис. Вођење лопте. Додавање лопте. Игре са вођењем, додавањем лопте и гађањем у циљ.	октобар новембар јануар мај јун			
4	**ВИШЕЊЕ, УПОРИ И ПЕЊАЊА** Пузања на тлу. Пењања. Провлачења. Вис лежећи опружено. Помицања улево и удесно у вису лежећем и вису слободном. Упори.	септембар октобар јануар			
12	**ВЕЖБЕ НА ТЛУ** Основни садржаји Основни ставови и положаји. Поваљка на леђима. Став на лопатицама (свећа). Колут напред из чучња у чучањ. Поваљка на стомаку. Састав од научених елемената. Игре са усвојеним вежбама. Проширени садржаји Колут назад из чучња у чучањ, низ косу површину. Одељенско такмичење са задатом комбинацијом вежби	новембар децембар фебруар март			
3	**ВЕЖБЕ УПОРОМ РУКАМА** Пузања на тлу Вис лежећи опружено. Помицања улево и удесно у вису лежећем и вису слободном.	децембар јун			
4	**ВЕЖБЕ РАВНОТЕЖЕ** Ходање по линији. Ходање по шведској клупи. Лагано трчање на шведској клупи или ниској греди. Кратак састав на линији обележеној на тлу, шведској клупи и ниској греди.	новембар децембар јануар фебруар			

13	**ВЕЖБЕ РЕКВИЗИТИМА** Вежбе обликовања са реквизитима. Трчања, поскоци и скокови уз коришћење реквизита. Дизање и ношење предмета и реквизита на различите начине. Елементарне игре са реквизитима. Игре ластишом.	децембар јануар март април мај јун	- прихвата сопствену победу и пораз - уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања - наведе делове свога тела и препозна њихову улогу - уочи промену у расту код себе и других - уочи разлику између здравог и болесног стања - примењује здравствено- хигијенске мере пре, у току и после вежбања - одржава личну хигијену - учествује у одржавању простора у коме живи и борави - схвати значај коришћења воћа у исхрани - правилно се понаша за столом	ог васпитања	
12	**РИТМИЧКЕ ВЕЖБЕ И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ** Ходање и трчање са променом ритма, темпа и динамике уз пљесак и уз музичку пратњу. Галоп напред. Дечји поскок. Њихање и кружење вијачом или траком, суножни скокови кроз вијачу са обртањем напред. Народно коло по избору.	новембар децембар јануар фебруар март април			
21	**ЕЛЕМЕНТАРНЕ И ШТАФЕТНЕ ИГРЕ** Основни термини у вежбању. Вежбам безбедно. Чувам своје и туђе ствари. Правила елементарних игара. Некад изгубим, а некада победим. Навијам фер. Упознај своје тело. Растемо. Видим, чујем, осећам. Моје здравље. Ко све брине о мом здрављу. Лична хигијена. Хигијена простора у коме живим. Хигијена простора у коме вежбам. Животне намирнице и правилна исхрана. Заједно за столом.	септембар октобар новембар децембар јануар фебруар март април мај јун			

Наставни предмет: Дигитални свет

РАЗРЕД: Први

1. ПРОГРАМИ ОРИЈЕНТИСАНИ НА ИСХОДЕ И ПРОЦЕС УЧЕЊА

Структура програма свих предмета је конципирана на исти начин. На почетку се налази циљ наставе и учења предмета за први циклус образовања и васпитања. У табели која следи, у првој колони, дефинисани су предметни исходи за крај првог разреда, у другој колони дате су области и/или теме, а у трећој се налазе предметни садржаји. Иза табеле налазе се препоруке за остваривања наставе и учења конкретног предмета под насловом *Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма*.

Програми наставе и учења засновани су на општим циљевима и исходима образовања и васпитања и потребама и могућностима ученика првог разреда. Усмерени су на процес и исходе учења, а не на саме садржаје који сада имају другачију функцију и значај. Садржаји више нису циљ сами по себи, већ су у функцији остваривања исхода који су дефинисани као функционално знање ученика тако да показују шта ће ученик бити у стању да учини, предузме, изведе, обави захваљујући знањима, ставовима и вештинама које је градио и развијао током једне године учења конкретног наставног предмета. Овако конципирани програми подразумевају да оствареност исхода води ка развијању компетенција, и то како општих и специфичних предметних, тако и кључних.

Прегледом исхода који су дати у оквиру појединих програма може се видети како се постављају темељи развоја кључних и општих међупредметних компетенција које желимо да наши ученици имају на крају основног образовања. На путу остваривања циља и исхода кључна је улога наставника који добија значајан простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.

Програми наставе и учења намењени су, пре свега, наставницима који непосредно раде са ученицима, али и онима који на посредан начин узимају учешће у образовању и васпитању. Зато треба имати у виду да терминологија, која је коришћена у програмима није намењена ученицима и треба је приликом дефинисања конкретних наставних јединица, било за непосредан рад са ученицима, било за потребе уџбеничких и дидактичких материјала, прилагодити узрасту ученика. Програми наставе и учења су наставницима полазна основа и педагошко полазиште за развијање образовно-васпитне праксе: за планирање годишњих и оперативних планова, непосредну припрему за рад као и оквир за преиспитивање праксе развијања планова, остваривања и вредновања наставе и учења кроз сопствена промишљања и разговор са колегама.

Препоруке за планирање образовно-васпитне праксе

Образовно-васпитна пракса је сложена, променљива и не може се до краја и детаљно унапред предвидети. Она се одвија кроз динамичну спрегу међусобних односа и различитих активности у социјалном и физичком окружењу, у јединственом контексту конкретног одељења, конкретне школе и конкретне локалне заједнице. Зато, уместо израза реализовати програм, боље је рећи да се на основу датог програма планира и остварује настава и учење које одговара конкретним потребама одељења.

Рад са ученицима првог разреда захтева уважавање њихових узрасних карактеристика као и чињенице да је то њихов први сусрет са школом. Треба имати у виду да су та иста деца, сада ученици првог разреда, у предшколском периоду учила кроз игру, у интеракцији са социјалним и физичким окружењем. Они имају знања која су развили у свакодневним животним ситуацијама, умеју да изведу различите активности, умеју нешто да направе, неке задатке да реше, могу и желе да постављају питања, да саопште оно што знају, што су искусили и доживели. Та њихова спонтана искуствена знања треба повезивати са научним знањима која се садржајима школских предмета уводе у наставу. У том повезивању могуће је и потребно бирати садржаје и методе рада којима се стварају ситуације које су

погодне да се ученик води кроз зону наредног развоја у различитим областима знања и функционисања. Настава треба да обезбеди сигурну, подстицајну и подржавајућу средину за учење у којој се негује атмосфера интеракције и однос уважавања, сарадње, одговорности и заједништва.

Полазећи од датих предметних исхода и садржаја од наставника се очекује да дати програм контекстуализује према потребама конкретног одељења имајући у виду карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже као и друге ресурсе школе и локалне средине.

Приликом планирања наставе и учења потребно је руководити се:

– индивидуалним разликама међу ученицима у погледу начина, темпа учења и брзине напредовања;

– интегрисаним приступом у којем постоји хоризонтална и вертикална повезаност унутар истог предмета и различитих предмета;

– партиципативним и кооперативним активностима које омогућавају сарадњу;

– превасходно активним и искуственим методама наставе и учења;

– уважавањем свакодневног искуства и знања које је ученик изградио ван школе, повезивањем активности и садржаја учења са животним искуствима ученика и подстицањем примене наученог и свакодневном животу;

– неговањем радозналости, одржавањем и подстицањем интересовања за учење и континуирано сазнавање;

– редовним и осмишљеним прикупљањем релевантних података о напредовању ученика, остваривању предметних исхода и постигнутом степену развоја компетенција ученика.

Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре, као и до сада, креира свој годишњи (глобални) план рада из кога касније развија своје оперативне планове. Како су исходи дефинисани за крај наставне године, наставник треба да их операционализује прво у оперативним плановима, а потом и на нивоу конкретне наставне јединице. При планирању треба имати у виду да се исходи разликују. Неки се лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности (то се посебно односи на вештине).

Интегрисаним приступом настави и учењу са фокусом на партиципативне и кооперативне активности ученика, наставнику се препоручује планирање разноврсних метода, приступа и техника учења и подучавања – истраживачке, пројектне, партиципативне, кооперативне итд.

Посебно значајна за развијање компетенција и остваривање исхода је пројектна настава, која се у данашње време све више фокусира на остваривање образовних стандарда и исхода и, како показују резултати најновијих истраживања, прати друштвене промене својом усмереношћу на развијање знања и способности ученика кроз активности планирања, истраживања и тимског рада у оквиру предметног и међупредметног повезивања садржаја. Поред тога, једна од битних особина савременог приступа пројектном раду у настави односи се на коришћење ИКТ у пројектним активностима што обезбеђује ефикасније учење и развијање знања, али и развијање понашања правилног и безбедног коришћења рачунара и интернета.

Пројектна настава од ученика захтева бројне активности, међу којима су: самостално проналажење информација; способност решавања проблема; самостално учење; рад у групи, сарадњу; критички однос према властитом и туђем раду; доношење одлука; аргументовање; усвајање другачијих, нових начина рада; планирање; поштовање рокова и преузимање одговорности.

С обзиром на узраст ученика првог разреда, примерено је да се реализују пројектни задаци где је наставник главни организатор активности, а самосталност ученика се испољава у сегментима пројекта где је то могуће. Наставник пружа подршку свим ученичким активностима у току пројекта, а у првом разреду често и помоћ. Повремене

тешкоће у комуникацији и сарадњи су очекиване јер се ради о ученицима који су у фази адаптације на школу и о групи која се тек формира. Култивисање сарадње и начина на који се комуницира у групи су увек важни циљеви пројектне наставе, а у првом разреду су, може се рећи, и приоритетни јер доприносе јачању одељенске кохезије. Такође, током реализације оваквог облика рада наставник има могућност да добро упозна ученике, њихове јаче и слабије стране и да осмисли процес индивидуализације за оне којима је то потребно.

При планирању наставник треба да дефинише тему и циљ пројекта, очекиване исходе, садржаје, активности ученика, потребна средства, динамику рада по фазама и све што је потребно за успешно спровођење пројекта. За први разред, најпримеренији је полуструктурирани тип пројекта где наставник даје ограничен избор тема, у великој мери дефинише методологију рада и сам одређује које ће материјале дати ученицима, а које ће они сами пронаћи. Све садржаје треба реализовати кроз различито тематско повезивање у игри или функционалној активности која задовољава интересовање и потребе детета на млађем школском узрасту.

Препоруке за праћење и вредновање образовно-васпитне праксе

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика, које је у првом разреду описно, само је део праћења и вредновања образовно-васпитне праксе. Резултате целокупног праћења и вредновања наставник узима као основу за планирање наредних корака у раду са ученицима и развијању своје образовно-васпитне праксе.

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са *Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању*. Потребно је да наставник континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити прилагођена, довољно јасна и информативна како би имала улогу подстицајне повратне информације. Повратна информација треба да буде увремењена, дата током или непосредно након обављања неке активности; треба да буде конкретна, да се односи на активности и продукте ученика, а не на његову личност и да буде позитивно интонирана, односно да прво садржи оне елементе који су за похвалу, а тек потом оне које би ученик требало да развија и унапређује. Оно започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на који ће се процењивати његов даљи ток напредовања. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

Назив предмета	**ДИГИТАЛНИ СВЕТ**
Циљ	**Циљ** наставе и учења предмета Дигитални свет је развијање дигиталне компетенције ученика ради њиховог оспособљавања за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развој алгоритамског начина размишљања.
Разред	**Први**
Годишњи фонд часова	**36 часова**

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– препозна дигиталне уређаје из окружења и именује неке од њих;	**ДИГИТАЛНО ДРУШТВО**	Различит изглед дигиталних уређаја.

– наведе неке од животних ситуација у којима дигитални уређаји олакшавају обављање послова; – упореди начине рада и живота људи пре и после појаве дигиталних уређаја; – упореди начине креативног изражавања са дигиталним уређајима и без њих; – користи дигиталне уџбенике за учење (самостално и/или уз помоћ наставника); – упореди дигитални и папирни уџбеник;		Дигитални уређаји у различитим занимањима. Учење уз помоћ дигиталних уџбеника. Креативно изражавање са дигиталним уређајима и без њих. Комуникација посредством дигиталних уређаја. Дигитални уређај и паметни дигитални уређај. Коришћење дигиталних уређаја за повећање прилика за учење и стицање искуства ученика у области науке, културе и уметности.
– упореди традиционалне видове комуникације са комуникацијом посредством дигиталних уређаја; – наведе неке од карактеристика „паметног“ дигиталног уређаја; – наведе на који начин дигитални уређаји могу да допринесу упознавању културне баштине; – наведе основна правила за коришћење дигиталних уређаја како не би угрозио здравље; – наведе неке од здравствених ризика везаних за прекомерно или неправилно коришћење дигиталних уређаја; – доведе у везу начин одлагања електронског отпада са загађењем животне средине; – набројi основне податке о личности; – објасни зашто саопштавање података о личности представља ризично понашање при комуникацији помоћу дигиталних уређаја;	**БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА**	Дигитални уређај и наше здравље (вид, положај тела, време пред екраном, дигитални уређај као отпад). Подаци о личности и њихова заштита при комуникацији помоћу дигиталних уређаја. Помоћ у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем**,** непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин. Одговорно руковање дигиталним уређајем (мере физичке заштите, коришћење лозинке).

– именује особе или институције којима се треба обратити за помоћ у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин; – наведе основне препоруке за руковање дигиталним уређајем на одговоран начин (примена мера физичке заштите) и објасни зашто је важно примењивати их; – анализира једноставан познати поступак/активност и предлаже кораке за његово спровођење; – протумачи симболе познатог/договореног значења и спроведе поступак описан њима; – уочи и исправи грешку у симболима израженом упутству (алгоритму), провери ваљаност свог решења и по потреби га поправи (самостално или сараднички); – доведе у везу алгоритам и понашање дигиталног уређаја.		
	АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	Разлагање проблема на мање целине. Осмишљавање корака који воде до решења једноставног проблема. Тумачење постојећих и креирање алгоритама изражених симболима. Уочавање и исправљање грешака у алгоритму. Тумачење понашања дигиталног уређаја у односу на приказани алгоритам.

Кључни појмови садржаја: дигитални уређаји, интернет, електронски отпад, подаци о личности, безбедност, решавање проблема, алгоритам.

4.2. Програми обавезних изборних предмета у првом разреду

Изборни предмет: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Разред: ПРВИ

Циљ предмета Сазнање о себи и другима је подстицање развоја личности и социјалног сазнања код ученика. Овај предмет треба да пружи могућност ученицима да постану активни учесници у процесу образовања и васпитања, и да изграде сазнања, умења, способности и вредности неопходне за формирање аутономне, компетентне, одговорне и креативне личности, отворене за договор и сарадњу, која поштује и себе и друге.

Задаци предмета :

1. разумевање и усвајање следећих најважнијих појмова:

- дечја и људска права и слободе;
- идентитет;
- друштвена одговорност;
- различитост култура;
- једнакост;
- право и правда;
- мир, сигурност и стабилност;
- демократија;

2. вештине и способности:

- примена појмова – примерена употреба у комуникацији:
- критичко мишљење – преиспитивање информација, поставки и ставова;
- јасно и разговетно исказивање личних ставова;
- самостално доношење одлука и извођење закључака;
- саосећајна комуникација;
- умеће истраживања;
- тимски рад;
- ненасилно решавање сукоба:
- руковођење;
- учешће у процесу одлучивања од заједничког интереса;

3. ставове и вредности

- приврженост демократским начелима и поступцима;
- приврженост мирољубивом и конструктивном решавању проблема;
- спремност на заступање и заштиту својих и туђих права;
- спремност на преузимање одговорности за своје поступке;
- заинтересованост за свет око себе;
- спремност на помоћ онима који су у невољи и саосећање са другима;
- спремност на супротстављање предрасудама, дискриминацији и неправди

Грађанско васпитање
Фонд часова 36
Разред:први

ОБЛАСТ/ТЕМА/МОДУЛ	МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂИВАЊЕ	СВЕГА
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			

1.	**ДИГИТАЛНО ДРУШТВО**	4	4	5	4	1						11	7	18
2.	**БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА**					2	2	4				5	3	8
3.	**АЛГОРИТАМСК И НАЧИН РАЗМИШЉАЊА**								4	4	2	5	5	10
УКУПНО														36

Р. БР.	ОБЛАСТ/ТЕМА/МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ
1.	**ДИГИТАЛНО ДРУШТВО**	• Компетенција за учење, • Дигитална компетенција, • Естетичка компетенција, • Рад с подацима и информацијама, • Сарадња.	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – препозна дигиталне уређаје из окружења и именује неке од њих; – наведе неке од животних ситуација у којима дигитални уређаји олакшавају обављање послова; – упореди начине рада и живота људи пре и после појаве дигиталних уређаја; – упореди начине креативног изражавања са дигиталним уређајима и без њих; – користи дигиталне уџбенике за учење (самостално и/или уз помоћ наставника); – упореди дигитални и папирни уџбеник; – упореди традиционалне видове комуникације са комуникацијом посредством дигиталних уређаја; – наведе неке од карактеристика „паметног“ дигиталног уређаја; – наведе на који начин дигитални уређаји могу да допринесу упознавању културне баштине.
2.	**БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА**	• Компетенција за учење, • Дигитална компетенција, • Одговоран однос према здрављу, • Одговоран однос према околини, • Рад с подацима и информацијама, • Сарадња.	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – наведе основна правила за коришћење дигиталних уређаја како не би угрозио здравље; – наведе неке од здравствених ризика везаних за прекомерно или неправилно коришћење дигиталних уређаја; – доведе у везу начин одлагања електронског отпада са загађењем животне средине; – набројi основне податке о личности; – објасни зашто саопштавање података о личности представља ризично понашање при комуникацији помоћу дигиталних уређаја; – именује особе или институције којима се треба обратити за помоћ у случају контакта са

			непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин; – наведе основне препоруке за руковање дигиталним уређајем на одговоран начин (примена мера физичке заштите) и објасни зашто је важно примењивати их.
3.	**АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА**	• Компетенција за учење, • Дигитална компетенција, • Решавање проблема, • Рад с подацима и информацијама, • Естетичка компетенција, • Сарадња.	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – анализира једноставан познати поступак/активност и предлаже кораке за његово спровођење; – протумачи симболе познатог/договореног значења и спроведе поступак описан њима; – уочи и исправи грешку у симболима израженом упутству (алгоритму), провери ваљаност свог решења и по потреби га поправи (самостално или сараднички); – доведе у везу алгоритам и понашање дигиталног уређаја.

Наставни предмет: ВЕРСКА НАСТАВА

Разред: ПРВИ

ЦИЉ
Примарни циљ предмета је да ученицима разоткрива искиство љубави, као однос који омогућава да ми сами и бића око нас, не будемо безлична маса, већ конкретне личности.
ЗАДАЦИ
Ученици треба да:
а) уоче да се кроз слободан однос љубави према некоме или нечему тај неко или нешто конкретизује, односно да постаје за нас јединствено и непоновљиво;
б) уоче да љубав човека према другим људима и природи њима даје непоновљиву вредност и постојање;
в) уоче да од оног кога заволимо зависи и наше постојање;
г) уоче да је човек икона Божија управо због тога што друга бића може да чини непоновљивим.

Наставни предмет: Верска настава
Разред: први
Годишњи фонд часова: 36
I разред основне школе

Наставна тема	**Циљ**	**Исходи -** **ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**
I УВОД	• упознавање ученика и вероучитеља • упознавање ученика са садржајима предмета и начином рада • мотивисање ученика за похађање часова верске наставе	*Когнитивни аспект*: • разуме основна сазнања о темама које ће се обрађивати на настави Православног катихизиса *Афективни аспект*: • ученик ће бити подстакнут да активно учествује на часовима верске наставе	1. Уводни час - Учимо о нашој вери
Наставна тема	**Циљ**	**Исходи -** **ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**

II **ЗАЈЕДНИЦА** **КАО ОСНОВ** **ЖИВОТА**	• ученицима пружити основ за разумевање човека као бића заједнице • пружити ученицима елементарно знање о Богу као бићу заједнице	*Когнитивни аспект:* • опише и објасни значење појма заједнице као и његов однос према њему блиским особама (породици) • препозна да не можемо једни без других • зна да нас љубав повезује са другима • прихвата друге личности и њихове особине • да се правилно осени крсним знаком • зна да је Бог Света Тројица (Заједница) • зна да крштењем постајемо чланови Божје породице (Цркве) *Афективни аспект:* • ученик ће пожелети да чини добро другима (ближњима) у својој заједници	1. Моја породица 2. Моја школа и другари 3. Ми смо део Божје породице (Цркве)

		• ученик ће желети да изражава хришћанску љубав према Богу и ближњима	
Наставна тема	**Циљ**	**Исходи -** **ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**

III **ЗАЈЕДНИЦА** **ЉУБАВИ БОГА, ЧОВЕКА И** **ПРИРОДЕ**	• пружити основ за разликовање и упоређивање породичних односа и односа који владају у Цркви • пружити основ за упознавање односа који владају између човека и Бога • пружити основ за разумевање да је молитва наш разговор са Богом • омогућити ученицима да увиде да се породични односи и односи у Цркви исказују на конкретан начин • ученицима пружити основ за разумевање да се кроз међусобне односе љубави остварује јединство	*<u>Когнитивни аспект:</u>* • ученик сазнаје да заједница са Богом почива на слободи • да зна да је послушност израз љубави • препозна да је даривање плод љубави • да сазна да је молитва разговор са Богом • да се упозна са молитвом Оче наш • зна да је Бог Отац створио свет из љубави • препозна да је наш живот Божји дар • да зна да Бог жели да живимо у заједници са Њим *<u>Афективни аспект:</u>* • код ученика ће се развити жеља да љубав показује на конкретан начин • ученик ће бити мотивисан да љубав према Богу изражава молитвом	1. Послушност 2. Даривање је израз љубави 3. Цео свет на дар (Бог све ствара из љубави); Ал` је леп овај свет-музика! 4. Оче наш – захваљујући Христу разговарамо са Богом
Наставна тема	**Циљ**	**Исходи -** **ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**
	• пружити ученицима неопходно знање о	*<u>Когнитивни аспект:</u>* • препознаје основе догађаје	1. Бог долази у овај свет

IV **НЕИЗМЕРНА** **ЉУБАВ БОЖЈА - ХРИСТОС СЕ РОДИ!**	доласку Спаситеља у свет • указати ученицима да је послање Сина Божјег дар љубави Бога Оца свету • пружити ученицима елементарно знање о Светоме Сави	библијске приповести о Христовом рођењу • препознаје и именује главне личности из библијске приче о Христовом рођењу (уз помоћ иконе празника и по кључним симболима) • препозна да је прослава празника догађај целе породице кроз који се остварује заједница љубави • препозна да је Витлејемска пећина слика Цркве • усвоји текст (садржај) и мелодију песме (Божић, Божић) • препозна да је Свети Сава посветио свој живот Богу због љубави према Њему *Афективни аспект:* • код ученика ће се развити жеља да активно учествује у прослави Христовог рођења • код ученика ће се развити жеља да према ближњима подражава пример љубави Светога Саве	2. Христос се роди – Божић у мом дому 3. Како је Растко постао Св. Сава (**опис н.ј.** - Свако од нас љубављу и кроз заједницу са Богом иде путем Св. Саве) 4. Свети Сава, слава у школи и породици;
Наставна тема	**Циљ**	**Исходи -** **ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**

V **ЦРКВА -** **ЗАЈЕДНИЦА СА БОГОМ**	• пружити ученицима елементарно знање о стварању света • омогућити ученицима да схвате и доживе Цркву као заједницу	*Когнитивни аспект:* • опише појединости библијске повести о стварању света • разликује оно што је Бог створио од онога што је човек направио на примерима из непосредног	1. Бог ствара свет 2. Свет је наш дом (**опис н.ј.** - живот првих људи – жеља Божја да свет буде Црква) 3. Прихватимо дарове

	сабраног Божјег народа • подстицати ученике на лично учешће у животу Цркве	окружења • зна зашто за Бога кажемо да је Творац • на елементарном нивоу објасни повезаност људи и природе • уочи да се у Цркви остварује јединство људи и природе са Богом • да зна да у заједници са Богом учествујемо слободно – само ако то желимо (пример Светога Саве и његовог слободног избора) • да се упозна са Литургијом као догађајем (заједничком трпезом) на којем се окупља Божја породица *Афективни аспект:* • код ученика ће се развити жеља да својом послушношћу изражава своју љубав и слободу • ученик ће желети да учествује у Литургији	Божје (**опис н.ј.** - човек не прихвата дар, непослушност, себичност) 4. Где је љубав ту је Бог (**опис н.ј. -** у Цркви остварујемо јединство људи и природе са Богом) 5. Христова вечера са ученицима (**опис н.ј.** - Христови ученици - апостоли) 6. Литургија - окупљање Божје породице 7. Пост – стаза љубави
Наставна тема	**Циљ**	**Исходи -** **ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**

VI **ХРИСТОВА** **ЉУБАВ ПРЕМА ЧОВЕКУ И** **СВЕТУ**	• указати ученицима на величину Христове љубави према људима и свету • пружити ученицима елементарно знање о Христовом страдању и васкрсењу	*Когнитивни аспект:* • да упозна Христово учење као „учење“ о љубави и праштању (на примерима из јеванђељских прича) • препозна и разуме да је права љубав када је показујемо делима • усвоји садржај и мелодију песме „Знаш ли ко те љуби силно“	1. Христова љубав према човеку и свету (**садржај н.ј**. - Милостиви Самарјанин; песмица: „Знаш ли ко те љуби силно“) 2. Препознајемо Христову љубав (**садржај н.ј**. - прича „Добро дрво“,

		• опише појединости библијске повести о Христовом Васкрсењу • препознаје и именује главне личности из библијске приче о Христовом Васкрсењу (уз помоћ иконе празника и по кључним симболима) • препозна да је прослава празника догађај целе породице кроз који се остварује заједница љубави • опише прослављање Васкрса у својој породици • зна обичаје у вези са Васкрсом *Афективни аспект:* • ученици ће развити потребу да делима исказују љубав • код ученика ће се развити жеља да учествује у припремама за прославу овог највећег	Ш.Силверстејн) 3. Христос васкрсе! (**опис н.ј. -** новозаветно сведочанства)

		хришћанског празника	
Наставна тема	**Циљ**	**Исходи -** **ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**
VII **НАША БРИГА О СВЕТУ** **(ТВОРЕВИНИ** **БОЖЈОЈ)**	• омогућити ученицима да у Христу препознају узор љубави према свету и човеку • подстицати ученике да љубав према Богу изражавају кроз љубав према људима и природи • установити обим разумевања и квалитет	Когнитивни аспект: • преприча одабране приче које говоре о Христовој љубави према свету и човеку • на елементарном нивоу објасни међусобну повезаност свих људи и природе • препознаје и именује поступке људи који су прожети љубављу према природи, људима и Богу	1. Човек домаћин у свету (**<u>опис н.ј.</u>** - свештеник твари - природе) 2. Радост служења 3. Љубав према људима и природи је љубав према Богу 4. Христос је узор свима

	стечених знања у току школске године из Православног катихизиса	• уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса 1. разреда основне школе Афективни аспект: • код ученика ће се развити жеља да се брине о биљкама и животињама и целокупној природи	5. Научили смо о нашој вери

4.3. Програми обавезних наставних предмета у другом разреду

Предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК

Разред: ДРУГИ

Циљ:

Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

Задаци:
- развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује;
- основно описмењавање најмлађих ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика;
- поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика;
- упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика;
- оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника и читаоца);
- развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности;
- развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза;
- увежбавање и усавршавање гласног читања (правилног, логичког и изражајног) и читања у себи (доживљајног, усмереног, истраживачког);
- оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова;
- упознавање, читање и тумачење популарних и информативних текстова из илустрованих енциклопедија и часописа за децу;
- поступно, систематично и доследно оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста;

- развијање потребе за књигом, способности да се њоме самостално служе као извором сазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке (одељењске, школске, месне); поступно овладавање начином вођења дневника о прочитаним књигама;
- поступно и систематично оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање сценских остварења (позориште, филм);
- усвајање основних теоријских и функционалних појмова из позоришне и филмске уметности;
- упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске књижевности, позоришне и филмске уметности, као и других уметничких остварења;
- развијање поштовања према културној баштини и потребе да се она негује и унапређује;
- навикавање на редовно праћење и критичко процењивање емисија за децу на радију и телевизији;
- подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво;
- подстицање, неговање и вредновање ученичких ваннаставних активности (литерарна, језичка, рецитаторска, драмска, новинарска секција и др.);
- васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинољубивости, солидарности и других моралних вредности;
- развијање патриотизма и васпитавање у духу мира, културних односа и сарадње међу људима.

Оперативни задаци:
- уочавање и схватање реченице као основне језичке категорије; препознавање и разумевање главних реченичних делова;
- упознавање са фонетским и морфолошким појмовима према захтевима програма;
- савладавање нових програмских захтева из правописа;
- овладавање техником читања и писања латиницом;
- мотивисање, подстицање и усмерење на читање лектире;
- увежбавање читања наглас; усавршавање читања у себи у функцији тумачења текста;
- уочавање и тумачење битних чинилаца текста према захтевима програма;
- симултано усвајање књижевних и функционалних појмова;
- овладавање основним облицима језичког изражавања и даља усавршавања и неговање језичке културе;
- систематско и доследно реализовање програмираних и њима сличних вежбања у говору и писању.

Наставни предмет: Српски језик
Разред: други
Годишњи фонд часова: 180

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА

ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ		МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂИВАЊЕ	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	УЧЕЊЕ ДРУГОГ ПИСМА	/	/	5	10	8	4	6	8	4	/	24	21	**45**
2.	КЊИЖЕВНОСТ	8	10	7	7	5	2	8	4	11	8	48	22	**70**
3.	ЈЕЗИК	8	9	6	2	3	2	7	2	/	1	23	17	**40**
4.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	5	4	2	1	1	1	1	2	5	3	4	21	**25**
УКУПНО		**21**	**23**	**20**	**20**	**17**	**9**	**22**	**16**	**20**	**12**	**99**	**81**	**180**

Књижевност – 70 часова, Језик – 40 часова и Језичка култура 70 часова (од тога 45 часова за учење латинице).

Р.БР.	ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА	ИСХОДИ
1.	УЧЕЊЕ ДРУГОГ ПИСМА	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема.	1СЈ.1.2.1; 1СЈ.1.3.5; 1СЈ.1.2.2; 1СЈ.1.3.1; 1СЈ.1.3.10; 1СЈ.1.2.5; 1СЈ.1.2.6; 1СЈ.1.2.8; 1СЈ.1.3.2; 1СЈ.2.2.1; 1СЈ.2.2.2; 1СЈ. 2.2.3; 1СЈ.2.2.7; 1СЈ.2.2.8; 1СЈ.2.2.9; 1СЈ.2.2.10; 1СЈ.2.3.2; 1СЈ. 2.3.9.	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – влада основном техником читања и писања латиничког текста; – пронађе експлицитно исказане информације у једноставном тексту (линеарном и нелинеарном);
2.	КЊИЖЕВНОСТ	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема.	1СЈ.1.5.3; 1СЈ.1.5.4; 1СЈ.2.5.4; 1СЈ.2.5.5; 1СЈ.3.5.1; 1СЈ.3.5.2; 1СЈ.3.5.3; 1СЈ.2.5.2.	– разликује књижевне врсте: песму, причу, басну, бајку, драмски текст; – одреди главни догађај, време и место дешавања у прочитаном тексту; – одреди редослед догађаја у тексту; – уочи главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; – разликује стих и строфу; – уочи стихове који се римују; – објасни значење пословице и поуке коју уочава у басни; – чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; – изражајно рецитује песму; – изводи драмске текстове; – износи своје мишљење о тексту;
3.	ЈЕЗИК	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу,	1СЈ.1.3.3; 1СЈ.1.3.4; 1СЈ.1.3.5; 1СЈ. 1.3.8.	– разликује глас и слог и препозна самогласнике и сугласнике; – разликује врсте речи у типичним случајевима;

		дигитална компетенција, решавање проблема.		− одређује основне граматичке категорије именица и глагола; − разликује реченице по облику и значењу; − поштује и примењује основна правописна правила;
4.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема.	1СЈ.0.1.1; 1СЈ.0.1.2; 1СЈ.0.1.6; 1СЈ.0.1.3; 1СЈ.0.1.4; 1СЈ.0.1.5; 1СЈ.0.1.6; 1.СЈ. 0.1.7; 1СЈ.0.1.8; 1СЈ.2.3.4; 1СЈ.2.3.5; 1СЈ.2.3.8; 1СЈ.1.3.7; 1СЈ.1.3.9.	− користи различите облике усменог и писменог изражавања препричавање, причање, описивање; − правилно састави дужу и потпуну реченицу и − споји више реченица у краћу целину; − учествује у разговору и пажљиво слуша саговорника; − разликује основне делове текста (наслов, пасус, име аутора, садржај); − изражајно чита ћирилички текст.

Наставни предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Разред: ДРУГИ

Циљеви наставе енглеског језика у млађем школском узрасту је да оспособи ученика да комуницира на оснвном нивоу на страном језику углавном у усменом облику о темама из његовог непоседног окружења
Настава страног језика треба да мотивише ученика за учењем страног језика
-да стимулише машту, креативност –подстакне радозналост
-да омогући ученику да употреби једноставне реченице у лицном контексту из из осећања задовољства
ООпшти циљ је да се употреби функционално знањетј. Да се оспособи ученик да употреби функционално знање у одређеној комуникативној ситуацији
Задаци
-стицање свести о значају сопственог језика у контакту са другим језицима. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији
-развијање свести о важности сопственог залагања у процесу учења страног језика
На нивоу језичких вештина:
-треба да препознаје гласове – у оквиру разумевања говора, посебно оне које неме у матерњем језику(акценат, ритам, интонацију)
-да разуме вербални садржај уз помоћ невербалних обликакомуникације ,
-На нивоу разумевања основне комуникацијске јединице –речи- потребно је да:

-препознаје слова, написане речи у вези са познатим појмовима и кратке реченице
У оквиру усменог изражавања ученик треба да :
-разговетно изговара гласове,правилно акцентује речи, поштује ритам и интонацију
-репродукује сам или у групи кратке рецитаације
-Фаза интерактивног деловања
-ученик треба да правилно реагује вербално и невербално на постављена питања
-правилно изражава допадање и недопадање
-угествује у интеракцији са осталима подражавајући најједноставцније реченице у оквиру драматизације сликовног текста(у пару ; у групи)
-тражи разјашњење када нешто не разуме
У оквиру пимане форме изражавања ученици треба да :
Преписују , допуњавају речи у вези са сликом представљеном у уджбенику,радној свесци ; допуњава честитку

ПРЕДМЕТ: енглески језик (SUPER MINDS 2)
РАЗРЕД: други
Годишњи фонд часова: 72

ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ		МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂИВАЊЕ	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	**Friends**	5										2	3	5
2.	**At School**	4	3									4	3	7
3.	**Let's play**		5	2								4	3	7
4.	**Pet show**			6	1							4	3	7
5.	**Lunchtime**				6	1						4	3	7
6.	**Free time**					6	1					4	3	7
7.	**The old house**						3	4				4	3	7
8.	**Get dressed!**							5	2			4	3	7
9.	**The robot**								3	4		4	3	7
10.	**At the beach**									4	4	4	4	8
11.	**Festivals (Halloween, Christmas, Easter)**		1		1				1			1	2	3
УКУПНО												39	33	72

Р.БР.	**ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ**	**МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ**	**СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА**	**ИСХОДИ**
1.	**Friends** Поздрављање и представљање; алфабет; боје; бројеви 1–10	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3. 1.1.4 1.1.10 1.1.11 1.1.15 1.2.1 1.2.4 1.3.1	Ученици разумеју једноставне поздраве и реагују на њих; поздраве и отпоздраве користећи једноставна језичка средства; питају и кажу како се зову. Разумеју и именују бића и предмете који се односе на тему; поштују

				правила учтиве комуникације.
2.	**At school** Описивање окружења; изражавање упутстава и налога	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.10 1.1.11 1.1.15 1.2.1 1.2.4 1.3.1.	Ученици препознају и именују предмете из учионице; разумеју једноставан опис места; разумеју једноставна упутства и налоге и реагују на њих; формулишу једноставна упутства и налоге; разумеју изразе за тражење и нуђење помоћи и упућују захвалност; уочавају сличности разлике у школском животу у циљној култури и код нас; препознају и именују облике; разумеју изразе за захваљивање и извињавање и упућују захвалност и извињење; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; поштују правила учтиве комуникације.
3.	**Let's play** Описивање окружења; изражавање упутстава и налога	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.15 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.3 1.2.4 1.3.1 2.1.1	Ученици препознају и именују играчке; разумеју једноставне исказе којима се изражава припадање и неприпадање; знају да кажу чије је нешто; уочавају сличности и разлике у начину разоноде и физичким активностима у циљној култури и код нас; разумеју једноставна упутства и налоге и реагују на њих; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; поштују правила учтиве комуникације.
4.	**Pet show** Описивање места; изражавање допадања и недопадања	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.13 1.1.15 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.4 1.3.1 2.1.1	Ученици препознају и именују кућне љубимце и појмове који се односе на биљке и животиње; препознају различита станишта у којима животиње живе; разумеју једноставан опис места; описују место користећи најједноставнија језичка средства; разумеју једноставне исказе за изражавање допадања и недопадања; користе изразе допадање и недопадање; разумеју позив и реагују на

				њега; упућују позив на заједничку активност; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; поштују правила учтиве комуникације.
5.	**Lunchtime** Описивање врста и порекла хране; изражавање припадности	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.15 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.4 1.3.1 2.1.1	Ученици препознају и именују врсте хране; разумеју једноставне описе хране и исказе који се односе на поседовање и непоседовање; размењују информације које се односе на описе хране и порекло хране; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; поштују правила учтиве комуникације.
6.	**Free time** Слободне активности; позив и реаговање на позив у заједничкој активности	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.13 1.1.15 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.4 1.3.1 2.1.1	Ученици препознају и именују дане у недељи; препознају и именују активности у слободно време; разумеју једноставне исказе који се односе на провођење слободног времена; уочавају сличности и разлике у начину разоноде и физичким активностима у циљној култури и код нас; разумеју једноставна упутства и налоге и реагују на њих; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; поштују правила учтиве комуникације.
7.	**The old house** Описивање простора; исказивање положаја у простору; изражавање количине	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.13 1.1.15 1.1.20 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.3 1.2.4 1.3.1 1.3.2 2.1.1 2.1.2 2.1.3	Ученици препознају и именују просторије у кући и делове намештаја; разумеју једноставна обавештења о положају у простору и реагују на њих; разумеју једноставна питања о положају у простору и реагују на њих; размењују информације о месту становања; разумеју исказе који се односе на изражавање количина; уочавају сличности и разлике у изгледу животног простора у циљној култури и код нас; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; поштују

				правила учтиве комуникације.
8.	**Get dressed!** Описивање одеће; изражавање допадања/ недопадања; позив и реаговање на позив у заједничкој активности	Компетенција за учење, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.14 1.1.15 1.1.15 1.1.20 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.4 1.3.1 2.1.1 2.1.3 2.1.12	Ученици препознају и именују делове одеће и обуће; разумеју једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагују на њих; траже мишљење и изражавају допадање/недопадање једноставним језичким средствима; разумеју једноставне описе; разумеју позив и реагују на њега; упућују позив на заједничку активност; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; поштују правила учтиве комуникације.
9.	**The robot** Описивање живих бића; препознавање и описивање делова тела; изражавање способности	Компетенција за учење, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.14 1.1.15 1.1.20 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.4 1.3.1 2.1.1 2.1.3 2.1.12	Ученици препознају и именују делове тела; разумеју једноставан опис живог бића; описују своје тело користећи најједноставнија језичка средства; препознају и описују способности; разумеју једноставна упутства и налоге и реагују на њих; разумеју позив и реагују на њега; упућују позив на заједничку активност; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; поштују правила учтиве комуникације.
10.	**At the beach** Описивање активности на летњем распусту; описивање места у окружењу; позив на заједничку активност;	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.14 1.1.15 1.1.15 1.1.20 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.4 1.3.1 2.1.1 2.1.3 2.1.12	Ученици препознају и именују врсте активности на летњем распусту; разумеју једноставне описе места у окружењу; размењују информације које се односе положај ствари у окружењу; препознају и именују врсте временских прилика; именују своје свакодневне активности везане за игру на летњем распусту; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; поштују правила учтиве комуникације.
11.	**Festivals** **Halloween** **Christmas and New Year**	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција;	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.13 1.1.15 1.1.21 1.1.22	Ученици разумеју једноставне честитке и одговоре на њих; упућују једноставне честитке;

	Easter Честитање	Комуникација; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.2.1 1.2.4 1.3.1 2.1.1 2.1.2 2.1.3 2.1.12	уочавају сличности и разлике у начину прославе Божића и Ускрса код нас и у ВБ; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; поштују правила учтиве комуникације.

Предмет: МАТЕМАТИКА

Разред: ДРУГИ

Циљ:
Циљ наставе математике у основној школи јесте: да ученици усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и зависности у животу и друштву; да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе, за успешно настављање математичког образовања и за самообразовање; као и да доприносе развијању менталних способности, формирању научног погледа на свет и свестраном развитку личности ученика.
Задаци:
- да ученици стичу знања неопходна за разумевање квантитативних и просторних односа и законитости у разним појавама у природи, друштву и свакодневном животу;
- да ученици стичу основну математичку културу потребну за откривање улоге и примене математике у различитим подручјима човекове делатности (математичко моделовање), за успешно настављање образовања и укључивање у рад;
- да развија ученикову способност посматрања, опажања и логичког, критичког, стваралачког и апстрактног мишљења;
- да развија културне, радне, етичке и естетске навике ученика, као и математичку радозналост у посматрању и изучавању природних појава;
- да ученици стичу способност изражавања математичким језиком, јасност и прецизност изражавања у писменом и усменом облику;
- да ученици усвоје основне чињенице о скуповима, релацијама и пресликавањима;
- да ученици савладају основне операције с природним, целим, рационалним и реалним бројевима, као и основне законе тих операција;
- да ученици упознају најважније равне и просторне геометријске фигуре и њихове узајамне односе;
- да оспособи ученике за прецизност у мерењу, цртању и геометријским конструкцијама;
- да ученицима омогући разумевање одговарајућих садржаја природних наука и допринесе радном и политехничком васпитању и образовању;
- да изграђује позитивне особине ученикове личности, као што су: истинољубивост, упорност, систематичност, уредност, тачност, одговорност, смисао за самостални рад;
- да интерпретацијом математичких садржаја и упознавањем основних математичких метода допринесе формирању правилног погледа на свет и свестраном развитку личности ученика;
- да ученици стичу навику и обучавају се у коришћењу разноврсних извора знања.
Оперативни задаци
Ученици треба да:
- савладају сабирање и одузимање до 100;
- схвате множење као сабирање једнаких сабирака, упознају и користе термине и знак множења;

- упознају операцију дељења, користе термине и знак дељења;
- упознају (на примерима) комутативност и асоцијативност рачунских операција (без употребе ових назива);
- уочавају својства нуле као сабирка, чиниоца и дељеника, а јединице као чиниоца и делиоца;
- савладају таблицу множења једноцифрених бројева и одговарајуће случајеве дељења (до аутоматизма);
- савладају множење и дељење у оквиру 100, упознају функцију заграде и редослед извођења рачунских операција;
- умеју да прочитају и запишу помоћу слова збир, разлику, производ и количник, као и да знају да одреде вредност израза са две операције;
- упознају употребу слова као ознаку за непознати број (односно, као замену за неки број) у најједноставнијим примерима сабирања и одузимања;
- умеју да решавају текстуалне задатке с једном и две рачунске операције, као и једначине с једном операцијом (на основу веза између компонената операције);
- схвате појам половине;
- уочавају и стичу одређену спретност у цртању праве и дужи као и разних кривих и изломљених линија;
- уочавају и цртају правоугаоник и квадрат на квадратној мрежи;
- упознају и примењују мере за дужину (м, дм, цм) и време (час, минут, дан, седмица, месец).

Наставни предмет: Математика
Разред: други
Годишњи фонд часова: 180

ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА РАЗРЕД: ДРУГИ

ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ		МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂИВАЊЕ	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	Обнављање градива првог разреда	6											6	6
2.	Бројеви до 100 - први део	15	23	1								16	23	39
3.	Геометрија први део			16								7	9	16
4.	Бројеви до 100 - други део			3	20	17	9	22	16	9		38	58	96

5.	Геометрија други део									6		2	4	6
6.	Мерење и мере									5	1	2	4	6
7.	Утврђивање градива другог разреда										11		11	11
УКУПНО		21	23	20	20	17	9	22	16	20	12			180

Р.БР.	ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА	ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:
1.	Обнављање градива првог разреда	Решавање проблема Рад с подацима и информацијама Комуникација		
2.	Бројеви до 100 - први део	Компетенција за учење Решавање проблема Сарадња Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Комуникација	1МА.1.1.1. зна да прочита и запише дати број, уме да упореди бројеве по величини и прикаже број на датој полуправој; 1МА.1.1.2. рачуна вредност бројевног израза са највише две операције сабирања и одузимања у оквиру прве стотине; 1МА.1.1.4. уме да на основу текста правилно постави израз са једном	– одреди десетице најближе датом броју; – усмено сабира и одузима бројеве до 100; – примени замену места и здруживање сабирака и чинилаца ради лакшег рачунања; – израчуна вредност бројевног израза са највише две операције; – реши текстуални задатак постављањем

			рачунском операцијом; 1МА.1.1.5. уме да решава једноставне једначине у оквиру прве стотине; 1МА.2.1.3. сабира и одузима, рачуна вредност израза; 1МА.2.1.4. рачуна вредност израза с највише две операције; 1МА:2.1.5. уме да решава задатке са непознатим чиниоцем, дељеником или делиоцем	израза са највише две рачун- ске операције и провери тачност решења; – одреди непознати број у једначини са једном аритметичком опера- цијом; – одреди делове (облика) дате величине; – изрази одређену суму новца преко различитих апоена; – прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама; – прикаже мањи број података у таблици и стубичастим дијаграмом; – уочи правило и одреди следећи члан започетог низа
3.	Геометрија први део	Компетенција за учење Решавање проблема Сарадња Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Комуникација	1МА.1.2.2. зна јединице за мерење дужине (m, cm dm) и њихове односе; 1МА.1.2.3. користи поступак мерења дужине линије приказане на слици; 1МА.3.2.1. претвара јединице за мерење (m, cm, dm) из већих у мање	– разликује дуж, полуправу и праву; – одреди дужину изломљене линије (графички и рачунски); – одреди обим геометријске фигуре; – изрази дужину у различитим јединицама за мерење дужине;

				– измери дужину дужи и нацрта дуж дате дужине
4.	Бројеви до 100 - други део	Компетенција за учење Решавање проблема Сарадња Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Комуникација	1.МА.1.1.3. уме да множи и дели без остатка у оквиру прве стотине; 1МА.1.1.4. уме да на основу текста правилно постави израз са једном рачунском операцијом; 1МА.1.1.5. уме да решава једноставне једначине у оквиру прве стотине; 1МА.1.3.1. уме да прочита и формално запише разломак 1/*n* (*n* ≤ 10) и препозна његов графички приказ; 1МА.1.3.2. уме да израчуна *n*-ти део неке целине (где је 0 < *n* ≤ 10) 1МА.2.1.4. рачуна вредност израза с највише две операције; 1МА:2.1.5. уме да решава задатке са непознатим чиниоцем, дељеником или делиоцем	– користи појмове чинилац, производ, дељеник, делилац, количник, садржалац; – усмено множи и дели у оквиру прве стотине; – израчуна вредност бројевног израза са највише две операције; – реши текстуални задатак постављањем израза са највише две рачун- ске операције и провери тачност решења; – одреди непознати број у једначини са једном аритметичком опера- цијом; – уочи правило и одреди следећи члан започетог низа
5.	Геометрија други део	Компетенција за учење Решавање проблема Сарадња Рад с подацима и информацијама	1МА.1.2.1. уме да именује геометријске облике у равни (квадрат, круг, троугао, правоугаоник и тачка);	– нацрта право-угаоник, квадрат и троугао на квадратној мрежи и тачкастој мрежи;

		Дигитална компетенција Комуникација Естетичка компетенција	1МА.2.2.1. уочава међусобне односе геометријских објеката у равни	– уочи подударне фигуре на датом цртежу; – уочи симетричне фигуре;– допуни дати цртеж тако да добијена фигура буде симетри-чна у односу на дату праву
6.	Мерење и мере	Компетенција за учење Решавање проблема рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Комуникација Одговорно учешће у демократском друштву	1МА.2.4.2. зна јединице за време (минут и сат) и пореди временске интервале у једноставним ситуацијама	– чита и запише време са часовника; – користи јединице за време у једноставним ситуацијама
7.	Утврђивање градива другог разреда	Решавање проблема Рад с подацима и информацијама Комуникација Сарадња		

Предмет: СВЕТ ОКО НАС

Разред: ДРУГИ

Циљ:

Циљ наставног предмета свет око нас јесте да ученици упознају себе, своје окружење и развију способности за одговоран живот у њему.

Задаци:
- развијање способности запажања основних својстава објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности;
- развијање основних појмова о непосредном природном и друштвеном окружењу и повезивање тих појмова;
- развијање основних елемената логичког мишљења;
- очување природне дечје радозналости за појаве у окружењу и подстицање интересовања и способности за упознавање појава кроз активне истраживачке делатности;
- оспособљавање за самостално учење и проналажење информација;
- интегрисање искуствених и научних сазнања у систем појмова из области природе и друштва;
- стицање елементарне научне писмености и стварање основа за даље учење;
- усвајање цивилизацијских тековина и упознавање могућности њиховог чувања и рационалног коришћења и дограђивања;
- развијање свести о потреби и могућностима личног учешћа и доприноса у заштити животне средине и одрживом развоју
- развијање техника сазнајног процеса: посматрање, уочавање, упоређивање, класификовање, именовање;
- формирање елементарних научних појмова из природних и друштвених наука;
- подстицање дечијих интересовања, питања, идеја и одговора у вези са појавама, процесима и ситуацијама у окружењу у складу са њиховим когнитивно-развојним способностима;
- подстицање и развијање истраживачких активности деце;
подстицање уочавања узрочно-последичних веза, појава и процеса, на основу различитих параметара;
- описивање и симулирање неких појава и моделовање једноставних објеката у свом окружењу;
- слободно исказивање својих запажања и предвиђања и самостално решавање једноставних проблем-ситуација;
- развијање различитих социјалних вештина и прихватање основних људских вредности за критеријум понашања према другима;

ПРЕДМЕТ: Свет око нас

Годишњи фонд часова: 72

РАЗРЕД: други

ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ		МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂИВАЊЕ	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	ДРУГИ И ЈА	9	3	-	-	-	-	-	-	-	-	7	4+1	12
	КУЛТУРА ЖИВЉЕЊА	-	6	7	3	-	-	-	-	-	-	10	5+1	16

2.														
3.	КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ВРЕМЕНУ	-	-	-	5	6	3	3	-	-	-	11	5+1	17
4.	РАЗНОВРСНОСТ ПРИРОДЕ	-	-	-	-	-	-	7	6	7	-	12	7+1	20
5.	ЧОВЕК СТВАРА	-	-	-	-	-	-	-	-	2	5	4	1+2	7
УКУПНО		9	9	7	8	6	3	10	6	9	5	44	28	72

Р.БР.	ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА	ИСХОДИ
1.	ДРУГИ И ЈА	• комуникативна компетенција, • компетенција за учење, • дигитална компетенција, • компетенција за сарадњу, • за одговорно учешће у демократском друштву, • компетенција за одговоран однос према здрављу.	1ПД.1.5.1, 1ПД.1.5.2, 1ПД.1.5.3, 1ПД.1.5.4, 1ПД.1.5.5. 1ПД.2.5.2, 1ПД.2.5.3, 1ПД.3.5.1, 1ПД.3.5.2	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: • оствари права и обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада; • прихвати последице када прекрши правила понашања; • се понаша тако да уважава различитости других људи; • сарађује са другима у групи на заједничким активностима; • препозна грб, заставу и химну Републике Србије и примерено се понаша према симболима; • идентификује групе људи којима припада и своју улогу у њима; • разликује потребе од жеља на једноставним примерима из сопственог живота; • повеже личну хигијену, боравак у природи, физичку активност и разноврсну исхрану са очувањем здравља; • повеже резултате рада са уложеним трудом; • одржава личну хигијену- руку, зуба и чулних органа.
2.	КУЛТУРА ЖИВЉЕЊА	• комуникативна компетенција, • компетенција за учење,	1ПД.1.5.1, 1ПД.1.5.2, 1ПД.1.5.3, 1ПД.1.6.2.	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: • одреди тип насеља на основу његових карактеристика;

		• дигитална компетенција, • за сарадњу, • естетичка компетенција, • за одговорно учешће у демократском друштву, • за одговоран однос према околини.		• оствари права и обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада; • идентификује групе људи којима припада и своју улогу у њима; • сарађује са другима у групи на заједничким активностима; • се понаша тако да уважава различитости других људи; • примени правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним средствима у насељу са околином; • именује занимања људи у свом насељу са околином; • пронађе тражени објекат у насељу помоћу адресе/карактеристичних објеката; • разликује облике рељефа у свом насељу и околини; • разликује облике и делове површинских вода у свом насељу и околини.
3.	КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ВРЕМЕНУ	• комуникативна компетенциј, • компетенција за учење, • дигитална компетенциј, • компетенција за сарадњу, • за одговорно учешће у демократском друштву.	1ПД.1.4.1, 1ПД.1.4.2, 1ПД.1.4.4, 1ПД.2.4.1.	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: • одабере начин кретања тела , узимајући у обзир облик тела, врсту подлоге и средину у којој се тело креће; • понаша се тако да уважава различитости својих вршњака и других људи; • сарађује са другима у групи на заједничким активностима; • наводи примере различитих облика кретања у окружењу; • измери растојање које тело пређе током свог кретања; • одреди време помоћу часовника и календара користећи временске одреднице: сат, дан, седмицу, месец, годину; • забележи и прочита податке из личног живота помоћу ленте времена; • повеже резултате рада са уложеним трудом; • изведе једноставне огледе пратећи упутства.

4.	РАЗНОВРСНОСТ ПРИРОДЕ	• компетенција за учење, • комуникативна компетенција, • за сарадњу, • рад с подацима и информацијама, • дигитална компетенција, • естетичка компетенција, • одговоран однос према околини, • одговоран однос према здрављу.	1ПД.1.1.1, 1ПД.1.1.2, 1ПД.1.1.5, 1ПД.1.2.3, 1ПД.2.1.1, 1ПД.2.1.4, 1ПД.2.2.3, 1ПД.2.2.4, 1ПД.3.1.1, 1ПД.3.1.2.	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: • идентификује заједничке особине живих бића на примерима из окружења; • сарађује са другима у групи на заједничким активностима; • препозна примере повезаности живих бића са условима живота; • разврста животиње из окружења на основу начина живота и начина исхране; • изведе једноставне огледе пратећи упутства; • разврста биљке из окружења на основу изгледа листа и стабла; • повеже делове тела живих бића са њиховом улогом/ улогама; • негује и својим понашањем не угрожава биљке и животиње у окружењу; • наведе примере који показују значај биљака и животиња за човека; • повеже резултате рада са уложеним трудом; • повеже промене у природи и активности људи са годишњим добима; • безбедно поступа пре и током временских непогода; • штедљиво троши производе које користи у свакодневним ситуацијама; • разврста отпад на предвиђена места; • се понаша тако да уважава различитости других људи.
5.	ЧОВЕК СТВАРА	• компетенција за учење; • комуникативна компетенциј; • за сарадњу; • рад с подацима и информацијама; • дигитална компетенција; • естетичка компетенција; • одговоран однос према околини; • предузимљивост и оријентација ка предузетништву,	1ПД.1.1.1. 1ПД.1.3.6.	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: • сарађује са другима у групи на заједничким активностима; • одабере материјале који својим својствима највише одговарају употреби предмета; • истезањем, савијањем и сабијањем одреди својства материјала; • именује занимања људи у свом насељу и околини; • повеже резултате рада са уложеним трудом; • штедљиво троши производе које користи у свакодневним ситуацијама;

				• пронађе нову намену коришћеним предметима; • разврста отпад на предвиђена места.

Предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА

Разред: ДРУГИ

Циљ:

Циљ васпитно-образовног рада у настави ликовне културе јесте да се подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.

Задаци:
- настава ликовне културе има задатак да развија способност ученика за опажање облика, величина, светлина, боја, положаја облика у природи;
- да развија памћење, повезивање опажених информација, што чини основу за увођење у визуелно мишљење;
- стварање услова за разумевање природних законитости и друштвених појава;
- стварати услове да ученици на сваком часу у процесу реализације садржаја користе технике и средства ликовно-визуелног изражавања;
- развијање способности за препознавање традиционалне, модерне, савремене уметности;
- развијати ученикове потенцијале у области ликовности и визуелности, те му помагати у самосталном изражавању коришћењем примерених техника и средстава;
- развијати љубав према вредностима израженим у делима свих облика уметности;
- да ствара интересовање и потребу за посећивање изложби, галерија, музеја и чување културних добара;
- да осетљивост за ликовне и визуелне вредности коју стичу у настави, ученици примењују у раду и животу;
- развијати сензибилитет за лепо писање;
- развијати моторичке способности ученика.

Оперативни задаци

Ученици треба да:
- схвате ликовно-визуелни рад као израз индивидуалног осећања, доживљаја и стваралачке имагинације;
- опажају, сећају се, објашњавају и реконструишу појаве или ситуације;
- стекну искуства о: оплемењивању животног и радног простора, контрасту облика, карактеру облика, коришћењу материјала за рад, визуелним знаковима, опажањима облика у кретању, компоновању, рекомпоновању, дејству светлости на карактер облика;
- развију навику лепог писања;
- развију осетљивост за лепо писање (ћириличка и латиничка палеографија).

ПРЕДМЕТ: Ликовна култура

РАЗРЕД: други

ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ	МЕСЕЦ										ОБРАДА	СИСТЕМА-ТИЗАЦИЈА	УТВРЂИ-ВАЊЕ	СВЕГА
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI				

1.	Облици	8	8	10	6							22	2	8	32
2.	Простор				2	8	4					8	4	2	14
3.	Споразумевање							8	6			10		4	14
4.	Ликовне игре									8	4	4	4	4	12
5.															
УКУПНО		8	8	10	8	8	4	8	6	8	4	44	10	18	72

Р.БР.	ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ		ИСХОДИ
1.	Облици	● Рад с подацима и информацијама ● Решавање проблема ● Сарадња ● Компетенција за учење ● Естетичка компетенција ● Комуникација		● Тумачи једноставне визуелне информације везане за облике које опажа у свакодневном животу. ● Користи информације о светлости и одабрана ликовна дела као подстицај за стваралачки рад ● Природне облике надограђују, допуњују и на тај начин развијају комбинаторне способности ; ● Користи информације о особинама облика и контрасту у свом стваралачком раду. ● Разматра сам и са другима шта и како је учио и где та знања може

				применити. ● Изразава своје замисли одабраном ликовном техником. ● Примени стечена знања и доживљена искуства на новим задацима. ● Користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; Уочава визуелне супротности у свом окружењу и изрази одабраним материјалом и техникама свој доживљај и замисли. ● Преобликују материјале у занимљиве ликовне .целине ● Користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин ● Користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин преобликује, самостално или у сарадњи са другима, материјале и предмете за рециклажу ● Изрази, одабраним материјалом и техникама, своје емоције, машту, сећања и замисли. ● Преобликује, самостално или у сарадњи са другима, материјале и предмете за рециклажу ● Разматра, сам или у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити. ● Повезује уметничко занимање и одговарајуће продукте;
2.	Простор	● Рад с подацима и информацијама ● Решавање проблема ● Сарадња ● Компетенција за учење ● Естетичка компетенција ● Комуникација ● Одговоран однос према здрављу ● Одговорно		● Повезује и примењује стечена знања из различитих области, да уређује простор у коме живи и да води рачуна о њему ● Повезује уметничко занимање сценографа, костимографа и одговарајуће продукте; ● Изражава говором, мимиком, и телом различита расположења, покрете и дешавања; ● Упоређује свој и туђ естетски доживљај простора, изрази, одабраним материјалом и техникама замисли; ● Тумачи једноставне визуелне информације које опажа у свакодневном животу и користи их као подстицај за стваралачки рад ● користи материјал и прибор на

		учешће у демократском друштву		безбедан и одговоран начин се изрази, одабраним материјалом и техникама
3.	Споразумевање	• Рад с подацима и информацијама • Решавање проблема • Сарадња • Компетенција за учење • Естетичка компетенција • Комуникација • Одговоран однос према здрављу • Одговорно учешће у демократском друштву		• тумачи једноставне визуелне информације које опажа у свакодневном животу • користи информације и одабрана ликовна дела као подстицај за стваралачки рад; • тумачи једноставне визуелне информације • користи материјал и прибор на безбедан, одговоран и креативан начин; • изрази, одабраним материјалом и техникама~~,~~ своје емоције, машту, сећања и замисли
4.	Ликовне игре	• Рад с подацима и информацијама • Решавање проблема • Сарадња • Компетенција за учење • Естетичка компетенција • Комуникација		• изрази бојом, одабраним материјалом и техникама~~,~~ своје емоције, машту, осећања и замисли • вајањем у глини изрази своје емоције, машту, осећања и замисли • користи информације као подстицај за стваралачки рад; • разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити

Предмет: МУЗИЧКА КУЛТУРА

Разред: ДРУГИ

Циљ:

- развијање интересовања, музичке осетљивости и креативности;
- оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања;
- развијање осетљивости за музичке вредности упознавањем уметничке традиције и културе свога и других народа.

Задаци:

- неговање способности извођења музике (певање/свирање);
- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука;
- подстицање стваралачког ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање звука);
- упознавање традиционалне и уметничке музике свога и других народа;
- развијање критичког мишљења (исказивање осећања о музици која се изводи и слуша);
- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности.

Садржаје музичке културе чине следеће активности: извођење (певање/свирање), слушање и стварање музике.

Оперативни задаци

Ученици треба да:
- певају песме по слуху;
- слушају вредна дела уметничке и народне музике;
- свирају на дечјим музичким инструментима;
- изводе дечје, народне и уметничке музичке игре

ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА

РАЗРЕД: ДРУГИ

ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ		МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂИВАЊЕ	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	Увод у свет музике	1										1		1
2.	Поново у школи	3	4									6	1	7

3.	Распевани кишобрани			4								3	1	4
4.	Звуци кристалне дворане				1	3						3	1	4
5.	Распевана фарма		1		1		1	4	2	1		9	1	10
6.	На путу до дуге								1	3	2	4	2	6
7.	Празнични воз				3		1					3	1	4
УКУПНО		4	5	4	5	3	2	4	3	4	2	29	7	36

Р.БР.	ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА	ИСХОДИ
1.	Увод у свет музике	- Рад са подацима и информацијама, - дигитална, - вештина комуникације, - вештина сарадње, - естетичка	/	На крају часа ученик ће бити у стању да: - објасни својим речима утиске о слушаном делу - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука. - користи различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање, описивање; (*Српски језик*) - учествује у разговору и пажљиво

				слуша саговорника; (*Српски језик*) - изрази, одабраним материјалом и техникама своје емоције, машту, сећања и замисли; (*Ликовна култура*)
2.	Поново у школи	- Естетичка, - вештина сарадње, - еколошка, - дигитална, - рад са подацима и информацијама, - решавање проблема - вештина комуникације	/	На крају часа ученик ће бити у стању да: - објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело; - издвоји основне музичке изражајне елементе; - изговара бројалице у ритму, уз покрет; - пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; - осмисли ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука; - примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; - користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука; - повезује ритам са графичким приказом; - препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; - деонице у музичким играма; - разликује стих и строфу; *(Српски језик)*; - уочи стихове који се римују; *(Српски језик)*; - разликује глас и слог и препозна самогласнике и сугласнике; (*Српски језик)* - учествује у разговору и пажљиво слуша саговорника; *(Српски језик)* - примени правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним средствима у насељу са околином*;(Свет око нас)* - разликује и именује особине различитих живих бића; (*Свет око нас);* - идентификује групе људи којима припада и своју улогу у њима; *(Свет око нас)* - се понаша тако да уважава различитости других људи; *(Свет око нас)*

				- сарађује са другима у групи на заједничким активностима;*(Свет око нас)* - тумачи једноставне визуелне информације које опажа у свакодневном животу; *(Ликовна култура*) - изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу;(*Физичко васпитање*).
3.	Распевани кишобрани	- Дигитална, - естетичка, - еколошка, - вештина сарадње. - рад са подацима и информацијама, - решавање проблема, - вештина комуникације	/	На крају часа ученик ће бити у стању да: - пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; - повезује карактер дела са изражајним музичким елементима и инструментима; - издвоји основне музичке изражајне елементе; - осмисли ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука; - направи дечје ритмичке инструменте; - разликује различите инструменте по боји звука и изражајним могућностима; - повезује ритам са графичким приказом; - примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; - објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; - објасни својим речима утиске о слушаном делу; - према литерарном садржају изабере од понуђених, одговарајући музички садржај; - деонице у музичким играма; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука; - износи своје мишљење о тексту;*(Српски језик)* - користи различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање, описивање;(*Српски језик)* - разликује књижевне врсте: народну песму;*(Српски језик)*

				- учествује у разговору и пажљиво слуша саговорника ;(*Српски језик)* - пронађе нову намену коришћеним предметима; (*Свет око нас)* - преобликује, самостално или у сарадњи са другима, материјале и предмете за рециклажу; (*Свет око нас)* - сарађује са другима у групи на заједничким активностима; *(Свет око нас)* - одабере материјале који својим својствима највише одговарају употреби предмета; (*Свет око нас)* - пронађе нову намену коришћеним предметима; - користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин; (*Ликовна култура)* - преобликује, самостално или у сарадњи са другима, материјале и предмете за рециклажу; (*Ликовна култура)* - изражава мимиком и/или телом различита расположења, покрете и кретања; (*Ликовна култура*)
4.	Звуци кристалне дворане	- Дигитална, - решавање проблема, - естетичка, - вештина сарадње.	/	На крају часа ученик ће бити у стању да: - објасни својим речима утиске о слушаном делу; - издвоји основне музичке изражајне елементе; - препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; - повезује карактер дела са изражајним музичким елементима и инструментима; - пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; - примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; - свира по слуху ритмичку пратњу уз песму; - објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; - свира ритмичку пратњу уз бројалице и песме; - повезује ритам са графичким приказом; - према литерарном садржају изабере од понуђених, одговарајући музички

				садржај; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - износи своје мишљење о тексту; *(Српски језик)* - учествује у разговору и пажљиво слуша саговорника; *(Српски језик)* - изражајно чита ћирилички текст; *(Српски језик)* - уочи разлике у брзини кретања тела. (*Свет око нас)* - изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу*;(Физичко васпитање)*
5.	Распевана фарма	- Рад са подацима и информацијама, - дигитална, - решавање проблема, - естетичка, - вештина сарадње.	/	На крају часа ученик ће бити у стању да: - објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона; - повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама; - пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; - примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; - разликује различите инструменте по боји звука и изражајним могућностима; - повезује почетне тонове песаме и једноставних са бојама; - повезује ритам са графичким приказом; - осмисли одговор на музичко питање; - свира по слуху ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; - изводи уз покрет музичке игре; - изводи уз покрет традициналне игре; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; - учествује у школским приредбама и

				манифестацијама; - користи различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање, описивање*;(Српски језик)* - учествује у разговору и пажљиво слуша саговорника; *(Српски језик)* - одабере материјале који својим својствима највише одговарају употреби предмета*;(Свет око нас)* - сарађује са другима у групи на заједничким активностима*;(Свет око нас)* - повеже промене у природи и активности људи са годишњим добима*;(Свет око нас)* - изрази, одабраним материјалом и техникама своје емоције, машту, сећања и замисли; *(Ликовна култура)* - изражава мимиком и/или телом различита расположења, покрете и кретања; *(Ликовна култура)*
6.	На путу до дуге	- Решавање проблема, - естетичка, - вештина сарадње, - дигитална, - еколошка	/	На крају часа ученик ће бити у стању да: - објасни својим речима утиске о слушаном делу; - препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; - пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; - разликује различите инструменте по боји звука и изражајним могућностима; - повезује почетне тонове песаме и једноставних са бојама; - повезује тонове једноставних наменских песама са бојама; - повезује ритам са графичким приказом; - примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; - направи дечје ритмичке инструменте; - објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; - изводи уз покрет музичке и традиционалне игре; - осмисли покрете уз музику; - осмисли ритмичку пратњу за песму помоћу различитих извора звука; - направи дечје ритмичке

				инструменте; - свира по слуху ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - разликује књижевне врсте: песму;*(Српски језик)* - разликује стих и строфу; *(Српски језик)* - учествује у разговору и пажљиво слуша саговорника; *(Српски језик)* - уочи стихове који се римују; *(Српски језик)* - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - користи различите облике усменог и писменог изражавања; *(Српски језик)* - правилно састави дужу и потпуну реченицу и споји више реченица у краћу целину; *(Српски језик)* - учествује у разговору и пажљиво слуша саговорника; *(Српски језик)* - сарађује са другима у групи на заједничким активностима;*(Свет око нас)* - одабере материјале који својим својствима највише одговарају употреби предмета;*(Свет око нас)* - пронађе нову намену коришћеним предметима; *(Свет око нас)* - преобликује, самостално или у сарадњи са другима, материјале и предмете за рециклажу; *(Ликовна култура)* - изрази, одабраним материјалом и техникама своје емоције, машту, сећања и замисли;*(Ликовна култура)*
7.	Празнични воз	- Дигитална, - решавање проблема, - вештина комуникације, - естетичка, - вештина сарадње, - р,ад са подацима и информацијама, - еколошка,	/	На крају часа ученик ће бити у стању да: - повезује карактер дела са изражајним музичким елементима и инструментима; - пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; - примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - осмисли покрете уз музику;

		- предузетничка, - вештина за живот у демократском друштву		- осмисли једноставну мелодију; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - повезује музичко дело са њему блиским ситуацијама; - повезује ритам са графичким приказом; - искаже своје утиске о делу које слуша; - објасни својим речима утиске о слушаном делу; - препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; - осмисли једноставну мелодију на крећи задати текст; - користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука; - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - учтиво учествује у вођеном и слободном разговору (*српски језик*); - износи своје мишљење о тексту; *(Српски језик)* - разликује књижевне врсте: песму; *(Српски језик)* - учествује у разговору и пажљиво слуша саговорника; *(Српски језик)* - изражајно чита ћирилички текст; *(Српски језик)* - идентификује групе људи којима припада и своју улогу у њима; *(Свет око нас)* - сарађује са другима у групи на заједничким активностима; (*Свет око нас)*Препозна и искаже радост, тугу *(Свет око нас).* - изрази, одабраним материјалом и техникама своје емоције, машту, сећања и замисли; (*Ликовна култура)*

Предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Годишњи фонд: 108 часова

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

РАЗРЕД: ДРУГИ

Циљ наставе и учења Физичког и здравственог васпитања јесте да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

	ОБЛАСТ/ТЕМА/МОДУЛ	МЕСЕЦ										ОБУЧАВАЊЕ	УВЕЖБАВАЊЕ	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	НА СВИМ ЧАСОВИМА		
2.	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ													
	1. Ходање и трчање	4	2					1	3	5		5	10	15
	2. Скакања и прескакања	3	4	5	1				2	2	2	9	10	19
	3. Бацања и хватања	1	1	2	1	3		4			1	5	8	13
	4. Пузања, вишења, упори и пењања	1	2	2					2	3		4	6	10
	5. Вежбе на тлу				1	7	2	2				5	7	12
	6. Вежбе равнотеже	3					1	5	2			6	5	11
	7. Вежбе са реквизитима		2		2	1	1			1	3	4	6	10
	8. Плес и ритмика		3	3	6		2					6	8	14
	9. Полигони		1		1			1		1		-	4	4
3.	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА 1. Култура вежбања и играња 2. Здравствена култура	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	НА СВИМ ЧАСОВИМА		
	УКУПНО	12	15	12	12	11	6	13	9	12	6	44	64	108

Р.БР.	ОБЛАСТ/ТЕМА/МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА	ИСХОДИ
1.	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	- КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ - ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈА - БРИГА ЗА ЗДРАВЉЕ	ФВ.1.1.1.Разуме значај правилног држања тела за здравље ФВ.1.1.2.Разликује правилно од неправилног држања тела ФВ.1.1.3.Остварује напредак у развоју моторичких способности у складу са индивидуално постављеним нормама ФВ.2.1.1.Правилно изводи једноставније вежбе обликовања, са и без реквизита ФВ.3.1.1.Примењује самостално научени комплекс јутарње гимнастике	- примени једноставне двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); - правилно дише током вежбања; - разликује правилно од неправилног држања тела; - успостави правилно држање тела;
2.	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ	- КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ - ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ - РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА - ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈА - ВЕШТИНА САРАДЊЕ	ФВ.1.2.1.Унапређује моторичке способности ФВ.1.2.2.Усклађује своје кретање са кретањем пара ФВ.1.2.3.Познаје правила елементарних и штафетних игара ФВ.1.2.4.Прави разлику по карактеристикама елементарних и штафетних игара ФВ.2.2.1.Вешто изводи разноврсне форме природних облика кретања ФВ.2.2.2.Изводи гимнастичке покрете предвиђене за други разред	- правилно изведе вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - комбинује и користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима; - изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; - изведе дечји и народни плес;

			ФВ.2.2.3.Поседује позитивно искуство успешности кроз овладавање правила елементарних и штафетних игара ФВ.3.2.1.Спретно учествује у елементарним и штафетним играма ФВ.3.2.2.Покретом изражава своје емоције и искуства, покрет усклађује са музиком ФВ.3.2.3.Вешто изводи сложеније форме природних облика кретања	
3.	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	- ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ - ВЕШТИНА ЗА ЖИВОТ У ДЕМОКРАТСКОМ ДРУШТВУ - ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈА - ВЕШТИНА САРАДЊЕ - БРИГА ЗА ЗДРАВЉЕ	ФВ.1.3.1.Познаје основна начела безбедности у сали, на игралишту и учионици ФВ.1.3.2.Уочава своје моторичке и друге способности и особине и сличности и разлике међу вршњацима ФВ.2.3.1.Познаје неспортско понашање ФВ.2.3.2.Упознаје и прихвата себе и друге кроз игру ФВ.2.3.3.Примењује здравствено-хигијенске мере ФВ.3.3.1.Упознаје и прихвата своје способности, особине и ограничења значајна за учешће у игри ФВ.3.3.1.Позитивно вреднује успешне потезе и уложени труд свих учесника у игри, уз	- користи основну терминологију вежбања; – поштује правила понашања у и на просторима за вежбање; – поштује мере безбедности током вежбања; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; - поштује правила игре; - навија и бодри учеснике у игри на начин који никога не вређа; - прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; - уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; - уочава улогу делова тела у вежбању; - уочи промене у расту код себе и други; – препозна сопствено болесно стање и не вежба када је болестан;

			подстицање свих учесника у игри	- примењује здравствено - хигијенске мере пре, у току и након вежбања; - одржава личну хигијену; - учествује у одржавању простора у коме живи и борави; - наведе врсте намирница у исхрани; - препознаје везу вежбања и уноса воде; – повеже ходање и трчање са позитивним утицајем на здравље; – препозна лепоту покрета у вежбању; – се придржава правила вежбања; – вреднује успех у вежбању;

Назив предмета : ДИГИТАЛНИ СВЕТ

Циљ : **Циљ** наставе и учења предмета Дигитални свет јесте развијање дигиталне компетенције ученика неопходне за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развијање основа алгоритамског начина размишљања.

Разред : **Други**

Годишњи фонд часова : **36 часова**

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	ОБЛАСТ/ТЕМА
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – упореди начин на који учи у школи са онлајн учењем путем школске платформе; – користи школску платформу за онлајн учење (уз помоћ наставника и/или родитеља/законског заступника); – самостално користи дигиталне уџбенике за учење;	ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	Учење путем школске платформе за онлајн учење. Учење уз помоћ дигиталних уџбеника. Креативно графичко изражавање коришћењем дигиталног уређаја. Умрежавање дигиталних уређаја и прилике за размену материјала, комуникацију и заједнички рад који из умрежавања произилазе.

– креира, чува и поново уређује дигиталну слику (самостално и/или уз помоћ наставника) користећи одговарајућу апликацију; – својим речима објасни појам покретне слике; – креира елементе покретне слике; – креира једноставан графички дигитални материјал намењен познатој публици; – својим речима објасни због чега дигиталне уређаје повезујемо на мреже, укључујући интернет; – наведе могућности за размену материјала, комуникацију и заједнички рад (учење) које су настале захваљујући умрежавању дигиталних уређаја; – објасни добитке и ризике који произилазе из комуникације путем дигиталних уређаја; – разликује неприхватљиво од прихватљивог понашања при комуникацији на интернету; – реагује на одговарајући начин ако дође у додир са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин; – наведе неке од начина на које корисници дигиталних уређаја остављају личне податке у дигиталном окружењу; – организује сопствено учење у онлајн окружењу на начин који не угрожава здравље и личну безбедност, као и сигурност дигиталног уређаја;		
	БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	Добици и ризици који произилазе из комуникације путем дигиталних уређаја.

		Понашање на интернету – интернет бонтон. Остављање личних података при коришћењу дигиталних уређаја. Примерена реакција у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин. Организација времена и услова за рад при онлајн учењу. Коришћење дигиталних уређаја и заштита животне средине.
– предложи начине одлагања електронског отпада који не угрожавају животну средину; – својим речима објасни појам алгоритам; – анализира једноставан познати поступак који садржи понављања одређених радњи и представи га алгоритамски; – креира одговарајући рачунарски програм у визуелном програмском језику; – анализира једноставан програм креиран у визуелном програмском језику и објасни шта и на који начин тај програм ради; – уочи и исправи грешку у једноставном програму, провери ваљаност новог решења и по потреби га додатно поправи (самостално или сараднички); – креира програм у визуелном програмском језику којим управља понашањем расположивог физичког дигиталног уређаја.	АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	Разлагање проблема на мање целине. Осмишљавање алгоритама линијске и цикличне структуре који води до решења једноставног проблема. Креирање рачунарског програма у визуелном програмском језику. Анализа постојећег програма креираног у визуелном програмском језику и тумачење функције блокова од којих је сачињен. Управљање понашањем физичког дигиталног уређаја креирањем програма у визуелном програмском језику. Уочавање и исправљање грешака у програму.

4.4. Програми обавезних изборних предмета у другом разреду

Назив: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Разред: ДРУГИ

Циљеви и задаци
Подстицање групног рада, договарања и сарадње са вршњацима и одраслима;
подстицање самосвести, самопоштовања и уважавања других;
оспособљавање ученика да препознају и разумеју сопствена осећања и потребе и њихову међусобну повезаност, да штите и остварују своје потребе на начин који не угрожава друге;
развијање комуникативне способности, невербалне и вербалне комуникације, вештина ненасилне комуникације;
оспособљавање ученика за примену вештина ненасилне комуникације у решавању сукоба и вршњачком посредовању;
развијање креативног изражавања;
оспособљавање ученика да упознају непосредно друштвено окружење и сопствено место у њему и да активно доприносе развоју школе по мери детета;
оспособљавање ученика да упознају и уважавају дечја права и да буду способни да активно учествују у њиховом остваривању;
развијање и неговање основних људских вредности.
подстицање развоја личности и социјалног сазнања код ученика
пружити могућност ученицима да постану активни учесници у процесу образовања и васпитања, и да изграде сазнања, умења, способности и вредности неопходне за формирање аутономне, компетентне, одговорне и креативне личности, отворене за договор и сарадњу, која поштује себе и друге.

Наставни предмет: Грађанско васпитање
Разред: други
Годишњи фонд часова: 36

ЦИЉ : Циљ наставе и учења програма Грађанско васпитање је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.

ТЕМЕ	ИСХОДИ	ТЕХНИКЕ И МЕТОДЕ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	НА СТАВНА СРЕДСТВА
ЉУДСКА ПРАВА Ја и други у различитим групама Групни идентитет Ко смо ми – сличности и разлике? Групе којима припадамо (породица, одељење, школа, спортски клуб, музичка школа...). Од чега зависи функционисање и напредак групе: комуникација, сарадња, узајамно подржавање, блискост. Понашања појединаца која ојачавају или ометају односе у групи.	– разликује понашања појединаца која доприносе или ометају функционисање и напредовање групе; – успоставља, гради и чува успешне односе са члановима групе којој припада;	- Кооперативна - Интерактивна - Перцептивне - Амбијентално учење - Игра - Цртање - Певање - Учење кроз игру - Демонстрација (показивање) - Разговор - Учење по моделу -Пројектна настава	Фотографије - Слике - Краћи текстови - ЦД - Апликације - Дидактички материјали

Осећања Изражавање сопствених осећања. Осећања других, како их препознајемо и уважавамо. Веза осећања са мислима и понашањима. Потребе и права Моје потребе и потребе других. Осећања, потребе, вредности и начин њиховог остваривања. Веза са правима. Права детета Конвенција о дечјим правима. Различити смо, али су нам права иста. Људска права важе свуда и за сваког. Кршење и заштита права Нисам посматрач, реагујем на ситуације кршења права деце у одељењу и школи. Знам како и коме да се обратим за помоћ. ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Школа као заједница Школа као заједница Вредности школе као заједнице – равноправност, одговорност, солидарност, брига за друге, толерантност, праведност, поштење. Правила у школи и њихова функција. Одговорности ученика и одраслих за функционисање школе као заједнице. Односи у заједници Како радим сам, а како у групи? Шта у школи радимо заједно? У чему смо добри? У чему бисмо могли бити бољи? Како комуницирамо у групи? Насилна и ненасилна комуникација. Сукоби Узроци сукоба и шта са њима. Сукоб из угла оног другог. Посредовање у сукобу. Конструктивно решавање сукоба. ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ	– искаже своја осећања и потребе на начин који не угрожава друге; – препозна и уважи осећања и потребе других; – наведе и својим речима објасни основна права детета садржана у Конвенцији о дечјим правима; – прихвата и образлаже на примерима из живота да свако дете има иста права без обзира на различитости; – препозна ситуације кршења својих и туђих права и показује спремност да тражи помоћ; – се договара и одлучује у доношењу правила групе и да се понаша у складу са њима; – наводи примере међусобне повезаности права и одговорности; – разликује ненасилну од насилне комуникације међу члановима групе на примерима из свакодневног живота, из књижевних дела које чита и филмова које гледа; – саслуша излагање саговорника без упадица и са уважавањем;		

СВЕТУ Школа као безбедно место Безбедност ученика у школи Ученици имају право на заштиту и безбедност. Правилник школе о безбедности ученика. Безбедност ученика у школи и школском дворишту, на путу између куће и школе, ван школе – на излету и на настави у природи. Безбедност ученика је одговорност свих – запослених у школи, ученика, родитеља, институција ван школе. Безбедно и небезбедно понашање на интернету. Одговорна употреба мобилног телефона. ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Школа као безбедно место за све Како учинити школу безбедним местом за све – планирање и извођење једноставне акције. Кораци у планирању и извођењу акције. Избор теме/проблема/активности којом ћемо се бавити. Одређивање циља и израда плана акције – подела улога, договор о роковима, начину реализације. Извођење и документовање акције – видеоснимци фотографије, текстови и сл. Промоција акције на нивоу школе – приказивање другим одељењима, родитељима и сл., прављење постера или паноа, објављивање прилога у школском листу. Вредновање акције – чиме смо задовољни, шта је могло бити боље.	– даје и прихвата предлоге водећи рачуна о интересу свих страна у сукобу; – представи шта садржи и чему служи Правилник о безбедности ученика његове школе; – се понаша у складу са Правилником о безбедности ученика; – наводи примере одговорности одраслих и ученика за безбедност у школи; – препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу мобилног телефона и интернета; – сарађује и преузима различите улоге на основу договора у групи; – износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге који могу унапредити безбедност ученика у школи; – учествује у изради плана једноставне акције; – са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију; – доприноси промоцији акције; – на једноставан начин вреднује изведену акцију.		

МЕЂУПРЕДМЕТНА ПОВЕЗАНОСТ	АКТИВНОСТИ		РЕСУРСИ	САРАДНИЦИ
	а) Ученик	б) Наставник		
- Српски језик - Ликовна култура - Музичка култура - Физичко и здравствено васпитање - Свет око нас	- Кроз размену о томе шта воле да раде и цртање својих аутопортрета и осећања, откривају своје особености, међусобне разлике и сличности. - Кроз игру преображаја, размену о сопственим особеностима и вредностима, цртање сопственог знака, упознају себе и друге. - Закључује о својим потребама и правима. - Препознаје различита кршења права. - Одлучује у оквиру групе којој припада. - Износи своје мишљење. - Уважава мишљење других	- Планира рад и организацију у одељењу/групи. - Бира и интегрише садржаје. - Усмерава ученике на важне чињенице. - Реализује радионице, игре и активности у одељењу/групи. - Даје јасна и тачна упутства. - Води циљни разговор	- Ученици - Наставници - Родитељи - Природна и друштвена средина - Предмети из окружења - Искуство ученика - Дидактички материјал - Стручна литература - Окружење -Икт	- Ученици - Наставници - Родитељи - ПП служба

Назив: ВЕРСКА НАСТАВА

Разред: ДРУГИ

Циљеви и задаци

Примарни циљ предмета је да код ученицика развије свест да је Бог заједница личности и да се свету открива преко литургијске заједнице људи.
Ученици треба да:
а) уоче да Литургија није обичан догађај;
б) уоче да се на Литургији пројављује Бог као заједница личности: Оца, Сина – Христа и Светог Духа;
в) упознају структуру Литургије;
г) разликују радње на Литургији;
д) уоче да је Исус Христос, иако физички одсутан,присутан на Литургији као плод наше љубави према њему.

Годишњи фонд часова: 36

II разред основне школе

Наставна тема	**Циљ**	**Исходи - ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**
I **УВОД**	• упознавање ученика са садржајима и начином рада • мотивисање ученика за похађање часова верске наставе	*Когнитивни аспект*: • стекне основна сазнања о темама које ће се обрађивати у настави Православног катихизиса током другог разреда • уочи какво је његово предзнање из градива обрађеног у претходном разреду школовања *Афективни аспект*: • ученик ће желети да активно учествује на часовима верске наставе	1. Ми смо Црква - уводни час
Наставна тема	**Циљ**	**Исходи -** **ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**

II **МОЈЕ МЕСТО У ЦРКВИ**	• омогућити ученицима разумевање Крштења као уласка у Божју породицу • омогућити ученицима да разликују појмове: Црква, храм, Литургија • указати ученицима да је учешће у Литургији засновано на слободи	*Когнитивни аспект:* • да зна да се Крштењем постаје члан Цркве • да зна да је Црква заједница потпуно другачија од свих • да зна да је Црква заједница са Богом • разликује значења појмова Црква (заједница) и храм (место на којем се сабирамо) • на елементарном нивоу опише зашто се подижу храмови • да уочи да је Литургија догађај Цркве • да зна да у Литургији учесвује само онај ко је крштен и ко то жели	1. Крштењем постајемо чланови Цркве 2. Црква - заједница (**садржај н.ј.** – народна приповетка:“Седам прутова“) 3. Храм - место окупљања (**опис н.ј.** - свака заједница има своје место окупљања) 4. Литургија – догађај Цркве (**садржај н.ј**. – из књиге Јеванђеље препричано за децу: „Прича о позванима на сведбу“)

		Афективни аспект: • код ученика ће се развити жеља да посети храм и боље упозна основна обележја православних храмова	5. Заједница радости (**опис н.ј.** - слобода у заједници - **садржај н.ј.** молитва Царе небески – Бог као Цар)
Наставна тема	**Циљ**	**Исходи -** **ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**

III **ЛИТУРГИЈСКЕ СЛУЖБЕ И** **ЊИХОВ** **СМИСАО**	• ученицима пружити основно знање о литургијским службама • омогућити ученицима да уоче да Црква не може да постоји без свих служби • омогућити ученицима да уоче да свако у Цркви има своју службу	*Когнитивни аспект:* • препозна и именује основне службе које постоје на Литургији • зна да свако у Цркви има своју службу • уочи међусобну повезаност служби у Цркви • уочи од коликог је значаја за неку заједницу окупљање свих њених чланова • уочи да је и он сам важан и посебан у животу Цркве • објасни службу Епископа у Цркви • увиди сличност службе Епископа са првосвештеником Христом • да уочи да Епископ предводи молитву Цркве • објасни ко су монаси и шта су манастири *Афективни аспект:* • ученик ће бити подстакнут да размишља о својој служби у Цркви	1. Народ Божји, различите службе (**опис н.ј.** – службе у свету и њихова важност) 2. Литургијске службе: Епископ, свештеник, ђакон и народ Божји 3. Многе службе, једна Црква 4. Епископ - слика Христова на Литургији 5. Ко су монаси?

II разред основне школе

Наставна тема	**Циљ**	**Исходи - ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**

IV **ЖИВОТ У** **ЦРКВИ -** **ЛЕПОТА** **ПРАЗНИКА**	• ученицима пружити основно знање о великим празницима Цркве • указати ученицима да се празници прослављају литургијски – на заједничкој молитви • ученицима пружити основно знање о важности личности Пресвете Богородице	*Когнитивни аспект:* • да уочи разлог нашег великог поштовања према Богородици • да зна да је Богородица много волела Бога и желела да му служи и да много воли нас · уочи да Богородицу сматрамо светијом од свих светих • да зна молитву *Богородице Дјево* · Усвоји текст и мелодију песме „Витлејеме славни граде“ • да зна да се приликом Крштења Христовог, Бог открива као Света Тројица • да зна да је Свети Сава наш први Архиепископ • да зна ко је подигао манастир Хиландар *Афективни аспект:* · ученик ће пожелети да радо учестује у прослављању празника · ученик ће пожелети да стваралачки (кроз песму, молитву, цртеж), искаже своју љубав и поштовање према Богородици	1. Богородица – мајка Христова (Ваведење и Благовести;**молитва:** "Богородице Дјево") 2. Божић – Христос се роди! (**обрада песме:** „Витлејеме славни граде“) 3. Богојављење - Христос је Син Божји 4. Свети Сава и Свети Симеон

II разред основне школе

Наставна тема	**Циљ**	**Исходи -** **ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**

V **ТРПЕЗА** **ГОСПОДЊА**	• пружити ученицима неопходно знање да у Литургији свет приносимо Богу • омогућити ученицима основ за разумевање да се кроз Причешће остварује наша заједница са Богом • ученицима пружити основно знање о предметима који се користе на Литургији • упознати ученике са основним елементима славе и њеном везом са Литургијом	*<u>Когнитивни аспект:</u>* • увиди и каже зашто приносимо дарове природе Богу • уочи да су дарови које приносимо Богу, свет у малом • на елементарном нивоу препозна и именује литургијске предмете • уочи да је заједничка трпеза израз љубави • зна да је Литургија заједничка трпеза око које се окупљају чланови Цркве • уочи разлику између Светог Причешћа и друге хране • уочи сличности елемената Литургије и славе *<u>Афективни аспект:</u>* • код ученика ће се развити жеља да учествује у Литургији	1. Литургија наш дар Богу 2. Литургијски предмети 3. Причешће - храна за живот вечни 4. Слава у мојој породици
Наставна тема	**Циљ**	**Исходи -** **ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**
VI **СВЕТА** **ЛИТУРГИЈА -** **ПРОСЛАВА** **ВАСКРСЕЊА**	• пружити ученицима основ за разумевање Литургије као догађаја остварења наше заједнице са Богом • побољшати знање о догађајима везаним за Васкрсење Христово	*<u>Когнитивни аспект:</u>* • препозна значај празновања Васкрса • прошири своја знања о Христовом Васкрсењу • да уочи да је Христово Васкрсење изузетан догађај у који је укључена читава природа • зна да је Христос увек са нама	1. Христос је са нама у Литургији 2. Причешће у мом животу 3. Празнујемо Васкрсење Христово 4. Христово Васкрсење - наше васкрсење

		Афективни аспект: • ученик ће исказати свој доживљај Христовог Васкрсења кроз самостални креативни израз	
Наставна тема	**Циљ**	**Исходи -** **ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**
VII **ИКОНА - ПРОЗОР У ВЕЧНОСТ**	• омогућити ученицима да упознају који су основни делови храма • приближити ученицима појам Царства Божјег · указати на иконе као на посебну пројаву Царства Небеског • приближити ученицима појам светих	*Когнитивни аспект:* • да зна да набројн основне делове храма • уочи да је унутрашњост храмова уређена за служење Литургије • да зна да објасни ко су светитељи • исприча ко су и шта су све чинили светитељи које славимо • уоче да постоје светитељи и у данашње време • сазна о неким светитељима новијег доба *Афективни аспект:* · ученик ће бити подстакнут на поштовање и правилан однос према храму и иконама • ученик ће бити подстакнут да воли природу и друге људе • ученик ће бити подстакнут да у свим људима види пријатеље Божје	1. Православни храм (**садржај н.ј.** - основни делови храма) 2. Икона - прозор у Царство Божје 3. Буди и ти иконописац 4. Царство Божје у светима

4.5. План и програм наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања

ЦИЉЕВИ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

1. обезбеђивање добробити и подршка целовитом развоју ученика;
2. обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења за целвити развој ученика, развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;
3. свеобухватна укљученост ученика у систем образовања и васпитања;
4. развијање и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
5. развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња;
6. континуирано унапређивање квалитета процеса и исхода образовања и васпитања заснованог на провереним научним сазнањима и образовној пракси;
7. развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења;
8. пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
9. развијање кључних компетенција за целоживотно учење, развијање међупредметних компетенција за потребе савремене на- уке и технологије;
10. развој свести о себи, развој стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
11. оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
12. развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
14. развијање компетенција за разумевање и поштовање права детета, људских права, грађанских слобода и способности за живот у демократски уређеном и праведном друштву;
15. развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, развој толеранције и уважавање различитости;
16. развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
17. повећање ефикасности употребе свих ресурса образовања и васпитања, завршавање образовања и васпитања у предвиђеном року са минималним продужетком трајања и смањеним напуштањем школовања;

18. повећање ефикасности образовања и васпитања и унапређивање образовног нивоа становништва Републике Србије као државе засноване на знању.

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД

Ред. број	А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ПРВИ РАЗРЕД	
		Нед.	Год.
1.	Српски језик	5	180
2.	Енглески језик	2	72
3.	Математика	5	180
4.	Природа и друштво	2	72
5.	Ликовна култура	2	72
6.	Музичка култура	1	36
7.	Физичко и здравствено васпитање	3	108
8.	Дигитални свет	1	36
УКУПНО: А		21	756
Ред. број	**Б. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ**	**Нед.**	**Год.**
1.	Верска настава/ Грађанско васпитање[3]	1	36
УКУПНО: Б		1	36
УКУПНО: А + Б		20	756
Ред. број	**ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА**	**Нед.**	**Год.**
1.	Редовна настава	21	756
2.	Додатна настава	1	36
3.	Допунска настава	1	36
4.	Настава у природи	7-10 дана годишње	
Ред. број	**ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА**	**Нед.**	**Год.**

1.	Час одељењског старешине	1	36
2.	Ваннаставне активности[6]	1	36
3.	Екскурзија[7]	1-3 дана годишње	

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД

А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета СРПСКИ ЈЕЗИК

Циљ учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

Разред:**Трећи**

Недељни фонд часова: **5**

Годишњи фонд часова: **180**

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ГОДИШЊЕГ ФОНДА ЧАСОВА

ОБЛАСТ ТЕМА МОДУЛ		МЕСЕЦ										обрада	утврђивање	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	КЊИЖЕВНОСТ	4	6	9	9	7	5	9	14	8	9	47	33	**80**
2.	ЈЕЗИК	14	11	7	9	5	2	6	1	2	3	18	42	**60**
3.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	4	5	2	4	2	1	8	6	6	2	5	35	**40**
УКУПНО		**22**	**22**	**18**	**22**	**14**	**8**	**23**	**21**	**16**	**14**	**70**	**110**	**180**

Књижевност – 80 часова, **Језик** – 60 часова и **Језичка култура** – 40 часова.

Уџбеници: Н. Станковић Шошо, М. Костић, *Читанка У свету речи за 3. разред основне школе*, Нови Логос, Београд, 2020.Ј. Срдић, *Граматика Дар речи за 3. разред основне школе,* Нови Логос, Београд, 2020.Н. Станковић Шошо, Ј. Срдић, *Радна свеска за 3. разред основне школе*, Нови Логос, Београд, 2020.

ОБЛАСТ ТЕМА МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА
КЊИЖЕВНОСТ	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема	**КЊИЖЕВНОСТ- ОСНОВНИ НИВО** 1СЈ.1.5.1. препознаје књижевне родове на основу формалних одлика поезије, прозе и драме; 1СЈ.1.5.2. препознаје књижевне врсте (бајку и басну); 1СЈ.1.5.3. одређује главни догађај и ликове (који су носиоци радње) у књижевноуметничком тексту; 1СЈ.1.5.4. одређује време и место дешавања радње у књижевноуметничком тексту. **СРЕДЊИ НИВО** 1СЈ.2.5.1. разликује лирску од епске песме; 1СЈ.2.5.2. одређује фолклорне форме (кратке народне умотворине – пословице, загонетке, брзалице); 1СЈ.2.5.3. препознаје риму, стих и строфу у лирској песми; 1СЈ.2.5.4. одређује карактеристичне особине, осећања, изглед и поступке ликова; и односе међу ликовима у књижевноуметничком тексту; 1СЈ.2.5.5. уочава везе међу догађајима (нпр. одређује редослед догађаја у књижевноуметничком тексту); 1СЈ.2.5.6. разликује приповедање од описивања и дијалога; 1СЈ.2.5.7. разуме фигуративну употребу језика у књижевноуметничком тексту. **НАПРЕДНИ НИВО** 1СЈ.3.5.1. тумачи особине, понашање и поступке ликова позивајући се на текст; 1СЈ.3.5.2. уочава узрочно-последичне везе међу догађајима у тексту; 1СЈ.3.5.3. тумачи идеје у књижевноуметничком тексту, аргументује их позивајући се на текст.
ЈЕЗИК	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, дигитална компетенција, решавање проблема	**ГРАМАТИКА ОСНОВНИ НИВО** 1СЈ.1.4.1. препознаје врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе); 1СЈ.1.4.2. препознаје граматичке категорије променљивих речи (род и број заједничких именица); 1СЈ.1.4.3. препознаје врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне). **СРЕДЊИ НИВО** 1СЈ.2.4.1. одређује врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе); 1СЈ.2.4.2. препознаје подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве); 1СЈ.2.4.3. препознаје лице, род и број личних заменица у номинативу; 1СЈ.2.4.4. препознаје граматичке категорије глагола (лице, број и род) и уме да пребаци глаголе из једног глаголског времена у друго;

		1СЈ.2.4.6. одређује врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне); 1СЈ.2.4.7. саставља реченице различите по комуникативној функцији и облику. **НАПРЕДНИ НИВО** 1СЈ.3.4.1. именује врсте и подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве; глаголе); **ЛЕКСИКОЛОГИЈА ОСНОВНИ НИВО** 1СЈ.1.4.4. препознаје антонимију; 1СЈ.1.4.5. познаје значења речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији (у кући, школи и сл.). **СРЕДЊИ НИВО** 1СЈ.2.4.8. препознаје синонимију; 1СЈ.2.4.9. познаје значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, књигама из лектире и сл.) и правилно их употребљава. **НАПРЕДНИ НИВО** 1СЈ.3.4.4. одређује значења непознатих речи и фразеологизама на основу ситуације и текста/контекста у којем су употребљени.
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема	**ГОВОРНА КУЛТУРА** **ОСНОВНИ НИВО** 1СЈ.0.1.1. познаје основна начела вођења разговора: уме да започне разговор, учествује у њему и оконча га; пажљиво слуша своје саговорнике; 1СЈ.0.1.2. користи форме учтивог обраћања; 1СЈ.0.1.3. казује текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха, без тзв. „певушења” или „скандирања”; 1СЈ.0.1.4. уме да преприча изабрани наративни или краћи информативни текст на основу претходне израде плана текста и издвајања значајних делова или занимљивих детаља; 1СЈ.0.1.5. уме самостално (својим речима) да описује и да прича на задату тему: држи се теме, јасно структурира казивање (уводни, средишњи и завршни део казивања), добро распоређујући основну информацију и додатне информације; 1СЈ.0.1.6. уме на занимљив начин да почне и заврши своје причање; 1СЈ.0.1.7. уме у кратким цртама да образложи неку своју идеју; 1СЈ.0.1.8. уме да одбрани своју тврдњу или став. **ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ** **ОСНИВНИ НИВО** 1СЈ.1.3.1. пише писаним словима ћирилице; 1СЈ.1.3.2. уме да се потпише; 1СЈ.1.3.3. почиње реченицу великим словом, завршава је одговарајућим интерпункцијским знаком;

		1СЈ.1.3.4. употребљава велико слово приликом писања личних имена, назива места (једночланих), назива школе; 1СЈ.1.3.5. пише кратким потпуним реченицама једноставне структуре; 1СЈ.1.3.6. издваја наслов, углавном се држи теме; 1СЈ.1.3.7. препричава кратак једноставан текст (до 400 речи); 1СЈ.1.3.8. користи скроман фонд речи (у односу на узраст); правилно их употребљава; 1СЈ.1.3.9. пише кратку поруку (о томе куда иде, зашто касни, и сл.); 1СЈ.1.3.10. пише честитку (за Нову годину, рођендан), позивницу (за рођенданску прославу, забаву), разгледницу (са летовања, зимовања, екскурзије). **СРЕДЊИ НИВО** 1СЈ.2.3.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу); 1СЈ.2.3.2. употребљава велико слово приликом писања имена држава и места и њихових становника; користи наводнике при навођењу туђих речи; правилно пише присвојне придеве (-ов/-ев/-ин,-ски/-чки/-шки); правилно пише гласове ћ, ч, ђ, џ; правилно пише сугласник ј у интервокалској позицији; правилно пише речцу *ли* и речцу *не*; употребљава запету при набрајању; 1СЈ.2.3.3. пише јасним и потпуним реченицама; варира језички израз (ред речи у реченици, типове реченица, дужину реченице...); 1СЈ.2.3.4. држи се теме; излагање организује око основне идеје текста коју поткрепљује одговарајућим детаљима; 1СЈ.2.3.5. језички израз прилагођава комуникативној ситуацији (формалној/неформалној); 1СЈ.2.3.6. саставља кратак наративни текст; 1СЈ.2.3.7. саставља кратак дескриптивни текст; 1СЈ.2.3.8. користи фонд речи примерен узрасту; употребљава синониме (нпр. да избегне понављање); 1СЈ.2.3.9. исправља свој текст (критички чита написано, поправља текст и исправља грешке); 1СЈ.2.3.10. уме да попуни једноставан образац са основним подацима о себи (име, презиме, име родитеља, година рођења, адреса, телефон; школа, разред, одељење); 1СЈ.2.3.11. пише писмо (приватно) и уме да га адресира. **НАПРЕДНИ НИВО** 1СЈ.3.3.1. пише јасним, потпуним, добро обликованим реченицама; користи разноврсне синтаксичке конструкције, укључујући и сложене; 1СЈ.3.3.2. јасно структурира текст (уводни, средишњи и завршни део текста); добро распоређује основну информацију и додатне информације унутар текста и пасуса; 1СЈ.3.3.3. прилагођава језичко-стилски израз типу текста; 1СЈ.3.3.4. саставља кратак експозиторни текст; 1СЈ.3.3.5. користи богат фонд речи (у односу на узраст); 1СЈ.3.3.6. издваја пасусе. **ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊА ПРОЧИТАНОГ**

		ОСНОВНИ НИВО 1СЈ.1.2.1. влада основном техником читања ћириличког и латиничког текста; 1СЈ.1.2.2. одговара на једноставна питања у вези са текстом, проналазећи информације експлицитно исказане у једној реченици, пасусу, или у једноставној табели (ко, шта, где, када, колико и сл.); 1СЈ.1.2.3. препознаје да ли је тражена информација, која може да буде исказана на различите начине (синонимија, парафраза), садржана у тексту; 1СЈ.1.2.4. познаје и користи основне делове текста и књиге (наслов, пасус, име аутора; садржај, речник); 1СЈ.1.2.5. одређује основну тему текста; 1СЈ.1.2.6. разуме дословно значење текста; 18 1СЈ.1.2.7. разликује књижевноуметнички од информативног текста; 1СЈ.1.2.8. процењује садржај текста на основу задатог критеријума: да ли мусе допада, да ли му је занимљив; да ли постоји сличност између ликова и ситуација из текста и особа и ситуација које су му познате; издваја речи које су му непознате. **СРЕДЊИ НИВО** 1СЈ.2.2.1. чита текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха; уме да одреди на ком месту у тексту је пауза, место логичког акцента; који део текста треба прочитати брже, а који спорије; 1СЈ.2.2.2. изводи једноставне закључке у вези са текстом, анализирајући и обједињујући информације исказане у различитим деловима текста (у различитим реченицама, пасусима, пољима табеле); 1СЈ.2.2.3. раздваја битне од небитних информација; одређује след догађаја у тексту; 1СЈ.2.2.4. успоставља везу између информација исказаних у линеарном и нелинеарном тексту (нпр. проналази део/детаљ који је приказан на илустрацији, у табели, или на дијаграму); 1СЈ.2.2.5. одређује основни смисао текста и његову намену; 1СЈ.2.2.6. препознаје фигуративно значење у тексту; 1СЈ.2.2.7. изводи једноставне закључке на основу текста (предвиђа даљи ток радње, објашњава расплет, уочава међусобну повезаност догађаја, на основу поступака јунака/актера закључује о њиховим особинама, осећањима, намерама и сл.); 1СЈ.2.2.8. износи свој став о садржају текста и образлаже зашто му се допада/ не допада, због чега му је занимљив/незанимљив; да ли се слаже/не слаже са поступцима ликова; 1СЈ.2.2.9. издваја делове текста који су му нејасни; 1СЈ.2.2.10. вреднује примереност илустрација које прате текст; наводи разлоге за избор одређене илустрације. **НАПРЕДНИ НИВО** 1СЈ.3.2.1. изводи сложеније закључке на основу текста, обједињујући информације из различитих делова дужег текста; 1СЈ.3.2.2. повезује и

		обједињује информације исказане различитим симболичким системима (нпр. текст, табела, графички приказ); 1СЈ.3.2.3. разликује различита гледишта заступљена у информативном тексту (нпр. мишљење аутора текста и мишљења учесника у догађају); 1СЈ.3.2.4. изводи сложеније закључке на основу текста и издваја делове текста који их поткрепљују; резимира наративни текст; 1СЈ.3.2.5. представља текст у одговарајућој нелинеарној форми (уноси податке из текста у дату табелу или дијаграм); 1СЈ.3.2.6. процењује сврху информативног текста у односу на предвиђену намену (нпр. који од два текста боље описује дату слику, да ли је упутство за (познату) игру потпуно и сл.); 1СЈ.3.2.7. објашњава и вреднује догађаје и поступке ликова у тексту (нпр. објашњава зашто је лик поступио на одређен начин, или вреднује крај приче у односу на своја предвиђања током читања текста, или износи свој став о догађајима из текста).

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ИСХОДИ

ОБЛАСТ ТЕМА МОДУЛ	ИСХОДИПо завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
КЊИЖЕВНОСТ	- чита са разумевањем различите текстове; - опише свој доживљај прочитаних књижевних дела; - изнесе своје мишљење о тексту; - разликује књижевне врсте: лирску и епску песму, причу, басну, бајку, роман и драмски текст; - одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту;	**ШКОЛСКА ЛЕКТИРА** **Лирска поезија** Душан Костић: *Септембар*; Григор Витез: *Какве је боје поток*; Десанка Максимовић: *Вожња*; Душан Васиљев: *Зима*; Мирослав Антић: *Шта је највеће*; Ф. Г. Лорка: *Луцкаста песма*; Драган Лукић: *Свакога дана/ Шта је отац;* Бранислав Црнчевић: *Љутито мече;* Љубивоје Ршумовић*: Аждаја своме чеду тепа;* Милован Данојлић: *Љубавна песма;* Љубивоје Ршумовић: *Домовина се брани лепотом;* Химна Светоме Сави; Бранко Стевановић: *Занимање Марка Краљевића* **Епска поезија** Народне песме: *Марко Краљевић и бег Костадин, Орање Марка Краљевића* **Проза** Ла Фонтен: *Цврчак и мрав;*Езоп: *Корњача и зец* Народна приповетка: *Свети Сава и сељак без среће* Народна бајка: *Чардак ни на небу ни на земљи* Народна приповетка: *Свијету се не може угодити* Бранко Ћопић: *Изокренута прича*; Оскар Вајлд:

	- именује главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; - уочи основне одлике лирске песме (стих, строфа и рима); - разуме пренесено значење пословице и басне и њихову поучност; - разуме идеје књижевног дела; • уочи основне одлике народне бајке; - разликује народну од ауторске бајке; - представи главне особине јунака; - уочи основне одлике народне епске песме; - уочи поређење у књижевном делу и разуме његову улогу; - разликује опис од приповедања у књижевном делу; - покаже примере дијалога у песми, причи и драмском тексту; - уочи хумор у књижевном делу;	*Себични џин;* Светлана Велмар Јанковић: *Златно јагње* (одломак) Бранко В Радичевић: *Прича о дечаку и Месецу;* Ијан Макјуен: *Реч-две о Питеру* (одломак); Јохана Шпири: *Хајди* (одломак); Народна бајка: *Баш-Челик* (читање у наставцима); Јасминка Петровић: *Од читања се расте* (читање у наставцима); **Драмски текстови** Душан Радовић: *А зашто он вежба*; Александар Поповић: *Лед се топи*; Јованка Јоргачевић: *Никад два добра*; Лаза Лазић: *Суђење* **Популарни и информативни текстови** Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Милева Ајнштајн, Михаило Пупин), знаменита завичајна личност идр. **ДОМАЋА ЛЕКТИРА** Бранко Ћопић: *Доживљаји Мачка Тоше* Избор из поезије Душана Радовића (*Замислите, Да ли ми верујете, Страшан лав, Кад је био мрак, Тужне ђачке исповести, Здравица, Плави зец* и друге песме) Браћа Грим: *Бајке* (по избору) **Књижевни појмови:** • лирска песма, • химна, • епска песма, • народна бајка, • роман, • поређење, • персонификација (на нивоу препознавања), • опис, • дијалог, • приповедање, • епски јунак, - драмска радња
ЈЕЗИК **Граматика, правопис и ортоепија**	- разликује врсте (и подврсте) речи у типичним случајевима; - одреди основне граматичке категорије именица, придева и	**Врсте речи:** Именице (градивне, збирне); придеви (присвојни, градивни**);** род и број придева; заменице (личне заменице); Глаголи; лице и број глагола; Подела речи на крају реда (граница на самогласник);

	глагола; - примењује основна правописна правила;	Управни говор (први и други модел); Неуправни говор; Велико слово: писање имена народа, вишечланих географских назива (планина, река, језера, мора и сл), празника, наслова књига и часописа; Писање присвојних придева изведених од властитих имена (суфикси: *-ов, -ев, -ин; -ски, -чки, -шки*); Речца *не* уз именице и придеве. Наводници (у управном говору, насловима дела, називима школа); Сугласник *ј* (између самогласника *и-о* и *о-и);* Скраћенице (мерне јединице за масу, дужину, време и запремину течности)
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	- чита текст поштујући интонацију реченице и стиха; - изражајно рецитује песму и чита прозни текст; - изводи драмске текстове; - јасно и разговетно изговори обавештајну, упитну и заповедну реченицу, поштујући одговарајућу интонацију и логички акценат, паузе, брзину и темпо; - споји више реченица у краћу и дужу целину; - препричава, прича и описује и на сажет и на опширан начин; - извештава о догађајима водећи рачуна о прецизности, тачности, објективности и сажетости; - варира језички израз; - попуни једноставан образац у који уноси	Краћи и дужи текстови – књижевни и некњижевни, као и нелинеарни текстови; Причање о догађајима и доживљајима, стварним и измишљеним (усмено и писано); Описивање људи, животиња и природе (плански приступ) – усмено и писано; Различите комуникативне ситуације (комуникација са одраслима и са вршњацима; у школи, у продавници, телефонски разговор, поздрављања, честитања и сл.); Богаћење речника: речи истог или сличног значења; речи супротног значења; речи које значе нешто умањено и увећано (уз одговарајуће текстове из лектире); Правописне вежбе: вежбе допуњавања и избора правилног облика речи; диктат, аутодиктат; Језичке вежбе: проширивање и допуњавање реченица различитим врстама речи, промена реда речи у реченици, промена дужине реченице; Лексичко-семантичке вежбе: речи који припадају различитим тематским скуповима; речи супротног значања али исте врсте и истог рода и броја, промена граматичког лица у тексту; основно и пренесено значење речи и друго; Стилске вежбе: састављање прича на основу задатих речи; сажимање или проширивање познате приче (текста), мењање краја приче (текста); настављање приче на основу датог почетка; промена становишта (нпр увести у текст нове ликове; сместити бајку у далеку будућност); Говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског/драматизованог текста и сл.

	основне личне податке; - разликује формални од неформалног говора (комуникације); - учествује у разговору поштујући уобичајена правила комуникације и пажљиво слуша саговорника.	

Кључни појмови садржаја: књижевност, језик, језичка култура.

ЗАДАЦИ наставе српског језика:
- развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује; - основно описмењавање најмлађих ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика; - поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика; - упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика; - оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника и читаоца); - развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности; - развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза; - увежбавање и усавршавање гласног читања (правилног, логичког и изражајног) и читања у себи (доживљајног, усмереног, истраживачког); - оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова; - упознавање, читање и тумачење популарних и информативних текстова из илустрованих енциклопедија и часописа за децу; - поступно, систематично и доследно оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста; - развијање потребе за књигом, способности да се њоме самостално служе као извором сазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке (одељењске, школске, месне); поступно овладавање начином вођења дневника о прочитаним књигама; - поступно и систематично оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање сценских остварења (позориште, филм); - усвајање основних теоријских и функционалних појмова из позоришне и филмске уметности; - упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске књижевности, позоришне и филмске уметности, као и других уметничких остварења; - развијање поштовања према културној баштини и потребе да се она негује и унапређује; - навикавање на редовно праћење и критичко процењивање емисија за децу на радију и телевизији; - подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво; - подстицање, неговање и вредновање ученичких ваннаставних активности (литерарна, језичка, рецитаторска, драмска, новинарска секција и др.); - васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинољубивости, солидарности и других моралних вредности;

- развијање патриотизма и васпитавање у духу мира, културних односа и сарадње међу људима.
ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ
- овладавање техником читања и писања на оба писма; - савладавање просте реченице (појам, главни делови); - стицање основних појмова о именицама, придевима и глаголима; - постепено увођење у тумачење основне предметности књижевног дела (осећања, догађаји, радње, ликови, поруке, језичко-стилске карактеристике); - овладавање усменим и писменим изражавањем према захтевима програма (препричавање, причање, описивање, извештавање); - постепено упознавање методологије израде писменог састава.

Назив предмета: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Циљ:

Циљ учења страног језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Разред: Трећи
Недељни фонд часова 2
Годишњи фонд часова 72

Напомена: Све евентуалне корекције програма наставе и учења енглеског језика биће праћене и евидентиране кроз месечне планове и дневне припреме или на неки други одговарајући начин у складу са природом корекције

САДРЖАЈ ПРОГРАМА

Комуникативна функција	Језички садржаји
ПОЗДРАВЉАЊЕ	*Hi/Hello, how are you today? I'm fine, thank you, and you? I'm very well, thanks./Not great.* *Good morning/afternoon/evening/night.* *Goodbye./Bye. See you later/tomorrow/on Monday.* *Have a nice day /weekend/holiday! Thanks, same to you!* Личне заменице – *I, you …* Глагол *to be – the Present Simple Tense* Императив **(Интер)културни садржаји:** Формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости.
ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА	*Hi, I'm Andrija. Hello, I'm Alex. How old are you? I'm (nine). I'm in Year 3. Where are you from? I'm from Serbia. How do you spell your name? It's A-N-D-R-I-J-A. Have you got any brothers or sisters? Yes, I have/I've got one sister. No, I'm an only child. How many aunts/uncles have you got? This is my cousin/sister Vanja. Nice to meet you. Nice to meet you, too. What's your/his/her/their address? It's 12, Zvezdarskih jelki Street, Belgrade. What's your/his/her/their phone number? It's oh/zero-six-four-double five/five-five... I'm 10 today. How old is your mum/dad? She/He's 32. Where are your parents today?Are they at work? No, they're at home. Are your friends at school now? Yes, they are. This is my friend Ana. She's/She is in my class. That's Tea's dog. Its name is Spot. This is our teacher, Mr/Miss/Mrs Jones. That is Mr Turner. He's/He is a policeman. Who are those children? They're our neighbours. What are their names? Pavle and Milica. Who's the boy in the picture? It's my Brazilian pen pal, Bruno. Tell me about your family/country. Write soon!* Личне заменице – *I, you…* Присвојни придеви – *my, your…* Показне заменице – *this/that, these/those* *Have got/Have* за изражавање поседовања Питања са *Who/What/Where/How (old/many)* Предлози за изражавање места – *from, in…*

	Саксонски генитив са именицама у једнини Употреба чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом Императив Основни бројеви (0-100) Алфабет **(Интер)културни садржаји:** устаљена правила учтивости; конвенције у писању личних заменица; конвенције у саопштавању телефонских бројева и адреса; употреба титула уз презимена (*Mr*, *Mrs*, *Miss*); разлике између српске азбуке и енглеског алфабета; конвенције у писању разгледница и писама.
РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИХ УПУТСТАВА И НАЛОГА	*Listen, point and repeat. Listen again. Match the words with the things/people in the picture. Order the lines. Ask and answer questions about the photo on page 38. Spell your name. Ask your friend to spell his/her name. Write/Circle the letters/numbers. Write/Say true or false. Complete the sentences/dialogue. Complete the table with ticks and crosses. Read the story. Read and check. Think of a place/person. Come and help! Wait and see! Watch out! Hurry up! Close/Open the door/a window, please! Smile! It's my/your/Oliver's turn!* Императив Присвојни придеви – *my, your…* Алфабет Бројеви 0-100 **(Интер)културни садржаји:** Поштовање основних норми учтивости.
ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ	*Can we meet on Saturday and play football? I'm sorry, I've got a music class on Saturday, but we can meet on Sunday. Really? Sunday is ok for me too! Great! See you at the park!* *It's hot today. Let's go to the beach! Sorry, but I can't swim!* *I'm very tired. Let's go home!* *Come and meet my friends!* *Listen to the music!* Модални глагол *can* за изражавање предлога и способости Императив **(Интер)културни садржаји:** прикладно позивање и прихватање/одбијање позива; прослава рођендана, игре, забава и разонода.
ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА	*Can you spell that again, please?/ Can you write it on the board, please?* *Can /May I read the story? Of course you can.* *Can/May I sit here, please? No, it's Nina's seat.* *Can/May I borrow your dictionary? Yes, here you are. Thank you/Thanks. You're welcome.* *Thanks for your help*. Модални глаголи за изражавање молбе – *can*/*may* Саксонски генитив са именицама у једнини

	(Интер)културни садржаји: Правила учтиве комуникације.
ЧЕСТИТАЊЕ ПРАЗНИКА, РОЂЕНДАНА И ДРУГИХ ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА	*Welcome to my birthday party! Happy birthday to you! Thanks! How many candles are there on your birthday cake? Happy New Year!/Merry Christmas!/Happy Valentine's Day!/Happy Easter! Thanks, same to you! Let's have a party. Let's celebrate! What do you do on New Year's Day? We open our presents and watch films about Santa Claus and his reindeer. At Easter we decorate Easter eggs. Children dress up for Halloween. Look at the fireworks!* Императив *The Present Simple Tense* за описивање уобичајених радњи (само као опција, рецептивно) Питања са *What/How many* **(Интер)културни садржаји:** Најзначајнији празници и догађаји и начини обележавања/прославе.
ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА	*Who's this? It's Johnny Depp, my favourite actor. He's American. That's a photo of my family. Look, they're all smiling. How many teeth has your baby brother got? What colour are his eyes? I've/I have got two hands. She's/She has got black hair. He's/He has got big ears. She's/She is tall and slim. My dad's new car is fast and cool. What are these? They're my new felt tip pens. Belgrade is the capital of Serbia. Our city is old, but very nice. There are a lot of beautiful mountains and lakes in my country. What's the capital of England? London buses are red, but its taxis are black. Where are you in this photo? I'm in Sydney, it's a big city in Australia. There are a lot of strange animals and funny birds.* Глаголи *have got, to be* за давање описа Показне заменице – *this/that, these/those* Егзистенцијално *There is/are…* Питања са *Who/What/Where/How many...* Правилна множина именица: *pen – pens, bus – buses, city – cities…* Неправилна множина основних именица: *tooth – teeth...* Употреба чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом. **(Интер)културни садржаји:** Познате личности из области спорта, глуме, музике...; престонице земаља енглеског говорног подручја; препознатљива обележја земаља енглеског говорног подручја.
ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	*She's tired/bored. She wants to go home. Is he hungry/thirsty? Does he want a sandwich/a glass of orange juice? They're not cold, they're hot! Are you OK? Is he happy? No, he's sad. His dog is lost.* *The Present Simple Tense (be, want)* **(Интер)културни садржаји:** Правила учтиве комуникације.
ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ	*They're at the cinema/museum. Where's your brother? He's in bed. Where's my English dictionary? It's here on my desk. Where are my trainers? They are over there, under the bed. Where's the Statue of Liberty? It's in New York. The London Eye is next to the River Thames.*

	Прилози и предлози за изражавање положаја и просторних односа: *here, there, in, on, at, next to, under...* Питања са *Where* Употреба и изостављање одређеног члана у изразима *at the park/beach/cinema/museum, at home/school/work, in bed...* **(Интер)културни садржаји:** препознатљива обележја земаља енглеског говорног подручја.
ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА	*What time is it? It's twelve (o'clock). It's a quarter to/past twelve. It's half past twelve. What day is it today? It's Wednesday. It's a nice, sunny day. Is it snowy? No, but it's rainy and windy today. I've got a basketball game at a quarter to four/on Saturday.* Питања са *What/When* Предлози за изражавање времена: *at, on, to, past...* **(Интер)културни садржаји:** радна недеља и викенд.
ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА/ НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА/ НЕПОСЕДОВАЊА	*It's Alex's guitar. Is that Anna's bag? These are not their jackets. Sophie's mum and dad have got/have a big house. My friend hasn't got/doesn't have any brothers or sisters. Have you got/Do you have a bike?* Присвојни придеви *my, your…* Показне заменице – *this/that, these/those* *Have got/Have* за изражавање припадања/поседовања Саксонски генитив са именицама у једнини **(Интер)културни садржаји:** породица, пријатељи, однос према својој и туђој имовини.
ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА / НЕДОПАДАЊА	*Does he like music? Yes, he loves it./No, he doesn't. Who's your favourite tennis player? What's your favourite hobby? It's an amazing poster! Those computer games are fantastic!* *The Present Simple Tense* глагола *be/like/love* Питања са *Who/What* **(Интер)културни садржаји:** интересовања, хобији
ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И СПОСОБНОСТИ У САДАШЊОСТИ	*My brother can play football, but he can't act. How many languages can your dad speak? Can you play the guitar? I can't ride a bike.* *We are late for our school bus.* *Look! She's/She is wearing a dress. Is he wearing jeans? Yes, he is. No, he isn't. What are you doing? I'm/I am eating a biscuit. What are they doing? They are not/aren't playing, they're watching TV.* Модални глагол *can* за изражавање способности *The Present Continuous Tense* за изражавање тренутних радњи Питања са *What/Where/When/How many...* **(Интер)културни садржаји:** породични живот; живот у школи - наставне и ваннаставне активности.
ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА И КОЛИЧИНЕ	*How many children are there in your class? There are 11 boys and 14 girls.*

	How many classes have we got today? We've got four classes. *Her granny is 65.* Правилна множина именица: *boy-boys, girl-girls, class-classes…* Неправилна множина основних именица: *child-children...* Питања са *How much/many* Основни бројеви 0-100 **(Интер)културни садржаји:** Конвенције у писању двоцифрених бројева. Новчане валуте у земљама енглеског говорног подручја и њихове ознаке.

Кључни појмови : комуникативни приступ, функционална употреба језиа, интеркултуралност

НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Комуникативна настава **језик** сматра средством комуникације. Стога је и програм усмерен ка исходима који указују на то шта је ученик у комуникацији у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ наставника постепено води од исхода преко комуникативне функције као области до **препоручених језичких активности и садржаја** у комуникативним функцијама које у настави оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови:

- циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике у атмосфери заједништва и међусобне сарадње;
- говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;
- наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке, укључујући њене културолошке и васпитне елементе, као и елементе социјализације;
- битно је значење језичке поруке;
- знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;
- са циљем да се унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива на социјалној интеракцији у учионици и ван ње, и спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;
- сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом и без детаљних граматичких објашњења, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће:

- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;
- поимање програма као скупа динамичних, заједнички припремљених и прилагођених задатака и активности;
- наставник треба да омогући приступ новим идејама и њихово прихватање, као и креирање нових идеја;
- ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;
- наставни материјали представљају један од извора активности и треба да буду праћени употребом додатних аутентичних материјала;
- учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;
- рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче развој когнитивних способности ученика (планирање, запажање, анализа, вредновање, закључивање итд.);
- за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто, а нарочито на нижем узрасту треба користити интернационализме и речи које су им познате, као и визуализацију као средство семантизације.

АКТИВНОСТИ У НАСТАВНОМ ПРОЦЕСУ

Технике/активности

Током часа препоручује се динамично смењивање техника / активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.

Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио-записа (слушај, пиши, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори / затвори свеску, итд.)

Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.)

Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.)

Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.)

Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање).

Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим / не волим, компарације...).

Решавање „проблем-ситуација" у разреду, тј. договори и мини-пројекти.

„Превођење" исказа у гест и геста у исказ.

Заједничко прављење илустрованих материјала (планирање различитих активности, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).

ЛИСТА ИСХОДА, СТАНДАРДА И МЕЂУПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА

Р. Б Р.	**ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ**	**МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ**	**СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА**	**ИСХОДИ**
1.	**Back to school** Поздрављање и представљање; алфабет; давање и реаговање на инструкције; бројеви 1–100	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Решавање проблема; Сарадња; Одговоран однос према околини	1.1.1 1.1.2 1.1.3. 1.1.4 1.1.10 1.1.11 1.1.15 1.2.1 1.2.4 1.3.1	Разумеју једноставне поздраве и реагују на њих; поздрављају и отпоздрављају користећи једноставна језичка средства; питају и кажу како се зову; препознају и именују предмете из учионице; разумеју једноставна упутства и налоге и реагују на њих; саопштавају једноставна упутства и налоге; разумеју позив на заједничку активност и на прикладан начин реагују на позив; упућују позив на заједничку активност; именују бића и предмете који се односе на тему; разумеју и саопштавају једноставне исказе који се односе на бројеве 1–100; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације.
2.	**My day**	Компетенција за учење;	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.10	Препознају и менују свакодневне активности; разумеју једноставна питања личне

	Описивање дневне рутине; давање информација о себи; тражење и давање информација о другима; исказивање времена; описивање догађаја у садашњости; исказивање молбе и захвалности	Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.11 1.1.15 1.2.1 1.2.4 1.3.1.	природе и одговарају на њих; разумеју кратке, једноставне молбе и одговарају на њих; упућују кратке, једноставне молбе; исказују и прихватају захвалност на једноставан начин; разумеју и саопштавају једноставне исказе који се односе на хронолошко време; разумеју једноставна упутства и налоге и реагују на њих; разумеју једноставне текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; уочавају сличности разлике у дневној рутини у циљној култури и код нас; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације.
3.	**The zoo** Описивање животиња и окружења; изражавање допадања и недопадања; тражење и давање основних информација о другима	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.15 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.3 1.2.4 1.3.1 2.1.1	Препознају и именују дивље животиње; разумеју једноставне исказе којима се изражава допадање и недопадање; разумеју једноставне описе бића; описују бића користећи једноставна језичка средства; разумеју једноставна упутства и налоге и реагују на њих; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације.
4.	**Where we live** Описивање места/окружења; изражавање припадања/неприпадања; разумевање и давање једноставних упутстава и налога; исказивање положаја у простору	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.13 1.1.15 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.4 1.3.1 2.1.1	Препознају и именују места у граду; разумеју једноставан опис места; описују место користећи једноставна језичка средства; разумеју једноставне исказе за изражавање допадања и недопадања; изражавају допадање и недопадање; разумеју позив на заједнички активмност и реагују на њега; упућују позив на заједничку активност; разумеју једноставне исказе за изражавање припадања и неприпадања; разумеју исказе у вези са положајем у простору; разумеју једноставне текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације.

5.	**The market** Описивање врста и порекла хране; изражавање жеља и потреба; исказивање броја и количине	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.15 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.4 1.3.1 2.1.1	Препознају и именују врсте хране; разумеју једноставне описе хране и исказе који се односе на изражавање жеља и потреба; размењују информације које се односе на описе хране и порекло хране; разумеју једноставна питања личне природе и одговарају на њих; исказују и прихватају захвалност; изражавају основне потребе једноставним језичким средствима; разумеју и саопштавају једноставне изразе који се односе на бројеве и количину; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације.
6.	**My bedroom** Описивање простора; изражавање припадања/ неприпадања, поседовања /непоседовања; усмено и писано тражење и давање информација о положају у простору	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.13 1.1.15 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.4 1.3.1 2.1.1	Препознају и именују делове намештаја; размењују информације о положају у простору; описују предмете и места из свог окружења; разумеју једноставна обавештења о положају у простору и реагују на њих; траже и дају једноставна појашњења у вези са положајем у простору; уочавају сличности и разлике у изгледу животног простора у циљној култури и код нас; разумеју једноставна упутства и налоге и реагују на њих; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације.
7.	**People** Описивање бића; представљање себе и других; исказивање потреба, осета и осећања;	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.13 1.1.15 1.1.20 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.3 1.2.4 1.3.1 1.3.2 2.1.1 2.1.2 2.1.3	Препознају и именују делове лица и тела; препознају и именују различите емоције, потребе и осећања; представљају себе и своје чланове породице; честитају рођендан и одговоре на честитку користећи једноставна језичка средства; наводе уобичајене активности које се односе на прославе рођендана; изражавају захвалност; разумеју позив на заједничку активност и на прикладан начин реагују на њу; упућују позив на заједничку активност; повезују

	честитање рођендана	према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња		садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације.
8.	**Off we go!** Именовање превозних средстава; изражавање броја и величине; позив и реаговање на позив у заједничкој активности	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.14 1.1.15 1.1.15 1.1.20 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.4 1.3.1 2.1.1 2.1.3 2.1.12	Препознају и именују различита превозна средства; разумеју једноставне текстове којима се описују радње и способности у садашњости; разумеју позив и реагују на њега; упућују позив на заједничку активност; разумеју и саопштавају једноставне исказе који се односе на бројеве и величине; разумеју и саопштавају исказе који се односе на метеоролошке временске прилике; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације.
9.	**Sports club** Изражавање допадања и недопадања; позив и реаговање на позив на учешће у заједничкој активности	Компетенција за учење, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.14 1.1.15 1.1.20 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.4 1.3.1 2.1.1 2.1.3 2.1.12	Препознају и именују називе спортова и спортских активности; препознају и описују способности; разумеју позив на заједничку активност и на прикладан начин реагују на њу; упућују позив на заједничку активност; разумеју једноставне исказе за изражавање допадања и недопадања и реагују на њих; траже мишљење и изражавају допадање и недопадање једноставним језичким средствима; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације.
10.	**Holiday plans** Описивање активности на летњем распусту; описивање места у	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција;	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.14 1.1.15 1.1.15 1.1.20 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.	Препознају и именују врсте активности на летњем распусту; разумеју једноставне описе места у окружењу; разумеју једноставне текстове у којима се описују радње и способности у садашпњости; именују своје свакодневне активности везане за игру на летњем распусту; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које

	окружењу; изражавање способности	Комуникација; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	2.4 1.3.1 2.1.1 2.1.3 2.1.12	се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације.
11.	**Festivals Halloween Christmas and New Year Easter** Честитање празника и других значајних догађаја	Компетенција за учење, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.13 1.1.15 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.4 1.3.1 2.1.1 2.1.2 2.1.3 2.1.12	Разумеју једноставно исказане честитке и одговарају на њих; упућују једноставне честитке; уочавају сличности и разлике у начину прославе Божића и Ускрса код нас и у ВБ; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА / НАЧИН ПРОВЕРЕ ОСТВАРЕНОСТИ ИСХОДА, ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес.

Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају и наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања). Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења, а не изолованим активностима које стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе. Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака. Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега. Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени

са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа. Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик – наставник, као и ученик – ученик.

НАЧИНИ ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА УЧЕНИЦИМА КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ОБРАЗОВНА ПОДРШКА

Неки од препоручених начина прилагођавања програма образовања ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржај

Назив предмета: МАТЕМАТИКА

Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Разред **Трећи**

Недељни фонд часова **5**

Годишњи фонд часова **180**

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА 3. РАЗРЕД ШК. 2020/2021. ГОДИНЕ

ТЕМАТСКИ ПЛАН НАСТАВНОГ РАДА

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ГОДИШЊЕГ ФОНДА ЧАСОВА

ОБЛАСТ ТЕМА МОДУЛ		МЕСЕЦ										обрада	утврђивање	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	Обнављање градива другог разреда	6											6	**6**
2.	Бројеви до хиљаду (први део)	16	22	18	9							26	39	**65**
3.	Геометрија (први део): праве и углови				10							4	6	**10**
4.	Бројеви до хиљаду (други део)				3	14	8	23	4			21	31	**52**

5.	Мерење и мере								14			5	9	**14**
6.	Геометрија (други део): геометријске фигуре								3	16		8	11	**19**
7.	Бројеви до хиљаду (трећи део): разломци										6	2	4	**6**
8.	Утврђивање градива трећег разреда										8		8	**8**
УКУПНО		22	22	18	22	14	8	23	21	16	14	66	114	**180**

Уџбеници:

Сенка тахировић Раковић, Ива Иванчевић Илић, *Математика 3 за трећи разред основне школе (први, други, трећи и четврти део),* Нови Логос, Београд, 2020.

ОБЛАСТ ТЕМА МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА
1. Обнављање градива другог разреда	Решавање проблема Рад са подацима и информацијама Комуникација	
2. Бројеви до хиљаду (први део)	Компетенција за учење Комуникација Решавање проблема Сарадња Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Естетска компетенција	**ОСНОВНИ НИВО**: 1.1.1 зна да прочита и запише дати број, уме да упореди бројеве по величини и прикаже број на датој полуправој; 1.1.2 рачуна вредност бројевног израза са највише две операције сабирања и одузимања у оквиру прве хиљаде; 1.1.4 уме да на основу текста правилно постави израз са једном рачунском операцијом; 1.1.5 уме да решава једноставне једначине у оквиру прве хиљаде; 1.4.4. уме да чита једноставније графиконе, табеле и дијаграме **СРЕДЊИ НИВО:** 2.1.1 уме да примени својства природних бројева (паран, непаран, највећи, најмањи, предходни, следећи број) и разуме декадни бројевни систем; 2.1.2. уме да одреди десетицу, стотину и хиљаду најближу датом броју; 2.1.3. сабира и одузима, рачуна вредност израза; 2.1.4. рачуна вредност израза с највише две операције; 2.1.5. уме да решава једначине **НАПРЕДНИ НИВО:** 3.1.1. уме да примени својства природних бројева у решавању проблемских задатака; 3.1.2 зна својства операција сабирања и одузимања и уме да их примени; 3.1.3. уме да израчуна бројевну вредност израза са више операција, поштујући приоритет;

		3.1.4. уме да решава сложеније проблемске задатке дате у текстуалној форми; 3.1.5. уме да одреди решења неједначине са једном операцијом
3. Геометрија (први део): праве и углови		**ОСНОВНИ НИВО**: 1.2.1. уме да именује геометријске објекте у равни (квадрат, круг,троугао, правоугаоник, тачка, дуж, права, полуправа, и угао) и уочава међусобне односе два геометријска објекта у равни (паралелност, нормалност, припадност) **СРЕДЊИ НИВО:** 2.2.1. уочава међусобне односе геометријских објеката у равни **НАПРЕДНИ НИВО:** 3.2.2. уме да израчуна обим троугла, квадрата и правоугаоника
4. Бројеви до хиљаду (други део)		**ОСНОВНИ НИВО**: 1.1.3. множи и дели без остатка (троцифрене бројеве једноцифреним) у оквиру прве хиљаде; 1.1.4 уме да на основу текста правилно постави израз са једном рачунском операцијом; 1.1.5 уме да решава једноставне једначине у оквиру прве хиљаде **СРЕДЊИ НИВО:** 2.1.5. уме да решава једначине **НАПРЕДНИ НИВО:** 3.1.1 уме да примени својства природних бројева у решавању проблемских задатака; 3.1.2 зна својства операција сабирања и одузимања и уме да их примени; 3.1.3. уме да израчуна бројевну вредност израза са више операција, поштујући приоритет; 3.1.4. уме да решава сложеније проблемске задатке дате у текстуалној форми
5. Мерење и мере		**ОСНОВНИ НИВО**: 1.2.2 зна јединице за мерење дужине и њихове односе 1МА.1.2.3. користи поступак мерења дужине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица 1МА.1.2.4. користи поступак мерења површине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица; 1.4.2 зна коју јединицу мере да употреби за мерење задате запремине течности (l, dl,ml); 1МА. 1.4.3. зна коју јединицу мере да употрби за мерење задате масе (g, kg,t) 1.4.4. уме да чита једноставније графиконе, табеле и дијаграме **СРЕДЊИ НИВО:** 2.2.2 претвара јединице за мерење дужине; 2.4.2 зна јединице за време (секунда, минут, сат, дан, месец, година) и уме да претвара; 2.4.3 претвара јединице за мерење запремине течности из већих у мање; 2.4.4. претвара јединице за мерење масе из већих у мање **НАПРЕДНИ НИВО:** 3.4.2. претвара јединице за мерење запремине течности; 3.4.3. претвара јединице за мерење масе

6. Геометрија (други део): геометријске фигуре		**ОСНОВНИ НИВО**: 1.2.1 уме да именује геометријске објекте у равни (квадрат, круг,троугао, правоугаоник, тачка, дуж, права, полуправа, и угао) и уочава међусобне односе два геометријска објекта у равни (паралелност, нормалност, припадност); 1.2.2 зна јединице за мерење дужине и њихове односе; 1.2.3 користи поступак мерења дужине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица; 1.2.4. користи поступак мерења површине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица; **СРЕДЊИ НИВО:** 2.2.2 претвара јединице за мерење дужине; 2.2.4 уме да израчуна обим троугла, квадрата и правоугаоника када су подаци дати у истим мерним јединицама; 2.2.5. уме да израчуна површину квадрата и правоуаоника када су подаци дати у истим мерним јединицама **НАПРЕДНИ НИВО:** 3.2.2 уме да израчуна обим троугла, квадрата и правоугаоника; 3.2.3 уме да израчуна површину квадрата и правоугаоника; 3.2.4. уме да израчуна обим и површину сложених фигура у равни када су подаци дати у истим мерним јединицама
7. Бројеви до хиљаду (трећи део): разломци		**ОСНОВНИ НИВО**: 1.3.1 уме да прочита и формално запише разломак $\frac{1}{n}$ (n< 10) и препозна његов графички приказ; 1.3.2. уме да израчуна половину, четвртину и десетину неке целине **СРЕДЊИ НИВО:** 2.3.1 уме да препозна разломак $\frac{a}{b}$ (b≤10, a< b) када је графички приказан на фигури подељеној на b делова; 2.3.2. уме да израчуна n-ти део неке целине и обрнуто, упоређује разломке облика $\frac{1}{n}$ (n<10) **НАПРЕДНИ НИВО:** 3.3.1 уме да прочита, формално запише и графички прикаже разломак $\frac{a}{b}$ (b≤10, a< b); 3.3.2. зна да израчуна део $\frac{a}{b}$ (b≤10, a< b) неке целине и користи то у задацима
8. Утврђивање градива трећег разреда	Решавање проблема Рад са подацима и информацијама Комуникација Сарадња	

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ИСХОДИ

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ** **ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
- прочита, запише и упореди бројеве прве хиљаде и прикаже их на бројевној правој; - прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама (до 1 000); - изврши четири основне рачунске операције, писмено и усмено (до 1. 000); - подели број бројем прве десетице, са и без остатка, и провери резултат; - процени вредност израза са једном рачунском операцијом; - израчуна вредност бројевног израза са највише три рачунске операције; - одреди десетице и стотине најближе датом броју; - реши једначину са једном рачунском операцијом; - одреди и запише скуп решења неједначине са сабирањем и одузимањем; - реши проблемски задатак користећи бројевни израз или једначину; - уочи делове целине и запише разломке са једнаким имениоцима; - резултат мерења дужине запише децималним бројем са једном децималом;	**БРОЈЕВИ**	Бројеви прве хиљаде Сабирање и одузимање (усмени и писмени поступак) Множење једноцифреним бројевима и бројем 10 и дељење бројевима прве десетице са и без остатка (усмени и писмени поступак) Зависност резултата од промене компонената Једначине облика: $a + x = b$, $a - x = b$, $x - a = b$, $a \times x = b$ Неједначине облика: $a \pm x < b$, $a \pm x > b$, $x - a < b$, $x - a > b$ Римске цифре D,M Упоређивање разломака са једнаким имениоцима. Децимални запис броја са једном децималом
	ГЕОМЕТРИЈА	Узајамни положаји правих (паралелне праве и праве које се секу); Угао, врсте углова Троугао, врсте троуглова; Кружница и круг; Правоугаоник и квадрат; Обим троугла, квадрата и Правоугаоника; Цртање паралелних и нормалних правих помоћу лењира; Конструкције троугла и кружнице; Пресликавање геометријских фигура на квадратној мрежи
	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	Мерење масе (kg, g, t) Мерење времена (деценија, век, секунд) Мерење дужине (mm, km) Мерење запремине течности (l, dl, cl, ml, hl) Мерење површине геометријских фигура задатом мером

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ** **ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
- уочи и речима опише правило за настајање бројевног низа; - чита и користи податке представљене табеларно или графички (стубичасти дијаграм и сликовни дијаграм); - црта паралелне и нормалне праве, правоугаоник и квадрат; - конструише троугао и круг; - именује елементе угла, правоугаоника, квадрата, троугла и круга; - разликује врсте углова и троуглова; - одреди обим правоугаоника, квадрата и троугла, применом обрасца; - опише особине правоугаоника и квадрата; - преслика геометријску фигуру у квадратној или тачкастој мрежи на основу задатог упутства; - користи геометријски прибор и софтверске алате за цртање; - чита, упореди и претвара јединице за мерење дужине, масе, запремине течности и времена; • упореди величине (дужина, маса, запремина течности и време); - измери површину геометријске фигуре задатом мером		

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ ТЕМА	САДРЖАЈИ
(правоугаоником, квадратом и троуглом); - примењује концепт мерења у једноставним реалним ситуацијама		

Кључни појмови садржаја: бројеви прве хиљаде, разломак, децимални запис броја, круг, троугао, правоугаоник, квадрат, угао, паралелне праве, нормалне праве, појам површине, једначине и неједначине, мерење дужине, масе, времена и запремине течности.

ЗАДАЦИ наставе математике
- да ученици стичу знања неопходна за разумевање квантитативних и просторних односа и законитости у разним појавама у природи, друштву и свакодневном животу; - да ученици стичу основну математичку културу потребну за откривање улоге и примене математике у различитим подручјима човекове делатности (математичко моделовање), за успешно настављање образовања и укључивање у рад; - да развија ученикову способност посматрања, опажања и логичког, критичког, стваралачког и апстрактног мишљења; - да развија културне, радне, етичке и естетске навике ученика, као и математичку радозналост у посматрању и изучавању природних појава; - да ученици стичу навику и обучавају се у коришћењу разноврсних извора знања; - да ученицима омогући разумевање одговарајућих садржаја природних наука и допринесе радном и политехничком васпитању и образовању; - да изграђује позитивне особине ученикове личности, као што су: истинољубивост, упорност,систематичност, уредност, тачност, одговорност, смисао за самостални рад; - да интерпретацијом математичких садржаја и упознавањем основних математичких метода допринесе формирању правилног погледа на свет и свестраном развитку личности ученика; - да ученици стичу способност изражавања математичким језиком, јасноћу и прецизност изражавања у писменом и усменом облику; - да ученици усвоје основне чињенице о скуповима, релацијама и пресликавањима; - да ученици савладају основне операције с природним, целим, рационалним и реалним бројевима, као и основне законе тих операција; - да ученици упознају најважније равне и просторне геометријске фигуре и њихове узајамне односе; - да оспособи ученике за прецизност у мерењу, цртању и геометријским конструкцијама.
ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ
- савладавање читања, писања и упоређивања природних бројева до 1000; - упознавање римских цифара (I, V, X, L, C, D, M) и принципа читања и писања бројева помоћу њих; - успешно обављање све четири рачунске операције до 1000; - упознавање својства операција и коришћење за рационалније (лакше) рачунање; - упознавање зависности резултата од компонената операције; - знати да израчунају вредност бројевног израза са највише три операције; - умеју да прочитају и запишу помоћу слова својства рачунских операција;

- знају да одреде вредност израза са словима из дате вредности слова; - знају да решавају једноставније једначине у скупу бројева до 1000; - упознавање и правилно записивање разломака чији је бројилац 1, а именилац мањи или једнак 10; - успешно решавање текстуалних задатака; - формирање представе о правој и полуправој; - уочавање и умење да цртају прав, оштар и туп угао; - знају да цртају паралелне и нормалне праве, квадрат, правоугаоник, троугао и кружницу (помоћу лењира, троугаоника и шестара); - стицање представе о подударности фигура (преко модела и цртања); - знају да одреде обим правоугаоника, квадрата и троугла; - упознање мерења масе тела и запремине течности, као и нове јединице за време (година, век).

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ТЕМА/ОБЛАСТ	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
ГЕОМЕТРИЈА	У трећем разреду наставља се упознавање геометријских фигура у равни и њихових својстава, развој перцепције простора и просторног резоновања. Бављење геометријским садржајима у трећем разреду ослања се на до тада већ уведене појмове. Анализирају се и цртежом представљају узајамни положаји правих: паралелне праве и праве које се секу. Паралелне праве ученици цртају помоћу лењира и троугаоника или два троугаоника. Посматрањем модела углова уочава се да угао образују две полуправе са заједничком почетном тачком. Анализирањем већ упознатих геометријских фигура ученици уочавају различите углове. Уводе се термини теме и крак, као и одговарајуће ознаке везане за угао $(A, Aa, \sphericalangle aAb, \sphericalangle BAC)$. Увођење појма правог угла започиње анализирањем односа између хоризонталних и верти- калних положаја објеката у окружењу, посматрањем правоугаоника и квадратне мреже. Нормални положај правих уводи се преко појма правог угла. Прав угао, односно нормалне праве ученици цртају помоћу лењира и троугаоника или два троугаоника. Кружница се уводи као затворена крива линија чије су све тачке једнако удаљене од једне тачке – центра кружнице. Круг се описује као равна фигура ограничена кружницом. Уводе се терми- ни центар, полупречник и пречник, као и одговарајуће ознаке за центар и полупречник. Ученици кружницу/круг конструишу шестаром и увиђају да су круг и кружница одређени центром и полу пречником. Ученици су у претходним разредима класификовали и цртали геометријске фигуре (троугао, квадрат, правоугаоник). У трећем разреду анализирају се основна својства упознатих геометријских фигура (број страница, дужина страница, подударност и паралелност страница, врсте углова) и групишу у односу на уочена својства. Упознаје се класификација врста троуглова према дужинама страница. Цртају се квадрат и правоугаоник и конструише троугао када су познате дужине свих страница. Ученици се подстичу да

	откривају формуле. Обим геометријских фигура (троугла, квадрата, правоугаоника) се одређује са и без формула. Пресликавају се једноставне геометријске фигуре на квадратној мрежи или тачкастој мрежи симетрично у односу на дату праву, померањем у одређеном смеру за дату дужину или на основу задатог визуелног упутства. Активности које подстичу развој геометријског мишљења су: посматрање, прављење модела, цртање, склапање и растављање делова фигуре. Ове активности помажу ученицима да уоче својства фигура и просторне односе. Код конструкција и цртања је важно подстицати прецизност.
БРОЈЕВИ	У трећем разреду наставља се развој појма броја, бројевног низа и поступака рачунања у оквиру блока бројева до 1.000. Ис- ходи ове теме се углавном остварују спирално, тако да се исходи који су остварени у оквиру блока бројева до 100 проширују на блок бројева до 1.000. Бројеви се представљају визуелно и разложени на стотине, десетице и јединице. Касније се бројеви представљају као збирови вишеструких декадних јединица (234 = 200 + 30 + 4). Визуелизација бројева и места броја у бројевном низу помаже разумевању декадног бројевног система. Посебно, проблеми уочавања и описивање речима правила за настајање бројевног низа подстичу развијање математичко логичког мишљења. Упознају се усмени и писмени поступци сабирања и одузи- мања у блоку бројева до 1.000 као и множења једноцифреним бројевима и бројем 10 и дељења бројевима прве десетице. Појам дељивости се сада проширује и уводи се појам остатка при дељењу. Ученици се подстичу да дођу до закључка који су бројеви дељиви са 2, 5 и 10. Усмени поступци рачунања упознати су у претходним разредима те је потребно обновити ове поступке у оквиру блока бројева до 100 пре проширене примене у оквиру блока бројева до 1.000. Усмени поступци рачунања осим у писаној форми, увежбавају се усменим рачунањем (без записивања) у циљу практичне примене у реалним ситуацијама везаним за рачунање са новцем и др. Након усвајања усменог поступка рачунања уводе се писмени поступци рачунања који се изводе: записивањем бројева у форми збира вишеструких декадних јединица, коришћењем таблица месних вредности и скраћено, са потписивањем. Облици писменог рачунања се упознају наведеним редоследом у циљу разумевања поступка писменог рачунања. Потребно је одвојити довољно времена за увежбавање технике рачунања, како би ученици стекли сигурност и спретност при усменом и писменом рачунању. Ученике треба упућивати на коришћење едукативних софтвера и апликација за увежбавање основних рачунских операција. [illegible] Ученике треба навикавати да, пре израчунавања, процењу ју вредности бројевних израза. То је вештина која им помаже да уоче да су направили грешку приликом рачунања и има примену у свакодневном животу (нпр. процена рачуна у продавници, процена потребне количине материјала и слично). Процењивање вредности израза заснива се на познавању својстава аритметичких операција и зависности резултата од промена компоненти операција. Посебна пажња се поклања вези операција и зависности резултата од промена компоненти као основе за решавање једначина и неједначина. Решавају се једначине облика $a + x = b$, $a – x = b$, $x – a = b$, $a \bullet x = b$ на основу веза операција сабирања и одузимања и множења и дељења. Подстиче се навика провере решења и анализа „логичности” решења с обзиром на контекст проблема. Решавају се неједначине облика: $a \pm x < b$, $a \pm x > b$, $x – a < b$, $x – a > b$. Бирати примере неједначина код којих је лако сагледати скуп решења

	(погађањем или коришћењем табела). Увести начин запи- сивања решења уз коришћење симбола ∈, { и }. Визуелизација бројева и својстава аритметичких операци- ја на бројевној правој или као површи одговарајућих димензија припрема је за геометријско решавање аритметичких проблема. Овакве активности доприносе развоју способности математичког моделовања, примене математике у решавању проблема из реалних животних ситуација или других предметних области. У том смислу, решавање текстуалних задатака није значајно само као контекст за увежбавање техника рачунања већ и за уважавање значаја математичких знања у свакодневним животним ситуацијама. Поред текстуалне форме задавања задатака, потребно је код ученика развијати способност уочавања проблема анализом ситуације задате сликом, табелом или графиком (стубичастим дијаграмом и сликовним дијаграмом у коме један симбол може представљати више од једног објекта). У овим примерима, од посебног значаја је селекција значајних информација за решавање проблема и уочавање односа између познатих и непознатих компоненти. Бирање задатака у складу са принципом поступности оснажиће ученике у решавању проблема у којима је критичан корак формирање математичког записа (израза или једначине) на основу проблемске ситуације. Усмено и писмено образлагање поступка решавања задатка помаже ученицима у развијању способности математичко логичког резоновања и математичке комуникације. Даље се развија појам разломка, увођењем разломака облика У оквиру бављења разломцима ученици анализирају и креирају визуелне представе разломака и упоређују раз- ломке са истим имениоцем. Бољем разумевању појма разломка доприносе практичне активности деобе и спајања, лепљења и сечења погодног дидактичког материјала. $\frac{m}{n}$ $(m \leq n \leq 10)$. Уводи се децимални запис броја у контексту мерења дужине, при чему се бирају искључиво случајеви где је резултат децимални број са једном децималом. Скуп римских цифара се проширује цифрама D и M чиме се омогућава записивање бројева до 1.000 римским цифрама. Пре увођења нових цифара потребно је обновити римске цифре из претходног разреда и концепт записивања и читања бројева запи- саних римским цифрама. Увођењем ове две цифре, заокружује се целина и ученици ће, када упознају бројеве веће од 1.000, бити у стању да користе римске цифре и за записивање година.
МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	У оквиру ове теме упознају се стандардне мерне јединице за мерење масе (kg, g, t), времена (деценија, век, секунд), дужи- не (mm, km) и запремине течности (l, dl, cl, ml, hl). За усвајање основних знања о мерама и јединицама мере потребно је користити очигледна средства и давати ученицима да процењују и мере различите предмете из окружења. Важно је да ученици овладају претварањем мерних јединица из већих у мање и обрнуто, као и претварањем вишеименованих у једноименоване и обрнуто. Ученици се упознају са концептом мерења површине геометријских фигура без увођења стандардних једница за мерење површине. Са ученицима се решавају једноставнији проблеми у којима је потребно поплочати одређену површину различитим задатим геометријским фигурама (правоугаоник, квадрат и троугао). Задаци у реалном контексту основа су за бављење овим садржајима. Вишеименовани бројеви као резултат мерења дужине пружају контекст за увођење децималног записа броја, при чему се раде само случајеви записа са једним децималним местом. Полази се од сазнања да је дециметар десети део метра и да се зато може запи- сати да је 1 dm = 0,1 m.

Математичке садржаје треба повезивати са садржајима и активностима других предмета . Одређени број часова на крају школске години треба одвојити за систематизацију и повезивање градива. На овим часовима треба задавати текстуалне, проблемске задатке, задатке са геометријским приказом аритметичких задатака, текстуалне задатке у којима су дати и подаци који нису битни за решавање задатка, логички задаци са одричним реченицама. Циљ оваквих часова је да се утврди и повеже градиво, да се код ученика развија способност решавања проблема и логичко-комбинаторно мишљење.

Назив предмета ПРИРОДА И ДРУШТВО

Циљ учења Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и

Развијање способности за одговоран живот у њему.

Разред **Трећи**

Недељни фонд часова **2**

Годишњи фонд часова **72**

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА

ТЕМАТСКИ ПЛАН НАСТАВНОГ РАДА
ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ГОДИШЊЕГ ФОНДА ЧАСОВА

ОБЛАСТ ТЕМА МОДУЛ		МЕСЕЦ										обрада	утврђивање	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	ПРИРОДА И ДРУШТВО МОГА КРАЈА	9	6	-	-	-	-	-	-	-	-	10	3 + 2	15
2.	УСЛОВИ ЗА ЖИВОТ У МОМ КРАЈУ	-	2	8	8	-	-	-	-	-	-	13	4+1	18
3.	ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ И ВРЕМЕНУ	-	-	-	1	5	3	7	-	-	-	11	4+1	16
4.	КРЕТАЊЕ	-	-	-	-	-	-	3	8	1	-	8	3+1	12
5.	МАТЕРИЈАЛИ	-	-	-	-	-	-	-	-	6	5	6	3+2	11
УКУПНО		9	8	8	9	5	3	10	8	7	5	48	24	72

Уџбеници:

Андријана Шикл Ерски, Марин Мунитлак, *Природа и друштво 3, уџбеник за трећи разред основне школе,* Нови Логос, Београд

Андријана Шикл Ерски, Марин Мунитлак, *Природа и друштво 3, радна свеска за трећи разред основне школе,* Нови Логос, Београд

ОБЛАСТ ТЕМА МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА
1. ПРИРОДА И ДРУШТВО МОГА КРАЈА	комуникативна компетенција; компетенција за учење; дигитална компетенција; компетенција за сарадњу; за одговорно учешће у демократском друштву; естетичка компетенција.	**ОСНОВНИ НИВО:** 1ПД.1.6.1. зна све основне облике рељефа и површинских вода; 1ПД.1.6.2 зна основне типове насеља и њихове карактеристике; 1ПД.1.5.1.зна које друштвене групе постоје и ко су њихови чланови; 1ПД.1.5.2. зна основна правила понашања у породици,школи и насељу; 1ПД.1.5.3. зна које људске делатности постоје и њихову улогу; **СРЕДЊИ НИВО:** 1ПД.2.6.1. препознаје и именује облике рељефа и површинских вода у свом месту и у околини; 1ПД.2.6.2 зна основне одлике рељефа и вода у држави Србији; 1ПД.2.6.3. разуме повезаност природно-географских фактора-рељефа,вода,климе-и делатности људи; 1ПД.2.5.1 зна које су улоге различитих друштвених група и њихових чланова; 1ПД.2.5.2 зна која су права и обавезе чланова у различитим друштвеним групама; 1ПД.2.5.3 разуме повезаност и међузависност различитих људских делатности; 1ПД.2.1.1.разуме повезаност живе и неживе природе на очигледним примерима; **НАПРЕДНИ НИВО:** 1ПД.3.1.1. разуме повезаност живе и неживе природе на мање очигледним примерима; 1ПД.3.5.1. разуме заједничке карактеристике друштвених група и разлике међу њима; 1ПД.3.5.2. разуме да се права и обавезе чланова друштвених група међусобно допуњују;
2. УСЛОВИ ЗА ЖИВОТ У МОМ КРАЈУ	комуникативна компетенција; компетенција за учење; дигитална компетенција; компетенција за сарадњу, за одговорно учешће у демократском друштву; одговоран однос према околини; одговоран однос према здрављу.	**ОСНОВНИ НИВО**: 1ПД.1.1.1. прави разлику између природе и производа људског рада; 1ПД.1.3.1 зна основна својства воде,ваздуха и земљишта; 1ПД.1.1.2 зна ко и шта чини живу и неживу природу; 1ПД.1.1.6 разликује станишта према условима живота и живим бићима у њима; 1ПД.1.5.4 зна који су главни извори опасности по здравље људи и основне мере заштите; **СРЕДЊИ НИВО:** 1ПД.2.3.1. зна сложенија својства воде и ваздуха - агрегатно стање и кретање; 1ПД.2.3.2. зна да су различита својства воде,ваздуха и земљишта последица њиховог различитог састава.; 1ПД.2.1.1. разуме повезаност живе и неживе природе на очигледним примерима; 1ПД.2.1.3 примењује вишеструке критеријуме класификације живих бића; 1ПД.2.1.5. разуме

		повезаност услова живота и живих бића у станишту; 1ПД.2.1.6. разуме међусобну зависност живих бића у животној заједници; 1ПД.2.2.3. зна основне мере заштите живе и неживе природе као природних ресурса; **НАПРЕДНИ НИВО:** 1ПД.3.3.1 разуме како загревање и хлађење воде и ваздуха утичу на појаве у природи; 1ПД.3.1.1. разуме повезаност живе и неживе природе на мање очигледним примерима;
3. ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ И ВРЕМЕНУ	комуникативна компетенција; компетенција за учење; дигитална компетенција; компетенција за сарадњу; за одговорно учешће у демократском друштву; одговоран однос према околини; рад са подацима и информацијама.	**ОСНОВНИ НИВО:** 1ПД.1.4.2. зна помоћу чега се људи орјентишу у простору-лева и десна страна,стране света,адреса карактеристични објекти; 1ПД.1.4.3. уме да одреди стране света помоћу сунца; 1ПД.1.4.4. зна јединице за мерење времена-дан,недеља месец, година, деценија век; 1ПД.1.6.4. зна најважније догађаје, појаве и личности из прошлости; 1ПД.1.6.5. зна основне информације о начину живота људи у прошлости; 1ПД.1.6.6 зна шта су историјски извори и именује их; **СРЕДЊИ НИВО:** 1ПД.2.4.3 уме да пронађе тражене улице и објекте на плану насеља; 1ПД.2.4.4 уме да пронађе основне информације на географској карти Србије-највећа и најважнија насеља, облике рељефа и површинских вода; 1ПД.2.4.5. уме да пронађе и упише тражене информације на ленти времена; 1ПД.2.6.4 зна редослед којим су се јављали важни историјски догађаји, појаве и личности; 1ПД.2.6.5. уочава сличности и разлике између начина живота некад и сад; **НАПРЕДНИ НИВО:** 1ПД.3.4.1. уме да чита географску карту примењујући знања о странама света значењу географских знакова;
4. КРЕТАЊЕ	комуникативна компетенција; компетенција за учење; дигитална компетенција; компетенција за сарадњу; за одговорно учешће у демократском друштву; одговоран однос према околини; одговоран однос према здрављу.	**ОСНОВНИ НИВО:** 1ПД.1.4.1. уме да препозна кретање тела у различитим појавама; 1ПД.1.5.4. зна који су главни извори опасности по здравље људи и основне мере заштите; **СРЕДЊИ НИВО:** 1ПД.2.4.1 зна да кретање тела зависи од силе која на њега делује, врсте подлоге и облика кретања;

5. МАТЕРИЈАЛИ	компетенција за учење; дигитална компетенција; естетичка компетенција; рад са подацима и информацијама; одговоран однос према околини.	**ОСНОВНИ НИВО:** 1ПД.1.3.4. зна основна својства материјала тврдоћа, еластичност, густина, растворљивост, провидност, намагнетисаност; 1ПД.1.3.5 зна да својства материјала одређују њихову употребу; 1ПД.1.3.6. зна промене материјала које настају због промене тенпературе, услед механичког утицаја и деловање воде и ваздуха; **СРЕДЊИ НИВО:** 1ПД.2.3.3 разликује материјале који су добри проводници топлоте и електрицитета од оних који то нису; 1ПД.2.3.5. разликује повратне и неповратне промене материјала; **НАПРЕДНИ НИВО** 1ПД.3.3.2. примењује знања о променама материјала за објашњење појава у свом окружењу;

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ИСХОДИ

ИСХОДИПо завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
- идентификује облике рељефа у свом крају; - идентификује облике рељефа и површинских вода у свом крају; - илуструје примерима како рељеф и површинске воде утичу на живот људи у крају; - примени правила друштвено прихватљивог понашања поштујући права, обавезе и различитости међу људима; - повеже различита занимања и делатности са потребама људи у крају у коме живе; - представи резултате истраживања; - повеже врсте и значај саобраћаја у свом крају са потребама људи; - примени правила безбедног понашања у саобраћају; • повеже резултате рада са уложени трудом.	ПРИРОДА И ДРУШТВО МОГА КРАЈА	Групе људи: становници и народи краја (права и обавезе; обичаји; суживот) Производне и непроизводне делатности и њихова међузависност; Село и град, њихова повезаност, зависност и међуусловљеност; Значај и улога саобраћаја**.** Путнички, теретни и информациони саобраћај; Безбедно понашање ученика на саобраћајницама у крају; Опрема за безбедну вожњу ролера, тротинета и бицикла; Значај и заштита земљишта и копнених животних заједница; Значај и заштита вода и водених животних заједница; Животне заједнице у мом крају и човеков однос према њима; Начини преношења и мере заштите од заразних болести (грип, заразна жутица, варичеле) и болести које преносе животиње (крпељи, вашке) Историјски извори (материјални, писани и усмени); Садашњост, прошлост, будућност: догађаји, људи и промене у мом крају; Породична прошлост (преци и потомци) и знаменити људи краја; Начин живота данас и у прошлости – занимања, одевање, исхрана, дечије игре.

- разликује чврсто, течно и гасовито стање воде у природи и свакодневном животу; - повеже температурне промене са променама запремине и кретања ваздуха; - очита вредност температуре воде, ваздуха и тела помоћу термометра; - прикаже везе међу живим бићима у различитим животним заједницима помоћу ланца исхране; - илуструје примерима одговоран и неодговоран однос човека према животној средини; - примени поступке (мере) заштите од заразних болести; - сарађује са другима у групи на заједничким активностима; - представи резултате истраживања; повеже резултате рада са уложеним трудом.	УСЛОВИ ЗА ЖИВОТ У МОМ КРАЈУ	Облици рељефа**:** узвишења (подножје, стране, обронци, врх), равнице и удубљења Рељеф у мом крају; Површинске воде: река и њене притоке (лева и десна обала); бара и језеро Површинске воде у мом крају; Услови за живот, ланац исхране и међусобни утицаји у животним заједницама: Копнене животне заједнице: шуме, ливаде и пашњаци; Водене животне заједнице: баре, језера и реке Култивисане животне заједнице: воћњаци, повртњаци, њиве и паркови.
- се оријентише у простору помоћу компаса и оријентира из природе/окружења; - опише пут којим се може стићи од једне до друге тачке помоћу плана насеља; - идентификује географске објекте у свом крају користећи географску карту Републике Србије; - користи временске одреднице (година, деценија, век) у свакодневним ситуацијама и приликом описивања догађаја из прошлости; - прикупи и представи податке о прошлости породице и краја;	ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ И ВРЕМЕНУ	Главне стране света; Умањено приказивање објеката и приказивање из„птичије” перспективе; План насеља; Географска карта Републике Србије: картографске боје, картографски знаци); Мој крај на географској карти Републике Србије; Временске одреднице (датум, година, деценија и век)

повеже резултате рада са уложеним трудом.		
- доводи у везу брзину падања тела са његовим обликом; - повеже јачину деловања на тело са његовим пређеним растојањем; - разликује природне и вештачке изворе светлости; - повеже промену величине и положаја сенке са променом положаја извора светлости; - повеже промену јачине звука са променом удаљености од његовог извора; - изведе једноставне огледе (експерименте) и повеже резултат са објашњењем/закључком; - представи резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, Power Point презентацијом и/или цртежом и др.); - сарађује са другима на заједничким активностима.	КРЕТАЊЕ	Кретање тела по путањи (праволинијско и криволинијско); Утицај јачине деловања на пређено растојање тела; Дејство Земљине теже – падање тела; Утицај облика тела на брзину падања; Извори светлости (природни и вештачки); Како настаје сенка – облик и величина сенке; Кретање производи звук: треперење затегнуте жице, гласних жица, различити звуци у природи; Звук као информација; Заштита од буке.
- разликује повратне и неповратне промене материјала; - уочи сличности и разлике међу течностима – тече, променљивост облика; провидност; боја; густина; - одабере материјале који по топлотној проводљивости највише одговарају употреби у свакодневном животу; - објасни како рециклажа помаже очувању природе; - изведе једноставне огледе/експерименте и повеже резултат са објашњењем/закључком; - повеже резултате рада са уложеним	МАТЕРИЈАЛИ	Течно, гасовито и чврсто стање воде. Кружење воде у природи; Промене при загревању и хлађењу ваздуха (промена температуре, запремина и кретање ваздуха); Мерење температуре воде, ваздуха и тела;

трудом; - представи резултате истраживања.		

Кључни појмови садржаја: крај, човек, животне заједнице, оријентација у времену и простору, прошлост краја, кретање, материјали

ЗАДАЦИ наставе природе и друштва
- развијање основних појмова о природном и друштвеном окружењу и повезивање тих појмова; - развијање способности запажања основних својстава објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности; - развијање основних елемената логичког мишљења; - развијање радозналости, интересовања и способности за активно упознавање окружења; - оспособљавање за самостално учење и проналажење информација; - интегрисање искуствених и научних сазнања у контуре система појмова из области природе и друштва; - стицање елементарне научне писмености и стварање основа за даље учење; - усвајање цивилизацијских тековина и упознавање могућности њиховог рационалног коришћења и дограђивања; - развијање еколошке свести. - развијање основних појмова о ширем природном и друштвеном окружењу - завичају; - оспособљавање за сналажење у простору и времену; - разумевање и уважавање сличности и разлика међу појединцима и групама; - коришћење различитих социјалних вештина, знања и умења у непосредном окружењу; - развијање одговорног односа према себи, окружењу и културном наслеђу.

Значајне активности ученика у оквиру наставе предмета *Природа и друштво*

- Посматрање са усмереном пажњом
- Описивање – вербално или ликовно
- Процењивање – самостално одмеравање
- Груписање – класификовање уочавањем према сличности и различитости
- Праћење – континуирано запажање промена
- Бележење – графичко, симболичко, електронско записивање
- Практиковање – у настави, свакодневном животу, раду и спонтаној игри
- Експериментисање – огледи, модификоване активности
- Истраживање – испитивање, особина и узрочно – последичних веза
- Сакупљање – прављење колекција, збирки, албума

- Стварање – креативна продукција
- Играње – дидактичке едукативне и спонтане игре
- Активности у оквиру мини – пројекта, осмишљавање и реализације

Назив предмета: МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Разред **Трећи**

Недељни фонд часова **1**

Годишњи фонд часова **36**

ОБЛАСТ ТЕМА МОДУЛ		МЕСЕЦ										обрада	утврђивање	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	ЗНАЛЦИ МУЗИКАЛЦИ	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
2.	УХВАТИ РИТАМ	3	4	2	-	-	-	-	-	-	-	8	1	9
3.	МУЗИКАЛНЕ СТЕПЕНИЦЕ	-	-	2	5	3	2	-	-	-	-	11	1	12
4.	НА КРИЛИМА ПЕСМЕ	-	-	-	-	-	-	4	3	1	-	7	1	8
5.	СРБИЈО, НАША НАЈЛЕПША ПЕСМО	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	3	1	4
6.	МУЗИЧКИ БОНТОН	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1
УКУПНО		5	4	4	5	3	2	4	3	4	2	30	6	36

* Напомена: Часови музичке културе конципирани су тако да на сваком часу комбинујемо садржаје различитих наставних области (тема)

Уџбеници: Драгана Михајловић Бокан, Марина Ињац, *Музичка култура 3, уџбеник за трећи разред основне школе*, Нови Логос, Београд

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ИСХОДИ

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ**	**ОБЛАСТ** **ТЕМА**

- опише своја осећања у вези са слушањем музике; - примењује правилан начин држања тела и дисања при певању; - изговара бројалице у ритму, уз покрет; - пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; - наведе особине тона; - свира по слуху ритмичку и мелодијску пратњу своје омиљене песме; - осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; - коментарише своје и туђе извођење музике;	Естетичка; Сарадња; Дигитална компетенција; Компетенције за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема;	ЗНАЛЦИ МУЗИКАЛЦИ
- опише своја осећања у вези са слушањем музике; - изговара бројалице у ритму, уз покрет; - пева по слуху песме различитог садржаја и карактера; - наведе особине тона и основне музичке изражајне елементе; - комуницира са другима кроз извођење музичких игара; - примењује правилан начин држања тела и дисања при певању;	Естетичка; Дигитална компетенција; Сарадња; Комуникација; Компетенције за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Одговорно учешће у друштву; Одговоран однос према здрављу; Одговоран однос према околини;	УХВАТИ РИТАМ

- изговара текст песме у ритму, уз покрет; - препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; - коментарише своје и туђе извођење музике; - повезује карактер дела са избором инструмента и музичким изражајним елементима; - развој активног слушања и ритмичке меморије уз помоћ музичке приче.		
- опише своја осећања у вези са слушањем музике; - примењује правилан начин држања тела и дисања при певању; - пева по слуху песме различитог карактера и расположења; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - коментарише своје и туђе извођење музике; - наведе особине тона и основне музичке изражајне елементе;	Естетичка; Сарадња; Дигитална компетенција; Рад са подацима и информацијама; Компетенције за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема;	МУЗИКАЛНЕ СТЕПЕНИЦЕ

- повезује почетне тонове песаме – модела са тонском висином; - свира по слуху и из нотног текста ритмичку и мелодијску пратњу; - самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; - комуницира са другима кроз извођење традиционалних и музичких игара; - осмисли музички одговор на музичко питање.		
- опише своја осећања у вези са слушањем музике; - примењује правилан начин држања тела и дисања при певању; - пева по слуху песме различитог карактера и расположења; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - коментарише своје и туђе извођење музике; - осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу; - самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - комуницира са другима кроз извођење музичких игара;	Естетичка; Сарадња; Комуникација; Дигитална компетенција; Компетенције за учење; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Одговоран однос према здрављу; Одговорно учешће у друштву.	НА КРИЛИМА ПЕСМЕ

- препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; - наведе особине тона и основне музичке изражајне елементе; - разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; - повезује карактер дела са избором инструмента и музичким изражајним елементима.		
- опише своја осећања у вези са слушањем музике; - примењује правилан начин држања тела и дисања при певању; - пева по слуху песме различитог карактера и расположења; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - коментарише своје и туђе извођење музике; - комуницира са другима кроз извођење традиционалних игара уз покрет; - повезује почетне тонове једноставних наменских песама са тонском висином; - свира из нотног текста мелодијску пратњу;	Естетичка; Сарадња; Компетенције за учење; Решавање проблема.	СРБИЈО, НАША НАЈЛЕПША ПЕСМО
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу	Естетичка; Сарадња;	МУЗИЧКИ БОНТОН

музике; - изабере одговарајући музички садржај (од понуђених) према литерарном садржају; - самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације.	Дигитална компетенција; Компетенције за учење; Комуникација; Одговорно учешће у друштву; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Рад са подацима и информацијама	

ОБЛАСТ ТЕМА	САДРЖАЈИ
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Композиције различитог карактера и елементи музичке изражајности (мелодијска линија, темпо, ритам, динамика); Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање, јачина, тонске висине; Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар); Различити жанрови везани за уобичајене ситуације у животу; Музичка прича; Филмска музика; Музички бонтон; Музика и здравље; Дигитализација
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Дидактичке музичке игре; Правилан начин певања – држање тела и дисање; Правилна дикција; Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера; Певање песама уз покрет; Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова у тонском опсегу од *ха* до *це*$^{2.}$ Певање и свирање песама из нотног текста; Дечји и алтернативни инструменти и начини свирања на њима; Инструментална пратња по слуху; Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације; Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука; Музички бонтон; Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање (нотна трајања), јачина (динамичке ознаке – пиано, форте, кре- шендо и декрешендо), тонске висине (од це^{1} до ге^{1}); Елементи музичког писма: линијски систем, виолински кључ, трајање тонова (половина, четвртина, осмина ноте и одговарају- ће паузе) у такту 2/4; Јединица бројања; Тактирање у 2/4 такту
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Стварање једноставне ритмичке и мелодијске пратње; Музичка питања и одговори и музичка допуњалка; Стварање звучне приче од познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација на краћи литерарни текст (учење у контексту)

Кључни појмови садржаја: певање, свирање, слушање, музичке игре, музички бонтон, нотно писмо.

ЗАДАЦИ наставе музичке културе
- неговање способности извођења музике (певање/свирање); - стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука; - подстицање стваралачког ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике); - упознавање традиционалне и уметничке музике свога и других народа; - развијање критичког мишљења; - упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности.
ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ
- певање песама по слуху; - слушање вредних дела уметничке и народне музике; - извођење дечје, народне и уметничке игре; - свирање на дечјим музичким инструментима; - усвајање основе музичке писмености.

Назив предмета: ЛИКОВНА КУЛТУРА

Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа

Разред **Трећи**

Недељни фонд часова **2**

Годишњи фонд часова **72**

ОБЛАСТ ТЕМА МОДУЛ		МЕСЕЦ										обрада	утврђивање	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	МАТЕРИЈАЛИ	8	8	8	4							21	7	28
2.	КОМПОЗИЦИЈА				6	6	4	8				16	6	24
3.	СПОРАЗУМЕВАЊЕ								8	4		4	8	12

4.	ПРОСТОР									4	4	6	2	8
УКУПНО		8	8	8	10	6	4	8	8	8	4		32	72

Уџбеници:

Милутин Мићић, Гордана Мићић, *Ликовна култура 3, уџбеник за трећи разред основне школе*, Нови Логос, Београд

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ИСХОДИ

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ**	**ОБЛАСТ** **ТЕМА**
- поштује инструкције за припремање, коришћење, одржавање и одлагање материјала и прибора; - повеже уметничко занимање и уметнички занат са одговарајућим продуктом; - преобликује, самостално или у сарадњи са другима, амбалажу и предмете за рециклажу мењајући им употребну функцију;	сарадња, компетенција за учење, комуникација, естетичка, решавање проблема, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, предузимљивост и оријентација ка предузетништву	МАТЕРИЈАЛИ
- укаже на сличности разлике које опажа у уметничким делима и традицији различитих народа; - изрази одабране садржаје изразом лица, положајем тела, покретима или кретањем;	сарадња, компетенција за учење, комуникација, естетичка, решавање проблема, рад са подацима и информацијама	КОМПОЗИЦИЈА
- изрази своје доживљаје, емоције, имагинацију и запажања одабраним материјалом, прибором и техникама; - користи одабране податке и информације као подстицај за стваралачки рад; - протумачи једноставне визуелне информације и поруке из свакодневног живота;	сарадња, компетенција за учење, комуникација, естетичка, решавање проблема, рад са подацима и информацијама, дигитална, одговорно учешће у демократском друштву	СПОРАЗУМЕВАЊЕ

- распореди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције; - разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова, уважавајући различитости; - учествује у обликовању и уређењу простора у школи, код куће или у окружењу; - разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити.	сарадња, компетенција за учење, комуникација, естетичка, решавање проблема, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву	ПРОСТОР

ОБЛАСТ ТЕМА	САДРЖАЈИ
МАТЕРИЈАЛИ	Својства материјала; Својства материјала за ликовно обликовање – тврдоћа, еластичност, растворљивост или постојаност (промене у току сушења, у контакту са светлошћу, у контакту са различитим супстанцама и подлогама), материјали који могу да се користе као алатке (пера, крзно, длака, лишће, дрвца); Изглед материјала – основне и изведене боје, природне и створене текстуре; Технике; Однос материјала, ликовне технике и идеје; Производи уметничких заната (накит, уметничке лутке, шешири, таписерије, ћилими, осликани текстил, собне светиљке и сенила, грнчарија, дуборез, гравуре); Значај рециклирања, уметничка рециклажа.
КОМПОЗИЦИЈА	Композиција; Дводимензионалне и тродимензионалне композиције, организација композиције, равнотежа; Орнамент; Традиционална и савремена употреба орнамената, симетрија;
СПОРАЗУМЕВАЊЕ	Говор тела; Поглед, израз лица, држање тела, гест и кретање, однос вербалне и невербалне комуникације; Тумачење визуелних информација; Визуелне карактеристике биљака и животиња, знаци, симболи, униформе, заставе, ношње; Пејзаж, портрет, аутопортрет; Слика, текст, звук; Кратки анимирани филмови, рекламе, билборди; Лепо писање – плакат, позивнице, честитке
ПРОСТОР	Облици у простору; Непокретни објекти у отвореном и затвореном простору (споменици, уметничка дела, експонати); Композиција у простору – поставка изложбе, уређење просторије, уређење школе, уређење околине у локалној заједници; Оптичке илузије на дводимензионалној подлози, специјални ефекти на сцени, у филмовима, игрицама; Кретање; Покрет и кретање у природи, окружењу и уметничким делима.

Кључни појмови садржаја: простор, облик, линија, боја, текстура.

ЗАДАЦИ наставе ликовне културе
- настава ликовне културе има задатак да развија способност ученика за опажање облика, величина, светлина, боја, положаја облика у природи; - развијање памћења, повезивања опажених информација, што чини основу за увођење у визуелно мишљење; - стварање услова за разумевање природних законитости и друштвених појава; - стварање услова да ученици на сваком часу у процесу реализације садржаја користе технике и средства ликовно- визуелног изражавања; - развијање способности за препознавање традиционалне, модерне, савремене уметности; - развијање ученикових потенцијала у области ликовности и визуелности, те му помагати у самосталном изражавању коришћењем примерених техника и средстава; - развијање љубави према вредностима израженим у делима свих облика уметности; - стварање интересовање и потребу за посећивање изложби, галерија, музеја и чување културних добара; - развијање осетљивости за ликовне и визуелне вредности коју стичу у настави и које ученици примењују у раду и животу; - развијање сензибилитета за лепо писање; - развијање моторичке способности ученика.
ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ
- ликовно изражавање ученика у функцији развијања мишљења и визуелног ликовног естетског сензибилитета за медијуме, уз коришћење разних материјала за компоновање, покрет у композицији, орнаментику, простор, одабирање случајно добијених ликовних односа по личном избору, плакат и ликовне поруке као могућност споразумевања; - увођење ученика у различите могућности комуникација; - стварање услова за развијање свести о потреби чувања човекове природне и културне околине, те активног учествовања у квалитетном естетском и просторном уређењу животне околине.

Назив предмета: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада

Разред **Трећи**

Недељни фонд часова **3**

Годишњи фонд часова **108**

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА ТРЕЋИ РАЗРЕД ШКОЛСКЕ 2020/2021. ГОДИНЕ

ОБЛАСТ/ТЕМА		МЕСЕЦ										обучавање	увежбавање	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	НА СВИМ ЧАСОВИМА		
1. ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Батерија тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			
										2	4	-	6	6
2.МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Атлетика	7	3	3		3		1	7	6		11	19	30
	Спортска гимнастика	2		4	5	3	3	7	3	1		14	14	28
	Основе тимских, спортских и елементарних игара	5	6	2	2	3		3			3	9	15	24
	Плес и ритмика		3	1	6		2	1	2		1	8	8	16
	Полигони		1		1			1			1	-	4	4

3. ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Култура вежбања и играња	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	НА СВИМ ЧАСОВИМА		
	Здравствена култура													
УКУПНО		14	13	10	14	9	5	13	12	9	9	42	66	108

ОБЛАСТ ТЕМА МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА
1. ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	компетенција за целоживотно учење естетска компетенција брига за здравље	ФВ.1.1.1.Унапређује моторичке способности ФВ.1.1.2.Правилно изводи једноставније вежбе обликовања, са и без реквизита; ФВ.1.1.3.Разуме значај правилног држања тела за здравље; ФВ.2.1.1.Примењује самостално научени комплекс јутарње гимнастике; ФВ.3.1.1.Правилно изводи најмање један комплекс вежби обликовања и приказује вежбе за поједине делове тела
2. МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	компетенција за целоживотно учење вештина комуникације решавање проблема естетска компетенција вештина сарадње	ФВ.1.2.1.Правилно трчи варијантама технике трчања на кратке, средње и дуге стазе и мери резултат; ФВ.1.2.2.Зна правилно да скаче удаљ згрчном варијантом технике и мери дужину скока ФВ.1.2.3.Зна правилно да скаче увис варијантом технике маказице ФВ.1.2.4.Правилно изводи вежбе на тлу; ФВ.1.2.5.Правилно изводи вежбе на греди и шведској клупи; ФВ.1.2.6.Познаје правила спортских елементарних игара; ФВ.2.2.1.Правилно изводи прескоке; ФВ.2.2.2.Правилно изводи вежбе на вратилу ФВ.2.2.3.Игра Мини - рукомет, “Футсал”-мали фудбал и “Између четири ватре”, примењујући основну технику, неопходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопствену личност уз поштовање других; ФВ.2.2.4.Правилно изводи основне ритмичке вежбе са лоптом и вијачом; ФВ.2.2.5.Правилно изводи плес и народно кола предвиђена за трећи разред ФВ.3.2.1.Игра Мини - рукомет, “Футсал”-мали фудбали “Између четири ватре”,

		примењујући виши ниво технике, већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других
3. ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	вештина комуникације вештина за живот у демократском друштву естетска компетенција вештина сарадње брига за здравље	ФВ.1.3.1.Зна основне појмове везане за физичко вежбање ФВ.1.3.2.Познаје основна начела безбедности у сали, на игралишту и учионици ФВ.1.3.3.Примењује здравствено-хигијенске мере ФВ.2.3.1.Зна основна правила Мини - рукомета, "Футсала" и "Између четири ватре" ФВ.2.3.2.Позитивно вреднује успешне потезе и уложени труд свих учесника у игри, уз подстицање свих учесника у игри ФВ.3.3.1.Зна утицај физичког вежбања

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ИСХОДИ

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ** **ТЕМА**		**САДРЖАЈИ**
• примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); • правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; • комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; • одржава равнотежу у различитим кретањима; • коригује сопствено држања тела на основу савета наставника; • правилно држи тело; • правилно подиже, носи и спушта терет; • изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу;	**ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ**		Основни садржаји Вежбе за развој снаге са и без реквизита; Вежбе за развој покретљивости са и без реквизита; Вежбе за развој аеробне издржљивости; Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге; Вежбе за развој координације; Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Атлетика	Техника трчања Истрајно трчање Скок удаљ згрчном техником Бацање лоптице из залета Скок увис прекорачном техником
		Спортска гимнастика	Вежбе на тлу: вежбе и комбинације Прескоци и скокови Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе и вежбе променама висова и упора Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди

• изведе дечји и народни плес; • користи терминологију вежбања; • поштује правила понашања на вежбалиштима; • поштује мере безбедности током вежбања; • одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; • примени правила игре; • навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; • прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; • уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања и у другим ситуацијама; • правилно изводи и контролише покрете у различитим кретањима; • прати промене у тежини и висини код себе и других; • препозна здравствено стање када не треба да вежба; • примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања и другим животним ситуацијама; • уредно одржава простор у коме живи и борави; • користи здраве намирнице у исхрани; • повезује различита вежбања са њиховим утицајем на здравље; • препозна лепоту покрета у вежбању; • се придржава правила вежбања; - вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању		Основе тимских, спортских и елементарних игара	Између четири ватре Мини-рукомет Футсал – „мали фудбал”
		Плес и ритимика	Вежбе вијачом Вежбе лоптом Народно коло „Савила се бела лоза винова” Народно коло из краја у којем се школа налази
		Пливање	Прилагођавање на водену средину и основна обука пливања
		Полигони	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Култура вежбања и играња	Основна правила: Између четири ватре, Мини-рукомета и Футсала Понашање према осталим учесницима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе) Чување и одржавање материјалних добара Постављање, склањање и чување справа и реквизита неопходних за вежбање „Ферплеј” (навијање, победа, пораз) Породица и вежбање Вежбање као део дневних активности
		Здравствено васпитање	Моје срце – пулс Дисање и вежбање Хигијена простора за вежбање Значај воћа и поврћа у исхрани Значај воде за организам и вежбање Поступање у случају повреде

Кључни појмови садржаја: физичке способности, моторичке вештине, здравље, плес и игра.

ЗАДАЦИ наставе физичког и здравственог васпитања
- подстицање раста, развоја и утицање на правилно држање тела; - стицање моторичких способности; - развој и усавршавање моторичких способности; - стицање теоријских знања неопходних за њихово усвајање ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаног циљем овог васпитно-образовног подручја; - формирање морално-вољних квалитета личности; - оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада; - стицање и развијање свести о потреби здравља, чувања здравља и заштити природе и човекове средине.
ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ
- задовољавање основних дечјих потреба за кретањем и игром; - развијање координације, гипкости, равнотеже и експлозивне снаге; - стицање моторичких умења у свим природним (филогенетским) облицима кретања у различити условима: елементарним играма, ритмици, плесним вежбама и вежбама на тлу; - упознавање са кретним могућностима и ограничењима сопственог тела; - стварање претпоставки за правилно држање тела, јачање здравља и развијање хигијенских навика; - формирање и овладавање елементарним облицима кретања – "моторичко описмењавање"; - стварање услова за социјално прилагођавање ученика на колективан живот и рад

Назив предмета: ДИГИТАЛНИ СВЕТ

Разред : трећи
Недељни фонд часова : 1
Годишњи фонд часова: 36 часова

Назив предмета	**ДИГИТАЛНИ СВЕТ**
Циљ	**Циљ** наставе и учења предмета Дигитални свет јесте развијање дигиталне компетенције ученика неопходне за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развијање основа алгоритамског начина размишљања.
Разред	**Трећи**
Годишњи фонд часова	**36 часова**

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– унесе текст (речи и реченице) помоћу физичке и/или виртуелне тастатуре у програму за обраду текста; – селектује и измени (обрише, дода) текст; – именује, сачува и поново отвори текстуалну датотеку; – допише текст на слику коришћењем едитора за текст у програму за обраду слике; – именује, сачува и поново отвори графичку датотеку; – објасни својим речима сврху коришћења прегледача и претраживача за приступ садржајима светске мреже; – осмисли кључне речи на основу којих ће на интернету тражити потребне дигиталне садржаје; – објасни својим речима на који начин се формирају резултати претраге интернета;	**ДИГИТАЛНО ДРУШТВО**	Унос краћег текста помоћу физичке и виртуелне тастатуре (функције Shift, Enter, Space bar, Caps Lock, Delete, Backspace тастера). Селектовање и основно едитовање текста (брисање, додавање). Чување текстуалног документа, именовање и поновно отварање. Додавање текстуалног објашњења на слику, чување, именовање и поновно отварање. Претраживање интернета (прегледачи, претраживачи, кључне речи, информисаност о томе како су резултати претраге одабрани и рангирани; критички однос према резултатима претраге). Етичко коришћење туђих дигиталних материјала. Коришћење технологије ван школе-примери дигитализације у свакодневном животу у чијој је основи вештачка интелигенција.
– објасни својим речима због чега треба критички прићи садржајима који се налазе на интернету; – објасни својим речима због чега је неопходно да дигиталне садржаје пронађене на интернету користимо на етички начин;	**БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА**	Дигитални углед. Усклађеност дигиталних садржаја са узрастом корисника. Дигитално насиље. Примерена комуникација у дигиталном окружењу.

– наведе примере дигитализације у свакодневном животу током којих се стиче утисак да се дигитални уређај понаша интелигентно; – објасни шта је дигитални углед и како се он изграђује; – одабира дигиталне садржаје на основу PEGI ознаке у складу са својим узрастом; – препозна дигитално насиље и реагује на одговарајући начин; – направи лични план коришћења дигиталних уређаја уз помоћ наставника; – означи начин комуникације путем интернета који највише одговара контексту у коме се комуникација дешава; – решава алгоритамски једноставан проблем у визуелном програмском језику чије решавање може да захтева понављање (програмски циклус); – утврди шта је резултат извршавања датог једноставног алгоритма/програма који садржи понављање; – уочи и исправи грешку у једноставном алгоритму/програму који садржи понављање; – решава алгоритамски једноставан проблем у визуелном програмском језику чије решавање може да захтева гранање; – наведе неке од оператора поређења (мање, веће и једнако) и у конкретном примеру предвиди резултат њиховог извршавања (тачно, нетачно); – наведе аритметичке операторе (+, -, * и /) и у конкретном примеру предвиди резултат њиховог извршавања; – примени блокове оператора поређења при креирању програма у визуелном програмском језику, који садрже гранање; – објасни потребу употребе гранања и понављања у програмима својим речима.		Израда личног плана коришћења дигиталних уређаја.
	АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	Осмишљавање алгоритама са гранањем који води до решења једноставног проблема. Оператори поређења и аритметички оператори. Креирање рачунарског програма у визуелном програмском језику. Анализа постојећег програма креираног у визуелном програмском језику и тумачење функције блокова од којих је сачињен. Уочавање и исправљање грешака у програму.

Кључни појмови садржаја: уређивање текста, обрада слике, претраживање интернета, дигитални материјали, понашање у дигиталном окружењу, алгоритам, програмирање у визуелном програмском језику.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Предмет Дигитални свет намењен је развијању дигиталне компетенције код ученика трећег разреда основне школе. Програм наставе и учења за трећи разред оријентисан је на процес учења и остваривање исхода.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи предмет Дигитални свет. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика, који су груписани у три наставне теме: *Дигитално друштво*, *Безбедно коришћење дигиталних уређаја* и *Алгоритамски начин размишљања*.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи – глобални план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Дефинисани исходи олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности.

Наставник је у планирању, припреми и остваривању наставе и учења аутономан. За сваки час треба планирати и припремити средства и начине провере остварености пројектованих исхода.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Наведене исходе потребно је остварити са различитим нивоима расположивости дигиталних уређаја намењених за коришћење од стране ученика. Наставник треба да реализује наставу у кабинету за Информатику и рачунарство и омогући ученицима да користе рачунаре на начин који директно доприноси остваривању дефинисаних исхода учења. Препорука је да два ученика користе један рачунар како би се развило вршњачко учење, делила одговорност и развијао тимски рад. Вероватно је да ученици имају искуства са коришћењем дигиталних уређаја. Од изузетног је значаја да та искуства наставник увиди и уважи. Ученици могу бити вешти корисници технологије, али то не значи да су и компетентни у овој области. У том смислу, наставник има слободу да наставу организује у складу са техничким могућностима, предзнањима и потребама својих ученика.

Током реализације наставе, рад наставника мора бити континуирано усмерен ка смањивању дигиталног јаза. Важно је да наставници помогну ученицима који немају могућност приступа технологији од куће тако што ће их, у кабинету за Информатику и рачунарство, повезати са ученицима који су дигитално спретни и радити на поспешивању вршњачког учења. Обавезивање ученика да користе наставне материјале за које им је потребан приступ интернету од куће неправедно је према онима који га немају. За такве ученике наставник мора да обезбеди алтернативу – могућност приступа школским дигиталним уређајима, пре или после наставе.

Дигитално друштво

У циљу достизања наведених исхода, покренути одабрани програм за унос и обраду текста и, не улазећи у детаље радног окружења, показати ученицима простор (виртуелни лист папира) у оквиру којег ће се приказати слова и знакови откуцани помоћу физичке или виртуелне тастатуре. Увести појам *курсор* указујући ученицима да је то мала усправна линија која пулсира како би нам показала на ком месту ће се појавити текст када га будемо откуцали. Задатак за ученике је да помоћу тастатуре откуцају једноставан текст (сачињен од кратких реченица). Објаснити како се куца велико слово (Shift + слово), размак између речи (Space bar), сва слова велика (Caps Lock), прелази у нови ред (Enter).

Након уноса текста, указати на могућности измене текста. Показати основно едитовање текста (брисање (Delete, Backspace) и додавање знакова), селектовање текста и његово брисање. Скренути пажњу на могућност провере исправности унетог текста и демонстрирати начин коришћења опције за проверу правописа (Правопис и граматика). Демонстрирати поступак именовања и чувања текстуалне датотеке, а на следећем часу поступак отварања претходно сачуване датотеке, у којој ће ученици наставити да уносе и едитују текст.

На часовима утврђивања ученици треба да вежбају уносећи сложеније текстове. Текстови треба да буду релевантни за ученике и повезани са активностима за које наставник процењује да су од значаја за њих (нпр. занимљивости о темама које уче из наставних предмета, које су обележје локалне заједнице и сл). На крају сваког часа потребно је издвојити 10 минута како би ученици пажљиво прочитали откуцани текст и кориговали грешке.

Добро би било да квалитетни радови ученика или колажни радови сачињени од више радова ученика из једног одељења буду промовисани на школском сајту.

Напомена: Најбоље би било да часови буду одржани у кабинету за Информатику и рачунарство, а рад ученика организован тако за једним рачунаром седе по два ученика. Ученици треба да уносе текст сараднички (док један куца, други ученик тихо диктира и смењују се након сваке откуцане реченице).

Препоручени број часова: 6 (2 обрада, 4 утврђивање)

У трећем разреду ученици се поново сусрећу са коришћењем програма за цртање и обраду слика. Показати унос текста на слику наглашавајући да се акције примењиване у програму за обраду текста на исти начин спроводе у програму за цртање. Ученицима давати задатке који подразумевају додавање текста на слике ради додатног појашњавања онога што је на сликама приказано. Добро би било да слике имају директну везу са наставним садржајима које ученици изучавају у оквиру других наставних предмета. Демонстрирати поступак именовања и чувања графичке датотеке, а на следећем часу поступак отварања претходно сачуване датотеке, у којој ће ученици да наставити да уносе и едитују текст.

Препоручени број часова: 4 (1 обрада, 3 утврђивање)

Обраду наставних садржаја који се односе на претраживање интернета треба започети демонстрацијом начина на који приступамо садржајима светске мреже. Правећи разлику између програма прегледача и програма претраживача, објаснити да нам је прегледач потребан да видимо садржаје светске мреже, док нам претраживач обезбеђује да на интернету пронађемо оно што нам је потребно. Разрадити начин претраживања интернета помоћу *кључних речи* и показати примере коректно дефинисаних кључних речи и оних које садрже непотребне везнике или се недовољно прецизно односе на конкретан предмет претраге. Напоменути да не постоји јединствен „рецепт" за дефинисање кључних речи, већ да се ова способност изграђује кроз праксу и промишљање.

Следећа важна тема јесу сами резултати претраге. Резултате добијене претрагом интернета никада не треба узимати здраво за готово. Наставник треба да предочи да садржајима са интернета морамо да приђемо критички. Објаснити да *критичко мишљење* није исто што и *критика*, већ да оно представља такав приступ информацијама који подразумева преиспитивање њихове тачности, порекла и сл. Указати и на то да су резултати претраге означени ознаком *Оглас* плаћене рекламе и да такви резултати нису нужно поуздани у погледу тачности или квалитета садржаја. У основи потребе да критички прилазимо информацијама доступним на интернету стоји отвореност интернета – свако може да постави на светску мрежу што год да пожели. Овакав приступ носи извесне ризике, али доноси бројне предности које их далеко превазилазе – могућности за дељење знања, информација, приказе иновација и сл.

На крају теме се треба осврнути на етичко понашање када су садржаји светске мреже у питању. Садржаји на интернету имају своје власнике. У том смислу, није дозвољено присвајати их. Уколико, за потребе наставе и учења, користимо материјале пронађене на интернету, у обавези смо да наведемо одакле смо их преузели. Такође, није дозвољено да остварујемо материјалну корист од туђих материјала преузетих са интернета осим уколико то није јасно назначено.

Наведене садржаје ученицима треба представити кроз хеуристички разговор, подстичући их да формирају одговарајуће вредносне судове и етичке ставове.

Примењујући вештине рада у програмима за обраду текста и слике, ученици треба да направе пригодан постер или напишу одговарајући текст са темом „Упутство за употребу интернета" и сл.

Препоручени број часова: 8 (5 обрада, 3 утврђивање).

У оквиру активности за достизање исхода *наведе примере дигитализације у свакодневном животу током којих се стиче утисак да се дигитални уређај понаша интелигентно* подстицати ученике да наведу примере када њихов уређај памти и препознаје радње које ученик понавља у одређеном временском периоду. Постављати питања ученицима која воде ка спознаји да дигитални уређај памти веб-места која смо посетили на интернету, након чега нам сам дигитални уређај предлаже нова веб-места са сличним садржајем. Ученике треба упознати са примерима као што је дигитални маркетинг персонализован за корисника: на основу историје претраживања на интернету уређај препознаје интересовања, старосну доб, пол итд. корисника и на основу тога приказује рекламни материјал (пример: ученик претражује интернет у потрази за подацима потребним за домаћи задатак који се бави темом „Језера у Републици Србији", након чега дигитални уређај приказује огласе за смештај на Палићком језеру). Наставник може да разговара са ученицима и о употреби рачунара у пољопривреди – за аутоматско сортирање поврћа, препознавање присуства штеточина или о употреби рачунара за управљање аутомобилима који немају возаче (захваљујући сензорима аутомобил неће ударити пешака, проћи кроз црвено светло на семафору или прекорачити дозвољену брзину кретања).

Примењујући вештине рада у програмима за обраду текста и слике, ученици треба да направе пригодан постер или напишу одговарајући текст са темом „Дигитални уређај није паметан, али јесте користан" (или одговарајућом сличном темом).

Препоручени број часова: 2 (1 обрада, 1 утврђивање).

Безбедно коришћење дигиталних уређаја

Приликом обраде ове наставне теме, кренути од свакодневног, „извандигиталног" искуства ученика. Ученици треба да издвоје једну особу из свог окружења која има углед (нпр. позитиван или негативан) и да објасне шта је то углед и на основу чега су формирали позитивну или негативну слику о тој особи. Кроз дискусију са ученицима, извести закључак да се углед гради кроз односе са другима, комуникацију и да слика коју други имају о нама највећим делом зависи од нас самих, од тога како се понашамо и које информације о себи откривамо другима. Затим поставити ученицима питање на основу чега други креирају слику о нама у дигиталном окружењу и навести примере блиске искуству ученика.

Указати на чињеницу да сваки корисник интернета има свој дигитални углед. Дигитални углед се гради на основу: садржаја наших порука (нпр. у Вајбер групи) и начина на који су написане, на основу фотографија и видео-записа које делимо, онога што „лајкујемо”, видео-игрица које играмо, група у које смо укључени, веб-сајтова које посећујемо итд.

Дељењем информација на интернету, остављамо *дигиталне трагове* који се тешко могу обрисати. Оно што поделимо на интернету доступно је великом броју особа (познатих и непознатих) и једном када нешто поделимо губимо контролу над тим (неко може да то сачува и касније злоупотреби). Пре него што било шта (о себи или другима) поделимо или објавимо на интернету, веома је важно да застанемо и размислимо шта објављујемо, због чега, ко ће то моћи да види (вршњаци, родитељи, наставница), шта ће други мислити о нама, да ли тиме што објављујемо или шаљемо можемо некога да повредимо, како ће се осећати особе на које се то односи итд. О свом дигиталном угледу водимо рачуна тако што не објављујемо ништа у тренуцима када смо љути, бесни или тужни. Приликом коришћења интернета, веома је важно да водимо рачуна о свом дигиталном угледу, али и о дигиталном угледу других особа. Ученици треба да наведу примере особа са интернета које су њима блиске (нпр. јутјубере) и које имају позитиван/негативан дигитални углед. Наставник може да покаже ученицима кратак видео *Лепо понашање на интернету*: https://digitalni-vodic.ucpd.rs/crtani-filmovi/, а такође може у оквиру неког другог предмета (нпр. Ликовног васпитања) да зада ученицима да креирају постер о лепом понашању на интернету.

Препоручени број часова: 1

Поставити ученицима питање која је њихова омиљена видео-игра и зашто им је баш та игра омиљена. Такође их питати шта мисле, да ли је игра намењена деци њиховог узраста и зашто јесте или није. Пронаћи игру, односно њен опис на интернету и ПЕГИ ознаку (енгл. Pan-European Game Information) и уколико има могућности поделити је са ученицима (помоћу пројектора или паметне табле). Више информација о ПЕГИ систему може се пронаћи на званичној ПЕГИ веб-страници (https://pegi.info/), у публикацији Деца у дигиталном добу (http://ucpd.rs/dokumenti/vodic--deca-u-digitalnom-dobu.pdf) или у Дигиталном водичу (https://digitalni-vodic.ucpd.rs/igranje-video-igara-gejming/). Скренути пажњу ученицима на ПЕГИ ознаку и њено значење (повлачи паралелу са узрасним ознакама којима се обележава телевизијски програм, које су вероватно ближе деци). Ова ознака нам говори ком је узрасту видео-игра намењена, односно указује на њен садржај. У оквиру ПЕГИ система постоји више ознака: ПЕГИ 3, ПЕГИ 7, ПЕГИ 12, ПЕГИ 16, ПЕГИ 18. Садржаји са ознаком ПЕГИ 3 намењени су свим узрастима. Видео-игра са овом ознаком не би требало да садржи било какве звукове или слике које могу уплашити млађу децу, као ни ружне речи. Прихватљиво је веома благо насиље у комичном контексту. Ипак, важно је указати на чињеницу да се и међу видео-играма које имају ознаку ПЕГИ 3, нажалост, могу пронаћи и оне које због свог садржаја, нису примерене деци. Чак и када је видео-игра узрасно примерена детету по питању садржаја, то не значи да оно не може бити изложено неким ризицима током играња. Велики број игара, чак и са ознаком ПЕГИ 3 садржи огласе и могућност трошења новца унутар игре (нпр. прелазак на виши ниво, додатне могућности). Уколико ученици сретну такве игре потребно је да обавесте одрасле у породици и да знају да имају могућност да то пријаве (нпр. ако је игра преузета из Гугл продавнице, на следећој веб-страници: https://support.google.com/googleplay/contact/rap_family). Видео-игре са ПЕГИ ознаком 12, 16 и 18 нису примерене ученицима 3. разреда основне школе, зато што могу да садрже разне штетне садржаје: ружне речи, насиље, узнемирујуће звуке, злоупотребу штетних супстанци (дуван, алкохол итд.). Уколико има могућности, пожељно је заједно са ученицима потражити образовне видео-игре које су примерене њиховом узрасту (са одговарајућом ПЕГИ ознаком), нпр. за подстицање развоја алгоритамског мишљења или решавања проблема, вежбање математике итд.

Препоручени број часова: 1

На почетку ученици треба да наведу примере када је неко од њихових вршњака (или они сами) био насилан према другоме (нпр. у школском дворишту, учионици, на излету). Кроз дискусију са ученицима издвојити кључну карактеристику насилног понашања: постоји **намера** да се друга особа повреди, понизи, наљути, растужи. Дигитални уређаји (рачунари, мобилни телефони итд.) пружају нам бројне могућности (неке од њих ученици су већ искусили), међутим, понекад деца и одрасли користе ове уређаје како би вређали и узнемиравали друге. Некада се то ради непромишљено, из забаве, а некада постоји намера да се други повреде. О дигиталном насиљу говоримо када неко намерно шаље ружне, претеће и узнемирујуће поруке, објављује нетачне информације о другима, срамоти друге у групи, исмева, „искључује” некога из групе или га игнорише, „блокира”, негативно коментарише (нпр. туђе фотографије или видео-снимке) и/или подстиче друге да то раде, подстиче друге да ураде нешто што је за њих лоше, уцењује, креира и објављује туђе фотографије на интернету без дозволе особе која је на фотографији, крије се иза лажних имена/надимака, односно претвара се да је неко други итд. Питати ученике да ли су чули за неки пример дигиталног насиља или насиља на интернету. По чему се разликују насиље уживо и дигитално насиље? Веома је важно да ученици разумеју зашто последице дигиталног насиља могу бити чак и озбиљније од последица насиља које се дешава уживо, у интеракцији лицем-у-лице. Требало би им указати на неколико специфичности дигиталног насиља које произилазе из самих карактеристика дигиталне технологије: да се може вршити у било које време и са било ког места, да не можемо увек утврдити ко је особа која нас узнемирава, у дигитално насиље укључен је велики број особа и информације се тешко бришу, а лако шире. Пожељно је да се ученицима прикаже краћи филм у коме се демонстрира дигитално насиље (уколико то није могуће, може само да опише неки пример дигиталног насиља) и да се заједно са њима продискутује и размотре начини реаговања у оваквим ситуацијама. Уколико су они сами или неко од њихових вршњака искусили нешто од горе наведеног, неопходно је да о томе обавесте одрасле особе у које имају поверења (родитеље и наставнике,

школског психолога или педагога). Узнемирујуће поруке не би требало брисати или прикривати од блиских особа. Указати им да на ружне поруке никада не треба одговарати, као и да на насиље не треба узвраћати насиљем.

Препоручени број часова: 1.

У оквиру теме **Безбедно коришћење дигиталних уређаја** потребно је посебну пажњу посветити времену током кога ученици користе дигиталне уређаје којима имају приступ. Како многа истраживања показују да деца овог узраста проводе превише времена на интернету и уз мобилне телефоне, уколико су им доступни, указати на значај креирања личног плана коришћења доступних дигиталних уређаја. У сврху остваривања исхода *направи лични план коришћења дигиталних уређаја уз помоћ наставника,* покренути разговор питањима: Колико времена проводимо у школи? Колико времена спавамо? Колико дуго се током дана играмо? Колико нам времена треба да урадимо домаће задатке? Колико времена проводимо у коришћењу рачунара/телефона/таблета? (Уколико има ученика у разреду који немају приступ интернету и/или мобилним телефонима код куће, преформулисати питање или дати податак о времену које деца проводе на интернету из неког релевантног истраживања, нпр. Уницефовог.) Шта све можемо да урадимо за 24 сата? Активност прављења личног плана најбоље је организовати као рад у мањим групама. Ученицима дати нацртану временску линију која представља један дан од 24 сата и задатак да распореде своје обавезе током тог дана. За ову активност предвидети око 15 минута. Анализирати са ученицима планове које су направили, коментарисати и посебно истицати превиђено време за коришћење дигиталних уређаја. Након тога ученици, свако за себе, креирају план пожељног коришћења дигиталних уређаја на недељном нивоу, укључујући и викенде. Овај распоред може бити приказан табелом. Задатак који ученици добијају је да прате и бележе да ли се придржавају плана током недељу дана и да уписују запажања, а затим организовати кратку дискусију на наредном часу. Уколико у разреду има ученика којима нису доступни дигитални уређаји у кућним условима, задржати се само на изради пожељног личног плана коришћења дигиталних уређаја.

Препоручени број часова: 1

Активности за достизање исхода *означи начин комуникације путем интернета који највише одговара контексту у коме се комуникација дешава* усмерити на препознавање кључних разлика у онлајн комуникацији са наставником, родитељима и вршњацима. Комуникација са наставником је формална, поруке су јасно повезане са темом, реченице су јасне и потпуне, без *емотикона* и скраћеница. Слике и прилози увек садрже објашњења. Тако да је за овакав вид дигиталне комуникације најприкладнија електронска пошта (ученици тада користе имејл налоге својих родитеља). За размену мишљења везану за оно што се у школи учи, за групне школске задатке користи се школска платформа за онлајн учење. За неформалну комуникацију са вршњацима и родитељима прикладније је користити платформе за размену порука попут Вајбера и сличних платформи у оквиру којих је мало вероватно да ће дете ступити у контакт са непознатим особама. За овакву комуникацију специфичне су краће поруке без знакова интерпункције, поруке које су извучене из контекста и често могу бити неразумљиве трећем лицу. Ове поруке могу садржати слику или *емотикон* без додатног текста, а да буду потпуно разумљиве саговорнику. Наставник треба да промовише писање порука у складу са правописним правилима и језичким нормама без обзира на платформу у оквиру које се комуникација реализује. Јер, особа која је писмена никада неће пристати да у писаној комуникацији делује неписмено. Такође, наставник треба да упозори ученике да не користе друштвене мреже попут Фејсбука или Инстаграма зато што оне нису безбедна средина за особе млађе од 15 година.

Препоручени број часова: 1

Алгоритамски начин размишљања

У оквиру овог дела теме, ученици у специфичним окружењима за блоковско програмирање локализованих на српски језик (попут code.org) решавају једноставне проблеме чије решавање захтева понављање (програмске циклусе). Наставник треба да представи узрасту примерен алгоритам/програм који садржи понављање (нпр. маца мења боју, исцртава се испрекидана линија, срце пулсира) и постави ученицима питање: „Ако бисмо сложили блокове на овакав начин, шта би се њиховим извршавањем добило?”. Ученици треба да аргументују своје одговоре и дебатују о тачности изнетих одговора. Након тога, наставник треба да прикаже узрасту примерен алгоритам/програм који садржи понављање, али садржи грешку. Након саопштавања сврхе програма, наставник треба да постави питање: „Да ли блокови сложени на овакав начин доводе до описаног решења? Да ли је могуће поправити програм?”. Ученици тада треба да предложе решења и по потреби дебатују о њима.

Препоручени број часова: 3

Појам гранања у програмима наставник не треба да уведе експлицитно, већ кроз проблемски оријентисан приступ. Најбоље је да се ученици сусретну са овим принципом кроз рад у неком од специфичних окружења за блоковско програмирање локализованих на српски језик (попут code.org), у оквиру којих ће се бавити једноставним проблемима чије решавање захтева гранање. Кроз наведене активности наставник треба да укаже на програмске блокове који омогућавају гранање, као и на постојање дефинисаног *услова* на основу кога се гранање реализује.

У склопу одабраног језика за визуелно програмирање који је локализован на српски језик наставник треба да прикаже ученицима неколико примера програма који садрже блокове који омогућавају гранање (блок *Ако је-Онда* и/или блок *Ако је-Онда-У супротном*). Приликом дефинисања услова у овим програмима наставник треба да користи томе намењене блокове (на пример, *Ако си на рубу*, *Ако је тастер притиснут*, *Ако се објекти додирују*), као и операторе поређења (мање, веће и једнако), које том приликом и представља ученицима. Наставник треба да нагласи да је резултат извршавања тако дефинисаних блокова *Тачно* или *Нетачно*. Кроз анализу

представљених задатака ученици треба да предвиде резултат извршавања блокова у њима (нпр. уколико се притисне тастер размакница на екрану ће се појављује сунце, уколико балон додирне кактус зачуће се звук „пуцања" и балон ће нестати, уколико маца ходајући стигне до ивице позорнице она ће се окренути и наставити да хода у супротном смеру).

Наставник иницира разговор са ученицима о основним аритметичким операцијама (сабирању, одузимању, множењу и дељењу) и облицима њиховог записа у математици. Затим представља блокове у визуелном програмском језику који представљају аритметичке операторе (+, -, * и /) и приказује како се помоћу њих граде аритметички изрази. Приказује ученицима блокове који садрже аритметичке операторе и подстиче их да размисле и предвиде резултат њиховог извршавања. Подстиче ученике да примене блокове аритметичких оператора при креирању програма у визуелном програмском језику који садрже гранање (нпр. ученици формирају два аритметичка израза чије вредности пореде у програму и на основу резултата поређења дефинишу наредну акцију). Главни акценат током ових активности треба да буде на формирању израза на основу текстуалне формулације задатка тј. на моделовању проблема, док рачунар у потпуности преузима задатак израчунавања вредности израза (који је у нижем математичком образовању изразито важан).

Препоручени број часова: 7

Иницирати хеуристички разговор о питањима употребе гранања и понављања у програмима – шта се тиме постиже, на који начин се програм унапређује и сл. Подстицати ученике да ове концепте примене при програмирању физичких уређаја, у блоковском окружењу за програмирање локализовано на српски језик, ћириличко писмо.

Препоручени број часова: 1

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави оријентисаној на процес учења и достизање исхода учења вреднују се процес и продукти учења. Устаљене методе процене постигнућа ученика, које наставници примењују у другим обавезним предметима и изборним програмима, могуће је примењивати и у настави овог предмета. Ипак, изазови попут чињенице да процена постигнућа заснована само на резултатима практичних задатака које ученици раде није довољан показатељ онога што они знају и умеју, или да је, при сарадничком раду, врло тешко идентификовати допринос сваког појединца, доводи до потребе за издвајањем неколико техника које се посебно препоручују за примену у оквиру предмета Дигитални свет (превасходно зато што у највећој мери корелирају са његовом природом):

– самопроцена: неговање праксе исказивања рефлексивних коментара током представљања онога што су урадили прилика је за развој самоувида и саморегулације у учењу и основа за процену властитог постигнућа ученика;

– вршњачка процена: ова врста процене постигнућа ученика природно се надовезује на процес самопроцене – ученици раде у пару или групи на истом задатку и имају могућност да, делећи одговорност, стварају и исправљају решења, те пружају конструктивне повратне информације. (Ова метода широко је распрострањена у ИТ индустрији од стране професионалних програмера (програмирање у пару) и лако ју је превести у учионицу.);

– отворена питања: знање ученика о концептима који су обухваћени програмом неће увек бити лако уочљиво. Постављање отворених питања један је од начина на који наставник може да процени постигнућа својих ученика, али и да допринесе продубљивању њиховог разумевања конкретног концепта.

– Већ знам – **Желим да научим** – **Научио/ла сам**: коришћење рубрика за идентификацију онога што већ знају, шта желе да науче и, накнадно, онога што су научили, корисна је техника коју ученици могу да користе за подршку самосталном учењу, а наставник за процену њихових постигнућа.

Примењујући предложене методе процене постигнућа ученика наставник креира и конзистентно гради персонализовано и подстицајно образовно окружење. Он прати постигнућа ученика из улоге активног посматрача и ментора. Избегнута је формална ситуација процењивања (наставник не прозива и не пропитује ученике), чиме је ниво стреса ученика битно смањен (потенцијално и елиминисан). Јачање самопоуздања ученика и саморегулације у учењу посебна је добробит која произилази из наведеног.

Б. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ

Назив програма ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ наставе и учења Грађанског васпитања је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у

животу школске и локалне заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва

Разред **трећи**

Недељни фонд часова **1**

Годишњи фонд часова **36 часова**

ГЛОБАЛНО ПЛАНИРАЊЕ ГРАДИВА ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД

НАСТАВНЕ ТЕМЕ		САДРЖАЈИ	Број часова обраде,вежбања, понављања, утврђивања, систематизације
1. ЉУДСКА ПРАВА Сви различити, а сви равноправни	Различитост Равноправност мушкараца и жена Осетљиве друштвене групе Стереотипи и предрасуде Дискриминација	Уважавање различитости и особености; уочавање и превазилажење стереотипа везаних за пол, узраст, изглед, понашање, порекло; Пријатељство и моралне дилеме у вези са тим; Развијање појма пријатељства и моралног расуђивања (крађа, лаж); Подстицање групног рада, договарања и сарадње са вршњацима и одраслима; Појединац и заједница; правила која регулишу живот у заједници; права и одговорности; договарање; Заштита од насиља; Ненасилно решавање сукоба; Развијање моралног расуђивања; Развијање еколошке свести; Брига о животињама и биљкама; Евалуација програма	17
2.ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Ја и други у локалној заједници	Локална заједница Комуналне услуге Институције и организације Наша локална заједница		12
3. ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Снага узајамне Помоћи	Солидарност Волонтирање		4
4. ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Акција солидарности у локалној заједници	Планирање и извођење акције солидарности у локалној заједници		3
		УКУПНО	**36**

Приручник за наставнике: Грађанско васпитање - *Сазнање о себи и другима 3*, Нада игњатовић Савић

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ИСХОДИ

ИСХОДИ	ОБЛАСТ ТЕМА	САДРЖАЈИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
- својим понашањем показује да прихвата различитост других; - препознаје у свом окружењу примере неједнаког поступања према некој особи или групи на основу неког њиховог личног својства; - се понаша на начин који уважава сопствене и туђе потребе, права и осећања у свакоднвним ситуацијама; - прпознаје шримере солидрности у свом окружењу, причама, филмовима, - укаже вршњацима на особе или групе у свом окружењу којима је потребна помоћ и подршка, - објасни разлику између саосећања, солидарности и сажаљења на датом примеру, - укаже на упрошћено, поједностављено, генерализовано и најчешће нетачно приказивање некога на приказаним примерима; - наведе неколико институција у свом окружењу које брину о потребама и правима грађана, посебно деце, - наведе шта би волео да има у својој локалној заједници што сада недостаје;	**ЉУДСКА ПРАВА** **Сви различити, а сви равноправни**	**Различитост** Живот у заједници у којој би сви људи били исти (по полу, узрасту, вери , националности, образовању, интересовању). Различитост као богатство једне друштвене заједнице. Отвореност и затвореност за различитости. Различитости у нашој локалној заједници. **Равноправност мушкараца и жена** Уважавање разлика уз једнака права, одговорности и могућности. Дечаци и девојчие – сличности и разлике, иста права и могућности. **Осетљиве друштвене групе** Групе којима је услед специфичних разлика потребна додатна подршка како би имале исте шансе и могле рсвноправно да се укључе у живот заједнице и остваре своје потребе и права. **Стереотипи и предрасуде** Упрошћено, поједностављено, генерализовано и најчешће нетачно приказивање некога (сви дечаци су, све девојчице су, сви Роми су). Негативно мишљење појединаца о некоме ко се не познаје довољно. Стереотипи и предрасуде као основ за дискриминацију. **Дискриминација** Неједнако постуање према особи или некој групи на основу неког њиховог личног својства (пол, узраст, вера, националност, образовање, инвалидидтет), што за последицу има нарушавање њихог права и достојанства. Једнако поступање према неједнакима као вид дискриминације. Етикетирање, ружни надимци као вид дискриминације.
	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО **Ја и други у локалној заједници**	**Локална заједница** Место где грађани задовољавају највећи број својих потреба и остваију највећи број својих права. Потрбе и права које деца задовољавају у локалној заједници су за образовањем, здравственом заштитом, одмором, игром, учествовањем у спортским, културним и уметничким активностима. **Комуналне услуге** Услуге од општег интереса за све грађане локалне заједнице: вода, превоз, путеви, паркинг, отпад, осветљење, паркови, пијаце, димничари. **Институције и организације** Локалне заједнице у области образовања, културе, здравља, спорта и рекреације, очувања околине, безбедности, верске организације. Активности и допринос удружења грађана у локалној заједници. **Наша локална заједница** Брига наше локалне заједнице о потребама и правима својих грађана. Брига наше локалне заједнице о деци различитих својстава (пол, узраст, сиромаштво, здравље). Доступност садржаја у нашем окружењу слепим или глувим особама, родитељима са дечијим колицима или особама у инвалидским колицима (пешачки прелази, школа, дом здравља, продавница, превоз). Брига деце о својој локалној заједници – о отпаду, биљкама и животињама, споменицима културе, уметничким делима, потрошњи воде, пружање помоћи онима којима је то потребно. Удружење грађана у нашем окружењу некад и сад.

- тражи помоћ у ситуацијама кршења својих или туђих права; - наведе једно удружење грађана у свом окружењу и опише чиме се бави; - опише на које све начине деца његових/њених година могу да брину о својој локалној заједници, - пажљиво слуша саговорника, слободно износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да други могу имати другачије мишљење, - испољава заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду, - заједно са осталим ученицима учествује у проналажењу особа којима је потребна помоћ у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању.	**ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ** **Снага узајамне помоћи**	**Солидарност** Потреба узајамне бриге и одговорности међу људима. Лажна солидарност. Разлика између саосећања, сажаљења и солидарности. Примери акција солидарности у нашој локалној заједници (мобе, добровољно давање крви и хуманитарне акције за лечење болесних, СМС акције прикупљања новца). Ситуације у којима свакоме може бити потребна помоћ (болест, сиромаштво, ратови, поплаве, земљотреси, пожари, миграције). Медији као подршка солидарности. **Волонтирање** Добровољно ангажовање појединаца и група у пружању помоћи људима, животињама, биљкама. Мотиви волонтера – веровање у снагу узајамне помоћи, човекољубље и хуманост. Волонтерске акције ученика/ученица школе у локалној заједници (чишћење јавних површиина, сађење биљака, помоћ старим људима, удомљавање напиштених кућних љубимаца). Активности волонтера Црвеног крста у нашој локалној заједници.
	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ **Акција солидарности у локалној заједници**	**Планирање и извођење акције солидарности у локалној заједници** Утврђивње коме је у заједници потребна помоћ. Одређивање циља акције. Припрема плана акције – подела улога, договор о роковима, начину реализације. Извођење и документовање акције – видео, фотографије, текстови и сл. Промоција акције на нивоу школе – приказивање другим одељењима, родитељима и сл., прављење постера или паноа, објављивање прилога у школском листу. Вредновање акције – чиме смо задовољни, шта је могло бити боље.

Кључни појмови садржаја: равноправност, стереотипи и предрасуде, дискриминација, локална заједница, солидарност, волонтирања

ЗАДАЦИ наставе изборног предмета грађанско васпитање
- подстицање групног рада, договарања и сарадње са вршњацима и одраслима; - подстицање развоја самопоуздања и личне одговорности; - оспособљавање ученика да препознају и разумеју сопствене потребе и потребе других, и да штите и остварују своје потребе на начин који не угрожава друге; - развијање свести о потреби уважавања различитости и особености; - уочавање и превазилажење стереотипа везаних за пол, узраст, изглед, понашање, порекло; - оспособљавање ученика за ненасилно решавање сукоба;

- развијање појма пријатељства;
- оспособљавање ученика да разумеју неопходност правила која регулишу живот у заједници и да кроз договарање активно доприносе поштовању или мењању правила сагласно са потребама;
- оспособљавање ученика да упознају и уважавају дечја права и да буду способни да активно учествују у њиховом остваривању; - развијање и неговање еколошке свести;
- развијање моралног расуђивања и неговање основних људских вредности;
- оспособљавање ученика да активно доприносе развоју школе по мери детета.

Методе рада:

- Искуствено учење – преношење аутентичних доживљаја и ставова кроз размену у групи а не преношење готових знања.
- Ировни контекст – истраживање разноврсних решења за проблеме кроз игру.
- Метода партиципације и интеракције - стицање самопоуздања и разговетно изношење својих ставова.
- Метода рефлексије – испитивање својих и туђих ставова, јачање вештине доказног мишљења као темеља процеса преговарања.

Облици рада:
- рад у пару,
- рад у групи,
- размена у великој групи – одељењу,
- рад целог разреда,
- индивидуални рад.

При реализацији васпитно образовнограда важно је водити рачуна о:

- распореду седења који омогућава свим ученицима да виде једни друге
- настава се изводи по редоследу наставних јединица
- ученици се не оцењују бројчаним оценама.

Изборни предмет: ВЕРСКА НАСТАВА

Разред: ТРЕЋИ

ЦИЉ:
Примарни циљ предмета је да се ученицима покаже да свет није самобитан, већ да га је створио Бог Отац слободно, из љубави, и то као конкретне врсте и бића, и да постојање света зависи од воље другог, односно од Божије воље.
ЗАДАЦИ:
Ученици треба да:
а) уоче да конкретни људи као личности нису постојали пре него што су се родили;
б) спознају да је Бог из љубави створио свет за вечност;
в) уоче да је Бог створио свет као скуп конкретних врста;
г) уоче да је Бог на крају свега створио човека као личност;
д) уоче разлику између природе и личности код човека;
ђ) уоче да се структура створеног света огледа у Литургији.

Наставни предмет: Верска настава

Разред: трећи
Годишњи фонд часова: 36

IV разред основне школе

Наставна тема	**Циљ**	**Исходи - ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**
I УВОД	• упознавање ученика са садржајима и начином рада • мотивисање ученика за похађање часова верске наставе	*Когнитивни аспект*: • стекне основна сазнања о темама које ће се обрађивати у настави Православног катихизиса током четвртог разреда • уочи какво је његово предзнање из градива обрађеног у претходном разреду школовања *Афективни аспект*: • ученик ће желети да активно учествује на часовима верске наставе	1. Уводни час – Дружимо се са Богом и светима
Наставна тема	**Циљ**	**Исходи - ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**

II ЦРКВА ЈЕ НАШ ИЗБОР	• пружити ученицима неопходно знање да постојање света има свој циљ –да постане Црква • развијање свести ученика да је све створено да постоји у заједници са Богом • указати ученицима на значење речи Црква • развијање свести ученика да смо у Цркви позвани на живот у заједници	*Когнитивни аспект:* • уочи важност постојања заједнице • уочи разлику између Цркве и сваке друге заједнице • уочи да је Црква слободна заједница у којој учествују само они који то желе • да зна да се они који су у заједници са Христом називају хришћани и да је Црква њихова заједница • да зна да се заједница Бога, људи и природе зове Црква • уочи да изван Цркве свет не може постојати вечно *Афективни аспект:*	1. Заједница је основ живота 2. Црква је наш избор 3. Црква је заједница са Светом Тројицом 4. Црква је циљ стварања света (**опис н.ј**. заједница) 5. Свет изван заједнице са Богом (**опис н.ј** обрада приче "Из ја града у ти град") 6. Свет у заједници са Богом (**опис н.ј** - Црква - остварење циља - обрада приче "Из ја

		• ученик ће бити подстакнут да активно учествује у животу Цркве • ученик ће бити подстакнут да препознаје живот као дар Божји • ученик ће бити подстакнут да препознаје Живот Вечни као дар Божји	града у ти град")
Наставна тема	**Циљ**	**Исходи - ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**

III ХРИСТОС НАС СВЕ ЗОВЕ	• омогућити ученицима да уоче да Христос зове све људе у заједницу са Њим • указати ученицима на значај вере за остварење заједнице са Богом • омогућити ученицима да се упознају са новозаветним сведочанством о Христу и Апостолима	*Когнитивни аспект:* • уочи да нас Христос позива у лични однос - заједницу љубави • увиди да су апостоли људи који су слични нама • уочи да је вера основ заједнице са Богом • увиди да су Апостоли позивали људе у заједницу љубави са Христом • разуме значај Христовог оваплећења (рађања) · Усвоји текст и мелодију песме „Звезда се засја“ *Афективни аспект:* • ученик ће бити подстакнут да доживети Христа као Личност која нам иде у сусрет	1. Христос позива Апостоле 2. Вера основ заједнице (**садржај н.ј** - Ап. Петар тоне) 3. Апостоли позивају свет 4.Човек само срцем јасно види (**садржај н.ј** –роман „Мали принц“, А. С. Егзипери) 5. Христос нас зове 6. Божић (**обрада песме** „Звезда се засја“)
Наставна тема	**Циљ**	**Исходи -** **ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**
	• омогућити ученицима да уоче да су светитељи наши путеводитељи ка Царству Божјем	*Когнитивни аспект:* • поступно изграђује свест о томе ко су светитељи • увиди да су сви позвани да буду	1. Светитељи - сведоци љубави Божје 2. Свети Сава -

IV разред основне школе

IV ДИВАН ЈЕ БОГ У СВЕТИМА СВОЈИМА	• омогућити ученицима да уоче значај жеље за остваривање заједнице са Богом • указати ученицима да је Литургија заједница свих светих са Богом	светиетљи • уоче важност светитеља као наших узора за остваривање личног јединства са Богом • да зна какву важност Савине речи и дела имају за нас данас • уочи да је за остваривање јединства са Богом потребна искрена жеља • зна да је Литургија начин на који сви остварујемо заједницу са Богом • препозна да у нашу заједницу са Богом уводимо све оне (и све оно) што волимо *<u>Афективни аспект:</u>* • ученик ће бити подстакнут да следује светитељима Божјим и да буде добар човек • ученик ће бити подстакнут да препознаје љубав као највећу врлину	путеводитељ у живот вечни 3. Желим да видим Христа (**<u>опис н.ј</u>** – прича о Закхеју) 4. Свети Симеон Богопримац - сусрет са Христом 5. Литургија – путовање свих светих
Наставна тема	**Циљ**	**Исходи - ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**
V ЗНАЧАЈ ВРЛИНСКОГ <u>ЖИВОТА</u>	• омогућити ученицима да схвате грех као промашај циља • пружити ученицима могућност да разумеју да је самољубље извор греха • омогућити ученицима да уоче шта су врлине	*<u>Когнитивни аспект:</u>* • увиди да се грех јавља као последица одсуства истинске љубави • уочи да је грех наш погрешан избор • увиди шта је самољубље и по чему се оно разликује од љубави • увиди да без врлина нема	1. На путу светости (**<u>опис н.ј</u>** - грех као промашај циља) 2. Усавршавању нема краја (**<u>опис н.ј</u>** - последице пада у грех) 3. Пут ка вечности (**<u>опис н.ј</u>** - обрада приче Из Ти града у Небески

	• указати ученицима да врлине представљају прихватање Божје воље • пружити ученицима могућност да примете да они управљају својом вољом и праве личне изборе	љубави • уоче да је само врлинама могуће остварити однос љубави са Богом и људима • ученик ће упознати најважније хришћанске врлине • ученик ће увидети да врлине нису човеку дате, већ да се за њих треба трудити • ученик ће увидети да се и врлине усавршавају *Афективни аспект:* • ученик ће бити подстакнут да следује светитељима Божјим • ученик ће бити подстакнут да се труди да у себи развија хришћанске врлине	град) 4. Хришћанске врлине 5. Врлинослов - свети нас уче (**опис н.ј** - поуке светих)
Наставна тема	**Циљ**	**Исходи - ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**
VI СА НАМА ЈЕ БОГ	• пружити ученицима могућност да разумеју да је Црква икона Царства Божијег и да смо са Богом у најприснијој заједници на Светој Литургији • омогућити ученицима да уоче разлику између иконе и неке друге уметничке слике или фотографије • омогућити ученицима да изграде свест о томе	*Когнитивни аспект:* • уочи да служењем Литургије постајемо учесници Царства Божијег и сједињујемо се са Богом · упозна молитву «Царе небески» • увиди да сам изглед православног храма изображава јединство Неба и земље • уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса четвртог разреда основне школе	1. Васкрсење и Педесетница (**молитва: Царе небески)** 2. Црква је икона Царства Божијег 3. Црквена уметност - одсјај Царства Божијег

	да иконе сведоче будуће Царство Божије у садашњем веку • установити обим и квалитет знања стечених у току школске године из Православног катихизиса	*Афективни аспект:* • код ученика ће се развијати жеља за очувањем природе · ученици ће бити подстакнути да уреде школски простор најуспешнијим радовима • ученик ће бити подстакнут да и наредне године похађа часове Православног катихизиса	

4.6. Програми обавезних наставних предмета у четвртом разреду

Наставни предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК

Разред: ЧЕТВРТИ

Циљ:наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине
Задаци:

- развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује;
- основно описмењавање најмлађих ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика;
- поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика;
- упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика;
- оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника и читаоца);
- развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности;
- развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза;
- увежбавање и усавршавање гласног читања (правилног, логичког и изражајног) и читања у себи (доживљајног, усмереног, истраживачког);
- оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова;
- упознавање, читање и тумачење популарних и информативних текстова из илустрованих енциклопедија и часописа за децу;
- поступно, систематично и доследно оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста;
- развијање потребе за књигом, способности да се њоме самостално служе као извором сазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке (одељењске, школске, месне); поступно овладавање начином вођења дневника о прочитаним књигама;
- поступно и систематично оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање сценских остварења (позориште, филм);
- усвајање основних теоријских и функционалних појмова из позоришне и филмске уметности;
- упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске књижевности, позоришне и филмске уметности, као и других уметничких остварења;
- развијање поштовања према културној баштини и потребе да се она негује и унапређује;
- навикавање на редовно праћење и критичко процењивање емисија за децу на радију и телевизији;
- подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво;
- подстицање, неговање и вредновање ученичких ваннаставних активности (литерарна, језичка, рецитаторска, драмска, новинарска секција и др.);
- васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинољубивости, солидарности и других моралних вредности;

- развијање патриотизма и васпитавање у духу мира, културних односа и сарадње међу људима.

Наставни предмет: Српски језик
Разред: четврти
Годишњи фонд часова: 180

Назив предмета **СРПСКИ ЈЕЗИК**

Циљ учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

Разред **четврти**

Годишњи фонд часова је **180**, односно **5** часова недељно.

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ГОДИШЊЕГ ФОНДА ЧАСОВА

ОБЛАСТ ТЕМА МОДУЛ		МЕСЕЦ										обрада	утврђивање	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	КЊИЖЕВНОСТ	10	11	6	6	4	5	10	12	12	4	66	14	**80**
2.	ЈЕЗИК	8	8	10	8	9	3	2	1	1	0	27	23	**50**
3.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	4	3	3	7	3	1	9	7	6	7	6	44	**50**
УКУПНО		**22**	**22**	**19**	**21**	**16**	**9**	**21**	**20**	**19**	**11**	**99**	**81**	**180**

.

Садржај програма подељен је на четири области, које се межусобно прожимају.

- Вештина читања и разумевање прочитаног;
- Језик (са подобластима: граматика, правопис и ортоепија);
- Књижевност (лектира сврстана у три рода: лирику, епику и драму; допунски избор текстова и научнопопуларни и информативни текстови);
- Језичка култура (усмено и писано изражавање).

Укупан фонд часова према областима подељен је на следећи начин**:**

Књижевност – 80 часова, **Језик** – 50 часова и **Језичка култура** – 50 часова.

Уџбеници:

Наташа Станковић Шошо, Соња Чабрић, Бескрајне речи читанка за српски језик за 4. разред основне школе, Нови Логос, Београд, 2021.
Јелена Срдић, Зорана Петковић, Дар речи граматика за српски језик за 4. разред основне школе, Нови Логос, Београд, 2021.
Наташа Станковић Шошо, Јелена Срдић, Зорана Петковић, Радна свеска за српски језик за 4. разред основне школе, Нови Логос, Београд, 2021.

ЗАДАЦИ наставе српског језика:

- развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује;
- основно описмењавање најмлађих ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика;
- поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика;
- упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика;
- оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника и читаоца);
- развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности;
- развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза;
- увежбавање и усавршавање гласног читања (правилног, логичког и изражајног) и читања у себи (доживљајног, усмереног, истраживачког);
- оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова;
- упознавање, читање и тумачење популарних и информативних текстова из илустрованих енциклопедија и часописа за децу;
- поступно, систематично и доследно оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста;
- развијање потребе за књигом, способности да се њоме самостално служе као извором сазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке (одељењске, школске, месне); поступно овладавање начином вођења дневника о прочитаним књигама;
- поступно и систематично оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање сценских остварења (позориште, филм);
- усвајање основних теоријских и функционалних појмова из позоришне и филмске уметности;
- упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске књижевности, позоришне и филмске уметности, као и других уметничких остварења;
- развијање поштовања према културној баштини и потребе да се она негује и унапређује;
- навикавање на редовно праћење и критичко процењивање емисија за децу на радију и телевизији;
- подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво;
- подстицање, неговање и вредновање ученичких ваннаставних активности (литерарна, језичка, рецитаторска, драмска, новинарска секција и др.);
- васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинољубивости, солидарности и других моралних вредности;
- развијање патриотизма и васпитавање у духу мира, културних односа и сарадње међу људима.

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ

- проширивање знања о реченици и њеним деловима;
- савладавање основних појмова о променљивим и непроменљивим речима;
- овладавање техником читања и писања на оба писма;
- навикавање на сажето и јасно усмено и писмено изражавање према захтевима програма (препричавање, причање, описивање, извештавање);
- постепено увођење у тумачење основне предметности књижевног дела (осећања, догађаји, радње, ликови, поруке, језичко-стилске карактеристике);
- постепено упознавање методологије израде писменог састава.

ОБЛАСТ ТЕМА МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА
КЊИЖЕВНОСТ	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема.	**КЊИЖЕВНОСТ** **Основни ниво** 1СЈ.1.5.1. препознаје књижевне родове на основу формалних одлика поезије, прозе и драме; 1СЈ.1.5.2. препознаје књижевне врсте (бајку и басну); 1СЈ.1.5.3. одређује главни догађај и ликове (који су носиоци радње) у књижевноуметничком тексту; 1СЈ.1.5.4. одређује време и место дешавања радње у књижевноуметничком тексту. **Средњи ниво** 1СЈ.2.5.1. разликује лирску од епске песме; 1СЈ.2.5.2. одређује фолклорне форме (кратке народне умотворине – пословице, загонетке, брзалице); 1СЈ.2.5.3. препознаје риму, стих и строфу у лирској песми; 1СЈ.2.5.4. одређује карактеристичне особине, осећања, изглед и поступке ликова; и односе међу ликовима у књижевноуметничком тексту; 1СЈ.2.5.5. уочава везе међу догађајима (нпр. одређује редослед догађаја у књижевноуметничком тексту); 1СЈ.2.5.6. разликује приповедање од описивања и дијалога; 1СЈ.2.5.7. разуме фигуративну употребу језика у књижевноуметничком тексту. **Напредни ниво** 1СЈ.3.5.1. тумачи особине, понашање и поступке ликова позивајући се на текст; 1СЈ.3.5.2. уочава узрочно-последичне везе међу догађајима у тексту; 1СЈ.3.5.3. тумачи идеје у књижевноуметничком тексту, аргументује их позивајући се на текст.
ЈЕЗИК	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, дигитална компетенција, решавање проблема.	**ГРАМАТИКА** **Основни ниво** 1СЈ.1.4.1. препознаје врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе); 1СЈ.1.4.2. препознаје граматичке категорије променљивих речи (род и број заједничких именица); 1СЈ.1.4.3. препознаје врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне). **Средњи ниво** 1СЈ.2.4.1. одређује врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе); 1СЈ.2.4.2. препознаје подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве);1СЈ.2.4.3. препознаје лице, род и број личних заменица у номинативу; 1СЈ.2.4.4. препознаје граматичке категорије глагола (лице, број и род) и уме да пребаци глаголе из једног глаголског времена у друго; 1СЈ.2.4.6. одређује врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне); 1СЈ.2.4.7. саставља реченице различите по комуникативној функцији и облику. **Напредни ниво** 1СЈ.3.4.1. именује врсте и подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве; глаголе).

		ЛЕКСИКОЛОГИЈА **Основни ниво** 1СЈ.1.4.4. препознаје антонимију; 1СЈ.1.4.5. познаје значења речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији (у кући, школи и сл.). **Средњи ниво** 1СЈ.2.4.8. препознаје синонимију; 1СЈ.2.4.9. познаје значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, књигама из лектире и сл.) и правилно их употребљава. **Напредни ниво** 1СЈ.3.4.4. одређује значења непознатих речи и фразеологизама на основу ситуације и текста/контекста у којем су употребљени.

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема.	**ГОВОРНА КУЛТУРА** **Основни ниво** 1СЈ.0.1.1. познаје основна начела вођења разговора: уме да започне разговор, учествује у њему и оконча га; пажљиво слуша своје саговорнике; 1СЈ.0.1.2. користи форме учтивог обраћања; 1СЈ.0.1.3. казује текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха, без тзв. „певушења” или „скандирања”; 1СЈ.0.1.4. уме да преприча изабрани наративни или краћи информативни текст на основу претходне израде плана текста и издвајања значајних делова или занимљивих детаља; 1СЈ.0.1.5. уме самостално (својим речима) да описује и да прича на задату тему: држи се теме, јасно структурира казивање (уводни, средишњи и завршни део казивања), добро распоређујући основну информацију и додатне информације; 1СЈ.0.1.6. уме на занимљив начин да почне и заврши своје причање; 1СЈ.0.1.7. уме у кратким цртама да образложи неку своју идеју; 1СЈ.0.1.8. уме да одбрани своју тврдњу или став. **ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ** **Основни ниво** 1СЈ.1.3.1. пише писаним словима ћирилице; 1СЈ.1.3.2. уме да се потпише; 1СЈ.1.3.3. почиње реченицу великим словом, завршава је одговарајућим интерпункцијским знаком; 1СЈ.1.3.4. употребљава велико слово приликом писања личних имена, назива места (једночланих), назива школе; 1СЈ.1.3.5. пише кратким потпуним реченицама једноставне структуре; 1СЈ.1.3.6. издваја наслов, углавном се држи теме; 1СЈ.1.3.7. препричава кратак једноставан текст (до 400 речи); 1СЈ.1.3.8. користи скроман фонд речи (у односу на узраст); правилно их употребљава; 1СЈ.1.3.9. пише кратку поруку (о томе куда иде, зашто касни, и сл.); 1СЈ.1.3.10. пише честитку (за Нову годину, рођендан), позивницу (за рођенданску прославу, забаву), разгледницу (са летовања, зимовања, екскурзије). **Средњи ниво** 1СЈ.2.3.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу); 1СЈ.2.3.2. употребљава велико слово приликом писања имена држава и места и њихових становника; користи наводнике при навођењу туђих речи; правилно пише присвојне придеве (-ов/-ев/-ин,-ски/-чки/-шки); правилно пише гласове ћ, ч, ђ, џ; правилно пише сугласник ј у интервокалској позицији; правилно пише речцу ли и речцу не; употребљава запету при набрајању; 1СЈ.2.3.3. пише јасним и потпуним реченицама; варира језички израз (ред речи у реченици, типове реченица, дужину реченице...); 1СЈ.2.3.4. држи се теме; излагање организује око основне идеје текста коју поткрепљује одговарајућим детаљима; 1СЈ.2.3.5. језички израз прилагођава комуникативној ситуацији (формалној/неформалној); 1СЈ.2.3.6. саставља кратак наративни текст; 1СЈ.2.3.7. саставља кратак дескриптивни текст; 1СЈ.2.3.8. користи фонд речи примерен узрасту; употребљава синониме (нпр. да избегне понављање); 1СЈ.2.3.9. исправља свој текст (критички чита написано, поправља текст и исправља грешке); 1СЈ.2.3.10. уме да попуни једноставан образац са основним подацима о себи (име, презиме, име родитеља, година рођења, адреса, телефон; школа, разред, одељење); 1СЈ.2.3.11. пише писмо (приватно) и уме да га адресира. **Напредни ниво** 1СЈ.3.3.1. пише јасним, потпуним, добро обликованим реченицама; користи разноврсне синтаксичке конструкције, укључујући и сложене;

		1СЈ.3.3.2. јасно структурира текст (уводни, средишњи и завршни део текста); добро распоређује основну информацију и додатне информације унутар текста и пасуса; 1СЈ.3.3.3. прилагођава језичко-стилски израз типу текста; 1СЈ.3.3.4. саставља кратак експозиторни текст; 1СЈ.3.3.5. користи богат фонд речи (у односу на узраст); 1СЈ.3.3.6. издваја пасусе. **ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊА ПРОЧИТАНОГ** **Основни ниво** 1СЈ.1.2.1. влада основном техником читања ћириличког и латиничког текста; 1СЈ.1.2.2. одговара на једноставна питања у вези са текстом, проналазећи информације експлицитно исказане у једној реченици, пасусу, или у једноставној табели (ко, шта, где, када, колико и сл.); 1СЈ.1.2.3. препознаје да ли је тражена информација, која може да буде исказана на различите начине (синонимија, парафраза), садржана у тексту; 1СЈ.1.2.4. познаје и користи основне делове текста и књиге (наслов, пасус, име аутора; садржај, речник); 1СЈ.1.2.5. одређује основну тему текста; 1СЈ.1.2.6. разуме дословно значење текста; 1СЈ.1.2.7. разликује књижевноуметнички од информативног текста; 1СЈ.1.2.8. процењује садржај текста на основу задатог критеријума: да ли мусе допада, да ли му је занимљив; да ли постоји сличност између ликова и ситуација из текста и особа и ситуација које су му познате; издваја речи које су му непознате. **Средњи ниво** 1СЈ.2.2.1. чита текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха; уме да одреди на ком месту у тексту је пауза, место логичког акцента; који део текста треба прочитати брже, а који спорије; 1СЈ.2.2.2. изводи једноставне закључке у вези са текстом, анализирајући и обједињујући информације исказане у различитим деловима текста (у различитим реченицама, пасусима, пољима табеле); 1СЈ.2.2.3. раздваја битне од небитних информација; одређује след догађаја у тексту; 1СЈ.2.2.4. успоставља везу између информација исказаних у линеарном и нелинеарном тексту (нпр. проналази део/детаљ који је приказан на илустрацији, у табели, или на дијаграму); 1СЈ.2.2.5. одређује основни смисао текста и његову намену; 1СЈ.2.2.6. препознаје фигуративно значење у тексту; 1СЈ.2.2.7. изводи једноставне закључке на основу текста (предвиђа даљи ток радње, објашњава расплет, уочава међусобну повезаност догађаја, на основу поступака јунака/актера закључује о њиховим особинама, осећањима, намерама и сл.); 1СЈ.2.2.8. износи свој став о садржају текста и образлаже зашто му се допада/ не допада, због чега му је занимљив/незанимљив; да ли се слаже/не слаже са поступцима ликова; 1СЈ.2.2.9. издваја делове текста који су му нејасни; 1СЈ.2.2.10. вреднује примереност илустрација које прате текст; наводи разлоге за избор одређене илустрације. **Напредни ниво** 1СЈ.3.2.1. изводи сложеније закључке на основу текста, обједињујући информације из различитих делова дужег текста; 1СЈ.3.2.2. повезује и обједињује информације исказане различитим симболичким системима (нпр. текст, табела, графички приказ); 1СЈ.3.2.3. разликује различита гледишта заступљена у информативном тексту (нпр. мишљење аутора текста и мишљења учесника у догађају); 1СЈ.3.2.4. изводи сложеније закључке на основу текста и издваја делове текста који их поткрепљују; резимира наративни текст; 1СЈ.3.2.5. представља текст у одговарајућој нелинеарној форми (уноси податке из текста у дату табелу или дијаграм); 1СЈ.3.2.6. процењује сврху информативног текста у односу на предвиђену намену (нпр. који од два текста боље описује дату слику, да ли је упутство за (познату)

		игру потпуно и сл.); 1СЈ.3.2.7. објашњава и вреднује догађаје и поступке ликова у тексту (нпр. објашњава зашто је лик поступио на одређен начин, или вреднује крај приче у односу на своја предвиђања током читања текста, или износи свој став о догађајима из текста).

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ИСХОДИ

ОБЛАСТ ТЕМА МОДУЛ	ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ

КЊИЖЕВНОСТ	- чита са разумевањем различите врсте текстова; - укратко образложи свој утисак и мишљење поштујући и другачије ставове; - разликује књижевне врсте: шаљиву народну песму, басну и причу о животињама, приповетку, роман за децу и драмски текст; - одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; - именује позитивне и негативне особине ликова; - уочи и издвоји основне елементе лирске песме (стих, строфа, рима и ритам); - тумачи идеје књижевног дела; - препозна ситуације кршења/остваривања права детета и стереотипе у књижевним делима; - уочи персонификацију и разуме њену улогу у књижевном делу; - разликује описивање, приповедање (у 1. и 3. лицу) и дијалог у књижевном делу; - уочи основни тон књижевног текста (ведар, тужан, шаљив); - уочи супротстављеност лица у драмском тексту; - усвоји позитивне људске вредности на основу прочитаних књижевних дела.	**ШКОЛСКА ЛЕКТИРА** **Поезија** Шаљива народна песма: Женидба врапца Подунавца; Вијислав Илић: Јесен; Владислав Петковић Дис:Зима; Момчило Мошо Одаловић: Молитва за маму; Мирослав Антић: Космонаутска песма; Бранко Миљковић: Песма о цвету; Добрица Ерић: Завичај/Отаџбина је наша очевина; Момчило Мошо Одалвић: Птице косовчице; Мирослав Антић: Прва љубав/Најљубавнија песма; Алексије Марјановић: Љубав; Бранко Ћопић: Месец и његова бака; Десанка Максимовић: Пауково дело; Бранислав Црнчћевић: Кад би мени дали један дан; Владимир Андрић: Дај ми крила један круг; Народна песма: Милош у Латинима; Народна песма: Јетрвица адамско колено; **Проза** Народна прича о животињама: Међед, свиња и лисица; Народна приповетка: најбоље задужбине; Народна приповетка: Ветар и сунце; Народна бајка: Пепељуга; Бранислав Нушић: Прва љубав (одломак из Аутобиографије); Бранислав Црнчевић: Босоноги и небо; Гроздана Олујић: Стакларева љубав; Светлана Велмар Јанковић: Стефаново дрво; Лав Николајевич Толстој: Врабац и ласте/Два мраза; Драган Алексић: Позориште на небу; Весна Алексић: Детективско срце; Ханс Кристијан Андерсен: Ружно Паче (читање у наставцима); **Драмски текстови** Гвидо Тартаља: Подела улога; Љиљана Крстић: Кад пролеће дође; Дејан Алексић: Слава; **Научнопопуларни и информативни текстови (**из књига, енциклопедија и часописа за децу) О нашим знаменитим књижевницама, сликаркама и научницама; О природним лепотама и културним знаменитостима Србије; О занимљивим пределима, народима, обичајима у свету; Бонтон. **ДОМАЋА ЛЕКТИРА** Милован Данојлић: Избор из поезије за децу; Драган Лукић: Избор из поезије за децу; Јасминка Петровић: У дугмету и срећи; Рене Гијо: Бела грива; Ерик Најт: Леси се враћа кући; Александар Поповић: Пепељуга. **ДОПУНСКИ ИЗБОР** (са наведеног списка или по сопственом избору бирају се три дела) Избор драмских текстова за децу; Бранко В. Радичевић: Песме о мајци; Светлана Велмар Јанковић: Књига за Марка или Очаране наочаре;Горан Петровић: Разлике; Едмондо де Амичис: Срце; Јохана Шпири: Хајди; Михаел Енде: Бескрајна прича (одломак); Астрид Линдгрен: Пипи Дуга Чарапа; Златко Васић: Чаробно путовање; Урош Петровић: Мартинина велика загонетна авантура; Гордана Тимотијевић: Сличице/Владимир из чудне приче; Угљеша Шајтинац: Чарна и несвет; Момо Капор: Сања; Весна Алексић: Брљиво срце.

		Књижевни појмови: шаљива народна песма; прича о животињама; особине народне епске песме; приповетка; роман за децу; персонификација; опис природе и ликова; приповедање у 1. и 3. лицу; сукоб драмских лица.
ЈЕЗИК **Граматика, правопис и ортоепија**	- повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; - разликује речи које мењају облик (именице, заменице, придеви, бројеви, глаголи) и уочи оне које су увек у истом облику; - одреди основне реченичне чланове; - разликује врсту речи од службе речи у реченици; - поштује и примени основна правописна правила; - правилно пише сва три модела управног говора.	1. Речи које у писању и говору мењају облик и речи које не мењају облик (без именовања врста непромењљивих речи); 2. Реченица и реченични чланови (субјекат, предикат, објекат, прилошке одредбе); 3. Појам субјекта (различите врсте речи: именице и личне заменице у функцији субјекта, изостављени субјекат); 4. Појам предиката (глаголски предикат); 5. Појам објекта (именице у функцији објекта); 6. Прилошке одредбе за време, место и начин; 7. Речи и групе речи у функцији субјекта, објекта и прилошких одредаба, придев уз именицу у служби атрибута у оквиру групе речи која им службу субјекта или објекта; 8. Управни говор – трећи модел 9. Велико слово: имена становника, држава и насеља, називи улица и тргова, имена из уметничких дела – примери из обрађених дела (на пример Ружно Паче…), устаљена и посебно наденута имена животиња, називи институција, предузећа и установа, манифестација, устаљена имена историјских догађаја и личности (усклађени са предметом Природа и друштво); речца ЛИ, скраћени упитни облик је ли (је л'), према узрочном везнику јер, предлог СА уз заменице (на пример са мном, с' њим и слично; писање вишечланих бројева.

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	- преприча текст из различитих улога (перспектива); - чита текст поштујући интонацију реченице или стиха; - изражајно рецитује песму и чита прозни текст; - изводи драмске текстове; - употреби основне облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање и описивање; - употреби речи истог облика, а различитог значења, као и речи истог значења, а различитог облика; - препозна значење речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији; - напише разгледницу, честитку, приватно писмо; - прилагоди језички израз комуникативној ситуацији формалној и неформалној; - повеже информације исказане у линеарном и нелинеарном тексту и на основу њих изводи закључак; - правилно структурира текст; - учествује у предлагању садржаја и начина рада.	1. Основни облици усменог и писменог изражавања: препричавање текста у целини и по деловима (по датом плану), причање у дијалошкој форми (уношење дијалога, управног говора у структуру казивања), описивање односа међу предметима, бићима и појавама, описивање природе, личности, књижевних ликова и слично; 2. речи истог облика, а различитог значења, речи истог значења, а различитог облика (на примерима књижевних текстова), устаљени језички изрази; 3. Разгледница, честитка, писмо; 4. Књижевни и други текстови (линеарни и нелинеарни) у функцији унапређивања језичке културе; 5. Говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског/драматизованог текста и слично; 6. Правописне вежбе: диктат, управни говор (сва три модела), наводници, велико слово, заменица Ви из поштовања, спојено и одвојено писање речи (речца ли, предлог са, вишечлани бројеви); 7. Језичке вежбе: допуњавање реченица предикатом у садашњем, прошлом и будућем времену, проширивање реченица, укрштене речи, асоцијације; 8. Лексичко – семантичке вежбе: одређивање значења устаљених израза, састављање речи на основу датог почетка и последњег слова, допуњавање низа речима које су повезане са датом речју; 9. Два школска писмена задатка: један у првом и један у другом полугодишту.

Наставни предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Разред: ЧЕТВРТИ

Циљеви наставе енглеског језика у млађем школском узрасту је да оспособи ученика да комуницира на оснвном нивоу на страном језику углавном у усменом облику о темама из његовог непоседног окружења
Настава страног језика треба да мотивише ученика за учењем страног језика
-да стимулише машту, креативност –подстакне радозналост
-да омогући ученику да употреби једноставне реченице у лицном контексту из из осећања задовољства
Општи циљ је да се употреби функционално знањетј. Да се оспособи ученик да употреби функционално знање у одређеној комуникативној ситуацији
Задаци
-стицање свести о значају сопственог језика у контакту са другим језицима. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији
-развијање свести о важности сопственог залагања у процесу учења страног језика
На нивоу језичких вештина:
-треба да препознаје гласове – у оквиру разумевања говора, посебно оне које неме у матерњем језику(акценат, ритам, интонацију)
-да разуме вербални садржај уз помоћ невербалних обликакомуникације ,
-На нивоу разумевања основне комуникацијске јединице –речи- потребно је да:
-препознаје слова, написане речи у вези са познатим појмовима и кратке реченице
У оквиру усменог изражавања ученик треба да :
-разговетно изговара гласове,правилно акцентује речи, поштује ритам и интонацију
-репродукује сам или у групи кратке рецитааације
-Фаза интерактивног деловања
-ученик треба да правилно реагује вербално и невербално на постављена питања
-правилно изражава допадање и недопадање
-угествује у интеракцији са осталима подражавајући најједноставцније реченице у оквиру драматизације сликовног текста(у пару ; у групи)
-тражи разјашњење када нешто не разуме
У оквиру пимане форме изражавања ученици треба да :
Преписују , допуњавају речи у вези са сликом представљеном у уджбенику,радној свесци ; допуњава честитку

Наставни предмет: Енглески језик
Разред: четврти
Годишњи фонд часова: 72

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК – 4. РАЗРЕД

НАСЛОВ УЏБЕНИКА: Smiles 4 (Енглески језик за четврти разред основне школе, уџбеник)
АУТОР: Jenny Dooley
ИЗДАВАЧ: *Фреска***,** Београд, Србија у сарадњи са *Express Publishing* **–** ом, Велика Британија, 2021.

БРОЈ И НАЗИВ	ИСХОДИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Бр.	Обр.	Ост.

ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој и писменој комуникацији:	Ученици у усменој и писменој комуникацији уче и увежбавају:			
1. Starter Unit Поздрављање и престављање; изражавање количина.	- поздраве и отпоздраве, примењујући једноставнија језичка средства; представе себе и другог; - разумеју једноставнија питања личне природе и одговаре на њих; - постављају једноставнија питања личне природе; у неколико једноставнијих везаних исказа саопште информације личне природе о себи и другима водећи рачуна о приватности и поверљивости; - разумеју, питају и саопште колико нечега има.	- основне бројеве: 1-100 - речи којима се именују школски предмети: *Art, English, ICT, Maths, Music, PE, Science* - речи којима се именују врсте домова: *types of homes: cottage, flat, house* - речи које се односе на временске прилике: *weather: It's cold. It's hot. It's raining. It's snowing. It's sunny. It's windy.*	4	0	4
2. Module 1 A big family, Water sports Описивање места и предмета; изражавање поседовања; описивање тренутних радњи у садашњости; описивање способности у садашњости.	- разумеу једноставније описе предмета и места; - опишу бића, предмете и места у неколико везаних - разумеју једноставније исказе којима се изражава поседовање / непоседовање и реагује на њих; - траже и дају једноставнија обавештења која се односе на поседовање / непоседовање; - разумеју једноставније текстове у којима се описују тренутне радње у садашњости; - размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - опишу тренутне радње у садашњости користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније текстове у којима се описују способности у садашњости; - размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - опишу радње и способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства.	- речи које се односе на физички изглед: *physical appearance: curly hair, fair hair, fat, freckles, glasses, long hair, short, short hair, slim, straight hair, tall family members: aunt, cousin, uncle* - речи којима се именују слободне активности: *activities: dive, do karate, get wet, have a picnic, hop, jog, play the violin, sail, skateboard, skip, surf, waterski* *sporting location: pool* - језичке структуре – *She is sailing. (present continuous) Can he ski? Yes, he can. / No, he can't. (the verb 'can') Look at me! (object pronouns) My name is Alex. (the verb 'to be') Your brother is very tall. (possessive adjectives) I haven't got freckles. (the verb 'have got')* - кратку причу и песму која се односи на тему.	11	4	7

3. Module 2 Where is ...?, A green day Описивање места; описивање уобичајених радњи у садашњости; изражавање допадања и недопадања; исказивање хронолошког времена.	- разумеју једноставније описе места; - опишу места у неколико везаних једноставнијих исказа; - разумеју једноставније текстове у којима се описују уобичајене радње у садашњости; - размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - опишу уобичајене радње у садашњости користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније исказе за изражавање допадања / недопадања и реагују на њих; - изражавају допадање / недопадање уз најједноставније образложење; - разумеју и саопште једноставније исказе који се односе на хронолошко време.	- речи које се односе на места у граду: *buildings: baker's, bank, butcher's, greengrocer's, hospital, post office, supermarket, sweet shop* - речи које се односе на занимања: jobs: *baker, chef, doctor, firefighter, pilot, police officer, postman, vet* - речи које се односе на активности у слободно време: *clean, go shopping, go to the gym, paint, plant flowers, read comics* - изразе који се односе на исказивање времена: *It's half past one. It's quarter past one. It's quarter to one.* *sports: badminton, baseball, hockey, table tennis, volleyball* - језичке структуре – *The supermarket is next to the baker's. (prepositions of place) He works in a kitchen. (present simple)* *Do you like going shopping? (like + -ing)* *I usually ride my bike to school. (adverbs of frequency)* - кратку причу и песму која се односи на тему.	10	5	5
4. Module 3 Funny clothes, A fruit salad Изражавање допадања и недопадања и захвалности; изражавање количина; описивање људи.	- разумеју једноставније исказе за изражавање допадања / недопадања и реагују на њих; - изражавају допадање / недопадање уз најједноставније образложење; - изразе захвалност на једноставан начин; - разумеју, питају и саопште колико нечега има; - поштују правила учтиве комуникације приликом куповине; - опишу људе у неколико везаних једноставнијих исказа; - објасне сличности и разлике у одевању између вршњака у циљној култури и код нас.	- речи које се односе на одећу: *clothes: boots, cap, gloves, jeans, jumper, scarf, uniform actions: put on, take off* - речи које се односе на правила понашања у школи: *be quiet, chew gum, drop litter, make a noise, shout* - речи које се односе на храну: *butter, cherry, flour, grapes, mango, salt, strawberry, sugar* - изразе за иражавање количине : *a bar of chocolate, a bottle of olive oil, a can of cola, a carton of juice, a jar of jam, a loaf of bread, a packet of biscuits* - језичке структуре – *There are two jumpers. There are five mice. (plurals (regular, irregular) You mustn't watch TV all the time. (must/mustn't) May I open the window? Yes, you may. / No, you may not. (can, may (permission)* *Is there much sugar in it? Ooh, yes! A lot! (much, many, a lot of) There isn't any milk. (some, any)* - кратку причу и песму која се односи на тему.	10	3	7

5. Module 4 A great zoo, Sorry, Miss! Описивање бића и предмета; разумевање и исказивање једонставних упутстава и налога; исказивање припадања; исказивање положаја у простору.	- разумеју једноставније описе бића и предмета; - опишу бића и предмете у неколико везаних једноставнијих исказа; - разумеју једноставнија упутства и налоге и реагују на њих; саопште једноставнија упутства и налоге; - разумеју и формулишу једноставне искзе који се односе на припадање; - разумеју једноставнија обавештења о положају у простору и реагује на њих; - траже и пруже једноставнија обавештења о положају у простору.	- речи које се односе на животиње/придеве: *a big elephant, a clever dolphin, a cute panda, a fast cheetah, a funny monkey, a heavy hippo, a long snake, a scary crocodile, a slow snail, a small penguin, a strong lion, a tall giraffe* - речи које се односе на места у граду: *beach, funfair, library, market, museum, sports centre, theatre* *personality adjectives: clever, cute, dirty, funny, naughty, noisy, quiet, shy* - језичке структуре – *The giraffe is taller than the elephant. (comparisons)* *Who's the tallest in your class? (superlatives)* *They weren't quiet. (was/were) There were two parks in my street. (there was/there were)* - кратку причу и песму која се односи на тему.	10	4	6
6. Module 5, A funny day, Holidays! Исказивање хронолошког времена; описивање бића и предмета; исказивање једноставних предлога; честитање рођендана.	- разумеју и саопште једноставније исказе који се односе на хронолошко време; - разумеју једноставније описе бића и предмета; - опишу бића и предмете у неколико везаних једноставнијих исказа; - разумеју једноставне предлоге и реагују на њих; упуте једноставне предлоге; - упуте једноставне честитке. - разумеју и, примењујући једноставнија језичка средства, наведу најуобичајеније активности које се односе на прославе рођендана и празника; - разумеју и објасне сличности и разлике у породичним слављима у циљној култури и код нас.	- речи које се односе на причу: *cave, discover, diver, footprint, rock, scream, visit* - речи које се односе на месеце у години: *January, February, March, April, May, June, July, August, September, October, November, December* - речи које се односе на одмор: *camera, rucksack, sleeping bag, suitcase, sunglasses, swimming trunks, swimsuit, tent* - речи које се односе на географске појмове: *island, lake, mountain, ocean, rainforest, river, sand, waterfall* - језичке структуре – *Roy listened to music last night. (past simple) I travelled to Spain last summer. (prepositions of time)* *They're going to jump. (be going to)* *Who is Ryan? My cousin. (question words)* - кратку причу и песму која се односи на тему.	19	4	15

7. Holidays Честитање празника, рођендана и других значајних догађаја	- Препознају и именују бића, предмете и места који се односе на тему; - разумеју једноставно исказане честитке и одговоре на њих; - упуте једноставне честитке. - разумеју и, примењујући једноставнија језичка средства, наведу најуобичајеније активности које се односе на прославе рођендана и празника; - разумеју и објасне сличности и разлике у породичним слављима у циљној култури и код нас.	- речи и изразе које се односе на празник *Halloween*: *costume, sweets, pumpkin, lantern, a broom* - речи и изразе које се односе на Божић: *bells, sleigh, candles, stockings, star* - речи и изразе који се односе на Saint Sava's Day: *Saint Sava, church* - речи и изразе који се односе на Дан жена: *women, flowers, present, card, teacher* - речи и изразе који се односе на Ускрс: *bunny, chocolate egg, picnic, cheesecake, hot cross buns, garden, lamb* - речи и изразе који се односе на Дан шале: *April Fools, celebrate, joke, bad luck* - песме које се односе на тему.	5	2	3
8. My Green Passport Разумевање и давање једноставних упутстава и налога; описивање бића, предмета, места и појава.	- Препознају и именују бића и предмете који се односе на тему; - разумеју једноставна упутства и налоге и реагују на њих; - саопште једноставна упутства и налоге; препознају и именују бића, предмете и места из непосредног окружења; - разумеју једноставне описе бића, предмета и места; - опишу бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства.	- речи и изразе који се односе на играчке и очување животне средине: green sports, litter, tap, planting a tree, grass, animals in danger, polar bear - језичке структуре *Keep dogs on a lead!* *Don't pick flowers!* *Put your rubbish in the bin!* *Don't play loud music!* *Keep off the grass!* *Don't ride your skateboard!*	3	2	1
Укупан број часова (збирно)			72	24	48

Број и назив теме	Стандарди постигнућа	Процена и провера постигнућа	Корелација
1. Starter Unit	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.15. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.120. 2.3.2.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, задаци у уџбенику и радној свесци, симулације у паровима и групама.	Грађанско васпитање, српски језик, математика, ликовна култура, музичка култура.

2. Module 1 A big family, Water sports	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.15. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.22. 1.1.23 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.19. 2.1.22. 2.1.25 2.1.26. 2.3.2.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у уџбенику и радној свесци, тестови, различите технике формативног оцењивања, ученички радови/пројекти.	Српски језик, грађанско васпитање, математика, природа и друштво, музичка култура, ликовна култура, физичко и здравствено васпитање, пројектна настава.
3. Module 2 Where is ...?, A green day	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.15. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.22. 1.1.23 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.19. 2.1.22. 2.1.25 2.1.26. 2.3.2.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у уџбенику и радној свесци, тестови, различите технике формативног оцењивања, ученички радови/пројекти.	Српски језик, грађанско васпитање, математика, природа и друштво, музичка култура, ликовна култура, физичко и здравствено васпитање, пројектна настава.
4. Module 3 Funny clothes, A fruit salad	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.15. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.22. 1.1.23 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.19. 2.1.22. 2.1.25 2.1.26. 2.3.2.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у уџбенику и радној свесци, тестови, различите технике формативног оцењивања, ученички радови/пројекти.	Српски језик, грађанско васпитање, математика, природа и друштво, музичка култура, ликовна култура, физичко и здравствено васпитање, пројектна настава.

5. Module 4 A great zoo, Sorry, Miss!	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.15. 2.1.19. 2.1.22. 2.1.25 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у уџбенику и радној свесци, тестови, различите технике формативног оцењивања, ученички радови/пројекти.	Српски језик, грађанско васпитање, математика, природа и друштво, музичка култура, ликовна култура, физичко и здравствено васпитање, пројектна настава.
6. Module 5, A funny day, Holidays !	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.15. 2.1.19. 2.1.22. 2.1.25 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у уџбенику и радној свесци, тестови, различите технике формативног оцењивања, ученички радови/пројекти.	Српски језик, грађанско васпитање, математика, природа и друштво, музичка култура, ликовна култура, физичко и здравствено васпитање, пројектна настава.
7. Holidays	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.15. 2.1.19. 2.1.22. 2.1.25 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у уџбенику и радној свесци, тестови, различите технике формативног оцењивања, ученички радови/пројекти.	Српски језик, грађанско васпитање, верска настава, , природа и друштво, музичка култура, ликовна култура, пројектна настава.
8. My Green Passport	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.15. 2.1.19. 2.1.22. 2.1.25 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у уџбенику и радној свесци, тестови, различите технике формативног оцењивања, ученички радови/пројекти.	Српски језик, грађанско васпитање, , природа и друштво, , ликовна култура, физичко и здравствено васпитање, пројектна настава.

Наставни предмет: МАТЕМАТИКА

Разред: ЧЕТВРТИ

Циљ наставе математике у основној школи јесте: да ученици усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и зависности у животу и друштву; да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе, за успешно настављање математичког образовања и за самообразовање; као и да доприносе развијању менталних способности, формирању научног погледа на свет и свестраном развитку личности ученика.

Задаци наставе математике:
- да ученици стичу знања неопходна за разумевање квантитативних и просторних односа и законитости у разним појавама у природи, друштву и свакодневном животу;
- да ученици стичу основну математичку културу потребну за откривање улоге и примене математике у различитим подручјима човекове делатности (математичко моделовање), за успешно настављање образовања и укључивање у рад;
- да развија ученикову способност посматрања, опажања и логичког, критичког, стваралачког и апстрактног мишљења;
- да развија културне, радне, етичке и естетске навике ученика, као и математичку радозналост у посматрању и изучавању природних појава;
- да ученици стичу навику и обучавају се у коришћењу разноврсних извора знања;
- да ученицима омогући разумевање одговарајућих садржаја природних наука и допринесе радном и политехничком васпитању и образовању;
- да изграђује позитивне особине ученикове личности, као што су: истинољубивост, упорност, систематичност, уредност, тачност, одговорност, смисао за самосталан рад;
- да интерпретацијом математичких садржаја и упознавањем основних математичких метода допринесе формирању правилног погледа на свет и свестраном развитку личности ученика;
- да ученици стичу способност изражавања математичким језиком, јасноћу и прецизност изражавања у писменом и усменом облику;
- да ученици усвоје основне чињенице о скуповима, релацијама и пресликавањима;
- да ученици савладају основне операције с природним, целим, рационалним и реалним бројевима, као и основне законе тих операција;
- да ученици упознају најважније равне и просторне геометријске фигуре и њихове узајамне односе;
- да оспособи ученике за прецизност у мерењу, цртању и геометријским конструкцијама.

Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима ивештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Разред ч**етврти**

Годишњи фонд часова **180,** односно 5 часова недељно

ТЕМАТСКИ ПЛАН НАСТАВНОГ РАДА
ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ГОДИШЊЕГ ФОНДА ЧАСОВА

ОБЛАСТ ТЕМА МОДУЛ		МЕСЕЦ										обрада	утврђивање	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	Обнављање градива трећег разреда	7											7	**7**
2.	Бројеви (први део)	15	21	7								16	27	**43**
3.	Мерење и мере (први део)			11								4	7	**11**
4.	Бројеви (други део)			2	22	15	8	23	5			29	46	**75**
5.	Геометрија								8			3	5	**8**
6.	Бројеви (трећи део)								8			3	5	**8**
7.	Мерење и мере (други део)									16		6	10	**16**
8.	Утврђивање градива четвртог разреда									1	11		12	**12**
УКУПНО		22	21	20	22	15	8	23	21	17	11	61	119	**180**

Уџбеници:
Сенка Тахировић Раковић, Ива Иванчевић Илић, Математика 4, уџбеник математике за 4. разред основне школе, први, други, трећи и четврти део, Нови Логос, Београд, 2020.
Сенка Тахировић Раковић, Ива Иванчевић Илић, Математика 4, наставни листови за 4. разред основне школе, Нови Логос, Београд, 2020.

ЗАДАЦИ наставе математике
- да ученици стичу знања неопходна за разумевање квантитативних и просторних односа и законитости у разним појавама у природи, друштву и свакодневном животу; - да ученици стичу основну математичку културу потребну за откривање улоге и примене математике у различитим подручјима човекове делатности (математичко моделовање), за успешно настављање образовања и укључивање у рад; - да развија ученикову способност посматрања, опажања и логичког, критичког, стваралачког и апстрактног мишљења; - да развија културне, радне, етичке и естетске навике ученика, као и математичку радозналост у

посматрању и изучавању природних појава;
- да ученици стичу навику и обучавају се у коришћењу разноврсних извора знања;
- да ученицима омогући разумевање одговарајућих садржаја природних наука и допринесе радном и политехничком васпитању и образовању;
- да изграђује позитивне особине ученикове личности, као што су: истинољубивост, упорност,систематичност, уредност, тачност, одговорност, смисао за самостални рад;
- да интерпретацијом математичких садржаја и упознавањем основних математичких метода допринесе формирању правилног погледа на свет и свестраном развитку личности ученика;
- да ученици стичу способност изражавања математичким језиком, јасноћу и прецизност изражавања у писменом и усменом облику;
- да ученици усвоје основне чињенице о скуповима, релацијама и пресликавањима;
- да ученици савладају основне операције с природним, целим, рационалним и реалним бројевима, као и основне законе тих операција;
- да ученици упознају најважније равне и просторне геометријске фигуре и њихове узајамне односе;
- да оспособи ученике за прецизност у мерењу, цртању и геометријским конструкцијама.

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ

- да савладају читање, писање и упоређивање природних бројева у декадном бројевном систему;
- да упознају скуп природних бројева;
- да науче да природне бројеве приказују тачкама бројевне полуправе;
- да умеју да читају и записују помоћу слова основна својства рачунских операција;
- да упознају и уочавају зависност између резултата и компонената операције (на примерима);
- да примењују упознато својства рачунских операција при трансформисању израза и у случају рачунских олакшица;
- да знају да читају, састављају и израчунавају вредност израза са више операција;
- да знају да решавају једноставније једначине и неједначине (упознатих облика) у скупу природних бројева;
- да успешно решавају задатке дате у текстуалној форми;
- да упознају разломке (наведене у програму), њихово читање, писање и значење, уз коришћење одговарајућих термина;
- да знају да цртају мреже и праве моделе коцке и квадра;
- да упознају јединице за површину и примењују их при израчунавању површине квадрата, правоугаоника, квадра и коцке.
- да упознају јединице за запремину и примењују их при израчунавању запремине квадра и коцке.

ОБЛАСТ ТЕМА МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА
1. Обнављање градива 3. разреда	Решавање проблема; рад са подацима и информацијама; комуникација.	

2. Бројеви (први део)	Компетенција за учење; комуникација; решавање проблема; сарадња; рад са подацима и информацијама; дигитална компетенција; естетска компетенција.	**Основни ниво:** МА.1.1.1. зна да прочита и запише дати број, уме да упореди бројеве по величини и да прикаже број на датој бројевној полуправој; МА.1.1.2. рачуна вредност бројевног израза са највише две операције сабирања и одузимања у оквиру прве хиљаде; МА.1.1.4. уме да на основу текста правилно постави израз са једном рачунском операцијом; МА.1.1.5. уме да решава једноставне једначине у оквиру прве хиљаде. **Средњи ниво:** МА.2.1.1. уме да примени својства природних бројева (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни, следећи број) и разуме декадни бројни систем; МА.2.1.2. уме да одреди десетицу, стотину и хиљаду најближу датом броју; МА.2.1.3. сабира и одузима, рачуна вредност израза; МА.2.1.4. рачуна вредност израза с највише две операције; МА.2.1.5. уме да решава једначине. **Напредни ниво:** МА.3.1.1. уме да примени својства природних бројева у решавању проблемских задатака; МА.3.1.2. зна својства операција сабирања и одузимања и уме да их примени; МА.3.1.3. уме да израчуна бројевну вредност израза са више операција, поштујући приоритет; МА.3.1.4. уме да решава сложеније проблемске задатке дате у текстуалној форми; МА.3.1.5. уме да одреди решења неједначине са једном операцијом.
3. Мерење и мере (први део)		**Основни ниво:** МА.1.2.1. уме да именује геометријске објекте у равни (квадрат, круг, троугао, правоугаоник, тачка, дуж, права, полуправа и угао) и уочава међусобне односе два геометријска објекта у равни (паралелност, нормалност, припадност); МА.1.2.2. зна јединице за мерење дужине и њихове односе; МА.1.2.4. користи поступак мерења површине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица; **Средњи ниво:** МА.2.2.1. уочава међусобне односе геометријских објеката у равни; МА.2.2.2. претвара јединице за мерење дужине; МА.2.2.3. зна јединице за мерење површине и њихове односе; МА.2.2.5. уме да израчуна површину квадрата и правоугаоника када су подаци дати у истим мерним јединицама. **Напредни ниво:** МА.3.2.1. претвара јединице за мерење површине из већих у мање; МА.3.2.2. уме да израчуна обим троугла, квадрата и правоугаоника; МА.3.2.3. уме да израчуна површину квадрата и правоугаоника.

4. Бројеви (други део)		**Основни ниво:** МА.1.1.2. рачуна вредност бројевног израза са највише две операције сабирања и одузимања у оквиру прве хиљаде; МА.1.1.3. множи и дели без остатка (троцифрене бројеве једноцифреним) у оквиру прве хиљаде; МА.1.1.4. уме да на основу текста правилно постави израз са једном рачунском операцијом; МА.1.1.5. уме да решава једноставне једначине у оквиру прве хиљаде. **Средњи ниво:** МА.2.1.3. сабира и одузима, рачуна вредност израза; МА.2.1.4. рачуна вредност израза с највише две операције; МА.2.1.5. уме да решава једначине. **Напредни ниво:** МА.3.1.1. уме да примени својства природних бројева у решавању проблемских задатака; МА.3.1.2. зна својства операција сабирања и одузимања и уме да их примени; МА.3.1.3. уме да израчуна бројевну вредност израза са више операција, поштујући приоритет; МА.3.1.4. уме да решава сложеније проблемске задатке дате утекстуалној форми; МА.3.1.5. уме да одреди решења неједначине са једном операцијом.
5. Геометрија		**Основни ниво:** МА.1.2.2. зна јединице за мерење дужине и њихове односе; МА.1.2.3. користи поступак мерења дужине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица; МА.1.2.4. користи поступак мерења површине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица. **Средњи ниво:** МА.2.2.1. уочава међусобне односе геометријских објеката у равни; МА.2.2.2. претвара јединице за мерење дужине; МА.2.2.3. зна јединице за мерење површине и њихове односе; МА.2.2.5. уме да израчуна површину квадрата и правоугаоника када су подаци дати у истим мерним јединицама; МА.2.2.6. препознаје мрежу коцке и квадра и уме да израчуна њихову површину када су подаци дати у истим мерним јединицама.
6. Бројеви (трећи део)		**Основни ниво:** МА.1.3.1. уме да прочита и формално запише разломак $\frac{1}{n}$ ($n \leq 10$) и препозна његов графички приказ; МА.1.3.2. уме да израчуна половину, четвртину и десетину неке целине. **Средњи ниво:** МА.2.3.1. уме да препозна разломак $\frac{a}{b}$ ($b \leq 10, a < b$) када је графички приказан на фигури подељеној на b делова; МА.2.3.2. уме да израчуна n-ти део неке целине и обрнуто, упоређује разломке облика $\frac{1}{n}$ ($n \leq 10$). **Напредни ниво:** МА.3.3.1. уме да прочита, формално запише и графички прикаже разломак $\frac{a}{b}$ ($b \leq 10$, $a < b$; МА.3.3.2. зна да израчуна део $\frac{a}{b}$ ($b \leq 10, a < b$) неке целине и користи то у задацима.

7. Мерење и мере (други део)		**Основни ниво:** МА.1.2.2. зна јединице за мерење дужине и њихове односе; МА.1.2.3. користи поступак мерења дужине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица; МА.1.2.4. користи поступак мерења површине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица. **Средњи ниво:** МА.2.2.3. зна јединице за мерење површине и њихове односе; МА.2.2.5. уме да израчуна површину квадрата и правоугаоника када су подаци дати у истим мерним јединицама; МА.2.2.6. препознаје мрежу коцке и квадра и уме да израчуна њихову површину када су подаци дати у истим мерним јединицама. **Напредни ниво:** МА.3.2.5. уме да израчуна запремину коцке и квадра када су подаци дати у истим мерним јединицама; МА.3.4.2. претвара јединице за мерење запремине течности.
8. Утврђивање градива четвртог разреда	Решавање проблема; рад са подацима и информацијама; комуникација; сарадња.	

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ИСХОДИ

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
- прочита, запише и упореди природне бројеве и прикаже их на бројевној правој; - одреди месну вредност цифре; - изврши рачунске операције сабирања и одузимања у скупу N_0; - састави израз, израчуна вредност бројевног израза и примени својства рачунских операција; - реши једначине и неједначине са сабирањем и одузимањем и провери тачност решења; - реши проблемски задатак користећи бројевни израз, једначину или неједначину са сабирањем и одузимањем; - процени вредност израза са једном рачунском операцијом; - одреди вишеструке декадне јединице најближе датом броју; - чита, користи и представља податке у табелама или графичким дијаграмима; - формира низ на основу упутства; - реши задатак применом различитих начина представљања проблема.	**Бројеви (1. део)**	Скуп природних бројева са нулом; Декадни систем записивања бројева; Месна вредност цифре; Својства скупа природних бројева; Сабирање и одузимање (писмени поступак); Множење и дељење (писмени поступак); Својства рачунских операција (изражена формулама); Изрази са више операција (бројевни изрази и изрази са променљивом);

- изврши четири основне рачунске операције у скупу N_0; - састави израз, израчуна вредност бројевног израза и примени својства рачунских операција; - реши једначине и неједначине са множењем и дељењем и провери тачност решења; - реши проблемски задатак користећи бројевни израз, једначину или неједначину са множењем и дељењем; - чита, користи и представља податке у табелама или графичким дијаграмима; - формира низ на основу упутства; - реши задатак применом различитих начина представљања проблема.	**Бројеви (2. део)**	Једначине и неједначине у скупу N_0; Разломци облика $\frac{m}{n}$ (m, $n \leq 10$); Упоређивање разломака са једнаким бројиоцима; Једнакост разломака; Сабирање и одузимање разломака са једнаким имениоцима; Децимални запис броја са две децимале; Сабирање и одузимање децималних бројева.
- прочита и запише разломке облика (m, $n \leq 10$); - упореди разломке облика са једнаким бројиоцима или имениоцима; - сабере и одузме разломке са једнаким имениоцима; - запише резултат мерења дужине децималним бројем са највише две децимале; - сабере и одузме децималне бројеве са највише две децимале; - чита, користи и представља податке у табелама или графичким дијаграмима.	**Бројеви (3. део)**	
- именује елементе и опише особинеквадра и коцке; - црта мреже и прави моделе квадра и коцке; - препозна сликовну представу изгледа тела посматраног са различитих страна.	**Геометрија**	Квадар и коцка
- прочита, упореди и претвори јединице за мерење површине; - израчуна површину квадрата и правоугаоника; - реши проблемске задатке у контексту мерења.	**Мерење и мере (1. део)**	Мерење површине (m^2, dm^2, cm^2, mm^2, km^2, ha, a); Површина квадрата и правоугаоника; Површина квадра и коцке; Мерење запремине (m^3, dm^3, cm^3, mm^3); Запремина квадра и коцке.
- прочита, упореди и претвори јединице за мерење запремине; - израчуна површину и запремину квадра и коцке; - реши проблемске задатке у контексту мерења.	**Мерење и мере (2. део)**	

Наставни предмет: ПРИРОДА И ДРУШТВО

Разред: ЧЕТВРТИ

Циљеви и задаци

Основна сврха изучавања интегрисаног наставног предмета Природа и друштво јесте да усвајањем знања, умења и вештина деца развијају своје сазнајне, физичке, социјалне и креативне способности, а истовремено спознају и граде ставове и вредности средине у којој одрастају, као и шире друштвене заједнице.

Наставни предмет Природа и друштво развија код деце сазнајне способности, формира основне појмове и постепено гради основе за систем појмова из области природе, друштва и културе. Истовремено, стичу се знања, умења и вештине које им омогућавају даље учење. Активним упознавањем природних и друштвених појава и процеса, подстиче се природна радозналост деце. Најбољи резултати постижу се уколико деца самостално истражују и искуствено долазе до сазнања - спознају свет око себе као природно и друштвено окружење. Систематизовањем, допуњавањем и реструктурирањем искуствених знања ученика и њиховим довођењем у везу са научним сазнањима, дечија знања се надограђују, проверавају и примењују.

Преко интерактивних социјалних активности они упознају себе, испољавају своју индивидуалност, уважавајући различитости и права других, уче се како треба живети заједно. Усвајањем елементарних форми функционалне писмености, омогућује се стицање и размена информација, комуницирање у различитим животним ситуацијама и стварају се могућности за даље учење. Примена наученог подстиче даљи развој детета, доприноси стварању одговорног односа ученика према себи и свету који га окружује и омогућује му успешну интеграцију у савремене токове живота.

Назив предмета **ПРИРОДА И ДРУШТВО**

Циљ учења Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

Разред **четврти**

Годишњи фонд часова **72,** односно 2 часа недељно

ТЕМАТСКИ ПЛАН НАСТАВНОГ РАДА
ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ГОДИШЊЕГ ФОНДА ЧАСОВА

ОБЛАСТ ТЕМА МОДУЛ		МЕСЕЦ										обрада	утврђивање	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	МОЈА ДОМОВИНА	9	8	8	4	-	-	-	-	-	-	17	9 + 3	29
2.	ЧОВЕК – ПРИРОДНО И ДРУШТВЕНО БИЋЕ				5	1	-	-	-	-	-	3	2 + 1	6
3.	ПРОШЛОСТ СРБИЈЕ	-	-	-	-	5	4	9	6	-	-	15	7 + 2	24

4.	МАТЕРИЈАЛИ	-	-	-	-	-	-	-	-	8	5	8	4 + 1	13
УКУПНО		9	8	8	9	6	4	9	6	8	5	43	29	72

Уџбеници:
Александар Кандић, Гордана Субаков Симић, Жељко Васић, Ивана Петровић, Иван Матејић, Природа и друштво 4, уџбеник за 4. разред основне школе, Нови Логос, 2021.
Александар Кандић, Гордана Субаков Симић, Жељко Васић, Ивана Петровић, Иван Матејић, Природа и друштво 4, радна свеска за 4. разред основне школе, Нови Логос, 2021.

Циљеви и задаци наставног предмета:
- развијање основних појмова о природном и друштвеном окружењу и повезивање тих појмова; - развијање способности запажања основних својстава објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности; - развијање основних елемената логичког мишљења; - развијање радозналости, интересовања и способности за активно упознавање окружења; - оспособљавање за самостално учење и проналажење информација; - интегрисање искуствених и научних сазнања у контуре система појмова из области природе и друштва; - стицање елемента научне писмености и стварање основа за даље учење; - усвајање цивилизацијских тековина и упознавање могућности њиховог рационалног коришћења и дограђивања; - развијање еколошке свести и навика здравог живљења, одговорног односа према себи и другима.
- развијање основних научних појмова из природних и друштвених наука; - развијање основних појмова о ширем природном и друштвеном окружењу - завичају и домовини; - развијање способности запажања основних својстава материјала, објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности; - оспособљавање за сналажење у простору и времену; - разумевање и уважавање различитости међу појединцима и групама; - коришћење различитих социјалних вештина, знања и умења у комуникацији и другим интеракцијским односима; - чување националног идентитета и уграђивање у светску културну баштину.

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ИСХОДИ

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ** **ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

- одреди положај и границу Србије, положај главног града и већих насеља на географској карти Србије; - одреди положај и именује природне и друштвене објекте на географској карти Србије; - повеже различите природно-географске карактеристике Србије са размештајем становништва, изгледом насеља и делатностима људи; - уважава националну и културну разноликост као основу за суживот свих грађана Републике Србије; - представи знамените личности, културна добра и природне лепоте по којима је Србија препознатљива у свету; - у дискусији даје предност коришћењу локалних производа, производа направљених од рециклираних материјала, као и коришћењу обновљивих природних ресурса; - представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др.); - пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних); - повеже резултате рада са уложеним трудом; - сарађује са другима у групи на заједничким активностима; - учествује у друштвено-корисним акцијама уз подршку одраслих.	**МОЈА ДОМОВИНА**	Положај, територија, граница и симболи Србије (грб, застава и химна) и национална валута; Природне карактеристике Србије – рељеф, воде, шуме; Типичне, ретке и угрожене врсте биљака и животиња – значај и заштита; Национални паркови Србије; Друштвене карактеристике Србије (становништво, насеља и делатности); Грађани Србије (права и обавезе, демократски односи и интеркултуралност); Привредне карактеристике Србије (природни ресурси и делатности у различитим крајевима); Одржива употреба природних ресурса (извори енергије, чиста вода, чист ваздух, плодно земљиште, руде, разноврсност биљног и животињског света).

- повеже промене у изгледу свог тела и понашања са одрастањем; - планира своје дневне активности и време проведено уз ИКТ уређаје; - затражи помоћ уколико се суочи са непримереним садржајима у дигиталном окружењу; - представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др.); - пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних); - повеже резултате рада са уложеним трудом; - сарађује са другима у групи на заједничким активностима.	**ЧОВЕК – ПРИРОДНО И ДРУШТВЕНО БИЋЕ**	Човек – природно, друштвено и свесно биће; Физичке промене у пубертету; Дигитална безбедност и последице прекомерног коришћења информационо – комуникационих технологија, непримерени садржаји.
- прикаже хронолошки на ленти времена значајне историјске догађаје и личности; - опише начин живота људи кроз време користећи различите изворе информација; - представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др.); - пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних); - повеже резултате рада са уложеним трудом; - сарађује са другима у групи на заједничким активностима.	**ПРОШЛОСТ СРБИЈЕ**	Живот у далекој прошлости (долазак Словена на Балканско полуострво, области које су Срби населили; начин живота); Српска држава за време владарске породице Немањића – успон и слабљење (владари – Стефан Немања, цар Душан, цар Урош; култура, начин живота); Живот под турском влашћу (начин живота, облици пружања отпора); Настанак и развој модерне српске државе (Први и Други српски устанак – узрок и ток; вође устанка; култура, начин живота); Србија у савремено доба (Први светски рат, настанак југословенске државе, Друго светски рат, промена облика владавине, распад југословенске државе и осамостаљење Србије, култура, начин живота).

- идентификује и самостално раздваја смеше просејавањем, одливањем, цеђењем и испаравњем; - испита електричну проводљивост материјала помоћу једноставног струјног кола; - наведе примере штедљивог коришћења електричне енергије; - наведе примере употребе магнета у свакодневном животу; - наведе примере превенције и заштите од пожара; - представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др.); - пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних); - повеже резултате рада са уложеним трудом; - сарађује са другима у групи на заједничким активностима.	**МАТЕРИЈАЛИ**	Смеше (течности, храна, земљиште, ваздух); Раздвајање састојака смеше (просејавање, одливање, цеђење, испаравање); Наелектрисавање предмета од различитих материјала; Електрична проводљивост – проводници и изолатори; Рационална потрошња електричне енергије и правилно руковање електричним апаратима у домаћинству; Магнетна својства материјала (природни магнети, могућност намагнетисавања тела и својства које тада испољавају); Запаљиви материјали (ознаке за запаљиве материјале); Ваздух – кисеоник као чинилац сагоревања; Опасност и заштита од пожара.

- Значајне активности ученика у оквиру наставе предмета *Природа и друштво*

Посматрање са усмереном пажњом; Описивање – вербално или ликовно; Процењивање – самостално одмеравање; Груписање – класификовање уочавањем према сличности и различитости; Праћење – континуирано запажање промена; Бележење – графичко, симболичко, електронско записивање; Практиковање – у настави, свакодневном животу, раду и спонтаној игри; Експериментисање – огледи, модификоване активности; Истраживање – испитивање, особина и узрочно – последичних веза; Сакупљање – прављење колекција, збирки, албума; Стварање – креативна продукција; Играње – дидактичке едукативне и спонтане игре; Активности у оквиру мини – пројекта, осмишљавање и реализација.

Предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА

Разред: ЧЕТВРТИ

Циљваспитно-образовног рада у настави ликовне културе јесте да се подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.
Задаци:
- настава ликовне културе има задатак да развија способност ученика за опажање облика, величина, светлина, боја, положаја облика у природи;
- да развија памћење, повезивање опажених информација, што чини основу за увођење у визуелно мишљење;
- стварање услова за разумевање природних законитости и друштвених појава;
- стварати услове да ученици на сваком часу у процесу реализације садржаја користе технике и средства ликовно-визуелног изражавања;
- развијање способности за препознавање традиционалне, модерне, савремене уметности;
- развијати ученикове потенцијале у области ликовности и визуелности, те му помагати у самосталном изражавању коришћењем примерених техника и средстава;
- развијати љубав према вредностима израженим у делима свих облика уметности;
- да ствара интересовање и потребу за посећивање изложби, галерија, музеја и чување културних добара;
- да осетљивост за ликовне и визуелне вредности коју стичу у настави, ученици примењују у раду и животу;
- развијати сензибилитет за лепо писање;
- развијати моторичке способности ученика

Назив предмета **ЛИКОВНА КУЛТУРА**
Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа
Разред **четврти**
Годишњи фонд часова **72**, односно 2 часа недељно

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА У НАСТАВИ ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ШКОЛСКЕ 2021/2022. ГОДИНЕ

ОБЛАСТ ТЕМА МОДУЛ		МЕСЕЦ										обрада	утврђивање	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	КОМПОЗИЦИЈА	8	8	10	8	4	6	6	-	-	-	28	22	50
2.	СПОРАЗУМЕВАЊЕ	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	2	2	4
3.	СЦЕНА	-	-	-	-	-	-	-	4	6	-	6	4	10
4.	НАСЛЕЂЕ	-	-	-	-	-	-	-	-	2	6	6	2	8

УКУПНО	8	8	10	8	4	6	8	6	8	6	42	30	72

Уџбеници:
Милутин Мићић, Гордана Мићић, Ликовна култура 4, уџбеник за 4. разред основне школе, Нови Логос, Београд, 2020.

ЗАДАЦИ наставе ликовне културе
- настава ликовне културе има задатак да развија способност ученика за опажање облика, величина, светлина, боја, положаја облика у природи; - да развија памћење, повезивање опажених информација, што чини основу за увођење у визуелно мишљење; - стварање услова за разумевање природних законитости и друштвених појава; - стварати услове да ученици на сваком часу у процесу реализације садржаја користе технике и средства ликовно - визуелног изражавања; - развијање способности за препознавање традиционалне, модерне, савремене уметности; - развијати ученикове потенцијале у области ликовности и визуелности, те му помагати у самосталном изражавању коришћењем примерених техника и средстава; - развијати љубав према вредностима израженим у делима свих облика уметности; - да ствара интересовање и потребу за посећивање изложби, галерија, музеја и чување културних добара; - да осетљивост за ликовне и визуелне вредности коју стичу у настави, ученици примењују у раду и животу; - развијати сензибилитет за лепо писање; - развијати моторичке способности ученика.
ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ
- разликовање и повезивање дводимензионалних и тродимензионалних облика; - грађење искуства и критеријума према захтевима ликовних уметности и ликовних појава у животу; - усвајање знања о боји, ликовним техникама и креативног практичног рада са односима боја; - усклађивање ликовног рада са другим медијима (звуком, покретом, литерарним изразом и сценским амбијентима); - препознавање ликовних техника.

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ИСХОДИ

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ** **ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
- поштује инструкције за припремање, одржавање и одлагање материјала и прибора; - изражава замисли, интересовања, сећања, емоције и машту традиционалним ликовним техникама; - користи амбалажу и предмете за једнократну употребу у стваралачком раду; - примени, у стваралачком раду, основна знања о композицији; - користи одабрана уметничка дела и	**КОМПОЗИЦИЈА**	Елементи композиције – облик, боја, линија, текстура, светлина (валер); Положај елемената у композицији – хоризонтални, вертикални, дијагонални; Материјали и технике – графитна оловка, туш и четка, туш и перо, акварел, гваш, темпере, фротаж, колаж, деколаж, асамблаж, меки материјали.
	СПОРАЗУМЕВАЊЕ	Хералдика – застава, грб, печат; Пиктограми;

визуелне информације као подстицај за стваралачки рад; - тумачи једноставне знаке, симболе и садржаје уметничких дела; - разговара о значају одабраног уметника, уметничког дела, споменика и музеја; - учествује у планирању и реализацији ликовног пројекта или радионице; - разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може применити.		Споразумевање сликом.
	НАСЛЕЂЕ	Споменици природе и споменици културе у Србији; Археолошки локалитети, замкови и утврђења, манастири, музеји; Познати уметници и најзначајнија дела.
	СЦЕНА	Сценографија за позориште, филм и телевизију; Елементи сценографије.

ТЕМА	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
Композиција	компетенција за учење, комуникација, естетичка, решавање проблема, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву
Споразумевање	
Наслеђе	
Сцена	

Предмет: МУЗИЧКА КУЛТУРА

Разред: ЧЕТВРТИ

Циљ:
- развијање интересовања, музичке осетљивости и креативности;
- оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања;
- развијање осетљивости за музичке вредности упознавањем музичке традиције и културе свог и других народа

Задаци:
- неговање способности извођења музике (певање/свирање);
- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука; - подстицање стваралачког ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике);
- упознавање традиционалне и уметничке музике свог и других народа;
- развијање критичког мишљења;
- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности.

Назив предмета **МУЗИЧКА КУЛТУРА**
Циљ учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа
Разред ч**етврти**
Годишњи фонд часова **36**, односно 1 час недељно

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ШКОЛСКЕ 2021/2022. ГОДИНЕ

ОБЛАСТ ТЕМА МОДУЛ		МЕСЕЦ										обрада	утврђивање	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	Ризмички сат	4	4	5	2	-	-	-	-	-	-	10	5	15
2.	Музиколовци	-	-	-	2	1	3	2	-	-	-	6	2	8
3.	Музикомоти – ватор	-	-	-	-	-	-	3	3	2	-	6	2	8
4.	Музика ти увек треба	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	3	2	5
УКУПНО		4	4	5	4	1	3	5	3	4	3	25	11	36

* Напомена: Часови музичке културе конципирани су тако да на сваком часу комбинујемо садржаје различитих наставних области: слушање музике, извођење музике и музичко стваралаштво.

Уџбеници:
Драгана Михајловић Бокан, Марина Ињац, Музичка култура 4, уџбеник за 4. разред основне школе, Нови Логос, Београд, 2020.

ЗАДАЦИ наставе музичке културе
- неговање способности извођења музике (певање/свирање); - стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука; - подстицање стваралачког ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике); - упознавање традиционалне и уметничке музике свога и других народа; - развијање критичког мишљења; - упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности.
ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ
- певање песама по слуху; - певање песама солмизацијом; - обрада простих и сложенијих тактова; - слушање вредних дела уметничке и народне музике; - извођење дечје, народне и уметничке игре; - упознавање звукова разлиитих музичких инструмената; - свирање на дечјим музичким инструментима; - усвајање основе музичке писмености.

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

- опише своја осећања у вези са слушањем музике; - препознаје народну и уметничку музику; - опише улогу музике у медијима; - разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; - повеже карактер дела са избором инструмента и елементима музичке изражајности; - уочи контраст и понављање у музичком делу; - пева и свира по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; - примени изражајне музичке елементе; - осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу; - осмисли музички одговор на музичко питање; - осмисли једноставну мелодију на крећи задати текст; - изабере одговарајући музички садржај (од понуђених) према литерарном садржају; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - коментарише своје и туђе извођење музике; - самостално или уз помоћ одраслих користи предности дигитализације; - учествује у школским приредбама и манифестацијама.	**СЛУШ АЊЕ МУЗИКЕ**	Композиције различитог карактера; Елементи музичке изражајности (инструмент, глас, мелодијска линија, темпо, ритам, динамика); Вокална и инструментална музика (композиције домаћих и страних композитора); Дела фолклорне традиције српског и других народа; Музичка прича; Музика у служби других медија; Музички бонтон; Музика и здравље;
	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Музичке игре (дидактичке); Певање песама различитог садржаја и карактера по слуху; Певање и свирање песама из нотног текста; Свирање песама по слуху на дечјим инструментима и/или на другим инструментима; Народни инструменти нашег и других народа; Музичке драматизације; Свирање инструменталних аранжмана на дечјим инструментима и на алтернативним изворима звука; Динамика (крешендо, декрешендо); Темпо (*Andante*. *Moderato*. *Allegro*); Боја (различити гласови и инструменти); Трајање (цела нота и пауза, нота четвртине са тачком); Савладавање тонске висине и солмизације у обиму *це*^{1}-*це*^{2}. Тактирање у 3/4 и 4/4 такту; *Це-дур* лествица; Репетиција, прима и секонда волта.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Једноставна ритмичка и мелодијска пратња; Музичка питања и одговори и музичка допуњалка; Звучна прича на основу познатих музичких садржаја, звучне ономатопеје и илустрације на крећи литерарни текст (учење у контексту); Креирање покрета уз музику коју ученици изводе; Креирање мелодије на одабрани текст.

ТЕМА	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
Ритмички сат	Рад са подацима и информацијама; дигитална; вештина комуникације; вештина сарадње; естетичка.
Музиколовци	Естетичка; вештина сарадње; еколошка; дигитална; рад са подацима и информацијама; решавање проблема; вештина комуникације.
Музикомотиватор	Дигитална; естетичка; еколошка; вештина сарадње; рад са подацима и

	информацијама; решавање проблема; вештина комуникације.
Музика ти увек треба	Дигитална; решавање проблема; естетичка; вештина сарадње.

Предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Назив предмета **ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ**

Циљ учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада

Разред ч**етврти**

Годишњи фонд часова **108**, односно 3 часа недељно

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ШКОЛСКЕ 2021/2022. ГОДИНЕ

ОБЛАСТ/ТЕМА		МЕСЕЦ										обучавање	Увежбавање	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1. ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Батерија тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	НА СВИМ ЧАСОВИМА		
										2	4	-	6	6
2.МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Атлетика	7	2	3		2		3	7	3	1	9	19	28
	Спортска гимнастика	1		3	7	2	3	8	3	1		13	15	28
	Основе тимских, спортских и елементарних игара	5	6	2	5	1			3	3	3	13	15	28
	Плес и ритмика		4	2		4	2	2				6	8	14
	Полигони		1		1			1			1	-	4	4
3. ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА	Култура вежбања и играња	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	НА СВИМ ЧАСОВИМА		
	Здравствена Култура													
УКУПНО		13	13	10	13	9	5	14	13	9	9	41	67	108

ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА
- подстицање раста, развоја и утицање на правилно држање тела; - стицање моторичких способности; - развој и усавршавање моторичких способности; - стицање теоријских знања неопходних за њихово усвајање ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаног циљем овог васпитно-образовног подручја; - формирање морално-вољних квалитета личности; - оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада; - стицање и развијање свести о потреби здравља, чувања здравља и заштити природе и човекове средине.
ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ
- усмерени развој основних моторичких способности, првенствено брзине и координације; - усмерено стицање и усавршавање моторичких умења и навика предвиђених програмом физичког васпитања (у елементарним играма, ритмици, плесним вежбама, вежбама на тлу…); - примена стечених знања, умења и навика у сложенијим условима (игра, такмичење…); - задовољавање основних дечјих потреба за кретањем и игром; - естетско изражавање кретњом и доживљавање естетских вредности; - усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика.

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ИСХОДИ

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ ТЕМА**		**САДРЖАЈИ**
- примени једноставне вежбе (вежбе обликовања); - правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кратања; - комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима;	**ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ**		Вежбе за развој снаге са реквизитима и без реквизита; Вежбе за развој покретљивости са реквизитима и без реквизита; Вежбе за развој аеробне издржљивости; Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге; Вежбе за развој координације; Национална батерија тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности; Моторичке вештине и игре у развоју моторичих способности.
- коригује сопствено држања тела на основу савета наставника; - правилно држи тело;	**МОТОРИЧКЕ**	Атлетика	Техника трчања; Истрајно трчање; Скок удаљ згрчном техником; бацање лоптице из залета; Скок увис прекорачном техником; Тробој.

- правилно подиже, носи и спушта терет; - изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; - изведе дечји и народни плес; - користи терминологију вежбања; - поштује правила понашања на вежбалиштима; - поштује мере безбедности током вежбања; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; - примени правила игре; - навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; - прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; - уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања и у другим ситуацијама; - правилно изводи и контролише покрете у различитим крета- њима; - прати промене у тежини и висини код себе и других; - препозна здравствено стање када не треба да вежба; - примењује хигијенске мере пре, у току и наконвежбања и другим животним ситуацијама; - уредно одржава простор у коме живи и борави; - користи здраве намирнице у исхрани; - повезује различита вежбања са њиховим утицајем на здравље;		Спортска гимнастика	Вежбе на тлу: вежбе и комбинације; Прескоци и скокови (прескок разношка); Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе променама висова и упора; Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди; Проширени садржаји: Вежбе на тлу: летећи колут из места и састав.
		Основе тимских, спортских и елементарних игара	Мини-рукомет; Футсал – „мали фудбал”; Основни елементи кошарке и мини кошарка; Основни елементи одбојке; Јаџент.
		Плес и ритмика	Вежбе вијачом; Вежбе лоптом; Вежбе се обручем; Народно коло „Моравац” Народно коло из краја у којем се школа налази
		Пливање	Основна обука пливања; Скок на ноге.
		Полигони	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Култура вежбања и играња	Основна правила: мини-рукомета и футсала, ошарке, мини-кошарке и одбојке; Понашање према осталим учесницима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе); Чување и одржавање материјалних добара; Постављање, склањање и чување справа и реквизита неопходних за вежбање; „Ферплеј” (навијање, победа, пораз, толеранција); Значај вежбања у породици; Вежбање у слободно време.

- препозна лепоту покрета у вежбању; - придржава се правила вежбања; - вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању; - користи научена вежбања у рекреацији породице; - правилно реагује у случају повреде у школи; - учествује у предлагању садржаја и начина рада.		Здравствено васпитање	Правилно држање тела и здравље; Значај вежбања за пеавилан рад срца и плућа; Мишићи и зглобови тела; Хигијена простора за вежбање; Исхрана и вежбање; Значај лекарских прегледа за вежбање; Поступање у случају повреде (обавестити наставника и друго).

ОБЛАСТ ТЕМА МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА
1. ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	компетенција за целоживотно учење естетска компетенција брига за здравље	ФВ.1.1.1.Унапређује моторичке способности; ФВ.1.1.2.Правилно изводи једноставније вежбе обликовања, са и без реквизита; ФВ.1.1.3.Разуме значај правилног држања тела за здравље; ФВ.2.1.1.Примењује самостално научени комплекс јутарње гимнастике ФВ.3.1.1.Правилно изводи најмање један комплекс вежби обликовања и приказује вежбе за поједине делове тела.
2. МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	компетенција за целоживотно учење вештина комуникације решавање проблема естетска компетенција вештина сарадње	ФВ.1.2.1.Правилно трчи варијантама технике трчања на кратке, средње и дуге стазе и мери резултат; ФВ.1.2.2.Зна правилно да скаче удаљ згрчном варијантом технике и мери дужину скока; ФВ.1.2.3.Зна правилно да скаче увис пркорачном варијантом технике; ФВ.1.2.4.Правилно изводи вежбе на тлу; ФВ.1.2.5. Ученик/ученица правилно баца лоптицу и вортекс и мери дужину хица; ФВ.1.2.6.Правилно изводи вежбе на греди и шведској клупи; ФВ.1.2.7.Познаје правила спортских и елементарних игара; ФВ.2.2.1. Зна терминологију, значај трчања, основе тренинга и пружа прву помоћ; ФВ.2.2.2.Правилно изводи прескоке; ФВ.2.2.3.Правилно изводи упоре и висове; ФВ.2.2.4.Правилно изводи основне ритмичке вежбе са лоптом, вијачом и обручем; ФВ.2.2.5.Правилно изводи плес и народно кола предвиђена за четврти разред; ФВ.2.2.6.Игра Мини - рукомет, “Футсал”- мали фудбал, кошарку, одбојку и Јаџент, примењујући основну технику, неопходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопствену личност уз поштовање других ; ФВ.3.2.1.Игра Мини - рукомет, “Футсал”- мали фудбал, кошарку, одбојку и Јаџент, примењујући виши ниво технике, већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других.

3. ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	вештина комуникације вештина за живот у демократском друштву естетска компетенција вештина сарадње брига за здравље	ФВ.1.3.1.Зна основне појмове везане за физичко вежбање ФВ.1.3.2.Познаје основна начела безбедности у сали, на игралишту и учионици; ФВ.1.3.3.Примењује здравствено-хигијенске мере; ФВ.2.3.1.Зна основна правила Мини - рукомета, “Футсала”, кошарке, одбојке и Јаџента; ФВ.2.3.2.Позитивно вреднује успешне потезе и уложени труд свих учесника у игри, уз подстицање свих учесника у игри; ФВ.3.3.1.Зна утицај физичког вежбања; ФВ.2.3.2. Испољава заинтересованост за физичко вежбање, ФВ.3.3.1. Испољава позитиван став према физичком вежбању у свакодневном животу; ФВ.3.3.2. Доказује се кроз физичко вежбање; ФВ.3.3.3. Испољава позитиван став према сарадњи са другима у реализацији различитих задатака Физичког и здравственог васпитања

Назив програма ПРОЈЕКТНА НАСТАВА

Циљ: Планом наставе и учења у првом циклусу основног образовања и васпитања дефинисана је Пројектна настава као облик образовно-васпитног рада којим се развијају опште међупредметне компетенције уз употребу информационо-комуникационих технологија. Усмерена је на достизање исхода који се првенствено односе на логичко и критичко мишљење као и припрему ученика за лако сналажење у свету технике, технологије и рачунарства, како у свакодневном животу, тако и у процесу учења. У складу је са општим исходима образовања и васпитања и у функцији је когнитивног, афективног и социјалног развоја ученика.

Разред **четврти**

Годишњи фонд часова **36**

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

ТЕМАТСКИ ПЛАН НАСТАВНОГ РАДА
ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ГОДИШЊЕГ ФОНДА ЧАСОВА

ПРОЈЕКТНА ТЕМА		МЕСЕЦ										СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	
1.	**Разгледница мога краја**	**2**										**2**
2.	**Вишенаменска учионица**	**2**										**2**
3.	**Одељенске збирке задатака**		**2**	**Подела задатака, а израда задатака током целе школске године**								**2**
4.	**Најлепши споменици природе**		**2**									**2**
5.	**Корисна и фина еко - куповина**			**2**								**2**
6.	**Култура живљења**			**3**	**1**							**4**
7.	**Ознаке за поклоне**				**2**							**2**
8.	**Покретне слике на радост публике**				**1**	**1**						**2**
9.	**Трагом прошлости**					**1**	**2**					**3**
10.	**И рукотворине су умотворине**						**1**	**1**				**2**
11.	**Од жара до пожара**							**3**	**1**			**4**
12.	**Наше кућице**								**2**	**1**		**3**
13.	**Млади извиђачи**									**1**		**1**
14.	**Трагање је знање**									**1**		**1**
15.	**Извори светлости**									**1**	**1**	**2**
16.	**Летопис нашег одељења**										**2**	**2**
УКУПНО		**4**	**4**	**5**	**4**	**2**	**3**	**4**	**3**	**4**	**3**	**36**

Годишњи план Пројектне наставе садржи број часова распоређених по месецима и темама које ће бити понуђене ученицима. То је тзв. полуструктуирани тип пројекта у коме је могуће унапред планирати одређени број тема.

ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	**ПРОЈЕКТНА ТЕМА**	**Пројектни продукти**
- учествује у прикупљању фотографија, материјалних, писаних и обичајних извора прошлости свога краја, - осмисли дизајн разгледнице свога краја, - сними видео-клип ознаменитости свога краја и да га опише кроз мини-репортажу.	**Разгледница мога краја**	Фотографије, филм, разгледница, изложба, културно-уметнички програм
- изради учионички кутак одређене намене, - прати активности у оквиру одређене секције, - планира и реализује учионички догађај, - процењује успешност одређеног догађаја.	**Вишенаменска учионица**	Полица за књиге, библиотека, плакат, предмети од рециклажног материјала, цветни аранжман, дипломе, лабораторијски прибор, снимци изведених огледа, снимак представе
- саставља програмске задатке; - усклађује графичке и сликовне приказе као помоћ у изради задатка и додатна појашњења, - дизајнира насловну страну и корице збирке, - бодује задатке и израђује скале за оцењивање.	**Одељењске збирке задатака**	Задаци, корице, одељењске збирке (штампани и дигитални облик), илустрације, графички прикази
- претражи на интернету споменике природе, - разврста, прикупи фотографије и текстове о њима, - представи их у облику презентације широј јавности.	**Најлепши споменици природе**	Фотографије, текстови, ППТ презентација
- анализира декларацију производа, - препозна ознаке којима утврђује да ли је производ еколошки, - препозна који производ је здравији за људску употребу, - препозна која је амбалажа производа биоразградива и погодна за рециклажу. - развија еколошку свест и одговоран однос према природи у складу са начелима одрживог развоја и шири еко-маркетинг.	**Корисна и фина еко-куповина**	Декларације производа, табела за анализу декларације производа, извештаји, колекције еко-производа, ППТ презентација
- направи колекцију фотографија одевних комбинација, - направи колекцију фотографија обуће по врсти, - формира збирку фотографија уређења ентеријера, - направи минијатурни ћилим од вунице, - извезе фигуру на тканини, извезе гоблен.	**Култура живљења**	Збирка фотографија, албуми, ћилим, везена фигура, снимак модне ревије, производи од употребних предмета
- изабере материјал за рад, - да одреди намену ознаке за поклоне, - да користи одговарајућу сликарску технику, - да осмисли и креира изглед ознаке за поклоне, - развија смисао за естетику при стварању употребног предмета.	**Ознаке за поклоне**	Ознаке за поклоне, поклони, изложба, фотографије

- разликује неми и звучни филм, - разликује одређене филмске жанрове, - уочавају повезаност уметности глуме, фотографије и музике у филму, - заузимају критички став према уметничким делима.	**Покретне слике на радост публике**	Колажни приказ фотографија, плакат, процесни пано, биоскопска представа, анкета, ППТ презентација
- прикупи информације и фотографије о одређеним догађајима из прошлости Србије, - хронолошки прикаже и изложи информације о догађајима из прошлости, - пронађе занимљивости и анегдоте из живота славних личности наше прошлости, - одглуми личност из прошлости (монодрама, игроказ...).	**Трагом прошлости**	Фотографије, текст, снимак игроказа, монодраме, ППТ презентација
- направи оригами фигуру, - направи киригами фигуру, - истка вунени ћилим, - направи цветни аранжман (икебану), - направи изложбу радова, - направи електронски албум, - постави рад на сајт школе.	**И рукотворине су умотворине**	Фотографије, филм, разгледница, изложба, културно-уметнички програм
- разликује врсте пожара, - препозна гориве материје, - научи ознаке за обележавање горивих материја, - примени основне мере заштите од пожара.	**Од жара до пожара**	Текстови, процесни пано, фотографије, ППТ презентација, снимак и фотографије предавања, снимак гашења пожара
- прошири знања о врстама кућа кроз време, - развија способност за израду макета, - усвоји технику израде макета и креативност, као и испољавање естетике у раду, - организује изложбу стваралаштва.	**Наше кућице**	Решење скривалице, цртежи – идеје ученика, макете кућица фотографије, ППТ презентација
- учествује у организацији камповања, - склопи и расклопи шатор, - храни се у природи, - обавља дужности извиђача у кампу, - води дневник извиђача, - обликује природне материјале у сувенире.	**Млади извиђачи**	Фотографије, снимци, химна, природни сувенири, дневник извиђача
- уочи, прати и приказује трагове биљака и животиња у природи, - класификује трагове према изгледу, - опише открића у вези са траговима, - направи збирку слика са информацијама о траговима, - сними трагове, - направи калуп трага животиња.	**Трагање је знање**	Игра меморије, апликације – симболи група, фотографије, збирка пера, ППТ презентација, снимци, пано
- разликује својства природних и вештачких извора светлости, - зна настанак и развој вештачких извора светлости и њихово коришћење, - правилно употребљава природне и вештачке	**Извори светлости**	ППТ презентација, свеће, слике, неонске сијалице, ласер, флуоросцентне цеви, фотографије, пано

изворе светлости (превенција, економичност, еколошки приступ).		
- направи хроношки приказ догађаја кроз збирке фотографија, презентацију, дипломе, записе и сл.	**Летопис нашег одељења**	ППТ презентација, програм за крај школске године

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПЛАНА

Тип пројекта	Пројектна настава која ће се спроводити у 4. разреду обухвата полуструктуиран тип пројекта са ограниченим и унапред понуђеним темама. С обзиром на узраст, наставник, у великој мери дефинише методологију рада и сам одређује које ће материјале дати ђацима, а које ће они сами пронаћи. Ученицима ће бити понуђен одређен број тема на нивоу једног месеца, а у складу са планираном временском артикулацијом и интересовањима ученика планирати одговарајући пројекат. Распоред тема је усклађен са садржајима и исходима наставних предмета, али се њихов распоред може мењати.
Циљеви пројектне наставе	Пројектна настава је усмерена на достизање исхода који се првенствено односе на: - логичко и критичко мишљење; - припрему ученика за лако сналажење у свету технике, технологије и рачунарства, како у свакодневном животу, тако и у процесу учења. - развијање међупредметне компетенције, тимски рад, решавање проблема, сарадње, предузетништва - унапређивање постигњућа у конкретним наставним предметима: ученици боље разумеју, мотивисанији су за рад и истраживање, повезују ствари, примењују научено.
Очекивани исходи	План пројектне наставе је заснован на исходима, односно на ученичким постигнућима у процесу изучавања различитих предмета у 4. разреду, приликом чега ће се, на овим часовима, тематски повезивати садржаји тих предмета уз употребу информационо-комуникационих технологија.
Код планирања пројекта потребно је дефинисати:	тип пројекта, његов циљ (шта се жели постићи), област којом се бави пројекат и повезаност са наставним предметима (нацрт- на чему ће се радити), његове садржаје, активности ученика (шта ће се радити), поделу задужења, потребна средства, динамику рада по фазама, начине реализације (разрада идеје, презентација, организовање базара ...), начине провере остварености циља и све што је потребно за успешно спровођење оваквог типа наставе.

Вредновање ученика у пројектној настави	Пројектна настава се описно оцењује тростепеном скалом, али се учешће ученика прати и веднује у циљу стварања опште слике о њиховим постигнућима. Посебно се прати напредовање ученика у способности сарадње са другим ђацима, поштовања договореног, као и коришћења различитих извора информација и употребе ИКТ-а.

4.7. Програми обавезних изборних предмета у четвртом разреду

Предмет: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Разред: ЧЕТВРТИ

Циљ:Подстицање развоја сазнања о себи, о сопственим осећањима и потребама, изградити код ученика сазнања, умења, способности и вредности неопходне за формирање аутономне, компонентне, одговорне и креативне личности, отворене за договор и сарадњу, која поштује себе и друге

Задаци:

- Познавање својих права и слободе
- Разумевање појма идентитета
- Разумевање појма одговорности
- Познавање најважнијих обележја своје културе
- Познавање основних обележја демократског процеса
- Познавање значења појма једнакости у контексту расних, културних, нациналних, верских и
- Заинересованост за свет око себе и отвореност према разликама

Назив програма **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**

Циљ наставе и учења Грађанског васпитања је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске и локалне заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва

Разред **четврти**

Годишњи фонд часовА **36 часова**, односно 1 час недељно

Наставне теме		Број часова		
		обрада	**вежба, понављ. утврђ. систематизациј**	**укупно**
1.	Подстицање групног рада, договарања и сарадње са вршњацима и одраслима	-	2	**2**
2.	Универзално важење дечјих права	-	8	**8**

3.	Заједно стварамо демократску атмосферу у нашем разреду, школи	-	10	**10**
4.	Живим демократију, демократска акција	-	11	**11**
5.	Међузависност и развијање еколошке свести	-	3	**3**
6.	Евалуација	-	2	**2**
	УКУПНО		**36**	**36**

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА
- разумевање и усвајање следећих најважнијих појмова: дечја и људска права и слободе; идентитет; друштвена одговорност; различитост култура; једнакост; право и правда; мир, сигурност и стабилност; демократија; - вештине и способности: примена појмова – примерена употреба у комуникацији: критичко мишљење – преиспитивање информација, поставки и ставова; јасно и разговетно исказивање личних ставова; самостално доношење одлука и извођење закључака; саосећајна комуникација; умеће истраживања; тимски рад; ненасилно решавање сукоба; руковођење; учешће у процесу одлучивања од заједничког интереса; - ставове и вредности: приврженост демократским начелима и поступцима; приврженост мирољубивом и конструктивном решавању проблема; спремност на заступање и заштиту својих и туђих права; спремност на преузимање одговорности за своје поступке; заинтересованост за свет око себе; спремност на помоћ онима који су у невољи и саосећање са другима; спремност на супротстављање предрасудама, дискриминацији и неправди.

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ИСХОДИ

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ** **ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
- разликује примере одговорног и неодговорног понашања људи према животној средини; - се понаша у свакодневним ситуацијама на начин који уважава животну средину и рационалну потрошњу ресурса; - образложи важност информисања о стању животне средине и начинима њене заштите; - аргументује добити од заједничког живота људи припадника различитих култура; - наведе елементе традиције и културе свог	**ЉУДСКА ПРАВА** **Ја и други на планети Земљи**	**Планета Земља припада свима који на њој живе** Узајамни утицај природе и човека; Потребе појединца и опште добро – задовољавање људских потреба без угрожавања будућих генерација; Одговоран однос према свету у коме живимо – Мисли глобално делуј локално; **Право на здраву животну средину** Трећа генерација људских права. Вредности на којима почива - право на живот у здравој животној средини; право на одржив економски развој; право на рационално коришћење природних и енергетских ресурса; право на спречавање свих облика загађивања животне средине; право на доступност информација о стању животне средине.

народа и покаже интересовање и поштовање за друге културе и традиције; - образложи значај подршке избеглицама и мигрантима да у новој средини сачувају свој језик, традицију, културу; - наведе примере из свакодневног живота којима се илуструје сусретање различитих култура; - дискутује о томе како непознавање других култура утиче на настанак стереотипа, предрасуда и дискриминације; - препознаје примере прекомерне потрошње; - препознаје у медијима поруке које подстичу прекомерну потрошњу, посебно деце и младих; - критички разматра појаву бацања хране и расипања воде; - процењује важне чињенице производима које купује читајући декларацију и води рачуна о односу цене и квалитета; - испољи заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду; - учествује у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању.	**ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО** **Култура и традиција**	**Култура и традиција** Материјално и нематеријално наслеђе једне заједнице настало под утицајем свих народа који су ту живели и сада живе. **Културни идентитет** Неговање традиције и културе сопственог народа и поштовање традиције и културе других. **Мултикултуралност и интеркултуралност** Живот поред људи других култура или заједнички живот са њима. **Избеглице и мигранти** Недовољно кретање људи из једне у другу културну заједницу; Непознавање других култура као основ за развој стереотипа, предрасуда и дискриминације; Уклопити се у нову средину, а сачувати свој културни идентитет. **Сусретање култура** Сусретање и прожимање различитих култура без губљења културног идентитета.
	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ **Прекомерна потрошња**	**Потрошачко друштво** Стварне потребе и прекомерна потрошња; Неравнотежа - гладни и жедни у свету у којем се храна баца а вода расипа; Амбалажа важнија од садржаја - гомилање отпада; Притисак произвођача - нови модели новог модела. Деца - омиљена циљна група произвођача. **Медији и потрошачка култура** Поруке медија у подстицању потрошње; Деца у рекламама. **Права потрошача** Информације од значаја за потрошаче; Однос цене и квалитета производа; Права и одговорности потрошача; Заштита потрошачких права.
	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ **Еколошка акција**	**Планирање и извођење еколошке акције** Одређивање циља и израда плана акције. Извођење и документовање акције. Промоција акције на нивоу школе. Вредновање акције.

Методе рада:

- Искуствено учење – преношење аутентичних доживљаја и ставова кроз размену у групи а не преношење готових знања.
- Ировни контекст – истраживање разноврсних решења за проблеме кроз игру.
- Метода партиципације и интеракције - стицање самопоуздања и разговетно изношење својих ставова.
- Метода рефлексије – испитивање својих и туђих ставова, јачање вештине доказног мишљења као темеља процеса преговарања.

Облици рада:
- рад у пару,
- рад у групи,
- размена у великој групи – одељењу,
- рад целог разреда,

- индивидуални рад.

При реализацији васпитно образовнограда важно је водити рачуна о:
- распореду седења који омогућава свим ученицима да виде једни друге
- настава се изводи по редоследу наставних јединица
- ученици се не оцењују бројчаним оценама.

Предмет: ВЕРСКА НАСТАВА

Разред: ЧЕТВРТИ

ЦИЉ
Примарни циљ предмета је да ученици стекну знање о томе да постојање света има свој циљ – јединство свих створених биће међу собом и на крају са Богом, преко богочовека Исусса Христа.

ЗАДАЦИ
Ученици треба да:
а) изграде свест о томе да Бог општи са светом кроз човека Христа;
б) уоче да је Христос корпоративна личност;
в) запазе да у Цркви нико не може да постоји сам за себе, без заједнице са свима;
г) стекну појам о бићу као заједници;
д) схвате да је извор сваког греха егоизам, индивидуализам

Наставни предмет: Верска настава
Разред: четврти
Годишњи фонд часова: 36

IV разред основне школе

Наставна тема	**Циљ**	**Исходи - ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**

I **УВОД**	• упознавање ученика са садржајима и начином рада • мотивисање ученика за похађање часова верске наставе	*Когнитивни аспект*: • стекне основна сазнања о темама које ће се обрађивати у настави Православног катихизиса током четвртог разреда • уочи какво је његово предзнање из градива обрађеног у претходном разреду школовања *Афективни аспект*: • ученик ће желети да активно учествује на часовима верске наставе	1. Уводни час – Дружимо се са Богом и светима
Наставна тема	**Циљ**	**Исходи -** **ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**
II **ЦРКВА ЈЕ НАШ ИЗБОР**	• пружити ученицима неопходно знање да постојање света има свој циљ –да постане Црква • развијање свести ученика да је све створено да постоји у заједници са Богом • указати ученицима на значење речи Црква • развијање свести ученика да смо у Цркви позвани на живот у заједници	*Когнитивни аспект:* • уочи важност постојања заједнице • уочи разлику између Цркве и сваке друге заједнице • уочи да је Црква слободна заједница у којој учествују само они који то желе • да зна да се они који су у заједници са Христом називају хришћани и да је Црква њихова заједница • да зна да се заједница Бога, људи и природе зове Црква • уочи да изван Цркве свет не може постојати вечно *Афективни аспект:*	1. Заједница је основ живота 2. Црква је наш избор 3. Црква је заједница са Светом Тројицом 4. Црква је циљ стварања света (**опис н.ј**. заједница) 5. Свет изван заједнице са Богом (**опис н.ј** обрада приче "Из ја града у ти град") 6. Свет у заједници са Богом (**опис н.ј** - Црква - остварење циља - обрада приче "Из ја

		• ученик ће бити подстакнут да активно учествује у животу Цркве • ученик ће бити подстакнут да препознаје живот као дар Божји • ученик ће бити подстакнут да препознаје Живот Вечни као дар Божји	града у ти град")
Наставна тема	**Циљ**	**Исходи -** **ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**
III **ХРИСТОС НАС СВЕ ЗОВЕ**	• омогућити ученицима да уоче да Христос зове све људе у заједницу са Њим • указати ученицима на значај вере за остварење заједнице са Богом • омогућити ученицима да се упознају са новозаветним сведочанством о Христу и Апостолима	*Когнитивни аспект:* • уочи да нас Христос позива у лични однос - заједницу љубави • увиди да су апостоли људи који су слични нама • уочи да је вера основ заједнице са Богом • увиди да су Апостоли позивали људе у заједницу љубави са Христом • разуме значај Христовог оваплоћења (рађања) · Усвоји текст и мелодију песме „Звезда се засја“ *Афективни аспект:* • ученик ће бити подстакнут да доживети Христа као Личност која нам иде у сусрет	1. Христос позива Апостоле 2. Вера основ заједнице (**садржај н.ј** - Ап. Петар тоне) 3. Апостоли позивају свет 4.Човек само срцем јасно види (**садржај н.ј** –роман „Мали принц“, А. С. Егзипери) 5. Христос нас зове 6. Божић (**обрада** **песме** „Звезда се засја“)
Наставна тема	**Циљ**	**Исходи -** **ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**
	• омогућити ученицима да уоче да су светитељи наши путеводитељи ка Царству Божјем	*Когнитивни аспект:* • поступно изграђује свест о томе ко су светитељи • увиди да су сви позвани да буду	1. Светитељи - сведоци љубави Божје 2. Свети Сава -

IV **ДИВАН ЈЕ БОГ У СВЕТИМА** **СВОЈИМА**	• омогућити ученицима да уоче значај жеље за остваривање заједнице са Богом • указати ученицима да је Литургија заједница свих светих са Богом	светиетљи • уоче важност светитеља као наших узора за остваривање личног јединства са Богом • да зна какву важност Савине речи и дела имају за нас данас • уочи да је за остваривање јединства са Богом потребна искрена жеља • зна да је Литургија начин на који сви остварујемо заједницу са Богом • препозна да у нашу заједницу са Богом уводимо све оне (и све оно) што волимо *Афективни аспект:* • ученик ће бити подстакнут да следује светитељима Божјим и да буде добар човек • ученик ће бити подстакнут да препознаје љубав као највећу врлину	путеводитељ у живот вечни 3. Желим да видим Христа (**опис н.ј** – прича о Закхеју) 4. Свети Симеон Богопримац - сусрет са Христом 5. Литургија – путовање свих светих
Наставна тема	**Циљ**	**Исходи -** **ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**
V **ЗНАЧАЈ** **ВРЛИНСКОГ** **ЖИВОТА**	• омогућити ученицима да схвате грех као промашај циља • пружити ученицима могућност да разумеју да је самољубље извор греха • омогућити ученицима да уоче шта су врлине	*Когнитивни аспект:* • увиди да се грех јавља као последица одсуства истинске љубави • уочи да је грех наш погрешан избор • увиди шта је самољубље и по чему се оно разликује од љубави • увиди да без врлина нема	1. На путу светости (**опис н.ј** - грех као промашај циља) 2. Усавршавању нема краја (**опис н.ј** - последице пада у грех) 3. Пут ка вечности (**опис н.ј** - обрада приче Из Ти града у Небески

	• указати ученицима да врлине представљају прихватање Божје воље • пружити ученицима могућност да примете да они управљају својом вољом и праве личне изборе	љубави • уоче да је само врлинама могуће остварити однос љубави са Богом и људима • ученик ће упознати најважније хришћанске врлине • ученик ће увидети да врлине нису човеку дате, већ да се за њих треба трудити • ученик ће увидети да се и врлине усавршавају *Афективни аспект:* • ученик ће бити подстакнут да следује светитељима Божјим • ученик ће бити подстакнут да се труди да у себи развија хришћанске врлине	град) 4. Хришћанске врлине 5. Врлинослов - свети нас уче (**опис н.ј** - поуке светих)
Наставна тема	**Циљ**	**Исходи -** **ученик ће бити у стању да:**	**Наставне јединице**
VI **СА НАМА ЈЕ** **БОГ**	• пружити ученицима могућност да разумеју да је Црква икона Царства Божијег и да смо са Богом у најприснијој заједници на Светој Литургији • омогућити ученицима да уоче разлику између иконе и неке друге уметничке слике или фотографије • омогућити ученицима да изграде свест о томе	*Когнитивни аспект:* • уочи да служењем Литургије постајемо учесници Царства Божијег и сједињујемо се са Богом · упозна молитву «Царе небески» • увиди да сам изглед православног храма изображава јединство Неба и земље • уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса четвртог разреда основне школе	1. Васкрсење и Педесетница (**молитва: Царе** **небески)** 2. Црква је икона Царства Божијег 3. Црквена уметност - одсјај Царства Божијег

	да иконе сведоче будуће Царство Божије у садашњем веку • установити обим и квалитет знања стечених у току школске године из Православног катихизиса	*Афективни аспект:* • код ученика ће се развијати жеља за очувањем природе · ученици ће бити подстакнути да уреде школски простор најуспешнијим радовима • ученик ће бити подстакнут да и наредне године похађа часове Православног катихизиса	

4.8. Програми обавезних наставних предмета у петом разреду

Наставни предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Разред: ПЕТИ

П Е Т И Р А З Р Е Д

Српски језик

Циљеви наставе и учења српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању, тако што ће овладати основним законитостима српског књижевног језика, да стиче основна знања оулози и значају језика у националној култури и изградњи националног идентитета; да кроз читање и тумачење књижевних дела из српске и светске баштине развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање, подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у српској и светској култури, негује љубав према српском језику и књижевности; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
КЊИЖЕВНОСТ	− разликује књижевни и некњижевни текст; упоређује одлике фикционалне и нефикционалне књижевности − чита са разумевањем и опише свој доживљај различитих врста књижевних дела − чита са разумевањем одабране примере осталих типова текстова − одреди род књижевног дела и књижевну врсту − разликује карактеристике народне од карактеристика уметничке књижевности − разликује реалистичну прозу и прозу засновану на натприродној мотивацији − анализира елементе композиције лирске песме (строфа, стих); епског дела у стиху и у прози (делови фабуле – поглавље, епизода; стих); драмског дела (чин, сцена, појава) − разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца − разликује облике казивања	**ЛИРИКА** **Лектира** 1. Народна песма: *Вила зида град* 2. Народне лирске песме о раду (избор); народне лирске породичне песме (избор) 3. Бранко Радичевић: *Певам дању, певам ноћу* 4. Милица Стојадиновић Српкиња: *Певам песму* 5. Душан Васиљев: *Домовина*/ Алекса Шантић: *Моја отаџбина* 6. Војислав Илић: *Зимско јутро* 7. Милован Данојлић: *Шљива /* Десанка Максимовић: *Сребрне плесачице* 8. Пеђа Трајковић: *Кад књиге буду у моди* **Књижевни термини и појмови** Песник и лирски субјекат.

КЊИЖЕВНОСТ	– увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике – одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевно-уметничком тексту – процени основни тон певања, приповедања или драмске радње (шаљив, ведар, тужан и сл.) – развија имагинацијски богате асоцијације на основу тема и мотива књижевних дела – одреди тему и главне и споредне мотиве – анализира узрочно-последично низање мотива – илуструје особине ликова примерима из текста – вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове – илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима – уважава националне вредностии негује српску културноисторијску баштину – наведе примере личне добити од читања – напредује у стицању читалачких компетенција – упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст	Мотиви и песничке слике као елементи композиције лирске песме. Врста строфе према броју стихова у лирској песми: катрен; врста стиха по броју слогова (десетерац и осмерац). Одлике лирске поезије: сликовитост, ритмичност, емоционалност. Стилске фигуре: епитет, ономатопеја. Врсте ауторске и народне лирске песме: описне (дескриптивне), родољубиве (патриотске); митолошке, песме о раду (посленичке) и породичне. **ЕПИКА** **Лектира** 1. Народна песма: *Свети Саво* 2. Народна песма: *Женидба Душанова* (одломак о савладавању препрека заточника Милоша Војиновића) 3. *Еро с онога свијета* 4. *Дјевојка цара надмудрила* 5. Милован Глишић: *Прва бразда* 6. Стеван Сремац: *Чича Јордан* (одломак) 7. Бранко Ћопић: *Поход на Мјесец* 8. Иво Андрић: *Мостови* 9. Данило Киш: *Дечак и пас* 10. Горан Петровић: *Месец над тепсијом* (први одломак приче „Бели хлеб од претеривања” и крај приче који чине одељци „Можеш сматрати да си задобио венац славе” и „Мрави су вукли велике трошице тишине”) 11. Антон Павлович Чехов: *Шала*
КЊИЖЕВНОСТ		**Књижевни термини и појмови** Писац и приповедач. Облици казивања: приповедање у првом и трећем лицу. Фабула: низање догађаја, епизоде, поглавља. Карактеризација ликова – начин говора, понашање, физички изглед, животни ставови, етичност поступака. Врсте епских дела у стиху и прози: епска народна песма, бајка (народна и ауторска), новела (народна и ауторска), шаљива народна прича.

КЊИЖЕВНОСТ		Врста стиха према броју слогова: десетерац. **ДРАМА** **Лектира** 1. Бранислав Нушић: *Кирија* 2. Душан Радовић:*Капетан Џон Пиплфокс* 3. Љубиша Ђокић: *Биберче* **Књижевни термини и појмови** Позоришна представа и драма. Чин, појава, лица у драми, драмска радња. Сцена, костим, глума, режија. Драмске врсте:једночинка, радио- -драма. **НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ** (бирати до 2 дела) 1. Вук Ст. Караџић: *Моба и прело* (одломак из дела *Живот и обичаји народа српскога*) 2. Доситеј Обрадовић: *О љубави према науци* 3. М. Петровић Алас: *У царству гусара* (одломци) 4. Милутин Миланковић: *Успомене, доживљаји, сазнања* (одломак) 5. Избор из енциклопедија и часописа за децу **ДОМАЋА ЛЕКТИРА**: 1. *Епске народне песме* (о Немањићима и Мрњавчевићима – преткосовски тематски круг) 2. *Народне бајке, новеле, шаљиве народне приче* (избор)*;* кратке фолклорне форме (питалице, брзалице, пословице, загонетке) 3. Бранислав Нушић: *Хајдуци* 4. Данијел Дефо: *Робинсон Крусо* (одломак о изградњи склоништа) 5. Марк Твен: *Доживљаји Хаклберија Фина / Краљевић и просјак / Доживљаји Тома Сојера* 6. Избор ауторских бајки (Гроздана Олујић; Ивана Нешић: *Зеленбабини дарови* (одломци)) 7. Игор Коларов: *Аги и Ема* 8. Избор из савремене поезије за децу (Александар Вучо, Мирослав Антић,

КЊИЖЕВНОСТ			Драгомир Ђорђевић, Владимир Андрић, Дејан Алексић...) **Допунски избор лектире** (бирати до 3 дела) 1. Јован Јовановић Змај: *Песмо моја* (из *Ђулића*) 2. Стеван Раичковић: *Велико двориште* (избор) / *Мале бајке* (избор) 3. Иван Цанкар: *Десетица* 4. Љубивоје Ршумовић:*Ујдурме и зврчке из античке Грчке* (избор) / Густав Шваб: *Приче из старине* 5. Џон Р. Р. Толкин: *Хобит* (одломци) 6. Никол Лезије: *Тајна жутог балона* 7. Корнелија Функе: *Господар лопова* (одломак) 8. Вида Огњеновић: *Путовање у путопис* (одломак) 9. Владислава Војновић: *Приче из главе* (избор, осим приче *Позориште*) 10. Дејан Алексић: *Музика тражи уши* (избор) / *Кога се тиче како живе приче* (избор) 11. Јован Стерија Поповић: *Лажа и паралажа* (одломак о Месечевој краљици) и Едмон Ростан: *Сирано де Бержерак* (одломак о путу на Месец) Дело завичајног аутора по избору.
ЈЕЗИК	**Граматика (морфоло-гија, синтакса)**	**По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:** - разликује промењљиве речи од непромењљивих - разликује категорије рода, броја, падежа речи које имају деклинацију - разликује основне функције и значења падежа - употребљава падежне облике у складу са нормом - употребљава глаголске облике у складу са нормом - разликује основне реченичне чланове (у типичним случајевима)	Промењљиве речи: именице, заменице, придеви, бројеви (с напоменом да су неки бројеви непромењљиви), глаголи; непромењљиве речи: прилози (с напоменом да неки прилози могу имати компарацију) и предлози. Именице – значење и врсте (властите, заједничке, збирне, градивне; мисаоне, глаголске). Промена именица (деклинација): граматичка основа, наставак за облик, појам падежа. Основне функције и значења падежа (с предлозима и без предлога): номинатив (субјекат); генитив (припадање и део нечега); датив (намена и усмереност); акузатив (објекат); вокатив (дозивање, обраћање); инструментал (средство и друштво); локатив (место). Придеви – значење и врсте придева (описни, присвојни, градивни; месни и временски); род, број, падеж и компарација придева.

			Слагање придева са именицом у роду, броју и падежу. Заменице – личне заменице: промена, наглашени и ненаглашени облици, употреба личне заменице сваког лица *себе, се*. Бројеви – врсте и употреба: главни (основни, збирни бројеви, бројне именице на *-ица*) и редни бројеви. Глаголи – глаголски вид (несвршени и свршени); глаголски род (прелазни, непрелазни и повратни глаголи); глаголски облици (грађење и основно значење): инфинитив (и инфинитивна основа), презент (презентска основа, наглашени и ненаглашени облици презента помоћних глагола), перфекат, футур I. Предикатска реченица – предикат (глаголски; именски); слагање предиката са субјектом у лицу, броју и роду; прави и неправи објекат; прилошке одредбе (за место, за време, за начин; за узрок и за меру и количину);апозиција.
	Правопис	**По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:** - доследно примењује правописну норму у употреби великог слова; састављеног и растављеног писања речи; интерпункцијских знакова - користи правопис (школско издање)	Велико слово у вишечланим географским називима; у називима институција, предузећа, установа, организација (типични примери); велико и мало слово у писању присвојних придева. Заменица *Ви* из поштовања. Одрична речца *не* уз именице, придеве и глаголе; речца *нај* у суперлативу; вишечлани основни и редни бројеви. Интерпункцијски знаци: запета (у набрајању, уз вокатив и апозицију); наводници (наслови дела и називи школа); црта (уместо наводника у управном говору).
ЈЕЗИК	**Ортоепија**	**По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:** - правилно изговара речи водећи рачуна о месту акцента и интонацији реченице - говори јасно поштујући књижевнојезичку норму - течно и разговетно чита наглас књижевне и неуметничке текстове	Место акцента у вишесложним речима (типични случајеви). Интонација и паузе везане за интерпункцијске знакове; интонација упитних реченица.

			Артикулација: гласно читање брзалица, најпре споро, а потом брже (индивидуално или у групи)
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА		- користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог - издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) - саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште - проналази експлицитно и имлицитно садржане информације у једноставнијем књижевном и некњижевном тексту - напамет говори одабране књижевне текстове или одломке	Препричавање, причање, описивање – уочавање разлике између говорног и писаног језика; писање писма (приватно, имејл) Богаћење речника: синоними и антоними; некњижевне речи и туђице – њихова замена језичким стандардом; уочавање и отклањање безначајних појединости и сувишних речи у тексту и говору. Техника израде писменог састава (тежиште теме, избор и распоред грађе, основни елементи композиције и груписање грађе према композиционим етапама); пасус као уже тематске целине и његове композицијско-стилске функције. Осам домаћих писмених задатака. Четири школска писмена задатка.

ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ – ПЕТИ РАЗРЕД

	обрада	**утврђивање**	**систематизација**	**провера**	**Бр.часова**
књижевност	**51**	**15**	**3**	**1**	**70**
граматика	**31**	**8**	**8**	**5**	**52**
правопис	**10**	**1**	**2**	**2**	**15**
ортоепија	**3**				**3**
Језичка култура	**8**	**18**		**14**	**40**
Бр.часова	**103**	**42**	**13**	**22**	**180**

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА: Страни језик, Историја, Музичка култура,

Ликовна култура, Верска настава, Грађанско васпитање.

У настави се користе бројне методе (монолошка, дијалошка, рад на тексту...) као и различити облици рада (индивидуални, фронтални, рад у пару, групни) .

Наставни предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК – 5. РАЗРЕД

Циљ наставе и учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Преглед тема/комуникативних функција, исхода, наставних садржаја и оперативних задатака, броја часова по теми и укупно

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	ИСХОДИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Број часова по теми	Обрада	Остали типови
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој и писменој комуникацији:	Ученици у усменој и писменој комуникацији уче и увежбавају:			
1. Introduction **Увод** **Поздрављање; представљање себе и других и тражење/ давање информа-ција о себи и другима у ширем друштвеном контексту; описивање способности у садашњости; описивање живих бића, предмета и места и положаја у простору; изражавање припадања и поседовања; изражавање молби и захтева.**	**- разумеју краће текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе;** **- поздраве и отпоздраве, представе себе и другог користећи једноставна језичка средства;** **- поставе и одговоре на једноставнија питања личне природе;** **- у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима;** **-разумеју једноставније текстове у којима се описују способности у садашњости;** **- размене информације које се односе на способности;** **- опишу сталне способности у садашњости користећи неколико везаних исказа;** **- разумеју једноставнији опис живих бића, предмета и места и положаја у простору;** **- опишу жива бића, предмете и места и положаја у простору, користећи једноставнија језичка средства;**	**Изразе и речи које се односе на тему; језичке структуре *Hi! Welcome to my house. I'm Emma. This is my best friend. Her name is Polly. These are my parents. Their names are Peter and Susan. Susan is Emma and Jake's mother. This is my parents' car. What's your address /postcode /phone number? What sports are you interested in? Is this bike yours? No, it isn't mine. Jake's the boy with short dark hair. Where's the man with the violin? He's next to the clock. Where's the racket? It's in the bag.What colour is the hat? It's blue. (The Present Simple Tense* глагола *to be,* присвојни придеви и присвојне заменице, Саксонски генитив, описни придеви, предлози за место); *Can you play the guitar? Yes, I can. No, I can't. What can you do? I can't play the guitar, but I can play the piano.* (модални глагол *can* за изражавање способности); *May/Could/Can I speak to Mr Hill, please?* (модални глаголи *can/could/may* за изражавање молби и захтева-WB); *I've got three photographs, but I haven't got a ball. He's got a ruler. She hasn't got an apple. Have you got an umbrella? Yes, I have./No, I haven't. What have you got?* (*Have got* за изражавање поседовања); кратке текстове и дијалоге који се односе на тему (слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.**	**3**	**0**	**3**

	- разумеју и формулишу једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност; **- питају и кажу шта неко има / нема и чије је нешто;** **- разумеју и реагују на једноставне молбе;** **- упуте једноставне молбе;** **- уочавају сличности и разлике у култури становања (разлика у појму „башта“) и породичним односима у ВБ и код нас, начину разоноде и популарним спортовима/активностима међу децом и младима.**				

2. My life **Мој живот Описивање догађаја у садашњости; давање информација о себи и тражење/давање основних информација о себи и другима у ширем друштвеном контексту; изражавање хронолошког времена (сати и минути, дани у недељи, датуми); изражавање допадања/недопада-ња; описивање и честитање празника и рођендана.**	**- препознају и именују појмове који се односе на тему;** **- разумеју једноставније текстове у којима се описују сталне и уобичајене радње/активности;** **- размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију;** **- опишу сталне, уобичајене радње/активности користећи неколико везаних исказа;** **- разумеју, траже и дају једноставнија обавештења о хронолошком времену у ширем комуникативном контексту;** **- поставе и одговоре на једноставнија питања личне природе;** **- у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима;** **- опишу дневни / недељни распоред активности;** **- разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања;** **- изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење;** **- разумеју честитку и одговоре на њу;** **- упуте пригодну честитку;**	**Изразе и речи које се односе на тему; језичке структуре *We live in London. Our flat is on the third floor. School starts at twenty to nine. On Thursdays, I don't go home at half past three. I have a piano lesson. My sister doesn't go to high school. He never puts the knives and forks in the right place. Do you always take the bus to school? What time do you get up/go to bed? When does summer start in Australia?What's the date today? It's 26th of September. How do children in Britain celebrate birthdays? When does the school year start in Britain?What's your favourite month? My favourite month is September because my birthday is in September. I don't like September because the school year starts in September. What do people in America celebrate on the 4th July? Where do meerkats live? How do people in Britain celebrate Christmas/Easter? What is Shrove Tuesday? When do people in the USA celebrate Halloween/Thanksgiving?What is the biggest festival in Scotland? And in Serbia?*** ***(The Present Simple Tense* за сталне и уобичајене радње, прилози учесталости, основни и редни бројеви-WB); кратке текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).**	**10**	**4**	**6**

	- разумеју и, примењујући једноставнија језичка средства, опишу начин прославе рођендана, као и време и начин прославе празника у земљама енглеског говорног подручја; **- уоче сличности и разлике у временској организацији школске године у ВБ и код нас (мали и велики распусти)**				

3. Revision and test 1 **Понављање и тест 1** **Описивање догађаја у садашњости; давање информација о себи и тражење/давање основних инфор-мација о себи и другима у ширем друштвеном контексту; изражавање хронолошког времена (сати и минути, дани у недељи, датуми);**	**- разумеју једноставније текстове у којима се описују сталне и уобичајене радње/активности;** **- размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију;** **- опишу сталне, уобичајене радње/активности користећи неколико везаних исказа;** **- разумеју, траже и дају једноставнија обавештења о хронолошком времену у ширем комуникативном контексту;** **- поставе и одговоре на једноставнија питања личне природе;** **- у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима;** **разумеју и, примењујући једноставнија језичка средства, опишу начин прославе рођендана, као и време и начин прославе празника у земљама енглеског говорног подручја.**	**Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у претходне две теме; вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику.**	**2**	**0**	**2**
4. Animals **Животиње Описивање догађаја у садашњости – тренутних и сталних/уобичајених догађаја/акти**	**- препознају и именују појмове који се односе на тему;** **- разумеју једноставније текстове у којима се описују тренутне радње;** **- размене информације које се односе на тренутне радње/активности;**	**Изразе и речи које се односе на тему; језичке структуре –** ***We're learning about the animals here on the farm. They aren't looking at us. I'm not watching TV. I'm doing my homework. What are you doing? Where are they going? (The Present Continuous Tense*** **за изражавање тренутних радњи);** ***At the moment I'm feeding the penguins. I feed them every day. They eat fish. Liam always***	**10**	**4**	**6**

вности; описивање догађаја у причама; изрицање обавеза; изражавање интересовања, допадања/недо па-дања	**- разумеју и размене информације које се односе на тренутне и сталне /уобичајене радње/активности** **- опишу сталне, уобичајене и тренутне догађаје / активности користећи неколико везаних исказа;** **- разуме и реагује на своје и туђе обавезе;** **- размени једноставније информације које се односе на своје и туђе обавезе и правила понашања;** **- представе листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства;** **- разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на жеље, интересовања и изражавање допадања и недопадања;** **- опишу своје и туђе жеље и интересовања и изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење.**	***cleans the animals' houses in the afternoon. Today he's cleaning the elephants' house. (The Present Simple / The Present Continuous* – разлике у значењу); *I must put out the rubbish. She must tidy up her room.* (модални глагол *must* за изражавање обавеза); *While he is sitting under the tree, a nut falls on him. When he sees the animals, he stops them.* (*The Present Simple Tense* и *The Present Continuous Tense* у причама/наративно + личне заменице у функцији објекта); *Lucy is crazy about football. Do you like playing tennis? What do you like doing? Pavle hates getting up early. (be interested in/ good/bad at, crazy about, like/love/hate*-WB); кратке текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).**			

5. The first written test **Први писмени задатак** **Описивање догађаја у садашњости – тренутних и сталних/уобичајених догађаја/активности;** **изражавање интересовања, допадања/недо па-дања.**	**- опишу сталне, уобичајене и тренутне догађаје / активности користећи неколико везаних исказа;** **- разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на жеље, интересовања и изражавање допадања и недопадања;** **- опишу своје и туђе жеље и интересовања и изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење.**	**Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у теми 4; задатке слушања, читања и вођеног писања.**	**3**	**0**	**3**

6. Holidays **Распусти** **Описивање догађаја и способности у прошлости.**	**- разумеју краће текстове у којима се описују догађаји и способности у прошлости;** **- размене информације у вези са догађајима и способностима у прошлости;** **- опишу у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости;** **- опишу неки историјски догађај, историјску личност и сл.**	**Изразе и речи које се односе на тему; језичке структуре *I was ill yesterday. She wasn't on holiday last week. Were they at a theme park?No, they weren't./Yes, they were. (The Past Simple Tense* глагола *to be*). *We travelled to Spain by plane. We grabbed our luggage and…He forgot his passport. I fell over and hurt my knee. Did you enjoy it there? Yes, I did./No, I didn't. He didn't want to come home. We didn't enjoy our holidays because the weather was bad. Where did you spend your summer holiday? How did you travel? (The Past Simple Tense* правилних и неправилних глагола) *Could you read when you were six? Boris could drive when he was six.* (Модални глагол *could* за изражавање способности у прошлости-WB); кратке текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).**	**10**	**4**	**6**
7. Food **Храна** **Исказивање потреба, осета и осећања; изражавање присуства/одсуства нечега;**	**- препознају и именују појмове који се односе на тему;** **- разумеју и реагују на свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним потребама, осетима и осећањима;** **- изразе, основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима;** **- разумеју једноставне исказе који се односе на присуство/одсуство нечега и реагују на њих;** **- изразе присуство/одсуство нечега;**	**Изразе и речи које се односе на тему; језичке структуре** ***I'm really hungry. Do you want my cheese sandwich?Yes, please. Thank you. I haven't got any food for you. Well, have you got any water? I've got some vegetables. Do you eat any chocolate? Yes, I eat a lot of chocolate. Do you drink any milk? Yes, I usually have some milk for breakfast. There isn't any dog food. How many bananas/much cheese do we need? You need a few apples and a little water.* (бројиве и небројиве именице, детерминатори *some, any, no, much, many, a lot of, a few, a little*)**	**10**	**4**	**6**

изражавање допадања/недопада-ња; изражавање молби, захтева, захвалности; исказивање количина и	**-разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на описивање допадања и недопадања;** **- изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење;** **- разумеју и једноставне молбе и захтеве и реагују на њих;**	***Do you like coffee? No, I don't. I never drink it. He wants 'pljeskavica' for lunch because he likes it. Mmmm! I love cheese. Can I have an orange, please? A loaf of bread, a bunch of bananas, two bags of sweets, a tin of tuna… Anything else? That's £ 80. Here you are. Thank you. You will need 300 g flour, 200 g butter…; Pour the cooked apples into a dish. Put the dish***			

цена; изражавање упутства (рецепт за припремање хране)	**- упуте једноставне молбе и захтеве;** **- затраже и пруже кратко обавештење;** **- се захвале на једноставан начин;** **- разумеју једноставније изразе који се односе на количину нечега;** **- питају и кажу колико нечега има/ нема, користећи једноставнија језичка средства;** **- на једноставан начин затраже артикле у продавници једноставним изразима за количину, наручи јело и/или пиће у ресторану и пита/каже/ израчуна колико нешто кошта;** **- састави списак за куповину – намирнице и количина намирница (две векне хлеба, пакет тестенине, три конзерве туњевине и сл.)** **- изрази количину у мерама – 100 гр шећера, 300 гр брашна и сл.** **- уоче сличности и разлике у начину исхране у ВБ и код нас.**	***into the oven.* (императив, неодређени и одређени члан *a/an, the* – прво поменути, другопоменути); кратке и дуже текстове и дијалоге који се односе на тему (рецепте за припремање хране, разговор у продавници…) и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).**			
8. Revision and test 2 **Понављање и тест 2** **Описивање догађаја и способности у прошлости; изражавање присуства/одсуства нечега;**	**- разумеју краће текстове у којима се описују догађаји и способности у прошлости;** **- размене информације у вези са догађајима и способностима у прошлости;** **- опишу у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости;** **- разумеју једноставне исказе који се односе на присуство/одсуство нечега и реагују на њих;** **- изразе присуство/одсуство нечега;**	**Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у претходне две теме; вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику.**	**2**	**0**	**2**

9. The world **Свет** **Описивање карактеристика места; изражавање положаја у**	**- разумеју једноставне описе живих бића, појава и места и опишу их користећи једноставна језичка средства;** **-упореде и опишу карактеристике живих бића, појава и места, користећи једноставнија језичка средства;**	**Изразе и речи које се односе на тему; језичке структуре *How high is that mountain? It's 2000 metres high. How wide is the river? It's 500 metres wide. How deep is the lake? It's 50 metres deep. How long is the tunnel? It's 2 kilometres long. He's taller than me. He's the tallest. I am better at English, but he's better at***	**10**	**4**	**6**

простору; описивање живих бића; исказивање метеоролошког времена;	**- разумеју, траже и дају једноставнија обавештења метеоролошким приликама у ширем комуникативном контексту;** **- опишу метеоролошке прилике и климатске услове у својој земљи и једној од земаља циљне културе једноставним језичким средствима – ВБ и САД;** **- часовне зоне – Београд – Лондон**	***Maths. Who's the best student in your class? It's windy today, It was rainy yesterday. It's usually hot in summer. It's usually wet here. The weather in the north-west od England is cold. The weather in the south is nicer than in the nort, wetter than in the south. It's warmer and drier in the south, but it's more crowded. Where is the coldest place in the world? What is the fastest animal in the world?...as light as a feather, as white as the snow…This is as bad as Hillside.*** **(компарација придева – сви облици + облик *as…as, The Present Simple Tense, The Present Continuous Tense, The Past Simple Tense*)** **У договору са наставником географије, одрадиће се часовне зоне.**			
10. The second written test **Други писмени задатак** **Описивање живих бића, појава и места.**	**- разумеју једноставне описе живих бића, појава и места и опишу их користећи једноставна језичка средства;** **-упореде и опишу карактеристике живих бића, појава и места, користећи једноставнија језичка средства;** **- разумеју, траже и дају једноставнија обавештења метеоролошким приликама у ширем комуникативном контексту;** **- опишу метеоролошке прилике и климатске услове у својој земљи и једној од земаља циљне културе једноставним језичким средствима ВБ и САД;** **- часовне зоне**	**Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведену комуникативну функцију, а које су се радиле у претходној теми; задатке слушања, читања и писања.**	**3**	**0**	**3**

11. Entertainment **Забава** **Исказивање жеља, планова и намера; изрицање обавеза; позив**	**- разумеју жеље планове и намере и реагују на њих;** **- размене једноставне исказе у вези са својим и туђим жељама, плановима и намерама;** **- саопште шта они или неко други желе, планирају, намеравају;**	Изразе и речи које се односе на тему; језичке структуре *What does Laura want to do this evening? I am going to watch TV because parents are not going to be at home this evening. Are you going to watch 'Hollyoaks'? Yes, I am. No, I am not. What's Marko going to do? He's going to play football.* ***(Going to*** **за изражавање будућих планова,** ***The Present Simple (want))*** *She has to get up early. I don't have to get up early on Saturdays. Do you have*	**9**	**4**	**5**

на заједничку активност; исказивање предлога;	**- разумеју једноставније предлоге и одговоре на њих;** **- упуте једноставан предлог;** **- пружи одговарајући изговор или одговарајуће оправдање;** **- разумеју једноставно формулисане предлоге и реагују на њих;** **- затраже и упуте једноставно формулисане предлоге;** **- опишу најпознатија уметничка дела примерених узрасту из области филма.**	*to get up early on Saturdays? Yes, I do. No, I don't.* ***(Have to* за изражавање обавеза)** *Let's go swimming this evening! That's a good idea. Why don't we meet outside the cinema? OK. What time? How about twenty past two. Fine. I'll see you there at twenty past two. What shall we do today? Why don't we play football?* ***(The Present Simple Tense (be, want)* Императив, *Why don't we /you…?How about…? Will* за одлуке у тренутку говора)**			
Укупан број часова:			**72**	**24**	**48**

Преглед облика и метода рада, стандарда постигнућа и начина провере постигнућа, корелација, активности ученика и наставника

Број и назив теме	**Облици рада**	**Методе рада**	**Стандарди постигнућа**	**Процена и провера постигнућа**	**Корелација**	**Активности ученика**	**Активности наставника**
1. Introduction **Увод**	**Фронтални, индивидуални, у пару, групни.**	**КМ – читај/слушај и покажи/понови/допуни/штиклирај/исправи грешку; ТПР, пантомима; играње улога, симулација; игра меморије; усмено и писмено описивање слике.**	**1.1.1. 1.1.2. 1.1.3.** **1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.15. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.**	**Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.**	Грађанско васпитање, српски језик, музичка култура, физичко васпитање.	Ученици активно учествују у наставном процесу; самостално закључују значења израза и речи, као и форму и значења граматичких садржаја; раде вежбе слушања, читања, говора и писања; глуме, симулирају, певају песмицу; раде пројекте.	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самостал-ност у раду, креа-тивно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.

2. My life **Мој живот**	**Фронтални, индивидуални, у пару, групни.**	**КМ – читај/слушај и понови/одговори на питања/попуни табелу/допуни текст/повежи; играње улога, симулација; вођени дијалог; вођено писање састава и усемно излагање.**	**1.1.1. 1.1.2. 1.1.3.** **1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.15. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.**	**Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови вештина, различите технике формативног оцењивања.**	Грађанско васпитање, српски језик, математика.	Ученици активно учествују у наставном процесу; самостално закључују значења израза и речи, као и форму и значења граматичких садржаја; раде вежбе слушања, читања, говора и писања; глуме, симулирају, певају песму; раде пројекте.	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.

3. . Revision and test 1 **Понављање и тест 1**	**Фронтални, индивидуални, у пару, групни – током вежбања.** **Тест – индивиду-ално**	**КМ – читај/слушај и исправи информа-ције/допуни дијалоге/одговори на питања; гледај слику и опиши/одговори на питања; вођени дијалог и вођено писање састава и усмено излагање.**	**1.1.1. 1.1.2. 1.1.3.** **1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.15. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3.**	**Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама – током вежбања.** **Тест слушања, читања и писања**	Грађанско васпитање, српски језик, математика.	Ученици активно учествују у наставном процесу; самостално раде вежбе слушања, читања, говора и писања; глуме, симулирају, певају песму; раде тест.	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.

			2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.				
4. Animals **Животиње**	**Фронтални, индивидуални, у пару, групни.**	**КМ – читај/слушај и понови/одговори на питања/попуни табелу/допуни текст/повежи; играње улога, симулација; вођени дијалог; вођено писање састава и усмено излагање.**	**1.1.1. 1.1.2. 1.1.3.** **1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3.**	**Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови вештина, различите технике формативног оцењивања.**	Грађанско васпитање, српски језик, билогија.	Ученици активно учествују у наставном процесу; самостално закључују значења израза и речи, као и форму и значења граматичких садржаја; раде вежбе слушања, читања, говора и писања; глуме, симулирају, певају песму; раде пројекте.	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.
5. The first written test **Први писмени задатак**	**Фронтални, индивидуални, у пару – припрема и исправак; индивиду-ални – из-** **рада писме-ног задатка**	**КМ – прочитај/слушај и заокружи/допуни/одговори на питања/** **преуреди текст; напиши кратак састав/имејл/ СМС поруку.**	**1.1.1. 1.1.2. 1.1.3.** **1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3.**	**Посматрање и праћење, усмена и писмена провера кроз задатке.**	Грађанско васпитање, српски језик.	Ученици активно учествују у наставном процесу; самостално закључују, уочавају и исправљају грешке; раде писмени задатак.	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.

6. Holi days **Распусти**	**Фронтални, индивидуални, у пару, групни.**	**КМ – читај/слушај и понови/одговори на питања/попуни табелу/допуни текст/повежи; играње улога, симулација; вођени дијалог; вођено писање састава и усмено изалагање.**	**1.1.1. 1.1.2. 1.1.3.** **1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.7. 2.3.8.**	**Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови вештина, различите технике формативног оцењивања.**	Грађанско васпитање, српски језик, историја.	Ученици активно учествују у наставном процесу; самостално закључују значења израза и речи, као и форму и значења граматичких садржаја; раде вежбе слушања, читања, говора и писања; глуме, симулирају, певају песму; раде пројекте.	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.
7. Food **Храна**	**Фронтални, индивидуални, у пару, групни.**	**КМ – читај/слушај и понови/одговори на питања/попуни табелу/допуни текст/повежи; играње улога, симулација; вођени дијалог; вођено писање састава и усмено изалагање.**	**1.1.1. 1.1.2. 1.1.3.** **1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25.**	**Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања.**	Грађанско васпитање, српски језик, биологија, географија, математика.	Ученици активно учествују у наставном процесу; самостално закључују значења израза и речи, као и форму и значења граматичких садржаја; раде вежбе слушања, читања, говора и писања; глуме, симулирају, певају песму; раде пројекте.	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.

			2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.3.1. 2.3.2.				

8. Revision and test 3 **Понављање и тест 3**	**Фронтални, индивидуални, у пару, групни – током вежбања.** **Тест – индивидуално.**	**КМ – читај/слушај и исправи информа-ције/допуни дијалоге/одговори на питања /штикли-рај одговарајућу информацију/ одго-вори на питања; вођени дијалог и вођено писање састава.**	**1.1.1. 1.1.2. 1.1.3.** **1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3.**	**Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама – током вежбања.** **Тест слушања, читања и писања**	Грађанско васпитање, српски језик.	Ученици активно учествују у наставном процесу; самостално раде вежбе слушања, читања, говора и писања; глуме, симулирају, певају песму; раде тест.	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.

9. The world **Свет**	**Фронтални, индивидуални, у пару, групни.**	**КМ – читај/слушај и понови/одговори на питања/попуни табелу/допуни текст/повежи; играње улога, симулација; вођени дијалог; вођено писање састава и усмено изалагање.**	**1.1.1. 1.1.2. 1.1.3.** **1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.5. 2.3.6.**	**Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања.**	Грађанско васпитање, српски језик, географија.	Ученици активно учествују у наставном процесу; самостално закључују значења израза и речи, као и форму и значења граматичких садржаја; раде вежбе слушања, читања, говора и писања; глуме, симулирају, певају песму; раде пројекте.	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.

10. The second written test **Друг и писмени задатак**	**Фронтални, индивидуални, у пару – припрема и исправак; индив иду-ални – из-** **рада писме-ног задатка**	**КМ – слушај/ прочитај и заокружи/допуни/одговори на питања/** **преуреди текст; напиши кратак састав/ поруку.**	**1.1.1. 1.1.2. 1.1.3.** **1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.12.**	**Посматрање и праћење, усмена и писмена провера кроз задатке.**	Грађанско васпитање, српски језик.	Ученици активно учествују у наставном процесу; самостално раде вежбе слушања, читања, говора и писања; глуме, симулирају, певају песму; раде тест.	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.

			2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.5. 2.3.6.				
11. Entertainment **Забава**	**Фронтални, индивидуални, у пару, групни.**	**КМ – читај/слушај и понови/одговори на питања/попуни табелу/допуни текст/повежи; играње улога, симулација; вођени дијалог; вођено писање састава и усмено изалагање.**	**1.1.1. 1.1.2. 1.1.3.** **1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 1.3.5. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.5. 2.3.6.**	**Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања.**	Грађанско васпитање, српски језик, филмска уметност.	Ученици активно учествују у наставном процесу; самостално закључују значења израза и речи, као и форму и значења граматичких садржаја; раде вежбе слушања, читања, говора и писања; глуме, симулирају, певају песму; раде пројекте.	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.

Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма

Планирање наставе и учења

Наставни програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује програм према потребама конкретног одељења имајући у виду састав одељења и карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, као и ресурсе и могућности локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода, садржаја и препоручених језичких активности у

комуникативним ситуацијама наставник креира свој годишњи (глобални) план рада на основу кога ће касније развити оперативне планове. Исходи дефинисани по областима, тј. комуникативним функцијама, усмеравају наставника да операционализује исходе на нивоу једне или више наставних јединица. Наставник за сваку област има дефинисане исходе и од њега се очекује да за сваку наставну јединицу, у фази планирања и припреме часа, дефинише исходе имајући у виду ниво постигнућа ученика. То значи да исходе треба класификовати од оних које би сви ученици требало да достигну, преко оних које остварује већина па до оних које достиже мањи број ученика са високим степеном постигнућа.

При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки могу лакше и брже остварити, док је за већину исхода потребно више времена, различитих активности и начина рада. У фази планирања наставе и учења веома је важно имати у виду да је уџбеник наставно средство које не одређује садржаје предмета и зато се садржајима у уџбенику приступа селективно и у складу са предвиђеним исходима. С обзиром на то да уџбеник није једини извор знања, наставник треба да упути ученике на друге изворе информисања и стицања знања и вештина.

Остваривање наставе и учења

Комуникативна настава језик сматра средством комуникације. Стога је и програм усмерен ка исходима који указују на то шта је ученик у комуникацији у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ наставника постепено води од комуникативне функције као области, преко активности које у настави оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови:

– циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;

– говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;

– наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;

– битно је значење језичке поруке;

– знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;

– са циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;

– наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа;

– сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије:

– усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;

– поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;

– наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;

– ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;

– уџбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;

– учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;

– рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад;

– за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто.

Технике/активности

Током часа се препоручује динамично смењивање техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.

Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.).

Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).

Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.).

Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).

Игре примерене узрасту.

Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).

Решавање „текућих проблема” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.

„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.

Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова.

Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).

Разумевање писаног језика:

– уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...);

– препознавање везе између група слова и гласова;

– одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор;

– извршавање прочитаних упутстава и наредби.

Писмено изражавање:

– повезивање гласова и групе слова;

– замењивање речи цртежом или сликом;

– проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење „уљеза", осмосмерке, укрштене речи, и слично);

– повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама;

– попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљаг);

– писање честитки и разгледница;

– писање краћих текстова.

Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз.

Предвиђена је израда два писмена задатка у току школске године.

Стратегије за унапређивање и увежбавање језичких вештина

С обзиром на то да се исходи операционализују преко језичких вештина, важно је да се оне у настави страних језика перманентно и истовремено увежбавају. Само тако ученици могу да стекну језичке компетенције које су у складу са задатим циљем.

Стога је важно развијати стратегије за унапређивање и увежбавање језичких вештина.

Слушање

Разумевање говора је језичка активност декодирања дословног и имплицитног значења усменог текста; поред способности да разазнаје фонолошке и лексичке јединице и смисаоне целине на језику који учи, да би успешно остварио разумевање ученик треба да поседује и следеће компетенције:

– дискурзивну (о врстама и карактеристикама текстова и канала преношења порука),

– референцијалну (о темама о којима је реч) и

– социокултурну (у вези са комуникативним ситуацијама, различитим начинима формулисања одређених говорних функција и др.).

Тежина задатака у вези са разумевањем говора зависи од више чинилаца:

– од личних особина и способности онога ко слуша, укључујући и његов капацитет когнитивне обраде,

– од његове мотивације и разлога због којих слуша дати усмени текст,

– од особина онога ко говори,

– од намера с којима говори,

– од контекста и околности – повољних и неповољних – у којима се слушање и разумевање остварују,

– од карактеристика и врсте текста који се слуша, итд.

Прогресија (од лакшег ка тежем, од простијег ка сложенијем) за ову језичку активност у оквиру програма предвиђена је, стога, на више равни. Посебно су релевантне следеће:

– присуство/одсуство визуелних елемената (на пример, лакшим за разумевање сматрају се они усмени текстови који су праћени визуелним елементима због обиља контекстуалних информација које се аутоматски уписују у дуготрајну меморију, остављајући пажњи могућност да се усредсреди на друге појединости);

– дужина усменог текста;

– брзина говора;

– јасност изговора и евентуална одступања од стандардног говора;

– познавање теме;

– могућност/немогућност поновног слушања и друго.

Читање

Читање или разумевање писаног текста спада у тзв. визуелне рецептивне језичке вештине. Том приликом читалац прима и обрађује тј. декодира писани текст једног или више аутора и проналази његово значење. Током читања неопходно је узети у обзир одређене факторе који утичу на процес читања, а то су карактеристике читалаца, њихови интереси и мотивација као и намере, карактеристике текста који се чита, стратегије које читаоци користе, као и захтеви ситуације у којој се чита.

На основу намере читаоца разликујемо следеће врсте читања:

– читање ради усмеравања;

– читање ради информисаности;

– читање ради праћења упутстава;

– читање ради задовољства.

Током читања разликујемо и ниво степена разумевања, тако да читамо да бисмо разумели:

– глобалну информацију;

– посебну информацију,

– потпуну информацију;

– скривено значење одређене поруке.

Писање

Писана продукција подразумева способност ученика да у писаном облику опише догађаје, осећања и реакције, пренесе поруке и изрази ставове, као и да резимира садржај различитих порука (из медија, књижевних и уметничких текстова итд.), води белешке, сачини презентације и слично.

Тежина задатака у вези са писаном продукцијом зависи од следећих чинилаца: познавања лексике и нивоа комуникативне компетенције, капацитета когнитивне обраде, мотивације, способности преношења поруке у кохерентне и повезане целине текста.

Прогресија означава процес који подразумева усвајање стратегија и језичких структура од лакшег ка тежем и од простијег ка сложенијем. Сваки виши језички ниво подразумева циклично понављање претходно усвојених елемената, уз надоградњу која садржи сложеније језичке структуре, лексику и комуникативне способности. За ову језичку активност у оквиру програма предвиђена је прогресија на више равни. Посебно су релевантне следеће:

– теме (ученикова свакодневница и окружење, лично интересовање, актуелни догађаји и разни аспекти из друштвено-културног контекста, као и теме у вези са различитим наставним предметима);

– текстуалне врсте и дужина текста (формални и неформални текстови, резимирање, личне белешке);

– лексика и комуникативне функције (способност ученика да оствари различите функционалне аспекте као што су описивање људи и догађаја у различитим временским контекстима, да изрази претпоставке, сумњу, захвалност и слично у приватном, јавном и образовном домен);

– степен самосталности ученика (од вођеног/усмераваног писања, у коме се ученицима олакшава писање конкретним задацима и упутствима, до самосталног писања).

Говор

Говор као продуктивна вештина посматра се са два аспекта, и то у зависности од тога да ли је у функцији монолошког излагања, при чему говорник саопштава, обавештава, презентује или држи предавање једној или више особа, или је у функцији интеракције, када се размењују информације између два или више саговорника са одређеним циљем, поштујући принцип сарадње током дијалога.

Активности монолошке говорне продукције су:

– јавно обраћање (саопштења, давање упутстава и информација);

– излагање пред публиком (предавања, презентације, репортаже, извештавање и коментари о неким догађајима и сл.)

– Ове активности се могу реализовати на различите начине и то:

– читањем писаног текста пред публиком;

– спонтаним излагањем или излагањем уз помоћ визуелне подршке у виду табела, дијаграма, цртежа и др.

– реализацијом увежбане улоге или певањем.

Интеракција подразумева сталну примену и смењивање рецептивних и продуктивних стратегија, као и когнитивних и дискурзивних стратегија (узимање и давање речи, договарање, усаглашавање, предлагање решења, резимирање, ублажавање или заобилажење неспоразума или посредовање у неспоразуму) које су у функцији што успешнијег остваривања интеракције. Интеракција се може реализовати кроз низ активности, на пример:

– размену информација,

– спонтану конверзацију,

– неформалну или формалну дискусију, дебату,

– интервју или преговарање, заједничко планирање и сарадњу.

Социокултурна компетенција и медијација

Социокултурна компетенција и медијација представљају скуп теоријских знања (компетенција) која се примењују у низу језичких активности у два основна језичка медијума (писаном и усменом) и уз примену свих других језичких активности (разумевање говора, говор и интеракција, писање и разумевање писаног текста). Дакле, представљају веома сложене категорије које су присутне у свим аспектима наставног процеса и процеса учења.

Социокултурна компетенција представља скуп знања о свету уопште, као и о сличностима и разликама између културних и комуникативних модела сопствене говорне заједнице и заједнице/заједница чији језик учи. Та знања се, у зависности од нивоа општих језичких компетенција, крећу од познавања основних комуникативних принципа у свакодневној комуникацији (основни функционални стилови и регистри), до познавања карактеристика различитих домена језичке употребе (приватни, јавни и образовни), паралингвистичких елемената, и елемената културе/култура заједница чији језик учи. Наведена знања потребна су за компетентну, успешну комуникацију у конкретним комуникативним активностима на циљном језику.

Посебан аспект социокултурне компетенције представља интеркултурна компетенција, која подразумева развој свести о другом и другачијем, познавање и разумевање сличности и разлика између светова, односно говорних заједница, у којима се ученик креће. Интеркултурна компетенција такође подразумева и развијање толеранције и позитивног става према индивидуалним и колективним карактеристикама говорника других језика, припадника других култура које се у мањој или већој мери разликују од његове сопствене, то јест, развој интеркултурне личности, кроз јачање свести о вредности различитих култура и развијање способности за интегрисање интеркултурних искустава у сопствени културни модел понашања и веровања.

Медијација представља активност у оквиру које ученик не изражава сопствено мишљење, већ функционише као посредник између особа које нису у стању да се директно споразумевају. Медијација може бити усмена и писана, и укључује сажимање и резимирање текста и превођење. Превођење се у овом програму третира као посебна језичка активност која никако не треба да се користи као техника за усвајање било ког аспекта циљног језика предвиђеног комуникативном наставом. Превођење подразумева развој знања и вештина коришћења помоћних средстава (речника, приручника, информационих технологија, итд.) и способност изналажења структуралних и језичких еквивалената између језика са кога се преводи и језика на који се преводи.

Упутство за тумачење граматичких садржаја

Настава граматике, с наставом и усвајањем лексике и других аспеката страног језика, представља један од предуслова овладавања страним језиком. Усвајање граматике подразумева формирање граматичких појмова и граматичке структуре говора код ученика, изучавање граматичких појава, формирање навика и умења у области граматичке анализе и примене граматичких знања, као прилог изграђивању и унапређивању културе говора.

Граматичке појаве треба посматрати са функционалног аспекта (функционални приступ). У процесу наставе страног језика у што већој мери треба укључивати оне граматичке категорије које су типичне и неопходне за свакодневни говор и комуникацију, и то кроз разноврсне моделе, применом основних правила и њиховим комбиновањем. Треба тежити томе да се граматика усваја и рецептивно и продуктивно, кроз све видове говорних активности (слушање, читање, говор и писање, као и превођење), на свим нивоима учења страног језика, према јасно утврђеним циљевима, стандардима и исходима наставе страних језика.

Граматичке категорије су разврстане у складу са Европским референтним оквиром за живе језике за сваки језички ниво који подразумева прогресију језичких структура према комуникативним циљевима: од простијег ка сложенијем и од рецептивног ка продуктивном. Сваки виши језички ниво подразумева граматичке садржаје претходних језичких нивоа. Цикличним понављањем претходно усвојених елемената надограђују се сложеније граматичке структуре. Наставник има слободу да издвоји граматичке структуре које ће циклично понављати у складу са постигнућима ученика, као и потребама наставног контекста.

Главни циљ наставе страног језика јесте развијање комуникативне компетенције на одређеном језичком нивоу, у складу са статусом језика и годином учења. С тим у вези, уз одређене граматичке категорије стоји напомена да се усвајају рецептивно, док се друге усвајају продуктивно.

Праћење и вредновање наставе и учења

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес.

Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања). Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења, а не изолованим активностима које стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе. Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака. Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових

комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми. Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа. Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик – наставник, као и ученик – ученик

Наставни предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА

Разред: ПЕТИ

Наставни предмет: Ликовна култура
Годишњи фонд часова: 72

Циљеви предмета: Циљ наставе и учења ликовне културе је да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетичке критеријуме кроз практичан рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа.

Наставна тема/област	Садржаји	Исходи	Активности наставника	Активности ученика	Наставне методе	Начин праћења евалуација
РИТАМ	Поступци за безбедно и одговорно коришћење и одржавање прибора и радне површине; Материјал из природе, вештачки материјал, материјал за рециклажу, рециклирани материјал,импровизовани прибор, школски прибор и материјал,	-опише ритам који уочава у природи,окружењу и уметничким делима; -пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте ритма; -гради правилан,неправилан и слободан визуелни ритам спонтано или са	-даје потребна знања -организује процес учења и рада -даје упутства -проверава научено	-пажљиво прати излагање наставника или осталих ученика -проналази информације -уочава -именује -упоређује	монолошка, дијалошка, илустрациона метода, демонстрациона метода, практичан рад, проблемска настава	Праћење активности ученика, односа према раду(ношење прибора и материјала), праћење напредка у раду (ученички портфолио) уз савете наставника у току практичног рада, креативност, самоиницијативност

РИТАМ	професионални прибор; Ритам у природи(смена дана и обданице, смена годишњих доба, таласи, падавине,...); Ритам у простору (распоред тродимензионалних облика у природи, урбаним срединама и у ближем окружењу ученика); Ритам у структури (грађи) облика. Ритам у текстури природних и вештачких материјала; Врсте ритма. Правилан и неправилан ритам. Слободан ритам. Спонтани ритам (ритам линије,облика, мрља). Функције ритма-понављање боја,линија и /или облика да би се постигла динамичност (живост)) или ред. Утисак који различите врсте ритма остављају на посматрача. Субјективни утисак кретања и оптичка илузија кретања; Ритам као принцип	одређеном намером; -користи, у сарадњи са другима,одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналног визуелног ритма; -разматра у групи како је уочио/ла визуелни ритам и где та знања може применити; -направи, самостално, импровизовани прибор од одабраног материјала; -искаже своје мишљење о томе зашто људи стварају уметност;	-прати да ли ученици разумеју оно што се излаже -подстиче ученике на рад -мотивише ученике на активност	-класификује и уређује -дискутује - износи сопствено мишљење и став -креира рад цртањем, сликањем, колажирањем...		

ЛИНИЈА	компоновања у делима ликовних уметности. Ритам у другим врстама уметности. Примена визуелног ритма у свакодневном животу; Различити ритмови као подстицај за стваралачки рад-звуци из природе и окружења, музика,кретање у природи и окружењу,плес...; Уметничко наслеђе-значај праисторијског наслеђа на простору Србије и у свету. Врсте линија и изражајна својства линија. Линије у природи и окружењу. Линија као ивица тродимензионалних облика;	-опише линије које уочава у природи, окружењу и уметничким делима; -пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте линија;		-пажљиво прати излагање наставника или осталих ученика -проналази информације -уочава -именује -упоређује -класификује и уређује -дискутуј	монолошка, дијалошка, илустрациона метода, демонстрациона метода, практичан рад, проблемска настава	

ОБЛИК **ОБЛИК**	Изражајна својства линија у односу на прибор, материјал, притисак и угао под којим се држи прибор/материјал. - Савремена средства за цртање-дигитална табла и оловка за цртање, 3Д оловка, апликативн програми за цртање...Својства линије у апликативном програму за цртање. Цртање светлом; Уметнички цртеж,аматерски цртеж,дечји цртеж,схематски цртеж,технички цртеж, научне илустрације,... Врста уметничког цртежа-скица, студија, илустрација, стрип, карикатура, графити,...Занимања у којима је неопходна вештина слободо-ручног цртања; Поступци грађења цртежа додавањем и одузимањем линија. Лавирани цртеж. Линеарни цртеж. Цртеж у боји; Текстура (ликовни елемент).	- -гради линије различитих вредности комбинујући материјал, угао и притисак прибора/материјала; -користи одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналних цртежа; -црта разноврсним прибором и материјалом изражавајући замисли,машту,утиске и памћење опаженог; -разматра, у групи, шта и како је уочио/ла о изражајним својствима линија и где се та знања примењују; -искаже своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности		е - износи сопствено мишљење и став -креира рад цртањем, сликањем, колажирањем... - учествује у креативној игри	моноло шка, дијалош ка, илустра циона метода, демонст рациона метода, практич ан рад, проблем ска настава	

	Поступци грађења текстуре линијама. Ритам линија; Различити садржаји као подстицај за стваралачки рад (облици из природе и окружења, звуци из природе и окружења, музика,кретање у природи и окружењу, текст,писмо...); Читање (декодирање) цртежа,стрипа,карикатуре,графита,рекламних порука,... Уметничко наслеђе-значај наслеђа првих цивилизација Дводимензионални и тродимензионални облици.Правилни геометријски облици (геометријске фигуре и тела). Правилни облици у природи и у ликовној уметности. Неправилни облици; Својства облика. Величина	-пореди облике из природе, окружења и уметничких дела према задатим условима; -гради апстрактне		-пажљиво прати излагање наставника или осталих ученика -проналази информације -уочава -именује -упоређује -класификује и уређује -дискутује - износи сопствено мишљење и став -креира рад цртањем		

ВИЗУЕЛНО СПОРАЗ	облика.Боја облика. Реална и имагинарна функција облика. Карактеристични детаљи и својства по којима је облик препознатљив. Светлост као услов за опажање облика. Изглед облика опажаног из различи-тих углова. Стилизо-вање облика; Статични облици. Кретање облика (кретање статичних облика помоћу ветра и воде, карактеристично кретање бића и машина); Распоред облика у простору и њихово дејство на посматрача. Положај облика у равни-линија хоризонта, планови и величина облика у односу на растојање од посматрача. Преклапање, прожимање, додиривање облика; Поступци грађења апстрактних и фантасти- чних облика (превођење реалних облика у апстрактне	и/или фантастичне облике користећи одабране садржаје као подстицај за стваралачки рад; -наслика реалне облике у простору самостално мешајући боје да би добио/ла жељени тон; -обликује препо-знатљиве тродиме-нзионалне облике одабраним материјалом и поступком; -преобликује предмет за рециклажу дајући му нову употребну вредност; -комбинује ритам, линије и облике стварајући оригиналан орнамент за одређену намену; -објасни зашто је дизајн важан и ко дизајнира		, сликањем, колажирањем... - учествује у креативној игри	моноло шка, дијалош ка, илустра	

УМЕ-ВАЊЕ	одузимањем карактеристичних детаља, превођење реалних облика у фантастичне додавањем неочекиваних детаља, грађење имагинарних и апстракних облика на основу једне, две или три информа-ције...); Луминообјекти. ЛЕД технологија у савре-меној уметности. Обликовање простора светлом; Обликовање(дизајн) употребних предмета. Пребликовање материјала и предмета за рециклажу; Различити садржаји као подстицај за стварчки рад (облици из природе и окружења, кретање у природи и окружењу, уметничка дела, етно наслеђе, садржаји других наста-вних предмета...);	одређене производе; -разматра,у групи, како је уочио/ла о облицима и где та знања примењује; - -искаже своје мишљење о томе зашто је уметничко наслеђе важно;		- пажљив о прати	циона метода, демонстрациона метода, практичан рад, проблемска настава `	

	Орнамент и орнаментика. Функције орнамента. Симетрија. Ритам линија, боја и облика у орнаменту; Техника израде писменог састава (тежиште теме, избор и распоред грађе, основни елементи композиције и груписање грађе према композиционим етапама); пасус као уже тематске целине и његове композицијско-стилске функције. Уметничко наслеђе-наслеђе етно културе Србије.Значајни римски споменици на тлу Србије. Различите врсте комуни-кације од праисторије до данас; Невербална комуникација-читање информација(из раз лица и карактеристичан положај тела); Читање визуелних информација	-пореди различите начине комуницирања од праисторије до данас; -обликује убедљиву поруку примењујући знања о ритму, линији, облику и материјалу;		излагање наставника или осталих ученика - проналази информације -уочава -именује - упоређује - класификује и уређује - дискутује - износи сопствено мишљење и став -креира рад цртањем, сликањем, колажирањем... - учествује у креативној игри невербалне комуника-ције		

	(декоди-рање).Визуелно изражавање; Уметничко наслеђе-значај наслеђа за туризам и за познавање сопственог порекла.	-изрази исту порику писаном,вербалном,невербалном и визуелном комуникацијом; -тумачи једноставне визуелне информације; -објасни зашто је наслеђе културе важно.				

ПОСЕБНИ СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА:

Основни ниво: разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање и вајање) визуелних уметности; изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове; описује свој рад и радове других(нпр. исказује утисак); описује разлике које уочава на уметничким радовима из различит земаља, култура и периода; зна да наведе различита занимања за која су потребна знања и вештине стечени учењем у визуелни уметностима(нпр. костимограф, диза-јнер, архитекта..); познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерија, атеље, ум. радионица...); зна неколико примера примене виз. Уметности у свакодневно животу

Средњи ниво: по знаје и користи(у свом раду) основне изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности; образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...);одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт;

Напредни ниво: познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности; одабира адекватна средства (медиј, мате-ријал, технику, поступак), помоћу које ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју; изводи радове са одређеном намером, користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат; користи тачне термине (нпр. текстура, ритам, облик,...) из визуелних уметности (примерене узрасту и садржају) када образлаже свој рад и радове других; уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и на радовима других; користи друга места и изворе (нпр. библиотека, интернет...) да би приширио своја знања из визуелних уметности; разуме међусобну повезаност и утицајуметности и дтугих области живота

Наставни предмет: МУЗИЧКА КУЛТУРА

Разред: ПЕТИ

Циљ

Општи циљ наставе музичке културе је развијање интересовања за музичку уметност и упознавање музичке традиције и културе свога и других народа.

Наставни предмет: Музичка култура
Годишњи фонд часова: 72

Назив предмета: МУЗИЧКА КУЛТУРА							Разред: ПЕТИ
Циљ:	-да код ученика развије интересовање за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, естетске критеријуме. -да формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа						
Задаци:	- певају песме по слуху;обраде просте и сложене тактове;усвајају нове елементе музичке писмености;свирају на дечјим музичким инструментима;изводе дечје, народне и уметничке игре;импровизују мелодије на задани текст;упознају звуке нових инструмената;слушају вредна дела уметничке и народне музике.						
Број теме	Назив теме	Садржај теме	Број часова			Исходи – по завршеној теми ученик ће бити у стању да:	Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет (облици, методе, процена и провера постигнућа, активности ученика и наставника...)
			Укупно часова	Часови обраде	Остали часови		
1.	**МУЗИЧКО-СТИЛСКА РАЗДОБЉА**	1.Преисторија 2.Античка Епоха 3.Музика у Србији, -Антички споменици на тлу Србије,	10	8	2	-наведе начине и средства музичког изражавања у праисторији и античком добу; - објасни како друштвени развој утиче на начине и облике музичког изражавања; - искаже своје мишљење о значају и улози музике у животу човека; - реконструише у сарадњи са другима начин комуникације кроз музику	У настави музичке културе, све области се прожимају. Даје се предност искуственом учењу (активно слушање музике, лично музичко изражавање и музичко стваралаштво). У том смислу,основни методски поступак је од звука ка теорији. Наставник остварује наставу користећи глас и покрет, музичке инструменте, елементе ИТ и развијених модела мултимедијалне наставе. Код ученика треба развијати вештине приступања и кори-шћења информација (интернет, књиге...),сарадничкирад у групама, комуникацијске ве-штине у циљу преношења и размене искустава и знања.

		-Народна музика и обичаји				у смислу ритуал-ног понашања; - идентификује утицај ритуалног понашања у музици савременог доба (музички елементи, наступ и сл.);	Знање о музици кроз различите епохе има за циљ разумевање музике у друштву, упознавање музичких изражајних средстава, инструмената, жанрова и облика. Начин провере треба да под-стакне ученика да напредује и активно учествује у свим видо-вима музичких активности. Подстигнућа ученика се могу оценити усменом или кратком писаном провером (до 15 мин.), као и проценом практичног рада (допринос ученика за време групног рада,израда креа-тивних задатака на одређену тему, рад на пројекту и др.). Такође, у настави музичке кул-туре се могу добити различите оцене за исте васпитно-образо-вне задатке, као и за различите задатке исте оцене,због тога што се конкретни резултати упоређују са индивидуалним способностима ученика.
2.	**МУЗИЧКИ ИНСТРУ-МЕНТИ**	- најстарији инструменти; удараљке; -удараљке - настанак, -- ритмичке удараљке мелодијске удараљке;	13	11	2	- класификује инструменте по начину настанка звука; - опише основне карактеристике удараљки; препозна везу између избора врсте инструмента и догађаја, односно прилике кадасе музика изводи; - користи могућности ИКТ-а у примени знања о музичким инструментима (коришћење доступних апликација);	Информације о првим музичким инструментима треба да проистекну из историјског контекста и свакодневног живота, са посебним освртом на који начин се музика изводила некада и сада. Инструменти Орфовог инструментарија могу бити полазна тачка за класификацију инструмената по групама, а посебан фокус треба усмерити на инструменте из групе удараљки. У настави треба максимално тежити да се до знања о инструментима дође из непосредног искуства свирања, слушања и анализе, у чему могу помоћи и доступне ИКТ апликације. Постигнућа ученика се могу оценити усменом или кратком писаном провером (до 15 мин.), као и проценом практичног рада (допринос ученика за вре-ме групног рада,израда креа-тивних задатака на одређену тему, рад на пројекту и др.)

3.	**СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ -** **ПОВЕЗАНО СА ЧАСОВИМА ТЕМЕ-МУЗИЧКО -** **СТИЛСКА** **РАЗДОБЉА И МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ**	- химне - народне песме и игре - музика Античке епохе; -Музика у Србији - домаћи композитори - страни композитори	20	20	0	-изражавасе покретима за време слушања музике; - вербализује свој доживљај музике; - идентификује ефекте који имају различити елементи музичке изражајности (мелодија, ритам, темпо, динамика) утичу на тело и осећања; - анализира слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте; - илуструје примере коришћења плесова и музике према намени у свакодневном животу (војна музика, обредна музика, музика за забаву...); - критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; - понаша се у складу са правилима музичког бонтона; - користи могућности ИКТ-а за слушање музике;	Слушање музике је активан психички процес који подразумева емоционални доживљај и мисаону активност.Ученик треба да има јасно формулисана упутства на шта да усмери пажњу приликом слушања (извођачки састав, темпо, динамика, специјалне ритмичке карактеристике, везу између текста и музике и др.). Ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у функцију разумевања дела које су ученици слушали, подстичући креативност и критичко мишљење. Сумативно вредновање ученика треба да буде осмишљено кроз задатке и активности које захтевају креативну примену знања.
4.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ** **(певање и свирање) -** **У темама:** **-стара знања** **-чудесни свет музике** **-фолклорно наслеђе у народној и уметничкој музици**	-химне -народне песме и игре -дечије песме -свирање на орфовим инструментима	29	25	4	-пева и свира самостално и у групи; - примењује правилну технику певања (правилно дисање, држање тела, артикулација); - кроз свирање и покрет развијасопствену координацију и моторику; - користи различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције;	Квалитетно музичко изражавање има значајан утицај на психу ученика, као и на могућност свих видова изражавања. Важно је да се кроз извођење музике подстиче и развијање личног стила изражавања. С обзиром на то да ће певање и свирање произилазити из историјског контекста, посебну пажњу треба усмерити на спонтане покрете као одговор на музику (плес) и покрете који имају одговарајуће значење у музи-чком чину (обред). Приликом инструменталног музицирања, користити ритмичке и мелодијске инструменте.. Примењујући принцип активног учешћа ученика на часу, свирањем се развијају моторичке

	-музичке разгледнице					- искаже своја осећања у току извођења музике; - примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - користи могућности ИКТ-а у извођењумузике (коришћење матрица, караоке програма, аудио снимака...	вештине, координација и опажајне способности. Вредновање постигнућа ученика се одвија се у живом контакту ученика са музиком, кроз извођење музике (певање по тексту, нотном тексту и сирање).Теоретско знање треба да има своју примену и функцију у ученичком изражавању кроз музику.
5.	**МУЗИЧКО СТВАРА-ЛАШТВО**	-извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација на инстру-ментима или покретом; -креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи при том различите изворе звука; -креирање покрета уз музику коју ученици изводе;	10	8	2	- користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; - изражава своје емоције осмишљавањем мањих музичких целина; - комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; - учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; - користи могућности ИКТ-а за музичко стваралаштво.	Ова област представља виши степен активирања музичких способности које се стичу у свим музичким активностима.Оно подстиче музичку фантазију, обликује стваралачко мишљење, продубљује интересовања и доприноси трајнијем усвајању музичких активности и знања. Стваралаштво може бити заступљено кроз: музичка питања и одговоре, компоновање мелодије на задати текст, импровизација покрета уз одређену музику, илустрацију доживљаја музике, израду музичких инструмената, музичко-истраживачки рад,креативну употребу мултимедија и др. Постигнућа ученика треба вредновати у смислу стваралачког ангажовања а не према квалитету насталог дела, јер су и најскромније музичке импровизације, креативно размишљане и стваране, педагошки оправдане.

		-осмишљавањем музичких питања и одговора, ритмичка допуњалка, мелодијска допуњалка са потписаним текстом, састављањем мелодије од понуђених мотива; Импровизација мелодије на задати текст; -израда једноставних музичких инструмената					

Наставни предмет: ИСТОРИЈА

Разред: ПЕТИ

ЦИЉ ПРЕДМЕТА:

Циљ наставе и учења наставног предмета *историја* је да ученик,изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности,стекне основна историјска знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света,развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи ,сопственом и националном идентитетунаслеђу, друштву и држави у којој живи.

Годишњи план рада за Историју – 5. Разред

Ред.бр. наст. теме	НАСТАВНА ТЕМА	Бројчасова			ИСХОДИ По завршеној теми ученик ће бити у стању да:
		За обраду	За ост. тип.часа	Укупно	
1	**ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ**	**3**	**3**	6	**-разликује основне временске одреднице(годину,деценију,век,миленијум,еру);** -лоцира одређену временску одредницу на временској ленти; **-разликује начине рачунања времена у прошлости и садашњости ;** - именује периоде прошлости и историјске периоде и наведе граничне догађаје **- разврста историјске изворе према њиховој основној подели;** -повеже врсте историјских извора са установама у којима се чувају(архив,музеј,библиотека)
2	**ПРАИСТОРИЈА**	**1**	**1**	2	**-наведе главне проналаске и опише њихов утицај на начин живота људи у праисторији** -разликује основне одлике каменог и металног доба.

3	**СТАРИ ИСТОК**	**2**	**2**	4,	**-лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе Старог истока** -користећи историјску карту , доведе у везу особине рељефа и климе са настанком цивилизација Старог истока и -одреди место припадника друштвене групе на графичком приказу хијерархије заједнице -пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева на Старом истоку -наведе најважније одлике државног уређења цивилизација Старог истока **-идентификује основна обележја и значај религије у цивилизацијама Старог истока** -разликује врсте писама цивилизација Старог истока -илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа народа Старог истока на савремени свет -користећи дату информацију или ленту времена ,смести историјску појаву ,догађај и личност у одговарајући миленијум или век -изложи, у усменом или писаном облику ,историјске догађаје исправним хронолошким редоследом **-прикупи и прикаже податке из различитих извора информација везаних за одређену историјску тему** **-визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом**
4	**АНТИЧКА ГРЧКА**	**6**	**6**	12	**-опише особености природних услова и географског положаја античке Грчке** -лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе античке Грчке -приказује друштвену структуру и државно уређење грчких полиса на примеру Спарте и Атине -пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античкој Грчкој -идентификује узроке и последице грчко-персијских ратова и Пелопонеског рата **-истражи основна обележја и значај религије старих Грка** -разликује легенде и митове од историјских чињеница -наведе значај и последице освајања **Александра Великог** -илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античке Грчке и хеленистичког доба на савремени свет -користећи дату информацију или ленту времена , смести историјску појаву ,догађај и личност из историје античке Грчке и хеленизма у одговарајући миленијум,век или деценију **-израчуна временску удаљеност између појединих догађаја** **-користи основне историјске појмове**
5	**АНТИЧКИ РИМ**	**6**	**6**	12	**-лоцира на историјској карти простор настанка и ширења Римске државе**

					-наведе основне разлике између античке римске републике и царства -разликује узроке од С:1.2.3.последица најзначајнијих догађаја у историји античког Рима -истражи основна обележја и значај античког Рима **-илуструје примерима важност утицаја привредних,научних и културних достигнућа античког Рима на савремени свет** -пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античком Риму -наведе најзначајније последице настанка и ширења хришћанства -лоцира на карти најважније римске локалитете на територији Србије -користећи дату информацију или ленту времена,смести историјску појаву,догађај и личност из историје античког Рима у одговарајући миленијум,век или деценију

Корелација: наставне теме Стари Рим и Стара Грчка су у корелацији са Верском наставом, а Праисторија са ликовном културом.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм је конципиран тако да су за сваку од пет тематских целина (*Основи проучавања прошлости*, *Праисторија*, *Стари исток*, *Античка Грчка* и *Антички Рим*), дати исходи, основни и проширени садржаји.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи историју. Они омогућавају да се циљ наставе историје достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и стандардима постигнућа.

Тако дефинисани исходи помажу наставнику у планирању и реализовању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја. Основне и проширене садржаје чине најважнији догађаји, појаве и процеси, као и знамените личности које су обележиле најстарији период историје. Обим проширених садржаја прилагођава се могућностима и интересовањима ученика. Програм се може допунити и садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке). Сви садржајису у функцији остваривања исхода предвиђених програмом.

Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода је та да је фокусирана на учење у школи, што значи да ученик треба да учи:

- *смислено*: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из историје и других предмета;
- *проблемски*: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;
- *дивергентно*: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине;
- *критички*: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената;
- *кооперативно*: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.

Наставни предмет: ГЕОГРАФИЈА

Разред: ПЕТИ

ЦИЉ ПРЕДМЕТА

Циљ наставе и учења географије је да ученик изучавањем географских објеката, појава и процеса у природном и друштвеном окружењу и међусобној повезаности са њима развије одговоран однос према себи, природи и будућности планете Земље.

Ред. број наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА/ОБЛАСТ	Број часова по теми	Број часова за	
			обраду	остале типове часова
1.	**Увод у географију**	1	0	1
2.	**Човек и географија**	1	1	0
3.	**Васиона**	5	3	2
4.	**Планета земља**	29	19	10
4.1	**Облик Земље и структура њене површине**	2	1	1
4.2	**Земљина кретања**	3	2	1
4.3	**Унутрашња грађа Земље и рељеф**	9	6	3
4.4	**Ваздушни омотач Земље**	6	4	2
4.5	**Хидросфера**	6	4	2
4.6	**Биосфера**	3	2	1
	Укупно	**36**	**23**	**13**

Табела са исходима и садржајем за географију – пети разред

Ред. број наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА/ОБЛАСТ	ИСХОДИ Након обраде наставних тема петог разреда ученик ће:
1.	**УВОД У ГЕОГРАФИЈУ**	- разумети зашто је географија једна од најстаријих наука; - разликовати појмове литосфера, атмосфера, хидросфера, биосфера;
2.	**ЧОВЕК И ГЕОГРАФИЈА**	- моћи да уочи повезаност географије и географских дисциплина са другим наукама - разумети међузависност природе и људског друштва;
3.	**ВАСИОНА**	- разликовати појмове везане за васиону и васионска тела; - умети да прати појаве које се периодично јављају на Земљи и на небу и то повезивати са Земљиним кретањима; - разумети и моћи да објасни значај Сунца за живот на Земљи; - препознати и именовати Месечеве мене;
4.	ПЛАНЕТА ЗЕМЉА	- моћи да опише облик Земље; - умети да на карти света и на глобусу покаже и именује континенте и океане (остали исходи за тему су дати у подтемама)
4.1.	Облик земље и структура њене површине	- моћи да опише облик Земље; - умети да на карти света и на глобусу покаже и именује континенте и океане (остали исходи за тему су дати у подтемама)
4. 2.	Земљина кретања	- умети да објасни ротацију и револуцију Земље и последице ових кретања; - именовати топлотне појасеве и објаснити разлике међу њима
4. 3.	Унутрашња грађа Земље	- знати унутрашњу грађу Земље и стене које у њој учествују; - знати утицај литосферних плоча на изглед Земљине површине; - именовати унутрашње силе Земље и последице њиховог деловања – вулканизам и сеизмизам;

		- разликовати врсте планина по надморској висини, правцу пружања, начину настанка; - именовати спољашње силе Земље и њихово деловање; - разликовати ерозију и акумулацију и њихове облике
4. 4.	Ваздушни омотач Земље	- именовати слојеве атмосфере и описати њихове основне одлике; - разумети значај атмосфере за опстанак живог света на Земљи; - именовати и разумети климатске елементе; - именовати основне типове климе на Земљи и описати њихове одлике; - разликовати позитивне и негативне утицаје, као и глобалне и локалне последице човековог деловања на атмосферу и именовате њене загађиваче; - разумети важност и могућност личног учешћа у заштити, обнови и унапређивању атмосфере и животне средине
4. 5.	Хидросфера	-разликовати хидросферу и светско море, хидрологију копна и мора, морске мене, морске струје и таласе
4. 6.	Биосфера	-знати просторни распоред биљног и животињског света на Земљи и највеће представнике живог света у одређеним деловима света

Корелација Географије је са Историјом и Биологијом.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Наставни програм географије који је пред вама представља програм оријентисан на исходе. Суштинска промена овог програма, у односу на претходни, је у томе да је он оријентисан на процес учења и ученичка постигнућа, а не на наставне садржаје. Исходи дефинисани програмом представљају ученичка постигнућа и као такви су основна водиља наставнику који креира наставу и учење. Наставни програм је тематски конципиран. За сваку област/тему дати су садржаји. Како је сада у први план стављен исход, а не садржај предмета, наставни садржаји дати у програму представљају само препоручене садржаје наставнику. Наставник је креатор наставе и учења и он има пуну слободу у планирању, осмишљавању и коришћењу садржаја којима ће остварити дефинисане исходе.

Исходи су искази о томе шта ће ученици знати, разумети и умети да ураде након обрађене наставне области/теме, односно на основу знања која граде учећи географију. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради,проширује и продубљује кроз три програмске области овог предмета.

Главна карактеристика наставе усмерене на достизање исхода је учење у школи током којег наставник треба да обезбеди услове у којима ће ученик учити:

смислено: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем онога што учи са оним што је већ учио из географије и других предмета;

проблемски: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;

дивергентно:предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине;

критички: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената; предвиђањем последица;

кооперативно: кроз рад и сарадњу са ученицима и наставником, кроз дискусију и размену мишљења користећи све расположиве изворе знања.

ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Наставни програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује дати програм потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика; уџбенике и друге наставне материјале које ће користити; техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже; ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи (глобални) план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Исходи дефинисани по областима олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице. Од њега се очекује да за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час, дефинише пирамиду исхода на три нивоа: оне које би сви ученици требало да достигну, оне које би већина ученика требало да достигне и оне које би требало само најбољи ученици да достигну. На овај начин постиже се индиректна веза са образовним стандардима на три нивоа постигнућа ученика. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. Јако је важно да при планирању за конкретан час наставник, поред својих, испланира и активности ученика.
У фази планирања наставе и учења треба имати у виду да је уџбеник наставно средство и да он не одређује садржаје предмета. Зато је потребно садржајима датим у уџбенику приступити селективно и у односу на предвиђене исходе које треба достићи. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Праћење напредовања ученика је у функцији развоја ученика у достизању исхода. Праћење и вредновање ученика започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на то ће се процењивати његов даљи ток напредовања. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика. У ту сврху, сваки наставни час и свака активност ученика је прилика за формативно оцењивање, односно регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности. Наставник треба да подржи саморефлексију (промишљање ученика о томе шта зна, уме, може) и подстицање саморегулације процеса учења кроз постављање личних циљева напредовања и планирања како да их остваре. Оцењивање је саставни део процеса наставе и учења којим се обезбеђује стално праћење остваривања прописаних циљева, исхода и стандарда постигнућа ученика у току савладавања школског програма. Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа, писмене провере и практичног рада. Ученик се оцењује и на основу активности и његових резултата рада: писању и излагању презентација, различитим облицима групног рада, рад на пројектима и сл. Критеријуми бројчаног оцењивања (сумативно оцењивање) су дефинисани Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.

Од ученика не захтевати меморисање фактографског и статистичког материјала како би знања била примењива, а ученици оспособљени да сами истражују и анализирају одређене географске објекте, појаве и процесе.

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад.

Наставни предмет: МАТЕМАТИКА

Разред: ПЕТИ

<u>Математика - 5. разред</u>

Циљеви

Циљ наставе и учења математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичног мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основу за даљи развој математичких појмова.

Ред. бр.	Назив наставне теме/целине	Обрада	Понављање вежбање утврђивање	Систематизација	Укупно
1.	**ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ДЕЉИВОСТ**	16	17	3	36
2.	**ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ГЕОМЕТРИЈЕ**	7	10	3	20
3.	**УГАО**	7	10	2	19
4.	**РАЗЛОМЦИ**	23	29	3	55
5.	**ОСНА СИМЕТРИЈА**	5	8	1	14
	Свега	**58**	**74**	**12**	**144**

Табела са исходима и садржајем за математику – пети разред

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ
ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ДЕЉИВОСТ	**По завршетку области/теме ученик ће бити у стању да:** **-израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину или неједначину;** **-реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину;**	**Први део** **Својства операција сабирања, множења, одузимања и дељења у скупу природних бројева.** **Дељење са остатком у скупу природних бројева.** **Својства дељивости; чиниоци и садржаоци природног броја.** **Дељивости са 2,5 и декадним јединицама.**

	-примени правила дељивости са 2,3,4,5,9,25 и декадним јединицама; **-разликује просте и сложене бројеве и растави број на просте чиниоце;** **-одреди и примени правила НЗС и НЗД;** **-изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке;** **-правилно користи речи *и, или, не, сваки* у математичко-логичком смислу;**	**Дељивост са 4 и 25.** **Дељивост са 3 и 9.** **Скупови и скуповне операције: унија, пресек и разлика.** **Други део** **Прости и сложени бројеви.** **Ератостеново сито.** **Растављање природних бројева на просте чиниоце.** **Заједнички делилац и највећи заједнички делилац. Еуклидов алгоритам за налажење НЗД.** **Заједнички садржалац и најмањи заједнички садржалац. Веза између НЗД и НЗС.**
ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ГЕОМЕТРИЈЕ	**-анализира односе датих геометријских објеката и запише их математичким писмом;** **-опише основне појмове у вези са кругом (центар, полупречник, тангента, тетива) и одреди положај тачке и праве у односу на круг;** **-нацрта праву паралелну датој правој користећи геометријски прибор;** **-упореди, сабира и одузима дужи, конструктивно и рачунски;** **-преслика дати геометријски објекат централном симетријом и транслацијом;** **-правилно користи геометријски прибор;**	**Тачке и праве; односи припадања и распореда.** **Однос правих у равни; паралелност.** **Мерење дужине и једнакост дужи.** **Кружница и круг. Кружница и права.** **Преношење и надовезивање дужи.** **Централна симетрија.** **Вектор и транслација.**
УГАО	**-идентификује врсте и опише својства углова (суседни, упоредни, унакрсни, углови на трансверзали, углови са паралелним крацима) и примени њихове узајамне односе;** **-нацрта праву нормалну на дату праву користећи геометријски прибор;** **-измери дати угао и нацрта задате мере;** **-упореди, сабере и одузме углове рачунски и конструктивно;**	**Угао, централни угао; једнакост углова.** **Надовезивање углова (суседни углови, конструктивно упоређивање, сабирање и одузимање углова).** **Упоредни углови; врсте углова.** **Мерење углова, сабирање и одузимање мере углова.** **Угао између две праве; нормалне праве; унакрсни углови.** **Углови на трансверзали.**

	-реши једноставан задатак применом основних својства паралелограма (једнакост наспрамних страница и наспрамних углова);	**Транслација и углови.**
РАЗЛОМЦИ	**-прочита, запише, упореди и представи на бројевној полуправој разломке и децималне бројеве и преводи их из једног записа у други;** **-одреди месну вредност цифре у запису децимланог броја;** **-заокругли број и процени грешку заокругљивања;** **-израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину;** **-реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину;** **-одреди проценат дате величине;** **-примени размеру у једноставним реалним ситуацијама;** **-примени аритметичку средину датих бројева;** **-сакупи податке и прикаже их табелом и кружним дијаграмом и по потреби користи калкулатор или расположиви софтвер;**	**Први део** **Појам разломка облика *a/b*.** **Придруживање тачака бројевне полуправе разломцима.** **Проширивање и скраћивање и упоређивање разломака.** Децимални запис разломка. Превођење децималног записа разломка у запис облика a/b (b≠0). Заокругљивање бројева. **Упоређивање бројева у децималном запису.** **Дриги део** **Основне рачунске операције с разломцима (у оба записа - обичном и децималном) и њихова својства. Изрази.** **Једначине и неједначине у скупу разломака.** **Трећи део** **Примене разломака (проценти, аритметичка средина, размера).** **Основна неједнакост: за $p < q$, $p < (p + q)/2 < q$.**

Облици рада:

-фронтални, индивидуални,рад у паровима,рад у гупама

Методе рада:

- метода разговора(дијалошка), демостративна метода...

Наставна средства:

- табла,креда,прибор за геометрију (лењир,шестар,троугао и угломер) , графоскоп,модели геометријских фигура и тела,уџбеник,збирка и др.

Корелација наставног предмета Математика са другим предметима:

- Област Скупови и скупови тачака је у корелацији са Техничким образовањем и Ликовном културом
- Област дељивост бројева је у корелацији са Техничким образовањем
- Област Угао је у корелацији са Ликовном културом и Техничким образовањем
- Област Разломци /Децимални бројеви је у корелацији са Техничким образовањем и Географијом.
  Област Осна симетрија је у корелацији са Ликовном културом и Техничким образовањем

Наставни предмет: БИОЛОГИЈА

Разред: ПЕТИ

Наставни предмет: Биологија
Разред: пети
Годишњи фонд часова: 72

<u>Биологија</u>

1. **Циљ** предмета:

циљ: је да ученик изучавањем живих бића у интеракцији са животном средином и биолошких процеса развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.

задаци: да кроз једноставне огледе-табеларно, графички, и кроз једноставне цртеже доноси закључке и групише жива бића и уочи њихове основне прилагођености на услове животне средине. Предлаже акције бриге о биљкама и животињама, разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине на моделима из свакодневног живота и уочи елементе здравог живота, уме да процени сопствене навике и избегава ризична понашања.

Годишњи фонд часова	**Број часова за**					
	Обраду новог градива	Утврђивање градива	Проверу и оцењивање	Понављање и вежбу	Системати – зацију	Други тип
72	**35**	**22**	**2**	**10**	**3**	

Табела са исходима и бројем часова за Биологију – пети разред

Ред. број наставне теме	Н А С Т А В Н Е Т Е М Е	Исход По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Број часова по теми	Број часова за	
				обраду	остале типове часова
I	ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	-истражује особине живих бића по познатој процедури и води рачуна о безбедности током рада	40	19	21
II	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	-идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење - једноставним цртежом прикаже биолошке објекте које посматра и истражује и означи кључне детаље	13	6	7
III	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	-прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке -разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота -поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате -користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата	4	2	2
IV	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	-доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи			

V	ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	-направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу -предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасилан начин -илуструје примерима деловање људи на животну средину и схвата последице таквих дејстава -идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања	7 8	3 5	4 3
		Укупно	**72**	**35**	**37**

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм биологије за пети разред је део спиралног програма биологије за основну школу и оријентисан је на остваривање исхода.

Спирални програм подразумева да у сваком разреду из сваке области ученик усваја мању количину информација, до којих долази самостално уз подршку наставника. У сваком наредном разреду количина информација – знања се по мало повећава, при чему се ново знање повезује са знањем и искуством стеченим у претходном разреду, уз постепено појачавање захтева, у смислу логичких и методолошких операција. На тај начин се знање постепено проширује и продубљује, односно гради.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи биологију. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у пет области предмета: *порекло и разноврсност живота*, *јединство грађе и функције као основа живота*, *наслеђивање и еволуција*, *живот у екосистему* и *човек и здравље*. (Исходи за шесту област *посматрање, мерење и експеримент у биологији* су распоређени у претходних пет, сходно планираним активностима.) Исходи омогућавају да се циљ наставе биологије достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и ревидираним

стандардима. Они не прописују структуру, садржаје и организацију наставе, као ни критеријуме и начин вредновања ученичких постигнућа. За израду исхода коришћена је ревидирана Блумова таксономија. Исходи су формулисани на нивоу примене.

Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода биологије је настава усмерена на учење у школи, што значи да ученик треба да учи:

- *смислено*: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из биологије и других предмета;

- *проблемски*: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;

- *дивергентно*: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине;

- *критички*: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената;

- *кооперативно*: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.

Учећи на овај начин, ученик стиче нове вредности јер наставник поставља другачије захтеве.

Нове вредности	*Захтеви које наставник поставља ученику у настави*
● *Употреба знања* ● *Анализа знања* ● *Синтеза знања (стваралачко мишљење)* ● *Вредновање знања (критичко мишљење)*	● *Искористи у новој ситуацији* ● *Уреди по задатом критеријуму* ● *Планирај решење* ● *Реши проблем* ● *Смисли нову примену* ● *Какав је твој став* ● *Наведи аргументе за свој став*

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује дати програм према потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика; уџбенике и друге наставне материјале које ће користити; техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже; ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи-глобални план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Потребно је да наставник за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час, у односу на одабрани исход, дефинише исходе специфичне за дату наставну јединицу. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. У фази планирања наставе и учења веома је важно имати у виду да је уџбеник наставно средство и да он не одређује садржаје предмета. Зато је потребно садржајима датим у уџбенику приступити селективно и у односу на предвиђене исходе које треба достићи. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања. Препорука је да наставник планира и припрема наставу самостално

и у сарадњи са колегама због успостављања корелација међу предметима (нпр. представљање група организама Веновим дијаграмима, писање есеја на матерњем и страном језику који уче, цртање итд.).

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Ученици у пети разред улазе са знањем основних биолошких појмова, са одређеним животним искуствима и уобличеним ставовима, по томе се разликују и на томе треба пажљиво градити нова знања, вештине, ставове и вредности. Док се не појаве уџбеници који одговарају овом програму, препоручује се да наставници израђују материјале за учење.

Акценат наставе биологије у петом разреду је на разумевању концепта разноврсности живог света и његовог значаја за природу и човека, значаја процеса који карактеришу живот и односа који се успостављају у природи. То би требало да буде добра основа за даље учење биологије и осталих предмета из природне групе и развој научног и критичког приступа биолошким феноменима.

Област: Порекло и разноврсност живог света

За достизање исхода: *истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада, групише жива бића према њиховим заједничким особинама* и *одабира макроморфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића*, у изучавању ћелије, акценат је на томе да је ћелија основна јединица грађе свих живих бића, да има своје основне делове (ћелијску мембрану, цитоплазму са органелама и једро са наследним материјалом, као и да постоје ћелије чији се наследни материјал налази слободан у цитоплазми, као у случају бактерија) и да према броју ћелија разликујемо једноћелијска и вишећелијска жива бића. Није потребно детаљно изучавати грађу ћелије, нити помињати поједине органеле. Процедуре за истраживање и елементе безбедног рада одређује наставник и упознаје ученике. Препорука је да се микроскоп не користи, већ да ђаци током вежбе самостално користе лупу посматрајући крупне ћелије које су им доступне сходно окружењу у коме се школа налази, као нпр. ћелије паренхима поморанџе, јаје птице, икра рибе, јаја водоземаца...

Изучавање заједничких особина живих бића треба обрадити кроз огледе (потребе за водом, одговарајућом температуром за раст, дисање, развој и размножавање и исхрана се могу пратити на квасцу; дисање, у смислу размене гасова, се може пратити огледом са свећом; кретање се може пратити огледом са кишном глистом на папиру итд). Потребно је заједничке особине обрађивати упоредо, на представницима свих великих група, али би увек требало кренути од човека као бића које је овом узрасту најближе. Особине које се не могу обрадити огледом, могу се обрадити кроз истраживачки рад ученика. Препорука је да ученици овог узраста све задатке обављају у пару, чиме развијају способности сарадње и ненасилне комуникације, а наставник може да оствари много бољи увид у активности ученика. Све што ученици посматрају или истражују би требало да прикажу цртежом и на њему обележе кључне детаље.

После истраживања заједничких особина, ученици би требало самостално да изводе груписање организама, према задатом критеријуму. Наставник може самостално одабрати једну или више група (на примеру биљака и животиња) погодних за савладавање научног принципа класификације организама. Треба више пажње посветити карактеристичним особинама (морфологији), а не ономе што жива бића раде (нпр. расту целог живота, могу да пливају...), како изгледају (нпр. имају одређену боју), или зато што *a priori* знамо припадност групи (нпр. цветнице, бескичмењаци, сисари...). Овакав начин на који се жива бића класификују путем успостављања хијерархије главних „атрибута“ (карактера) које имају и уклапања у поједине скупове (групе), омогућује увођење научног приступа и разумевање биолошке еволуције. Не препоручује се увођење нижих систематских категорија, осим врсте због наслеђивања особина. Слично као

и код обраде заједничких особина живих бића, све што ученици посматрају или истражују би требало да прикажу цртежом и на њему обележе кључне детаље, као и да направе речник основних појмова, при чему на овом узрасту не инсистирати на употреби појмова као што су морфологија, анатомија, хијерархија...

Препоручени број часова за реализацију ове области је: 16 за обраду, 8 за утврђивање, 9 за вежбе и 1час за систематизацију.

Област: Јединство грађе и функције као основа живота

За достизање исхода: *идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење* и *једноставним цртежом прикаже биолошке објекте које посматра и истражује и означи кључне детаље,* акценат је на ученичком истраживању спољашњих особина живих бића из непосредног окружења и њиховом односу са условима средине у којој живе (нпр. за *живот у воденој и копненој средини*жаба, комарац, вилин коњиц итд; за *живот у води* речна шкољка, речни рак, шаран, штука, локвањ, дрезга, нека алга итд; за *живот на копну* човек, срна, пас, мачка, јазавац, слепи миш, сова ушара, кокошка, шумски мрав, стрижибуба, храст, смрча, дивља ружа, љубичица, хајдучка трава, камилица, ливадарка итд; за *живот под земљом* кртица, ровац, кишна глиста итд;) због чега у препорученим садржајима нема морских организама. Ако су ученици заинтересовани за њих, јер их срећу у нпр. географији или научно-популарним емисијама, наставник треба да одговори њиховим образовним потребама. Треба имати у виду да су примери дати у табели само препоручени садржаји, тј. наставник може користити све или само неке од примера, а може увести и нове адекватне примере, сходно окружењу у коме се школа налази, структури одељења и интересовању ученика. Резултате истраживања би требало искористити за генерализацију и увођење новог појма – прилагођеност (адаптација). Часови утврђивања и часови вежбања могу се искористити за радионичарски рад описивања и цртања животних форми на карактеристичним примерима.

Препоручени број часова за реализацију ове области је: 5 часова за обраду, 4 за утврђивање, 1 за вежбу и 1 час за систематизацију.

Област: Наслеђивање и еволуција

Исходи ове области: *прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке*, *разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота*, *поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате* и *користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата*, доприносе промени концептуалне основе учења биологије јер уводе филогенетско-еволутивни приступ који повезује све области знања у биологији. Такође, савремена сазнања из области наслеђивања и еволуције (генетика, молекуларна биологија, биотехнологија, медицина) су већ део опште (медијске) културе, што ове садржаје чини неопходним у свакодневном животу.

У овој области акценат је на преносу особина са родитеља на потомке размножавањем, разликама бесполног и полног размножавања у погледу наслеђивања особина и разликовању наследних и ненаследних утицаја у развићу особина јединки. Потребно је разјаснити да се особине једне јединке развијају под утицајем наследних фактора које је она добила од родитеља и, истовремено, под утицајем животних услова у којима се њено развиће одвија. Требало би нагласити да варијабилност (различитост јединки) унутар једне врсте настаје кроз садејство ових фактора. Наведене феномене би требало обрадити кроз ученичко истраживање варијабилности унутар једне врсте (нпр. разлике између деце у одељењу, у димензијама и боји плодова на пијаци, између говеда у истом домаћинству; уочавање разлика у висини стабла, броју листова и цветова биљака које расту у хладу и оних који расту на сунцу, или биљака које расту у близини саобраћајница и даље од њих) и кроз оглед са пелцерима или листовима афричке љубичице (биљке са истим наследним материјалом различито изгледају када расту под различитим условима). Огледу

треба да претходи постављање хипотезе која ће бити огледом испитана (шта очекујем да ће се десити ако резнице исте биљке гајим у различитим условима осветљености и слично). Закључци о наслеђивању, утицају фактора животне средине и индивидуалној варијабилности могу бити генерализовани и повезани са питањима из свакодневног живота. На овај начин се постиже разумевање различитости између људи са акцентом на то да је свака особа јединствена и непоновљива (чиме се доприноси фундаменталној изградњи осећања прихватања и толеранције јер сви смо међусобно различити). Такође, на овај начин намеће се суштинско разумевање разлога због којих животни стил сваког од нас (исхрана, физичка активност, пушење, наркоманија и сл.) утиче на наше особине (нпр. раст и формирање тела током одрастања и касније) и на потенцијална обољевања.

Табеларно и графичко приказивање резултата, са обавезним извођењем закључака, би требало практиковати увек када се прикупљају подаци. Препорука је да се ИКТ опрема користи за прикупљање, обраду података и представљање резултата истраживања или огледа, када се ученици оспособе за њено коришћење на часовима предмета *информатика и рачунарство* и *техника и технологија.*

У петом разреду, неопходно је увести само појам наследног материјала као узрока уочене различитости и појам врсте због варијабилности. Не препоручује се увођење појмова ген, хроматин, хромозом, Менделових правила наслеђивања и слично.

Препоручени број часова за реализацију ове области је: 3 часа за обраду, 1 за утврђивање, 2 за вежбе и 1 за систематизацију.

Област: Живот у екосистему

Исходи у овој области: *доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи, направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу, предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасилан начин* и *илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава*, омогућавају да се жива бића проучавају у амбијенту у којем реално живе и да се код ученика развија осећање одговорности за заштиту природе и биолошке разноврсности, као и свест о властитом положају у природи и потреби одрживог развоја.

Препорука је да се часови намењени реализацији исхода из ове области изводе што чешће ван учионице у природном окружењу (школском дворишту или на неком другом терену), где би ђаци самостално или у групама проучавали жива бића, прикупљали податке, осмишљавали и реализовали еколошке пројекте. Пројекте могу да осмисле на почетку школске године, да их реализују током читаве године, а на часовима предвиђеним за ову област да представе резултате.

Препоручени број часова за реализацију ове области је: 4 часа за обраду, 3 за утврђивања, 4 за вежбе и 1 за систематизацију.

Област: Човек и здравље

За достизање исхода у овој области *идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања*, акценат је на основним чињеницама о здравој исхрани (ужина спремљена код куће), води као најздравијем пићу, штетности енергетских пића и дуванског дима. Промене у и на телу, као последице пубертета, требало би повезати са потребом одржавања личне хигијене и хигијене животног простора и опасностима од ступања у преране сексуалне односе. Препорука је да се за обраду ових појмова повремено доведу стручњаци или одведу ученици у одговарајуће установе. Свакако би требало обраду прераног ступања у сексуалне односе

обрадити заједно са школским психологом. Препоручени број часова за реализацију ове области је: 4 часа за обраду, 2 за утврђивање (један је за дебату), 1 за вежбу и 1 за систематизацију.

У настави оријентисаној на постизање исхода предност имају групни начин рада и индивидуализована настава. Ови начини организације наставе помажу ученицима да науче како се учи, да напредују у учењу сопственим темпом, да развијају унутрашњу мотивацију (потребу за сазнавањем) и иницијативу, да развијају вештину комуникације, аргументовани дијалог, толерантно понашање и солидарност. Користе се активни начини учења, као што је комбинација програмиране наставе (програмиран материјал многи наставници остављају на друштвеним мрежама или сајтовима школа, па се њихови ученици служе њима и уче темпом који им одговара) и проблемске наставе (на часу ученици, користећи стечена знања, решавају проблем који наставник формулише) или учење путем открића (наставник инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују, структуришу чињенице и извлаче закључке; тако сами упознају стратегије учења и методе решевања проблема, што омогућава развој унутрашње мотивације, дивергентног мишљења, које отвара нове идеје и могућа решења проблема). На интернету, коришћењем речи *WebQuest, project-based learning, thematic units*, могу се наћи примери који се, уз прилагођавање условима рада, могу користити.

Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика и да према њима планира и прилагођава наставне активности. Проблеми су решиви уз сарадњу са стручним сарадницима и колегама из одељенских већа и стручног већа.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое циљева учења и начине оцењивања.

Ниво циља учења	**Одговарајући начин оцењивања**
Памтити (навести, препознати, идентификовати...)	Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова.
Разумети (навести пример, упоредити, објаснити, препричати...)	Дискусија на часу, мапе појмова, проблемски задаци, есеји.
Применити (употребити, спровести, демонстрирати...)	Лабораторијске вежбе, проблемски задаци, симулације.
Анализирати (систематизовати, приписати, разликовати...	Дебате, истраживачки радови, есеји, студије случаја, решавање проблема
Евалуирати (проценити, критиковати, проверити...)	Дневници рада, студије случаја, критички прикази, проблемски задаци.
Креирати (поставити хипотезу, конструисати, планирати...)	Експерименти, истраживачки пројекти.

Такође, потребно је ускладити оцењивање са његовом сврхом.

Сврха оцењивања	Могућа средства оцењивања
Оцењивање наученог (сумативно)	Тестови, писмене вежбе, извештаји, усмено испитивање, есеји.
Оцењивање за учење (формативно)	Посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници рада, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе.

У вредновању наученог, поред усменог испитивања, најчешће се користе тестови знања. На интернету, коришћењем кључних речи *outcome assessment (testing, forms, descriptiv/numerical)*, могу се наћи различити инструменти за оцењивање и праћење.

У формативном оцењивању се користе различити инструменти, а избор зависи од врсте активности која се вреднује. Када је у питању нпр. практичан рад (тимски рад, пројектна настава, теренска настава и слично) може се применити табела у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености. Наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика.

Групни рад	**Елементи процене задатка са показатељима**		
Ниво постигнућа	**1. рад у групи**	**2. познавање тематике**	**3. размена, повезивање и примена идеја**
комплетно	Ученик сарађује са члановима групе, уважава њихове потребе како би се задатак што успешније обавио	Ученик поседује знања, активно подстиче размену идеја и знања са члановима групе и уважава њихове идеје.	Ученик размењује идеје са другима и примењује идеје за решавање задатка
делимично	Ученику је потребна помоћ како би сарађивао са члановима групе	Ученик поседује извесна знања и мало суделује у размени идеја	Ученику је потребна помоћ у примени идеја у решавању задатка
ништа	Ученик је неуспешан кад ради у групи	Ученик омаловажава мишљење осталих чланова у тиму	Ученик не доприноси заједничком раду

Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, се може обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана по наособ (тзв. вршњачко оцењивање).

У процесу оцењивања добро је користити портфолио (збирка докумената и евиденција о процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напредовању ученика. Предности коришћења потрфолија су вишеструке: омогућава континуирано и систематично праћење напредовања, подстиче развој ученика, представља увид у праћење различитих аспеката учења и развоја, представља, подршку у оспособљавању ученика за самопроцену, пружа прецизнији увид у

различите области постигнућа (јаке и слабе стране) ученика. Употребу портфолија отежавају недостатак критеријума за одабир продуката учења, материјално-физички проблеми, време, финансијска средства и велики број ученика. Већи број ометајућих фактора је решив успостављањем сарадње наставника са стручним сарадником у прикупљању прилога и успостављању критеријума оцењивања, уз коришћење Блумове таксономије.

Како ни један од познатих начина вредновања није савршен, потребно је комбиновати различите начине оцењивања. Једино тако наставник може да сагледа слабе и јаке стране сваког свог ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад. Све што се покаже добрим и корисним наставник ће користити и даље у својој наставној пракси, а све што се покаже као недовољно ефикасним и ефективним требало би унапредити.

Наставни предмет: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

Циљ наставе и учења *технике и технологије* је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и произ- водњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

Разред: **пети**

Годишњи фонд часова **72 часа**

Р.б. теме	***Наставна тема***	***Број часова по теми***	***Број часова***	
			Обраде	***Остали типови***
1	**Животно и радно окружење**	***6***	***4***	***2***
2	**Саобраћај**	***14***	***8***	***6***
3	**Техничка и дигитална писменост**	***16***	***6***	***10***
4	**Ресурси и производња**	***20***	***10***	***10***
5	**Конструкторско моделовање**	***16***	***0***	***16***
	Укупно часова	***72***	***28***	***44***

ОБЛАСТ/ТЕМА	ВРЕМЕНСКА ДИНАМИКА	ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	Септембар	- описује улогу технике, технологије и иновација у развоју заје- д- нице и њихово повезивање - разликује основна подручја човековог рада, производње и посло- вања у техничко-технолошком подручју - наводи занимања у области технике и технологије - процењује сопствена интересовања у области технике и техно- логије - организује радно окружење у кабинету - правилно и безбедно користи техничке апарате и ИКТ уређаје у животном и радном окружењу	Појам, улога и значај технике и технологије на развој друштва и животног окружења. Подручја човековог рада и производње, занимања и послови у области технике и технологије. Правила понашања и рада у кабинету. Организација радног места у кабинету и примена мера заштите на раду. Коришћење техничких апарата и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу.

САОБРАТЂАЈ	Септембар Октобар Новембар	– процени како би изгледао живот људи без саобраћаја – класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени – наводи професије у подручју рада саобраћај – направи везу између савременог саобраћаја и коришћења инфор-мационих технологија – разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла и дечијих возила – правилно се понаша као пешак, возач бицикла и дечијих возила у саобраћају – користи заштитну опрему за управљање бициклом и дечијим возилима – аргументује неопходност коришћења сигурносних појасева на предњем и задњем седишту аутомобила и увек их користи као путник – повеже место седења у аутомобилу са узрастом ученика – одговорно се понаша као путник у возилу. – показује поштовање према другим учесницима у саобраћају – анализира симулирану саобраћајну незгоду на рачунару и идентификује ризично понашање пешака и возача бицикла	Улога, значај и историјски развој саобраћаја. Врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени. Професије у подручју рада саобраћај. Употреба информационих технологија у савременом саобраћају Саобраћајна сигнализација – изглед и правила поступања. Правила и прописи кретања пешака, возача бицикла и дечијих возила (ролери, скејт, тротинет) у саобраћају – рачунарска симула- ција и саобраћајни полигон. Обавезе и одговорност деце као учесника у саобраћају. Заштитна опрема потребна за безбедно управљање бициклом и дечијим возилима.

ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	Новембар Децембар Јануар	– самостално црта скицом и техничким цртежом једноставан предмет – правилно чита технички цртеж – преноси податке између ИКТ уређаја – примењује основне поступке обраде дигиталне слике на рачунару – користи програм за обраду текста за креирање документа са графичким елементима – користи Интернет сервисе за претрагу и приступање online ресурсима – преузима одговорност за рад – представи идеје и планове за акције које предузима користећи савремену информационо-комуникациону технологију и софтвер	Прибор за техничко цртање (оловка, гумица, лењир, троугаоници, шестар). Формати цртежа (А3, А4). Размера. Типови и дебљине линија (пуна дебела линија; пуна танка линија; пуна танка линија извучена слободном руком; испрекидана танка линија; црта-тачка-црта танка линија). Геометријско цртање (цртање паралелних правих, цртање нормале на дату праву, цртање углова помоћу лењира и троугаоника). Елементи котирања (помоћна котна линија, котна линија, показна линија, котни завршетак, котни број – вредност). Цртање техничког цртежа са елементима (типови линија, размера и котирање). Пренос података између ИКТ уређаја (рачунар, таблет, smartphone, дигитални фотоапарат). Апликација за дигиталну обраду слике. Операције подешавања осветљености и контраста слике. Промена величине/резолуције слике, издвајање дела слике. Креирање документа у програму за обраду текста. Форматирање текста, уметање слике и графике. Интернет претрага и приступ online ресурсима.

РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	Фебруар Март Април мај	- повезује својства природних материјала са применом - објасни технологије прераде и обраде дрвета, производњу папира, текстила и коже - сече, спаја и врши заштиту папира, текстила, коже и дрвета - правилно и безбедно користи	Природни ресурси на Земљи: енергија и материјали. Управљање отпадом (рециклажа; заштита животне средине). Врсте, својства и
КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	Мај јуни	- самостално проналази информације потребне за израду предме- та/модела користећи ИКТ и Интернет сервисе - одабира материјале и алате за израду предмета/модела - мери и обележава предмет/модел - ручно израђује једноставан предмет/модел користећи папир и/ или дрво, текстил, кожу и одговарајуће технике, поступке и алате	Израда предмета/модела ручном обрадом и спајањем папира и/ или дрвета, текстила, коже коришћењем одговарајућих техника, поступака и алата. Приказивање идеје,

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА- Информатика и рачунарство,Математика,Биологија, Географија,Ликовна култура

УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Наставни предмет техника и технологија намењен је развоју основних техничких компетенција ученика ради његовог оспособљавања за живот и рад у свету који се технички и технолошки брзо мења. Један од најважнијих задатака је да код ученика развија свест о томе да примена стечених знања и вештина у реалном окружењу подразумева стално стручно усавршавање и целоживотно учење, као и да је развијање предузимљивости један од важних предуслова личног и професионалног развоја.

Наставни програм за пети разред оријентисан је на остваривање исхода.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи предмет техника и технологија. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у пет наставних тема: животно и радно окружење, саобраћај, техничка и дигитална писменост, ресурси и производња и конструкторско моделовање.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи - глобални план рада из кога ће касније разви- јати своје оперативне планове. Исходи дефинисани по областима олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице. Сада наставник за сваку област има дефинисане исходе. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања.

С обзиром да је настава теоријско-практичног карактера, ча- сове треба реализовати поделом одељења на две групе.

Наставник је у планирању, припреми и остваривању наставе и учење аутономан. За сваки час треба планирати и припремити средства и начине провере остварености пројектованих исхода.

Посете музејима технике, сајмовима и обиласке производних и техничких објеката треба остваривати увек када за то постоје услови, ради показивања савремених техничких достигнућа, савремених уређаја, технолошких процеса, радних операција и др. Када за то не постоје одговарајући услови, ученицима треба обезбедити мултимедијалне програме у којима је заступљена ова тематика.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Ученици у пети разред долазе са извесним знањем из области технике и технологије која су стекли у оквиру предмета свет око нас и природа и друштво, као и са одређеним животним искуствима у коришћењу различитих уређаја и учествовања у саобраћају. На томе треба градити даље стицање знања, овладавање вешти- нама водећи рачуна да су изузетно важни исходи овог предмета формирање правилних ставова према техници и технологији где је човек лично одговоран за њихову употребу и злоупотребу, као и за заштиту животне средине. Код ученика узраста 11, 12 година постоји природна радозналост за технику и технологију, као и по- треба да нешто сами стварају својим рукама. То треба искористити на прави начин и учинити реализацију овог предмета што више повезаним са свакодневним животом ученика. Реализацијом вежби ученици откривају и решавају једноставне техничке и технолошке проблеме, упознају примену природних законитости у пракси, формирају свест о томе како се применом технике и технологије мења свет у коме живе. Они уочавају како на околину техника утиче позитивно, а како понекад нарушава природни склад и како се могу смањити штетни утицаји на природно окружење чиме развијају свест о потреби, значају и начинима заштите животне средине.

Животно и радно окружење

Упознавање подручја човековог рада и производње, занимања и послова у области технике и технологије треба реализовати уз активну улогу ученика и примену одговарајућих медија. Омогућити ученицима да идентификују одређена занимања којима се људи баве и послове који се обављају у оквиру тих занимања као и техничка средства која се при томе користе. Тако ће упозна- ти основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју и развити критички однос који укључује разматрање ширег контекста технике и њеног утицаја на човека и планету Земљу с еколошког, економског, културолошког и социолошког аспекта.

Упознати ученике са техником, техничким достигнућима и значајем технике и технологије. Указати на значај наставе технике и технологије у циљу стицања техничке културе, тј. техничке писмености и неопходност усвајања одређених знања о техничким уређајима који нас окружују, добробитима која доносе, начину рада, могућим опасностима, развијањем вештина које омогућују креативност и иновативност у дизајнирању и изради техничких сред- става као и сигурно и правилно њихово коришћење. Тако ученици стичу и одређена сазнања о разним професијама што ће им касније помоћи при професионалном усмеравању и опредељивању.

С обзиром да се кабинет за технику и технологију и рад у њему разликује од других кабинета у школи, ученици треба да упознају специфичност рада, распоред и организацију радних места као и правила понашања и рада у кабинету. Посебну пажњу треба посветити безбедности на раду приликом коришћења алата и при- бора. Указати на ситуације које могу због непоштовања правила понашања или неправилне употребе алата и прибора бити потенцијалне опасности, као и на примену мера заштите на раду.

Коришћење техничких апарата и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу, ученици углавном упознају скоро свакодневно у својим домовима. Уз активну улогу ученика и примену мултимедија указивати на правилну употребу и евентуалне последице у случају непридржавања упутстава за коришћење и неисправности техничких апарата у домаћинству (усисивач, миксер, разне грејалице и др.).

Препоручени број часова за реализацију ове наставне теме је 6.

Саобраћај

Ова област је изузетно важна јер се ученици петог разреда осамостаљују и шире радијус свог кретања, а статистика говори да у нашој земљи још увек велики број деце страда у саобраћају. По природи њиховог узраста још увек нису довољно пажљиви у саобраћају где могу бити пешаци, путници, возачи бицикла и дечијих возила. Зато је тежиште исхода на безбедном понашању и преузимању личне одговорности ученика за понашање у саобраћају. Употреба заштитне опреме при вожњи бицикла и других дечијих вози- ла, као и коришћење сигурносних појасева у возилу је најважнији исход који треба постићи.

Ученици треба да се на интересантан и очигледан начин упознају са правилима и прописима кретања пешака и бициклиста у саобраћају, начинима регулисања саобраћаја и безбедном кретању од школе до куће, да упознају хоризонталну, вертикалну и светлосну сигнализацију. За реализацију ових наставних садржаја треба користити одговарајуће мултимедије, а за практично увежбавање могу се користити полигони у оквиру школе или саобраћајне макете које могу израдити и ученици на редовним часовима или у раду слободних активности, као и коришћењем рачунарске симулације.

Ученици имају прилику да упознају разне професије у области регулисања друмског саобраћаја и могућности и процене сопствених потенцијала и интересовања у вези са тим професијама.
Препоручени број часова за реализацију ове области је 14.
Техничка и дигитална писменост
Циљ наставне теме је да ученици овладају вештинама употребе информационо-комуникационих технологија у техници и схвате њихову природну повезаност. У оквиру препорученог броја часова планирано је да се ученици упознају са техничким цртежом и обрадом дигиталне слике на рачунару. Техничко цртање представља универзални језик и основу техничке писмености у графичким комуникацијама у свим подручјима технике и свакодневном животу. Технички цртеж је средство размене информација у техници, од његовог настанка до производ- ње тј. од идеје до реализације. Ученици развијају вештине читања и израде једноставнијих техничких цртежа и израду техничке документације. Ученике треба научити како се скицом може изразити идеја и како се применом правила (стандарда) израђује технички цртеж. Ученици треба да упознају формате папира и основни прибор за техничко цртање. Инсистирати на правилном коришћењу прибора за техничко цртање увежбавањем приликом геометријског цртања (паралелне линије, нормалне линије, кружнице). Потребно је да сваки ученик самостално нацрта једноставан технички цртеж у одређеној размери користећи одговарајуће врсте линија као и елементе котирања.
Планирани исходи у области употребе и примене информационо-комуникационих технологија у техници у петом разреду се првенствено односе на правилно и безбедно коришћење дигиталних уређаја (рачунар, лаптоп, таблет, мобилни телефон, тв, дигитални фотоапарат, веб камера) а потом и на овладавање вештинама обраде дигиталне слике на рачунару у циљу стицања одговарајућих компетенција које се односе на документовање и дизајн. Ово је једна од основних вештина које су неопходне у стицању општих предузетничких компетенција. Препоручује се наставницима да са ученицима у пару вежбају пренос података између рачунара и екстерних уређаја (мобилни телефон, фотоапарат) а да сваки ученик самостално реализује процедуре током рада на рачунару. Такође је препорука да сваки ученик (користећи знања и вештине које је сте- као на часовима информатике и рачунарства) реализује једноставну вежбу уметања фотографије у одговарајући програм за обраду текста и уређивање документа. Где год је то могуће, треба користи- ти Интернет претрагу и приступ online ресурсима.
Препоручени број часова за реализацију ове области је 16.
Ресурси и производња
Ученике треба упознати са појмом природних ресурса на Земљи и са значајем њиховог очувања. Тежиште ове теме је на енергији и материјалима. Назначити основне изворе енергије као важан ресурс за живот људи, технолошке процесе и производњу без улажења у детаље. Упознати ученике са начином коришћења и претварања у неке корисне облике њима већ познатих извора енергије воде, ветра и Сунца. Други важан ресурс су материјали. Упознати ученике са пој- мом и поделом материјала (природни, вештачки). Врсте и својства материјала (физичка, хемијска и механичка): дрво, папир, текстил, кожа објаснити на елементарном нивоу. Начин обраде материјала (принципи деловања алата за механичку обраду материјала, испитивање материјала). Припрема за обраду. Приказати правилно коришћење алата за ручну обраду материјала, извођење операција и заштита на раду: обележавање, сечење, завршна обрада (бушење, равнање, брушење). Избор материјала, операција и алата и редоследа њихове примене. Рециклажа материјала и заштита животне средине. Поступно увођење ученика у рад са алатом при извођењу разних операција мења суштински карактер наставе технике и технологије - обрада материјала тако постаје средство креативног изражавања, а не циљ у настави технике и технологије. Програм се реализује у форми предавања (теоретска настава) и вежби.
Приликом вежбања са алатима и при обради материјала потребно је да ученици своје идеје исказују самостално. Препорука је да ученици, на крају ове области, направе план израде и само- стално израде најмање три једноставна модела.
Препоручени број часова за реализацију ове области је 20.
Конструкторско моделовање
У овом делу програма ученици реализују заједничке пројекте примењујући претходно стечена знања и вештине из области об- ликовања и обраде материјала, употребе ИКТ-а у техници и техничког цртања. Циљ наставне теме је постављање циљева и приоритета, планирање, доношење одлука, тимски рад,

комуникацијске вештине, као и развијање упорности, позитивног односа према раду, способностима решавања проблема, самопроцењивања и критичког мишљења.
Препорука је да се пројекти реализују у паровима или малим групама.
Наставник упознаје ученике са правилима рада у групи, поделом посла и одговорностима, са динамиком и роковима за реализацију пројектних активности. Ученици се сами опредељују за одређену активност у оквиру групе. Пружа им се могућност да реализују своју идеју која је у складу са њиховим интересовањима и способностима при чему се постиже потпуна диференцијација и индивидуализација наставе. Ученици самостално истражују ин- формације за пројектни задатак користећи информационо-комуникационе технологије, налазе решење, формирају идеју, израђују техничку документацију, планирају и реализују сопствени производ. Идентификација и избор материјала и алата за реализацију пројекта врше се уз подршку наставника. У том процесу, ученици усвајају и примењују знања, развијају вештине, ставове, одговорност и самосталност. Препорука је да се користе материјали и технологије које су ученици упознали у претходној области. Ученици самостално врше мерење и обележавање. Обрада материјала може се вршити индивидуално али је препорука да ученици раде у пару, чиме развијају способност сарадње и социјалних вештина. По завршетку, ученици самостално представљају производ/модел, усмено образлажући ток реализације, процењујући оствареност резултата и предлог унапређења. Тежиште оваквог рада није на квалитету коначног продукта већ на процесу који има своје кораке и на сарадничким односима у раду у групи. Наставник је ту пажљиви посматрач, помагач када је то потребно, давалац повратне информације и неко ко охрабрује. Ученицима јасно треба указати да се и на неуспелим продуктима може много научити ако се схвати где су грешке направљене. Дискутовати са ученицима и о цени понуђених решења. Нагласити важност доброг планирања буџета потребног за његову реализацију као и негативних последица лоших прорачуна. На тај начин ученике полако оспособљавати да размишљају предузетнички и развијати им основне компетенције везане за финансијску писменост.
Препоручени број часова за реализацију ове области је 16.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења.
У процесу оцењивања потребно је узети у обзир све активности ученика (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност и др.).
Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у пита- њу, може се обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање).
Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у уче- њу, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.

Наставни предмет: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

Разред: **пети**
Годишњи фонд часова 36 часа

ЦИЉ:

- **Циљ** наставе и учења информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, производњу дигиталних садржаја и креирање рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

ИНФОРМАТИКЕ И РАЧУНАРСТВА

ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА	**36**
За обраду новог градива	**19***
За друге типове часа	**17**

Број наставних тема	**4**
Број наставних јединица	**25**

* Часови су подељени на часове обраде и вежбања, али је, због специфичности предмета, већина часова комбинована.

ЦИЉ:

- **Циљ** наставе и учења информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, производњу дигиталних садржаја и креирање рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

УЏБЕНИК ЗА УЧЕНИКЕ:

Информатика и рачунарство 5, уџбеник за пети разред основне школе- Марина Петровић, Зорица Прокопић, БИГЗ

ЛИТЕРАТУРА ЗА НАСТАВНИКЕ:

Информатика и рачунарство 5, уџбеник за пети разред основне школе- Марина Петровић, Зорица Прокопић, БИГЗ

Уџбеник, Microsoft Office Корак по корак- СЕТ; А. Аббас, В. Маринковић, Б. Стругар- „Од забаве до знања“, Београд, 2007.;_____

Драган Маринчић- „Рачунарство и информатика-збирка задатака“, PS Београд, 2001. ; Драган Цветковић- „ Задаци из математике и информатике“ Рачунарски факултет, СЕТ, Београд, 2006.; PS часописи и друга литература из области хардвера и софтвера._____

КОРЕЛАЦИЈА: Сви предмети

НАСТАВНА СРЕДСТВА: штампани материјал, електронски материјал, софтвер_____

СИСТЕМАТИЗАЦИЈА ГРАДИВА: Планирана су 2 часа систематизације и то на крају обрађених тема као што су: Рачунарство и ИКТ.

Редни број теме	Број часова по темама	Назив теме	Број часова за обраду новог градива	Број часова за друге типове часа
1.	9	**ИКТ**	6	3
2.	5	**ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ**	3	2
3.	16	**РАЧУНАРСТВО**	10	6
4.	6	**ПРОЈЕКТНА НАСТАВА**	0	6

ИСХОДИ

По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:

ИКТ:

– – наведе примену информатике и рачунарства у савременом животу
– правилно користи ИКТ уређаје
– именује основне врсте и компоненте ИКТ уређаја
– прави разлику између хардвера, софтвера и сервиса
– прилагоди радно окружење кроз основна подешавања
– креира дигитални слику и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички)
– креира текстуални документ и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички)
– примени алате за снимање и репродукцију аудио и видео записа
– креира мултимедијалну презентацију и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и

сараднички)
– сачува и организује податке
– разликује основне типове датотека

ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ

– реагује исправно када дође у потенцијално небезбедну ситуацију у коришћењу ИКТ уређаја;
– доводи у везу значај правилног одлагања дигиталног отпада и заштиту животне средине
– разликује безбедно од небезбедног, пожељно од непожељног понашања на интернету
– реагује исправно када дођу у контакт са непримереним садржајем или са непознатим особама путем интернета
– приступа интернету, самостално претражује, проналази информације у дигиталном окружењу и преузима их на свој уређај
– информацијама на интернету приступи критички
– спроводи поступке за заштиту личних података и приватности на интернету
– разуме значај ауторских права
– препознаје ризик зависности од технологије и доводи га у везу са својим здрављем
– рационално управља временом које проводи у раду са технологијом и на интернету

РАЧУНАРСТВО

– изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке
– схвати математичко-логички смисао речи „и”, „или”, „не”, „сваки”, „неки”, израза „ако...онда”
– зна алгоритме аритметике (сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидов алгоритам) и интерпретира их алгоритамски
– наведе редослед корака у решавању једноставног логичког проблема
– креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу
– сврсисходно примењује програмске структуре и блокове наредби
– користи математичке операторе за израчунавања
– објасни сценарио и алгоритам пројекта
– анализира и дискутује програм
– проналази и отклања грешке у програму

ПРОЈЕКТНА НАСТАВА

– сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала у вези са темом, формулацији и представљању резултата и закључака
– одабира и примењује технике и алате у складу са фазама реализације пројекта
– наведе кораке и опише поступак решавања пројектног задатка
– вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен
– поставља резултат свог рада на интернет, ради дељења са другима, уз помоћ наставника

Наставни предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ наставе и учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.111

Разред Пети

Годишњи фонд часова 72 часа + 54 часа (обавезне физичке активности ученика)

ОБЛАСТ/ТЕМА		ИСХОДИ ПО ЗАВРШЕТКУ ТЕМЕ УЧЕНИК ЋЕ БИТИ У СТАЊУ ДА:	САДРЖАЈИ
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ		примени једноставне комплексе простих и општеприпремних вежби изведе вежбе (разноврсна природна и изведена кретања) икористи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и са- гледа сопствени моторички напредак	Обавезни садржаји Вежбе за развој снаге Вежбе за развој покретљивости Вежбе за развој аеробне издржљивости Вежбе за развој брзине Вежбе за развој координације Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	**Атлетика**	комбинује и користи достигнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневном животу доводи у везу развој физичких способности са атлетским дисциплинама	Обавезни садржаји Техника истрајног трчања Истрајно трчање - припрема за крос Техника спринтерског трчања Техника високог и ниског старта
	Спортска гимнастика	одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим крета- њима, изводи ротације тела користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуа- цијама и игри процени сопствене могућности за вежбање у гимнастици	Обавезни садржаји Вежбе на тлу Прескоци и скокови Вежбе у упору
	Основе тимских и спортских игара	користи елементе технике у игри примењује основна правила рукомета у игри учествује на унутародељенским такмичењима	Обавезни садржаји Рукомет/минирукомет: Основни елементи технике и правила; вођење лопте, хватања и додавања лопте, шутирања на гол, финтирање, принципи индивидуалне одбране основна правила рукомета/минирукомета Спортски полигон
	Плес и ритмика	изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу игра народно коло изведе кретања у различитом ритму изведе основне кораке плеса из народне традиције других кул- тура	Обавезни-садржаји Покрети уз ритам и уз музичку пратњу Ритмичка вежба без реквизита Скокови кроз вијачу Народно коло „Моравац” Народно коло из краја у којем се школа налази
ФИЗИЧКА И ЗДРАВ СТВЕНА КУЛТУРА (Реализује се кроз све наставне	**Физичко вежбање и спорт**	објасни својим речима сврху и значај вежбања користи основну терминологију вежбања поштује правила понашања у и на просторима за вежбање у школи и ван	Циљ и сврха вежбања у физичком и здравственом васпитању Основна правила Рукомета/минирукомета и Малог фудбала Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчи- ма супротне и сопствене екипе) Чување и одржавање материјалних добара која се користе у фи- зичком и здравственом васпитању

области и теме уз практичан рад)		ње, као и на спортским манифестацијама примени мере безбедности током вежбања одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање примени и поштује правила тимске и спортске игре у складу са етичким нормама навија и бодри учеснике на такмичењима и решава конфликте на социјално прихватљив начин користи различите изворе информација за упознавање са разно-врсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности прихвати сопствену победу и пораз у складу са „ферплејом” примењује научено у физичком и здравственом васпитању у ван-редним ситуацијама препозна лепоту покрета и кретања у физичком вежбању и спорту направи план дневних активности	Уредно постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање Упознавање ученика са најчешћим облицима насиља у физичком васпитању и спорту „Ферплеј” (навијање, победа, пораз решавање конфликтних ситуација) Писани и електронски извори информација из области физичког васпитања и спорта Значај развоја физичких способности за сналажење у ванредним ситуацијама (земљотрес, поплава, пожар...) Физичко вежбање и естетика (правилно обликовање тела) Планирање дневних активности
	Здравствено васпитање	наведе примере утицаја физичког вежбања на здравље разликује здраве и нездраве начине исхране направи недељни јеловник уравнотежене исхране уз помоћ на-ставника. примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања препозна врсту повреде правилно реагује у случају повреде чува животну средину током вежбања	Физичка активност, вежбање и здравље Основни принципи вежбања и врсте физичке активности Одржавање личне опреме за вежбање и поштовање здравствено- хигијенских мера пре и после вежбања Лична и колективна хигијена пре и после вежбања Утицај правилне исхране на здравље и развој људи Исхрана пре и после вежбања Прва помоћ: значај прве помоћи, врсте повреда. Вежбање и играње на чистом ваздуху - чување околине приликом вежбања

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

– Биологија,Географија,Музичка култура,Ликовна култура, Информатика,Математика ,Српски језик

УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Концепција физичког и здравственог васпитања заснива се на јединству часовних, ванчасовних и ваншколских организационих облика рада, као основне претпоставке за остваривање циља кроз достизање исхода и стандарда овог васпитно-образовног подручја.

Главна промена у савременој концепцији и пракси образовања и васпитања, па тако и у програму премета физичко и здравствено васпитање, је померање тежишта са наставних садржаја на јасно дефинисане исходе, односно са наставних садржаја на процес учења и његове резултате.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли у предмету физичко и здравствено васпитање, и учешћем у обавезним физичким активностима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у три предметне области:

- физичке способности,

- моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине и
- физичка и здравствена култура.

Они омогућавају да се циљ овог предмета достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и стандардима постигнућа. Исходи не прописују структуру, садржаје и организацију на- ставе, као ни критеријуме и начин вредновања ученичких постигнућа.

Циљ и исходи предмета се остварују кроз наставу физичког и здравственог васпитања (у трајању од 2 школска часа недељно) и обавезне физичке активности сваког ученика (у трајању од 1,5 школски час недељно). Програм петог разреда базиран је на континуитету усвојених знања, вештина, ставова и вредности из првог циклуса основног образовања и васпитања.

Настава физичког и здравственог васпитања усмерена је према индивидуалним разликама ученика, које се узимају као критеријум у диференцираном приступу, па самим тим неопходно је упутити ученика или групу ученика, на олакшане или проширене садржаје у часовној, ванчасовној и ваншколској организацији рада.

Где је неопходно, програмске садржаје потребно је реализовати према полу.

Обавезни организациони облици рада:

А. часови физичког и здравственог васпитања;

А1. обавезне физичке активности ученика;

Остали облици рада (ванчасовне и ваншколске активности):

Б. слободне активности - секције,

В. недеља школског спорта,

Г. активности у природи (кросеви, зимовање, летовање - кам- повање...),

Д. школска и ваншколска такмичења

Ђ. корективно-педагошки рад.

ОБАВЕЗНИ ОРГАНИЗАЦИОНИ ОБЛИЦИ РАДА

А. Часови физичког и здравственог васпитања

Наставне области:

I Физичке способности

На свим часовима као и на другим организационим облицима рада, посебан акценат се ставља на:

- развијање физичких способности које се континуира- но реализује у уводном и припремном делу часа путем вежби обликовања. Део главне фазе часа може се користи за развој основних физичких способности узимајући у обзир утицај који наставна тема има на њихов развој. Методе и облике рада наставник бира у складу са потребама и могућностима ученика и материјално-техничким условима за рад;
- подстицање ученика на самостално вежбање;
- учвршћивање правилног држања тела.

Програм развоја физичких способности је саставни део годишњег плана рада наставника.

Праћење, вредновање и евидентирање физичких способности ученика спроводи се на основу Приручника за праћење физичког развоја и развоја моторичких способности ученика у настави физичког васпитања, (Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, 2016).

II Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине

Усвајање моторичких знања, умења и навика, остварује се кроз примену обавезних и препоручених програмских садржаја атлетике, гимнастике, спортских игара, плеса, ритмичке гимнастике, пливања, примењујући основне дидактичко-методичке принципе и методе рада неопходне за достизање постављених исхода.

Усвојена знања, умења и навике треба да омогуће ученицима њихову примену у спорту, рекреацији и специфичним животним ситуацијама.

Стицање знања, умења и навика је континуирани процес индивидуалног напредовања ученика у складу са његовим психо-физичким способностима.

Ученицима који нису у стању да усвоје неке од садржаја, за- дају се вежбања слична али лакша од предвиђених или предвежбе.

Уколико ученик не достигне предвиђени исход, оставља се могућност да исти достигне у наредном периоду.

Усавршавање неких моторичких задатака је континуирани процес без обзира на садржаје програма (техника ходања, трчања, примена научене игре итд.).

У раду са напреднијим ученицима реализују се препоручени садржаји или садржаји из наредних разреда. Кроз процес реализације програма неопходно је пратити способности ученика за поје- дине спортове.

III. Физичка и здравствена култура

Достизањем исхода ове наставне области, ученици стичу знања, вештине, ставове и вредности о вежбању (основним појмовима о вежби, како се неко вежбање изводи и чему конкретна вежба и вежбање служи), физичком васпитању, спорту, рекреацији и здрављу.

Посебно планиране и осмишљене информације о вежбању и здрављу преносе се непосредно пре, током и након вежбања на часу.

Ова наставна област остварује се кроз све организационе облике рада у физичком и здравственом васпитању и обухвата: формирање правилног односа према физичком вежбању, здрављу и раду; развијање и неговање фер-плеја; препознавање негативних облика понашања у спорту и навијању; вредновање естетских вредности у физичком вежбању, рекреацији и спорту; развијање креативности у вежбању; очување животне средине, као и развија- ње и неговање здравствене културе ученика.

Поред наведеног у овој области потребно је радити на: неговању патриотских вредности (народне традиције и мултикултуралности); формирању правилног односа према различитостима, чувању материјалних добара, неговању друштвених вредности итд.

А Обавезне физичке активности ученика

Физичке активности ученика доприносе остваривању постављеног циља и исхода физичког и здравственог васпитања. Ове активности организују се у оквиру редовног распореда или према посебном распореду у складу са просторним могућностима школе и потребама ученика у трајању од 1,5 час недељно.

План рада ових активности је саставни је део планирања у физичком и здравственом васпитању.

Школа се може определити за један од понуђених начина организације ових активности на предлог Стручног већа. Начин организације ових активности је саставни део Школског програма и Годишњег плана рада школе.

Начини организације рада обавезних физичких активности ученика:

- реализују се у трајању од 45 минута, једном у току недеље. У школама које имају одговарајуће материјално-техничке и просторне услове, фонд од 1А школског часа односно 22,5 минута, на недељном нивоу, може се реализовати тако што ће ученици сваке друге недеље имати још један час ових активности, или на други начин који предложи Стручно веће физичког и здравственог васпитања. Ради ефикаснијег рада и обухваћености свих ученика дозвољено је спајање два одељења истог разреда. Два наставника раде истовремено са два одељења<

- реализују се у трајању од 45 минута, једном у току недеље. Фонд од школског часа односно 22,5 минута, на недељном нивоу, реализује се кумулативно, једном у тромесечју, у укупном трајању од 6 школских часова, односно 4,5 сати.

Стручно веће може предложити неки други начин организације ових активности, посебно уколико се школа определи да ове активности реализује изван школе (пливање, скијање, клизање, оријентиринг итд.).

Програмски садржаји обавезних физичких активности

Обавезни програмски садржаји ових активности су:

- Кондиционо вежбање ученика у трајању од најмање 20 минута;
- Мали фудбал:

1. Вођење и контрола лопте,
2. Примање лопте и додавање лопте различитим деловима стопала,
3. Шутирање на гол и основе игре у нападу (откривање),
4. Одузимање лопте и основе игре у одбрани (покривање),
5. Вежбе са два и три играча,
6. Игра са применом основних правила за мали фудбал.

Препоручени програмски садржаји ових активности:

- Обучавање и усавршавање елемената предвиђених препорученим наставним садржајима:

1. Атлетике;
2. Гимнастике;
3. Плеса и ритмике;
4. Других активности предвиђених програмом школских такмичења.

- Мали фудбал:

1. колективна игра у одбрани и нападу,
2. техника игре голмана,
3. игра уз примену правила

ВАНЧАСОВНЕ И ВАНШКОЛСКЕ АКТИВНОСТИ

План и програм ових активности предлаже Стручно веће и саставни је део годишњег плана рада школе и школског програма.

Б. Слободне активности - секције

Формирају се према интересовању ученика. Наставник сачињава посебан програм узимајући у обзир материјалне и просторне услове рада, узрасне карактеристике и способности ученика. Уколико је неопходно, секције се могу формирати према полу учени- ка. Ученик се у сваком тренутку може се укључити у рад секције.

В. Недеља школског спорта

Ради развоја и практиковања здравог начина живота, развоја свести о важности сопственог здравља и безбедности, о потреби неговања и развоја физичких способности, као и превенције насиља, наркоманије, малолетничке делинквенције, школа у оквиру Школског програма реализује недељу школског спорта.

Недеља школског спорта обухвата:

- такмичења у спортским дисциплинама прилагођеним узрасту и могућностима ученика;

- културне манифестације са циљем промоције физичког вежбања, спорта и здравља (ликовне и друге изложбе, фолклор, плес, музичко-спортске радионице, слет...);

- ђачке трибине и радионице (о здрављу, историји физичке културе, спорту, рекреацији, „ферплеју", последицама насиља у спорту, технолошка достигнућа у вежбању и спорту и др.).

План и програм Недеље школског спорта сачињава Стручно веће физичког и здравственог васпитања у сарадњи са другим стручним већима (ликовне културе, музичке културе, историје, информатике...) и стручним сарадницима у школи, водећи рачуна да и ученици који су ослобођени од практичног дела наставе физичког и здравственог васпитања, буду укључени у организацију ових активности.

Г. Активности у природи (кросеви, зимовање, летовање)

Из фонда радних дана, предвиђених заједничким планом, школа организује активности у природи:

- пролећни крос (дужину стазе одређује стручно веће);

- зимовање - организује се за време зимског распуста (обука скијања, клизања, краћи излети са пешачењем или на санкама, и др.);

- летовање - организује се за време летњег распуста у трајању од најмање седам дана (логоровање, камповање итд.).

Д. Школска и ваншколска такмичења

Школа организује и спроводи обавезна унутаршколска спортска такмичења, као интегрални део процеса физичког васпитања према плану Стручног већа и то у:

- спортској гимнастици (у зимском периоду);

- атлетици (у пролећном периоду),

- најмање једној спортској игри (у току године).

Школа може планирати такмичења из других спортских гра- на или игара уколико за то постоје услови и интересовање ученика (плес, оријентиринг, бадминтон, између две или четири ватре, полигони итд.).

Ученици могу да учествују и на такмичењима у систему школских спортских такмичења Републике Србије, која су у складу са наставним планом и програмом.

Ђ. Корективно-педагошки рад и допунска настава

Ове активности организују се са ученицима који имају:

- потешкоће у савладавању градива;

- смањене физичке способности;

- лоше држање тела;

- здравствене потешкоће које онемогућавају редовно похађа- ње наставе.

За ученике који имају потешкоће у савладавању градива и ученике са смањеним физичким способностима организује се допунска настава која подразумева савладавање оних обавезних програмских садржаја, које ученици нису успели да савладају на редовној настави, као и развијање њихових физичких способности;

Рад са ученицима који имају лоше држање тела подразумева:

- уочавање постуралних поремећаја код ученика;

- саветовање ученика и родитеља;

- организовање додатног превентивног вежбања у трајању од једног школског часа недељно;

- организовање корективног вежбања у сарадњи са одговарајућом здравственом установом.

Рад са ученицима са здравственим потешкоћама организује се искључиво у сарадњи са лекаром специјалистом, који одређује врсту вежби и степен оптерећења.

Ослобађање ученика од наставе физичког и здравственог

васпитања

Ученик може бити ослобођен само од практичног дела програма наставе за одређени период, полугодиште или целу школску годину на основу препоруке изабраног лекара.

Ученик ослобођен практичног дела у обавези је да присуствује часовима. За рад са ослобођеним ученицима наставник сачињава посебан програм рада базиран на усвајању теоријских и васпитних садржаја у складу са програмом и у корелацији са садржајима других предмета.

Ослобођеним ученицима треба пружити могућност да:

- суде, воде статистику, региструју резултат или прате ниво активности ученика на часу или школском такмичењу,

- направе едукативни постер или електронску презентацију, припреме репортажу са спортског догађаја,

- прате и евидентирају активност ученика на часу уз помоћ наставника и на други начин помажу у организацији, часовних, ванчасовних и ваншколских активности.

Исходи за ученике ослобођене од практичног дела наставе

По завршетку теме ученик ће бити у стању да:

- Наведе основна правила, гимнастике, атлетике, спортске игре, пливања;

- Дефинише основна здравствено-хигијенска правила вежбања;

- Презентује и анализира информације о физичком вежбању, спорту, здрављу, историји спорта, актуелним спортским подацима итд.);

- Учествује у организацији Недеље школског спорта и школских такмичења.

Планирање васпитно-образовног рада

Дефинисани исходи су важан део и незаобилазан елемент процеса планирања наставе и учења. Дефинисани као резултати учења на крају сваког разреда, током планирања рада потребно је одредити временску динамику у односу на бављење појединим исходима током школске године. Неопходно је посебну пажњу обратити на исходе које није могуће достићи током једног или више часова, већ је у ту сврху потребно реализовати различите активности током године.

Облици наставе

Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:

- теоријска настава (до 4 часа);

- практична настава (68-72 часа).

Теоријска настава

Посебни теоријски часови могу се организовати само у оним ситуацијама када не постоје услови за реализацију наставе у просторима за вежбање или алтернативним објектима, и као први час у полугодишту. На тим часовима детаљније се обрађују садржаји предвиђени темама Физичко вежбање и спорт и Здравствено вас- питање уз могући практичан рад у складу са условима.

Максималан број часова без практичног рада не би требало да буде већи од четири (4) у току школске године.

При планирању теоријских садржаја неопходно је узети у обзир: садржај програма, претходна искуства ученика, садржаје других предмета (корелацију - међупредметне компетенције).

Практична настава

Број часова по темама планира се на основу, процене наставника, материјално-техничких и просторних услова. Наставне теме или поједини садржаји за које не постоје услови за реализацију могу бити замењени одговарајућим темама или садржајима програма за које постоје одговарајући услови. Оквирни број часова по темама:

1. Атлетика (16);
2. Гимнастика (16);
3. Основе тимских и спортских игара: Рукомет - минирукомет; (16)
4. Ритмика и плес (4);
5. Тестирање и мерење (6-8).

Програм физичког и здравственог васпитања остварује се реализацијом обавезних и препоручених садржаја.

Обавезни садржаји су они које је неопходно спровести у раду са ученицима узимајући у обзир способности ученика, матери- јално-техничке и просторне услове.

Препоручени садржаји су они које наставник бира и реализује у раду са ученицима (групама или појединцима), који су са- владали обавезне садржаје, узимајући у обзир ниво достигнутости исхода, потребе ученика и услове за рад.

Физичке способности

При планирању кондиционог вежбања у главној фази часа, треба узети у обзир утицај наставне теме на физичке способности ученика и применити вежбе чији делови биомеханичке структуре одговарају основном задатку главне фазе часа и служе за обучавање и увежбавање (обраду и утврђивање) конкретног задатка. Методе вежбања које се примењују у настави су тренажне методе (континуирани, понављајући и интервални метод, кружни тренинг, и др.), пилагођене узрасним карактеристикама ученика. У раду са ученицима примењивати диференциране облике рада, дозирати вежбања у складу са њиховим могућностима и примењивати одговарајућу терминологију вежби. Време извођења вежби и број понављања, задају се групама ученика или појединцима у складу са њиховим способностима, водећи рачуна о постизању што веће радне ефикасности и отимализацији интензитета рада. Акценат се ставља на оне моторичке активности којима се најуспешније супротставља последицама хипокинезије.

Препоручени начини рада за развој физичких способности ученика.

1. Развој снаге

- без и са реквизитима,
- на справама и уз помоћ справа.

2. Развој покретљивости

- без и са реквизитима,
- уз коришћење справа,
- у помоћ сувежбача.

3. Развој аеробне издржљивости

- истрајно и интервално трчање,
- вежбање уз музику - аеробик,
- тимске и спортске игре,
- други модели вежбања.

4. Развој координације

- извођење координационих вежби у различитом ритму и променљивим условима (кретање екстремитетима у две равни).

5. Развој брзине и експлозивне снаге

- једноставне и сложене структуре кретања изводити максималним интензитетом из различитих почетних положаја, изазване различитим чулним надражајима (старт из различитих положаја итд.),

- штафетне игре,

- извођење вежби различитом максималном брзином (бацања, скокови, акробатика, шутирања, ударци кроз атлетику, гимнастику, тимске и спортске игре).

За ученике који из здравствених разлога изводе посебно одабране вежбе, потребно је обезбедити посебно место за вежбање.

Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине

1. Атлетика

Садржаји атлетике се реализују у јесењем и пролећном периоду.

Обавезни садржаји

Истрајно трчање: вежбе технике; континуирано и интервално трчање;

Спринтерско трчање: вежбе технике трчања, (ниски скип, високи скип, забацивање потколенице, гребајући корак, итд), ниски старт и фазе трчања;

Скок увис прекорачном техником; техника скока увис кроз фазе (залет, отскок, прелазак летвице и доскок). Обучавање технике врши се у целини а по потреби рашчлањивањем на фазе.

Бацање лоптице у даљ: обучавање кроз фазе (залет и избачај) и усвајање вежбе у целини. Корелација са вежбама из рукомета (доножни корак, замах и техника избачаја дугим замахом).

Препоручени садржаји:

Ови садржаји се примењују у раду са ученицима који су са- владали обавезне садржаје применом одговарајуће методике рада.

- Скок удаљ основни елементи згрчне технике - реализовати кроз фазе;

2. Спортска гимнастика

Садржаји се реализују у зимском периоду.

Обавезни садржаји

Ученике је неопходно поделити по полу и према способностима. Поставити више радних места. На сваком часу увести нови задатак уз понављање претходних. Док једна група обрађује нови садржај, остале групе понављају обрађене садржаје. Промена радних места врши се након одређеног броја понављања. Нпр. група које није прошла неки задатак на часу исти ће реализовати на следећем часу. Ученику који не може да изведе задату вежбу даје се олакшани задатак. Након неколико обрађених наставних јединица ове наставне теме, планом предвидети садржаје других наставних тема (спортска или тимска игра и др.) у циљу интензификације наставе. Гимнастички полигон осмислити према степену усвојености обрађених садржаја и претходих знања.

- Вежбе на тлу: колут напред, колут назад, став о плећима - „свећа”, мост из лежања на леђима; вага претклоном и заножењем; став на шакама уз помоћ; премет упором странце „звезда”.

- Прескок: разношка (до 110 ст);

- Ниска греда: боком поред греде;

суножним одскоком наскок на греду суножно (једна нога мало испред друге);

различити начини ходања: у успону, са згрченим предножењем, са заножењем, са одножењем, са високим предножењем;

скок суножним одскоком, суножни доскок на место одскока; вага претклоном и заножењем; саскок згрчено.

Препоручени садржаји

- Вежбе на тлу: колут напред и назад - варијанте (нпр: из става раскорачног колут напред до става раскорачног, из става раскорачног колут назад до става раскорачног); Колут летећи; Мост за- клоном;

3. Основе тимских и спортских игара

Садржаји рукомета реализују се на часовима физичког и здравственог васпитања, а малог фудбала на обавезним физичким активностима-ученика.

3.1. Рукомет - минирукомет Обавезни садржаји

- Обучавање елемената технике и тактике са лоптом: држање лопте: једном и обема рукама, плитки и дубоки хват;

вођење лопте: у месту са променом висине вођења, променом руке, променом положаја; вођење лопте бочним и дубинским кретањем; праволинијски, са променом брзине и руке којом се води; променом правца кретања; вођење у кретању са заустављањем у два корака; дриблинг над пасивним и активним противником (игра „1 на 1”); додавање лопте: једном руком „кратким замахом” (смер на- пред, укосо, у страну); „дугим замахом” уз примену неког од залета (бочни-доножни, бочни-заножни); хватање лопте: у висини груди и главе; хватање непрецизно бачених лопти (бочних, изнад висине главе, у висини колена); хватање котрљајућих лопти; хватање и додавање лопте у кретању;

шутирање: чеони шут и скок шут у даљ и вис; финтирање: (једнострука финта у јачу страну).

- Обучавање индивидуалних елемената технике и тактике без лопте:

у фази напада - позиционирање играча, утрчавање у празне просторе, промена смера кретања, откривање за пријем лопте;

у фази одбране - одбрамбени став и кретање у ставу; заустављање нападача, одузимање лопте од противничког нападача, пресецање путање лопте код додавања, блок; елементи технике голмана - (основни став, кретање на го- лу, одбрана високих и ниских лопти, одбрана шутева са позиције крила, одбрана седмерца)

позиционирање играча у нападу и одбрани 6:0; игра на два гола (3 на 3, 4 на 4); игра уз примену основних правила уважавајући усвојени ниво претходно обучаваних елемената.

Препоручени садржаји

- Обучавање елемената технике и тактике играча са лоптом: вођење лопте: вежбе вођења са радом ногу (кроз ноге, по- ред и испред тела);

вођење две лопте;

додавање лопте: додавање „дугим замахом” - чеони залет; додавање лопте изведеним начинима; додавања са изменом места

хватање лопте: хватање једном руком

шутирање: бочни шут са отклоном, шутирање пивотмена,

шут са крилне позиције

финтирање: једнострука финта у „слабију страну”.

- Обучавање групних и колективних елемената тактике игре: извођење слободног ударца;

укрштања играча у фази напада, игра 5:1 и 5+1

4. Плес и ритмика;

Обавезни садржаји

Планирати вежбе које је неопходно поновити из програма млађих разреда (докорак, галоп, дечији поскоци, полкин корак...). Дати могућност ученику или групи ученика да изабере музику и осмисли ритмичку вежбу на основу усвојених елемената. Са вијачом приме- нити „скокове кроз вијачу", прескакање вијаче галопом и суножним поскоцима. Обрадити прве две варијанте народног кола „Моравац"

Препоручени садржаји

Вежбе са вијачом усложити наизменичним прескоцима на левој и десној нози и у кретању. Вежбе са ло Основне варијанте народног кола из краја у коме се школа налази;

5. Тестирање и мерење

Праћење физичког развоја и моторичких способности спроводи се на почетку и крају школске године, из простора кардио- респираторне издржљивости (процена аеробног капацитета), телесног састава (посебно телесне масноће), мишићне снаге, издржљивости у мишићној снази, гипкости и агилности. Модел континуираног праћења физичког развоја и моторичких способности у настави физичког и здравственог васпитања, батерија тестова, критеријумске референтне вредности и начин њиховог тумачења, организација и протокол тестирања као педагошке импликације детаљно су објашњени у наведеном приручнику.

Тестирање ученика могуће је спровести на часовима обавезних физичких активности.

Оквирни број часова по темама обавезних физичких активности

1. Основе тимских и спортских игара:

Мали фудбал (18);

2. Друге активности предвиђене програмом стручног већа (36).

Дидактичко-методички елементи

Основне карактеристике часова:

- јасноћа наставног садржаја;
- оптимално коришћење расположивог простора, справа и реквизита;
- избор рационалних облика и метода рада;
- избор вежби оптималне образовне вредности;
- функционална повезаност свих делова часа - унутар једног и више узастопних часова једне наставне теме.

Уколико на часу истовремено вежбају два одељења, настава се спроводи одвојено за ученике и ученице.

Приликом избора облика рада неопходно је узети у обзир просторне услове рада, број ученика на часу, број справа и реквизита и динамику обучавања и увежбавања наставног задатка.

Избор дидактичих облика рада треба да буде функцији рационалне организације и интензификације часа, као и достизања по- стављених исхода.

Праћење и оцењивање

Исходи представљају добру основу за праћење и процену по- стигнућа ученика, односно креирање захтева којима се може утврдити да ли су ученици достигли оно што је описано одређеним исходом. Исходи помажу наставницима у праћењу, прикупљању и бележењу постигнућа ученика. Како ће у процесу вредновања ис- користити исходе наставник, сам осмишљава у односу на то који се начин праћења и процене њему чини најрационалнијим и најкориснијим. Поред тога, постојање исхода олакшава и извештавање родитеља о раду и напредовању ученика.

У процесу оцењивања пожељно је користити лични картон ученика (евиденција о процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напре- довању ученика. Предности коришћења личног картона ученика су вишеструке: омогућава континуирано и систематично праћење напредовања, представља увид у праћење различитих аспеката учења и развоја, представља, подршку у оспособљавању ученика за самопроцену, пружа прецизнији увид у различите области по- стигнућа (јаке и слабе стране) ученика.

У циљу сагледавања и анализирања ефеката наставе физичког и здравственог васпитања, препоручује се да наставник подједнако, континуирано прати и вреднује:

- Активност и однос ученика према физичком и здравственом васпитању који обухвата:
- вежбање у адекватној спортској опреми;
- редовно присуствовање на часовима физичког и здравственог васпитања и обавезним физичким активностима;
- учествовање у ванчасовним и ваншколским активностима и др.
- Приказ једног од усвојених комплекса општеприпремних вежби (вежби обликовања),
- Достигнут ниво постигнућа моторичких знања, умења и на- вика (напредак у усавршавању технике):

Атлетика:

Приказ технике спринтерског и истрајног трчања; приказ технике, скока увис прекорачна техника (маказе);

Спринтерско трчање 30-50 т на време, бацање лоптице до 200 §г у даљ. Истрајно трчање у трајању од 6 минута.

Трчање школског кроса.

Спортска гимнастика:

Вежбе на тлу: колут у напред, колут у назад, став о шакама уз помоћ, мост из лежања, став на плећима „свећа”;

Прескок: разношка уз помоћ;

Вежбе у упору:

- паралелни разбој: наскок у упор са повишења (шведска клу- па, сандук, столица...), предњихом сед разножно, приножити једном и саскок,
- ниско вратило: упор одскоком, издржај, саскок у почетни положај;

Вежбе у вису (вратило/кругови): њих и саскок предњихом.

Пењања: приказ технике пењања уз шипку и конопац.

Рукомет:

Контрола лопте у месту и кретању (вођење);

Вођење лопте праволинијски са променом правца кретања (левом и десном руком);

Хвата и додаје лопту у висини главе и рамена;

Шутира једном техником;

Мали фудбал:

Додавање унутрашњом страном стопала и примање лопте ђоном и унутрашњом страном стопала;

Вођење и шут на гол једном техником;

Додавање, примање лопте у и шут на гол у кретању.

Плес и ритмика:

Замаси, кружења, трчања, поскоци и скокови без реквизита. Поскоци и скокови кроз вијачу.

Народно „Моравац” коло уз музику (прва и друга варијанта).

Индивидуални напредак моторичких способности сваког ученика процењује се у односу на претходно проверено стање. Приликом оцењивања неопходно је узети у обзир способности ученика, степен спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом оцењивања узима се у обзир индивидуални напредак његов индивидуални напредак у односу на претходна достигнућа и могућности као и ангажовање ученика у наставном процесу.

Код ученика ослобођених од практичног дела наставе, наставник прати и вреднује:

- ниво остварености исхода из области Физичка и здравствена култура;
- учешће у организацији ваннаставних активности.

Педагошка документација

- Дневник рада за физичко и здравствено васпитање;
- Планови рада физичког и здравственог васпитања и обавезних физичких активности ученика: план рада стручног већа, годишњи план (по темама са бројем часова), месечни оперативни план, план ванчасовних и ваншколских активности и праћење њихове реализације.
- Писане припреме: форму и изглед припреме сачињава сам наставник уважавајући: временску артикулацију остваривања, циљ часа, исходе који се реализују, конзистентну дидактичку структуру часова, запажања након часа;
- Радни картон: наставник води за сваког ученика. Радни картон садржи: податке о стању физичких способности са тестирања, оспособљености у вештинама напомене о специфичностима ученика и остале податке неопходне наставнику.

Педагошку документацију наставник сачињава у писаној, а по могућности и електронској форми.

- *Од другог полугодишта **2021/2022**. све евиденције у есДневнику за предмет „**Обавезне физичке активности**“ воде се у оквиру „главног „ предмета „**Физичко и здравствено васпитање“.***

4.9. Програми обавезних изборних предмета у петом разреду

Наставни предмет: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ за
(1 час недељно, 36 часова годишње)

ЛИТЕРАТУРА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА :
ПРИРУЧНИК ЗА НАСТАВНИКЕ
Грађанско васпитање за пети разред основне школе – ПРИРУЧНИК ЗА НАСТАВНИКЕ ГРАЂАНСКОГ ВАСПИТАЊА.
ЦИЉ И ЗАДАЦИ :
ОПШТИ ЦИЉ предмета је оспособљавање ученика за активно учешће у животу школе и локалне заједнице , проширивањем знања о демократији, њеним принципима и вредностима кроз практично деловање.
ЗАДАЦИ :
-упозавање са људским правима и правима детета

-подстицање и оспособљавање за активно учешће у животу школе развијањем вештина за утврђивање услова школског живота кроз праксу
- упознавање школских правила и процедура
- разумевање функционисања органа упознавања школе и стручних и стручних тела
- упознавање права и одговорности свих актера на нивоу школе, развијање комуникацијских ваштина неопходних за сарадничко понашање, аргументовање ставова и изражавање мишљења,
- обучавање техникама групног рада
- развијање способности критичног просуђивања и одговорног одлучивања и деловања

Ред.бр. наст. теме	Н А З И В Н А С Т А В Н Е Т Е М Е	Број часова по теми
1.	ЉУДСКА ПРАВА Права детета	10
2.	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Школа као заједница	8
3.	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Сукоби и насиље	10
4.	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	8
	УКУПНО	36

ИСХОДИ **По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ /ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
• разликује жеље од потреба и наведе примере везе између потреба и људских права; • препозна своје потребе, као и потребе других и да их уважава; • штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; • учествује у доношењу правила рада групе и поштује их; • аргументује потребу посебне заштите права детета; • на примеру препозна уграђеност права деце у основним докумен-тима која уређују рад школе; • наводи примере и показатеље остварености и кршења дечјих права; • наводи чиниоце који утичу на остварење дечјих права; • поштује права и потребе ученика који су у инклузији у његовом одељењу/школи; • препозна ситуације кршења својих права и права других; • идентификује кршење људских права на примеру неког историјског догађаја;	**ЉУДСКА ПРАВА**	**Потребе и права** Потребе и жеље. Потребе и права. Права и правила у учионици. Правила рада у учионици, доношење групних правила. **Права детета у документима о заштити права** Посебност права детета и људска права. Конвенција о правима детета. Врсте права. Показатељи остварености и кршења дечјих права. Конвенција о правима детета у документима која се односе на школу.
	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО	**Права и функционисање заједнице** Моје заједнице. Школа као заједница. Одлучивање у учионици и школи. Гласање и консензус као демократски начини одлучивања.

• поштује правила одељењске заједнице и правила на нивоу школе; • поступа у складу са моралним вредностима грађанског друштва; • искаже свој став о значају правила у – функционисању заједнице; понаша се у складу са правилима и дужностима у школи; • наводи начине демократског одлучивања; • препозна одговорност одраслих у заштити права деце; • објасни улогу појединца и група у заштити дечјих права; • реално процени сопствену одговорност у ситуацији кршења нечијих права и зна коме да се обрати за помоћ; • препозна и анализира сличности и разлике између ученика у групи; • прихвата друге ученике и уважава њихову различитост; • проналази примере моралних поступака у књижевним делима које чита, у медијима и у свакодневном животу; • наводи примере из свакодневног живота предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама; • проналази примере нетолеранције и дискриминације у књижевним делима која чита; • у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по раз- личитим основама и критички иханализира; • препозна и објасни врсте насиља; • прави разлику између безбед- ног и небезбедног понашања на друштвеним мрежама; • заштити од дигиталног насиља; • анализира сукоб из различитих углова (препознаје потребе учесника сукоба) и налази конструктивна решења прихватљива за све стране у сукобу; • аргументује предности конструктивног начина решавања сукоба; • препознаје примере грађанског активизма у својој школи и исказује – позитиван став према томе; идентификује проблеме у својој школи; • прикупља податке о проблему користећи различите изворе и технике; • осмишљава акције, процењује њихову изводљивост и предвиђа могуће ефекте; • активно учествује у тиму, поштујући правила тимског рада (у групној дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима,комуницира на неугрожавајући начин); • учествује у доношењу одлука утиму/групи поштујући договоренепроцедуре и правила;	**ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ**	**Одговорности и обавезе у заједници** Одговорност деце. Одговорности одраслих (родитеља, наставника). **Кршење и заштита права** Шта могу и коме да се обратим у ситуацијама насиља. **Наши идентитети** Наше сличности и разлике (раса, пол, национална припадност, друштвено порекло, вероисповест, политичка или друга уверења, имовно стање, култура, језик, старост и инвалидитет). Стереотипи и предрасуде. Дискриминација. Толеранција. **Сукоби и насиље** Сукоби и начини решавања сукоба. Предности конструктивног решавања сукоба. Врсте насиља: физичко, активно и пасивно, емоционално, социјално, сексуално, дигитално. Реаговање на насиље. Начини заштите од насиља.
	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	**Планирање и извођење акција у школи у корист права детета** Учешће ученика у школи. Избор проблема. Тражење решења проблема. Израда плана акције. Анализа могућих ефеката акције. Планирање и извођење акције. Завршна анализа акције и вредновање ефеката. Приказ и анализа групних радова.

• учествује у извођењу акције; • процењује ефекте спроведене акције и идентификује пропусте и грешке; • презентује, образлаже и аргументује изабрану акцију и добијене резултате за – унапређивање живота у школи.		

САДРЖАЈ ПРОГРАМА

1. ЉУДСКА ПРАВА Права детета (10 часова)

Исходи:

Ученик ће бити у стању да:

- препозна своје потребе, као и потребе других и да их уважава и штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права
- штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права
- учествује у доношењу правила рада групе и поштује их
- аргументује потребу посебне заштите права детета; наводи чиниоце који утичу на остварење дечијих права
- поштује права и потребе ученика који су у инклузији у његовом одељењу/школи
- препозна ситуације кршења својих права и права других

2. ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Школа као заједница (8 часова)

Ученик ће бити у стању да:

- поступа у складу са моралним вредностима грађанског друштва
- искаже свој став о значају правила у функционисању заједнице
- понаша се у складу са правилима и дужностима у школи
- наводи начине демократског одлучивања
- препозна одговорност одраслих у заштити права деце
- објасни улогу појединца и група у заштити дечијих права
- реално процени сопствену одговорност у ситуацији кршења нечијих права и зна коме да се обрати за помоћ

3. ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Сукоби и насиље (10 часова)

Ученик ће бити у стању да:

- препозна и анализира сличности и разлике између ученика
- прихвати друге ученике и уважава њихове различитости
- критички и ваљано гледа на медије и интернет комуникацију
- препознаје дискриминацију, предрасуде, стереотипе и нетолеранцију на различитим основама
- на основу примера из литературе критички и ваљано формулише своје ставове о сукобима и насиљу
- препозна и објасни врсте насиља
- прави разлику између безбедног и небезбедног понашања на друштвеним мрежама
- се заштити од дигиталног насиља
- анализира сукобе из различитих углова и налази конструктивна решења прихватљива за све стране у сукобу

4. ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ (8 часова)

Ученик ће бити у стању да:

- препознаје примере грађанског активизма у својој школи и исказује свој став према томе
- идентификује проблеме у својој школи
- користи технике и поступке прикупљања информација у оквиру истраживачких тимова
- самостално сакупља податке о проблему којим се бави
- организује састанке на нивоу групе

- успостави комуникацију са институцијама битним за проблем којим се бави (нпр.школом, односно Школским одбором)
- **-** презентује пројекат којим се бави**.**

Корелација са другим предметима: Српски језик и књижевност,Историја,Географија,Ликовна култура**,**Музичка култура,Информатика и рачунарство

ОБЛАСТ / ТЕМА		МЕСЕЦ										УКУПНО	ЕВАЛУАЦИЈА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI		
1.	ЉУДСКА ПРАВА Права детета	5	4	1								10	
2.	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Школа као заједница			2	4	/	2					8	
3.	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Сукоби и насиље						2	5	3			10	
4.	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ									5	3	8	
5.	УКУПНО	5	4	3	4	/	4	5	3	5	3	36	

Наставни предмет: ВЕРСКА НАСТАВА

Разред: ПЕТИ

Циљ и задаци:

ЦИЉ
Примарни циљ предмета је да ученици на основу старозаветне историје уоче да Бог није одустао од остварења свог првобитног плана о свету, и поред чињенице да је први човек Адам одбио да оствари план Божији
ЗАДАЦИ
Ученици треба да:
а) уоче да Бог није напустио свет после греха првог човека;
б) стекну свест о томе да Бог никада не напушта човека ма какав грех он учинио;
в) уоче да Бог није одустао од првобитног циља због кога је створио свет;
г) уоче сличност у структури старозаветне и новозаветне цркве.
Наставни предмет: Верска настава
Разред: пети
Годишњи фонд часова: 36

Назив предмета: **ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС**

Годишњи фонд часова: **36**

Разред: **Пети**

ТЕМА (наставне јединице)	**ЦИЉ**	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
I – УВОД **1. Упознавање садржаја програма и начина рада**	· Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; · Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном школовању.	· моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 5. разреда основне школе; · моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном циклусу школовања. · бити мотивисан да похађа часове Православног катихизиса.	· Упознавање са садржајем програма и начином рада · Прелиминарна систематизација	Катихизација као литургијска делатност-заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. На почетку сваке наставне

II - РЕЛИГИЈА И КУЛТУРА СТАРОГ СВЕТА **2. Религија и култура старог света** **3. Човек тражи Бога**	· Упознати ученике са основним елементима религије и културе старог века. · Упознати ученике са паганским митовима и легендама о вечном животу. · Припремити ученике за сусрет са Откровењем Истинитог Бога.	· моћи да именује неке политеистичке религије. · моћи да наведе неке од карактеристика политеистичких религија и културе старог века	· Религија и култура старог света · Човекова жеђ за Богом и вечним животом · Митови и легенде	теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада.

III - ОТКРИВЕЊЕ - СВЕТ БИБЛИЈЕ **4. Божије Откровење** **5. Свето Писмо (настанак, подела)**	·Развити код ученика свест о Богу као личности која се открива човеку ·Упознати ученике са појмовима Светог Предања и Светог Писма ·Објаснити ученицима узрок и начин настанка Библије	· моћи да уочи да се Бог откривао изабраним људима, за разлику од паганских божанстава; · моћи да објасни да је рођење Христово догађај који дели историју на стару и нову еру; · моћи да наведе неке од библијских књига, њихове ауторе и оквирно време настанка · моћи да разликује Стари и Нови Завет · бити подстакнут да се односи	· Божије Откровење · Свето Писмо (настанак, подела)	**<u>Врсте наставе</u>** Настава се реализује кроз следеће облике наставе: · **теоријска настава (35 часова)** · **практична настава (1 час)** **<u>Место реализације наставе</u>** · Теоријска **настава се реализује у учионици**; · Практична настава се **реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању;** **<u>Дидактичко</u>**

		према Библији као светој књизи;		**<u>методичка упутства за реализацију наставе</u>** · Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. · Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно.
IV - СТВАРАЊЕ СВЕТА И ЧОВЕКА **6. Стварање света 7. Стварање човека** **8. Прародитељски грех** **9. Човек изван рајског врта**	·Пружити ученицима знање да Бог из љубави ствара свет да би му даовечно постојање; Оспособити ученике за разумевање посебности улоге човека у свету, као споне између Бога и света. · Објаснити ученицима повест о првородном греху и његовим последицама; · Указати ученицима на начин на који се Бог стара о свету и човеку од Адама до Ноја; · Пробудити у ученицимаосећај одговорности за свет који их окружује.	· моћи да преприча библијску причу о постању и доживи је као дело љубави Божије · моћи да увиди да је Бог поред видљивог света створио и анђеле · моћи да преприча библијску приповест о стварању човека и уочи да је човек сличан Богу јер је слободан · бити подстакнут на развијање осећаја личне одговорности према природи; · моћи да наведе неке од последица првородног греха по човека и читаву створену природу; моћи да преприча неку од библијских прича до Аврама; · моћи да повеже причу о Нојевој барци са Црквом	· Шестоднев. Стварање човека „по икони и подобију“. Прародитељски грех · Човек изван рајског врта (Каин и Авељ, Ноје, Вавилонска кула)	

		бити подстакнут на послушност као израз љубави према Богу;		· Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава. · Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. · У остваривању савремене наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких
V - СТАРОЗАВЕТНА ИСТОРИЈА СПАСЕЊА **10. Аврам и Божији позив** **11. Исак и његови синови** **12. Праведни Јосиф** **13. Мојсије** **14. Пасха**	· Упознати ученике са старозаветним личностима и догађајима · Указати ученицима на везу између старозаветних личности и Христа · Указати ученицима на повезаност Пасхе и Христа · Указати ученицима на етичку вредност старозаветних списа · Развијање свести ученика о старању Божјем за свет кроз библијску историју; · Пружити ученицима знање о старозаветним мотивима у иконографији.	· моћи да наведе неке од најважнијих старозаветних личности и догађаја · моћи да уочи везу старозаветних праотаца и патријараха са Христом · моћи да исприча да јеврејски народ прославља Пасху као успомену на излазак из Египта · моћи да извуче моралну поуку из библијских приповести · моћи да препозна старозаветне личности и догађаје у православној иконографији.	· Аврам и Божији позив · Исак и његови синови · Праведни Јосиф · Мојсије · Пасха	

VI - ЗАКОН БОЖИЈИ **15. На гори Синају** **16. Десет Божјих заповести** **17.Закон Божији као педагог за Христа**	· Објаснити ученицима околности у којима је Бог дао Закон преко Мојсија; · Пружити ученицима основно знање о томе да се кроз заповести Божје остварује заједница између Бога и људи;	· моћи да преприча библијски опис давања Десет Божијих заповести Мојсију; · моћи да наведе и протумачи на основном нивоу Десет Божјих заповести; · моћи да разуме да је односа према Заповестима зависила и припадност Божијем народу;	· Добијање Божијих заповести на гори Синају · Садржај Десет Божјих заповести · Смисао Декалога као припреме за Христа	активности у наставном процесу. · Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота.

	· Пружити ученицима основ за разумевање да су Десет Божјих заповести водич и припрема за Христове заповести љубави	· бити подстакнут да примени вредности Декалога у свом свакодневном животу.		**<u>Евалуација наставе</u>** Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина: · процењивањем реакције ученика

VII - МЕСИЈАНСКА НАДА **18. „Земља меда и млека“** **19. Цар Давид** **20. Соломон и јерусалимски храм** **21. Псалми Давидови** **22. Староза ветни пророци** **23. Месијанска нада**	· Упознати ученике са појмом „обећане земље“ и њеним значајем за „изабрани народ Божији“ · Објаснити ученицима значај старозаветне Скиније и Храма · Указати ученицима на улогу старозаветних царева и пророка · Указати ученицима на лепоту Давидових псалама · Објаснити ученицима појам Месије · Предочити ученицима специфичности библијског текста и омогућити им да доживе његову сликовитост	· моћи да препозна на слици Ковчег Завета и Скинију и да у једној реченици каже шта је мана · моћи да именује најважније личности јеврејског народа у Обећаној земљи · моћи да уочи да је Светиња над светињама посебно место Божијег присуства · знати да је цар Давид испевао Псалме у славу Божију · моћи да наведе неке од старозаветних пророка · моћи да уочи да су старозаветни пророци најављивали долазак Месије · увидети значај покајања и молитве као „жртве угодне Богу“ на основу одељака поучних и пророчких књига · моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса у 5. разреду.	· Насељавање Обећане земље (Исус Навин, Самсон...) · Цар Давид · Соломон и јерусалимски храм · Псалми Давидови · Старозаветни пророци · Месијанска нада	или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића; · провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова; **<u>Оцењивање</u>** Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: · усмено испитивање; · писмено испитивање; · посматрање понашања ученика; **<u>Оквирни број часова по темама</u>** Увод – **1** Религија и култура старог света – **3** Откривење – Свет Библије – **4** Стварање света и човека – **7** Старозаветна историја спасења – **7** Закон Божији – **4** Месијанска нада – **8** Евалуација – **1+1**

Наставни предмет: РУСКИ ЈЕЗИК

Циљ и задаци предмета руски језик за пети разред:

Циљ

Циљ наставе страног језика у основном образовању заснива се на потебама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика.

Циљ наставе страног језика у основном образовању јесте: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика. Током основног образовања ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који се учи, као и да настави да на вишем нивоу образовања и самостално учење истог или других страних језика.

Учење другог страног језика, ослањајући се на искуства и знања стечена учењем првог страног језика, поспешује стицање вишејезичке и вишекултурне компетенције и развијање свести о језичком богатству ужег и ширег окружења.

Општи стандарди

Кроз наставу страних језика ученик богати себе упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика. Поред тога, ученик уочава значај личног залагања у процесу учења страног језика.

Посебни стандарди

Разумевање говора

Ученик разуме једноставну усмену поруку исказану савременим језиком, не дужу од две до три минуте, и то на нивоу глобалног разумевања (основно обавештење из поруке), на нивоу селективног разумевања (проналажење тражене информације). Разумевање треба да се односи на различите врсте усмених порука (монолог, краћи разговор, кратка информација).

Разумевање писаног текста

У оквиру програмом предвиђене језичке грађе, ученик треба да је у стању да искаже једноставну усмену поруку, исприча лични доживљај, садржај разговора или наративног текста, самостално или уз помоћ наставника.

Писмено изражавање

У оквиру програмом предвиђене језичке грађе, ученик пише кратке поруке (до 30 речи).

Интеракција

Ученик остварује комуникацију и размењује са саговорницима кратке информације у вези са познатим темама.

Знања о језику

Препознаје основне принципе граматичке и социолингвистичке компетенције.

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ

Разумевање говора

На крају 5. разреда ученик треба да:
1) препознаје страни језик који учи међу другим страним језицима;
2) препознаје гласове у говорном ланцу, нарочито оне којих у матерњем језику нема;
3) разуме оне изразе које наставник употребљава током часа да би дао упутства за рад и друго;
4) разуме кратке дијалоге и монолошка излагања до пет реченица, које исказује природним темпом наставник, други ученици или их чује преко звучног материјала, а који садрже искључиво језичку грађу обрађену током петог разреда;
5) разуме једноставне дечје песме и бројалице у вези са обрађеном тематиком.

Усмено изражавање и интеракција

На крају 5. разреда ученик треба да:
1) разговетно изговара гласове, посебно оне које наш језик не познаје, акцентује речи, поштује ритам и интонацију при спонтаном говору и читању;
2) ступи у дијалог и у оквиру четири-пет реплика, постављањем и одговарањем на питања, води разговор у оквирима комуникативних функција и лексике обрађених током петог разреда;
3) монолошки, без претходне припреме али уз наставников подстицај, у три до пет реченица представи себе или другога, уз помоћ питања саопшти садржај дијалога или наративног текста, или опише ситуацију, слику и лице, предмет, односно животињу;
4) интерпретира кратке, тематски прилагођене песме и бројалице/рецитације.

Интеракција
Ученик треба да:
- реагује вербално или невербално на упутства и постављена питања,
- поставља једноставна питања,
- изражава допадање или недопадање,
- учествује у заједничким активностима на часу (у пару, у групи, итд.),
- тражи разјашњења када нешто не разуме.

Разумевање писаног текста

У 5. разреду ученик треба да:

1) упозна и, када је у питању позната језичка грађа, савлада технике читања у себи и гласног читања;
2) упозна основна правила графије и ортографије;
3) разуме упутства за израду вежбања у уџбенику и радним листовима;
4) разуме смисао кратких писаних порука и илустрованих текстова о познатим темама (око 50 речи)

Писмено изражавање

У 5. разреду ученик треба да:

1) упозна основна правила графије, ортографије и интерпункције у оквиру усмено стечених језичких знања;

2) допуњава и пише речи и кратке реченице на основу датог модела, слике или другог визуелног подстицаја;
3) допуњава честитку;
4) пише личне податке (име, презиме и адресу);
5) кратко одговори на једноставна питања (ко, шта, где) која се односе на обрађене теме, ситуације у разреду или њега лично.

Знања о језику

У 5. разреду ученик треба да:

1) препознаје шта је ново научио;
2) схвата значај познавања језика;
3) увиђа могућности позитивног трансфера знања и стратегија стечених учењем првог стреаног језика;
4) користи језик у складу са нивоом формалности комуникативне ситуације (нпр. форме учтивости);
5) разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичком активностима.

Наставни предмет: Руски језик
Разред: пети
Годишњи фонд часова: 72

Редни број наставе теме	**Број часова**		**НАСТАВНА ТЕМА**	**Временска динамика (месец)**	**ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ПО НИВОИМА (Исходи описују шта ученик/ученица зна и уме из наведене теме/области)**	**Начин остваривања програма**
	за обраду	**за остале типове часа**				
1	5	5	„Семь шагов”	IX 1,2,3,4,5,6,7,8 X 9,10	- умети да се представе приликом упознавања, коришћењем најједноставнијихих поздрава на састанку и растанку: Привет! Здравствуйте! Меня зовут… Как тебя зовут? Как твоя фамилия? До свидания. Пока; - усвојити обрасце за комуникативну функцију упознавања, представљања себе и других, давање и тражење основних информација о другима. Биће у стању да поздраве, отпоздраве, примењујући најједноставнија језичка средства у комуникативној ситуацији упознавања; - знати да поставе кратка питања и да дају кратке одговоре по обрасцу: Кто это? – Это девочка. Что это? – Это книга, као и кратке потврдне и одричне одговоре: Это книга? – Да, это книга. Это скрипка? – Нет, это гитара; - овладати словима руске азбуке (штампаним и писаним), усвојити	Наставник даје упутства, поставља питања, даје објашњења, подстиче активност ученика, организује време на часу Ученици слушају, одговарају на питања, постављају једни другима питања, изводе дијалоге

					појам акцента и правило о читању слова О; - умети да разликују увек тврде од увек меких сугласника, као и позиције у којима се (не) пише слово „јери” Ы; - усвојити систем самогласника (а – я; э – е; ы – и; о – ё; у – ю) у руском језику, писање и читање, примењујући основна правила изговора; - умети да кажу и напишу бројеве до 10; усвојиће појам патронима у руском језику (Николай Сергеевич Костров); умеће да попуне први формулар на руском језику (давањем писане информације о себи); - знати да постављају питања и дају одговоре којима се изражавају године, по обрасцу: Сколько тебе лет? Мне… лет. - Усвајањем језичког материјала прве лекције ученици ће овладати компетенцијама на основном нивоу, који су предвиђени општим стандардима постигнућа за други страни језик (1.1.2, 1.1.6, 1.1.14, 1.1.17, 1.1.24, 1.2.2, 1.3.2.).	
2	4	8	„В путь, друзья!”	X 11,12,13,14,15,16,17 XI 18,19,20,21,22	- усвојити комуникативну функцију (питања и одговоре) исказивања својине у првом и другом лицу једнине и множине, умеће да примене кратка питања користећи упитну интонацију или заменицу *Чей? Чья? Чьё? Чьи?*, на пример: *Чей это брат? – Это мой (твой, наш, ваш) брат. Чьё это письмо? – Это моё (твоё, ваше, наше) письмо. Это твой брат? – Да, это мой брат.* *Чья это сестра? – Это наша (моя, твоя, ваша) сестра. Чьи это книги? – Это мои (твои, наши, ваши) книги. Это ваши книги? – Да, это наши книги.* - научити да примене изразе за исказивање припадности у првом и другом лицу једнине и множине (питања и одговори) коришћењем конструкције: *У тебя есть карандаш? – Да, у меня есть карандаш.* - усвојити основну лексику за исказивање времена: годишња доба, називе за дане у недељи, прилоге за време: *Что? (лето, зима, утро, вторник…)* *Когда? (зимой, летом, утром, во вторник…);* - проширити знања новим поздравима: *доброе утро; спокойной ночи, добрый день…* - овладати основним граматичким облицима номинатива једнине и множине именица (*ученик, ручка, окно*), као и вештином разликовања рода именица;	Наставник објашњава и даје упутства, поставља питања, пише слова, проверава да ли ученици правилно пишу, подстиче активност ученика, организује време на часу Ученици читају састав, слушају и памте нову лексику, одговарају на питања, пишу слова

					- допунити знања основних бројева учењем бројева од 10 – 20, и коришћењем облика год – года – лет приликом изражавања година: *(Сколько тебе лет? – Мне / тебе десять лет / четыре года / один год…);* - упознаће се с појмом звучних и безвучних сугласника и моћи ће да их разликују по аналогији са матерњих језиком; - усвојити прошло време и умети правилно да користе облике у мушком, женском, средњем роду и у множини у питањима и одговорима: *Где ты был/была? Куда он ходил? Что она делала? Когда вы прочитали…?* - упознаће се са обрасцем: кому? + надо, можно, нельзя + инфинитив глагола *(Кому что надо делать): Мне надо учить; Тебе нельзя шуметь.* - Усвајањем језичког материјала друге лекције ученици ће овладати компетенцијама на основном нивоу, који су предвиђени општим стандардима постигнућа за други страни језик (1.1.1, 1.1.5, 1.1.6, 1.1.10, 1.1.15, 1.1.17, 1.2.1).	
3	4	6	„Мой папа хороший”	XI 23,24,25 XII 26,27,28,29,30,31,32	- ученици ће усвојити основну лексику за означавање чланова породице (*дядя, тётя, семья, фамилия)*, као и неке специфичности лексике у руском језику у односу на матерњи; - усвојиће и проширити комуникативну функцију представљања себе и других примењујући једноставну лексику по обрасцу (*Очень приятно. Рад/-а знакомству.);* - усвојиће комуникативну функцију исказивања припадања / неприпадања (*у кого кто или что есть?),* као и: *у кого НЕТ кого / чего? (У меня нет брата. У Маши нет сестры.);* - прошириће знања у комуникативној функцији изражавања својине (поседовања) помоћу генитива именица и личних заменица (ко кога има и ко на кога личи): *у меня,* *у тебя, у брата, у мамы…;* - усвојиће нова фонетска знања, нпр. *скучно, сердце;* - биће у стању да укратко, једноставном лексиком, опишу чланове своје породице (ко су, шта раде); - ученици ће усвојити бројна културолошка знања: упознаће се са бројањем спратова на руском језику, са руском традицијом и особеностима	Наставник објашњава и даје упутства, поставља питања, подстиче активност ученика, организује време на часу Ученици слушају, одговарају на питања, изводе дијалоге, пишу, контролишу једни друге и исправљају грешке

					испијања чаја, али и са значењем палачинки у руској традицији, упознаће Санкт Петербург. - Усвајањем језичког материјала треће лекције ученици ће проширити већ усвојена знања. Осим тога, овладаће и новим компетенцијама на основном нивоу, који су предвиђени општим стандардима постигнућа за други страни језик (1.1.4, 1.1.8, 1.1.11, 1.1.12, 1.1.19, 1.1.23, 1.2.4, 1.3.1).	
	1	2	„Теремок” и Контролни	XII 33 I 34,35		
4	5	8	„Лучшее время года”	I 36,37,38,39 II 40 41,42,43,44,45 III 46,47	- научиће комуникативну функцију за исказивање времена (у метеоролошком смислу), на пример: *Сейчас зима, зимой идёт снег; зимой холодно – летом тепло,* као и лексику везану за годишња доба у граматичкој форми именица и прилога (*лето* *– летом*); - биће у стању да примене комуникативне функције честитања, ситуације давања и примања поклона: *С днём рождения! Пусть исполнятся мечты…!* Умеће да честитају Нову годину и друге празнике: *С Новым годом! С Рождеством! Христос воскресе!* - упознаће се са начинима исказивања сопственог мишљења: *по-моему, я думаю…;* - знаће да примене датив у функцији правца кретања *(К кому/чему?): Мы ходим к нему,* *Он идёт к школе…;* - упознаће се с мозгалицом/игром танграм; - научиће инструментал с предлозима *под* и *над* (исказивање места: *под столом, над деревом);* с предлогом *с* у изразу *поздравить кого с чем?* - усвојиће нова културолошка знања: о руској салати, празничним обичајима и храни која се традиционално спрема за неке празнике; - усвојиће нова језичка/граматичка знања: садашње време у комуникативној функцији описивања активности. - У четвртој лекцији ученици надограђују стечена знања, унапређују компетенције којима су већ овладали, допуњавајући их следећим (такође на	Наставник објашњава и даје упутства, поставља питања, подстиче активност ученика, организује време на часу Ученици слушају, одговарају на питања, изводе дијалоге, пишу, такмиче се

					основном нивоу): 1.1.3, 1.1.4,1.1.9, 1.1.11, 1.1.21, 1.1.22, 1.2.4, 1.3.1.	
5	4	6	„Трус не играет в хоккей”	III 48,50,51,52,53 IV 54,55,56,57,58	- усвојити нову лексику – називе за разне спортове: *хоккей, шахматы, танцы…;* - умеће да једноставним језичким средствима причају о свом хобију: *заниматься чем?* *– я занимаюсь спортом, мы занимаемся чтением…;* - усвојиће употребу глагола *ИГРАТЬ* са предлозима *В* и *НА: я играю в хоккей; Иван играет на гитаре* уз примену акузатива и локатива именица; - умеће да примене глаголе кретања *ИДТИ – ХОДИТЬ; ЕХАТЬ – ЕЗДИТЬ куда? – в* *школу, на море, в кино, в Москву;* - усвојиће комуникативну функцију исказивања времена, тј. умеће да постављају питања и дају одговоре у вези са гледањем на сат: *Который час? – Сейчас пять часов / Сейчас три часа* (време као цео сат и половина), *два часа тридцать минут*…са акцентом на именици *час / часа / часов;* - усвојиће глагол *ЛЮБИТЬ*, односно акузатив именица уз овај глагол: *любить что? –* *футбол; любить что делать – играть в футбол;* - усвојиће нове културне садржаје: занимљивости о Пушкину, о руским спортистима, научиће песму *Трус не играет в хоккей…,* упознаће *Королевство кривых зеркал,* сазнаће занимљивости о Мили Јововић. - У петој лекцији наставља се унапређивање компетенција ученика на основном нивоу. Приоритетни стандарди у овој лекцији то су: 1.1.1, 1.1.9, 1.1.11, 1.1.16, 1.1.18, 1.1.24, 1.2.3, 1.3.4	Наставник објашњава и даје упутства, поставља питања, пише, проверава да ли ученици правилно пишу, подстиче активност ученика, организује време на часу Ученици слушају, одговарају на питања, пишу, такмиче се
		3	Писмени задатак	IV 59,60 V 61		
6	5	6	„Коля и Маша”	V 62,63,64,65,66,67,68 VI 69,70,71,72	- ученици ће усвојити комуникативне функције за исказивање допадања / недопадања: *Кому что / кто (не) нравится? Что ты (не) любишь? Что тебе (не) нравится?* - усвојиће нову лексику – називе за одевне предмете, као и комуникативну функцију описивања предмета (како се	Наставник објашњава и даје упутства, поставља питања, подстиче активност ученика, организује време на часу

					зову предмети, које су боје: *жёлтая юбка, чёрные кроссовки, синие джинсы);* - ученици ће моћи да примењују номинатив и акузатив именица и придева (у једнини и множини): *Какой это цвет? Что мне одеть? – Надень белую рубашку.* *Вот красный свитер. Надень красный свитер.* - усвојиће комуникативну функцију исказивања просторних односа и умеће да пруже основна обавештења о оријентацији у простору, тј. о правцу кретања: *Я иду до … чего (театра)? Памятник стоит у… чего (театра)?* *Как дойти до… (театра) чего? Иди прямо / налево / направо…;* - сазнаће нове занимљивости о Чехову и друге културолошке информације: упознаће нека руска национална јела (*пельмени, борщ*), колаче (*пирожное Картошка*), ресторане *(Теремок)* - прошириће језичка знања усвајањем нових глагола кретања: *ЛЕТЕТЬ – ЛЕТАТЬ* - У шестој лекцији наставља се унапређивање компетенција ученика на основном нивоу општих стандарда за други страни језик у основној школи. У последњој лекцији приоритетни су: 1.1.2, 1.1.3, 1.1.6, 1.1.9, 1.1.12, 1.1.15, 1.1.16, 1.1.21, 1.1.24, 1.2.3, 1.2.4, 1.3.4. - На крају петог разреда ученици достижу готово све компетенције са основног нивоа постигнућа у: разумевању говора, разумевању писаног текста, усменом и писаном изражавању, као и на пољу медијације. Ученици владају и предвиђеном лингвистичком компетенцијом, а поседују и извесна интеркултурна знања.	Ученици слушају, одговарају на питања, пишу

4.10. Слободне наставне активности у петом разреду

Наставни предмет: ЧУВАРИ ПРИРОДЕ

(1 ЧАС НЕДЕЉНО, 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ

Основни циљеви овог изборног предмета јесу да се код ученика:

- развије функционална писменост из области животне средине
- и усвоје и примене концепти одрживог развоја.

Задаци наставе предмета *Чувари природе* за пети разред су:

- развијање значаја образовања за животну средину
- развијање вредности, ставова, вештина и понашања у складу са одрживим развојем
- развијање здравог односа према себи и другима
- умеће да се на основу стечених знања изаберу квалитетни и здрави стилови живота
- примењивање рационалног коришћења природних ресурса
- препознавање извора загађивања и уочавања последица
- стицање способности за уочавање, формулисање, анализирање и решавање проблема везаних за животну средину
- развијање радозналости, активног учешћа и одговорности
- и подизање нивоа свести о личном ангажовању у заштити и очувању животне средине, природе и биодиверзитета.

Садржај програма *Чувари природе* је везан за животну средину и одрживи развој, који је подељен у пет поглавља:

- **компоненте животне средине** (ваздух, вода, земљиште, биодиверзитет)
- **претње животној средини** (урбанизација, бука, отпад, хемикалије)
- **људске активности и њихов утицај на животну средину** (енергија, транспорт, индустрија, пољопривреда, шумарство и туризам)
- **глобални изазови** (климатске промене, смањивање озонског омотача, киселе кише, пренасељеност и питања везана за мора и океане)
- **вредности** (етика и вредности везане за потрошачке навике, људско здравље и животну средину, људска права и одговорност за будућност Земље, као и остали социјални аспекти).

<u>Наставни програм Чувари природе за пети разред основне школе</u>

.

Редни број	Наставни предмет	Наставна тема	Обрада нове наставне јединице	Утврђивање, понављање градива	Систематизација градива	Остали типови часа	Годишњи фонд часова
	Чувари природе	4	16	15	2	3	36

<u>Чувари природе - 5. разред</u>

Ред. бр. теме	Н А З И В Т Е М Е	Број часова			
		Обрада нове наставне јединице	Лабораторијске вежбе, практични рад, теренски рад	Понављање, утврђивање, провера знања, систематизација	Укупно
I	**ПОЛОЖАЈ И УЛОГА ЧОВЕКА У ПРИРОДИ**	4	1	8	13
II	**ПРИРОДНА БОГАТСТВА (РЕСУРСИ) И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ**	4	0	4	8
III	**ИЗВОРИ И ПОСЛЕДИЦЕ ЗАГАЂИВАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**	5	0	3	8
IV	**БИОДИВЕРЗИТЕТ – БИОЛОШКА РАЗНОВРСНОСТ**	3	2	2	7
	Прво полугодиште	**4**	**3**	**8**	**15**
	Друго полугодиште	**12**	**0**	**9**	**21**
	УКУПНО	**16**	**3**	**17**	**36**
	Заступљеност у %	**44,5**	**8,5**	**47**	**100**

У оквиру прве теме: четврте теме -БИОДИВЕРЗИТЕТ- БИОЛОШКА РАЗНОВРСНОСТ (практични–теренски обилазак) планиран је обилазак екосистема у окружењу ради детерминисања врста. Планарана је посета : Ботаничкој башти, Природњачком музеју и Фестивалу науке.

<u>ОПЕРАТИВНИ ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА</u>

Наставна тема	Редни број	Наставна јединица	Тип часа
ПОЛОЖАЈ И УЛОГА ЧОВЕКА У ПРИРОДИ	1.	Основни појмови из области животне средине	Обрада
	2.	Основни појмови из области животне средине	Утврђивање
	3.	Утицај човека на животну средину	Обрада
	4.	Основни појмови из области животне средине	Утврђивање
	5.	Концепт одрживог развоја	Обрада
	6.	Концепт одрживог развоја	Утврђивање
	7.	Природна равнотежа	Обрада
	8.	Природна равнотежа	Утврђивање
	9.	Спровођење акција у заштити и очувању животне средине	Мали пројекти
	10.	Презентација пројеката или акција	Утврђивање
	11.	Вођење сопствене економије и економије природе	Мали пројекти
	12.	Презентација пројеката или акција	Утврђивање
	13.	Квалитетан и здрав стил живота	Мали пројекти

	14.	Презентација пројеката или акција	Утврђивање
	15.	Систематизација градива	Систематизација
ОДГОВАРАН ОДНОС ПРЕМА ОДРЖИВОСТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	16.	Природни ресурси (богатства) – дефиниција, подела и значај	Обрада
	17.	Природни ресурси (богатства) – дефиниција, подела и значај	Утврђивање
	18.	Обновљиви и необновљиви природни ресурси	Обрада
	19.	Обновљиви и необновљиви природни ресурси	Утврђивање
	20.	Жива бића као природни ресурс	Обрада
	21.	Жива бића као природни ресурс	Утврђивање
	22.	Одрживо коришћење ресурса	Обрада
	23.	Одрживо коришћење ресурса	Утврђивање
ИЗВОРИ И ПОСЛЕДИЦЕ ЗАГАЂИВАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	24.	Појам, извори и врсте загађивања животне средине	Обрада
	25.	Глобалне промене и глобалне последице	Обрада
	26.	Глобално загревање и последице	Обрада
	27.	Глобално загревање и последице	Утврђивање
	28.	Озонске рупе и последице	Обрада
	29.	Озонске рупе и последице	Утврђивање
	30.	Смањење загађења и отпада. Рециклажа	Обрада
	31.	Глобалне промене	Утврђивање
БИОДИВЕРЗИТЕТ – БИОЛОШКА РАЗНОВРСНОСТ	32.	Дефиниција и појам биодиверзитета	Обрада
	33.	Угрожавање биодиверзитета	Обрада
	34.	Нестајање врста и заштита	Обрада
	35.	Биодиверзитет, угрожавање биодиверзитета и нестајање врста	Утврђивање
	36.	Систематизација градива	Систематизација

Наставни предмет: ЦРТАЊЕ,СЛИКАЊЕ И ВАЈАЊЕ

		Годишњи програм изпредмета Цртање ,сликање и вајање ***5. разред***		
Редни бр. наставне теме	**НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ**	**Број часова по теми**	**Број часова за обраду новог градива**	**Број часова за вежбе**
I	**ЦРТАЊЕ**	**12**	**10**	**2**
II	**СЛИКАЊЕ**	**12**	**11**	**1**
III	**ВАЈАЊЕ**	**12**	**11**	**1**
укупно часова		**36**	**32**	**4**
укупно часова у првом полугођу		**17**		
укупно часова у другом полугођу		**19**		

ЦРТАЊЕ, СЛИКАЊЕ И ВАЈАЊЕ

Циљ васпитно-образовног рада овог изборног предмета јесте да додатно подстиче развој и практичних и теоријских знања ученика која су важна за њихово слободно, спонтано и креативно комбиновање ликовних елемената у области: цртања, сликања, вајања, графике, примењених уметности и визуелних комуникација, а у циљу развоја њиховог креативног мишљења.

Ова изборна настава такође:

- омогућава и подстиче развој учениковог спонтаног и креативног мишљења у областима ликовне културе;
- омогућава и подстиче ученике на савладавање технолошких поступака ликовног рада у оквиру одређених средстава и медијума;
- мотивише ученике на упознавање основних елемената и закономерности ликовног језика;
- развија способности и веће осетљивости ученика за опажање квалитета свих ликовних елемената: линија, облика, боја;
- ствара услове да ученици на часовима у процесу реализације садржаја користе различите технике и средства и да креативним изражавањем боље упознају њихова визуелна и ликовна својства;
- развија способности ученика за визуелно памћење, за повезивање опажених информација као основе увођења у креативно визуелно мишљење;
- развија већу осетљивост за ликовне и визуелне вредности које се стичу у настави, а примењују у раду и животу;

- развија моторичке способности ученика и навике за лепо писање;
- континуирано подстиче и прати интересовања за посећивањем музеја, изложби и јача потребе код ученика за чување културних добара и естетског изгледа средине у којој ученици живе и раде;
- ствара услова да се упознавањем ликовних уметности боље разумеју природне законитости и друштвене појаве;
- омогућава разумевање позитивног емоционалног става према вредностима израженим у делима различитих подручја уметности;
- развија способности за препознавање основних својстава традиционалне, модерне и савремене уметности.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

ЦРТАЊЕ (12)

Врсте и својства линије (2)

Стварање различитих вредности линија.

Цртање, цртачки материјали, меке оловке, креде, перо, трска, разни цртачки материјали.

Линија као средство за стварање различитих квалитета површина (2)

Перцепција, стварање различитих вредности квалитета површина.

Цртање, цртачки материјали, меке оловке, креде, перо, трска, разни цртачки материјали.

Естетско процењивање (1)

Односи величина (2)

Перцепција, опажање ритма линија, боја, облика.

Цртање, цртачки материјали, меке оловке, креде, перо, трска, разни цртачки материјали.

Лепо писање са калиграфијом (2)

Перцепција, опажање ритма линија, боја, облика.

Цртање, цртачки материјали, обичне оловке са ознаком "Б" пљоснато заоштрене оловке, метално перо, туш и перо и пенкало, разни цртачки материјали.

Компоновање више ритмичких целина у простору (2) Перцепција, опажање ритма линија, боја, облика. Цртање, сликање и вајање.

Естетско процењивање (1)

СЛИКАЊЕ (12)

Својства сликарских материјала и подлога (2)

Перцепција.

Сликање и цртање разним сликарским и цртачким материјалима.

Ритмичко компоновање боја и облика (2)

Перцепција, опажање ритма линија, боја, облика

Сликање, цртање и вајање, одговарајућа средства и материјали. Коришћење разних материјала за компоновање (2) Перцепција.

Сликање, цртање и колаж; одговарајућа средства и материјали.

Визуелно споразумевање (2)

Перцепција линија, боја и облика.

Сликање, цртање и вајање; одговарајућа средства и материјали.

Временски и просторни низови (цртани филм, стрип) (2+1)

Аперцепција, перцепција - асоцијације у низу покретне слике; боје, мрље, цртежи,облици.

Сликање, цртање и вајање; одговарајућа средства и материјали.

Сликање, естетско процењивање (1)

ВАЈАЊЕ (12)

Вајање, врсте вајарског материјала (4)

Перцепција и аперцепција, стварање различитих вредности форме (конвексно,

конкавно; отворено, затворено) и чврсти материјали.

Вајање, глина, гипс и остала одговарајућа средства и чврсти материјали.

Везивање тродимензионалних облика у простору (2)

Перцепција и аперцепција.

Вајање, глина, керамичка глина и остала одговарајућа средства и материјали.

Слободно компоновање (2)

Перцепција и аперцепција.

Вајање, глина, керамичка глина, гипс и остала одговарајућа средства и материјали.

Обликовање употребних премета (ситна пластика, накит) (2+1)

Аперцепција, перцепција.

Вајање, глина, керамичка глина, пластелин, гипс и остала одговарајућа средства и материјали.

Вајање, естетска анализа (1).

Наставни предмет: ХОР И ОРКЕСТАР

Разред: ПЕТИ

Циљ и задаци:

Општи циљ наставе изборног предмета хор и оркестар је развијање интересовања за музичку уметност и упознавање музичке традиције и културе свога и других народа.
Остали циљеви и задаци су:
да код ученика развија музичке способности и жељу за активним музицирањем/певањем и суделовањем у школским ансамблима;
да подстиче креативне способности ученика и смисао за колективно музицирање;
да развија навике слушања музике, подстиче доживљај и оспособљеност за разумевање музичких порука;
да подстиче стваралачко ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике);
да развија критичко мишљење.

Наставни предмет: Хор и оркестар
Разред: пети
Годишњи фонд часова: 36

Р. бр. теме	бр. часова обраде	Бр. осталих типпова часа	Наставна тема	садржај	Активности ученика	Активности наставника
1.	5	4	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	-певање песама по слободном избору-групе певача, солисти, хор; -свирање на доступним инструменти-ма-групе, солисти; -основе музичке писмености; -припреме за такмичења и концерте.	-рад у мањим групама: *групе певача; *групе солиста; *групе љубитеља музике различитих жанрова; *хорско певање; *групе младих композитора; *групе за модерни плес; *групе за рад на рачунару; *групе за музичке радионице; *групе водитеља *припреме за такмичења и годишњи концерт.;	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
2.	5	0	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	-слушање вокално-инструменталних и кратких	-групе ученика који воле да слушају разне жанрове, формиране у клуб	-планирање садржаја, средстава и метода рада;

				инструменталних композиција -дела домаћих и страних композитора; -препознавање различитих тонских боја (гласови, инструменти), темпо, динамика.	љубитеља музике, врше одабир музике за слушање, затим је јавно представљају присутнима, након тога следи дискусија.	-стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
3.	2	2	СТВАРАЊЕ МУЗИКЕ	-креирање пратње за композиције одабране за извођење; -креирање покрета уз музику - модерни плес; -импровизаци-ја мелодије на понуђени текст; -импровизаци-ја музике на музичким инструментима-слободан избор.	-групе на креативан начин испољавају своја интересовања и таленте за музичко стваралаштво. Начини деловања: модерни плес, компоновање, креирање пратње, импровизација.	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
4.	3	0	ЕТНОМУЗИКО-ЛОГИЈА	-сакупљање старих народних песама, њихоа обрада и и извођење;	- групе које имају интересовање за ову област имају следеће активности: сакупљање старих народних песама, њихова обрада и на крају извођење а Capella, уз пратњу једног или неколико музичких инструмената.	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
5.	4	0	РАД НА РАЧУНАРУ	-презентације; -припремање матрица за хорско, групно и солистичко музицирање; -креирање и припремање пкаката за концерте; -остале активности по избору ученика.	-групе имају следеће активности: припремање матрица за извођење, припремање плаката за концерте, припремање презентација и остале активности по избору ученика.	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања;

						-мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
6.	4	0	МУЗИЧКА РАДИОНИЦА	-активности по избору ученика -група које их реализују.	-ученици бирају своје активности у музичкој радионици по слободном избору.	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
7.	1	2	ВОДИТЕЉИ ПРОГРАМА	-припреме водитеља концерта ученика изборног предмета хор и оркестар за сценски наступ.	- уз помоћ наставнице, припремају текст обраћања публици на концерту; -припремање за сценски наступ.	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
8.	3	1	СЛОБОДНЕ МУЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ	-ученици осмишљавају и креирају музичке активности по својој жељи и таленту за одређене области.	-ученици бирају своје активности у музичкој радионици по слободном избору.	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.

4.11. Програми обавезних наставних предмета у шестом разреду

Наставни предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

РАЗРЕД: ШЕСТИ

Циљ **Циљеви** учења Српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи срп- ски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асо- цијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

Годишњи фонд часова **144 часа**

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; – чита са разумевањем; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научно-популарних текстова; – одреди род књижевног дела и књижевну врсту; – прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера; – разликује ауторску приповетку од романа; – анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); – уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; – разликује заплет и расплет као етапе драмске радње; – разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповеда- ча у односу на писца; – разликује облике казивања; – увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; – одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметнич- ком тексту; – анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди;	**КЊИЖЕВНОСТ**	**ЛИРИКА** **Лектира** 9. Обредне лирске народне песме (избор) 10. Ђура Јакшић: *Вече* 11. Јован Дучић: *Село* 12. Мирослав Антић: *Плава звезда* 13. Вељко Петровић: *Ратар* / Алекса Шантић: *О, класје моје* 14. Десанка Максимовић: *Грачаница* / Војислав Илић: *Свети Сава* 15. Стеван Раичковић: *Хвала сунцу, земљи, трави* 16. Милован Данојлић: *Овај дечак зове се Пепо Крста* 17. Сергеј Јесењин: *Песма о керуши* **Књижевни термини и појмови** Врста строфе према броју стихова у лирској песми: дистих; терцет; врста стиха по броју слогова (лирски и епски десетерац). Одлике лирске поезије: нагласак речи и ритам; рима – парна, укрште- на, обгрљена; улога риме у обликовању стиха. Стилске фигуре: контраст, хипербола. Врсте ауторске и народне лирске песме: социјалне песме, дитирамб, елегија; обредне песме (коледарске, краљичке, додолске, божићне). **ЕПИКА**

– анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста; – уочава хумор у књижевном делу; – разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона; – илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; – уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину; – препоручи књижевно дело уз кратко образложење; – упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст; – повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – препозна делове речи у вези са њиховим грађењем; – разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора; – разликује врсте гласовних прмена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму; – одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик; – препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом; – разликује реченице по комуникативној функцији; – доследно примењује правописну норму; – користи правопис (школско издање); разликује дуги и кратки акценат у изговореној речи; – употребљава различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажи- мањем, причање (о догађајима и доживљајима) иописивање; – разликује и гради аугментативе и деминутиве; – саставља обавештење, вест и кратак извештај; – разуме основна значења књижевног и неуметничког текста; – проналази, повезује и тумачи експлицитно и имлицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту; – драматизује одломак одабраног књижевноуметничког текста; – говори јасно, поштујући стандардно језичку норму; – изражајно чита обрађене књижевне текстове.		**Лектира** 12. Народна песма: *Смрт Мајке Југовића* 13. Народна песма: *Марко Краљевић укида свадбарину* 14. Петар Кочић: *Јаблан* 15. Исидора Секулић: *Буре* (одломак)/Бранко Ћопић: *Чудесна справа* 16. Иво Андрић: *Аска и вук* 17. Антон Павлович Чехов: *Вањка*/Итало Калвино: *Шума на ауто-пу- ту* (из збирке прича *Марковалдо или годишња доба у граду*) 18. Светлана Велмар Јанковић: *Сироте ждребе* (из *Књиге за Марка)* **Књижевни термини и појмови** Основна тема и кључни мотиви. Облици казивања: нарација (хронолошко приповедање), описивање, дијалог, монолог. Фабула/радња, редослед догађаја. Врсте епских дела: приповетка, роман. Културно-историјско предање (нпр. *Смрт Марка Краљевића*) **ДРАМА** **Лектира** 6. Коста Трифковић: *Избирачица* (одломак) 7. Миодраг Станисављевић: *И ми трку за коња имамо* (одломак) 8. Бранислав Нушић: *Аналфабета* (одломак) **Књижевни термини и појмови** Драмске врсте: комедија – основне одлике. Монолог и дијалог у дра- ми. Дидаскалије, реплика. Етапе драмске радње (заплет и расплет). **НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ** (бирати 2 дела) 1. Вук Караџић: Живот и обичаји народа српскога: *Божић* (одломак); *Ђурђевдан* (одломак); *Додоле, прпоруше и чароице* (одломци) 2. Владимир Хулпах: *Легенде о европским градовима* (избор) 3. Никола Тесла: *Моји изуми* (поглавље по избору) 4. Жан-Бернар Пиј, Серж Блок, Ан Бланшар: *Енциклопедија лоших ђака, бунтовника и осталих генијалаца* (избор) 5. Гроздана Олујић: *Били су деца као и т* (избор)

			ДОМАЋА ЛЕКТИРА 1. Епске народне песме о Косовском боју (избор) 2. Епске народне песме о Марку Краљевићу (избор) 3. Бранислав Нушић: *Аутобиографија* 4.Анђела Нанети: *Мој дека је био трешња* 5. Весна Алексић: *Каљави коњ* (*Прича о богињи Лади – Звездана вода; Прича о богу Сварогу – Небески ковач* и *Прича о богу Стрибору* – *Сеченско светло*) 6. Бранко Ћопић: *Орлови рано лете* 7. Ференц Молнар: *Дечаци Павлове улице* **Допунски избор лектире** (бирати 3 дела) 1. Добрица Ерић: *Месечеви миљеници (песме о свицима)* (избор) 2. Бранислав Петровић: избор из антологија песама за децу (*Морава, Влашићи, Дунав, Говор дрвећа, Грађење куће, Па шта, па шта* и друге) 3. Владимир Стојиљковић: *Писмописац* (*Писмо Бранку Ћопићу)* 4. Владимир Андрић: *Пустолов* 5. Тиодор Росић: *Приче старог чаробњака* (једна прича по избору) 6. Борислав Пекић: *Сентиментална повест Британског царства* („Велика повеља слободе у земљи без устава” – одломци) 7. Вилијем Саројан: *Зовем се Арам* 8. Хенрик Сјенкијевич: *Кроз пустињу и прашуму* 9. Џејмс Крис: *Тим Талир или Продати смех* 10. Џек Лондон: *Зов дивљине/Бели очњак* 11. Реј Бредбери: *Маслачково вино* (избор) 12. Ивана Брлић Мажуранић: *Приче из давнина* (избор) 13. Владислава Војновић: *Приче из главе* (прича *Позориште* – од- ломци) 14. Јасминка Петровић: *Ово је најстрашнији дан у мом животу* 15. Александар Поповић: *Снежана и седам патуљака,* драмска бајка
			Подела речи по настанку: просте речи и творенице; породица речи, уочавање корена речи. Саставни делови твореница (творбене основе, префикси и суфикси). Граматичка основа и граматички наставци у поређењу са творбеном основом и суфиксима. Настанак гласова и говорни органи;

	ЈЕЗИК	**Граматика**	подела гласова: самогласници и сугласници (прави сугласници и сонанти); Подела сугласника по звучности и по месту изговора. Подела речи на слогове; слоготворно *р***.** Гласовне промене – уочавање у грађењу и промени речи: непостојано *а***;** промена *л* у *о*; палатализа-ција; сибиларизација; јотовање; једначење сугласника по звучности; једначење сугласника по месту изговора; губљење сугласника. Заменице: неличне именичке заменице (односно-упитне, неодређене, опште, одричне); придевске заменице: присвојне (с нагласком на употребу заменице *свој*, показне, односно-упитне, неодређене, опште, одричне). Граматичке категорије заменица: род, број, падеж и лице. Грађење и основна значења глаголских времена: аорист, имперфекат (само на нивоу препознавања; имперфекат глагола *бити*)*;* плусквам- перфекат. Независне предикатске реченице – појам комуникативне функције; подела наобавештајне, упитне, заповедне, жељне и узвичне реченице.
		Правопис	Писање имена васионских тела. Растављање речи на крају реда (основна правила). Правописна решења у вези са гласовним променама. Писање именичких и придевских одричних заменица са предлозима. Писање заменице *Ваш* великим почетним словом. Правописна решења у вези са писањем обрађених глаголских облика.
		Ортопија	Правилан изговор гласова *ч, ћ, џ, ч, р.* Дуги и кратки акценти.
	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА		Текстови у функцији унапређивања језичке културе. Анализирање снимљених казивања и читања (звучна читанка). Говорне вежбе на унапред одређену тему. Учтиве форме обраћања. Лексикологија: аугментативи (са пејоративима), деминутиви (са хипокористицима). Правописне вежбе: диктат; допуњавање текста; уочавање и објашња- вање научених правописних правила у тексту. Богаћење речника: *лексичко-семантичке вежбе* (нпр. избегавање сувишних речи и

		туђица; фигуративна значења речи; проналажење изостављених реченичних делова); *стилске вежбе*: (нпр. текст као подстицај за сликовито казивање; ситуациони предложак за тражење погодног израза). Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу. Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту (један час за израду задатка и два за анализу и писање унапређене верзије састава).

Кључни појмови садржаја: књижевност, језик, језичка култура.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм наставе и учења Српског језика и књижевности чине три предметне области: Књижевност, Језик и Језичка

култура. Пре- поручена дистрибуција часова по предметним областима је следећа: Књижевност – 54 часа, Језик – 52

часа и Језичка култура – 38 часова. Укупан фонд часова, на годишњем нивоу, износи 144 часа. Све три области

програма наставе и учења се прожимају и ниједна се не може изучавати изоловано и без садејства са другим

областима.

Програм наставе и учења Српског језика и књижевности за- снован је на исходима, односно на процесу учења и

ученичким постигнућима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик

гради, проширује и про-дубљује кроз све три предметне области овог предмета.

ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм наставе и учења оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Уло- га наставника јесте да начине реализације подучавања и учења при-лагоди потребама сваког одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика; уџбенике и друге наставне материјале које ће користити; техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже; ресурсе, могућности, као и потребе локалне сре- дине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја, наставник најпре креира свој годишњи, тј. глобални план рада, из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Исходи дефини- сани по областима олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на нивоу конкретних наставних јединица. Од наставника се очекује да за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час прилагоди исходима учења. Током планирања тре- ба, такође, имати у виду да се неки исходи остварују брже и лакше, али је за већину исхода (посебно за предметну област Књижевност) потребно више времена, више различитих активности и рад на ра-зличитим текстовима. У фази планирања наставе и учења веома је важно имати у виду да је уџбеник наставно средство и да он не одре- ђује садржаје предмета. Зато је потребно садржајима датим у уџбе- нику приступити селективно и у односу на предвиђене исходе које треба достићи. Поред тога што ученике треба да оспособи за кори- шћење уџбеника, као једног од извора знања, наставник ваља да их упути у начине и облике употребе других извора сазнавања

Наставни предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Циљ наставе енглеског језика је развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика.

Р.БР	ОБЛАСТ / ТЕМА	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА	ИСХОДИ
1.	**Introduction** Поздрављање; представљање себе и других и тражење/ давање информација о себи и другима у ширем комуникативном контексту; описивање догађаја у садашњости.	Комуникација; Сарадња; Дигитална компетенција; Рад са подацима и информацијама; Компетенција за учење; Одоговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.15. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.	- разумеју једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација о себи и другима; - поздраве и отпоздраве, представе себе и другог користећи једноставнија језичка средства; - поставе и одговоре на сложенија питања личне природе; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; - разумеју једноставније текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње; - размене информације које се односе на дате комуникативне ситуације; - опишу сталне, уобичајене и тренутне догађаје / активности и способности користећи неколико везаних исказа; - разумеју и примењују правила учтиве комуникације.
2.	**My life** Тражење и давање информација о другима и давање информација о себи у ширем комуникативном контексту; описивање догађаја у прошлости; изражавање допадања/ недопадања; позив и реаговање на позив.	Комуникација; Сарадња; Дигитална компетенција; Рад са подацима и информацијама; Компетенција за учење; Одоговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - поставе и одговоре на једноставнија питања личне природе; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; - разумеју једноставније текстове у којима се описују догађаји у прошлости; - размене информације у вези са догађајима у прошлости; - опишу у неколико везаних исказа догађај из прошлости/историјску личност и сл.

			2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.11. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.3.	- разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на изражавање допадања/недопадања; - размене информације које се односе на допадање/недопадање уз образложење; - разумеју предлоге и одговоре на њих; - упуте предлоге и реагују на предлоге пружајући одговарајући изговор или одговарајуће оправдање на прикладан начин; - опишу сличности и разлике у породичном животу у ВБ и код нас.
3.	**The future** Исказивање предвиђања, нуђења услуге/ одлука и намера у будућности.	Комуникација; Одговоран однос према околини; Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Рад са подацима; Дигитална компетенција; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Сарадња; Решавање проблема	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.3.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове који се односе на исказивање предвиђања, понуда/одлука, планова и намера у будћности; - разумеју и размене информације које се односе на предвиђање, нуђење услуге/одлуке, и намере у будућности; - изразе своја и туђа предвиђања, одлуке, и намере у будћности; - понуде/прихвате/одбију услугу на прикладан начин; - уоче и опишу сличности и разлике у прослави рођендана у ВБ и код нас.

4.	**Times and places** Описивање догађаја из прошлости; исказивање допадања/недопадања; позив и реаговање на позив.	Одговоран однос према околини; Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Рад са подацима; Дигитална компетенција; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Сарадња; Решавање проблема; Комуникација	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 1.3.3. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.7. 2.3.8.	- разумеју једноставније текстове у којима се описују догађаји из прошлости; - размене једноставније информације у вези са догађајима у прошлости; - опишу у неколико везаних исказа догађаје из прошлости; - опишу историјске догађаје циљне културе користећи једноставнија језичка средства; - разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на допадање/недопадање; - изразе допадање/недопадање једноставнијим језичким средствима; - израчунају време у ВБ, Аустралији, САД у односу на Србију.
5.	**Cities** Описивање места; исказивање просторних односа и смера кретања; описивање догађаја у прошлости; исказивање предлога и сугестија; изражавање будућих планова/договора.	Одговоран однос према околини; Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Рад са подацима; Дигитална компетенција; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Сарадња; Решавање проблема; Комуникација	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.11. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.18. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.3. 2.3.5.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставнији опис места (знаменитости, институције и сл.); - упореде и опишу карактеристике места, користећи једноставнија језичка средства; - опишу места користећи једноставнија језичка средства (знаменитости, занимљивости и сл.); - разумеју појединачне и везане исказе који се односе на просторне односе и смер кретања; - питају и кажу где се нешто налази користећи једноставнија језичка средства; - затраже и у неколико везаних исказа саопште смер кретања; - разумеју и опишу искуство/догађај из прошлости користећи једноставнија језичка средства; - разумеју и реагују на предлоге и сугестије уз образложење; - саопште предлоге и сугестије; - разумеју једноставније исказе

			2.3.7. 2.3.8.	који се односе на планове за будућност; - у неколико везаних исказа саопште планове/договоре за будућност; - разумеју и поштују правила учтиве комуникације;- опишу значајније градове циљних култура и њихове знаменитости и занимљивости (Лондон, Њујорк); - опишу значајни историјски догађај циљних култура
6.	**Experiences** Описивање искуства у прошлости; исказивање жеља и амбиција; исказивање упозорења;	Одговоран однос према здрављу; Одговоран однос према околини; Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Рад са подацима; Дигитална компетенција; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Сарадња; Решавање проблема; Комуникација	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3.1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.3. 1.3.4. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.11. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.17. 2.1.18. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.7. 2.3.8.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове који се односе на описивање искуства у прошлости; - размене информације у вези са искуствима из прошлости; - опишу у неколико везаних исказа своја и туђа искуства из прошлости користећи једноставнија језичка средства; - разумеју краће и дуже исказе који се односе на жеље и амбиције; - изразе своје и туђе жеље и амбиције једноставнијим језичким средствима; - разумеју једноставније текстове који се односе на упозорења; - саопште упозорења; - разумеју текст о значајнијим историјским личностима из ВБ и опишу значајније историјске личности користећи једноставнија језичка средства.
7.	**What's up?** Исказивање потреба, осета и осећања; изрицање савета, забрана и обавеза; изражавање мишљења (слагања /неслагања).	Одговоран однос према здрављу; Одговоран однос према околини; Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Рад са подацима; Дигитална компетенција; Предузимљивост и оријентација ка	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3.1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју и реагују на свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним потребама, осетима и осећањима; - изразе основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; - разумеју и реагују на савете, присуство/одсуство обавезе; - размене информације које се односе на савете, забране, присуство/одсуство обавезе;

		предузетништву; Сарадња; Решавање проблема; Комуникација	1.3.5. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.5. 2.3.6.	- саопште савете, забране, присуство/одсуство обавезе користећи одговарајућа језичка средства;-разумеју и формулишу исказе којима се тражи мишљење, изражава слагање/неслагање.

ОБЛАСТ/ТЕМА		***МЕСЕЦ***										**Обрада**	**Остали типови часа**	**Свега**
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	**Introduction**	2											2	2
2.	**My life**	7	5									4	8	12
3.	**The future**		4	5	1							4	6	10
4.	**Times and places**				7	3						4	6	10
5.	**Cities**					4	4	4				4	8	12
6.	**Experiences**							2	6	2		4	6	10
7.	**What's up?**									6	4	4	6	10
	Written test 1			3									3	3
	Written test 2							3					3	3
УКУПНО		9	9	8	8	7	4	9	6	8	4	24	48	72

Напомена: Издавач је израдио оквирне годишње и месечне планове пратећи препоруке Министарства просвете, науке и технолошког развоја за планирање образовно-васпитног рада у складу са новим програмима наставе и учења. Наглашавамо да у препорукама дати обрасци нису прописани и обавезни већ само препоручени па они могу према потребама наставника изгледати и другачије. У истом документу се наводи да не постоји прописан образац за писане припреме наставника али се у њиховом креирању мора водити рачуна о реалном контексту у коме наставник ради, материјалним ресурсима и сл. с тим да се у првом и петом/другом и шестом разреду уместо задатака (образовних, васпитних и функционалних) дефинишу исходи часа/дана/недеље.

Преглед тема/комуникативних функција, исхода, наставних садржаја и оперативних задатака, броја часова по теми и укупно

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	ИСХОДИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Обрада	Остали типови	Број часова по теми
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој и писменој комуникацији:	**Ученици у усменој и писменој комуникацији уче и увежбавају:**			
1. Introduction Поздрављање; представљање себе и других и тражење/ давање информа-ција о себи и другима у ширем комуникативном контексту; описивање догађаја у садашњости.	- разумеју једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација о себи и другима; - поздраве и отпоздраве, представе себе и другог користећи једноставнија језичка средства; - поставе и одговоре на сложенија питања личне природе; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; - разумеју једноставније текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње; - размене информације које се односе на дате комуникативне ситуације; - опишу сталне, уобичајене и тренутне догађаје / активности и способности користећи неколико везаних исказа; - разумеју и примењују правила учтиве комуникације.	Изразе и речи који се односе на тему; језичке структуре *Chloe. This is Layla Morrison. Where do you live? I live in Oak Street. James lives near there. I don't know that street. Do you know it? Yes, I do. No, I don't. Who's that girl over there? Does she go to this school? Yes, she does. No, she doesn't. Who's that man over there? Why is he climbing that tree? Is he looking for something? We're painting a sign on this door. Someone is moving into this office. He cycles to work every day. I can see him out of the window now. He's arriving on his bike again.* ***(The Present Simple Tense* за изражавање сталних радњи);** текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје **(слушају, читају, говоре и пишу)**.		**2**	**2**

2. My life Тражење и давање информација о другима и давање информациј	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - поставе и одговоре на једноставнија питања личне природе; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима;	Изразе и речи који се односе на тему; језичке структуре *Where were you born? Were you born in England? No, I wasn't. I was born in Australia. When did you move to a new house? I moved to a new house when I was six. Why did he move to England? Because his father got a*	**4**	**8**	**12**

а о себи у ширем комуника-тивном контексту; описивање догађаја у прошлости; израж-вање допадања/ недопадања; позив и реаговање на позив.	- разумеју једноставније текстове у којима се описују догађаји у прошлости; - размене информације у вези са догађајима у прошлости; - опишу у неколико везаних исказа догађај из прошлости/историјску личност и сл. - разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на изражавање допадања/недопадања; - размене информације које се односе на допадање/недопадање уз образложење; - разумеју предлоге и одговоре на њих; - упуте предлоге и реагују на предлоге пружајући одговарајући изговор или одговарајуће оправдање на прикладан начин; - опишу сличности и разлике у породичном животу у ВБ и код нас.	*new job. My parents got married in Paris. He didn't walk to school. He took the bus. Modern human beings first appeared in Africa 150,000 years ago. How was your weekend? Where did you go? Who did you go with? It was brilliant/ fantastic/great/not bad/OK… I didn't like it here first because all my friends were in Australia.* (***The Past Simple Tense*** **правилних и неправилних глагола)** *Do you like skiing? What does Mickey like doing? What doesn't he like doing?Do you fancy a game of football? Sorry I can't. I've got a piano lesson. Would you like to come too? Yes, please. Do you want to come to my party? Yes, I'd love to. Thanks.* ***(Would like*** **+ инфинитив,** ***like*** **+ глаголска именица)*;*** текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје **(слушају, читају, говоре и пишу)**.			
3. The future Исказивање предвиђања, нуђења услуге/ одлука и намера у будућности.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове који се односе на исказивање предвиђања, понуда/одлука, планова и намера у будућности; - разумеју и размене информације које се односе на предвиђање, нуђење услуге/одлуке, и намере у будућности; - изразе своја и туђа предвиђања, одлуке, и намере у будућности; - понуде/прихвате/одбију услугу на прикладан начин; - уоче и опишу сличности и разлике у прослави рођендана у ВБ и код нас. - **The first written test**	Изразе и речи који се односе на тему; језичке структуре *Tomorrow the spaceship Galaxy will leave the Moon's orbit and… How long will the journey take? I'm sure/I believe I'll win the award this year. I think/don't think I'll live in another country. Look at the clouds! It's going to rain. What's the problem? The DJ is ill. Don't worry. I'll be the DJ. What? You'll do it. Are you sure? Yes, It'll be fun. Would you like a drink? I'll get you a glass of lemonade. Thanks. Is there a lot to do for your party? Yes, but don't worry, everybody's going to help. Layla and I are going to decorate the room. Why are you putting on your coat? I'm going to take my dog for a walk.* **(*Will* за предвиђања, понуде/одлуке; *Going to* за предвиђања, одлуке, намере; *Would you like* за изражавање понуде);** текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје **(слушају, читају, говоре и пишу).**	**4**	**6** **3**	**10** **3**

4. Times and places Описивање догађаја из прошлости; исказивање допадања/не допа-дања; позив и реаговање на позив.	- разумеју једноставније текстове у којима се описују догађаји из прошлости; - размене једноставније информације у вези са догађајима у прошлости; - опишу у неколико везаних исказа догађаје из прошлости; - опишу историјске догађаје циљне културе користећи једноставнија језичка средства; - разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на допадање/недопадање; - изразе допадање/недопадање једноставнијим језичким средствима; - израчунају време у ВБ, Аустралији, САД у односу на Србију.	Изразе и речи који се односе на тему; језичке структуре *At ten o'clock yesterday, I was sending an e-mail to my friends around the world. While I was cycling past the dam, I saw a crack in the wall. What were people doing when you reached the town? They were shopping and some children were playing. As Leo was running, he dropped his teddy. What did the people do when they heard you? They grabbed their children and ran indoors.* **(*The Past Continuos Tense; The Past Continuous Tense* и *The Past Simple Tense*– разлике у значењу);** *We went to New York for our holidays.That sounds exciting. I've got a new computer game called Virtual Soap. That sounds interesting. Here's the pizza. It looks delicious. I'd like to taste it. The path looks dangerous***.** *I think I'll go back. The film looks boring. I think I'll fall asleep.* **(глаголи *look* и *sound*);** текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје **(слушају, читају, говоре и пишу).**	**4**	**6**	**10**
5. Cities Описивање места; исказивање просторних односа и смера кретања; описивање догађаја у прошлости; исказивање предлога и сугестија; изражавање будућих планова/дог овора.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставнији опис места (знаменитости, институције и сл.); - упореде и опишу карактеристике места, користећи једноставнија језичка средства; - опишу места користећи једноставнија језичка средства (знаменитости, занимљивости и сл.); - разумеју појединачне и везане исказе који се односе на просторне односе и смер кретања; - питају и кажу где се нешто налази користећи једноставнија језичка средства; - затраже и у неколико везаних исказа саопште смер кретања; - разумеју и опишу искуство/догађај из прошлости користећи једноставнија језичка средства; - разумеју и реагују на предлоге и сугестије уз образложење; - саопште предлоге и сугестије; - разумеју једноставније исказе	Изразе и речи који се односе на тему; језичке структуре *On the first day we went on a sightseeing tour. On the second day we took the underground. This is Buckingham Palace. The Queen lives here, but she isn't here all the time. The Olympics were in London in 2012. The stadium and the other buildings are amazing. The London Eye is the biggest wheel of its kind in the world.* ***(The Past Simple Tense; The Present Simple Tense* за изражавање чињеница);** *Excuse me. Is there a post office near here? How do we get to the post office, please? Go along this street. There's a supermarket on the right. Go past the supermarket and take the first turning on the left. You can't miss it. It's between the courthouse and the town hall – opposite the prison.* **(Егзистенцијално *'There'*, Импера-тив, предлози за место, одређени и неодређени члан – првопоменути, другопоменути и уз имена инстутуција);** *He walked along the bridge and nothing happened. He saw nobody. He looked everywhere. While he was sitting, somebody spoke to him.* **(*The Past***	**4**	**8**	**12**

	који се односе на планове за будућност; - у неколико везаних исказа саопште планове/договоре за будућност; - разумеју и поштују правила учтиве комуникације; - опишу значајније градове циљних култура и њихове знаменитости и занимљивости (Лондон, Њујорк); - опишу значајни историјски догађај циљних култура	***Simple Tense, The Past Continuous Tense* за препричавање догађаја; неодређене заменице са *some, any, no, every – something, anything, nothing, everything, someone, anyone, no one…)***; *Shall we go and see 'Cyberspace' on Saturday? I can't. My grandparents are coming this weekend. What about Friday? That's not good for me. I'm playing football on Friday.* ***(Shall we…* за изражавање предлога и сугестија; *The Present Continuous Tense* за изражавање планова/договора у будућности.** текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје **(слушају, читају, говоре и пишу).**			

6. **Experiences** Описивање иску-ства у прошлости; исказивање жеља и амбиција; исказивање упозорења;	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове који се односе на описивање искуства у прошлости; - размене информације у вези са искуствима из прошлости; - опишу у неколико везаних исказа своја и туђа искуства из прошлости користећи једноставнија језичка средства; - разумеју краће и дуже исказе који се односе на жеље и амбиције; - изразе своје и туђе жеље и амбиције једноставнијим језичким средствима; - разумеју једноставније текстове који се односе на упозорења; - саопште упозорења; - разумеју текст о значајнијим историјским личностима из ВБ и опишу значајније историјске личности користећи једноставнија језичка средства. - **The second written test**	Изразе и речи који се односе на тему; језичке структуре *I've been in some plays at the theatre. I haven't been on TV or in a film, but I'd love to. Have you ever played golf? I've never played any sport. I've climbed Mount Everest twice in my life. Would you like a drink? No, thanks. I've just had one. Can I speak to Mellinda, please? Sorry, she's just gone out.* **(*The Present Perfect Tense* за изражавање искуства у недефинисаној прошлости до неког тренутка у садашњости, као и уз прилошке одредбе *ever, never, just*);** *I've won several races. Last week I was in the Country Campionship. I didn't win the race because my car broke down.* **(*The Present Perfect Tense* и *The Past Simple Tense* разлике у употреби и значењу);** *I want to be an actress. I'd love to be on TV.* **(глаголи *want* и *would love* за изражавање жеља и амбиција);** *Never give your real address, date of birth or e-mail adress on the Internet. Don't open any attachments as they may contain a*	**4**	**6** **3**	**10** **3**

		virus. Delete the e-mail immediately. **(Императив);** текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје **(слушају, читају, говоре и пишу).**			
7. What's up? Исказивање потреба, осета и осећања; изрицање савета, забрана и обавеза; изражавање мишљења (слагања /неслагања).	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју и реагују на свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним потребама, осетима и осећањима; - изразе основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; - разумеју и реагују на савете, присуство/одсуство обавезе; - размене информације које се односе на савете, забране, присуство/одсуство обавезе; - саопште савете, забране, присуство/одсуство обавезе користећи одговарајућа језичка средства; -разумеју и формулишу исказе којима се тражи мишљење, изражава слагање/неслагање.	Изразе и речи који се односе на тему; језичке структуре *I'm thirsty/hot/bored/tired. What's wrong? Have you got a headache? You shouldn't sit so close to the TV. You should sit back here in one of the armchairs.* **(Модални глагол *should* за давање савета);** *You look really tired. You don't have to stay here again tonight. We must catch those thieves. You mustn't touch that switch.* **(Глаголи *must* и *don't have to* за изрицање присуства / одсуства обавезе, глагол *mustn't* за изрицање забране);** *Wow! Sounds good! Oh, I see. Me, too. Shall we go? Oh, yes. That'll be great.*	**4**	**6**	**10**
Укупан број часова:			**24**	**48**	**72**

Преглед облика и метода рада, стандарда постигнућа и начина провере постигнућа, корелација, активности ученика и наставника

Број и назив теме	Облици рада	Методе рада	Стандарди постигнућа	Процена и провера постигнућа	Корелација	Активности ученика	Активности наставника
1. Introduction	Фронтални, индивидуални, у пару, групни.	КМ – читај/слушај и допуни/штиклирај/ одговори на питања/попуни табелу; играње улога, симулација; игра меморије; усмено и писмено давање информациј	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.	Грађанско васпитање, српски језик.	Ученици активно учествују у наставном процесу; самостално закључују значења израза и речи, као и форму и значења граматичких садржаја; раде вежбе слушања, читања,	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самостал-ност у раду, креа-тивно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовањ

		а о себи и другима.	1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.15. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.			говора и писања; глуме, симулирају, певају песмицу; раде пројекте.	е ученика.
2. My life	Фронтални, индивидуални, у пару, групни.	КМ – читај/слушај и одговори на питања/попуни табелу/допуни текст/повежи; играње улога, симулација; вођени дијалог; вођено писање састава и усемно излагање.	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.9.2.1.10. 2.1.11. 2.1.12.2.1.13. 2.1.14.2.1.15. 2.1.16. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.3.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови вештина, различите технике формативног оцењивања.	Грађанско васпитање, српски језик, историја.	Ученици активно учествују у наставном процесу; самостално закључују значења израза и речи, као и форму и значења граматичких садржаја; раде вежбе слушања, читања, говора и писања; глуме, симулирају, певају песму; раде пројекте.	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.

3. The future	Фронтални, индивидуални, у пару, групни.	КМ – читај/слушај и одговори на питања/попуни табелу/допуни текст/повежи; играње улога, симулација; вођени дијалог; вођено писање састава и усемно излагање.	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3.1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11.1.1.12. 1.1.13.1.1.14. 1.1.15.1.1.16. 1.1.17.1.1.18. 1.1.19.1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.12.2.1.13. 2.1.14.2.1.15. 2.1.16.2.1.17. 2.1.19.2.1.20. 2.1.21.2.1.22. 2.1.24.2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.3.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулацију у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови вештина, различите технике формативног оцењивања.	Грађанско васпитање, српски језик, географија.	Ученици активно учествују у наставном процесу; самостално закључују значења израза и речи, као и форму и значења граматичких садржаја; раде вежбе слушања, читања, говора и писања; глуме, симулирају, певају песму; раде пројекте.	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.
4. Times and places	Фронтални, индивидуални, у пару, групни.	КМ – читај/слушај и одговори на питања/попуни табелу/допуни текст/повежи; играње улога, симулација; вођени дијалог; вођено писање састава и усемно излагање.	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 1.3.3. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1..4. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулацију у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови вештина, различите технике формативног оцењивања.	Грађанско васпитање, српски језик, географија.	Ученици активно учествују у наставном процесу; самостално закључују значења израза и речи, као и форму и значења граматичких садржаја; раде вежбе слушања, читања, говора и писања; глуме, симулирају, певају песму; раде пројекте.	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.

			2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.7. 2.3.8.				

5. Cities	Фронтални, индивидуални, у пару, групни.	КМ – читај/слушај и одговори на питања/попуни табелу/допуни текст/повежи; играње улога, симулација; вођени дијалог; вођено писање састава и усемно излагање.	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.11. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.18. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.3. 2.3.5. 2.3.7. 2.3.8.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања.	Грађанско васпитање, српски језик, географија, историја.	Ученици активно учествују у наставном процесу; самостално закључују значења израза и речи, као и форму и значења граматичких садржаја; раде вежбе слушања, читања, говора и писања; глуме, симулирају, певају песму; раде пројекте.	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.
6. Experiences	Фронтални, индивидуални, у пару, групни.	КМ – читај/слушај и понови/одговори на питања/попуни табелу/допуни текст/повежи; играње улога, симулација; вођени дијалог; вођено писање састава и усмено изалагање.	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.3. 1.3.4. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.11. 2.1.12. 2.1.13.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формати	Грађанско васпитање, српски језик, историја, екологија, информатика	Ученици активно учествују у наставном процесу; самостално закључују значења израза и речи, као и форму и значења граматичких садржаја; раде вежбе слушања, читања, говора и писања; глуме, симулирају, певају	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.

			2.1.14. 2.1.15. 2.1.17. 2.1.18. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.7. 2.3.8.	ног оцењивања.		песму; раде пројекте.	
7. What's up?	Фронтални, индивидуални, у пару, групни.	КМ – читај/слушај и понови/одговори на питања/попуни табелу/допуни текст/повежи; играње улога, симулација; вођени дијалог; вођено писање састава и усмено изалагање.	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 1.3.5. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.5. 2.3.6.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања.	Грађанско васпитање, српски језик, филмска уметност.	Ученици активно учествују у наставном процесу; самостално закључују значења израза и речи, као и форму и значења граматичких садржаја; раде вежбе слушања, читања, говора и писања; глуме, симулирају, певају песму; раде пројекте.	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.

Литература за ученике: Project 3, 4th edition(енглески језик за 6.разред основне школе), уџбеник и радна свеска са ЦД-ом, код за Online Practice; (дигитални уџбеник у припреми) Аутор: Tom Hutchinson

Издавач: *The English Book*, Београд и *Oxford University Press*, Велика Британија, 2019.

Литература за наставнике: Project 3 - Приручник за наставнике, Золтан Ресмувеш;

Остала наставна средства: *CPT (classroom presentation tool)*– софтвер за интерактивну белу таблу (користи се уз помоћ рачунара и пројектора); аудио ЦД, ДВД, ДВД радни листови и упутства за наставнике; онлине тест генератор*; e-book* у припреми

НАПОМЕНА: Додатни дидактички материјал за наставнике и ученике омогућен је на интернет страницама издавача.

Наставни предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА

Разред: ШЕСТИ

Циљ васпитно-образовног рада у настави ликовне културе јесте да подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.
ЗАДАЦИ
Настава ликовне културе има задатак да развија способност ученика за:
- опажање квалитета свих ликовних елемената: линија, облика, боја;
-ликовни стваралачки рад;
-различите материјале и медије;
-естетске критеријуме;
-ликовна уметничка дела у оквиру ликовне баштине и за савремена кретања у уметности свог и других народа;
-визуелну перцепцију и аперцепцију;
-креативно мишљење;
-оплемењивање животног и радног простора;
-активно стваралачко суделовање у културном и уметничком животу средине и активно естетско унапређивање своје околине и очување природе и баштине завичаја и домовине;
-будућа занимања;
-неговање укупних људских достигнућа;
-еманципацију личности ученика
-културу рада.

ПРЕДМЕТ: ЛИКОВНА КУЛТУРА

РАЗРЕД: ШЕСТИ (VI)

ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ		МЕСЕЦ										ОБРАДА	ВЕЖБА	ЕВАЛУАЦИЈА	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI				
1.	БОЈА	4	5									5	3	1	9
2.	БОЈА И СВЕТЛИНА			4	2							5		1	6
3.	ТЕКСТУРА				2	3	2					4	2	1	7
4.	СВЕТ УОБРАЗИЉЕ У ЛИКОВНИМ ДЕЛИМА							4				3		1	4
5.	КОМУНИКАЦИЈА								4	1		4		1	5
6.	ПРОСТОР									3	2	3	1	1	5
УКУПНО		4	5	4	4	3	2	4	4	4	2	24	6	6	

Р.БР.	ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА	ИСХОДИ
1.	БОЈА	Компетенције за целоживотно учење Естетичке компетенције Комуникација Решавање проблема	ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике ЛК.1.1.3. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак) ЛК.1.2.1. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак) ЛК.1.3.2. зна да наведе различита занимања за која су потребна знања и вештине стечене учењем у визуелним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...) ЛК1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерију, атеље, уметничка радионица...) ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...) ЛК.2.2.1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику) ЛК.3.2.3. користи тачне термине (нпр. текстура, ритам, облик...) из визуелних уметности (примерене узрасту и	✓ користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; ✓ користи изражајна својства боја у ликовном раду и свакодневном животу; ✓ изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; ✓ опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; ✓ разматра са другима шта и како је учио/ла и где та знања може применити. ✓ **именује, описује и показује сензитивност** за основне, изведене, хроматске и ахроматске боје у окружењу и уметности; ✓ **посматра**, **опажа**, **уочава**, **упоређује** и **анализира** основне, изведене, хроматске и ахроматске боје; ✓ **примењује** стечена знања о својствима и врстама боја у, окружењу и уметности приликом решавања проблемских задатака; ✓ **повезује** стечена знања и вештине са осталим наставним садржајима и **примењује** их у ликовном раду; ✓ **развија** стратегије проналажења разних решења у сопственом раду; ✓ **комуницира** и спонтано **изражава** своје ставове, мисли и осећања, вербално и путем

			садржају) када образлаже свој рад и радове других ученика ЛК.3.2.4. уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и на радовима других	ликовних медија; ✓ самостално **примењује** темперу и колаж као сликарске технике, **експериментише** и **истражује** њихове изражајне могућности у сопственом раду; ✓ **осмишљава** и **ствара** креативна решења и оригиналне идеје у ликовном раду. ✓ **именује, описује и показује сензитивност** за различите односе боја у окружењу и уметности; ✓ **посматра**, **опажа**, **уочава**, **упоређује** и **анализира** комплементарне парове боја; ✓ самостално **примењује** темперу, воштани и суви пастел као сликарске технике, **експериментише** и **истражује** њихове изражајне могућности комбинујући их у сопственом раду; ✓ самостално **примењује** технике сликања на текстилу, **експериментише** и **истражује** њихове изражајне могућности у сопственом раду; ✓ **показује инвентивност** кроз изражавање нових ликовних односа. ✓ **именује и описује** основне појмове из области ранохришћанске и византијске уметности; ✓ **посматра**, **опажа** и **уочава** улогу боја и колористичких односа у делима која припадају ранохришћанској и византијској уметности; ✓ **примењује** стечена знања о ранохришћанској и византијској уметности приликом решавања проблемских задатака посвећених боји;

2.	БОЈА И СВЕТЛИНА	Компетенције за целоживотно учење Естетичке компетенције Комуникација Решавање проблема Сарадња		**По завршетку активности ученик ће бити у стању да:** **На крају часа ученик ће бити у стању да:** ✓ користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; ✓ користи изражајна својства боја у ликовном раду и свакодневном животу; ✓ обликује, самостално, или у сарадњи са другима, употребне предмете од материјала за рециклажу; ✓ изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; ✓ опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; ✓ разматра са другима шта и како је учио/ла и где та знања може применити. ✓ **именује, описује и показује сензитивност** за појмове светлина и сенка; ✓ **именује, описује и показује сензитивност** за светло-тамни контраст; ✓ **наводи примере** светлине / сенке у окружењу и **тумачи** их; ✓ **посматра**, **опажа**, **уочава**, **упоређује** и **анализира** различите изворе светлости, као и бачене и сопствене сенке; ✓ **примењује** стечена знања о светлости и сенкама у окружењу и уметности приликом решавања проблемских задатака; ✓ **повезује** стечена знања и вештине са осталим наставним садржајима и **примењује** их у ликовном раду; ✓ **развија** стратегије проналажења разних решења у сопственом

				раду; ✓ **комуницира** и спонтано **изражава** своје ставове, мисли и осећања, вербално и путем ликовних медија; ✓ самостално **примењује** и **комбинује** различите ликовне технике и материјале, **експериментише** и **истражује** њихове изражајне могућности ликовног подручја обликовање различитих материјала; ✓ **осмишљава** и **ствара** креативна решења и оригиналне идеје у ликовном раду; ✓ показује **инвентивност** кроз изражавање нових ликовних односа, **одступа** од постојећег и утврђеног и **тежи** промени. ✓ **именује, описује и показује сензитивност** за светло-тамни контраст; ✓ **наводи примере** светло-тамног контраста у окружењу и **тумачи** их; ✓ **посматра**, **опажа**, **уочава**, **упоређује** и **анализира** различите контрасте светлина у окружењу и уметности; ✓ **примењује** стечена знања о светло-тамном контрасту у окружењу и уметности приликом решавања проблемских задатака; утврђеног и **тежи** промени ✓ **именује, описује и показује сензитивност** за графичке технике и типове штампе; ✓ **посматра, опажа** и **уочава** улогу светло-тамног контраста у делима реализованим у графичким техникама; ✓ **описује**, **упоређује** и **анализира** различите односе светлина и светло-тамне контрасте, као и њихово дејство на посматрача;

				✓ **примењује** стечена знања о светло-тамном контрасту приликом решавања проблемских задатака кроз израду графике; ✓ **именује, описује и показује сензитивност** за појмове градација светлости и волумен; ✓ **наводи примере** дејства светлости на боју и карактер облика у окружењу и **тумачи** их; ✓ **посматра**, **опажа**, **уочава**, **упоређује** и **анализира** различите примере градације светлости и волумена у окружењу и уметности; ✓ **примењује** стечена знања о градацији светлости и волумену у окружењу и уметности приликом решавања проблемских задатака;
3.	ТЕКСТУРА	Компетенције за целоживотно учење Естетичке компетенције Комуникација Решавање проблема Сарадња		**По завршетку активности ученик ће бити у стању да:** ✓ користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; ✓ прави разноврсне текстуре на подлогама, облицима или у апликативном програму; ✓ изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; ✓ опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; ✓ разматра са другима шта и како је учио/ла и где та знања може применити. ✓ **именује, описује и показује сензитивност** за различите врсте текстура; ✓ **наводи примере** различитих текстура у природи и уметничким делима и **тумачи** их;

				✓ **посматра**, **опажа**, **уочава**, **упоређује** и **анализира** различите врсте текстура у природи и уметности; ✓ **примењује** стечена знања о текстури и врстама текстура приликом решавања проблемских задатака; ✓ **повезује** стечена знања и вештине са осталим наставним садржајима и **примењује** их у ликовном раду; ✓ **развија** стратегије проналажења разних решења у сопственом раду; ✓ **комуницира** и спонтано **изражава** своје ставове, мисли и осећања, вербално и путем ликовних медија; ✓ самостално **примењује** туш као цртачку технику и материјал, **експериментише** и **истражује** његове изражајне могућности у сопственом раду; ✓ **осмишљава** и **ствара** креативна решења и оригиналне идеје у ликовном раду; ✓ показује **инвентивност** кроз изражавање нових ликовних односа, **одступа** од постојећег и утврђеног и **тежи** промени. ✓ **именује, описује и показује сензитивност** за различите врсте материјала и фактура у сликарству; ✓ **наводи примере** различитих материјала коришћених у креирању сликарских дела и **тумачи** их; ✓ **посматра**, **опажа**, **уочава**, **упоређује** и **анализира** различите врсте фактура сликарских дела; ✓ **примењује** стечена знања о материјалима и фактури приликом решавања проблемских задатака;

				✓ **именује, описује и показује сензитивност** за различите врсте материјала и фактура; ✓ **наводи примере** различитих материјала коришћених у креирању уметничких дела и **тумачи** их; ✓ **посматра**, **опажа**, **уочава**, **упоређује** и **анализира** различите врсте фактура уметничких дела; ✓ **именује, описује и показује сензитивност** за различите врсте материјала и фактура у вајарству; ✓ **наводи примере** различитих материјала коришћених у креирању вајарских дела и **тумачи** их; ✓ **посматра**, **опажа**, **уочава**, **упоређује** и **анализира** различите врсте фактура вајарских дела; ✓ **именује, описује и показује сензитивност** за технике фротаж, гратаж и зграфито; ✓ **посматра, опажа** и **уочава** улогу текстуре у делима изведеним у техникама фротаж, гратаж и зграфито; ✓ **описује**, **упоређује** и **анализира** различите врсте текстура и њихова дејства на посматрача; ✓ **примењује** стечена знања о текстури приликом решавања проблемских задатака кроз прављење фротажа и гратажа; ✓ **именује и описује** основне појмове из области исламске уметности; ✓ **посматра**, **опажа** и **уочава** улогу текстуре у делима која припадају исламској уметности; ✓ **описује**, **упоређује** и

				анализира различите врсте текстура и њихова дејства на посматрача; ✓ **примењује** стечена знања о исламској уметности приликом решавања проблемских задатака посвећених текстури; ✓ **именује и описује** појмове: текстура, текстуре у природи и уметничким делима; слојевито, лазурно и пастуозно сликање; ✓ **наводи примере** усвојених појмова из окружења, **тумачи их, упоређује** и **анализира** њихова значења; ✓ активно **посматра**, **опажа**, **уочава**, **упоређује** и **анализира** предмете, бића и појаве; ✓ **комуницира** и спонтано **изражава** своје ставове, мисли и осећања; ✓ **показује** радозналост и спремност да **поставља питања**, **критикује**, **дискутује** у односу на тему, односно ликовни проблем;
4.	СВЕТ УОБРАЗИЉЕ У ЛИКОВНИМ ДЕЛИМА	Компетенције за целоживотно учење Естетичке компетенције Комуникација Решавање проблема Сарадња		**По завршетку активности ученик ће бити у стању да:** ✓ користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; ✓ изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; ✓ опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; ✓ разматра са другима шта и како је учио/ла и где та знања може применити. ✓ **именује, описује и показује сензитивност** за појмове машта, фантазија и уобразиља;

				✓ **наводи примере** употребе маште и фантазије у ликовним делима и **тумачи** их; ✓ **именује и описује** основне појмове из области уметности ренесансе у земљама северне Европе; ✓ **посматра**, **опажа** и **уочава** улогу маште и имагинације у делима која припадају уметности ренесансе; ✓ **именује, описује и показује сензитивност** за технику фото-колаж / папир-маше; ✓ **посматра, опажа** и **уочава** улогу маште, фантазије и уобразиље у делима изведеним у техници фото-колаж / папир-маше; ✓ **описује**, **упоређује** и **анализира** различите мотиве из митологије и легенди, и њихову улогу у уметничким делима; ✓ **примењује** стечена знања о уобразиљи у ликовној уметности приликом решавања проблемских задатака кроз прављење фото--колажа, папир-машеа; ✓ **посматра**, **опажа**, **уочава**, **упоређује** и **анализира** улогу маште, фантазије и уобразиље у ликовним делима; ✓ **примењује** стечена знања о машти, фантазији и уобразиљи у уметности приликом решавања проблемских задатака; ✓ **повезује** стечена знања и вештине са осталим наставним садржајима и **примењује** их у ликовном раду; ✓ **развија** стратегије проналажења разних решења у сопственом раду; ✓ **комуницира** и спонтано **изражава** своје ставове, мисли и осећања, вербално и путем

				ликовних медија; ✓ самостално **примењује** и **комбинује** различите ликовне технике и материјале, **експериментише** и **истражује** њихове изражајне могућности; ✓ **осмишљава** и **ствара** креативна решења и оригиналне идеје у ликовном раду; ✓ показуј**е инвентивност** кроз изражавање нових ликовних односа, **одступа** од постојећег и **тежи** променама; ✓ **проналази** необичне, смешне, парадоксалне углове посматрања познатих појава. ✓ **именује и описује** основне појмове из области уметности ренесансе у земљама северне Европе; ✓ **посматра**, **опажа** и **уочава** улогу маште и имагинације у делима која припадају уметности ренесансе; ✓ **описује**, **упоређује** и **анализира** различите мотиве из маште и имагинације, и њихову улогу у уметничким делима из доба ренесансе; ✓ **примењује** стечена знања о уметности ренесансе приликом решавања проблемских задатака посвећених машти и имагинацији; ✓ **именује и описује** појмове: машта, фантазија, уобразиља и уобразиља у ликовној уметности; ✓ **наводи примере** усвојених појмова у окружењу и уметности, **тумачи их, упоређује** и **анализира** њихова значења; ✓ активно **посматра**, **опажа**, **уочава**, **упоређује** и **анализира** предмете, бића и појаве; ✓ **комуницира** и спонтано

				изражава своје ставове, мисли и осећања; ✓ **показује** радозналост и спремност да **поставља питања**, **критикује**, **дискутује** у односу на тему, односно ликовни проблем; ✓ **примењује** знања, оригиналне идеје и различите методе у дискусији и закључивању;
5.	КОМУНИКАЦИЈА	Компетенције за целоживотно учење Естетичке компетенције Комуникација Решавање проблема Сарадња		**На крају часа ученик ће бити у стању да:** ✓ користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; ✓ изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; ✓ опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; ✓ идентификује теме у одабраним уметничким делима и циљеве једноставних визуелних порука; ✓ разматра са другима шта и како је учио/ла и где та знања може применити. ✓ **именује, описује и показује сензитивност** за различите теме и и мотиве у ликовним делима; ✓ **наводи примере** различитих тема и мотива у ликовним делима и **тумачи** их; ✓ **уочава**, **упоређује** и **анализира** примере визуелног споразумевања и комуникацијску улогу ликовних дела; ✓ **примењује** стечена знања о различитим темама и мотивима у ликовној уметности приликом решавања проблемских задатака; ✓ **повезује** стечена знања и вештине са осталим наставним садржајима и **примењује** их у ликовном раду;

				✓ **развија** стратегије проналажења разних решења у сопственом раду; ✓ **комуницира** и спонтано **изражава** своје ставове, мисли и осећања, вербално и путем ликовних медија; ✓ самостално **примењује** и **комбинује** ликовну технику фото-колаж, **експериментише** и **истражује** његове изражајне могућности; ✓ **осмишљава** и **ствара** креативна решења и оригиналне идеје у ликовном раду; ✓ показује **инвентивност** кроз изражавање нових ликовних односа, **одступа** од постојећег и **тежи** променама; ✓ **проналази** необичне, смешне, парадоксалне углове посматрања познатих појава. ✓ **именује, описује и показује сензитивност** за различите примере примењене уметности и графичког дизајна; ✓ **наводи примере** из области примењене уметности и графичког дизајна и **тумачи** их; ✓ **уочава**, **упоређује** и **анализира** улогу уметности у свакодневном животу; **примењује** стечена знања о примењеној уметности и графичком дизајну приликом решавања проблемских ✓ **именује, описује и показује сензитивност** за уметност калиграфије и типографије; ✓ **посматра, опажа** и **уочава** комуникацијску улогу ликовних дела изведених у калиграфији и типографији; ✓ **описује**, **упоређује** и **анализира** могућности визуелног споразумевања путем калиграфског и

				типографског писма; ✓ **примењује** стечена знања о визуелном споразумевању приликом решавања проблемских задатака кроз бављење калиграфијом, типографијом и илустрацијом; задатака; ✓ **именује и описује** основне појмове из области српске средњовековне уметности; ✓ **посматра**, **опажа** и **уочава** комуникацијску улогу ликовних дела која припадају српској средњовековној уметности; ✓ **описује**, **упоређује** и **анализира** различите мотиве и теме, и њихову комуникацијску улогу у делима која припадају српској средњовековној уметности; ✓ **примењује** стечена знања о српској средњовековној уметности приликом решавања проблемских задатака посвећених визуелном споразумевању и комуникацији; ✓ **именује и описује** појмове: теме и мотиви у ликовној уметности, улога уметности у свакодневном животу, примењена уметност и дизајн; ✓ **наводи примере** усвојених појмова у окружењу и уметности, **тумачи их, упоређује** и **анализира** њихова значења; ✓ активно **посматра**, **опажа**, **уочава**, **упоређује** и **анализира** предмете, бића и појаве; ✓ **комуницира** и спонтано **изражава** своје ставове, мисли и осећања; ✓ **показује** радозналост и спремност да **поставља питања**, **критикује**, **дискутује** у односу на

				тему, односно ликовни проблем;
6.	ПРОСТОР	Компетенције за целоживотно учење Естетичке компетенције Комуникација Решавање проблема Сарадња		**По завршетку активности ученик ће бити у стању да:** ✓ користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; ✓ изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; ✓ опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; ✓ идентификује теме у одабраним уметничким делима и циљеве једноставних визуелних порука; ✓ разматра са другима шта и како је учио/ла и где та знања може применити. ✓ **именује, описује и показује сензитивност** за технику витраж; ✓ **посматра, опажа** и **уочава** улогу витража у уређивању ентеријера и креирању амбијента; ✓ **описује**, **упоређује** и **анализира** могућности уређења ентеријера и стварања амбијента путем ликовних дела изведених у техници витраж; ✓ **примењује** стечена знања о ентеријеру, амбијенту и обликовању простора приликом решавања проблемских задатака кроз креирање витража; ✓ **повезује** стечена знања и вештине са осталим наставним садржајима и **примењује** их у ликовном раду; ✓ **развија** стратегије проналажења разних решења у сопственом раду; ✓ **комуницира** и спонтано

				изражава своје ставове, мисли и осећања, вербално и путем ликовних медија; ✓ самостално **примењује** технику витраж, **експериментише** и **истражује** њене изражајне могућности у сопственом раду; ✓ **осмишљава** и **ствара** креативна решења и оригиналне идеје у ликовном раду; ✓ **показује инвентивност** кроз изражавање нових ликовних односа. ✓ **именује и описује** основне појмове из области уметности ренесансе; ✓ **посматра**, **опажа** и **уочава** улогу амбијента у делима која припадају уметности ренесансе; ✓ **описује**, **упоређује** и **анализира** различите амбијенте и начине обликовања простора, и њихову улогу у уметничким делима из доба ренесансе; ✓ **примењује** стечена знања о уметности ренесансе приликом решавања проблемских задатака посвећених креирању амбијента и обликовању простора; ✓ **именује, описује и показује сензитивност** за појмове амбијент, архитектура и дизајн ентеријера; ✓ **посматра, опажа** и **уочава** различите примере из области архитектуре и дизајна ентеријера; ✓ **описује**, **упоређује** и **анализира** различите могућности креирања амбијента и уређења ентеријера; ✓ **примењује** стечена знања о ентеријеру и обликовању простора приликом решавања проблемских задатака у оквиру школског пројекта;

				✓ **именује и описује** појмове: амбијент, архитектура и дизајн ентеријера; ✓ **наводи примере** усвојених појмова у окружењу и уметности, **тумачи их, упоређује** и **анализира** њихова значења; ✓ активно **посматра**, **опажа**, **уочава**, **упоређује** и **анализира** продукте настале током реализације пројектног задатка; ✓ **комуницира** и спонтано **изражава** своје ставове, мисли и осећања; ✓ **показује** радозналост и спремност да **поставља питања**, **критикује**, **дискутује** у односу на тему, односно ликовни проблем;

Наставни предмет: МУЗИЧКА КУЛТУРА

Разред: ШЕСТИ

Циљ учења Музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.

Исходи	Ред. број	Наставна тема	Број часова		
			Обрада	Утврђивање	Укупно
– понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитиммузичким приликама; – критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење истваралаштво. — изводи музичке примере користећи глас, покрет и традиционалне и/ или електронске инструменте, самостално и у групи; – примењује правилну технику	**1.**	Извођење музике	21	1	22

певања; – примењује различита средства изражајног певања и свирања у зави- сности од врсте, намене и карактера композиције; – развије координацију и моторику кроз свирање и покрет; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједнич-ком музицирању; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – усвоји појмове половина, четвртина, осмина и шеснаестина ноте					
-Препознаје и разликује одлике стилова у музичком изражавању од средњег века до данас. -Испољава потребу за свакодневним слушањем музике и на основу тога формира трајно интересовање према музици уопште - Поседује адекватан музички укус.	**2.**	Музичко-стилска раздобља	6	1	7
-Препознаје и разликује одлике стилова у музичком изражавању од средњег века до данас. -Испољава потребу за свакодневним слушањем музике и на основу тога формира трајно интересовање према музици уопште - Поседује адекватан музички укус.	**3.**	Музички инструменти	2	1	3
-Препознаје естетске вредности у култури свог и народа других земаља уочавањем карактеристи-чних обележја музике светске народне баштине. -Сагледава и вреднује утицај народног стваралаштва на уметничко стваралаштво. -Прецизно изводи ритмичко-мелодијске захтеве уз прецизност и лакоћу у извођењу осмишљених кореографија. -Процењује и доноси судове и одлуке у вези квалитета и разумевања изведеног музичког задатка, односно задатака који се односе на квалитет изведених покрета у току плеса.	**4.**	Народно стваралаштво	3	1	4

Укупно часова	**32**	**4**	**36**

ОБЛАСТ/ТЕМА		**МЕСЕЦ**										**Обрада**	**Остали типови часова**	**Број часова по теми**	**Међупредметне компетенције**
		IX	**X**	**XI**	**XII**	**I**	**II**	**III**	**IV**	**V**	**VI**				
1.	**Извођење музике**	4	5	4	4	4	1					21	1	22	Компетенција за учење Сарадња, комуникација, естетичка компетенција
2.	**Музичко-стилска раздобља**						1	4	2			6	1	7	Естетичка компетенција, Сарадња, комуникација,компетенција за учење
3.	**Музички инструменти**								1	2		2	1	3	Рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, сарадња, комуникација
4.	**Народно стваралаштво**									2	2	3	1	4	Компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, сарадња, комуникација, , естетичка компетенција
УКУПНО		4	5	4	4	4	2	4	3	4	2	32	4	36	

Наставни предмет: ИСТОРИЈА

РАЗРЕД: ШЕСТИ

ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА	**72**
За обраду новог градива	**36**
За друге типове часа	**36**

Број наставних тема	**4**
Број наставних јединица	**30**

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА: циљ наставе и учења *историје* је да ученик, изучавајући историјске догађаје процесе и личности, стекне основна историјска знања и компетенције нехподно за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговорности према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском друштву и држави у којој живи.

КОРЕЛАЦИЈА : географија , ликовна култура ,српски језик ,математика **,**веронаука

НАСТАВНА СРЕДСТВА

Илустрације

ППТ- презентације

Текст уџбеник

Географска карта

Очигледна наставна средства

ПЛАНИРАНЕ ПОСЕТЕ (ЕКСУКРЗИЈЕ) циљ истих:

Савладавање део наставног програма ,уочавање и упозанавање са историјским појавама, упознавање културног наслеђа и привредна достигнућа која су повезана са наставним градивом.

ПЛАНИРАНИ КОНТРОЛНИ И ПИСМЕНИ ЗАДАЦИ:

Планиране су краће провере знања

Провере знања на крају наставних тема

Провере знања на крају првог и другог полугодишта

ПЛАНИРАНА ДПН, ДТН, СЕКЦИЈЕ:

Планирају се у складу са потребама и интересовањима ученика како би се продубило и увећало њихово знање.

СИСТЕМАТИЗАЦИЈА ГРАДИВА: планирана на крају сваке наставне теме

Редни број теме	**Број часова по темама**	**Назив теме (образовни стандарди)**	**Број часова за обраду новог градива**	**Број часова за друге типове часа**
1.	**4.**	**Основи проучавања прошлости** Основни ниво:ИС.1.1.2,1.1.6,1.1.10,1.2.1,1.2.3,1.2.4.Средњи ниво:ИС.2.1.3,2.1.4,2.1.6,2.2.3.Напредни ниво:ИС:3.1.6,3.1.2,3.2.3.	**2.**	**2.**
2.	**19.**	**Европа , средоземље и српске земље у раном средњем веку** Основни ниво:ИС.1.1.7,1.1.8,1.1.9,1.1.10,1.2.3,1.2.4.Средњи ниво:ИС.2.1.1,2.1.2,2.2.1.Напредни ниво:ИС:3.1.6,3.1.3,3.2.3.	**10.**	**9.**

3.	**29.**	**Европа , средоземље и српске земље у позном средњем веку** Основни ниво:ИС.1.1.6,1.1.8,1.1.10,1.1.9,1.2.7,1.2.3,1.2.4.Средњиниво:ИС.2.1.1, 2.1.6,2.2 Напредни ниво:ИС:3.1.6,3.1.2,3.2.3.	**14.**	**15.**
4.	**20.**	**Европа , свет и српске земље у раном новом веку** Основни ниво:ИС.1.1.7,1.1.9,1.1.10,1.2.3,1.2.4Средњи ниво:ИС.2.1.1,2.1.2,2.2.1,2.2.5.Напредни ниво:ИС:3.1.3,3.1.1,3.2.6.	**10.**	**10.**
Укупно часова	**72.**		**36.**	**36.**

ИСХОДИ:

-образложи узроке ипоследице конкретних историјских догађаја на конкрентном примеру

- пореди историјске појаве

- наведе најзназајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у средњем и раном новом веку

- на основу датих примера изведе закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава)

- сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту

-приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена

-на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у средњем и раном новом веку

- идентификује разлике између типова друштвеног уређења у периоду средњег и раног новог века

- изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја истакнуте владарске породице

- пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у средњем и раном новом веку

- разликује основна обележја и индентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у средњем и раном новом веку

- на понуђеним примерима разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности

- образлаже најважније последице научно-техничких открића у периоду средњег и раног новог века

- идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и раном новом веку

- илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација

- разликује споменике различитих епоха,са посебним освртом на оне у локалној средини

- илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средњег и раног новог века

у савременом друштву

-користећи ИКТ ,самостално или у групи,презентује резултате елементарног истраживања заснованих на коришћењу одабраних историјских извора и литературе

- повеже визуалне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки,политички,друштвени, културни

-учествује у организацији и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

Тема1. Основе проучавања прошлости: компетенција за учење, рад са подацима

Тема 2. Европа, Средоземље и српске земље у раном средњем веку : компетенција за учење,дигитална компетенција, ,компетенција за комуникацију и сарадњу, рад са подацима,комуникација, естетичка компетенција

Тема 3. Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку: компетенција за целоживотно учење, естетичка компетенција, ,компетенција за комуникацију и сарадњу, рад са подацима, компетенција за одговорно учешће у демократском друштву, компетенција за решавање проблема, естетичка компетенција

Тема4. Европа , свет и српске земље у новом веку (Прединдустријско доба) : компетенција за комуникацију, естетичка компетенција, ,компетенција за учење, рад са подацима, компетенција за одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини и здрављу, естетичка компетенција

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; – пореди историјске појаве; – наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у средњем и раном новом веку; – на основу датих примера, изводи закључак о повезаности наци- оналне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава); – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена; – на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у средњем и раном новом веку; – идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века; – изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја	**ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ**	Основне одлике периода средњег века и новог века (појмови *средњи век*, *нови век*, *прединдустријско доба*, хронолошки и просторни оквири). Историјски извори за историју средњег века и раног новог века и њихова сазнајна вредност (писани и материјални).
	ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ	Велика сеоба народа и стварање нових држава у Европи (германска и словенска племена, Бугари, Мађари, Викинзи). Најзначајније државе раног средњег века (Франачка држава, Визан- тијско царство, Арабљани). Религија у раном средњем веку (христијанизација и хришћанска црква, Велики раскол, ислам). Феудално друштво (структура, друштвене категорије, вазални односи). Српске земље и Балканско полуострво (досељавање Срба и Хрвата, односи са староседеоцима и суседима, формирање српских земаља, христијанизација, ширење писмености). Истакнуте личности: Јустинијан, Карло Велики, кнез Властимир, цар Симеон,

најистакнутије владарске породице; – пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих жи- вотних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у средњем и раном новом веку; – разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у средњем и раном новом веку; – на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историј- ских чињеница, као и историјске од легендарних личности; – образлаже најважније последице научно-техничких открића у перио- ду средњег и раног новог века; – идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и раном новом веку; – илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација; – разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини; – илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, на- учних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву; – користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе; – повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим исто- ријским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); – учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања.		Јован Владимир, Василије II, краљ Михаило, Ћирило и Методије.
	ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ	Државно уређење (типови европских монархија; република). Сусрети и прожимања цивилизација и народа (хришћанство, ислам, јудаизам, Крсташки ратови, најзначајнији путописци и њихова путо- вања – Марко Поло, Ибн Батута и др). Српске земље и суседи (краљевина и царство, деспотовина, аутоке- фална црква, односи са Византијом, Угарском, Бугарском, Венецијом, османска освајања у југоисточној Европи). Свакодневни живот у Европи и српским земљама (двор и дворски живот, живот на селу и граду – занимања, родни односи, правоверје и јереси, куга). Опште одлике средњовековне културе (верски карактер културе, ви- тешка култура, културне области, школе и универзитети, проналасци; писана и визуелна култура код Срба, легенде – Косовска, о краљу Артуру...). Истакнуте личности: Фридрих Барбароса, Ричард Лавље Срце, Саладин, Стефан Немања, Стефан Првовенчани, Сава Немањић, краљ Милутин, Стефан Душан, кнез Лазар и кнегиња Милица, Твртко I Ко- троманић, Стефан Лазаревић, деспот Ђурађ, султанија Мара, Ђурађ Кастриот Скендербег, Балшићи, Црнојевићи, Мехмед II Освајач. Прединдустријско доба (хронолошки оквири, научна и техничка открића, штампа, промене у начину производње, банкарство, успон градова – примери Фиренце, Венеције, Антверпена...).

		Прединдустријско доба (хронолошки оквири, научна и техничка открића, штампа, промене у начину производње, банкарство, успон градова – примери Фиренце, Венеције, Антверпена...). Велика географска открића и колонизација (истакнути морепловци и њихова путовања, сусрет са

	ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ НОВОМ ВЕКУ (Прединдустријско доба)	ваневропским цивилизацијама – Северна и Јужна Америка, Индија, Африка, Кина, Јапан, Аустралија; последице). Опште одлике културе раног новог века (основна обележја хуманизма и ренесансе; књижевност, политичка мисао, промене у свакодневном животу, обичаји и веровања – прогон „вештица”...). Реформација и противреформација (узроци, протестантизам, католич- ка реакција – улога језуита; верски сукоби и ратови).Појава апсолутистичких монархија (промене у државном уређењу, централизација државе, положај владара). Врхунац моћи Османског царства (освајања, држава и друштво). Живот Срба под османском, хабзбуршком и млетачкомвлашћу (обнова Пећке патријаршије; мењање верског и културног идентитета-исламизација, покатоличавање, унијаћење; учешће у ратовима, отпори и сеобе, положај и привилегије, Војна крајина). Истакнуте личности: Јохан Гутенберг, Изабела Кастиљска, Кри- стифор Колумбо, Фернандо Магелан, Леонардо да Винчи, Мике- ланђело Буонароти, Николо Макијавели, Никола Коперник, Исак Њутн, Мартин Лутер, Карло V и Филип II Хабзбуршки, Елизабета I, Вилијам Шекспир, Луј XIV, Сулејман Величанствени, Мехмед-паша Соколовић, Арсеније III Црнојевић, Арсеније IV Јовановић.

Кључни појмови садржаја: феудализам, прединдустријско доба, монархија, градска комуна, Црква, религија, хуманизам и ренесан- са, географска открића, научна открића и технички проналасци, сеобе, прожимање цивилизација, индивидуални и колективни идентите.

Наставни предмет: ГЕОГРАФИЈА

РАЗРЕД : ШЕСТИ

ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА	72
ЗА ОБРАДУ НОВОГ ГРАДИВА	44
ЗА ДРУГЕ ТИПОВЕ ЧАСОВА	28
БРОЈ НАСТАВНИХ ТЕМА	7
БРОЈ НАСТАВНИХ ЈЕДИНИЦА	72

НАСТАВНА СРЕДСТВА: физичко-географска карта света, карта Европе, слике, ЦД, ДВД, ДВД плејер, часописи, видео пројектор, рачунар;

ПЛАНИРАНЕ ПОСЕТЕ(ЕКСКУРЗИЈЕ) и циљ истих: екскурзија ученика шестог разреда предвиђена Годишњим програмом рада школе;

СИСТЕМАТИЗАЦИЈА ГРАДИВА: после наставних тема и на крају школске године у циљу утврђивања усвојеностио бразовних стандарда од стране ученика;

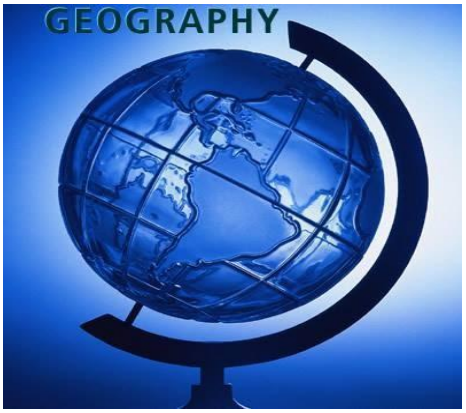

Редни број теме	Број часова по теми	Назив теме и образовни стандарди	Број часова за обраду новог градива	Број часова за друге типове часа
1.	2	**Друштво и географија**	1	1
2.	13	**Географска карта**	7	6
3.	11	**Становништво**	7	4
4.	8	**Насеља**	5	3
5.	9	**Привреда**	6	3
6.	10	**Држава и интеграциони процес**	7	3
7.	17	**Географија Европе**	10	7
	2	**Годишња систематизација**		2
Укупно	72		43	29

Р.број	ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ Ученик/ученица:	ИСХОДИ
1.	**ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА**	– Учење – Комуникација – Сарадња – Одговоран однос према околини – Рад са подацима и информацијама – Дигитална – Естетичка – Предузимљивост и оријентација ка предузетништву – Одговоран однос према околини	ГЕ.1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља	По завршеној теми/области ученик: − успоставља везе између физичко-географских и друштвено-географских објеката, појава и процеса; − одређује математичко-географски положај на Земљи.
2.	**ГЕОГРАФСКА КАРТА**	– Учење – Комуникација – Сарадња – Одговоран однос према околини – Рад са подацима и информацијама – Дигитална – Естетичка – Предузимљивост и оријентација ка предузетништву – Одговоран однос према околини	ГЕ.1.1.1. разуме појам оријентације и наводи начине оријентисања ГЕ.1.1.2. описује начине представљања Земљине површине (глоб и географска карта) ГЕ.1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте ГЕ.2.1.1. одређује стране света у простору и на географској карти ГЕ.2.1.2. одређује положај места и тачака на географској карти ГЕ.2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом ГЕ.2.1.4. приказује понуђене географске податке: на немој карти,	По завршеној теми/области ученик: − анализира, чита и тумачи општегеографске и тематске карте; – оријентише се у простору користећи компас, географску карту и сателитске навигационе системе.

			картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболичким знацима...), графиком, табелом и схемом ГЕ.3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе г.карте	
Р.број	**ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ**	**МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ**	**СТАНДАРДИ Ученик/ученица:**	**ИСХОДИ**
3.	**СТАНОВНИШТВО**	– Учење – Комуникација – Сарадња – Одговоран однос према околини – Рад са подацима и информацијама – Дигитална – Естетичка – Предузимљивост и оријентација ка предузетништву – Одговоран однос према околини	ГЕ.1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља	По завршеној теми/области ученик: − доводи у везу размештај светског становништва са природним карактеристикама простора; − анализира компоненте популацоне динамике и њихов утицај на формирање укупних демографских потенцијала на примерима Србије, Европе и света; − анализира различита обележја светског становништва и развија свест о солидарности између припадника различитих социјалних, етничких и

				културних група.
4.	**НАСЕЉА**	– Учење – Комуникација – Сарадња – Одговоран однос према околини – Рад са подацима и информацијама – Дигитална – Естетичка – Предузимљивост и оријентација ка предузетништву – Одговоран однос према околини	ГЕ.1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља	По завршеној теми/области ученик: − објашњава континуиране процесе у развоју насеља и даје примере у Србији, Европи и свету; − доводи у везу типове насеља и урбане и руралне процесе са структурама становништва, миграцијама, економским и глобалним појавама и процесима.

5.	**ПРИВРЕДА**	– Учење – Комуникација – Сарадња – Одговоран однос према околини – Рад са подацима и информацијама – Дигитална – Естетичка – Предузимљивост и оријентација ка предузетништву – Одговоран однос према околини	ГЕ.1.3.2. дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране ГЕ.2.3.2. именује међународне рганизације у свету (EU, UNICEF, UN, UNESCO, FAO, Црвени крст) ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности	По завршеној теми/области ученик: − уз помоћ географске карте анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности; − доводи у везу размештај привредних објеката и квалитет животне средине; − вреднује алтернативе за одрживи развој у својој локалној

				средини, Србији, Европи и свету.
6.	**ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ**	– Учење – Комуникација – Сарадња – Одговоран однос према околини – Рад са подацима и информацијама – Дигитална – Естетичка – Предузимљивост и оријентација ка предузетништву – Одговоран однос према околини	ГЕ.2.3.2. именује међународне рганизације у свету (EU, UNICEF, UN, UNESCO, FAO, Црвени крст)	По завршеној теми/области ученик уме да: − објасни политичко-географску структуру државе; – представипроцесе који су довели до формирања савремене политичко-географске карте света.
7.	**ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ**	– Учење – Комуникација – Сарадња – Одговоран однос према околини – Рад са подацима и информацијама – Дигитална – Естетичка – Предузимљивост и оријентација ка предузетништву – Одговоран однос према околини	ГЕ.3.4.2. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) у Европи и уме да издвоји г.регије	По завршеној теми/области ученик уме да: − објасни како се издвајају географске регије; − илуструје уз помоћ карте најважније географске објекте, појаве и процесе на простору Европе.

Наставни предмет: ФИЗИКА

ПРЕДМЕТ: ФИЗИКА

РАЗРЕД: ШЕСТИ

ОБЛАСТ/ТЕМА/МОДУЛ		МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂИВАЊЕ	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	Увод у физику	4										2	2	4
2.	Мерење	4	9									7	6 **(2П)**	13
3.	Кретање			9	5							6	8	14
	Сила				3	7	4					7	6	14

4.														
5.	Маса и густина							8	7			6	9	15
6.	Притисак									8	4	5	7	12
УКУПНО		8	9	9	8	7	4	8	7	8	4	28	44	72

Р.БР.	ОБЛАСТ /ТЕМА/ МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА	ИСХОДИ
1.	Увод у физику	- КОМУНИКАЦИЈА - Математичка писменост и основне компетенције у науци и технологији - Компетенција за целоживотно учење - Интерперсоналне и грађанске компетенције - Дигитална компетенција - Културолошка експресија	Основни 1.4.2	- стекне појам о начину како физика истражује природу - зна да разликује појмове физичких тела од супстанција од којих се састоје тела
2.	Мерење	- КОМУНИКАЦИЈА - Математичка писменост и основне компетенције у науци и технологији - Компетенција за целоживотно учење -РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА - Дигитална компетенција - има осећање припадности одређеним културним заједницама, локалној заједници,региону у којем живи, ширем друштву, држави Србији и међународним организацијама у које је Србија укључена	Основни 1.4.1, 1.4.2, 1.4.3, 1.4.5, 1.4.6; 1.7.1, 1.7.2 Средњи 2.4.1, 2.4.2, 2.4.3, 2.4.4; 2.7.3 Напредни 3.4.1, 3.4.3; 3.7.1, 3.7.2	- зна које су основне физичке величине и њихове мерне јединице - да повеже физичке величине са одговарајућим мерним јединицама - овлада мерењем следећих физичких величина: дужине, времена и запремине - уме да рукује мерилима и инструментима за мерење одговарајућих физичких величина лењиром, мерном траком, нонијусом, хронометром, мензуром
3.	Кретање	- КОМУНИКАЦИЈА - Математичка писменост и основне компетенције у науци и	Основни 1.2.1, 1.2.2, 1.2.3; 1.4.4	- зна врсте кретања и описује их помоћу појмова и физичких величина - зна математичку зависност

		технологији - Компетенција за целоживотно учење -РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА - Интерперсоналне и грађанске компетенције - Дигитална компетенција - Културолошка експресија	Средњи 2.2.1, 2.2.2; 2.4.1; 2.6.1, 2.6.2, 2.6.3; 2.7.1 Напредни 3.2.1; 3.4.1; 3.7.1, 3.7.2	брзине и уме да је израчуна - користи јединицу за брзину у SI систему: m/s - уме да измери и израчуна сталну брзину - разликује временски тренутак од временског интервала - користи јединице SI система набројаних физичких величина (m, s, ...)
4.	Сила	- КОМУНИКАЦИЈА - Математичка писменост и основне компетенције у науци и технологији - Компетенција за целоживотно учење -РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА - Дигитална компетенција - Културолошка експресија	Основни 1.1.1, 1.1.2 Средњи 2.1.1, 2.1.2; 2.4.1, 2.4.3; 2.6.1, 2.6.2, 2.6.3; 2.7.1 Напредни 3.7.1, 3.7.2	- на основу појма узајамног деловања тела (одбијања, привлачења, деформација, промене кретања) схвати силу као меру узајамног деловања тела, која се мери динамометром - уме да измери силу динамометром - користи јединицу силе у SI систему: N - зна да је сила векторска величина
5.	Маса и густина	- КОМУНИКАЦИЈА - Математичка писменост и основне компетенције у науци и технологији - Компетенција за целоживотно учење -РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА - Интерперсоналне и грађанске компетенције - Дигитална компетенција - Културолошка експресија	Основни 1.1.1, 1.1.2 Средњи 2.1.1, 2.1.2; 2.4.1, 2.4.3; 2.6.1, 2.6.2, 2.6.3; 2.7.1 Напредни 3.7.1, 3.7.2	- добије представу о маси као карактеристици физичког тела при узајамном деловању тела, да зна да се маса тела мери вагом и да је адитивна величина - уме помоћу дефиниционих формула да израчуна бројне вредности густине - уме да одреди густину чврстих тела и течности мерењем масе и запремине - зна јединице масе и густине у SI систему: kg, kg/m^3
6.	Притисак	- КОМУНИКАЦИЈА - Математичка писменост и основне компетенције у науци и технологији - Компетенција за целоживотно учење -РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА - Интерперсоналне и грађанске компетенције - Дигитална компетенција - Културолошка експресија	Основни 1.1.3; 1.4.1, 1.4.2, 1.4.3 Средњи 2.1.1, 2.1.5, 2.1.6; 2.4.1, 2.4.3; 2.6.1 Напредни 3.1.3, 3.1.4	- одреди притисак чврстих тела мерењем и израчунавањем - користи јединицу притиска у SI систему: Pa - схвати преношење притиска у течностима и гасовима - разуме Паскалов закон - разуме атмосферски притисак

Наставни предмет: МАТЕМАТИКА

Разред: ШЕСТИ

Циљ и задаци:

Ученике треба оспособити да:
- схвате потребу увођења негативних бројева, упознају структуре скупова целих и рационалних бројева, појмове супротног броја, реципрочног броја и апсолутне вредности броја;
- упознају и савладају основне рачунске операције у скуповима Z и Q и потпуно увежбају извођење тих операција, уз коришћење њихових својстава;
- могу да читају и састављају разне једноставније изразе са рационалним бројевима и израчунавају њихову бројевну вредност;
- упознају и умеју да решавају једноставније једначине и неједначине у скупу рационалних бројева;
- разумеју процентни начин израчунавања и умеју да тај рачун примењују у пракси;
- упознају класификацију троуглова и четвороуглова и знају њихова основна својства;
- схвате релацију подударности и њена својства и умеју да примењују у извођењу основних конструкција троуглова и четвороуглова;
- схвате једнакостповршина геометријских фигура и науче правила о израчунавању површина троугла, паралелограма и других четвороуглова;
- примењују правила за израчунавање површине троугла и четвороугла у разним практичним задацима;
- усвајају елементе дедуктивног закључивања (правилно формулисање тврђења, правилно коришћење свих везника: и, или, а нарочито ако..., онда..., ако и само ако; осете потребу за извођењем доказа и умеју то да раде у једноставнијим случајевима).

ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА

РАЗРЕД: ШЕСТИ

ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ		МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂИВАЊЕ	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	ЦЕЛИ БРОЈЕВИ	12	6									9	9	18
2.	ТРОУГАО		10			11	3					11	13	24
3.	РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ		1	16	16		5	10				18	30	48

4.	ЧЕТВОРОУГАО							4	14	4		8	14	22
5.	ПОВРШИНА ТРОУГЛОВА И ЧЕТВОРОУГЛОВА									11	5	6	10	16
А	ОБНАВЉАЊЕ	4											4	4
Б	ПРИПРЕМА, ИЗРАДА И ИСПРАВКА ПИСМЕНИХ ЗАДАТАКА		2	1	2	1		3			3		12	12
УКУПНО		16	19	17	18	12	8	17	14	15	8	52	92	144

Р.БР.	ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА	ИСХОДИ
1.	ЦЕЛИ БРОЈЕВИ	● Компетенција за целоживотно учење ● Комуникација ● Рад с подацима и информацијама ● Дигитална компетенција ● Решавање проблема ● Сарадња	МА.1.1.1. МА.1.1.3. МА.1.1.4. МА.1.1.6. МА.2.1.2. МА.2.1.4. МА.3.1.1. МА.3.1.3.	Ученик ће бити у стању да:прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој целе бројеве; одреди супротан број и апсолутну вредност целог броја; израчуна вредности једноставнијих бројевних израза; реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз.
2.	ТРОУГАО	● Компетенција за целоживотно учење ● Комуникација ● Рад с подацима и информацијама ● Дигитална компетенција ● Решавање проблема ● Сарадња	МА.1.3.1.МА.1.3.2. МА.1.3.6.МА.2.3.2. МА.3.3.2. МА.3.3.6.	Ученик ће бити у стању да: класификује троуглове на основу њихових својстава; конструише углове од 90 ° и 60° и користи њихове делове за конструкције других углова; уочи одговарајуће елементе подударних троуглова; утврди да ли су два троугла подударна на основу ставова подударности; конструише троугао на основу задатих елемената (странице и углови); примени својства троуглова у једноставнијим задацима; одреди центар описане и уписане

				кружнице троугла; примењује особине осне симетрије, централне симетрије и транслације у једноставнијим задацима; правилно користи геометријски прибор.
3.	РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ	● Компетенција за целоживотно учење ● Комуникација ● Рад с подацима и информацијама ● Дигитална компетенција ● Решавање проблема ● Сарадња	МА.1.1.1.МА.1.1.2. МА.1.1.3.МА.1.1.4. МА.2.1.1.МА.2.1.2. МА.2.1.4.МА.3.1.3. МА.1.5.3.МА.2.5.2. МА.2.5.3.МА.3.5.2. МА.3.5.3.	Ученик ће бити у стању да:прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој рационалне бројеве у облику разломка и у децималном запису; одреди супротан број и апсолутну вредност рационалног броја; израчуна вредности једноставнијих бројевних израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину у скупу рационалних бројева; реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину и неједначину у скупу рационалних бројева;примени пропорцију и проценат у реалним ситуацијама; прикаже податке у зависности између две величине у координатном систему (стубичасти, тачкасти и линијски дијаграм); тумачи податке приказане табелом и графички.

4.	ЧЕТВОРОУГАО	● Компетенција за целоживотно учење ● Комуникација ● Рад с подацима и информацијама ● Дигитална компетенција ● Решавање проблема ● Сарадња	МА.1.3.2.МА.1.3.6. МА.2.3.1.МА.2.3.6. МА.3.3.2. МА.3.3.6.	Ученик ће бити у стању да: класификује четвороуглове на основу њихових својстава; конструише паралелограм и трапез на основу задатих елемената (странице, углови и дијагонале четвороугла); примени својства четвороуглова у једноставнијим задацима; сабира и одузима векторе и користи их у реалним ситуацијама; примењује особине осне симетрије, централне симетрије и транслације у једноставнијим задацима.
5.	ПОВРШИНА ТРОУГЛОВА И ЧЕТВОРОУГЛОВА	● Компетенција за целоживотно учење ● Комуникација ● Рад с подацима и информацијама ● Дигитална компетенција ● Решавање проблема ● Сарадња	МА.1.3.2.МА.1.3.6 МА.1.4.1. МА.3.4.1.	Ученик ће бити у стању да: израчуна површину троугла и четвороугла користећи обрасце или расположиву једнакост.

Наставни предмет: БИОЛОГИЈА

Разред: ШЕСТИ

Циљ и задаци:

Циљ наставе биологије 6. разреда јесте да ученици усвајањем образовно-васпитних садржаја, стекну основна знања о животном простору, начину живота , основној грађи , разноврсности и значају животињског света .

Задаци наставе биологије су:
упознавање живог света
васпитање за самообразовање
васпитање за рационално и систематично учење
развијање основне научне писмености, логичког расуђивања , објективности и критичког мишљења
уочавање целина и појединачних елемената у оквиру целина
уочавање значаја живих бића за природу и човека као и потребе њихове заштите
развијање љубави према природи и осећања дужности да је очувају за себе и будуће генерације
упознавање спољашње и основне унутрашње грађе праживотиња и животиња
поступно и систематично упознавање разноврсности животињског света
развијање одговорног односа према животињама
схватање еволутивног развоја живог света
развијање хигијенских навика и здравствене културе

ПРЕДМЕТ : БИОЛОГИЈА

РАЗРЕД : ШЕСТИ

ОБЛАСТ/ТЕМА/МОДУЛ		МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂИВАЊЕ	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	8	10	7	8	3						16	20	36
2.	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ					4	4	8				8	8	16
3.	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА							1	5			3	3	6
4.	ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА								2	4		3	3	6
5.	ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ									4	4	4	4	8
УКУПНО		**8**	**10**	**7**	**8**	**7**	**4**	**9**	**7**	**8**	**4**	**34**	**38**	**72**

Р. БР.	ОБЛАСТ/ ТЕМА/МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:
1.	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	● компетенција за учење; ● вештина комуникације; ● вештина сарадње; ● компетенција за рад с подацима и информацијама.	● општа предметна компетенција – основни ниво; ● специфична предметна компетенција – основни ниво; ● посебна предметна компетенција – основни и средњи ниво.	БИ.1.1.1, БИ.1.1.3, БИ.2.1.1, БИ.2.1.2, БИ.1.2.1, БИ.1.2.2, БИ.1.2.3, БИ.1.2.4, БИ.2.2.1, БИ.2.2.3, БИ.1.3.1, БИ.1.5.1, БИ.2.5.1, БИ.1.6.1, БИ.1.6.2, БИ.1.6.3, БИ.2.6.1, БИ.2.6.3, БИ.3.6.1, БИ.3.6.2.	● упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелије и нивоу организма; ● повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма; ● одреди положај органа човека и њихову улогу; ● цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама; ● користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; ● хумано поступа према организмима које истражује; ● користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; ● табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; ● разматра, у групи, шта и како учи и где та знања може да примени.
2.	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	● еколошка компетенција; ● компетенција за учење; ● вештина комуникације; ● вештина сарадње; ● компетенција за рад с подацима и информацијама.	● општа предметна компетенција – основни ниво; ● специфична предметна компетенција – основни ниво; ● посебна предметна компетенција – основни и средњи ниво.	БИ.1.4.1, БИ.2.4.1, БИ.1.4.2, БИ.3.4.2, БИ.1.4.3, БИ.1.4.4, БИ.2.4.4, БИ.3.4.4, БИ 3.4.5.	● направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише; ● размотри односе међу члановима једне популације, односе између различитих популација, као и односе имеђу различитих популација на конкретним примерима; ● илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином; ● повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по њу и људско здравље и делује личним

					примером у циљу заштите животне средине; ● хумано поступа према организмима које истражује; ● користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; ● табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; ● разматра, у групи, шта и како учи и где та знања може да примени.
3.	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	● компетенција за учење; ● вештина комуникације; ● вештина сарадње; ● компетенција за рад с подацима и информацијама.	● општа предметна компетенција – основни ниво; ● специфична предметна компетенција – основни и средњи ниво;	БИ.1.3.1, БИ.3.3.1, БИ.1.3.2, БИ.2.3.2, БИ.2.3.3, БИ.3.3.3, БИ.2.3.4, БИ.1.3.5.	● истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода; ● идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту/илустрацији; ● повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом; ● хумано поступа према организмима које истражује; ● користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; ● табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; ● разматра, у групи, шта и како учи и где та знања може да примени.
4.	ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	● компетенција за учење; ● вештина комуникације; ● вештина сарадње; ● компетенција за рад с подацима и информацијама.	● општа предметна компетенција – основни ниво; ● специфична предметна компетенција – основни и средњи ниво.	БИ.1.1.4, БИ.2.1.4, БИ.2.1.4, БИ.3.1.2, БИ.3.1.3, БИ.3.6.2.	● групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи; ● одреди положај непознате врсте на „дрвету живота“, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама; ● користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; ● табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке;

					● разматра, у групи, шта и како учи и где та знања може да примени.
5.	ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	● брига за здравље; ● компетенција за учење; ● вештина комуникације; ● вештина сарадње; ● компетенција за рад с подацима и информацијама.	● општа предметна компетенција – основни ниво; ● специфична предметна компетенција – основни и средњи ниво.	БИ.1.2.4, БИ.1.5.4, БИ.2.5.4, БИ.3.5.5, БИ.1.6.1, БИ.1.6.3, БИ.2.6.3, БИ.3.6.1.	● прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њиховог истраживања; ● одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција; ● доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; ● збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна; ● користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; ● табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; ● разматра, у групи, шта и како учи и где та знања може да примени.

Наставни предмет: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

Разред шести
Годишњи фонд часова 72 часа

Циљ наставе и учења *технике и технологије* је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво.

Р.б. теме	***Наставна тема***	***Број часова по теми***	***Број часова***	
			Обраде	***Остали типови***
1	**Животно и радно окружење**	***6***	***4***	***2***
2	**Саобраћај**	***8***	***4***	***4***
3	**Техничка и дигитална писменост**	***18***	***8***	***10***
4	**Ресурси и производња**	***20***	***10***	***10***
5	**Конструкторско моделовање**	***20***	***4***	***16***
	Укупно часова	***72***	***30***	***42***

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**ВЕМЕНСКА ДИНАМИКА**	**САДРЖАЈИ**

информационих технологија у саобраћајним објектима са управљањем и безбедношћу путника и робе; демонстрира повеже развој грађевинарства и значај урбанизма у побољшању услова живљења; анализира карактеристике савремене културе становања; класификује кућне инсталације на основу њихове намене; класификује врсте саобраћајних објеката према намени; повезује неопходност изградње прописне инфраструктуре са безбедношћу учесника у саобраћају; повезује коришћење правилно и безбедно понашање и кретање пешака и возача бицикла на саобраћајном полигону и/или уз помоћ рачунарске симулације; скицира просторни изглед грађевинског објекта; чита и црта грађевински технички цртеж уважавајући фазе изградње грађевинског објекта уз примену одговарајућих правила и симбола; користи рачунарске апликације за техничко цртање, 3D приказ грађевинског објекта и унутрашње уређење стана уважавајући потребе савремене културе становања;	**ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ**	Септембар	Значај и развој грађевинарства. Просторно и урбанистичко планирање. Култура становања у: урбаним и руралним срединама, објектима за инивидуално и колективно становање, распоред просторија, уређење стамбеног простора. Кућне инсталације.
	САОБРАЋАЈ	Септембар Октобар	Саобраћајни системи. Саобраћајни објекти. Управљање саобраћајном сигнализацијом. Правила безбедног кретања пешака и возача бицикла у јавном саобраћају.
	ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	Новембар Децембар Јануар фебруар	Приказ грађевинских објеката и техничко цртање у грађевинарству. Техничко цртање помоћу рачунара. Представљање идеја и решења уз коришћење дигиталних презентација.

самостално креира дигиталну презентацију и представља је; класификује грађевинске материјале према врсти и својствима и процењује могућности њихове примене; повезује коришћење грађевинских материјала са утицајем на животну средину; повезује алате и машине са врстама грађевинских и пољопривредних радова; реализује активност која указује на важност рециклаже; образложи на примеру коришћење обновљивих извора енергије и начине њиховог претварања у корисне облике енергије; правилно и безбедно користи уређаје за загревање и климатизацију простора; повезује значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије; повезује гране пољопривреде са одређеном врстом производње хране; описује занимања у области грађевинарства, пољопривреде, производње и прераде хране; изради модел грађевинске машине или пољопривредне машине уз примену мера заштите на раду; самостално/тимски врши избор макете/модела грађевинског објекта и образлажи избор; самостално проналази информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ; креира планску документацију (листу материјала, редослед операција, процену трошкова) користећи програм за обраду текста; припрема и организује радно окружење одређујући одговарајуће алате, машине и опрему у складу са захтевима посла и материјалом који се обрађује; израђује макету/модел поштујући принципе економичног	**РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА**	Март Април мај	Подела, врсте и карактеристике грађевинских материјала. Техничка средства у грађевинарству и пољопривреди. Организација рада у грађевинарству и пољопривреди. Обновљиви извора енергије и мере за рационално и безбедно коришћење топлотне енергије. Рециклажа материјала у грађевинарству и пољопривреди и заштита животне средине Моделовање машина и уређаја у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије
	КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ **КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ**	Мај Јуни Мај јуни	Израда техничке документације. Израда макете/модела у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије. Представљање идеје, поступка израде и решења производа. Одређивање тржишне вредности производа укључујући и оквирну процену трошкова. Представљање производа и креирање дигиталне презентације.

искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду; учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других и предлаже унапређења постојеће макете/модела; одреди реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова.			

Кључни појмови садржаја: грађевинарство, пољопривреда,саобраћај, техничка документација, енергетика, предузимљивост и иницијатива

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм наставе и учења *технике и технологије* захтева разноврстан методички приступ с обзиром на различитост функција и карактера појединих делова програмских садржаја, као и психофизичке могућности ученика. За успешно остваривање програма, односно циља учења, потребно је организовати наставу у складу са следећим захтевима:
уводити ученике у свет технике и савремене технологије на занимљив и атрактиван начин, чиме се подстиче њихово интересовање за техничко стваралаштво;
омогућити ученицима да исказују властите креативне способности, да траже и налазе сопствена техничка решења и да се доказују у раду;
систематизовано излагати ученике проблемским ситуацијама - расподела комплексних задатака на низ једноставнијих захтева, идентификовање елемента који ученик мора узети у разматрање приликом решавања проблемских ситуација, као и подстицање ученика на коришћење различитих когнитивних процеса као што су индуктивно и дедуктивно закључивање, поређење, класификација, предвиђање резултата, трнсфер знања од познатог на непознато;
обезбедити услове да ученици на најефикаснији начин стичу трајна и примењива научно-технолошка знања и да се навикавају на правилну примену техничких средстава и технолошких поступака;
не инсистирати на запамћивању података, поготову мање значајних чињеница и теоријских садржаја који немају директну примену у свакодневном животу;
ради што успешније корелације одговарајућих садржаја, усклађивања терминологије, научног осмишљавања садржаја и рационалног стицања знања, умења и навика, неопходна је стална сарадња са наставницима *информатике и рачунарства*, *физике*, *математике*, *хемије*, *биологије* и *ликовне културе*. у циљу развоја међупредметних компетенција;
приликом конкретизације појединих садржаја, нарочито упознавања нових и савремених технологија, у обзир узимати специфичности средине и усклађивати их са њеним потребама.
С обзиром да је настава *технике и технологије* теоријско-практичног карактера, часове треба остваривати са одељењем подељеним на групе, односно са највише 20 ученика. Програм наставне и учења треба остваривати на спојеним часовима.

Животно и радно окружење

У области *животно и радно окружење* обрађују се садржаји који се односе на грађевинарство као грану технике. Уз помоћ медија потребно је, у најкраћим цртама, приказати историјски развој грађевинарства и повезати га са побољшањем услова живљења (по могућству интерактивно). Потребно је нагласити значај урбанизма и просторног планирања (на основу посматрања планова, макета, слика насеља, треба објаснити значај околине стана са хигијенског и естетског становишта). Препорука је да се користите рачунарске мапе за одређивање

положаја грађевинских објеката у односу на околину. Путем посматрања и анализе примера, навести ученике да анализирају и закључују како се култура становања разликује у зависности од врста насеља (рурално и урбано насеље) и стамбених објеката, које су карактеристике и посебности, као и како се одређује распоред просторија у стану са аспекта функционалности, удобности и економичности. Потребно је упознати ученике са врстама и наменом кућних инсталација и правилном употребом. Препорука је да се обезбеде услови за ситуационо учење нпр. кроз компјутерску симулацију.
Препоручени број часова је 6.

Саобраћај

У односу на програм петог разреда, у области *саобраћај* садржај је проширен и односи се на саобраћајне објекте, њихову намену, функционисање и организацију саобраћаја. Посебно обратити пажњу да безбедност учесника у саобраћају зависи и од прописне инфрастуктуре (опреме пута, обележавање и сигнализација, квалитет израде саобраћајних објеката) као и прилагођавања постојећим условима (брзина). Препорука је да се кроз примере симулације, а који су доступни на Интернету, ученици уведу у ситуацију да препознају сигурносне ризике и предвиде опасне ситуације у саобраћају. Уз помоћ мултимедијалних примера објаснити како се управља саобраћајем коришћењем ИКТ и колико такво управљање утиче на безбедност путника и робе. Са аспекта безбедности учесника у саобраћају обратити пажњу на учешће пешака и возача бицикла у јавном саобраћају. За реализацију ових садржаја користити мултимедије као и саобраћајне полигоне практичног понашања у саобраћају у оквиру школе. Препоручује се да се, уколико школа нема просторне могућности за израду саобраћајног полигона, користе дворишта, шири ходници или фискултурне сале ради остваривања овог исхода.
Препоручени број часова је 8.

Техничка и дигитална писменост

У овом делу програма ученици развијају нове интегрисане модалитете техничке и дигиталне писмености. На почетку реализације области укратко поновити која су знања и вештине из техничког цртања ученици усвојили у претходном разреду. Ученике треба оспособити за рад у рачунарској апликацији за техничко цртање примереној њиховом узрасту и потребама. Објаснити правила и симболе који се користе у техничком цртању у области грађевинарства. Приликом израде техничких цртежа на папиру и помоћу рачунара препоручује се индивидуални облик рада. Ученици треба да развијају вештине визуелног опажања и разумевања релацијских односа између објеката и предмета, стога је примерено задати им да скицирају просторни изглед одређеног грађевинског објекта који им је познат. Представити могућности и рад са једноставним рачунарским апликацијама за 3D приказ грађевинских објеката. Ученицима објаснити појам пресека коришћењем наставних помагала и рачунарске симулације. Упознати ученике са радом у рачунарској апликацији за унутрашње уређење стана наглашавајући функционалност и естетску вредност решења. Како би ученици функционализовали стечена знања предвидите мини-пројекат на тему израде скице хоризонталног и вертикалног пресека стана у коме ученици живе и уређење стана према истим. Скица може бити израђена на папиру или помоћу рачунара. Ученици своја решења скице грађевинског објекта и унутрашњег уређења стана самостално представљају током редовне наставе. У оквиру ових активности предвидети коришћење дигиталних презентација које су ученици израдили. Акценат треба да буде на дизајну мултимедијалних елемената презентације, начину представљања решења (ток презентације) и развоју вештине комуникације (контакт са публиком), а не на техници израде презентације. У оквиру ове активности потребно је обезбедити простор за дискусију и давање вршњачке повратне информације на основу успостављених критеријума.
Препоручени број часова је 18.

Ресурси и производња

Ово је сложена наставна област јер се у оквиру ње изучавају грађевинарство, пољопривреда, енергетика и екологија.надовезује се на знања које су ученици стекли о ресурсима у петом разреду.
На почетку рада на овој области упознати ученике, на нивоу обавештености, са основном поделом грађевинских материјала (према пореклу и намени). Врсте, начин производње, основне карактеристике грађевинских материјала и њихову примену објаснити на елементарном нивоу, без улажења у детаље. Препоручљиво је ученицима показати угледне примере појединих грађевинских материјала или своје предавање поткрепити сликама, проспектима или мултимедијом.

Упознати ученике са конструктивним елементима грађевинског објекта (темељ, зидови, међуспратна конструкција, степенице и кров) уз међусобно функционално повезивање и начине изградње. Направити везу између конструктивних делова грађевинског објекта и материјала за њихову изградњу.
Уз помоћ мултимедије или слика упознати ученике са врстама грађевинских објеката у оквиру нискоградње, високоградње и хидроградње. Тежиште овог дела теме ставити на изградњи стамбених грађевинских објеката у оквиру класичног (традиционалног) и савременог начина изградње. У оквиру овог дела области ученици треба да повежу делове конструкције и начине градње грађевинског објекта са њиховом наменом.
Савремени начин изградње све више потискује традиционални начин изградње помоћу ручних алата и предност даје савременим грађевинским машинама уз помоћ којих се убрзава и побољшава квалитет изградње. У том смислу оспособити ученике да препознају и повезују алате и машине са врстама грађевинских радова (основна подела грађевинских машина и алата и њихове најважније карактеристике).
Тежиште дела теме, у вези енергетике, је на рационалној потрошњи енергије за загревање стана/куће. Указати на значај планирања избора материјала за изградњу грађевинског објекта и његове изолације још током пројектовања, са аспекта рационалне потрошње енергије и уштеде топлотне енергије. Повезати значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије. Упознати ученике са врстама грејања у кући/стану. Кроз разговор са ученицима и уз изношење различитих примера из живота, ученике упутити на правилно и безбедно коришћење уређаја за загревање и климатизацију простора у кући/стану, а све са циљем рационалне потрошње енергије. Посебно нагласити значај великих могућности коришћења обновљивих и алтернативних извора енергије за загревање стана/куће. За реализацију овог дела наставне теме користити мултимедију и разне узорке изолационих материјала.
У другом делу ове области, ученике упознати са организацијом рада у пољопривредној производњи и најважнијим машинама и уређајима које су неопходне за нормално одвијање производње. Кроз разне илустрације модела или мултимедију, оспособити ученике да препознају основне процесе пољопривредне производње са посебним освртом на производњу хране. Савремена пољопривредна производња не би могла да се замисли без савремених машина и уређаја. Уз помоћ слика, мултимедије или макета ученицима треба представити најважније машине у пољопривреди са њиховим најбитнијим карактеристикама.
Истакнути значај рециклаже материјала и заштите животне средине у грађевинарству и пољопривреди.
Организовати активне методе рада и учења (рад у малим групама) при чему ће ученицима бити омогућено да разумеју успостављање везе између квалитета животне средине и квалитета свог живота. Могуће је организовати нпр. интерни конкурс за предлог пројекта/активности којим би ученици приказали да разумеју које активности подстичу одрживост (нпр. штедња воде и енергије, разврставање отпада, рециклажа) као и да ли повезују значај тих активности са својим будући живото, животом заједнице као и животом будућих генерација.
На крају ове области ученике поступно увести у свет практичног стваралаштва. Кроз практичан рад ученици стечена теоријска знања претварају у функционална, развијајући алгоритамски начин размишљања од идеје до реализације. Њихов стваралачки рад треба да се заснива на изради модела грађевинске или пољоприведне машине, уређаја или модела који користи обновљиве изворе енергије, уз обавезну примену мера заштите на раду.
Препоручени број часова је 20.

Конструкторско моделовање

У овом делу програма ученици реализују заједничке пројекте примењујући претходно стечена знања и вештине што даје простора за креативну слободу, индивидуализацију наставе и диференцијацију према способностима, полу и интересовањима ученика, могућностима школе и потребама животне средине. За остваривање исхода у овој области потребно је поступно уводити ученике у алгоритме конструкторског моделовања при изради сопственог пројекта, креирању планске документације (листа материјала, неопходан прибор и алат, редослед операција, процена трошкова) до извршавања радних операција, графичког представљања замисли и процене и вредновања.
Ученике треба упознати са могућношћу да се сами опредељују за одређену активност у оквиру дате теме која се односи на израду модела разних машина и уређаја у грађевинарству, израду макете грађевинског објекта или стана на основу плана и предлог за његово уређење као и моделовање машина и уређаја у пољопривредној производњи. Потребно је да ученици користе податке из различитих извора, самостално проналазе информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ, израђују макету/модел, поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду. Реализацијом својих пројеката откривају и решавају једноставне техничке и технолошке проблеме, сазнавајући примену природних законитости у пракси. На тај начин ученици

формирају свест о томе како се применом технике и технологије мења свет у коме живе. Уочавају како техника утиче позитивно на околину, а како се, понекад нарушава природни склад и како се могу смањити штетни утицаји на природно окружење и развијање еколошке свести. У пројекат се може укључити и више ученика уколико је рад сложенији, односно ако се ученици за такав вид сарадње одлуче. Ученици учествују у успостављању критеријума за вредновање, процењују свој рад и рад других и предлажу унапређење постојеће макете/модела.
На избор активности, може утицати и опремљеност кабинета алатом и материјалом.
У свим сегментима наставе у овој области, код ученика треба развијати предузетнички дух.
Препоручени број часова је 20.

Наставни предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРВАСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Разред: ШЕСТИ

Циљ **Циљ** учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада

Годишњи фонд часова **72 + 54 часова**

ИСХОДИ **По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**		**САДРЖАЈИ**
– примени комплексе простих и општеприпремних вежби одго- варајућег обима и интензитета у самосталном вежбању; – сврсисходно користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим ситуацијама; – упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања уз помоћ наставника са вредностима за свој узраст; – примени достигнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу; – примени атлетске дисциплине у складу са правилима; – развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике; – одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; – примени вежбања из гимнастике за развој моторичких способности; – изведе елементе одбојкашке технике; – примени основна правила одбојке; – користи елементе технике у игри; – примени основне тактичке елементе спротских игара;	**ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ**		**Основни садржаји** Вежбе за развој снаге Вежбе за развој гипкости Вежбе за развој аеробне издржљивости Вежбе за развој брзине Вежбе за развој координације Примена националне батерије тестова за праћење физичког ра- звоја и моторичких способности
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	**Атлетика**	**Основни садржаји** Техника спринтерског трчања Истрајно трчање – припрема за крос Техника штафетног трчања Скок у даљ Скок у вис
		Спортска гимнастика	**Основни садржаји:** Вежбе и комбинације вежби карактеристичних за поједине справе: Прескок Греда

– учествује на такмичењима између одељења;			

– вреднује утицај примењених вежби на организам; – процени ниво сопствене дневне физичке активности; – користи различите вежбе за побољшање својих физичких способности; – процени последице недовољне физичке активности; – примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; – примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама; – примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима; – решава конфликте на друштвено прихватљив начин; – пронађе и користи различите изворе информација за упознава- ње са разноврсним облицима физичких и спортско-рекративних активности; – прихвати победу и пораз; – уважи различите спортове без обзира на лично интересовање; – примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама; – повеже значај вежбања за одређене професије; – вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; – подстиче породицу на редовно вежбање; – повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље; – коригује дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама; – користи здраве намирнице у исхрани; – разликује корисне и штетне додатке исхрани; – примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању;		**Основ ним ски х и спо ртс ких ига ра**	**Одбојка:** Основни елементи технике, тактике и правила игре **Футсал:** Игра уз примену правила **Рукомет:** Игра уз примену правила **Кошарка:** Сложенији елементи технике, тактике и правила игре **Активност по избору.**
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	**Физичко вежбање и спорт**	**Основни садржаји** Основна подела вежби Функција скелетно-мишићног система Основна правила одбојке Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, игра- чима супротне и сопствене екипе) Чување и одржавање материјалних добара која се користе у ве- жбању Облици насиља у физичком васпитању и спорту Навијање, победа, пораз решавање спорних ситуација Писани и електронски извори информација из области физчког васпитања и спорта Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама Значај вежбања за одбрамбено-безбедносне потребе Повезаност физичког вежбања и естетике Породица и вежбање Планирање вежбања

– правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом по- вреда; – чува животну средину током вежбања; – препозна последице конзумирања дувана, алкохола и штетних енергетских напитака; – води рачуна о репродуктивним огранима приликом вежбања		**Здравствено васпитање**	**Основни садржаји** Утицај аеробног вежбања (ходања, трчања и др) на кардио-ре- спираторни систем Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања Значај употребе воћа и поврћа и градивних материја (протеини и беланчевине) у исхрани Подела енергетских напитака и последице њиховог прекомерног конзумирања Прва помоћ након површинских повреда (посекотина и одероти- на) Вежбање у различитим временским условима Чување околине при вежбању Последице конзумирања дувана и алкохола Додаци исхрани – суплементи Вежбање и менструални циклус Значај заштите репродуктивних органа приликом вежбања

УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Концепција физичког и здравственог васпитања заснива се на јединству часовних, ванчасовних и ваншколских организационих облика рада, као основне претпоставке за остваривање циља кроз достизање исхода и стандарда овог васпитно-образовног подручја.

Главна промена у савременој концепцији и пракси образовања и васпитања, па тако и у програму премета физичко и здравствено васпитање, је померање тежишта са наставних садржаја на јасно дефинисане исходе, односно са наставних садржаја на процес учења и његове резултате.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли у предмету физичко и здравствено васпитање, и учешћем у обавезним физичким активностима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у три предметне области:

- физичке способности,
- моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине и
- физичка и здравствена култура.

Они омогућавају да се циљ овог предмета достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и стандардима постигнућа. Исходи не прописују структуру, садржаје и организацију на- ставе, као ни критеријуме и начин вредновања ученичких постигнућа.

Циљ и исходи предмета се остварују кроз наставу физичког и здравственог васпитања (у трајању од 2 школска часа недељно) и обавезне физичке активности сваког ученика (у трајању од 1,5 школски час недељно). Програм петог разреда базиран је на континуитету усвојених знања, вештина, ставова и вредности из првог циклуса основног образовања и васпитања.

Настава физичког и здравственог васпитања усмерена је према индивидуалним разликама ученика, које се узимају као критеријум у диференцираном приступу, па самим тим неопходно је упутити ученика или групу ученика, на олакшане или проширене садржаје у часовној, ванчасовној и ваншколској организацији рада.

Где је неопходно, програмске садржаје потребно је реализовати према полу.

Обавезни организациони облици рада:

А. часови физичког и здравственог васпитања;

$А_1$. обавезне физичке активности ученика;

Остали облици рада (ванчасовне и ваншколске активности):

Б. слободне активности - секције,

В. недеља школског спорта,

Г. активности у природи (кросеви, зимовање, летовање - кам- повање...),

Д. школска и ваншколска такмичења

Ђ. корективно-педагошки рад.

ОБАВЕЗНИ ОРГАНИЗАЦИОНИ ОБЛИЦИ РАДА

А. Часови физичког и здравственог васпитања

Наставне области:

I Физичке способности

На свим часовима као и на другим организационим облицима рада, посебан акценат се ставља на:

-развијање физичких способности које се континуирано реализује у уводном и припремном делу часа путем вежби обликовања. Део главне фазе часа може се користи за развој основних физичких способности узимајући у обзир утицај који наставна тема има на њихов развој. Методе и облике рада наставник бира у складу са потребама и могућностима ученика и материјално-техничким условима за рад;

-подстицање ученика на самостално вежбање;

-учвршћивање правилног држања тела.

Програм развоја физичких способности је саставни део годишњег плана рада наставника.

Праћење, вредновање и евидентирање физичких способности ученика спроводи се на основу Приручника за праћење физичког развоја и развоја моторичких способности ученика у настави физичког васпитања, (Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, 2016).

II Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине

Усвајање моторичких знања, умења и навика, остварује се кроз примену обавезних и препоручених програмских садржаја атлетике, гимнастике, спортских игара, примењујући основне дидактичко-методичке принципе и методе рада неопходне за достизање постављених исхода.

Усвојена знања, умења и навике треба да омогуће ученицима њихову примену у спорту, рекреацији и специфичним животним ситуацијама.

Стицање знања, умења и навика је континуирани процес индивидуалног напредовања ученика у складу са његовим психо-физичким способностима.

Ученицима који нису у стању да усвоје неке од садржаја, задају се вежбања слична али лакша од предвиђених или предвежбе.

Уколико ученик не достигне предвиђени исход, оставља се могућност да исти достигне у наредном периоду.

Усавршавање неких моторичких задатака је континуирани процес без обзира на садржаје програма (техника ходања, трчања, примена научене игре итд.).

У раду са напреднијим ученицима реализују се препоручени садржаји или садржаји из наредних разреда. Кроз процес реализације програма неопходно је пратити способности ученика за поје- дине спортове.

III. Физичка и здравствена култура

Достизањем исхода ове наставне области, ученици стичу знања, вештине, ставове и вредности о вежбању (основним појмовима о вежби, како се неко вежбање изводи и чему конкретна вежба и вежбање служи), физичком васпитању, спорту, рекреацији и здрављу.

Посебно планиране и осмишљене информације о вежбању и здрављу преносе се непосредно пре, током и након вежбања на часу.

Ова наставна област остварује се кроз све организационе облике рада у физичком и здравственом васпитању и обухвата: формирање правилног односа према физичком вежбању, здрављу и раду; развијање и неговање фер-плеја; препознавање негативних облика понашања у спорту и навијању; вредновање естетских вредности у физичком вежбању, рекреацији и спорту; развијање креативности у вежбању; очување животне средине, као и развијање и неговање здравствене културе ученика.

Поред наведеног у овој области потребно је радити на: неговању патриотских вредности (народне традиције и мултикултуралности); формирању правилног односа према различитостима, чувању материјалних добара, неговању друштвених вредности итд.

А Обавезне физичке активности ученика

Физичке активности ученика доприносе остваривању постављеног циља и исхода физичког и здравственог васпитања. Ове активности организују се у оквиру редовног распореда или према посебном распореду у складу са просторним могућностима школе и потребама ученика у трајању од 1,5 час недељно.

План рада ових активности је саставни је део планирања у физичком и здравственом васпитању.

Школа се може определити за један од понуђених начина организације ових активности на предлог Стручног већа. Начин организације ових активности је саставни део Школског програма и Годишњег плана рада школе.

Начини организације рада обавезних физичких активности ученика:

-реализују се у трајању од 45 минута, једном у току недеље. У школама које имају одговарајуће материјално-техничке и просторне услове, фонд од 1А школског часа односно 22,5 минута, на недељном нивоу, може се реализовати тако што ће ученици сваке друге недеље имати још један час ових активности, или на други начин који предложи Стручно веће физичког и здравственог васпитања. Ради ефикаснијег рада и обухваћености свих ученика дозвољено је спајање два одељења истог разреда. Два наставника раде истовремено са два одељења<

-реализују се у трајању од 45 минута, једном у току недеље. Фонд од школског часа односно 22,5 минута, на недељном нивоу, реализује се кумулативно, једном у тромесечју, у укупном трајању од 6 школских часова, односно 4,5 сати.

Стручно веће може предложити неки други начин организације ових активности, посебно уколико се школа определи да ове активности реализује изван школе (пливање, скијање, клизање, оријентиринг итд.).

Програмски садржаји обавезних физичких активности

Обавезни програмски садржаји ових активности су:

-Кондиционо вежбање ученика у трајању од најмање 20 минута;

-Мали фудбал:

1.Вођење и контрола лопте,

2.Примање лопте и додавање лопте различитим деловима стопала,

3.Шутирање на гол и основе игре у нападу (откривање),

4.Одузимање лопте и основе игре у одбрани (покривање),

5.Вежбе са два и три играча,

6.Игра са применом основних правила за мали фудбал.

Препоручени програмски садржаји ових активности:

-Обучавање и усавршавање елемената предвиђених препорученим наставним садржајима:

1.Атлетике;

2.Гимнастике;

3.Других активности предвиђених програмом школских такмичења.

- Мали фудбал:

1.колективна игра у одбрани и нападу,

2.техника игре голмана,

3.игра уз примену правила

ВАНЧАСОВНЕ И ВАНШКОЛСКЕ АКТИВНОСТИ

План и програм ових активности предлаже Стручно веће и саставни је део годишњег плана рада школе и школског програма.

Б. Слободне активности - секције

Формирају се према интересовању ученика. Наставник сачињава посебан програм узимајући у обзир материјалне и просторне услове рада, узрасне карактеристике и способности ученика. Уколико је неопходно, секције се могу формирати према полу учени- ка. Ученик се у сваком тренутку може се укључити у рад секције.

В. Недеља школског спорта

Ради развоја и практиковања здравог начина живота, развоја свести о важности сопственог здравља и безбедности, о потреби неговања и развоја физичких способности, као и превенције насиља, наркоманије, малолетничке делинквенције, школа у оквиру Школског програма реализује недељу школског спорта.

Недеља школског спорта обухвата:

-такмичења у спортским дисциплинама прилагођеним узрасту и могућностима ученика;

-културне манифестације са циљем промоције физичког вежбања, спорта и здравља (ликовне и друге изложбе, фолклор, плес, музичко-спортске радионице, слет...);

-ђачке трибине и радионице (о здрављу, историји физичке културе, спорту, рекреацији, „ферплеју”, последицама насиља у спорту, технолошка достигнућа у вежбању и спорту и др.).

План и програм Недеље школског спорта сачињава Стручно веће физичког и здравственог васпитања у сарадњи са другим стручним већима (ликовне културе, музичке културе, историје, информатике...) и стручним сарадницима у школи, водећи рачуна да и ученици који су ослобођени од практичног дела наставе физичког и здравственог васпитања, буду укључени у организацију ових активности.

Г. Активности у природи (кросеви, зимовање, летовање)

Из фонда радних дана, предвиђених заједничким планом, школа организује активности у природи:

-пролећни крос (дужину стазе одређује стручно веће);

-зимовање - организује се за време зимског распуста (обука скијања, клизања, краћи излети са пешачењем или на санкама, и др.);

-летовање - организује се за време летњег распуста у трајању од најмање седам дана (логоровање, камповање итд.).

Д. Школска и ваншколска такмичења

Школа организује и спроводи обавезна унутаршколска спортска такмичења, као интегрални део процеса физичког васпитања према плану Стручног већа и то у:

-спортској гимнастици (у зимском периоду);

-атлетици (у пролећном периоду),

-најмање једној спортској игри (у току године).

Школа може планирати такмичења из других спортских грана или игара уколико за то постоје услови и интересовање ученика (плес, оријентиринг, бадминтон, између две или четири ватре, полигони итд.).

Ученици могу да учествују и на такмичењима у систему школских спортских такмичења Републике Србије, која су у складу са наставним планом и програмом.

Ђ. Корективно-педагошки рад и допунска настава

Ове активности организују се са ученицима који имају:

-потешкоће у савладавању градива;

- мањене физичке способности;

-лоше држање тела;

-здравствене потешкоће које онемогућавају редовно похађа- ње наставе.

За ученике који имају потешкоће у савладавању градива и ученике са смањеним физичким способностима организује се допунска настава која подразумева савладавање оних обавезних програмских садржаја, које ученици нису успели да савладају на редовној настави, као и развијање њихових физичких способности;

Рад са ученицима који имају лоше држање тела подразумева:

-уочавање постуралних поремећаја код ученика;

-саветовање ученика и родитеља;

-организовање додатног превентивног вежбања у трајању од једног школског часа недељно;

-организовање корективног вежбања у сарадњи са одговарајућом здравственом установом.

Рад са ученицима са здравственим потешкоћама организује се искључиво у сарадњи са лекаром специјалистом, који одређује врсту вежби и степен оптерећења.

Ослобађање ученика од наставе физичког и здравственог васпитања ;

Ученик може бити ослобођен само од практичног дела програма наставе за одређени период, полугодиште или целу школску годину на основу препоруке изабраног лекара.

Ученик ослобођен практичног дела у обавези је да присуствује часовима. За рад са ослобођеним ученицима наставник сачињава посебан програм рада базиран на усвајању теоријских и васпитних садржаја у складу са програмом и у корелацији са садржајима других предмета.

Ослобођеним ученицима треба пружити могућност да:

-суде, воде статистику, региструју резултат или прате ниво активности ученика на часу или школском такмичењу,

-направе едукативни постер или електронску презентацију, припреме репортажу са спортског догађаја,

-прате и евидентирају активност ученика на часу уз помоћ наставника и на други начин помажу у организацији, часовних, ванчасовних и ваншколских активности.

Исходи за ученике ослобођене од практичног дела наставе

По завршетку теме ученик ће бити у стању да:

-Наведе основна правила, гимнастике, атлетике, спортске игре, пливања;

-Дефинише основна здравствено-хигијенска правила вежбања;

-Презентује и анализира информације о физичком вежбању, спорту, здрављу, историји спорта, актуелним спортским подацима итд.);

-Учествује у организацији Недеље школског спорта и школских такмичења.

Планирање васпитно-образовног рада

Дефинисани исходи су важан део и незаобилазан елемент процеса планирања наставе и учења. Дефинисани као резултати учења на крају сваког разреда, током планирања рада потребно је одредити временску динамику у односу на бављење појединим исходима током школске године. Неопходно је посебну пажњу обратити на исходе које није могуће достићи током једног или више часова, већ је у ту сврху потребно реализовати различите активности током године.

Облици наставе

Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:

-теоријска настава (до 4 часа);

-практична настава (68-72 часа).

Теоријска настава

Посебни теоријски часови могу се организовати само у оним ситуацијама када не постоје услови за реализацију наставе у просторима за вежбање или алтернативним објектима, и као први час у полугодишту. На тим часовима детаљније се обрађују садржаји предвиђени темама Физичко вежбање и спорт и Здравствено вас- питање уз могући практичан рад у складу са условима.

Максималан број часова без практичног рада не би требало да буде већи од четири (4) у току школске године.

При планирању теоријских садржаја неопходно је узети у обзир: садржај програма, претходна искуства ученика, садржаје других предмета (корелацију - међупредметне компетенције).

Практична настава

Број часова по темама планира се на основу, процене наставника, материјално-техничких и просторних услова. Наставне теме или поједини садржаји за које не постоје услови за реализацију могу бити замењени одговарајућим темама или садржајима програма за које постоје одговарајући услови. Оквирни број часова по темама:

1. Атлетика (16);
2. Гимнастика (16);
3. Основе тимских и спортских игара: Рукомет - минирукомет; (16)
4. Тестирање и мерење (6-8).

Програм физичког и здравственог васпитања остварује се реализацијом обавезних и препоручених садржаја.

Обавезни садржаји су они које је неопходно спровести у раду са ученицима узимајући у обзир способности ученика, матери- јално-техничке и просторне услове.

Препоручени садржаји су они које наставник бира и реализује у раду са ученицима (групама или појединцима), који су са- владали обавезне садржаје, узимајући у обзир ниво достигнутости исхода, потребе ученика и услове за рад.

Физичке способности

При планирању кондиционог вежбања у главној фази часа, треба узети у обзир утицај наставне теме на физичке способности ученика и применити вежбе чији делови биомеханичке структуре одговарају основном задатку главне фазе часа и служе за обучавање и увежбавање (обраду и утврђивање) конкретног задатка. Методе вежбања које се примењују у настави су тренажне методе (континуирани, понављајући и интервални метод, кружни тренинг, и др.), пилагођене узрасним карактеристикама ученика. У раду са ученицима примењивати диференциране облике рада, дозирати вежбања у складу са њиховим могућностима и примењивати одговарајућу терминологију вежби. Време извођења вежби и број понављања, задају се групама ученика или појединцима у складу са њиховим способностима, водећи рачуна о постизању што веће радне ефикасности и отимализацији интензитета рада. Акценат се ставља на оне моторичке активности којима се најуспешније супротставља последицама хипокинезије.

Препоручени начини рада за развој физичких способности ученика.

1. Развој снаге

- без и са реквизитима,
- на справама и уз помоћ справа.

2. Развој покретљивости

- без и са реквизитима,
- уз коришћење справа,
- у помоћ сувежбача.

3. Развој аеробне издржљивости

- истрајно и интервално трчање,
- вежбање уз музику - аеробик,
- тимске и спортске игре,
- други модели вежбања.

4. Развој координације

- извођење координационих вежби у различитом ритму и променљивим условима (кретање екстремитетима у две равни).

5. Развој брзине и експлозивне снаге

- једноставне и сложене структуре кретања изводити максималним интензитетом из различитих почетних положаја, изазване различитим чулним надражајима (старт из различитих положаја итд.),
- штафетне игре,
- извођење вежби различитом максималном брзином (бацања, скокови, акробатика, шутирања, ударци кроз атлетику, гимнастику, тимске и спортске игре).

За ученике који из здравствених разлога изводе посебно одабране вежбе, потребно је обезбедити посебно место за вежбање.

Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине

1. Атлетика

Садржаји атлетике се реализују у јесењем и пролећном периоду.

Обавезни садржаји

Истрајно трчање: вежбе технике; континуирано и интервално трчање;

Спринтерско трчање: вежбе технике трчања, (ниски скип, високи скип, забацивање потколенице, гребајући корак, итд), ниски старт и фазе трчања;

Скок увис прекорачном техником; техника скока увис кроз фазе (залет, отскок, прелазак летвице и доскок). Обучавање технике врши се у целини а по потреби рашчлањивањем на фазе.

Бацање лоптице у даљ: обучавање кроз фазе (залет и избачај) и усвајање вежбе у целини. Корелација са вежбама из рукомета (доножни корак, замах и техника избачаја дугим замахом).

Препоручени садржаји:

Ови садржаји се примењују у раду са ученицима који су са- владали обавезне садржаје применом одговарајуће методике рада.

- Скок удаљ основни елементи згрчне технике - реализовати кроз фазе;

2. Спортска гимнастика

Садржаји се реализују у зимском периоду.

Обавезни садржаји

Ученике је неопходно поделити по полу и према способностима. Поставити више радних места. На сваком часу увести нови задатак уз понављање претходних. Док једна група обрађује нови садржај, остале групе понављају обрађене садржаје. Промена радних места врши се након одређеног броја понављања. Нпр. група које није прошла неки задатак на часу исти ће реализовати на следећем часу. Ученику који не може да изведе задату вежбу даје се олакшани задатак. Након неколико обрађених наставних јединица ове наставне теме, планом предвидети садржаје других наставних тема (спортска или тимска игра и др.) у циљу интензификације наставе. Гимнастички полигон осмислити према степену усвојености обрађених садржаја и претходих знања.

- Вежбе на тлу: колут напред, колут назад, став о плећима - „свећа”, мост из лежања на леђима; вага претклоном и заножењем; став на шакама уз помоћ; премет упором странце „звезда”.

- Прескок: разношка (до 110 ст);

- Ниска греда: боком поред греде;

суножним одскоком наскок на греду суножно (једна нога мало испред друге);

различити начини ходања: у успону, са згрченим предножењем, са заножењем, са одножењем, са високим предножењем;

скок суножним одскоком, суножни доскок на место одскока; вага претклоном и заножењем; саскок згрчено.

Препоручени садржаји

- Вежбе на тлу: колут напред и назад - варијанте (нпр: из става раскорачног колут напред до става раскорачног, из става раскорачног колут назад до става раскорачног); Мост заклоном;

3. Основе тимских и спортских игара

Садржаји рукомета реализују се на часовима физичког и здравственог васпитања, а малог фудбала на обавезним физичким активностима-ученика.

3.1. Рукомет - минирукомет Обавезни садржаји

- Обучавање елемената технике и тактике са лоптом: држање лопте: једном и обема рукама, плитки и дубоки хват;

вођење лопте: у месту са променом висине вођења, променом руке, променом положаја; вођење лопте бочним и дубинским кретањем; праволинијски, са променом брзине и руке којом се води; променом правца кретања; вођење у кретању са заустављањем у два корака; дриблинг над пасивним и активним противником (игра „1 на 1”); додавање лопте: једном руком „кратким замахом” (смер на- пред, укосо, у страну); „дугим замахом” уз примену неког од залета (бочни-доножни, бочни-заножни); хватање лопте: у висини груди и главе; хватање непрецизно бачених лопти (бочних, изнад висине главе, у висини колена); хватање котрљајућих лопти; хватање и додавање лопте у кретању;

шутирање: чеони шут и скок шут у даљ и вис; финтирање: (једнострука финта у јачу страну).

- Обучавање индивидуалних елемената технике и тактике без лопте:

у фази напада - позиционирање играча, утрчавање у празне просторе, промена смера кретања, откривање за пријем лопте;

у фази одбране - одбрамбени став и кретање у ставу; заустављање нападача, одузимање лопте од противничког нападача, пресецање путање лопте код додавања, блок; елементи технике голмана - (основни став, кретање на го-лу, одбрана високих и ниских лопти, одбрана шутева са позиције крила, одбрана седмерца)

позиционирање играча у нападу и одбрани 6:0; игра на два гола (3 на 3, 4 на 4); игра уз примену основних правила уважавајући усвојени ниво претходно обучаваних елемената.

Препоручени садржаји

- Обучавање елемената технике и тактике играча са лоптом: вођење лопте: вежбе вођења са радом ногу (кроз ноге, поред и испред тела);

вођење две лопте;

додавање лопте: додавање „дугим замахом” - чеони залет; додавање лопте изведеним начинима; додавања са изменом места

хватање лопте: хватање једном руком

шутирање: бочни шут са отклоном, шутирање пивотмена,

шут са крилне позиције

финтирање: једнострука финта у „слабију страну”.

- Обучавање групних и колективних елемената тактике игре: извођење слободног ударца;

укрштања играча у фази напада, игра 5:1 и 5+1

4. Тестирање и мерење

Праћење физичког развоја и моторичких способности спроводи се на почетку и крају школске године, из простора кардио- респираторне издржљивости (процена аеробног капацитета), телесног састава (посебно телесне масноће), мишићне снаге, издржљивости у мишићној снази, гипкости и агилности. Модел континуираног праћења физичког развоја и моторичких способности у настави физичког и здравственог васпитања, батерија тестова, критеријумске референтне вредности и начин њиховог тумачења, организација и протокол тестирања као педагошке импликације детаљно су објашњени у наведеном приручнику.

Тестирање ученика могуће је спровести на часовима обавезних физичких активности.

Оквирни број часова по темама обавезних физичких активности

1. Основе тимских и спортских игара:

Мали фудбал (18);

2. Друге активности предвиђене програмом стручног већа (36).

Дидактичко-методички елементи

Основне карактеристике часова:

- јасноћа наставног садржаја;
- оптимално коришћење расположивог простора, справа и реквизита;
- избор рационалних облика и метода рада;
- избор вежби оптималне образовне вредности;
- функционална повезаност свих делова часа - унутар једног и више узастопних часова једне наставне теме.

Уколико на часу истовремено вежбају два одељења, настава се спроводи одвојено за ученике и ученице.

Приликом избора облика рада неопходно је узети у обзир просторне услове рада, број ученика на часу, број справа и реквизита и динамику обучавања и увежбавања наставног задатка.

Избор дидактичих облика рада треба да буде функцији рационалне организације и интензификације часа, као и достизања по- стављених исхода.

Праћење и оцењивање

Исходи представљају добру основу за праћење и процену постигнућа ученика, односно креирање захтева којима се може утврдити да ли су ученици достигли оно што је описано одређеним исходом. Исходи помажу наставницима у праћењу, прикупљању и бележењу постигнућа ученика. Како ће у процесу вредновања ис- користити исходе наставник, сам осмишљава у односу на то који се начин праћења и процене њему чини најрационалнијим и најкориснијим. Поред тога, постојање исхода олакшава и извештавање родитеља о раду и напредовању ученика.

У процесу оцењивања пожељно је користити лични картон ученика (евиденција о процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напре- довању ученика. Предности коришћења личног картона ученика су вишеструке: омогућава континуирано и систематично праћење напредовања, представља увид у праћење различитих аспеката учења и развоја, представља, подршку у оспособљавању ученика за самопроцену, пружа прецизнији увид у различите области по- стигнућа (јаке и слабе стране) ученика.

У циљу сагледавања и анализирања ефеката наставе физичког и здравственог васпитања, препоручује се да наставник подједнако, континуирано прати и вреднује:

- Активност и однос ученика према физичком и здравственом васпитању који обухвата:
- вежбање у адекватној спортској опреми;
- редовно присуствовање на часовима физичког и здравственог васпитања и обавезним физичким активностима;
- учествовање у ванчасовним и ваншколским активностима и др.
- Приказ једног од усвојених комплекса општеприпремних вежби (вежби обликовања),
- Достигнут ниво постигнућа моторичких знања, умења и на- вика (напредак у усавршавању технике):

Атлетика:

Приказ технике спринтерског и истрајног трчања; приказ технике, скока увис прекорачна техника (маказе);

Спринтерско трчање 30-50 т на време. Истрајно трчање у трајању од 6 минута.

Трчање школског кроса.

Спортска гимнастика:

Вежбе на тлу: колут у напред, колут у назад, став о шакама уз помоћ, мост из лежања, став на плећима „свећа”;

Прескок: разношка уз помоћ;

Рукомет:

Контрола лопте у месту и кретању (вођење);

Вођење лопте праволинијски са променом правца кретања (левом и десном руком);

Хвата и додаје лопту у висини главе и рамена;

Шутира једном техником;

Мали фудбал:

Додавање унутрашњом страном стопала и примање лопте ђоном и унутрашњом страном стопала;

Вођење и шут на гол једном техником;

Додавање, примање лопте у и шут на гол у кретању.

Индивидуални напредак моторичких способности сваког ученика процењује се у односу на претходно проверено стање. Приликом оцењивања неопходно је узети у обзир способности ученика, степен спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом оцењивања узима се у обзир индивидуални напредак његов индивидуални напредак у односу на претходна достигнућа и могућности као и ангажовање ученика у наставном процесу.

Код ученика ослобођених од практичног дела наставе, наставник прати и вреднује:

- ниво остварености исхода из области Физичка и здравствена култура;
- учешће у организацији ваннаставних активности.

Педагошка документација

- Дневник рада за физичко и здравствено васпитање;
- Планови рада физичког и здравственог васпитања и обавезних физичких активности ученика: план рада стручног већа, годишњи план (по темама са бројем часова), месечни оперативни план, план ванчасовних и ваншколских активности и праћење њихове реализације.
- Писане припреме: форму и изглед припреме сачињава сам наставник уважавајући: временску артикулацију остваривања, циљ часа, исходе који се реализују, конзистентну дидактичку структуру часова, запажања након часа;
- Радни картон: наставник води за сваког ученика. Радни картон садржи: податке о стању физичких способности са тестирања, оспособљености у вештинама напомене о специфичностима ученика и остале податке неопходне наставнику.

Педагошку документацију наставник сачињава у писаној, а по могућности и електронској форми.

- *Од другог полугодишта **2021/2022**. све евиденције у есДневнику за предмет „**Обавезне физичке активности**“ воде се у оквиру „главног „ предмета „**Физичко и здравствено васпитање“.***

Наставни предмет: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

Разред: ШЕСТИ
ЦИЉ:

- Циљ учења *информатике и рачунарства* је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА	**36**
За обраду новог градива	**7***
За друге типове часа	**29**

Број наставних тема	**4**
Број наставних јединица	**25**

* Часови су подељени на часове обраде и вежбања, али је, због специфичности предмета, већина часова комбинована.

ЦИЉ:

- Циљ учења *информатике и рачунарства* је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

УЏБЕНИК ЗА УЧЕНИКЕ:

Информатика и рачунарство 6, аутори: Милош Папић, Далибор Чукљевић, Вулкан Знање

ЛИТЕРАТУРА ЗА НАСТАВНИКЕ:

Уџбеник: Информатика и рачунарство 6, аутори: Милош Папић, Далибор Чукљевић, Вулкан Знање

КОРЕЛАЦИЈА: Сви предмети

НАСТАВНА СРЕДСТВА: штампани материјал, електронски материјал, софтвер

СИСТЕМАТИЗАЦИЈА ГРАДИВА: Планирана су 2 часа систематизације и то на крају обрађених тема као што су: Рачунарство и ИКТ.

Редни број теме	Број часова по темама	Назив теме	Број часова за обраду новог градива	Број часова за друге типове часа

1.	10	**ИКТ**	1	9
2.	4	**ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ**	2	2
3.	15	**РАЧУНАРСТВО**	2	13
4.	7	**ПРОЈЕКТНА НАСТАВА**	1+1	2+3

ИСХОДИ - По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:

ИКТ:

- правилно користи ИКТ уређаје;
- креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који садрже табеле у програму за рад са текстом и програму за рад са мултимедијалним презентацијама;
- креира и обрађује дигиталну слику;
- самостално снима и врши основну обраду аудио и видео записа;
- уређује мултимедијалну презентацију која садржи видео и аудио садржаје;
- чува и организује податке локално и у облаку;
- одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежном окружењу;

ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ

- разликује основне интернет сервисе;
- примењује поступке и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи;
- приступа Интернету, самостално претражује, проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права;

објасни поступак заштите дигиталног производа/садржаја одговарајућом CC лиценцом;

РАЧУНАРСТВО

- објасни поступак прикупљања података путем онлајн упитника;
- креира једноставан програм у текстуалном програмском језику;
- користи математичке изразе за израчунавања у једноставним програмима;
- објасни и примени одговарајућу програмску структуру (наредбе доделе, гранања, петље);
- користи у оквиру програма нумеричке, текстуалне и једнодимензионе низовске вредности;
- разложи сложени проблем на једноставније функционалне целине (потпрограме);
- проналази и отклања грешке у програму;

ПРОЈЕКТНА НАСТАВА

- сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака;
- користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње;
- креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате;
- вреднује процес и резултате пројектних активности.

4.12. Програми обавезних изборних предмета у шестом разреду

Наставни предмет: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Разред: ШЕСТИ

Циљ наставе:
Оспособаљавање ученика за активно учешће у животу локалне заједнице, проширивањем знања о демократији,њеним принципима и вредностима кроз практично деловање.

Задаци наставе:
подстицање и оспособљавање за активно учешће у животу локалне заједнице
разумевање функционисања нивоа и органа власти
упознавање мера власти
упознавање права и одговорности грађана на нивоу заједнице
развијање комуникацијских вештина неопходних за сарадничко понашање, аргументовање ставова и изражавање мишљења
обучавање за тимски рад
развијање способности критичког расуђивања и одговорног одлучивања иделања

Активности:
- повезивање са претходним знањем из датог предмета;
- повезивање са знањем из других предмета;
- подстицање ученика да постављају питања чим им није јасно;
- подстицање ученика да дискутује
- мотивисање ученика за рад, тако што ће наставник развијати и одржавати њихова интересовања за живот и рад у локалној заједници и давати лични пример позитивне заинтересованости за сва итања која су важна за унапређење квалитета живота.
- организује наставу тако што ће постављати циљеве рада, планирати садржаје, средства и и опрему, наставне облике и методе рада, као и време потребно за реализацију
- развија и одржава партнерску комуникацију са ученицима, тако што ће поствљати питања, захтеве, давати своје мишљење, подстицати ученике да они износе своја гледишта, подстицати интеракцију, пружати повратну информацију итд.
- уважава и реагује на потребе групе и појединаца, дели одговорност, демократски управља разредом

ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА: 36

БРОЈ НАСТАВНИХ ТЕМА: 4

ЦИЉ учења Грађанског васпитања је да ученик изучавањем и практиковањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
– образложи везу права и одговорности на примеру; – наведе примере за групу права слобода да и заштита од; – аргументује значај инклузивног образовања, права и потребе за образовањем свих ученика; – штити своја права на начин који не угрожава друге и	ЉУДСКА ПРАВА	Права и одговорности Моја и твоја права – наша су права. Права и одговорности. Посебна група права: слобода да и припадајуће одговорности. Посебна група права: заштита од и припадајуће одговорности. Право на очување личног,

њихова права; – идентификује показатеље кршења права детета у свакодневном животу, примерима из прошлости, литературе; – сврсисходно користи кључне појмове савременог демократског друштва: демократија, грађанин, власт; – образложи улогу грађана у друштвеном систему и систему власти на примеру; – разликује стварну партиципацију ученика у одељењу и школи од симболичке и декоративне; – позитивно користи интернет и мобилни телефон за учење, информи- сање, дружење, покретање акција; – образложи могући утицај друштвених мрежа на ставове и деловање појединца; – примени 7 правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука; – препознаје ситуације дигиталног насиља и зна како да реагује и коме да се обрати за помоћ; – учествује у избору теме, узорка и инструмента истраживања; – учествује у спровођењу истраживања, прикупљању и обради добије- них података и извођењу закључака; – презентује спроведено истраживање и добијене резултате; – процењује ефекте спроведеног истраживања и		породичног, националног, културног и верског идентитета и припадајуће одговорности. Право на квалитетно образовање и једнаке могућности за све и при- падајуће одговорности. Инклузивно образовање – квалитетно образовање за све.
	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО	Демократско друштво и партиципација грађана Демократско друштво – појам, карактеристике. Грађанин. Дете као грађанин. Процедуре којима се регулише живот у заједници: ко је овлашћен да доноси колективне одлуке и на основу којих процедура. Власт. Нивои и гране власти. Лествица партиципације ученика у школи: манипулација, декоратив- на употреба, симболичка употреба, стварна партиципација. Партиципација ученика на нивоу одељења и школе.
	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ	Употреба и злоупотреба интернета и мобилних телефона Позитивно коришћење интернета и мобилног телефона. Шта је дозвољено, а шта није на интернету. Утицаја друштвених мрежа на мишљење и деловање појединца. Опасности у коришћењу интернета и мобилног телефона. Дигитално насиље и веза са

идентификује пропу- сте и грешке; – у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин; – учествује у доношењу правила рада групе и поштује их; – проналази, критички разматра и користи информације из различитих извора.		Конвенцијом о правима детета. Карактe- ристике и последице дигиталног насиља. Седам правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука. Реаговање у ситуацијама дигиталног насиља. Одговорности ученика и школе.
	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	Планирање и извођење истраживања о понашању ученика у школи и њиховим ставовима о употреби/злоупотреби интернета и мобилних телефона. Шта су ставови, на чему се заснивају и каква је њихова веза са понашањем. Избор теме, узорка и инструмента истраживања. Спровођење истраживања. Обрада података. Тумачење резултата. Припрема и презентација добијених резултата. Евалуација истраживања.

Часови се реализују у виду радионица.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА ПО ТЕМАМА:

1. Упознавање основних елемената програма – српски и енглески језик
2. Уочавање проблема у заједници – српски језик, информатика
3. Избор проблема – српски језик
4. Сакупљање података о изабраном проблему –српски језик
5. Израда студије – српски језик, информатика
6. Јавна презентација – српски језик, информатика
7. Осврт на научено – српски језик

Наставни предмет: ВЕРСКА НАСТАВА

Разред: ШЕСТИ

Годишњи фонд часова: **36**

ТЕМА (наставне јединице)	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
I – УВОД **1. Упознавање садржаја програма и начина рада**	· Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; · Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном разреду школовања.	· моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 6. разреда основне школе; · моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања. · бити мотивисан да похађа часове Православног катихизиса.	· Упознавање са садржајем програма и начином рада	Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. На почетку сваке

II - ПРИПРЕМА СВЕТА ЗА ДОЛАЗАК СИНА БОЖИЈЕГ **2. Историјске околности пред долазак Христов** **3.Јеврејско ишчекивање Месије** **4. Свети Јован Претеча**	· Упознати ученике са културно-историјским приликама у Палестини пред Христово рођење; · Указати ученицима на старозаветна пророштва везана за долазак Спаситеља – Месије; · Објаснити ученицима улогу и значај Светог Јована Претече; · Развити свест код ученика о значају покајања и врлинског живота;	· моћи да каже да су Јевреји пред долазак Месије били под Римском окупацијом и да су међу њима постојале поделе · моћи да препозна да су Јевреји очекивали Месију на основу старозаветних пророштава · моћи да преприча живот Светог Јована Претече и Крститеља Господњег и каже да је он припремао народ за долазак Христа · моћи да доживи врлински живот и покајање као припрему за сусрет са Христом;	· Историјске околности пред долазак Христов · Старозаветна пророштва о доласку Месије · Свети Јован Претеча	наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада. **<u>Врсте наставе</u>** Настава се реализује кроз следеће облике наставе: · **теоријска настава (35 часова)** · **практична настава (1 час)**

7

III - УВОД У НОВИ ЗАВЕТ **5. Нови Завет је испуњење Старог Завета** **6. Новозаветни списи** **7. Јеванђелисти**	· Упознати ученике са настанком новозаветних књига; · Објаснити ученицима кључне новозаветне појмове; · Пружити ученицима основ за разумевање смисла новозаветних догађаја; · Подстаћи ученике да самостално читају Свето Писмо.	· моћи да закључи да је доласком Исуса Христа Бог склопио Нови Завет са људима. · моћи да наведе неке од новозаветних књига и околности њиховог настанка; · моћи да пронађе одређени библијски одељак; · моћи да каже да се Библија користи на богослужењима; · моћи да именује Јеванђелисте и препозна њихове иконографске симболе; · бити подстакнут на читање Светог Писма.	· Нови Завет је испуњење Старог Завета · Новозаветни списи (настанак, подела,функција, аутори...) · Јеванђелисти	**<u>Место реализације наставе</u>** · Теоријска **настава се реализује у учионици**; · Практична настава се **реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању;** **<u>Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе</u>** · Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. · Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и
IV - БОГОЧОВЕК – ИСУС ХРИСТОС **8. Пресвета Богородица – Благовести** **9. Богородичини празници** **10. Рођење Христово** **11. Христос је Богочовек** **12. Крштење Христово** **13. Христова чуда 14. Новозаветне**	· Пружити ученицима основно знање о личности Пресвете Богородице; · Објаснити ученицима хришћанско поимање слободе; · Пружити ученицима основно знање о јеванђељским казивањима о Господу Исусу Христу; · Објаснити ученицима разлог оваплоћења Сина Божијег; · Подстаћи ученике да у	· моћи да преприча догађај Благовести и да препозна да је то „почетак спасења“; · моћи да препозна службу анђела као гласника и служитеља Божијих; · моћи да препозна Богородичино прихватање воље Божије као израз слободе; · моћи да уочи да је за разлику од Еве, Богородица послушала Бога · моћи да преприча неке од догађаја из живота Пресвете Богородице и повеже их са Богородичиним празницима; · моћи да преприча	· Пресвета Богородица – Благовести · Богородичини празници · Рођење Христово · Христос је Богочовек · Крштење Христово · Христова чуда · Новозаветне заповести и Беседа на гори · Христос – Онај који је наш „пут, истина и	

заповести и Беседа на гори	описима Христових чуда увиде љубав Божију	библијски опис Рођења Христовог;	живот“	информативно. · Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава.

15. Христос – „пут, истина и живот“ **16. Лазарева Субота и Цвети** **17. Тајна Вечера – прва Литургија** **18. Страдање Христово** **19. Васкрсење Христово**	· Кроз Христове заповести о љубави и тумачење појединих одељака из Беседе на гори указати ученицима на значај љубави према Богу и ближњима. · Подстаћи ученике да живе по Јеванђељу; · Указати ученицима на повезаност Тајне Вечере и Свете Литургије; · Представити ученицма догађаје Страдања и Васкрсења Христовог као кључне за спасење света и човека.	· моћи да препозна да је Христос дошао на свет да сједини Бога и човека · моћи да преприча библијски опис Христовог Крштења, поста и кушања; · моћи да препозна да су Христова чуда израз Његове љубави према људима; · моћи да увиди разлику између старозаветног закона и новозаветних заповести о љубави; · бити подстакнут да прихвати Христа за свој животни узор; · моћи да преприча догађаје Васкрсења Лазаревог и Уласка у Јерусалим; · моћи да увиди контрадикторност између очекивања јеврејског народа спрам Христове личности; · моћи да хронолошки наведе догађаје Страсне седмице; · моћи да преприча библијски опис Тајне Вечере и у приносу хлеба и вина препозна Свету Литургију; · моћи да преприча библијски опис	· Лазарева Субота и Цвети · Тајна Вечера – прва Литургија · Страдање Христово · Васкрсење Христово	· Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. · У остваривању савремене наставе наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу. · Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота. **<u>Евалуација наставе</u>** Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће

		Христовог Страдања и Васкрсења · моћи да кроз тумачење тропара Христовог Васкрсења препозна да је Христос победио смрт и омогућио свима васкрсење из мртвих;		остварити на два начина: · процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића;

V - ЦРКВА ДУХА СВЕТОГА 20. Вазнесење и Педесетница 21. Црква у Јерусалиму 22. Павле – апостол незнабожаца 23. Прогони хришћана 24. Свети цар Константин и крштење царства	· Објаснити ученицима значај догађаја Вазнесења и Педесетнице; · Упознати ученике са мисионарском делатношћу светих апостола; · Упознати ученике са особеностима сведочења вере у раној Цркви; · Указати ученицима на узроке гоњења хришћана; · Подстаћи ученике на толеранцију према припадницима других вероисповести.	· моћи да преприча догађаје Вазнесења и Педесетнице; · моћи да каже да је силаском Духа Светог на апостоле рођена Црква Христова; · моћи да именује неколико светих апостола и наведе неке од догађаја из њиховог живота; · моћи да уочи да су у Римском царству хришћани били гоњени и наведе неке од примера мучеништва; · моћи да објасни значај доношења Миланског едикта; · моћи да усвоји вредност толеранције међу људима различитих верских убеђења; · моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса у 6. разреду.	· Вазнесење и Педесетница · Заједница у Јерусалиму, према извештају из Дела апосолских . Мисионарско дело светог апостола Павла · Гоњења Цркве · Свети цар Константин и крштење царства	· провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова; <u>Оцењивање</u> Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: · усмено испитивање; · писмено испитивање; · посматрање понашања ученика; <u>Оквирни број часова по темама</u> Увод – 1 Припрема света за долазак Сина Божијег – 5 Увод у Нови Завет – 5 Богочовек Исус Христос – 16 Црква Духа Светога – 7 Евалуација – 1+1

КОРЕЛАЦИЈА С ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА:

1. Српски језик и књижевност
2. Историја
3. Географија
4. Ликовна култура
5. Музичка култура
6. Грађанско васпитање

Наставни предмет: РУСКИ ЈЕЗИК

Разред: ШЕСТИ

Циљ наставе страног језика у основном образовању заснива се на потебама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика.
Циљ наставе страног језика у основном образовању јесте: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика. Током основног образовања ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који се учи, као и да настави да на вишем нивоу образовања и самостално учење истог или других страних језика.
Учење другог страног језика, ослањајући се на искуства и знања стечена учењем првог страног језика, поспешује стицање вишејезичке и вишекултурне компетенције и развијање свести о језичком богатству ужег и ширег окружења.
Општи стандарди
Кроз наставу страних језика ученик богати себе упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика. Поред тога, ученик уочава значај личног залагања у процесу учења страног језика.
Посебни стандарди
Разумевање говора
Ученик разуме једноставну усмену поруку исказану савременим језиком, не дужу од две до три минуте, и то на нивоу глобалног разумевања (основно обавештење из поруке), на нивоу селективног разумевања (проналажење тражене информације). Разумевање треба да се односи на различите врсте усмених порука (монолог, краћи разговор, кратка информација).
Разумевање писаног текста
Ученик чита са разумевањем краће писане и илустроване текстове у вези са познатим темама, садржајима и комуникативним функцијама.
Усмено изражавање
У оквиру програмом предвиђене језичке грађе, ученик треба да је у стању да искаже једноставну усмену поруку, исприча лични доживљај, садржај разговора или наративног текста, самостално или уз помоћ наставника.
Писмено изражавање
У оквиру програмом предвиђене језичке грађе, ученик пише поруке и кратке текстове.
Интеракција
Ученик остварује комуникацију и размењује са саговорницима кратке информације у вези са познатим темама, садржајима и комуникативним функцијама.
Знања о језику
Препознаје основне принципе граматичке и социолингвистичке компетенције.

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ
Разумевање говора

На крају 6. разреда ученик треба да:

1) разуме оне изразе које наставник употребљава током часа да би дао упутства за рад и друго;

2) разуме кратке дијалоге и монолошка излагања до осам реченица, које исказује природним темпом наставник, други ученици или их чује преко звучног материјала, а који садрже искључиво језичку грађу обрађену током петог и шестог разреда;
3) разуме једноставне песме и у вези са обрађеном тематиком;
4) разуме и реагује на одговарајући начин на кратке усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу.

Усмено изражавање и интеракција

На крају 6. разреда ученик треба да:

1) разговетно изговара гласове, посебно оне које наш језик не познаје, акцентује речи, поштује ритам и интонацију при спонтаном говору и читању;
2) ступи у дијалог и у оквиру шест-седам реплика, постављањем и одговарањем на питања, води разговор у оквирима комуникативних функција и лексике обрађених током петог и шестог разреда;
3) монолошки, без претходне припреме, али уз наставников подстицај, у десетак реченица представи себе или другога, уз помоћ питања саопшти садржај дијалога или наративног текста, или опише ситуацију, слику и лице, предмет, односно животињу;
4) интерпретира кратке, тематски прилагођене песме и рецитације.

Интеракција

Ученик треба да:

− реагује вербално или невербално на упутства и постављена питања у вези са конкретном ситуацијом,
− поставља једноставна питања и одговара на њих,
− изражава допадање или недопадање,
− учествује у заједничким активностима на часу (у пару, у групи, итд.),
− тражи разјашњења када нешто не разуме.

Разумевање писаног текста

У 6. разреду ученик треба да:

1) упозна и, када је у питању позната језичка грађа, савлада технике читања у себи и гласног читања;
2) даље упознаје основна правила графије и ортографије;
3) разуме упутства за израду вежбања у уџбенику и радним листовима;
4) разуме смисао краћих писаних порука и илустрованих текстова о познатим темама (око 70 речи);
5) издваја основне информације из краћег прилагођеног текста у вези са неком особом или догађајем (ко, шта, где, када...).

Писмено изражавање

У 6. разреду ученик треба да:

1) даље упознаје основна правила графије, ортографије и интерпункције у оквиру усмено стечених језичких знања;
2) допуњава и пише речи и кратке реченице на основу датог модела, слике или другог визуелног подстицаја;
3) пише пригодне честитке, поруке и електронска писма користећи модел;
4) пише своје личне податке и податке других особа (име, презиме и адресу);
5) одговори на једноставна питања (ко, шта, где) која се односе на обрађене теме, ситуације у разреду или њега лично;

6) прави спискове с различитим наменама (куповина, прослава рођендана, обавезе у току дана...).

Знања о језику

У 6. разреду ученик треба да:

1) препознаје шта је ново научио;
2) схвата значај познавања језика;
3) увиђа могућности позитивног трансфера знања и стратегија стечених учењем првог стреаног језика;
4) користи језик у складу са нивоом формалности комуникативне ситуације (нпр. форме учтивости);
5) разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичком активностима.

Наставни предмет: Руски језик
Разред: шести
Годишњи фонд часова: 72

Редни број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ПО НИВОИМА	Начин остваривања програма
	за обраду	за остале типове часа				
1	3	5	ZDRAVSTVUJ, {KOLA! ZDRAVSTVUJ, OSENX!	септембар 1,2,3,4,5,6,7,8	Лексика: – усвајање нове лексике на тему : школа, секција и јесен Комуникативне функције: изрази који се користе када се људи састају или растају: (Zdravstvujte, privet, do svidani], poka, spokojnoj no~i) изражавање извињења или захвалности: (Izvinite. Ni~ego;Bolx[oe spasibo. Ne za ~to.) Фонетика и правопис: Обележја сугласничког и самогласничког система руског језика: изговор гласова који се бележе словима `, [,~,\; писање самогласничких слова после сугласника k,g,h,`,[,~,\ ; изговор и бележење парних тврдих и меких, звучних и безвучних сугласника; изговор гласова у групама ~t, ~n; s~, z~; ts], txs]; stn, zdn, vstv. Начини бележења гласа j. Граматика: – обнављање и проширивање знања	Наставник даје упутства, поставља питања, даје објашњења, семантизује нове речи и изразе и пише их на табли, пева песму, подстиче активност ученика, организује време на часу. Ученици слушају, одговарају на питања, записују нове речи и изразе, раде вежбања, певају песму.

					о:именицама, придевима, заменицама и глаголима Активности: читање; аудирање и разумевање текстова и дијалога; постављање питања и давање одговора; конверзација; препричавање; рецитовање... Контролни задатак 8 час.	
2	3	6	^EMU U^AT V {KOLE	септембар 9 октобар 10,11,12,13,14,15,16,17	Лексика: – усвајање нове лексике на тему: летњи распуст, спорт и секције Обнављање номинатива. Комуникативне функције: изражавање слагања и неслагања (} soglasen. } ne soglasen. Tw prav. Tw ne prav. } to`e tak dumay. } tak ne dumay.) Фонетика: – понављање и проширивање фонетског градива: тврди и меки сугласници и њихово писање Граматика: промена именица мушког,средњег и женског рода у једнини и множини(тврда и мека промена). Активности: као и у теми првој Конатролни задатак 13 час и 17 час.	Наставник објашњава и даје упутства, поставља питања, чита дијалог, записује на табли нове речи и изразе и семантизује их, пише граматичке таблице, показује фотографије, подстиче активност ученика, организује време на часу Ученици слушају, одговарају на питања, читају дијалог по улогама, записују нове речи и изразе у свеске, пишу граматичке таблице
3	4	2	POZDRAVL}EM I @ELAEM	новембар 18,19,20,21,22,23	Лексика: усвајање нове лесике на тему: рођендан, поклони... Комуникативне функције: – честитања; добре жеље; позивање на прославу празника; прихватање или не прихватање позива (} prigla[ay teb] na denx ro`deni]. Spasibo za prigla[enie,] ob]zatelxno pridu) Фонетика и правопис: функција слова qи x и изговор речи које се пишу тим словима Грамаатика: промена придева по падежима у једнини и множини (тврда и мека промена);	Наставник објашњава и даје упутства, поставља питања, подстиче активност ученика, пише граматичке таблице, организује време на часу. Ученици изводе дијалоге, слушају, одговарају на питања, решавају граматичка вежбања, пишу граматичке таблице.

					глаголски вид; прошло време Активности као и у првој теми	
4	7	5	PRI{LA PORA ZIMW	новембар 24 децембар 25,26,27,28,29,30,31,32,33 јануар 34,35	Лексика: усвајање нове лексике на тему: куповина уочи зимских празника;одећа;оријентација у простору Комуникативне функције: обраћање продавцу приликом куповине различитих ствари(Budxte dobrw, poka`ite mne … Kakoj <to razmer? Mo`no primeritx?...) Граматика: обнављање акузатива и локатива; прилози за место и правац; обарада садашњег времена; промена глагола PITX, PETX I MWTX у сад. времену личне заменице Активности као и у првој теми Писмени задатак 28 час.	Наставник објашњава и даје упутства, семантизује нове речи и изразе, чита дијалог, поставља питања, подстиче активност ученика, организује време на часу. Ученици слушају, одговарају на питања, записују нове речи и изразе, читају дијалог, читају и певају песму.
5	6	6	ZAVZ}TWE TEATRALW	јануар 36 фебруар 37,38,39,40,41,42,43 март 44,45,46,47	Лексика: – усвајање нове лексике на тему: позориште и зима Комуникативне функције: изражавање шта се коме свиђа или не свиђа(Mne o~enx nravits]/ mne sovsem ne nravits] smotretx balet) изражавање времена на сату(Kotorwj sej~as ~as? Polovina [estogo) Граматика: обнављање генитива обнављање основних бројева усвајање редних бројева и њихова промена Активности као у првој теми. Контролни задатак 47 час.	Наставник објашњава и даје упутства, поставља питања, уводи и семантизује нове речи и изразе и записује их на табли, подстиче активност ученика, организује време на часу. Ученици слушају, одговарају на питања, записују нове речи и изразе, читају дијалог, читају и певају песму.
6	5	6	KONEC ZIMW! PRIHODITE NA BLINW!	Март 48,49,50,51,52 април 53,54,55,56,57,58	Лексика: усвајање лексике на тему: болест; обичаји прослављања верских празника Комуникативне функције: – изражавање честитања празника, рођендана, успеха итд; изрази који се користе за столом (S dnem ro`deni];	Наставник објашњава и даје упутства, чита текст, уводи, семантизује и пише на табли нове речи и изразе, подстиче активност ученика,

					Ugo\ajtesx; E[xte na zdorovxe) Граматика: обнављање инструментала; обрада и усвајање будућег времена Активности исте као у првој теми. Писмени задатак 58 час.	организује време на часу Ученици слушају, одговарају на питања, записују нове речи и изразе, читају текст
7	6	1	POBWVAJ V SANKT-PETERBURGE, NASMOTRISX NA KRASOTU!	април 60 мај 61,62,63,64,65	Лексика: обрада лексике на тему знаменитости града Комуникативне функције: изражавање позива да се нешто заједнички уради(Davajte pojdem v muyej); изражавање упозорења и забране(Ostoro`no! Ne [umetx!) Фонетика и правопис: – када се пише слово > и како се изговара одговарајући глас Граматика: обнављање датива; глаголи кретања; императив Активности исте као у првој теми	Наставник објашњава и даје упутства, семантизује нове речи и изразе, записује их на табли, поставља питања, подстиче активност ученика, организује време на часу. Ученици слушају, одговарају на питања, записују нове речи и изразе, читају текст.
8	3	4	DAJ LAPU, DRUG!	мај 66,67,68 јун 69,70,71,72	Лексика: усвајање нове лексике на тему кућни љубимац Комуникативне функције: – изражавање молбе за помоћ(Na pomo\x! Vw ne pomi`ete?) Граматика: обрада присвојних заменица употреба бројева уз именице Активности исте као у првој теми	Наставник објашњава и даје упутства, семантизује нове речи и изразе, записује их на табли, поставља питања, подстиче активност ученика, организује време на часу. Ученици слушају, одговарају на питања, записују нове речи и изразе, читају текст.

4.13. Програми слободних активности у шестом разреду

Наставни предмет: ЧУВАРИ ПРИРОДЕ

Годишњи фонд: 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ

Основни циљеви овог изборног предмета јесу да се код ученика:
развије пожељно понашање у складу са принципима одрживости, етичности и права будућих генерација на очувану животну средину, природу и биодиверзитет.
Задаци наставе предмета *Чувари природе* за шести разред су:
примењивање образовања за заштиту и одрживост животне средине
развијање вредности, ставова, вештина и понашања у складу са одрживим развојем
развијање способности да на основу стечених знања препознају и изаберу квалитетан и здрав стил живота
развијање здравог односа према себи и другима
умеће да се на основу стечених знања примењују и рационално користе природни ресурси
препознавање извора загађивања и уочавања последица
развијање способности за уочавање, формулисање, анализирање и решавање проблема везаних за животну средину
развијање радозналости, и личне иницијативе за активно учешће и одговорности према животној средини
подизање нивоа свести о личном ангажовању у заштити и очувању животне средине, природе и биодиверзитета.

Садржај програма *Чувари природе* је везан за животну средину и одрживи развој, који је подељен у пет поглавља:

компоненте животне средине (ваздух, вода, земљиште, биодиверзитет)
претње животној средини (урбанизација, бука, отпад, хемикалије)
људске активности и њихов утицај на животну средину (енергија, транспорт, индустрија, пољопривреда, шумарство и туризам)
глобални изазови (климатске промене, смањивање озонског омотача, киселе кише, пренасељеност и питања везана за мора и океане)
вредности (етика и вредности везане за потрошачке навике, људско здравље и животну средину, људска права и одговорност за будућност Земље, као и остали социјални аспекти).

Наставни програм Чувари природе за шести разред основне школе

Наставни предмет	Наставна тема	Обрада нове наставне јединице	Утврђивање, понављање градива	Систематизација градива	Остали типови часа	Годишњи фонд часова
Чувари природе	5	12	12	2	10	36

Чувари природе

6. разред

ПРЕГЛЕД БРОЈА ЧАСОВА ПО НАСТАВНИМ ТЕМАМА					
Ред. бр. теме	**Н А З И В Т Е М Е**	**Број часова**			
		Обрада нове наставне јединице	**Лабораторијске вежбе, практични рад, теренски рад**	**Понављање, утврђивање, провера знања, систематизација**	**Укупно**
I	ОДРЖИВОСТ, ЖИВОТНА СРЕДИНА И УТИЦАЈ ЧОВЕКА	2	1	1	4
II	ОДГОВАРАН ОДНОС ПРЕМА ОДРЖИВОСТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	3	4	4	11
III	ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ЗДРАВЉУ	2	2	2	6
IV	ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ЖИВОТИЊАМА	3	1	3	7
V	ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА РАЗНОВРСНОСТИ ЖИВОГ СВЕТА	2	2	4	8
	Прво полугодиште	**5**	**5**	**5**	**15**
	Друго полугодиште	**7**	**5**	**9**	**21**
	УКУПНО	**12**	**10**	**14**	**36**
	Заступљеност у %	**33**	**28**	**39**	**100**

ОПЕРАТИВНИ ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Наставна тема	**Редни број**	**Наставна јединица**	**Тип часа**
ОДРЖИВОСТ, ЖИВОТНА СРЕДИНА И УТИЦА ЧОВЕКА	1.	Узајамна повезаност живог света	Обрада
	2.	Утицај човека на одрживост животне средине	Обрада
	3.	Заштита и одрживост животне средине	Акција
	4.	Повезаност живог света и одрживост животне средине	Утврђивање
ОДГОВАРАН ОДНОС ПРЕМА ОДРЖИВОСТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	5.	Понашања која не нарушавају одрживост животне средине	Обрада
	6.	Глобалне промене у животној средини и њихове последице	Обрада
	7.	Одрживо понашање и глобалне промене	Утврђивање
	8.	Смањивање емисије штетних гасова	Мали пројекат
	9.	Заштита од буке	Обрада
	10.	Бука и мере заштите	Утврђивање
	11.	Комунална хигијена	Акција
	12.	Рециклажа	Акција

	13.	Одговоран однос према одрживости животне средине	Акција
	14.	Презентација пројекта или акција	Утврђивање
	15.	Систематизација градива	Систематизација
ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ЗДРАВЉУ	16.	Правила понашања која доприносе очувању здравља	Обрада
	17.	Потрошачка култура	Мали пројекат
	18.	Органска храна. Брза храна	Обрада
	19.	Однос органске хране према брзој храни	Утврђивање
	20.	Здравствена култура	Акција
	21.	Презентација пројеката или акција	Утврђивање
ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ЖИВОТИЊАМА	22.	Права животиња – опстанак који зависи од човека	Обрада
	23.	Животиње за друштво – кућни љубимци	Обрада
	24.	Права животиња, кућни љубимци и одговоран однос	Утврђивање
	25.	Угроженост домаћих животиња, огледних животиња и крзнашица	Обрада
	26.	Угроженост животиња и одговоран однос према, домаћим, огледним животињама и крзнашицама	Утврђивање
	27.	Брига о животињама	Акција
	28.	Презентација акције	Утврђивање
ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА РАЗНОВРСНОСТИ ЖИВОГ СВЕТА	29.	Заштићене биљке Србије	Обрада
	30.	Заштићене биљке Србије	Утврђивање
	31.	Заштићене животиње Србије	Обрада
	32.	Заштићене животиње Србије	Утврђивање
	33.	Посета резервату природе	Теренска вежба
	34.	Обележавање Дана планете и Светског дана животне средине	Акција
	35.	Презентација резултата теренске вежбе, пројеката, акција	Утврђивање
	36.	Систематизација градива	Систематизација

Наставни предмет : МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ

Циљ учења слободне наставне активности *Медијска писменост* је да подстакне развој медијске културе ученика и допринесе јачању способности разумевања, деконструкције и креирања медијских садржаја, које ће ученику помоћи за даљи когнитивни, емоционални и социјални развој у савременом медијацентричном окружењу.

Разред: пети или шести

Годишњи фонд часова: 36

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	**ИСХОДИ** **На крају програма ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМЕ и кључни појмови садржаја**
Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад са подацима Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву	– идентификује/процени комуникацијски процес у односу медији – публика (корисници); – разликује традиционалне и нове медије поредећи начине пласирања порука; – упореди основне особености различитих медија и изводи закључке о функцијама медија; – опише и анализира своје медијске навике; – разликује медијске садржаје од стварности, идентификујући их као конструкте стварности; – деконструише једноставније примере медијских порука; – одговорно креира једноставније медијске садржаје. – критички вреднује оглашавање у различитим медијским садржајима и препознаје профит као основни циљ; – наводи примере манипулације у медијским садржајима којима се подстичу куповина и потрошња, одређена осећања, вредности и ставови потрошача. – разликује функције и могућности мобилних дигиталних платформи;	**ПОЈАМ И ФУНКЦИЈЕ МЕДИЈА** И Медији и публика (корисници). Традиционални медији (штампа, радио, телевизија, филм) и нови медији (интернет). Улога и место медија у савременом друштву. Медијске навике (*Мој медијски дан*). **ДЕКОНСТРУКЦИЈА И КОНСТРУКЦИЈА МЕДИЈСКЕ ПОРУКЕ** Медијски садржаји као конструкти стварности. Деконструкција и конструкција медијских порука. **ОГЛАШАВАЊЕ** Комерцијални медијски садржаји у различитим медијима (рекламе, скривене поруке намењене пласирању одређених идеја, садржаја и животних стилова). Профит као циљ оглашавања.

	– идентификује недостатке и предности мобилног телефона као уређаја за комуницирање, информисање и забаву; – препознаје сврху и начин функционисања претраживача „на мрежи” и агрегатора садржаја; – вреднује и разврстава једноставније примере информација са интернета према изворима из којег потичу, делећи их на поуздане и непоуздане; – препознаје ризично понашање на друштвеним мрежама.	тицај медијских садржаја на осећања, вредности и понашање публике – куповину и потрошњу. **МЕДИЈСКИ САДРЖАЈИ НА МОБИЛНИМ ДИГИТАЛНИМ ПЛАТФОРМАМА И ПРЕТРАЖИВАЊЕ НА ИНТЕРНЕТУ** Комуникација у дигиталном окружењу. Поузданост и веродостојност информација на интернету. Претраживачи „на мрежи” и агрегатори садржаја. Вредновање и селекција доступних информација. Персонализована претрага на Гуглу. Анализа апликација на мобилном телефону. Зависност од мобилних телефона.

УПУТСТВО ЗА МЕТОДИЧКО-ДИДАКТИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм слободне наставне активности *Медијска писменост* доприноси остваривању општих исхода другог циклуса образовања и васпитања, као и развоју кључних и међупредметних компетенција. Ослонац за остваривање програма представљају опште упутство које се односи на све СНА, као и ово које изражава специфичности програма *Медијска писменост.*

ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм се ослања на компетенције развијене у првом циклусу образовања и васпитања, теме и активности изборног програма *Грађанско васпитање* у претходним разредима, као и на богато ваншколско искуство ученика и наставника са медијима.

Програм *Медијска писменост* обухвата четири тематске области. Услед уважавања методичког принципа поступности, наведене области обавезују утврђени редослед када је реч о прве две теме из програма (*Појам медија и њихове функције* и *Деконструкција и конструкција медијске поруке.),* а преостале две теме наставник може обрадити и другим редоследом, у складу са могућностима и интересовањима ученика, као и техничким могућностима и опремљеношћу дидактичким средствима.

Основни задатак наставника који остварује овај програм је да подстиче интересовање ученика за аналитички приступ медијским садржајима и развија одговорно понашање ученика приликом креирања и објављивања медијских порука путем друштвених мрежа и телефонских апликација.

ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Моћ медија стоји у чињеници да су медији данас креатори друштвене и индивидуалне стварности. Медији могу дати значај обичним људима и обичним догађајима, утицати на стварање друштвене историје. Место и улога медија у глобалној култури с почетка 21. века захтева нови приступ учењу, усклађен са великим медијским и технолошким променама. Нова епоха подразумева способност критичке перцепције моћних слика мултимедијалне културе, разумевање њиховог значења, као и развијену вештину комуникације и продуковања медијских порука. Културни контекст савремене епохе условио је појаву *медијске писмености*, уже области образовања о медијима и за медије, која има есенцијални значај за активно учешће у грађанском друштву у новом миленијуму.

Богато свакодневно искуство ученика са медијима, пре свега путем друштвених мрежа и апликација на мобилним телефонима, одличан су ресурс за њихово упознавање са темама и циљевима програма. У процесу остваривања наставе посебно се подстичу:

1) **интерактивност**, која се потврђује у договарању наставника и ученика о динамици и начинима реализације тема, иницијативи и активном учешћу ученика у активностима, предлагању илустративно-демонстративних дидактичких средстава, попут медијских садржаја које ученици свакодневно прате на интернету и сл.;

2) **рад у групама** као облик рада који подстиче развој компетенције за комуникацију и сарадњу, значајне за разумевање феномена медија;

3) **креативност**, која се развија кроз стваралачки однос према медијима и активности конструкције медијских порука, надовезане на активности деконструкције медијских садржаја и

4) **пројектна настава**, која омогућава синтезу истраживачког и стваралачког приступа медијима, јачање сарадње, иницијативе и предузетничких могућности ученика.

Уводне активности могу бити засноване на разговору о личним искуствима са медијима – праћењем, креирањем, објављивањем и дељењем својих медијских садржаја и садржаја које су креирали други. Поред упознавања ученика са основним темама предмета, циљ активности је и стицање увида у медијске навике ученика, интересовања, вредности, као и однос према медијима.

Питања за вођени разговор требало би да буду подстицајна за брзо и активно укључивање свих ученика у тему. Вођени разговор можете започети овако:

– Колико сте у овом тренутку удаљени од свог мобилног телефона?

– У којим ситуацијама не носите са собом мобилни?

– Који је ваш рекорд у раздвојености од телефона? Колико сати/дана је то трајало? Како сте се тада осећали? Шта вам је највише недостајало?

– Ко је од вас доживео да му привремено одузимање телефона буде казна коју су изрекли родитељи?

– Коме је од вас куповина новог мобилног телефона била награда или поклон за рођендан/одличан успех/пласман на такмичењу?

– Размислите које садржаје најрадије пратите на телефону. Шта пратите на Јутјубу? Које видео-игрице играте? Ко игра са вама?

– Које речи најчешће укуцавате у претрази на интернету?

– Колико вам интернет помаже у добијању информација?

– Како се информишете? Шта читате/гледате/слушате?

– Како се информишу ваше баке и деке? Како се информишу ваши родитељи? Хајде да укрстимо изворе и начине информисања! Нека се ваши родитељи и баке и деке информишу на начин на који ви радите, а ви на њихов омиљени начин информисања! Замислите један такав дан! Зашто вам је таква ситуација смешна? Како би изгледао живот ваших бака и дека да проводе једнак број сати дневно као ви, гледајући у дисплеј телефона? Шта би на тај начин пропустили? Шта ви пропуштате, а шта добијате проводећи толико времена уз медије? Размислите.

– Нека свако на листу папира напише три информације које му прво падну на памет, а које је данас сазнао путем радија, телевизије, новина или интернета! Зашто је тако тешко сетити се само три информације из медија? Колико сте их данас прочитали, чули, видели? Шта закључујемо – колико смо свакодневно у контакту са медијима?

– Као што нам је способност читања и писања слова (*алфанумеричка писменост*) омогућила да прочитамо све информације које сте навели, *медијска писменост* ће нам помоћи да све што смо прочитали, чули и видели, **у потпуности разумемо**. Да бисмо у томе успели, потребно је да развијемо неке посебне способности.

Разговор је једна од најстаријих и најснажнијих човекових потреба, која потиче из човекове жеље да комуницира и гради везе са другим људима. Вежбе замишљања део су стваралачког односа према настави и имају вишеструку улогу – осим што опуштају ученике и подстичу на излагање сопствених идеја и осећања, истовремено граде и поверење према наставнику и другим ученицима, као и позитиван однос према настави уопште. На крају вођеног разговора, наставник на приступачан начин представља ученицима теме којима ће се у оквиру програма бавити и активности које планира, најављујући ученицима могућност да и сами учествују у предлагању начина обраде, активности, задатака, као и дидактичких средстава.

ПОЈАМ И ФУНКЦИЈЕ МЕДИЈА

Кључни значај за развијање медијске писмености појединца имају базична знања о начинима функционисања медија. Од наставника се очекује да ученике подстакне на стицање основних знања о медијима, која ће бити полазиште за све будуће активности из медијске писмености. Због тога је важно усмерити наставне активности које прате ову тему ка следећим закључцима ученика:

– медијски садржаји се размењују путем медија, који се деле на традиционалне или старе (штампа, радио, телевизија, филм) и дигиталне (оне за које је потребан интернет);

– основне функције медија су да информишу јавност, образују и шире културне вредности, али и да је забаве;

– медији имају важну улогу у креирању ставова друштва о разним појавама и људима.

Активности могу да подразумевају колективну анализу медијских навика ученика и самовредновање, уписивањем у одговарајућу табелу свог избора медија и медијског садржаја, као и времена утрошеног уз медије у току једног дана. Активност има за циљ да ученицима помогне у стицању увида у сопствене медијске навике и утрошено време уз медије.

ДЕКОНСТРУКЦИЈА И КОНСТРУКЦИЈА МЕДИЈСКЕ ПОРУКЕ

Остваривањем наставних активности у оквиру ове теме, приступа се кључним питањима медијске писмености. Све наставне активности требало би да воде ка следећим закључцима ученика:

– медијски садржаји нису стварност, већ *конструкт стварности* – приказ стварности који је неко са одређеним циљем осмислио;

– тај приказ стварности може бити близак истини или далеко од ње;

– медијске садржаје не разумеју сви примаоци на исти начин;

– сви медијски садржаји имају циљну групу (публику) којој су намењени, што одређује њихова изражајна средства, облик, начин на који су упућени публици итд.;

– медијски садржаји се стално морају преиспитивати и проверавати.

За обраду теме одговарајућа активност је анализа новинског текста или другог медијског садржаја (ТВ или радио-емисије, садржаја са Јутјуба и сл.). Пожељно је да ученици индивидуално или групно одаберу одређени медијски садржај и припреме га за час. Вођени од стране наставника, ученици на примеру одабраног медијског садржаја одговарају на питања кључна за деконструкцију медијске поруке, у форми која је усклађена са њиховим когнитивним могућностима у том узрасту:

– Ко је осмислио и упутио овај медијски садржај публици? Ко је та особа/група људи?

– Која средства су употребљена да би се привукла моја пажња? Што сте у том медијском садржају одмах уочили?

– На који начин ће људи другачији од мене разумети исту медијску поруку? Како би је разумели моји родитељи, а како моји најстарији чланови шире породице?

– Зашто је та порука послата? Шта се њеним упућивањем постигло?

– Како су представљени догађаји, простор и људи? Шта је представљено као посебно лепо/ружно, а шта није поменуто, а могло је да буде? Какав начин живота се овом медијском поруком представља као бољи од других?

Методички је пожељно сваку критичку анализу и деконструкцију медијских садржаја заокружити активностима конструкције медијских порука. Такве активности обухватају групно или индивидуално креирање медијских садржаја на основу стеченог знања о деконструкцији медијских порука. Задаци за ученике као почетни корак подразумевају јасно дефинисање циља поруке и публике којој се обраћају.

ОГЛАШАВАЊЕ

Ову тему наставници могу да обраде на различите начине: разговором, планираним активностима, малим истраживачким задацима. Кључно је утврдити колико су ученици изложени рекламним порукама. Може се почети питањима:

– Где најчешће срећете рекламне поруке?

– Да ли у школи или на путу од куће до школе срећете поруке које нешто оглашавају?

– Да ли уочавате поруке на предметима у учионици (свеске, оловке, флашице воде, одећа, обућа...?

– На који начин рекламе привлаче пажњу?

Могуће је реализовати мали пројекат – анализа телевизијске рекламе. Ученике је могуће поделити на групе где ће једна установити који се производи најчешће рекламирају, друга колико информација заиста можемо добити гледајући рекламу, а трећа колико је у рекламама заступљена машта, а колико стварност.

Могуће је урадити и „домаћи задатак": На путу од куће до школе забележи рекламе које примећујеш и покушај да одговориш на питања:

– Где се реклама налази?

– Шта рекламира оглас?

– Да ли се у твојој породици користи тај производ?

– Да ли мислиш да ове рекламе имају некакав утицај на тебе?

– На који начин можеш да се супротставиш осећању ускраћености? (Шта из нематеријалног света може да замени потребу за рекламираним производом?)

Важно је да ученици схвате разлику између идеалне слике које реклама пружа (продаја идеје и фантазије) и стварног живота. Такође, могуће је разговарати са ученицима да ли постоји нешто нематеријално што ће надоместити осећање ускраћености ако неки производ немамо.

МЕДИЈСКИ САДРЖАЈИ НА МОБИЛНИМ ДИГИТАЛНИМ ПЛАТФОРМАМА И ПРЕТРАЖИВАЊЕ НА ИНТЕРНЕТУ

Ову тему наставници могу да обраде са ученицима кроз разговор и истраживачке задатке. Пожељно је да отвореним питањима подстакну дискусију о томе које мобилне дигиталне платформе ученици познају и како их користе. Ученици могу да говоре о томе зашто су им корисне и занимљиве – размена информација са вршњацима, договарање, дружење. Пожељно је да се развије разговор о томе да ли мобилне дигиталне платформе могу да буду од користи за процесе учења, да ли су им нешто значиле у периоду пандемије када се није ишло сваки дан у школу. Други део дискусије треба да иде у правцу уочавања негативних страна мобилних дигиталних платформи. Наставници могу да поставе питање колико времена проводе на платформама а колико у непосредном дружењу. Шта им причињава већу радост – када се друже и размењују поруке на платформама или када се виде и разговарају, играју се, баве се спортом или неком другом активности. Потребно је покренути и питања зависности од мобилних дигиталних платформи, тако да ученици најпре освесте тај појам, разумеју шта значи а онда промисле о свом коришћењу платформи, времену које ту проводе. Са ученицима треба разговарати и о томе да ли на платформама ступају у контакт само са вршњацима које познају или и са непознатим особама. Питати их да ли знају какви ризици постоје ако прихватају за пријатеље особе које иначе не познају, да ли знају шта су то лажни профили, скренути пажњу да никако не треба да пристају да размењују фотографије или да се налазе уживо са особама које су упознали на дигиталним платформама.

Ученици треба да усвоје став да нису све информације које добијају са интернета поуздане/веродостојне. Који год претраживач или агрегатор да изаберу, важно је да разумеју да претраживање појмова и прикупљање података у дигиталном окружењу мора да буде повезано са разграничењем објективних и проверених чињеница од нетачних информација, личних ставова, предрасуда и дезинформација. На понуђене резултате у претрагама могу утицати различити утицаји као и алгоритми који се ослањају на понашање корисника уређаја у дигиталном окружењу. Уводна вежба стога може бити одређени појам који ће наставник изабрати, а ученици „претражити" на својим уређајима (компјутерима или телефонима). Уколико су у прилици да упореде резултате, увидеће да су добили различите изворе.

Питања могу бити:

1. Које претраживаче или агрегаторе садржаја користите најчешће и због чега?

2. До којих врста информација долазите?

3. Да ли је увек могуће наћи аутора садржаја и информација?

4. Да ли и како проверавате информације до којих сте дошли путем онлајн претраживача?

Пример за задатак:

Наставник дели ученике у групе од три до пет чланова. Свака група користи други претраживач (Гугл, Јаху, Бинг) и на различитом уређају – школском рачунару, свом мобилном телефону, лаптопу... Свима се задају исти појмове за претраживање. На следећем часу свака група представља првих десет резултата претраге.

1. Који резултати су увек наведени први? Како су означени, да ли је јасно назначено да су у питању спонзорисани, плаћени резултати?

2. Да ли се тим резултатима верује мање или више од осталих који нису спонзорисани?

Суштина је да ученици разумеју да претраживачи могу фаворизовати одређене садржаје (плаћене у односу на бесплатне; пожељније од мање пожељних, а да се примењују и алгоритми који откривају лично понашање у дигиталном окружењу). Стога је важно да се добијене информације провере у веродостојним изворима (уџбеницима, енциклопедијама, речницима...).

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, документују итд. Постигнућа ученика се, дакле, прате и вреднују формативно: током целог процеса.

Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са *Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.* Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење.

Наставни предмет: ХОР И ОРКЕСТАР

Разред: ШЕСТИ

Циљ и задаци:

Ученици треба да:

- певају по слуху и из нотног текста песме наших и других народа (народне, уметничке, дечје, староградске);
- упознају основне појмове из музичке писмености;
- упознају музичке дела уз основне информације о делу и композитору;
- развијају стваралачке способности.

Наставни предмет: Хор и оркестар
Разред: шести
Годишњи фонд часова: 36

Редни број теме	Број часова обраде	Број осталих типова часа	Наставна тема	садржај	Активности ученика	Активности наставника
1.	5	4	ИЗВОЂЕ-ЊЕ МУЗИКЕ	-певање песама по слободном избору-групе певача, солисти, хор; -свирање на доступним инструменти-ма-групе, солисти; -основе музичке писмености; -припреме за такмичења и концерте.	-рад у мањим групама: *групе певача; *групе солиста; *групе љубитеља музике различитих жанрова; *хорско певање; *групе младих композитора; *групе за модерни плес; *групе за рад на рачунару; *групе за музичке радионице; *групе водитеља	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.

					*припреме за такмичења и годишњи концерт.;	
2.	5	0	СЛУША-ЊЕ МУЗИКЕ	-слушање вокално-инструменталних и кратких инструменталних композиција -дела домаћих и страних композитора; -препознавање различитих тонских боја (гласови, инструменти), темпо, динамика.	-групе ученика који воле да слушају разне жанрове, формиране у клуб љубитеља музике, врше одабир музике за слушање, затим је јавно представљају присутнима, након тога следи дискусија.	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
3.	2	2	СТВАРА-ЊЕ МУЗИКЕ	-креирање пратње за композиције одабране за извођење; -креирање покрета уз музику - модерни плес; -импровизаци-ја мелодије на понуђени текст; -импровизаци-ја музике на музичким инструментима-слободан избор.	-групе на креативан начин испољавају своја интересовања и таленте за музичко стваралаштво. Начини деловања: модерни плес, компоновање, креирање пратње, импровизација.	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
4.	3	0	ЕТНОМУ-ЗИКОЛО-ГИЈА	-сакупљање старих народних песама, њихоа обрада и и извођење;	- групе које имају интересовање за ову област имају следеће активности: сакупљање старих народних песама, њихова обрада и на крају извођење а Capella, уз пратњу једног или неколико музичких инструмената.	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
5.	4	0	РАД НА РАЧУНА-РУ	-презентације; -припремање матрица за хорско, групно и солистичко музицирање; -креирање и припремање пкаката за концерте; -остале активности по избору ученика.	-групе имају следеће активности: припремање матрица за извођење, припремање плаката за концерте, припремање презентација и остале активности по избору ученика.	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
6.	4	0	МУЗИЧКА РАДИО-НИЦА	-активности по избору ученика - група које их реализују.	-ученици бирају своје активности у музичкој радионици по слободном избору.	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја;

						-омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
7.	1	2	ВОДИ-ТЕЉИ ПРОГРА-МА	-припреме водитеља концерта ученика изборног предмета хор и оркестар за сценски наступ.	- уз помоћ наставнице, припремају текст обраћања публици на концерту; -припремање за сценски наступ.	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
8.	3	1	СЛОБОД-НЕ МУЗИЧК Е АКТИВ-НОСТИ	-ученици осмишљавају и креирају музичке активности по својој жељи и таленту за одређене области.	-ученици бирају своје активности у музичкој радионици по слободном избору.	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.

4.14. Програми обавезних наставних предмета у седмом разреду

Наставни предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Разред: Седми

Недељни број часова: 4

Годишњи број часова: 144

Циљ: Циљеви учења Српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и

књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ
-користи књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима и повезује их са новим делима које чита; -истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи; -чита са разумевањем различите врсте текстова и коментарише их у складу са узрастом; -разликује народну од ауторске књижевности и одлике књижевних родова и основних књижевних врста; -разликује основне одлике стиха и строфе – укрштену, обгрљену и парну риму;слободни и везани стих; рефрен; -тумачи мотиве (према њиховом садејству или контрастивности) и песничке слике у одабраном лирском тексту; -локализује књижевна дела из обавезног школског програма; -разликује етапе драмске радње; -разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта;	**КЊИЖЕВНОСТ (54)**	**ЛЕКТИРА** **Лирика** 1.Јован Дучић: „Подне“ 2.Милан Ракић: „Божур“ 3.Владислав Петковић Дис: „Међу својима“ 4.Милутин Бојић: „Плава гробница“ 5.Десанка Максимовић: „Крвава бајка“ 6.Стеван Раичковић: „После кише“ 7.Јован Јовановић Змај: „Јутутунска јухахаха“ 8. Рабиндранат Тагоре: „Папирни бродови“ 9.Вислава Шимборска: „Облаци“ **Епика** 1.Народна бајка (једна по избору): „Међедовић“/ „Чудотворни прстен“/„Златоруни ован“ 2.Стефан Митров Љубиша: „Кањош Мацедоновић“ (одломак) 3.Радоје Домановић: „Воћа“(одломак) 4.Петар Кочић: „Кроз мећаву“ 5.Иво Андрић: „Јелена, жена које нема“ (одломак) 6.Данило Киш: „Прича о печуркама“ /„Еолска харфа“

-разликује облике казивања (форме приповедања); -идентификује језичко-стилска изражајна средства и разуме њихову функцију; -анализира идејни слој књижевног дела служећи се аргументима из текста; -уочи разлике у карактеризацији ликова према особинама: физичким, говорним, психолошким, друштвеним и етичким; -разликује хумористички од ироничног и сатиричног тона књижевног дела; -критички промишља о смислу књижевног текста и аргументовано образложи свој став; -доведе у везу значење пословица и изрека са идејним слојем текста; -препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину; -размотри аспекте родне равноправности у вези са ликовима књижевноуметничких текстова; -препоручи књижевно дело уз кратко образложење; -упореди књижевно и филмско дело настало по истом предлошку, позоришну представу и драмски текст.		7.Алфонс Доде: „Последњи час“ /Владимир Набаков: „Лош дан“ 8.„Дневник Ане Франк“ (одломак) 9.Ефраим Кишон: „Код куће је најгоре“ (једна прича по избору) 10.„Афоризми“ (Душан Радовић и други) **Драма** 1.Бранислав Нушић: „Валст“ (одломак) 2.Вида Огњеновић: „Кањош Мацедоновић“ (одломак о сусрету Кањоша и Фурлана) **НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ** **Обавезна дела** 1.Михајло Пупин: „Са пашњака до научењака“ (одломак) 2.Јелена Димитријевић:„Седам мора и три океана“ (одломак)/Милош Црњански: „Наша небеса“ („Крф, плава гробница“-одломак) **Једно дело по избору** 1.Јован Цвијић: „Охридско језеро“ (одломак) / Пеђа Милосављевић: „Потера за пејзажима“ 2.Светлана Велмар Јанковић: „Српски Београд деспота Стефана (Капија Балкана)“

		3.Уметнички и научнопопуларни текстови о природним лепотама и културноисторијским споменицима завичаја 4.Избор из енциклопедија и часописа за децу **ДОМАЋА ЛЕКТИРА** 1.Епске народне песме покосовског тематског круга („Смрт војводе Пријезде“, „Диоба Јакшића“, и једна песма по избору) 2.Епске народне песме о хајдуцима и ускоцима („Мали Радојица“, „Стари Вујадин“, „Старина Новак и кнез Богосав“, „Ропство Јанковић Стојана“) 3. „Свети Сава у књижевности“: -одломак из „Житија Светог Симеона“ (о опроштају оца од сина); -избор из народних прича и предања (на пример: „Свети Сава и ђаво“, Легенде о Светом Сави); -избор из ауторске поезије о Светом сави (на пример Матија Бећковић: „ Прича о Светом Сави“); 4.Мирослав Антић:„ Плави чуперак“ и „Шашава књига“ (избор) 5.Антоан де Сент Егзипери: „Мали Принц“; Момо Капор: „Мали принц“ 6.Јоавн Стерија Поповић: „Покондирена тиква“ 7.Душан Ковачевић: „Свемирски змај“ 8.Дејан Алексић: „Ципела на крају света“/Игор Коларов: „Дванаесто море“ **ДОПУНСКИ ИЗБОР ЛЕКТИРЕ** (бирати до 3 дела)

		1.Милорад Павић: „Руски хрт“ (одломак) 2.Тургењев: „Шума и степа“ 3.Антон Павлович Чехов: „Чиновникова смрт“ 4.Јанко Веселиновић: „Хајдук Станко“ (одломак из првог дела романа) 5.Гордана Малетић: „Катарке Београда“ (прича „Зебња“ и друге) 6.Урош Петровић: „Загонетне приче“ 7.Александар Манић: „У свитање света“ 8.Јасминка Петровић: „Лето када сам научила да летим“ 9.Градимир Стојковић: „Хјдук у Београду“ 10.Корнелија Функе: „Срце од мастила“ 11.Душица Лукић: „ Земља је у квару“ (избор) 12.Гордана Брајовић: из збирке песама „Индија“, „Индија“ („Пролази слон пун мириса“, „Пролази слон пун Хималаја“) 13.Душан Поп Ђурђев: „Лет лионског Икара“ **КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ** Опкорачење. Рефрен.Цезура. Везани и слободни стих. Ауторске лирске песме:рефлексивна и сатирична. Језичко-стилска изражајна средства: метафора, алегорија, градација, словенска антитеза, фигуре понављања (асонанца и алитерација). Функција мотива у композицији лирске песме. Песма у прози. Фабула и сиже. Статички и динамички мотиви. Композиција. Епизода .

		Идејни слој књижевног текста. Хумор, иронија и сатира. Врсте карактеризације књижевног лика. Унутрашњи монолог. Хронолошко и ретроспективно приповедање. Дневник. Путопис.Аутобиографија.Легендарна прича.Предања о постанку бића, места и ствари. Афоризам. Пословице, изреке; питалице; загонетке. Драмска радња; етапе драмске радње; увод, заплет, врхунац, перипетија, расплет. Драмска ситуација. Драма у ужем смислу.
-разликује глаголске начине и неличне глаголске облике и употреби их у складу са нормом; -одреди врсте непромењљивих речи у типичним случајевима; -уочи делове именичке синтагме; -разликује граматички и логички субјекат; -разликује сложени глаголски предикат од зависне реченице са везником да; -препозна врсте напоредних односа међу реченичним члановима и независним реченицама; -идентификује врсте зависних реченица; - искаже реченични члан речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом; -примени основна правила конгруенције у реченици;	**ЈЕЗИК (52)** ***Граматика***	Грађење и основна значења глаголских облика: футур 2. , императив, потенцијал; трпни глаголски придев, глаголски прилог садашњи и глаголски прилог прошли. Подела глаголских облика на просте и сложене и на личне (времена и начини) и неличне. Непромењљиве врсте речи: везници, речце, узвици. Појам синтагме (главни члан и зависни чланови); врсте синтагми: именичке, придевске, прилошке и глаголске. Атрибут у оквиру синтагме. Логички субјекат. Сложен глаголски предикат. Напоредни односи међу реченичним члановима – саставни, раставни и супротни. Појам комуникативне и предикатске реченице. Независне предикатске реченице – напоредни односи међу независним реченицама (саставни, раставни, супротни). Зависне предикатске реченице (изричне, односне, месне, временске, узрочне, условне, допусне, намерне, последичне и поредбене). Реченични чланови исказани речју, предлошко-падежном конструкцијом, и реченицом.

		Конгруенција – основни појмови.
-доследно примени правописну норму;	***Правопис***	Правописна решења у вези са обрађеним глаголским облицима. Интерпункција у вези са зависним реченицама (запета, тачка и запета). Писање скраћеница, правописних знакова.
-разликује дугосилазни и дугоузлазни акценат;	***Ортоепија***	Дугоузлазни и дугосилазни акценат.
-говори на задату тему поштујући књижевнојезичку норму; -разликује књижевноуметнички од публицистичког функционалног стила; -састави кохерентан писани текст у складу са задатом темом наративног и дескриптивног типа; -напише једноставнији аргументовани текст позивајући се на чињенице; -користи технички и сугестивни опис у изражавању; -препозна цитат и фусноте и разуме њихову улогу; -пронађе потребне информације у нелинеарном тексту; -напише електронску (имејл, СМС) поруку поштујући нормативна правила; -примени различите стратегије читања (информативно, доживљајно, истраживачко и др.); -састави текст репортажног типа (искуствени или фикционални); -правилно употреби фразеологизме и устаљене	**ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА** **(38)**	Књижевни и остали типови текстова у функцији унапређивања језичке културе. Књижевноуметнички и публицистички текстови. Усмени и писмени састави према унапред задатим смерницама (ограничен број речи; задата лексика; одређени граматички модели и сл.). Текст заснован на аргументима. Технички и сугестивни опис. Репортажа. Цитати и фусноте из различитих књижевних и неуметничких текстова. Текстови: табеле, легенде, графикони, мапе ума и друго. Говорне вежбе: интерпретативно-уметничке (изражајно читање, рецитовање); вежба аргументовања (дебатни разговор). Правописне вежбе: диктат, исправљање правописних грешака у тексту; запета у зависносложеним реченицама; глаголски облици; електронске поруке. Језичке вежбе: допуњавање текста различитим облицима променљивих речи; допуњавање текста непроменљивим речима; обележавање комуникативне реченице у тексту; исказивање реченичног члана на више начина (реч, синтагма, предлошко-падежна конструкција,

изразе који се јављају у литерарним и медијским текстовима намењеним младима.		реченица); фразеологизми (разумевање и употреба) и друге. Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу. Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту.

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА (по областима)
Књижевност	Програм књижевности се реализује обрадом текстова из лектире која је разврстана на обавезни, допунски и изборни део. При обради текста примењиваће се јединство аналитичких и синтетичких поступака и гледишта са циљем да се ученици оспособе за самосталан исказ, истраживачку делатност и заузимање критичких ставова. Исходи ове области су засновани на читању тако да је оно главна активност. У седмом разреду негује се истраживачко читање и оспособљавају се ученици да искажу свој доживљај уметничког дела.
Граматика	Програм граматике се реализује поступно, где се језик ученицима представи и тумачи као систем. Ниједна језичка појава се не изучава изоловано, већ се повезује са обрађеним текстовима из књижевности, али и са непосредном говорном праксом. На тај начин се настава граматике приближава животним потребама у којима се примењени језик појављује као свестрано мотивисана људска активност. Садржај вежбања граматике се одређује на основу континуираног праћења језичког испољавања ученика. Тако ће настава граматике бити у функцији оспособљавања ученика за правилно комуницирање савременим српским језиком.
Правопис	Правописна правила се усвајају путем систематских вежбања. У оквиру правописних вежби повремено ће се проверавати графија. Ученици ће се подстицати да уочавају и исправљају правописне грешке у СМС комуникацији, као и у различитим типовима комуникације путем интернета. На овим часовима ће се користити штампано издање Правописа, а ученици ће се упућивати на служење и електронским издањем.
Ортоепија	Ортоепске вежбе су изузетно битне за правилан изговор, али се оне неће реализовати као посебне наставне јединице, већ уз одговарајуће теме из граматике и књижевности. Уз коришћење аудио снимака, ученике треба навикавати да препознају, репродукују и усвоје правилно акцентован говор. Као ортоепска вежба спроводиће се и говорење напамет научених одломака у стиху и прози уз помоћ аудитивних наставних средстава.
Језичка култура	Ова наставна област реализује се кроз повезивање с обрадом књижевних текстова као репрезентативних образаца изражавања, а такође и са наставом граматике и правописа. Језичка култура се негује спровођењем лексичко-семантичких и стилских вежби које ће богатити и развијати способност и вештину изражавања. Сва вежбања изводе се на тексту или у току говорних вежби. Када су у питању домаћи и школски писмени задаци, ученици ће користити и латинично писмо.

ИСХОДИ ВОДЕ КА СЛЕДЕЋИМ СТАНДАРДИМА:

ОБЛАСТ / ТЕМА	СТАНДАРДИ
КЊИЖЕВНОСТ	**Основни ниво:** СЈ.1.4.1.повезује наслове прочитаних књижевних дела (предвиђених програмима од 5. до 8. разреда) са именима аутора тих дела СЈ.1.4.2.разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) СЈ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епику и драму СЈ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац) СЈ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књ ижевноуметничком тексту: нарација, дескрип ција, дијалог и монолог СЈ.1.4.6.препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу СЈ.1.4.7. време и место радње, лик... СЈ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књи-жевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе СЈ.1.4.9.способан је за естетски доживљај уметничких дела **Средњи ниво:** СЈ.2.4.1.повезује дело из обавезне лектире са временом у којем је настало и са временом које се узима за оквир приповедања СЈ.2.4.2.повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књ ижев ноуметничког дела на основу одломака, ликова, карактеристичних ситуација СЈ.2.4.3.разлику је лирско-епске врсте (баладу, поему) СЈ.2.4.4. разликује књи жевнонаучне врсте: биографију, аутобиографију, дневник и путопис и научно-популарне текстове СЈ.2.4.5.препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуме тничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст) СЈ.2.4.6.одређује мотиве , идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност СЈ.2.4.7.разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање,описивање, монолог/унутраш њи монолог, дијалог СЈ.2.4.8.уочава разлику између препричавања и анализе дела СЈ.2.4.9. уме да води дневник о прочитаним књигама **Напредни ниво:** СЈ.3.4.1.наводи наслов дела, аутора, род и врсту на основу одломака, ликова, карактеристичних тема и мотива СЈ.3.4.2.издва ја основне одлике књижевних родова и врста у конкретном тексту СЈ.3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу СЈ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту

	СЈ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе СЈ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело СЈ.3.4.7.изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже СЈ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави.
ЈЕЗИК **(граматика, правопис, ортоепија)**	**Основни ниво:** СЈ.1.2.1.зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) СЈ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу СЈ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) СЈ.1.2.4.уме да преприча текст СЈ.1.2.5. свој језик прилагођава медијуму изражавања (говору, односно писању), теми, прилици и сл.; препознаје и употребљава одговарајуће језичке варијетете (формални или неформални) СЈ.1.2.6. влада основним жанровима писане комуникације: саставља писмо; попуњава различите обрасце и формуларе с којима се сусреће у школи и свакодневном животу СЈ.1.2.7.зна да се служи Правописом (школским издањем) СЈ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима СЈ.1.2.9.има изграђену језичку толеранцију и негативан став према језику дискриминације и говору мржње СЈ.1.3.1.зна особине и врсте гласова; дели реч на слогове у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама СЈ.1.3.2.уочава разлику између књижевне и некњижевне акцентуације СЈ.1.3.3. одређује место реченичног акцента у једноставним примерима СЈ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи СЈ.1.3.5.разликује просте речи од твореница; препознаје корен речи; гради реч према задатом значењу на основу постојећих творбених модела СЈ.1.3.6.препознаје синтаксичке јединице (реч, синтагму, предикатску реченицу и комуникативну реченицу) СЈ.1.3.7.разликује основне врсте независних речен ица (обавештајне, упитне, заповедне) СЈ.1.3.8.одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним (школским) примерима СЈ.1.3.9.правилно употребљава падеже у реченици и синтагми СЈ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта) СЈ.1.3.11. препознаје бирократски језик као непожељан начин изражавања СЈ.1.3.12.познаје основне лексичке појаве: једнозначност и вишезначност речи; основне лексичке односе: синонимију, антонимију, хомонимију; метафору као лексички механизам

	СЈ.1.3.13.препознаје различита значења вишезначних речи које се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.) СЈ.1.3.14. зна значења речи и фразеологизама који се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.), као и оних који се често јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.) СЈ.1.3.15.одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (једноставнислучајеви) СЈ.1.3.16.служи се речницима, приручницима и енциклопедијама СЈ.1.3.17. разликује појмове књижевног и народног језика; зна основне податке о развоју књижевног језика код Срба (од почетака до данас) СЈ.1.3.18. зна основне податке о пореклу и дијалекатској разуђености српског језика СЈ.1.3.19. зна основне податке о језицима националних мањина СЈ.1.3.20. има позитиван став према дијалект има (свом и туђем) СЈ.1.3.21. разуме важност књижевног језика за живот заједнице и за лични развој **Средњи ниво:** СЈ.2.2.1.саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је целовит и кохерентан СЈ.2.2.2.саставља вест, реферат и извештај СЈ.2.2.3. пише резиме краћег и/или једноставнијег текста СЈ.2.2.4. зна основне особине говорног и писаног језика СЈ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева СЈ.2.3.1.одређује место акцента у речи; зна основна правила акценатске норме СЈ.2.3.2. препознаје гласовне промене СЈ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи СЈ.2.3.4.познаје основне начине грађења речи (извођење, слагање, комбинована творба, претварање) СЈ.2.3.5.препознаје подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица) СЈ.2.3.6.одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима СЈ.2.3.7. препознаје главна значења падежа у синтагми и реченици СЈ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика СЈ.2.3.9.познаје метонимију као лексички механизам СЈ.2.3.10.зна значења речи и фразеологизама који се јављају у школс ким текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.), као и литерарним и медијским текстовима намењеним младима, и правилно их употребљава СЈ.2.3.11.одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (сложенији примери) **Напредни ниво:** СЈ.3.2.1.организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста СЈ.3.2.2.саставља аргументативни текст СЈ.3.2.3. пише приказ (књиге, филма, позоришне представе и сл.), репортажу и расправу СЈ.3.2.4.пише резиме дужег и /или сложенијег текста СЈ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму

	СЈ.3.3.1.дели реч на слогове у сложенијим случајевима СЈ.3.3.2. познаје гласовне промене (уме да их препозна, објасни и именује) СЈ.3.3.3. зна и у свом говору примењује акценатску норму СЈ.3.3.4.познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама СЈ.3.3.5.познаје и именује подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица) СЈ.3.3.6.познаје главна значења падежа и главна значења глаголских облика (уме да их објасни и зна терминологију у вези с њима) СЈ.3.3.7.уме да одреди значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава, контекста у коме су употребљени, или на основу њиховог порекла СЈ.3.3.8.зна значења речи и фразеологизама у научнопопуларним текстовима, намењеним младима, и правилно их употребљава
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	**Основни ниво:** СЈ.1.1.1. разуме текст (ћирилични и латинични) који чита наглас и у себи СЈ.1.1.2. разликује уметнички и неуметнички текст; уме да одреди сврху текста: експозиција (излагање), дескрипција (описивање), нарација (приповедање), аргументација, пропаганда СЈ.1.1.3. препознаје различите функционалне стилове на једноставним примерима СЈ.1.1.4. разликује основне делове текста и књиге (наслов, наднаслов, поднаслов, основни текст, поглавље, пасус, фуснота, садржај, предговор, поговор); препознаје цитат; служи се садржајем да би пронашао одређени део текста СЈ.1.1.5.проналази и издваја основне информације из текста према датим критеријумима СЈ.1.1.6.разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног СЈ.1.1.7. повезује информације и идеје изнете у тексту, уочава јасно исказа не односе (временски след, средство – циљ, узрок – последица и сл.) и изводи закључак заснован на једноставнијем тексту СЈ.1.1.8.чита једноставне нелинеарне елементе текста: легенде, табеле, дијаграме и графиконе **Средњи ниво:** СЈ.2.1.1.чита текст користећи различите стратегије читања: „летимично читање“ (ради брзог налажења одређених и нформација); читање „с оловком у руци“ (ради учења, ради и извршавања различитих задатака, ради решавања проблема); читање рад и уживања СЈ.2.1.2.познаје врсте неуметничких текстова (излагање, технички опис, техничко приповедање, расправа, реклама) СЈ.2.1.3.препознаје и издваја језичка средства карактеристична за различите функционалне стилове СЈ.2.1.4.разликује све делове текста и књиге, укључујући индекс, појмовник и библиографију и уме њима да се користи СЈ.2.1.5.проналази, издваја и упоређује и нформације из два краћа текста или више њих (према датим критеријумима) СЈ.2.1.6.разликује чињеницу од коментара, објективност од пристрасности и пропаганде на једноставним примерима СЈ.2.1.7. препознаје став аутора неуметничког текста и разликује га од другачијих ставова изнетих у тексту

	Напредни ниво:СЈ.3.1.1.проналази, издва ја и упоређује информације из два дужа текста сложеније структуре или више њих (према датим критеријумима) СЈ.3.1.2. издваја кључне речи и резимира текст СЈ.3.1.3. издваја из текста аргументе у прилог некој тези (ставу) или аргументе против ње; изводи закључке засноване на сложенијем тексту СЈ.3.1.4. чита и тумачи сложеније нелинеарне елементе текста: вишеструке легенде, табеле, дијаграме и графиконе.

Опште предметне компетенције:

Компетенција за учење:

- Има позитиван и одговоран однос према учењу.
- Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.
- Користи различите изворе информација и има критички однос према њима.
- Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

Одговорно учешће у демократском друштву:

- Има позитиван став према поштовању људских права и слобода.
- Зна дечја и основна људска права и одговорности, уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани.
- Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.
- Примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине.
- Негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.
- Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације по било ком основу (нпр. верском, националном, родном, узрасном, етничком...); акције против болести зависности, злостављања животиња итд.).

Естетичка компетенција:

- Показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара.
- Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања.
- Употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама уметничких грана које постоје у основном образовању.

Комуникација:

- Познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, невербалну, телефоном, преко интернета итд.).
- Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене.
- Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.

- Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- Користи на одговарајући и креативан начин језик и стил који је специфичан за различите дисциплине; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.
- Уме да саслуша излагање саговорника до краја и без упадица.

Одговоран однос према околини:

- Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе.
- Активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Одговоран однос према здрављу:

- Бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора. Разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.

Предузимљивост и оријентација ка предузетништву:

- Препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију;
- Спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге;
- Мотивисан је и зна да истакне своје добре особине које су важне за обављање школских и радних задатака и користи ЦВ и мотивационо писмо да опише своје компетенције, жеље и очекивања.
- Зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.

Рад с подацима и информацијама:

- Зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења.
- Користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника.
- Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области.

Решавање проблема:

- Препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства.
- Планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опреме коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати).
- Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством.
- Самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења.
- Формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним.
- Проверава примењивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.

Сарадња:

- активно и конструктивно учествује у раду групе или пара,
- поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи
- или пару,
- доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе,
- одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених,
- критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.

Дигитална компетенција:

- Уме да претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ.
- Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства.
- Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.
- Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.
- Препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу ИКТ.

Специфичне предметне компетенције

Језик:

Основни ниво:

Разуме шта је језик, поштује свој језик и поштује друге језике. Разликује појмове књижевног и народног језика.

Примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовима, облицима речи и реченицама. Разуме значење речи из уџбеника, лектире и свакодневне комуникације и уме правилно да их употреби у одговарајућем облику и контексту. Говори јасно и саговорника слуша пажљиво, уз уважавање. Саставља једноставан говорени или писани текст о доживљају књижевног дела, као и о теме из свакодневног живота и света маште. Користи оба писма, дајући предност ћирилици. Влада основним жанровима писане комуникације потребним за учешће у друштвеном животу. Примењује правописну норму у једноставним примерима и уме да се служи школским издањем Правописа**.**

Средњи ниво:

Употребљава фонд речи у складу са основним нивоом образовања. Примењује правописна правила у сложенијим примерима и уме да се служи речницима, приручницима и енциклопедијама. Јасно формулише своје мишљење. Саставља логичан и структуриран сложенији говорени или писани текст, тумачећи основне идејне и формалне елементе једноставнијег књижевног и неуметничког текста.

Напредни ниво:

Има богат речник и доживљава језик као низ могућности које му служе у изражавању. Говори о одабраним темама из језика, књижевности и културе које су предвиђене градивом, примењујући основне говорничке вештине. Саставља једноставнији аргументативни текст. Доследно примењује правописну норму из сваке правописне области предвиђене обавезним школским програмом.

Књижевност:

Основни ниво:

Разговетно и течно чита. У различите сврхе чита, разуме и парафразира краћи једноставнији књижевни и неуметнички текст из обавезног школског програма. Уме укратко да опише свој доживљај књижевног дела и издвоји тражене информације у неуметничком тексту. Познаје ауторе књижевних дела предвиђених

програмом. Прави разлику између усмене и ауторске књижевности.

Средњи ниво:

Тумачи и критички промишља дужи једноставнији књижевни и неуметнички текст из обавезног школског програма. Истраживачки тумачи кључне чиниоце структуре књижевног дела, као и његове тематске, идејне, стилске, језичке и композиционе особине. Познаје основне књижевне термине и адекватно их примењује у тумачењу књижевних дела.

Напредни ниво:

Доживљајно, истраживачки и критички чита, тумачи и вреднује књижевне и неуметничке текстове средње сложености из школског програма. Користи више гледишта у тумачењу књижевног дела. Пореди истакнуте тематске, композиционе и стилске одлике анализираног књижевног дела са другим делима.

Кључни појмови : Реченице, синтагме, променљиве врсте речи, непроменљиве врсте речи, инверзија-писање, знакови интерпункције, писмене вежбе и домаћи задаци, провере знања, говорне вежбе, изражајно казивање стихова, јачање вербалног самопоуздања, лирика, епика,драма

Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма:

Граматика:

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, паноа,

Увођење ученика у главне појмове граматике, српског језика прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима

Самоевалуација и евалуација

Правопис:

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: текстова, табела
Самоевалуација и евалуација
Кроз практичне примере ученици показују могућност да самостално користе правописне знаке
-Дата правописна правила ученици примењују у говорној култури
Корелација: страни језици, информатика

Писмено изражавање:

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Ученици развијају своју писменост
-Ученици подстичу своју стваралачку моћ и развијају кретивност
-Одговарањем на различите теме ученици негују врлине и позитивне вредносне системе
-Многобројним примерима ученици евалуирају своје знање
-Ученици практично примењују усвојена теоријска знања о речима, реченици и падежима
-Самостално примењују правописна правила
Самоевалуација и евалуација
Корелација: веронаука, народна традиција, историја, музичко

Усмено изражавање:

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Јавним излагањем ученици развијају реторичке способности
-Изражајним казивањем стихова потврђују лепоту народног стваралаштва
-Самосталним изражавањем ученици богате речник и побољшавају свакодневну комуникацију
Самоевалуација и евалуација
Корелација: реторика, историја,

Књижевност:

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Изражајним читањем ученици утичу на говорну културу
-Читањем самостално доносе закључке о стваралаштву појединих писаца
-Уочавањем стилских средстава ученици вреднују литерарни поступак

-На примеру песме стичу и примењују знања о строфи, стиху и рими.
-Читањем различитих приповедних врста ученици развијају позитиван став о прозном стваралаштву
-Познавањем стваралачког опуса неког писца ученици самостално закључују о вредностима тих дела
-Читајући уче да препознају оно што ће их лично највише заинтересовати и подстаћи да се тиме додатно баве
-На основу анализе дела стичу знања о приповедним поступцима, перспективи приповедача
-Упоређују народно и уметничко прозно стваралаштво и уочавају сличности и разлике
Самоевалуација и евалуација
Повезивање са савременошћу
Корелација су другим предметима: српски, ликовно, веронаука, географија

Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика:
Граматика:
Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика
Домаћи задатак
Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова
Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика
Рад на тексту-групни рад
Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова
Домаћи задатак
Писана провера-вежба
Правопис:
Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика
Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова
Домаћи задатак-Радна свеска
Писана провера-вежба
Усмено изражавање:
Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика
Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова
Презентације ученика, панои
Домаћи задатак
Писана провера-вежба дебата

Књижевност:
Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика
Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова
Домаћи задатак
Провера
НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.

Наставни предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Разред: Седми
Недељни број часова: **2**
Годишњи број часова: 72
Циљ

Циљ учења страног језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом

Комуникативна функција	Језички садржаји
ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	*Hi Sophie, how are you/ have you been? Fine!/ Pretty good!/Great!/ Never been better!/Not bad!/As usual./A little busy actually!/I've been busy studying, how about you?/Thanks for asking, and you?* *It was nice meeting you. It was nice/a pleasure meeting you as well/too./You as well/too./I hope to see you again./I look forward to meeting/seeing you again. Say hello/hi to your family.* *Is Dorian your first name? No, it's my middle name. My first name is David. What's your first/middle/last name/family name/surname?* *I was named after my great-grandfather, who was Russian. Who were you named after? My godparents chose this name for me.* *I grew up/was raised in Serbia, but my parents moved to Australia when I was ten. My paternal grandparents are still alive, but my maternal grandparents died when I was a child.* *These are my classmates, Vasilije and Neda; we've been friends for years. We belong to the the Drama Club, and we meet once a week/every Thursday afternoon. Which school club do you belong to?* *Who's that girl on the right/left - the one in the leather jacket and plain T-shirt? The picture was taken a few years ago, but it must be Elena, a girl from my class. She plays the guitar in the school orchestra. What instrument do you play?* *Luka and I go to the same school, but we aren't in the same class. We get on/along very well, although we don't always agree about everything. He doesn't live in my street; however, he lives very close to me, just round the corner. Who do you get on/along (well) in your class/school/family?* *Phillip's quite brainy, and he's really good with computers, but he's been really bad-tempered since his parents got divorced. Who has he lived with since then?* *The Present Simple Tense* за изражавање сталних и уобичајених радњи *The Past Simple Tense* глагола *to be* и осталих глагола (правилних и неправилних) *The Past Continuous Tense* *The Present Perfect Tense* учесталијих глагола (правилних и неправилних) Питања са *Who/What/Which/Where/When/Why…* Питања са препозиционим глаголима Употреба и изостављање чланова при ближем одређивању лица, у фиксним изразима *(go to school/by car/on foot...)*, са основним географским појмовима (називима улица, градова, држава...) Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (*must, can't, may*...) Пасивни облик глагола у простим временима (*Present Simple, Past Simple, Future Simple*) **(Интер)културни садржаји**: устаљена правила учтиве комуникације; имена и надимци; родбина, породични односи и родбинске везе. Већи градови у земљама циљне културе.

ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА	*What's he/she like? He's smart and confident, but he's slightly irresponsible at times.* *What does he/she look like? She's of medium height/build and she's got medium length straight/wavy/curly hair. She usually wears sporty clothes – she must love sports!* *My sister's too young to take the driving test. My brother isn't tall enough to play basketball.* *Fast food is unhealthy, isn't it? These potatoes are too salty, aren't they?* *Our results look great compared to theirs. We can't be worse than them.* *The lamp is broken! The news is fascinating/unbelievable.* *What an enormous fish! What a lovely drawing! What lovely weather! How interesting/boring!* *You can see/There's a church in the middle/in the background/in front of the picture.* *I didn't enjoy the amusement park – it was too scary!* *It was -10 degrees on the mountain - it was freezing cold and snowy.* *It rained/ snowed more heavily than last night.* *What's the title of the book/film?It's a novel/film entitled...* *Serbia is situated at the crossroads of Central and Southeast Europe. Belgrade is located at the confluence of the Danube and Sava Rivers.* *The United Kingdom consists of four countries: England, Wales, Scotland and Northern Ireland.* *The UK national anthem is called "God Save the Queen", while the US national anthem is called "The Star Spangled Banner". What's Serbian national anthem called? It's "God of Justice".* *What is/are the most endangered animal species in the world?* *What is/are the most popular teen TV series in your country?* *In Serbian tradition godparents are usually given the responsibility for naming a newborn child.* *The Present Simple Tense* и *The Present Continuous Tense* за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости, *The Past Simple Tense* и *The Past Continuous Tense* за изражавање појава, радњи, стања и збивања у прошлости Поређење прилога Придеви са наставцима *–ed* и *–ing* *Too (adjective) to... / (not) enough (adjective) to...* Творба и употреба прилога за начин *(beautifully, quickly, happily, well, badly, fast, hard...)* Употреба одређеног члана код поређења придева/прилога Употреба/изостављање одређеног члана са основним географским појмовима (називима градова, држава, река...) Релативне заменице *who, which, that, whose, where...* Неодређене заменице *(somebody, something, anybody, anything, nobody, no one, nothing, everything…).* Питања са *What…like, How, Why…* Негативни префикси *un-, im-, ir-...* Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (*must, can't, may...*) Пасивни облик глагола у простим временима (*Present Simple, Past Simple, Future Simple*) *What (a/an) + adjective + noun* *Question tags* **(Интер)културни садржаји**: особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике и сл.)

ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ	*Have a slice of bread!* *Help yourself/yourselves to the sandwiches!* *Less/More, please!* *He should cut down on sweets, shouldn't he?* *If you experience any form of bullying, you should immediately report it to the teachers.* *What should/shall I do if my Facebook account gets hacked?* *Are we meeting Pavle and Dorotea in front of the cinema?* *Let's go sightseeing, shall we?* *We'll play in the garden if the weather gets better, won't we?* *I'm on the team, aren't I?* *I'll keep my fingers crossed for you!* *Why don't we download some music from the Internet?* *Let me show you!* *It's lesson/break/quiz time!* *The game is over!* *They asked me to join their team.* *The doctor told me to stay in bed and drink plenty of fluids.* *She advised us to take a bus downtown/not to drink the water.* *Should* за давање савета Изрази: *How about…? What about…? Why don't we…? Would you like…? Do you want…? Shall we…? Let's...* Модални глаголи за изражавање предлога - *can/could/may/might* Заповедни начин *The Present Continuous Tense* за унапред договорене радње *Question tags* Индиректни предлози и савети Први кондиционал Повратне заменице **(Интер)културни садржаји**: прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве.
ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ	*Can I have my magazine back?* *Can/Could we have some advice/information about the trip?* *Could you speak a bit more slowly/speak up, please?* *Mother told the children to stop arguing/fighting.* *The flight attendant told the passangers to fasten their seat belts.* *The librarian asked us not to make noise in the library.* *Will you leave me alone, please? He asked me to leave him alone.* *She promised/refused to let me use her laptop/dictionary.* *I'm sorry for your loss!/I'm sorry to hear that! Thank you for your sympathy/kindness!* *He thanked me for my help/support.* *Sorry for being late. Thanks for coming. Thank you in advance!* *I´ll put it down so that I don´t make the same mistake again!* Модални глаголи за изражавање молбе и захтева – *can/could/may/will* Индиректне наредбе и молбе *Gerund/Infinitive* **(Интер)културни садржаји:** правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.

РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА	*If you want to help the charity, email... or call...* *If you want to recycle, sort out/separate different materials and put them in recycling containers.* *You can set up your account in just a few steps.* *Once you have finished, you can save your work and share the link.* *Make sure you check your essay for spelling mistakes before you hand it in!* *Make/ Do a class survey on their reading habits/ media preferences. Compare/ Present the results.* *The form must be completed in ink.* *Write your name and address in block capitals.* *Fill in the blanks.* *Don't let go of the handlebar on that bike!* *Keep your dog on a leash!* *Hold on! Hold the line!* *When a challenge is given don't step back. Step up!* Први кондиционал Заповедни начин Пасивни облик модалних глагола **(Интер)културни садржаји:** правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.
ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ	*How long does it take you to get to school?It takes me half an hour if I go by bus, but this week Dad's driving me to school, so it's taking me only half the time.* *Who's the teacher telling off?* *What are the police looking for?* *She's getting dressed for the party, isn't she? The children are dressed up for the celebration, aren't they?* *My parents have been married since 2002.* *Can you do a handstand/ a cartwheel/ a forward/backward roll/ a split/ a bridge?* *We've been able to use the application for over a year now.* *Teenagers don't watch TV as often as they used to.* *My neighbours have got a very big house with a swimming pool - they must be rich!* *Pavle can't be on holiday – I've just seen him!* *In Serbian tradition, if you hiccup, someone is talking about you.* *Plants die if they don't get enough water.* *The novel/film is based on an oral folk story/a historic fact.* *The Present Simple Tense* за изражавање сталних и уобичајених радњи *The Present Continuous Tense* за изражавање тренутних и привремених радњи. Разлике у употреби глаголских облика *The Present Simple Tense* и *The Present Continuous Tense* *The Present Perfect Simple Tense* за изражавање радњи које су почеле у прошлости и још увек трају Нулти кондиционал Питања са препозиционим глаголима *Can* за изражавање способности у садашњости Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (*must, can't, may*...) Пасивни облик глагола у простим временима (*Present Simple*) *Question tags*

	(Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи и у ширем окружењу – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања; традиција и обичаји.
ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ	*It was very nice/kind of Nadja to help me with my homework.* *Nicholas did very well in his test – better than in the previous one!* *Lara was born in Canada, but her family moved to the USA two years ago. Which US state did they move to?* *Have you ever read this book? No, but I'd like to.* *Has Marco finished his exams yet?* *She has already had supper, hasn't she?* *It's been ages since we last met, hasn't it?* *Everybody enjoyed themselves, didn't they?* *We've won! They've lost!* *Have the police been able to find the criminals who robbed the bank?* *When we looked up we could see the stars.* *I broke my glasses so I couldn't see the board at school.* *It was raining when I left home this morning.* *While we were watching TV, I fell asleep.* *Who were you talking to when I saw you at the party?* *What was Isaac Newton doing when he discovered the law of gravity? He was sitting in his garden when an apple fell on his head.* *I didn't use to like animals, but I do now.* *What kind of TV programmes did you use to watch when you were a child?* *Robin Hood used to take from the rich and give to the poor.* *The Indians didn't use to hunt with guns, they used to hunt with bows and arrows.* *The plane was late so we had to wait for ages.* *It was very warm so we didn't have to wear jumpers.* *Did you have to study hard for your maths test?* *I was given a lot of useful advice/information about the project.* *How many people were killed in the hurricane/flood/earthquake?* *How many homes were destroyed by the hurricane/flood/earthquake?* *What was the deadliest hurricane/flood/earthquake?* *America was discoverd in 1492. When was George Washington elected the first president of the United States?* *Peter I reigned as the last King of Serbia and as the first King of the Serbs, Croats and Slovenes. When was he proclaimed King of Serbia?* *Queen Elizabeth II has ruled Britain since 1952, when her father, King George VI, died. When was she crowned?* *"The Bridge on the Drina"was written by Ivo Andrić. Who was "Oliver Twist" written by?* *The Past Simple Tense* правилних и неправилних глагола, све употребе *The Past Continuous Tense,* све употребе Контрастирање употребе и значења глаголских облика *The Past Simple Tense* и *The Past Continuous Tense* *The Present Perfect Simple Tense* за изражавање искустава и радњи у неодређеној прошлости и са *ever, never, just, already, yet…* Контрастирање употребе и значења глаголских облика *The Past Simple Tense* и *The Present Perfect Simple Tense* *Used to* *Could* и *was/were able to* за изражавање способности у прошлости Питања са *Who/What/Which/Where/When/Why…* Питања са препозиционим глаголима

	Пасивни облик глагола у простим временима *(Past Simple*) *Question tags* **(Интер)културни садржаји**: историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости
ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)	*I'm going to the dentist's/doctor's tomorrow morning.* *Anja is spending the weekend at her grandparents'.* *My auntie Sara is getting married next month.* *My mum's flying to Rome this afternoon. What time does her plane leave?* *The project will/could/may/might be finished by the end of the month.* *Will you be able to hand in your project in time?* *I hope the rain will stop soon!* *Look at the bright sky – it's going to be a lovely day today!* *The car's going to hit the child! We're going to miss the train!* *Mina's going to take the final exam at the end of term - I'm sure she'll pass it.* *I'll let you know as soon as I get the results!* *Let's cross that bridge when we come to it!* *The teacher will get angry if we don't finish our homework, won't he?* *If Nenad doesn't do any revision for his exam, he will get bad marks and fail it.* *I haven't heard from my cousins for ages - I'll text them to check if they're OK.* *What will happen if we don't stop polluting our planet?* *In Serbian tradition, if your left palm is itching, you will get money, but if it's the right one then you will give money.* *The Present Continuous Tense* за изражавање унапред договорених/испланираних радњи *The Present Simple Tense* за изражавање будућих радњи које су део утврђених распореда/програма *The Future Simple Tense* за изражавање одлука донетих у тренутку говора, обећања и предвиђања на основу знања, искуства и веровања Модални глаголи за изражавање вероватноће: *could/may/might* *Going to* за изражавање планова, намера и предвиђања на основу чулних опажања Временске зависне реченице за изражавање будућности и одговарајући везници (*when, after, before, as soon as*...) *Stative verbs (promise, believe, think, hope...)* Пасивни облик глагола у простим временима (*Future Simple*) *Question tags* *Will be able to* за изражавање способности у будућности **(Интер)културни садржаји**: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом; традиција и обичаји.

језику и културном наслеђу.

НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Комуникативна настава **језик** сматра средством комуникације. Стога је и програм усмерен ка исходима који указују на то шта је ученик у комуникацији у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ наставника постепено води од исхода преко комуникативне функције као области до **препоручених језичких активности и садржаја** у комуникативним функцијама које у настави оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у

свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови:

- циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;
- говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;
- наставник треба да буде сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;
- битно је значење језичке поруке;
- знања ученика мере се јасно одређеним ***релативним*** критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;
- с циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;
- наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа;
- сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије:

- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;
- поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;
- наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;
- ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;
- уџбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;
- учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;
- рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад;
- за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто.

АКТИВНОСТИ У НАСТАВНОМ ПРОЦЕСУ

Технике/активности

Током часа се препоручује динамично смењивање техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.

Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.).

Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).

Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.).

Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).

Игре примерене узрасту

Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).

Решавање „проблем-ситуација“ у разреду, тј. договори и мини-пројекти.

„Превођење“ исказа у гест и геста у исказ.

Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова.

Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).

Разумевање писаног језика:

- уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...);
- одговарање на једноставнија питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор;
- извршавање прочитаних упутстава и наредби;
- ређање чињеница логичким или хронолошким редоследом.

Писмено изражавање:

- проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење „уљеза", осмосмерке, укрштене речи, и слично);
- повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама;
- попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљаг);
- писање честитки и разгледница;
- писање краћих текстова.
-

Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз.
Предвиђена је израда **два** писмена задатка у току школске године.

ЛИСТА ИСХОДА, СТАНДАРДА И МЕЂУПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА

Р.Б Р.	ОБЛАСТ/ТЕМА/МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА	ИСХОДИ На крају теме/области/модула, ученик ће бити у стању да:
1.	**STARTER UNIT** Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на поздрављање и представљање; реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима.	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Решавање проблема; Сарадња; Одговоран однос према околини	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.8. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.20. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3.	– разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; – поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; – размени једноставније информације личне природе; – у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима.

2.	**EXTREME LIVING** Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење живих бића, предмета, појава, местâ, из искуственог света и фикционалног спектра. Слушање и читање једноставнијих текстова којима се изражава допадање/недопадање; усмено и писано изражавање допадања/ недопадања.	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Решавање проблема; Сарадња; Одговоран однос према околини	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14 2.1.15. 2.1.20. 2.1.23 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.	– разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; – разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; – изрази допадање и недопадање уз једноставније образложење.
3.	**CUMULATIVE REVIEW 1**	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Решавање проблема; Сарадња; Одговоран однос према околини	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.20. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 1.3.3. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.	– процени постигнућа везана за тему 1; – примени стечена знања и вештине кроз проверу лексике и језичких структура које се односе на теме и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у теми 1, вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику – систематизује и класификује градиво.
4.	**A BALANCING ACT**	Компетенција за учење, Дигитална	1.1.1. 1.1.2 1.1.3 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8.	– разуме једноставније

	Слушање и читање једноставнијих исказа у којима се изражавају дозволе, упозорења, правила понашања и обавезе; постављање питања у вези са забранама, дозволама, упозорењима, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, дозвола, упозорења, правила понашања и обавеза.	компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Решавање проблема; Сарадња; Одговоран однос према околини	1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.16 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.19. 2.1.17. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.	исказе који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих; – размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту.
5.	**CUMULATIVE REVIEW 2**	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Решавање проблема; Сарадња; Одговоран однос према околини	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.20. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 1.3.3. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.	– процени постигнућа везана за тему 2; – примени стечена знања и вештине кроз проверу лексике и језичких структура које се односе на теме и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у теми 2, вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику – систематизује и класификује градиво.
6.	**ART ALL AROUND US** Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/журку или имејла/ СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога, усмено или писано,	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Решавање проблема; Сарадња; Одговоран однос према околини	1.1.1. 1.1.2 1.1.3 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.19. 2.1.17. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.24.	– разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; – разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји

	уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/ изговора; образложење спремности за прихватање предлога, уз исказивање емотивних и експресивних реакција (радости, усхићености и сл.).		2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.3.1. 2.3.2.	и способности у прошлости; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; – опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости;
7.	**ADVENTURE** Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/журку или имејла/ СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања или изговора; образложење спремности за прихватање предлога, уз исказивање емотивних и експресивних реакција (радости, усхићености и сл.).	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Решавање проблема; Сарадња; Одговоран однос према околини	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.20. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 1.3.3. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.	– упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; – затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности.
8.	**THE FIRST WRITTEN TEST**	Компетенција за учење, Естетичка компетенција; Решавање проблема;	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.20. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2.	– процени постигнућа везана за Unit 1-4; – примени стечена знања и вештине кроз проверу лексике и језичких

			1.3.3. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.	структура и знања о језику – систематизује и класификује градиво.
9.	**LET'S TALK** Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; усмено и писано договарање/ извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима.	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Решавање проблема; Сарадња; Одговоран однос према околини	1.1.1. 1.1.2 1.1.3 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 1.3.5. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.3.2.	– разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих; – размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; – саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа.
10.	**FEARS** Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у вези са осећањима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа.	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Решавање проблема; Сарадња; Одговоран однос према околини	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.20. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 1.3.3. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.	– разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осећањима и реагује на њих; – изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; – разуме једноставније исказе који се односе на количину, димензије и цене; – размени информације у вези

				са количином, димензијама и ценама.
11.	**CUMULATIVE REVIEW 3**	Компетенција за учење, Естетичка компетенција; Комуникација; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.20. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 1.3.3. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.	– процени постигнућа везана за теме 5 и 6; – применистечена знања и вештине кроз проверу лексике и језичких структура, као и знања о језику; – систематизује и класификује градиво.
12.	**SCHOOL LIFE** Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се тражи и износи мишљење и изражава слагање/неслагање; усмено и писано тражење изношење мишљења и изражавање слагања и неслагања.	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Решавање проблема; Сарадња; Одговоран однос према околини	1.1.1. 1.1.2 1.1.3 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.20. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.19. 2.1.20.	– разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; – изражава мишљење, слагање/неслагање и даје кратко образложење.
13.	**THE SECOND WRITTEN TEST**	Компетенција за учење, Естетичка компетенција; Комуникација; Решавање проблема	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.20. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 1.3.3. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6.	– процени постигнућа везана за Unit 5–7; – примени стечена знања и вештине кроз проверу лексике и језичких структура, као и знања о језику – систематизује и класификује градиво.

14.	**GREEN PLANET** Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нешто честита, тражи/нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава извињење, захвалност; усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу, изражавање извињења и захвалности. Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/ активностима и способностима; усмено и писано описивање активности, радњи и способности у садашњости.	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Решавање проблема; Сарадња; Одговоран однос према околини	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.20. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 1.3.3. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.	– разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих; – упути уобичајене молбе и захтеве; – честита, захвали и извини се користећи мање сложена језичка средства; – разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; – разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; – опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа.
15.	**CUMULATIVE REVIEW 4**	Компетенција за учење, Естетичка компетенција; Комуникација; Решавање проблема; Сарадња;	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.20. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 1.3.3. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.20. 2.1.21.	– процени постигнућа везана за теме 7 и 8; – примени стечена знања и вештине кроз проверу лексике и језичких структура, као и знања о језику – систематизује и класификује градиво.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА / НАЧИН ПРОВЕРЕ ОСТВАРЕНОСТИ ИСХОДА, ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ

Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања). Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења, а не изолованим активностима које стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе. Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака.

Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми. Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа. Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик – наставник, као и ученик – ученик, а уједно помажу ученику да разуме важност и смисленост вредновања и подстичу га на преузимање одговорности за властито планирање и унапређивање процеса учења.

МЕЂУПРЕДМЕТНО ПОВЕЗИВАЊЕ

Српски језик (објашњења за непознате речи, порекло речи у нашем језику, поређење граматичких особина), Историја, (друштвено-историјска локализација текстова и ликова који се у њима појављују, историјски оквири културног развоја земаља у којима се говори енглеским језиком и других земаља), Географија (географске и демографске одлике земаља у којима се говори енглеским језиком). Ликовна култура (илустрације текстова), Музичка култура (усвајање језика кроз слушање музике различитих жанрова), Математика (математички модели у служби веће сликовитости градива из граматике и језика, дијаграми, графикони), Грађанско васпитање (поштовање правила учтиве комуникације).

НАЧИНИ ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА УЧЕНИЦИМА КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ОБРАЗОВНА ПОДРШКА

Неки од препоручених начина прилагођавања програма образовања ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

-просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)

-што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима -размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи

- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја.

Наставни предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА

Разред: седми
БРОЈ ЧАСОВА: 36

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА: **Циљ учења** Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за кому- никацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

ИСХОДИ	ОБЛАСТ / ТЕМА	САДРЖАЈИ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – користи традиционалне технике и одабрана савремена средства за ликовна истраживања; – изражава, одабраним ликовним елементима, емоције, стање или имагинацију; – обликује композиције примењујући основна знања о пропорцијама и перспективи; – користи, сам или у сарадњи са другима, одабране изворе, по- датке и информације као подстицај за стваралачки рад; – разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха; – уважава себе и друге када снима, обрађује и дели дигиталне фотографије; – учествује у заједничком креативном	ПРОСТОР И КОМПОЗИЦИЈА КОМУНИКАЦИЈА	Композиција. Боје и емоције, стилизација облика. Композиција линија, композиција боја, композиција облика. Равнотежа, кон- траст, понављање и степеновање облика, варијације. Орнамент и арабеска. Пропорције. Пропорције главе и тела. Перспектива. Колористичка, ваздушна, линеарна перспектива. Теме. Историјска, религијска и митолошка тема. Оригинал, копија и плагијат. Дигитална фотографија. Кадар, селфи и	Кључни појмови су међусобно чврсто повезани и чине конструкцију, основу за развијање програма. Централни појам је простор, јер се све што видимо и доживљавамо налази у простору. Из овог појма су изведени остали кључни појмови. У седмом разреду их има шест: простор – облик, линија, боја, текстура, светлина. Понављање истих кључних појмова из разреда у разред не подразумева понављање истих садржаја и активности. У сваком разреду кључни појмови се разматрају из другог угла и надограђују новим појмовима и подпојмовима. У новом моделу наставе и учења фокус није на садржајима. Наставник креира програм на основу компетенција, предметног циља, исхода и кључних појмова. Једна наставна тема траје најмање четири часа. У оквиру теме се повезују појмови које наставник бира из свих целина. Да би се омогућили услови за напредовање ученика, у настави треба да доминирају сложени задаци који циљају више исхода и међупредметних компетенција. Осим ствара- лачког рада значајан је и разговор. Наставник планира питања која подстичу ученике на размишљање, истраживање и развијање креативних идеја.

раду који обједињује различите уметности и/или уметност и технологију; – прави, самостално или у тиму, презентације о одабраним темама повезујући кључне текстуалне податке и визуелне информације; – представи своје и радове других, кратко, аргументовано и афирмативно; – предлаже идеје за уметничку рециклажу, хуманитарне акције кроз ликовно стваралаштво или обилазак места и установа културе; – разматра своја интересовања и могућности у односу на занимања у визуелним уметностима	УМЕТНОСТ ОКО НАС	аутопортрет. Анимација. Процес креирања, стори борд. Сцена. Обједињавање покрета, игре и звука. Презентације Уметност и технологија. Уметничка занимања и продукти. Савремена технологија и уметност. Уметност око нас. Уметничка рециклажа, уметнички пројекти, хуманитарне акције... Наслеђе.	

КОМПЕТЕНЦИЈЕ (опште и међупредметне)	АКТИВНОСТИ		САРАДНИЦИ
	а) ученика	б) наставника	
- естетичка, - компетенција за учење,	Припрема се за час; одговорно користи материјал, прибор	Наставник креира програм на основу компетенција, предметног циља,	Предметни наставници музичке културе, историје,географије,

- рад са подацима и информацијама, - комуникација, - сарадња, - решавање проблема - дигитална компетенција - одговорно учешће у демократском друштву, - одговоран однос према здрављу, - одговоран однос према околини	и алатке; одржава прибор и радни простор; (потписује радове; чува радове у мапи...); истражује информације; поставља питања; предлаже; истрајан је у раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да испроба своје способност и у новим активностима; довршава рад у договореном року; поштује договорена правила понашања; спреман је да помогне и да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, до-живљавања, опажања, изражавања... разуме задатак; разуме појмове; разуме про- цес; разуме концепт; разуме визуелне информације повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, феномене, идеје, дела оригиналан је у односу на туђе радове; оригиналан је у	исхода и кључних појмова. Наставник планира питања која подстичу ученике на размишљање, истраживање и развијање креативних идеја Наставник бира оне појмове и ликовне проблеме које ће ученици истраживати кроз стваралачки (ликовни) рад. Затим, планира теме и појмове које ученици могу да истраже сами (код куће), а према сопственим интересовањима. Наставник повезује одабране појмове и ли- ковне проблеме са другим одабраним садржајима Наставник у току године прати, процењује и подстиче развијање индивидуалних потенцијала сваког ученика. Прати и вреднује ефикасност сопствених метода на основу ученичких постигнућа; Континуирано прати и вреднује ученичка постигнућа користећи поступке вредновања који су у функцији даљег учења; Процењује потребе ученика за додатном подршком у учењу.	биологије, српског језика, немачког језика, енглеског језика, информатике

	односу на своје претходне радове у складу са својом идејом примењује одговарајуће принципе компоновања, знања о простору, перспективи, пропорцијама, правцу, смеру учтиво комуницира; аргументовано, кратко и јасно образлаже свој рад, идеју, доживљај, опажање, емоције бира одговарајућу технику у односу на идеју; примењује одговарајући процес; бира одговарајући материјал/подлогу ; истражује могућности технике и материјала; користи дигиталну технологију као помоћно средство у раду; обликује рад у одабраном апликативном програму		

ЛИТЕРАТУРА ЗА НАСТАВНИКЕ:

- Приручник за наставнике
- Уџбеник за 7 разред за ликовну културу, е уџбеник
- Литература која је коришћена на факултету

ЛИТЕРАТУРА ЗА УЧЕНИКЕ:

- Уџбеник за 7 разред за ликовну културу, е уџбеник

Наставни предмет: МУЗИЧКА КУЛТУРА

Разред: СЕДМИ

Циљ учења Музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Исходи	Ред. број	Наставна тема	Број часова		
			Обрада	Утврђивање	Укупно
– понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитиммузичким приликама; – критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење истваралаштво. — изводи музичке примере користећи глас, покрет и традиционалне и/ или електронске инструменте, самостално и у групи; – примењује правилну технику певања; – примењује различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; – развије координацију и моторику кроз свирање и покрет; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз	**1.**	Извођење музике	21	1	22

певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – усвоји појмове половина, четвртина, осмина и шеснаестина ноте					
-Препознаје и разликује одлике стилова у музичком изражавању од средњег века до данас. -Испољава потребу за свакодневним слушањем музике и на основу тога формира трајно интересовање према музици уопште - Поседује адекватан музички укус.	**2.**	Музичко-стилска раздобља	6	1	7
-Препознаје и разликује одлике стилова у музичком изражавању од средњег века до данас. -Испољава потребу за свакодневним слушањем музике и на основу тога формира трајно интересовање према музици уопште - Поседује адекватан музички укус.	**3.**	Музички инструменти	2	1	3
-Препознаје естетске вредности у култури свог и народа других земаља уочавањем карактеристичних обележја музике светске народне баштине. -Сагледава и вреднује утицај народног стваралаштва на уметничко стваралаштво. -Прецизно изводи ритмичко-мелодијске захтеве уз прецизност и лакоћу у извођењу осмишљених кореографија. -Процењује и доноси судове и одлуке у вези квалитета и разумевања изведеног музичког задатка, односно задатака који се односе на квалитет изведених покрета у току плеса.	**4.**	Народно стваралаштво	3	1	4

Укупно часова	**32**	**4**	**36**

ОБЛАСТ/ТЕМА		**МЕСЕЦ**										**Обрада**	**Остали типови часова**	**Број часова по теми**	**Међупредметне компетенције**
		IX	**X**	**XI**	**XII**	**I**	**II**	**III**	**IV**	**V**	**VI**				
1.	**Извођење музике**	4	5	4	4	4	1					21	1	22	Компетенција за учење Сарадња, комуникација, естетичка компетенција
2.	**Музичко-стилска раздобља**						1	4	2			6	1	7	Естетичка компетенција, Сарадња, комуникација,компетенција за учење
3.	**Музички инструменти**								1	2		2	1	3	Рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, сарадња, комуникација
4.	**Народно стваралаштво**									2	2	3	1	4	Компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, сарадња, комуникација, , естетичка компетенција
УКУПНО		4	5	4	4	4	2	4	3	4	2	32	4	36	

Наставни предмет: ИСТОРИЈА

Разред: Седми
Недељни број часова: 2
Годишњи број часова: 72

Циљ: Циљ учења историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне основна историјска знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.

Задаци наставе историје су да ученици, уочавајући узрочно-последичне везе, разумеју историјске токове и процесе, улогу истакнутих личности које су одредиле развој људског друштва, и да познају националну и општу историју (политичку, економску, културну...), као и историју суседних народа.

Оперативни задаци:

- разумевање појма "нови век" и основних одлика тог историјског периода
- разумевање основних одлика грађанског и капиталистичког друштва
- стицање знања о најзначајнијим државама нововековне Европе
- стицање знања о српским нововековним државама
- стицање знања о личностима које су обележиле нови ве
- упознавање културних и техничких достигнућа новог века
- коришћење историјских карата за тај период
- подстицање ученика на коришћење историјских извора

ИСХОДИ	ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ
образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; пореди историјске појаве; наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у средњем и раном новом веку; на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава); сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском	**ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ**	Основне одлике, хронолошки и просторни оквири периода од Индустријске револуције до завршетка Првог светског рата. Историјски извори за изучавање периода од Индустријске револуције до завршетка Првог светског рата и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио и визуелни).
		Индустријска револуција (парна машина и њена примена; промене у друштву – јачање грађанске и појава радничке класе).

контексту; - приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена; - на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у средњем и раном новом идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века; изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја најистакнутије владарске породице; пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у средњем и раном новом веку; разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у средњем и раном новом веку; - на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности; образлаже најважније последице научно-техничких открића у периоду средњег и раног новог века; - идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и раном новом веку; - илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација; - разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини; илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву;	**ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА**	Политичке револуције (узроци, последице и обележја, европске монархије уочи револуција, просветитељске идеје, примери америчке и француске револуције; појмови уставности и поделе власти, Декларација о правима човека и грађанина, укидање феудализма). Наполеоново доба (Наполеонова владавина, ратови, тековине, Бечки конгрес). Свакодневни живот и култура (промене у начину живота). Источно питање и балкански народи (политика великих сила, борба балканских народа за ослобођење). Живот Срба под османском и хабзбуршком влашћу. Српска револуција 1804–1835 (основна обележја, ток Првог и Другог српског устанка, последице и значај). Развој модерне српске државе (аутономија Кнежевине Србије, успостава државе, оснивање образовних и културних установа). Црна Гора у доба владичанства (основна обележја државног и друштвеног уређења). Истакнуте личности: Џејмс Ват, Волтер, Катарина II, Марија Терезија, Робеспјер, Наполеон Бонапарта, вожд Карађорђе, кнез Милош, кнегиња Љубица, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, прота Матеја Ненадовић, Петар I и Петар II Петровић Његош, Сава Текелија, митрополит Стефан Стратимировић.
	ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ 19. ВЕКА	Рађање модерних држава, међународни односи и кризе (револуције 1848/49 – „пролеће народа”, политичке идеје, настанак модерне Италије и Немачке, борба за колоније , опадање Османског царства). Промене у привреди, друштву и култури (Друга индустријска револуција, људска права и слободе – право гласа; култура, наука, образовање, свакодневни живот). Кнежевина и Краљевина Србија и њено окружење (развој државних установа и политичког живота, унутрашња и спољна политика, међународно признање – Берлински конгрес; културна и просветна политика, свакодневни живот; положај Срба под хабзбуршком и османском влашћу). Истакнуте личности: Ђузепе Гарибалди, Ото фон Бизмарк, Наполеон III, , Абрахам Линколн, Карл Маркс, браћа Лимијер, Алфред Нобел, кнез Александар Карађорђевић, кнез Михаило, краљ Милан, краљица Наталија и краљ Александар Обреновић, књаз Никола Петровић, Илија Гарашанин, Јован Ристић, Никола Пашић, патријарх Јосиф Рајачић, Светозар Милетић, Бењамин Калај
		Међународни односи и кризе (формирање савеза, сукоби око колонија, Руско-јапански рат, Мароканска криза, Анексиона криза). Култура, наука и свакодневни живот

користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе; повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања.	**ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД НА ПОЧЕТКУ 20.ВЕКА**	Краљевина Србија и њено окружење (Мајски преврат, политички живот, унутрашња и спољна политика; појава југословенства, наука, култура, свакодневни живот, положај Срба под аустроугарском и османском влашћу, Црна Гора – доношење устава, проглашење краљевине; учешће Србије и Црне Горе у балканским ратовима). Велики рат (узроци и повод, савезништва и фронтови, Србија и Црна Гора у рату; преломнице, ток и последице рата; аспекти рата – пропаганда, губици и жртве, глад и епидемије; живот у позадини и на фронту; живот под окупацијом и у избеглиштву;). Истакнуте личности: Алберт Ајнштајн, Михајло Пупин, Никола Тесла, Вилхелм II, Николај II Романов, Вудро Вилсон, краљ Петар и престолонаследник Александар Карађорђевић, Јован Цвијић, Надежда Петровић, Арчибалд Рајс, Милунка Савић, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар Бојовић, Јанко Вукотић, Драгутин Димитријевић Апис

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима, историјском архиву,евентуално виртуелна посета музеју, локалитету... Увођење ученика у главне појмове новог века и капитализма, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика Коришћење уџбеника: тестови, видео записи са питањима, ППТ;
ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ Вежбање на историјској карти Коришћење веб алата: тестови, видео записи са питањима, ППТ; едмодо платформе и др. Анализа историјских извора: из уџбеника и других Израда ППТ, паноа, табела, кратка предавања од стране ученика Самоевалуација и евалуација Корелација са веронауком, географијом, ликовним
ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ 19. ВЕКА	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ Вежбање на историјској карти Коришћење веб алата: тестови, видео записи са питањима, ППТ; едмодо платформе и др. Анализа историјских извора из уџбеника и других Израда ППТ, паноа, кратка предавања од стране ученика Самоевалуација и евалуација Повезивање са савременошћу Корелација са веронауком, српским, ликовним Вежбање на историјској карти Поређење култура Корелација са грађанским и веронауком
ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД НА ПОЧЕТКУ 20.ВЕКА	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ

	Вежбање на историјској карти Коришћење веб алата: тестови, видео записи са питањима, ППТ; едмодо платформе и др. Анализа историјских извора из уџбеника и других Израда ППТ, паноа, кратка предавања од стране ученика Самоевалуација и евалуација Повезивање са савременошћу Корелација са веронауком, српским, ликовним Вежбање на историјској карти Поређење култура Корелација са грађанским и веронауком

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Учењем историје обогаћују се знања о прошлости, развијају аналитичке вештине неопходне за критичко сагледавање света, његових историјских корена и актуелних цивилизацијских токова. Настава и учење историје припрема ученика за одговорно учешће у демократском друштву брзих друштвених, технолошких и економских промена. Ученику се кроз наставу историје омогућава развој групних идентитета (национални, државни, регионални) чиме се обогаћује и лични идентитет.

Основни ниво

Ученик користи основна историјска знања (правилно употребљава историјске појмове, хронологију, орјентише се у историјском простору) у разумевању појава и процеса из прошлости који су обликовали савремено друштво. Развијају се вештине неопходне за успостављање критичког односа према различитим друштвеним појавама. Ученик изграђује свест о сопственој одговорности у савременом друштву, развија ставове неопходне за живот у савременом окружењу и учешћу у различитим друштвеним процесима.

Средњи ниво

Ученик развија посебна историјска знања и нарочите аналитиче вештине компарације извора информација, процењујући њихову релавантност, објективност и комплексност. Веома важу димензију наставе историје представља разумевање функционисања савременог света, његових историјских корена и оних појава које својим трајањем обликују садашњицу.

Напредни ниво

Ученик разуме, анализира и критички просуђује комплексније историјске, као и савремене догађаје, појаве и процесе са историјском димензијом, уз употребу различитих историјских извора. Ученик је у стању да уочи последице стереотипа и пропаганде на савремено друштво, људска права и политичко окружење, да аргументовано води дебату уз међусобно уважавање и неговање толеранције, као и да писмено и графички приказује резултате свог истраживања.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

РАЗУМЕВАЊЕ ИСТОРИЈЕ И КРИТИЧКИ ОДНОС ПРЕМА ПРОШЛОСТИ И САДАШЊОСТИ

Основни ниво

Именујући најважније историјске догађаје, појаве, процесе и личности, ученик ствара основ за боље разумевање приошлости сопственог народа, државе, региона, Европе и човечанства. Познаје и користи хронологију неопходну за сналажење у свакодневним животним ситуацијама. Оријентише се у историјском и савременом простору. Разуме историјске феномене који су утицали на стварање цивилизација, друштва, држава и нација. Има критички однос према тумачењу савремених догађаја.

Средњи ниво
Анализира специфичности одређених историјских појмова и користи их у одговарајућем контексту. Разуме различите државне, политичке и друштвене промене у историји, чиме се боље оријентише кроз историјско време, историјски и савремени геополитички простор. Повезује поједине процесе, појаве и догађаје из националне, регионалне и опште историје. Развија и надограђује идентитет.

Напредни ниво
Анализира и критички просуђује о појединим историјским догађајима, појавама и процесима из националне, регионалне и опште историје, као и историјске и савремене изворе информација. Унапређује функционалне вештине употребом различитих рачунарских програма неопходних за презентовање резултата историјских истраживања. Продубљује познавање прошлости анализирањем савремених, пре свега друштвених и културних појава и процеса у историјском контексту.

РАЗУМЕВАЊЕ ИСТОРИЈЕ И САВРЕМЕНИХ ИДЕНТИТЕТА КАО ОСНОВА ЗА АКТИВНО УЧЕСТВОВАЊЕ У ДРУШТВУ

Основни ниво
Уочава различите културне, друштвене, политичке и религијске погледе на прошлост чиме гради и употпуњује сопствени идентите. Развија вредносни систем демократског друштва утемељен на хуманистичким постулатима и поштовању другачијег становишта. Примењује основне елементе интеркултуралног дијалога ослањајући се на прошлост, идентитет и културу свог, али и других народа. Негује толерантан вид комуникације, и разноврсних културних традиција. Препознаје узроке и последице историјских и савремених конфликата и развија ставове који воде њиховом превазилажењу.

Средњи ниво
Анализира предрасуде, стереотипе, различите видове пропаганде и њихове последице у историјским и савременим изворима информација. Вреднује објективност извора информација и гради одговоран однос према осетљивим појавама из прошлости и садашњости. Дефинише историјске процесе дугог трајања, уочава сличности и разлике у односу на савремени контекст, што доприноси разумевању историјске основе савремених појава. Гради толерантан однос према припадницима других нација или вероисповести у регионалном или унутардржавном контексту, неопходан у превенцији конфликата. Развија и надограђује своје различите идентитете и разуме различитост идентитета других људи.

Напредни ниво
Унапређује толерантан однос у комуникацији вођењем аргументоване дебате о важним темама из историје и савременог живота засноване на међусобном уважавању ставова, различитих националних, идејних, верских и културних позиција, чиме се гради конструктиван однос за квалитетан живот у мултикултурално друштву..

Кључни појмови: Историјски извори, историјски периоди, Нови век, револуција (индустријска, политичка, национална) Источно питање, уставна и парламентарна монархија, република, либерализам, национализам, социјализам, колонијализам, империјализам, расизам, уставност, парламентаризам, национализам,људска права, расизам, антисемитизам, колонијализам, империјализам, Балкански ратови, Антанта, Централне силе, Цер, Колубара, Велики рат, људска права, Дан примирја

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм је конципиран тако да су уз дефинисане исходе за крај разреда и кључне појмове, за сваку од четири тематске целине (*Основи проучавања прошлости; Европа, свет и српски народ на почетку индустријског доба; Европа, свет и српски народ у другој половини 18.века; Европа, свет и српски народ на почетку 20.века)* дати и садржаји.

Приступ настави заснован на процесу и исходима учења подразумева да ученици развијају не само основна знања, већ да их искористе у развоју вештина историјског мишљења и изградњи ставова и вредности. Програм, у том смислу, нуди садржински оквир, а наставник има могућност да изабере и неке додатне садржаје уколико сматра да су примерени средини у којој ученици живе, или да одговарају њиховим интересовањима (програм се, на пример, може допунити и садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају – археолошка налазишта, музејске збирке). Сви садржаји су дефинисани тако да буду у функцији остваривања исхода предвиђених програмом. Наставник има значајан простор за избор и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика.

Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода је та да је фокусирана на учење у школи, што значи да ученик треба да учи:

- *смислено*: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из историје и других предмета;
- *проблемски*: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;
- *дивергентно*: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине;
- *критички*: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената;
- *кооперативно*: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм оријентисан на процес и исходе учења наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује дати програм потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика; уџбенике и друге наставне материјале које ће користити; техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже; ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја, наставник најпре креира свој годишњи план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Од њега се очекује и да, у фази планирања и писања припреме за час, дефинише исходе за сваку наставну јединицу. При планирању треба имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. Наставник за сваки час планира и припрема средства и начине провере оствареності пројектованих исхода. У планирању и припремању наставе и учења, наставник планира не само своје, већ и активности ученика на часу. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Ученици у шести разред улазе са знањем о основним историјским појмовима, са одређеним животним искуствима и уобличеним ставовима и на томе треба пажљиво градити нова знања, вештине, ставове и вредности.

Наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљ учења предмета и дефинисане исходе. Редослед исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање

циља предмета. Између исхода постоји повезаност и остваривање једног исхода доприноси остваривању других исхода. Многи од исхода су процесни и представљају резултат кумулативног дејства образовно-васпитног рада, током дужег временског периода и обраде различитих садржаја. Битно је искористити велике могућности које Историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања. Наставни садржаји треба да буду представљени као „прича" богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично. Посебно место у настави Историје имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација. Добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести. У зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем.

Учење историје би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе „како је уистину било", већ и зашто се нешто десило и какве су последице из тога проистекле. Да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму", у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе. Коришћење историјских карата изузетно је важно јер омогућава ученицима да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме се неки од догађаја одвијао, помажући им да кроз време прате промене на одређеном простору.

Треба искористити и утицај наставе Историје на развијање језичке и говорне културе (вештине беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика. Неопходно је имати у виду и интегративну функцију Историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека. Пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина. У настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности. Одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета, а посебну пажњу треба посветити оспособљавању ученика за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија (употреба интернета, прављење презентација, коришћење дигиталних аудио-визуелних материјала и израда реферата).

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Праћење напредовања започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на шта ће се процењивати његов даљи рад. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика. Сваки наставни час и свака активност ученика су, у том смислу, прилика за регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности.

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се и процес и продукти учења. У вредновању наученог, поред усменог испитивања, користе се и тестови знања. У формативном оцењивању се користе различити инструменти, а избор зависи од врсте активности која се вреднује. Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, може се обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање).

Исходи воде ка следећим стандардима:

ИС.1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице
ИС.1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода
ИС.1.1.3. зна поделу на праисторију и историју
ИС.1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости
ИС.1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлости
ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације

ИС.1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода
ИС.1.1.3. зна поделу на праисторију и историју

ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације
ИС.1.1.7. именује најважније појаве из националне историје
ИС.1.1.8. именује најважније појаве из опште историје

ИС.1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике
ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда

ИС.1.1.4. уме да одреди ком веку припадају важне године из прошлости
ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације
ИС.1.1.8. именује најважније појаве из опште историје
ИС.1.1.9. зна на ком простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје
ИС.1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч
ИС.1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике
ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда

ИС.2.2.1. уме да закључи о ком догађају, феномену и личности је реч на основу садржаја карактеристичних писаних историјских извора
ИС.2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора

ИС.3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости

ИС.1.1.4. уме да одреди ком веку припадају важне године из прошлости
ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације
ИС.1.1.8. именује најважније појаве из опште историје
ИС.1.1.9. зна на ком простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје

ИС 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости
ИС.1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч
ИС.1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике
ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда

ИС.2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом
ИС.3.1.1. уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

ИС.1.1.4. уме да одреди ком веку припадају важне године из прошлости
ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације

ИС.1.1.7. именује најважније појаве из националне историје
ИС.1.1.8. именује најважније појаве из опште историје
ИС.1.1.9. зна на ком простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје

ИС 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости
ИС.1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч
ИС.1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике
ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда

ИС.2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом

ИС.2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје

ИС.2.2.4. уме да одреди угао гледања на историјску појаву (победника или побеђеног) на основу поређења два историјска извора који говоре о истом историјском догађају, феномену
ИС.3.1.1. уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

ИС.3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости
ИС.1.1.4. уме да одреди ком веку припадају важне године из прошлости
ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације

ИС.1.1.7. именује најважније појаве из националне историје
ИС.1.1.8. именује најважније појаве из опште историје
ИС.1.1.9. зна на ком простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје
ИС.1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч
ИС.1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике
ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда

ИС.2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом

ИС.2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости
ИС.3.1.1. уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика:

- Формативно оцењивање: Свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника
-Комисија ученика и наставника
- Усмено одговарање
-Редовност доношења домаћег
-Ученици воде евиденцију
-Прегледање свески
- Писане провере
-Ученици дају самопроцену оцене
- Групни рад
(посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика)
- Рад у пару

(посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика)
-Сналажење на карти
Вођење евиденције од стране наставника о:
-Броју јављања на часовима
-Броју успешности у групном раду, раду у пару
-Учешће на такмичењима, посета културно-историјским институцијама
-Несебично пружање помоћи другим ученицима
-Израда паноа, ППТ, различитих врста излагања

НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима

Наставни предмет: ГЕОГРАФИЈА

Разред: СЕДМИ

Циљ наставе географијеје усвајање знања о природногеографским и друштвеногеографским објектима, појавама и процесима и њиховим међусобним везама и односима у међупростору. Настава географије треба да допринесе стварању реалне и исправне слике о свету као целини и месту и улози наше државе у свету.
Задаци наставе географије су вишеструки. Настава географије треба да допринесе:

- Стицању знања о основним објектима, појавама и процесима на Земљи;
- Картографском описмењавању, употреби географских карата и других извора информација у процесу учења и истраживања у свакодневном животу;
- Стицање знања о објектима, појавама и процесима у географском омотачу Земље и у непосредном окружењу;
- Разумевању узрочно-последничне повезаности појава и процеса у географском омотачу;
- Развијању географског мишљења заснованог на повезаности и међуусловљености географских појава и процеса у простору и времену;
- Развијању естетских опажања и осећања проучавањем и упознавањем природних и других феномена у геопростору;

Развијање ставова о превентиви, заштити и унапређењу животне средине.

Редни број теме	Број часова по теми	Назив теме и образовни стандарди	Број часова за обраду новог градива	Број часова за друге типове часа
1.	2	**Регионална географија**	1	1
2.	22	**Европа**	16	6
3.	15	**Азија**	10	5

4.	12	**Африка**	8	4
5.	6	**Северна Америка**	4	2
6.	5	**Јужна Америка**	3	2
7.	5	**Аустралија и Океанија**	3	2
8.	3	**Поларне области**	2	1
	2	**Систематизација**		2
Укупно	72		47	25

РЕДНИ БР. ОБЛАСТИ/ ТЕМЕ	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ (по областима/темама) – из ЗОСОВа навести компетенције које ће се ПОСЕБНО развијати у оквиру одређених тема**	**ИСХОДИ (само их излистати из програма наставе и учења) – не мора по областима (то се ради у оперативном где се општи исходи даље конкретизују)**	**СТАНДАРДИ (издвојити стандарде чијем остваривању ће се посветити <u>посебна пажња</u> у датом разреду – сва три нивоа излистати, не мора по областима)**
1.	**РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА**	Компетенција за учење; Естетичка компетенција; Комуникација	– дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва,	Основни ниво ГЕ.1.1.3.препознаје и чита географске и допунске ел. Карте ГЕ.1.4.2.именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике Средњи ниво ГЕ.2.1.1.одређује стране света у простору и на географској карти ГЕ.2.1.4.приказује понуђене гео. податке на немој карти картографским средствима,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.4.2.описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове регије Напредни ниво

			мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; – проналази на карти државе проучаване регије и именује их; – приказује на немој карти: континенте, океане, мора, облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове; – класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; – анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; – објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; – проналази податке о бројном	ГЕ.3.1.1.доноси закључке о просторним и каузалним везама гео. чињеница, објеката,појава и процеса, односа на основу анализе геог. карте ГЕ.3.4.3.објашњава геог. везе и законитости на ваневропским континентима и уме да издвоји регије
2.	**ГЕОГРАФСКЕ РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ**	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговорно учешће у демократском друштву; Сарадња; Дигитална компентенција; Решавање проблема; Одговоран однос према околини		Основни ниво ГЕ.1.1.3.препознаје и чита географске и допунске ел. карте ГЕ.1.3.1.познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2.дефинише појам привреде и препознаје привр.делатности и гране ГЕ.1.4.2.именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике Средњи ниво ГЕ.2.1.3.препознаје и објашњава гео.чињенице,објекте,појаве и процесе и односе који су представљени моделом,сликом,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.1.4.приказује понуђене гео. податке на немој карти картографским средствима,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.3.1.разликује и објашњава кретање(природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2.описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове регије Напредни ниво ГЕ.3.1.1.доноси закључке о просторним и каузалним везама гео. чињеница, објеката,појава и процеса, односа на основу анализе геог. карте ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај привреде и пр. делатности ГЕ.3.4.3.објашњава геог. везе и законитости на ваневропским континентима и уме да издвоји регије
3.	**АЗИЈА**	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Естетичка компетенција; Комуникација;		Основни ниво ГЕ.1.1.3.препознаје и чита географске и допунске ел. карте ГЕ.1.3.1.познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2.дефинише појам привреде и препознаје привр.делатности и гране

		Одговорно учешће у демократском друштву; Сарадња; Дигитална компентенција; Решавање проблема	стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; – укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; – тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама; – описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у	ГЕ.1.4.2.именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике Средњи ниво ГЕ.2.1.3.препознаје и објашњава гео.чињенице,објекте,појаве и процесе и односе који су представљени моделом,сликом,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.1.4.приказује понуђене гео. податке на немој карти картографским средствима,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.3.1.разликује и објашњава кретање(природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2.описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове регије Напредни ниво ГЕ.3.1.1.доноси закључке о просторним и каузалним везама гео. чињеница, објеката,појава и процеса, односа на основу анализе геог. карте ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај привреде и пр. делатности ГЕ.3.4.3.објашњава геог. везе и законитости на ваневропским континентима и уме да издвоји регије
4.	**АФРИКА**	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама Естетичка компетенција; Комуникација; Одговорно учешће у демократском друштву;Сарадња; Дигитална компентенција; Решавање проблема		Основни ниво ГЕ.1.1.3.препознаје и чита географске и допунске ел. карте ГЕ.1.3.1.познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2.дефинише појам привреде и препознаје привр.делатности и гране ГЕ.1.4.2.именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике Средњи ниво ГЕ.2.1.3.препознаје и објашњава гео.чињенице,објекте,појаве и процесе и односе који су представљени моделом,сликом,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.1.4.приказује понуђене гео. податке на немој карти картографским средствима,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.3.1.разликује и објашњава кретање(природно и механичко) и структуре становништва

			одабраним државама; – доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава; – уз помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и описује различите начине издвајања регија; – објасни формирање политичке карте света; – објашњава узроке и последице глобалних феномена као што су сиромаштво, унутрашње и спољашње миграције, демографска експлозија и пренасељеност, болести и епидемије, политичка нестабилност; – доводе у везу квалитет живота	ГЕ.2.4.2.описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове регије Напредни ниво ГЕ.3.1.1.доноси закључке о просторним и каузалним везама гео. чињеница, објеката,појава и процеса, односа на основу анализе геог. карте ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај привреде и пр. делатности ГЕ.3.4.3.објашњава геог. везе и законитости на ваневропским континентима и уме да издвоји регије
5.	**СЕВЕРНА АМЕРИКА**	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговорно учешће у демократском друштву; Сарадња; Дигитална компентенција; Решавање проблема		Основни ниво ГЕ.1.1.3.препознаје и чита географске и допунске ел. карте ГЕ.1.3.1.познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2.дефинише појам привреде и препознаје привр.делатности и гране ГЕ.1.4.2.именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике Средњи ниво ГЕ.2.1.3.препознаје и објашњава гео.чињенице,објекте,појаве и процесе и односе који су представљени моделом,сликом,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.1.4.приказује понуђене гео. податке на немој карти картографским средствима,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.3.1.разликује и објашњава кретање(природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2.описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове регије Напредни ниво ГЕ.3.1.1.доноси закључке о просторним и каузалним везама гео. чињеница, објеката,појава и процеса, односа на основу анализе геог. карте ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај привреде и пр. делатности

			становништва са природним, демографским, економским и политичко-географским одликама простора; – препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама; – анализира примере позитивног утицаја човека на животну средину у државама које улажу напоре на очувању природе и упоређује их са сличним примерима у нашој земљи; – изводи закључак о могућим	ГЕ.3.4.3.објашњава геог. везе и законитости на ваневропским континентима и уме да издвоји регије
6.	**ЈУЖНА АМЕРИКА**	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијам; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговорно учешће у демократском друштву; Сарадња; Дигитална компентенција; Решавање проблема	Основни ниво ГЕ.1.1.3.препознаје и чита географске и допунске ел. карте ГЕ.1.3.1.познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2.дефинише појам привреде и препознаје привр.делатности и гране ГЕ.1.4.2.именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике Средњи ниво ГЕ.2.1.3.препознаје и објашњава гео.чињенице,објекте,појаве и процесе и односе који су представљени моделом,сликом,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.1.4.приказује понуђене гео. податке на немој карти картографским средствима,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.3.1.разликује и објашњава кретање(природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2.описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове регије Напредни ниво ГЕ.3.1.1.доноси закључке о просторним и каузалним везама гео. чињеница, објеката,појава и процеса, односа на основу анализе геог. карте ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај привреде и пр. делатности ГЕ.3.4.3.објашњава геог. везе и законитости на ваневропским континентима и уме да издвоји регије
7.	**АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА**	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијам; Естетичка компетенција; Комуникација;	Основни ниво ГЕ.1.1.3.препознаје и чита географске и допунске ел. карте ГЕ.1.3.1.познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2.дефинише појам привреде и препознаје привр.делатности и гране

		Одговорно учешће у демократском друштву; Сарадња; Дигитална компентенција; Решавање проблема	решењима за коришћење чистих извора енергије у државама чија се привреда заснива највише на експлоатацији нафте и угља; – истражује утицај Европске уније на демографске, економске и политичке процесе у Европи и свету; – описује улогу међународних организација у свету.	ГЕ.1.4.2.именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике Средњи ниво ГЕ.2.1.3.препознаје и објашњава гео.чињенице,објекте,појаве и процесе и односе који су представљени моделом,сликом,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.1.4.приказује понуђене гео. податке на немој карти картографским средствима,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.3.1.разликује и објашњава кретање(природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2.описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове регије Напредни ниво ГЕ.3.1.1.доноси закључке о просторним и каузалним везама гео. чињеница, објеката,појава и процеса, односа на основу анализе геог. карте ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај привреде и пр. делатности ГЕ.3.4.3.објашњава геог. везе и законитости на ваневропским континентима и уме да издвоји регије
8.	**ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ**	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Естетичка компетенција; Комуникација; Сарадња; Дигитална компентенција; Решавање проблема		Основни ниво ГЕ.1.1.3.препознаје и чита географске и допунске ел. карте ГЕ.1.3.1.познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2.дефинише појам привреде и препознаје привр.делатности и гране ГЕ.1.4.2.именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике Средњи ниво ГЕ.2.1.3.препознаје и објашњава гео.чињенице,објекте,појаве и процесе и односе који су представљени моделом,сликом,графиком,табелом,шемом ГЕ.2.1.4.приказује понуђене гео. податке на немој карти картографским средствима,графиком,табелом,шемом

				ГЕ.2.3.1.разликује и објашњава кретање(природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2.описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове регије Напредни ниво ГЕ.3.1.1.доноси закључке о просторним и каузалним везама гео. чињеница, објеката,појава и процеса, односа на основу анализе геог. карте ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друш. фактора на развој и размештај привреде и пр. делатности ГЕ.3.4.3.објашњава геог. везе и законитости на ваневропским континентима и уме да издвоји регије

ОБЛАСТ/ТЕМА	**НАЧИН И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА (по областима)**
РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА	▪ упознавање ученика са садржајем наставног програма и давање јасних упутстава за рад ▪ помоћи ученицима да повежу постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком, објаснити ученицима да су принципи регионализације правила на основу којих се врши подела хетерогене Земљине површине на хомогене географске регије.
ГЕОГРАФСКЕ РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ	▪ упознати ученике са географским специфичностима регија Европе и развојним карактеристикама, које их издвајају у односу на друге регије; истаћи културно-историјске тековине, етничку хетерогеност, природне услове, ресурсе, привредне карактеристике и политичку поделу регија Европе; користити неме карте, на којима се могу издвојити регије и њихови географски садржаји; подстицати ученике да кроз визуализацију садржаја, самостално анализирају и доносе закључке о специфичностима регија Европе.

АЗИЈА	▪ информисати ученике о општегеографским одликама овог континента (г.положај, границе, величина, природне одлике, становништво, насеља, привреда, природни ресурси); указивати на постојање различитих социјалних, етничких и културних групација, у циљу подстицања толеранције и солидарности; помоћи ученицима да адекватно користе статистичке податке, без фактографског памћења, како би разумели односе величина, а затим их представили графиконима или тематским картама.
АФРИКА	▪ упознати ученике са основним природногеографским одликама континента и указати на њихов значај у просторном размештају становништва, насеља, природних ресурса, привреде; указати на главне политичкогеографске одлике и објаснити њихов утицај на савремене економско-политичке односе међу афричким државама; осврнути се на савремене географске проблеме Африке (дезертификација, екстремно висок пр.прираштај, глад, миграције, прекомерна експлоатација пр.ресурса итд.), како би се код ученика пробудила свест о толеранцији и солидарности; подстицати ученике да употребом савремених технологија, што ће допринети реализацији принципа очигледности и учвршћивању трајности ученичких знања.
СЕВЕРНА АМЕРИКА	▪ нагласти постојање две културне целине на простору континента: Англо и Латинске Америке; информисати ученике о основним природним одликама континента, при чему треба указати на генезу рељефа и издвојити карактеристичне рељефне целине; сагледати разлике у популационом развоју средњеамеричких и англоамеричких народа, разлике у структурама становништва и сл.; помоћи ученицима да сагледају разлике у друштвено-економском развоју и културном наслеђу Англо и Латинске Америке, урбанизацији, физиономији насеља, миграцијама, начину живота и тд.
ЈУЖНА АМЕРИКА	▪ информисање ученика о основним географским одликама континента, кроз дефинисање положаја у односу на топлотне појасеве и друге континенте; у погледу друштвено-географске компоненте положаја, важно је истаћи колонизацију, латиноамеричко наслеђе, поделу на интересне сфере између Шпаније и Португалије; подстаћи ученике да кроз самосталан или групни рад, сами представе и проуче одлике појединих регија или држава и да коришћењем географске карте олакшају процес усвајања знања и стекну увид у основне географске законитости.
АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА	▪ упознати ученике са димензијама континента и Океаније; указати на факторе географске изолованости Аустралије у односу на друге континенте, као и последице које се огледају у специфичним биогеографским и антропогеографским одликама; указати на домицилно и придошло европско и азијско становништво, као и на савремене демографске процесе; подстицати ученике да коришћењем географске карте разумеју основне географске законитости и олакшају процес усвјања знања и учине га трајнијим.

ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ	▪ упознати ученике са специфичностима ових простора (орјентација на половима, дужина обданице и ноћи, истраживањима, међународном поделом простора) ▪ развијати код ученика свест и критички став о негативном утицају човека на животну средину (глобално отопљавање, ефекат стаклене баште) ▪ помоћи ученицима да правилно географски посматрају и уочавају природне објекте, појаве и процесе ▪ помоћи ученицима да користе статистички материјал који је систематизован у табелама, као и да користе неме и зидне карте при усвајању наставних садржаја.

<u>Опште предметне компетенције</u>

Компетенција за учење:

- Има позитиван и одговоран однос према учењу.
- Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.
- Користи различите изворе информација и има критички однос према њима.
- Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

Одговорно учешће у демократском друштву:

- Има позитиван став према поштовању људских права и слобода.
- Зна дечја и основна људска права и одговорности, уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани.
- Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.
- Примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине.
- Негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.
- Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације по било ком основу (нпр. верском, националном, родном, узрасном, етничком...); акције против болести зависности, злостављања животиња итд.).

Естетичка компетенција:

- Показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара.
- Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања.
- Употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама уметничких грана које постоје у основном образовању.

Комуникација:

- Познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, невербалну, телефоном, преко интернета итд.).
- Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене.
- Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.
- Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- Користи на одговарајући и креативан начин језик и стил који је специфичан за различите дисциплине; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.
- Уме да саслуша излагање саговорника до краја и без упадица.

Одговоран однос према околини:

- Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе.
- Активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Одговоран однос према здрављу:

- Бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора. Разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.

Предузимљивост и оријентација ка предузетништву:

- Препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију;
- Спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге;
- Мотивисан је и зна да истакне своје добре особине које су важне за обављање школских и радних задатака и користи ЦВ и мотивационо писмо да опише своје компетенције, жеље и очекивања.
- Зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.

Рад с подацима и информацијама:

- Зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења.

- Користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника.
- Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области.

Решавање проблема:

- Препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства.
- Планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опреме коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати).
- Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством.
- Самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења.
- Формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним.
- Проверава примењивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.
-

Сарадња:

- активно и конструктивно учествује у раду групе или пара,
- поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи
- или пару,
- доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе,
- одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених,
- критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.

Дигитална компетенција:

- Уме да претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ.
- Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства.
- Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.
- Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.
- Препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу ИКТ.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Праћење напредовања ученика је у функцији развоја ученика у достизању исхода. Праћење и вредновање ученика започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на то ће се процењивати његов даљи ток напредовања. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика. У ту сврху, сваки наставни час и свака активност ученика је прилика за формативно оцењивање, односно регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности. Наставник треба да подржи саморефлексију (промишљање ученика о томе шта зна, уме, може) и подстицање саморегулације процеса учења кроз постављање личних циљева напредовања и планирања како да их остваре. Оцењивање је саставни део процеса наставе и учења којим се обезбеђује стално праћење остваривања прописаних циљева, исхода и стандарда постигнућа ученика у току савладавања школског програма. Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа, писмене провере и практичног рада. Ученик се оцењује и на основу активности и његових резултата рада: писању и излагању презентација, различитим облицима групног рада, рад на пројектима и сл. Критеријуми бројчаног оцењивања (сумативно оцењивање) су дефинисани Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.

Начин остваривања програма (методе и технике)

Програмски садржаји географије резултат су захтева времена, најновијих достигнућа у науци и примерени су развојним способностима ученика.

Наставне теме су логички распоређене, а обрађују садржаје из из опште физичке географијеи пружају ученицима основна знања за брже и лакше разумевање градива.

Приликом израде планова рада (глобалног и оперативног) треба предвидети око 60% часова за обраду новог градива и око 40% за друге типове часова, укључујући и излазак у природу. Излазак у природу подразумева посматрања и праћења природних појава и процеса .

Концепција програма пружа широке могућности за примену различитих наставних метода, као и употребу информационих технологија. Избор наставних метода зависи од циља и задатка наставног часа и опремљености кабинета. Избор облика рада је препуштен наставнику. Наставници треба да препознају различите нивое знања ученика; да настоје да побољшају квалитет и проверавају резултате учења.

Наставник за припрему рада на часу треба да користи уџбеник одобрен од стране Министарства просвете и спорта и да се усавршава пратећи акредитоване семинаре и најновију стручну литературу.

Наставни предмет: ФИЗИКА

Програм је израђен на основу Правилника о плану наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања и програма наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања (Службени гласник Републике Србије – Просветни гласник, 12/2018, 3/2019, 5/2019, 12/2019) и Закона о основном образовању и васпитању (Службени гласник Републике Србије – Просветни гласник, 10/2019), а у складу

са Законом о основама система образовања и васпитања (Службени гласник Републике Србије – Просветни гласник, 88/2017).

- **Циљ учења предмета Физика**

- Упознавање ученика са природним појавама и основним законима природе;
- Стицање основа научне писмености;
- Оспособљавање за уочавање и распознавање физичких појава и активно стицање знања о физичким феноменима кроз истраживање;
- Усвајање основа научног метода и
- Усмеравање према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.

- **Планирани број часова по темама и време реализације**

Редни број и назив наставне области/ теме	**Број часова**	**Број часова за лаб. вежбе**	**Укупан број часова за наставну област/тему**	**Време реализације теме**
1. Сила и кретање	22	3	25	септембар, октобар, новембар
2. Кретање тело под дејством силе теже. Силе трења	10	2	12	децембар, јануар
3. Равнотежа тела	10	1	11	фебруар, март
4. Механички рад и енергија. Снага	13	2	15	април, мај
5. Топлотне појаве	8	1	9	мај, јун
	63	**9**	**72**	

Садржаји програма наставе и учења

Тема	Садржај
Сила и кретање	Сила као узрок промене брзине тела. Појам убрзања. Успостављање везе између силе, масе тела и убрзања. Други Њутнов закон. Динамичко мерење силе. Међусобно деловање два тела – силе акције и реакције. Трећи Њутнов закон. Примери Равномерно променљиво праволинијско кретање. Интензитет, правац и смер брзине и убрзања. Тренутна и средња брзина тела. Зависност брзине и пута од времена при равномерно променљивом праволинијском кретању. Графичко представљање зависности брзине тела од времена код равномерно променљивог праволинијског кретања. *Демонстрациони огледи*: − Илустровање инерције тела помоћу папира и тега. − Кретање куглице низ Галилејев жљеб. − Кретање тела под дејством сталне силе. − Мерење силе динамометром. − Илустровање закона акције и реакције помоћу динамометара и колица, колица са опругом и других огледа (реактивно кретање балона и пластичне боце). ***Лабораторијске вежбе*** **1.** Одређивање сталног убрзања при кретању куглице низ жљеб. **2.** Провера Другог Њутновог закона помоћу покретног тела (колица) или помоћу Атвудове машине.
Кретање тела под дејством силе теже. Силе трења	Убрзање при кретању тела под дејством силе теже. Галилејев оглед. Слободно падање тела, бестежинско стање. Хитац навише и хитац наниже. Силе трења и силе отпора средине (трење мировања, клизања и котрљања). Утицај ових сила на кретање тела. *Демонстрациони огледи*: − Слободно падање тела различитих облика и маса (Њутнова цев, слободан пад везаних новчића…). − Падање тела у разним срединама. − Бестежинско стање тела (огледи са динамометром, с два тега и папиром између њих, са пластичном чашом која има отвор на дну и напуњена је водом). − Трење на столу, косој подлози и сл. − Мерење силе трења помоћу динамометра. ***Лабораторијске вежбе*** **1.** Одређивање убрзања тела које слободно пада. **2.** Одређивање коефицијента трења клизања.
Равнотежа тела	Деловање две силе на тело, појам резултујуће силе кроз различите примере слагања сила. Разлагање сила. Појам и врсте равнотеже тела. Полуга, момент силе. Равнотежа полуге и њена примена. Сила потиска у течности и гасу. Архимедов закон и његова примена. Пливање и тоњење тела. *Демонстрациони огледи*: − Врсте равнотеже помоћу лењира или штапа.

	– Равнотежа полуге. – Услови пливања тела (тегови и стаклена посуда на води, Картезијански гњурац, суво грожђе у минералној води, свеже јаје у води и воденом раствору соли, мандарина са кором и без коре у води, пливање коцке леда на води…). ***Лабораторијска вежба*** **1.** Одређивање густине чврстог тела применом Архимедовог закона.
Механички рад и енергија. Снага	Механички рад. Рад силе. Рад силе теже и силе трења. Квалитативно увођење појма механичке енергије тела. Кинетичка енергија тела. Потенцијална енергија. Гравитациона потенцијална енергија тела. Веза између промене механичке енергије тела и извршеног рада. Закон о одржању механичке енергије. Снага. Коефицијент корисног дејства. *Демонстрациони огледи*: – Илустровање рада утрошеног на савладавање силе трења при клизању тела по различитим подлогама, уз коришћење динамометра. – Коришћење потенцијалне енергије воде или енергије надуваног балона за вршење механичког рада. – Примери механичке енергије тела. Закон о одржању механичке енергије (Галилејев жљеб; математичко клатно; тег са опругом) ***Лабораторијске вежбе*** **1**. Одређивање рада силе под чијим дејством се тело креће по различитим подлогама. **2.** Провера закона одржања механичке енергије помоћу колица.
Топлотне појаве	Честични састав супстанције: молекули и њихово хаотично кретање. Топлотно ширење тела. Појам и мерење температуре. Унутрашња енергија и температура. Количина топлоте. Специфични топлотни капацитет. Топлотна равнотежа. Агрегатна стања супстанције. *Демонстрациони огледи*: – Дифузија и Брауново кретање. – Ширење чврстих тела, течности и гасова (надувани балон на стакленој посуди - флаши и две посуде са хладном и топлом водом, Гравесандов прстен, издужење жице, капилара...). ***Лабораторијска вежба*** **1.** Мерење температуре мешавине топле и хладне воде после успостављања топлотне равнотеже.

- **Кључни појмови садржаја**: кретање, сила, убрзање, Њутнови закони, сила теже, трење, равнотежа тела, механички рад, енергија, снага, топлотне пројве, температура

- **План остваривања исхода по темама**

Исходи *По завршетку седмог разреда ученик ће бити у стању да:*	**Сила и кретање**	**Кретање тела под дејством силе теже**	**Равнотежа тела**	**Механички рад и енергија. Снага**	**Топлотне појаве**

Разликује скаларне и векторске физичке величине.	+	+	+	+	+
Користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички.	+	+	+	+	+
Анализира зависност брзине и пређеног пута од времена код праволинијских кретања са сталним убрзањем.	+	+			
Примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења.	+	+	+	+	
Покаже од чега зависи сила трења и на основу тога процени како може променити њено деловање.		+		+	
Демонстрира појаве: инерције тела, убрзаног кретања, кретање тела под дејством сталне силе, силе трења и сила акције и реакције на примерима из окружења.	+	+			
Самостално изведе експеримент из области кинематике и динамике (Атвудова машина, колица са теговима...), прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента.	+	+			
Покаже врсте и услове равнотеже чврстих тела.			+		
Наводи примере простих машина које се користе у свакодневном животу.			+		
Прикаже како сила потиска утиче на понашање тела потопљених у течност и наведе услове пливања тела на води.			+		
Повеже појмове механички рад, енергија и снага и израчуна рад силе теже и рад силе трења.				+	
Разликује кинетичку и потенцијалну енергију тела и повеже њихове промене са извршеним радом.				+	+
Демонстрира важење закона одржања енергије на примерима из окружења.				+	+
Решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика кретања тела, трење, равнотежа полуге, сила потиска, закони одржања...).	+	+	+	+	+

Разликује појмове температуре и количине топлоте и прикаже различите механизме преноса топлоте са једног тела на друго.					+
Анализира промене стања тела (димензија, запремине и агрегатног стања) приликом грејања или хлађења.					+
Наведе методе добијања топлотне енергије и укаже на примере њеног рационалног коришћења.					+

- **Преглед међупредметних компетенција чије се развијање планира кроз реализацију наставе и учења предмета физика у седмом разреду по темама**

	ТЕМА

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Сила и кретање	Кретање тела под дејством силе теже	Равнотежа тела	Механички рад и енергија. Снага	Топлотне појаве
Компетенција за учење	+	+	+	+	+
Одговорно учешће у демократском друштву					
Естетичка компетенција	+		+		
Комуникација	+	+	+	+	+
Одговоран однос према околини					+
Одговоран однос према здрављу		+		+	
Предузимљивост и орјентација ка предузетништву	+	+	+	+	+
Рад са подацима и информацијама	+	+	+	+	+
Решавање проблема	+	+	+	+	+
Сарадња	+	+	+	+	+
Дигитална компетенција	+	+	+	+	+

- **Преглед стандарда постигнућа ученика чије се остваривање планира кроз реализацију наставе и учења предмета физика у седмом разреду**

Области: Силе; Кретање; Мерење; Енергија и топлота; Математичке основе физике и Експеримент.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме:

Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
1.1. СИЛЕ **ФИ.1.1.1.** уме да препозна гравитациону силу и силу трења које делују на тела која мирују или се крећу равномерно **1.2. КРЕТАЊЕ** **ФИ.1.2.1.** уме да препозна врсту кретања према облику путање **ФИ.1.2.2.** уме да препозна равномерно кретање **ФИ.1.2.3.** уме да израчуна средњу брзину, пређени пут или протекло време ако су му познате друге две величине **1.4. МЕРЕЊЕ** **ФИ.1.4.1.** уме да чита мерну скалу и зна да одреди вредност најмањег подеока **ФИ.1.4.2.** уме да препозна мерила и инструменте за мерење дужине, масе, запремине, температуре и времена **ФИ.1.4.3.** зна да користи основне јединице за дужину, масу, запремину, температуру и време **ФИ.1.4.4.** уме да препозна јединице за брзину **ФИ.1.4.5.** зна основна правила мерења, нпр. нула ваге, хоризонтални положај, затегнута мерна трака **ФИ.1.4.6.** зна да мери дужину, масу, запремину,	**2.1. СИЛЕ** **ФИ.2.1.1.** уме да препозна еластичну силу, силу потиска и особине инерције **ФИ.2.1.2.** зна основне особине гравитационе силе, еластичне силе и силе потиска **ФИ.2.1.3.** уме да препозна када је полуга у стању равнотеже **ФИ.2.1.4.** разуме како односи сила утичу на врсту кретања **ФИ.2.1.5.** разуме и примењује концепт густине **ФИ.2.1.6.** зна да хидростатички притисак зависи од висине стуба флуида **2.2. КРЕТАЊЕ** **ФИ.2.2.1.**уме да препозна убрзано кретање **2.4. МЕРЕЊЕ** **ФИ.2.4.1.** уме да користи важније изведене јединице SI и зна њихове ознаке **ФИ.2.4.2.** уме да препозна дозвољене јединице мере изван SI, нпр. литар или тону **ФИ.2.4.3.** уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу, нпр. километре у метре **ФИ.2.4.4.** зна када мерења понављамо више пута **2.5. ЕНЕРГИЈА И**	**3.1. СИЛЕ** **ФИ.3.1.1**. разуме и примењује услове равнотеже полуге **ФИ.3.1.2.** зна какав је однос сила које делују на тело које мирује или се равномерно креће **3.2. КРЕТАЊЕ** **ФИ.3.2.1.** уме да примени односе између физичких величина које описују равномерно променљиво праволинијско кретање **3.4. МЕРЕЊЕ** **ФИ.3.4.1.** уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице SI система **ФИ.3.4.3.** зна шта је грешка мерења **3.6. ЕНЕРГИЈА И ТОПЛОТА** **ФИ.3.5.1.** разуме да се укупна механичка енергија тела при слободном паду одржава **ФИ.3.5.2**. уме да препозна карактеристичне процесе и термине који описују промене агрегатних стања **3.7. ЕКСПЕРИМЕНТ** **ФИ.3.7.1.** уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења **ФИ.3.7.2.** уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом

температуру и време **1.5. ЕНЕРГИЈА И ТОПЛОТА** **ФИ.1.5.1**. зна да агрегатно стање тела зависи од његове температуре **ФИ.1.5.2.** уме да препозна да се механичким радом може мењати температура тела **1.7. ЕКСПЕРИМЕНТ** **ФИ.1.7.1.** поседује мануелне способности потребне за рад у лабораторији **ФИ.1.7.2**. уме да се придржава основних правила понашања у лабораторији	**ТОПЛОТА** **ФИ.2.5.1.** зна да кинетичка и потенцијална енергија зависе од брзине, односно висине на којој се тело налази **ФИ.2.5.3.** уме да препозна појмове рада и снаге **ФИ.2.5.4.** зна да унутрашња енергија зависи од температуре **ФИ.2.5.5.** зна да запремина тела зависи од температуре **2.6. МАТЕМАТИЧКЕ ОСНОВЕ ФИЗИКЕ** **ФИ.2.6.1.** разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици, нпр. директну и обрнуту пропорционалност **ФИ.2.6.2.** уме да препозна векторске физичке величине, нпр. брзину и силу **ФИ.2.6.3.** уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина **2.7. ЕКСПЕРИМЕНТ** **ФИ.2.7.1.** уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења **ФИ.2.7.2.** уме да врши једноставна уопштавања и систематизацију резултата **ФИ.2.7.3.** уме да реализује експеримент по упутству	

Начин и поступци остваривања наставе и учења

Препоручени садржаји наставе оријентисане на исходе за седми разред приказани су у форми која задовољаваосновне методске захтеве наставе Физике:

– Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона.

– Очигледност при излагању наставних садржаја (уз сваку тематску целину предвиђено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могућеје користити и симулације).

– Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу.

Програмски садржаји на основу исхода могу се реализовати на следеће начине:

1. ***Излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе***:

Како уз сваку тематску целину иду демонстрациони огледи, ученици ће спонтано пратити ток посматране појаве, а на наставнику је да наведе ученика да својим речима, на основу сопственог расуђивања, опише појаву коју посматра. После тога, наставник, користећи прецизни језик физике, дефинише нове појмове (величине) и речима формулише законитост. Када се прође кроз све етапе у излагању садржаја теме (оглед, учеников опис појаве, дефинисање појмова и формулисање закона), прелази се, ако је могуће, на презентовање закона у математичкој форми. Како би ученици активно учествовали у овом сегменту реализације наставе и учења демонстрациони огледи се реализују као предвиди-посматрај-објасни активност уз уважавање значаја вршњачке интеракције и правовремену размену информација на релацији ученик – наставник.

2. ***Решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем-ситуација***:

При решавању квантитативних (рачунских) задатака из физике, у задатку прво треба на прави начин сагледати физичке садржаје, па тек после тога прећи на математичко формулисање и израчунавање. Наиме, решавање задатака одвија се кроз три етапе: физичка анализа задатка, математичко израчунавање и дискусија резултата. У првој етапи уочавају се физичке појаве на које се односи задатак, а затим се набрајају и речима исказују закони по којима се појаве одвијају. У другој етапи се, на основу математичке форме закона, израчунава вредност тражене величине. У трећој етапи тражи се физичко тумачење добијеног резултата. У циљу развијања природно-научне писмености наставник инстистира на систематском коришћењу јединица мере физичких величина SI (међународни систем јединица). Како би се ученици додатно подстакли на физичко тумачење добијеног резултата, повремено се постављају задаци откривања грешке у решеном рачунском задатку. Када су у питању квалитативни задаци, акценат је на концептуалним питањима вишеструког избора са пажљиво одабраним дистракторима како би се пратило развијање научних појмова код ученика, као и откривање, односно превазилажење ученичких алтернативних концепција.

3. ***Лабораторијским вежбама***:

Лабораторијске вежбе чине саставни део редовне наставе и организују се на следећи начин: ученици сваког одељења деле се у две групе, тако да свака група има свој термин за лабораторијску вежбу. Опрема за сваку лабораторијску вежбу умножена је у више комплета, тако да на једној вежби (радном месту) може да ради два до три ученика. Час експерименталних вежби састоји се из: уводног дела, мерења и записивања података добијених мерењима, анализе и дискусије добијених резултата, извођења закључака.

У уводном делу часа наставник:

– обнавља делове градива који су обрађени на часовима предавања, а односе се на дату вежбу (дефиниција величине која се одређује и метод који се користи да би се величина одредила),

– обраћа пажњу на чињеницу да свако мерење прати одговарајућа грешка и указује на њене могуће изворе,

– упознаје ученике с мерним инструментима и обучава их да пажљиво рукују лабораторијским инвентаром,

– указује ученицима на мере предострожности, којих се морају придржавати ради сопствене сигурности.

Док ученици врше мерења, наставник активно прати њихов рад, дискретно их надгледа и, кад затреба, објашњава им и помаже. При уношењу резултата мерења у ђачку свеску, процену грешке треба вршити само за директно мерене величине, а не и за величине које се посредно одређују.

Имајући у виду степен (не)опремљености кабинета за физику, поједине вежбе се не реализују у потпуности на описани начин, већ кроз пројектну наставу уз помоћ лако доступних средстава. На тај начин се ученицима у свакој наставној теми обезбеђују практичне активности усмерене на достизање исхода, остваривање стандарада и развијање компетенција које су предвиђени прописаним лабораторијским вежбама.

4. ***Другим начинима рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме, остваривању исхода и развијању предметних и међупредметних компетенција*(радионице, пројектна настава, истраживачки задаци, вршњачко учење, домаћи задаци...)**:

- Планирани су различити типови домаћих задатака (класични – квалитативни и квантитативни задаци, практични, истраживачки, уз употребу ИКТ-а), при чему наставник води рачунао нивоу сложености задатака, али и о њиховој мотивационој функцији. При одабиру домаћих задатака наставник треба да води рачуна о нивоу сложености задатака, али и о њиховој мотивационој функцији. С обзиром на то да кроз израду домаћег задатка ученици проверавају степен разумевања усвојеног садржаја, коректност урађеног задатог домаћег задатка треба да буде проверена на наредном часу.
- Пројектна настава, као један од облика рада, обухвата припрему, израду пројекта, презентацију и дискусију. Пројекат изводе ученици по групама уз асистенцију наставника. Овакав начин рада подразумева активно учешће сваког ученика у групи у оквиру прикупљања података, извођење експеримената, мерења, обраде резултата, припрема презентације и презентовање. Резултат оваквог начина рада је активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање.

  Планирана се пројектна настава у областима: Сила и кретање; Кретање тела под дејством силе теже. Силе трења; Равнотежа тела; Механички рад и енергија. Снага.
- Планирани су и истраживачки домаћи задаци, на примеру области Механички рад, енергија, Снага: „Енергетска вредност дневног уноса хране“ и у оквиру области Топлотне појаве „Климатске промене“.
- Подстицање вршњачког учења у различитим фазама наставе и учења, посебно кроз пројектну наставу, рад на истраживачким задацима, приликом међусобног процењивања постигнућа ученика, током реализације радионица, укључивањем ученика у ваннаставне активности промоције и популаризације природних наука...

5. ***Систематским праћењем рада сваког ученика***:

Наставник је дужан да континуирано прати рад сваког ученика кроз проверу његових усвојених знања, стечених путем организовања различитих облика наставе. Такође је у обавези да уредно води евиденцију о раду и напредовању сваког ученика. Оцењивање ученика само на основу резултата које је он постигао при реализацији само једног облика наставе није добро. Неопходно је да наставник од ученика не тражи само формално знање већ да га подстиче на размишљање и логичко закључивање. Ученик се кроз усмене одговоре навикава да користи прецизну терминологију и развија способност да своје мисли јасно формулише.

Будући да је програм, како по садржају, тако и по обиму, прилагођен психофизичким могућностима ученика седмог разреда, сталним обнављањем најважнијих делова из целокупног градива постиже се да стечено знање буде трајније и да ученик боље уочава повезаност разних области физике.

6. ***Остваривањем међупредметне корелације***:

Планирано је реализовање наставе и учења физике у различитим темама уз успостављање међупредметне корелације са следећим предметима: математика, географија, биологија, хемија, информатика и рачунарство,техника и технологија, физичко васпитање.

Осим тога, предвиђено је повезивање садржаја предмета физика са садржајима предмета првог циклуса образовања и васпитања (пре свега математика, свет око нас, природа и друштво), као и укључивање заинтересованих ученика седмог разреда у активности реализације садржаја природе и друштва и математике у улози ученика-сарадника.

- **Начин и поступци праћења и вредновања наставе и учења**

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се остварени ниво постигнућа и напредовање током процеса учења. Да би вредновање било објективно, потребно је да буде усклађено са принципима оцењивања (Правилник о оцењивању у основној школи).

Наставник континуирано прати рад сваког ученика кроз проверавање његових усвојених знања, стечених на основу свих облика наставе: демонстрационих огледа (реализованих применом предвиди-посматрај-објасни наставне стратегије), предавања и активног учешћа у раду, решавања квантитативних, квалитативних, графичких, практичних и истраживачких задатака, пројектне наставе и лабораторијских вежби.

Континуирано се пратити и вреднује знање, вештине и ставови ученика помоћу **усменог испитивања, кратких писмених провера, контролних вежби, провером практичних вештина**, као и **вредновањем учешћа и продуката пројектне наставе**. Наставник треба да омогући ученицима да искажу сопствена размишљања о неким физичким појавама и да то адекватно вреднује.

На почетку школске године, потребно је спровести **иницијални тест**. Овај тест је инструмент провере предзнања и потенцијала ученика.

<u>Начини прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:</u>

У складу са утврђеним потребама извршити индивидуализацију наставе и обезбедити додатну образовну подршку:

- Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива и прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања...);

- Коришћење вршњачке подршке и помоћи у остваривању прилагођених исхода и развијању компетенција;

- Размена искустава и сарадња са члановима одговарајућих стручних већа и тимова и Школи.

Наставни предмет: ХЕМИЈА

Разред: Седми
Недељни број часова:2
Годишњи број часова:72

Циљ и исходи предмета хемија за седми разред

Циљ учења хемије је да ученик развије систем основних хемјских појмова и вештина за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу и тимски рад, и одговоран однос према себи, другима и животној средини.

Исходи- по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- идентификује и објашњава појмове који повезују хемију са другим наукама и различитим професијама, и принципима одрживог развоја;
- правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини;
- експериментално појединачно и у групи испита, опише и објасни физичка и хемијска својства супстанци, и физичке и хемиј- ске промене супстанци;
- повезује физичка и хемијска својства супстанци са применом у свакодневно животу и различитим професијама;
- налази потребне информације у различитим изворима користећи основну хемијску терминологију и симболику;
- објашњава основну разлику између хемијских елемената и једињења, и препознаје примере хемијских елемената и једињења у свакодневном животу;
- објашњава по чему се разликују чисте супстанце од смеша и илуструје то примерима;
- разликује хомогене и хетерогене смеше, наводи примере из свакодневног живота и раздваја састојке смеша;
- представља структуру атома, молекула и јона помоћу модела, хемијских симбола и формула;
- повезује распоред електрона у атому елемента с положајем елемента у Периодном систему елемената и својствима елемента;
- разликује хемијске елементе и једињења на основу хемијских симбола и формула;
- разликује типове хемијских веза, препознаје тип хемијске везе у супстанцама и повезује са својствима тих супстанци;
- објасни процес растварања супстанце и квантитативно значење растворљивости супстанце;
- изводи израчунавања у вези с масеним процентним саставом раствора;
- напише једначине хемијских реакција и објасни њихово квалитативно и квантитативно значење;
- квантитативно тумачи хемијске симболе и формуле користећи појмове релативна атомска и молекулска маса, количина супстанце и моларна маса;
- опише и објасни физичка и хемијска својства водоника и кисеоника;
- разликује оксиде, киселине, хидроксиде и соли на основу хемијске формуле и назива, и опише основна својства ових класа једињења;
- индикаторима испита и на pH скали процени киселост раствора;

тумачи ознаке са амбалаже супстанци/комерцијалних произво

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА ЗА СЕДМИ РАЗРЕД

Редни број наставне теме	Наставна тема	Укупно часова	Број часова обраде	Број часова за остале типове	Месец
1.	Хемија као експериментална наука и хемија у свету око нас	3	2	1	септембар
2.	Хемијска лабораторија	6	5	2	септембар, октобар
3.	Атоми и хемијски елементи	10	6	4	октобар новембар,
4.	Молекули елемената и једињења, јони и јонска веза	8	4	4	новембар, децембар
5.	Хомогене и хетерогене смеше	13	8	5	март, април
6.	Хемијске реакције хемијске једначине	6	3	3	април, мај, јун
7.	Израчунавања у хемији	11	6	5	
8.	Водоник и кисеоник и њихова једињења, соли	15	7	8	

ИСХОДИ По завршеној области/теми учени ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– идентификује и објашњава појмове који повезују хемију са другим наукама и различитим професијама, и принципима одрживог развоја;	ХЕМИЈА КАО ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА НАУКА И ХЕМИЈА У СВЕТУ ОКО НАС	Предмет изучавања хемије. Везе између хемије и других наука. Примена хемије у различитим делатностима и свакодневном животу. Супстанца. Врсте супстанци: хемијски елементи, хемијска једињења и смеше. Демонстрациони огледи: демонстрирање узорака елемената, једињења и смеша.
– правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и	ХЕМИЈСКА ЛАБОРАТОРИЈА	Хемијска лабораторија и експеримент. Лабораторијско посуђе и прибор. Физичка и хемијска својства супстанци. Физичке и

супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини; – експериментално појединачно и у групи испита, опише и објасни физичка и хемијска својства супстанци, и физичке и хемијске промене супстанци; – повезује физичка и хемијска својства супстанци са применом у свакодневно животу и различитим професијама;		хемијске промене супстанци. Демонстрациони огледи: демонстрирање правилног руковања лабораторијским посуђем и прибором, и правилног извођења основних лабораторијских техника рада; испитивање физичких и хемијских својстава и промена супстанци. Лабораторијска вежба 1: основне лабораторијске технике рада: мешање, уситњавање и загревање супстанци. Лабораторијска вежба 2: физичка својства супстанци, мерење масе, запремине и температуре супстанце. Лабораторијска вежба 3: физичке и хемијске промене супстанци.
– налази потребне информације у различитим изворима користећи основну хемијску терминологију и симболику; – објашњава основну разлику између хемијских елемената и једињења, и препознаје примере хемијских елемената и једињења у свакодневном животу; – објашњава по чему се разликују чисте супстанце од смеша и илуструје то примерима; – представља структуру атома, молекула и јона помоћу модела, хемијских симбола и формула; – повезује распоред електрона у атому елемента с положајем елемента у Периодном систему елемената и својствима елемента;	АТОМИ И ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТИ	Атоми хемијских елемената. Хемијски симболи. Грађа атома: атомско језгро и електронски омотач. Атомски и масени број, изотопи. Распоред електрона по нивоима у атомима елемената. Периодни систем елемената (ПСЕ), закон периодичности и веза између броја и распореда електрона по нивоима у атомима елемената и положаја елемената у ПСЕ. Племенити гасови. Својства и примена. Демонстрациони огледи: формулисање претпоставке о честичној грађи супстанци. Вежба 4: одређивање валентног нивоа и броја валентних електрона.
– разликује хемијске елементе и једињења на основу хемијских симбола и формула; – разликује типове хемијских веза, препознаје тип хемијске везе у супстанцама и повезује са својствима	МОЛЕКУЛИ ЕЛЕМЕНАТА И ЈЕДИЊЕЊА, ЈОНИ И ЈОНСКА ЈЕДИЊЕЊА	Ковалентна веза: молекули елемената и молекули једињења. Атомска и молекулска кристална решетка. Јонска веза и јонска кристална решетка. Валенца. Хемијске формуле и називи. Демонстрациони огледи: својства супстанци са ковалентном и јонском везом. Лабораторијска вежба 5: упоређивање својстава супстанци са јонском и супстанци са ковалентном везом.

тих супстанци;		
– разликује хомогене и хетерогене смеше, наводи примере из свакодневног живота и раздваја састојке смеша; – објасни процес растварања супстанце и квантитативно значење растворљивости супстанце; – изводи израчунавања у вези с масеним процентним саставом раствора;	ХОМОГЕНЕ И ХЕТЕРОГЕНЕ СМЕШЕ	Смеше: хомогене и хетерогене. Раствори – хомогене смеше. Растварање и растворљивост. Вода и ваздух – хомогене смеше у природи. Масени процентни састав смеша. Раздвајање састојака смеша: декантовање, цеђење и одвајање помоћу магнета. Демонстрациони огледи: састав и својства смеша; раствори и њихова својства; растворљивост; незасићени, засићени и презасићени раствори; раздвајање састојака смеша. Лабораторијска вежба 6: испитивање растворљивости супстанци. Лабораторијска вежба 7: раздвајање састојака смеша: декантовање, цеђење и одвајање помоћу магнета.
– изводи израчунавања у вези с масеним процентним саставом раствора; – напише једначине хемијских реакција и објасни њихово квалитативно и квантитативно значење;	ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ	Хемијске реакције. Закон о одржању масе. Хемијске једначине. Демонстрациони огледи: мерење и упоређивање укупне масе супстанци пре и после хемијске реакције у отвореном и затвореном реакционом систему. Вежба 8: састављање једначина хемијских реакција.
– квантитативно тумачи хемијске симболе и формуле користећи појмове релативна атомска и молекулска маса, количина супстанце и моларна маса;	ИЗРАЧУНАВАЊА У ХЕМИЈИ	Релативна атомска и релативна молекулска маса. Количина супстанце и мол. Моларна маса. Закон сталних односа маса. Масени процентни састав једињења. Израчунавања на основу једначина хемијских реакција. Лабораторијска вежба 9: мерење масе супстанце и израчунавање моларне масе и количине супстанце.
– опише и објасни физичка и хемијска својства водоника и кисеоника; – разликује оксиде, киселине, хидроксиде и соли на основу хемијске формуле и назива, и опише основна својства ових класа једињења; – индикаторима испита и на pH скали процени киселост раствора; – тумачи ознаке са амбалаже супстанци / комерцијалних производа.	ВОДОНИК И КИСЕОНИК И ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА. СОЛИ	Водоник. Кисеоник. Оксидација, сагоревање и корозија. Оксиди: хемијске формуле, називи и основна својства. Киселине: хемијске формуле, називи и основна својства. Хидроксиди (базе): хемијске формуле, називи и основна својства. Мера киселости раствора: pH-скала. Неутрализација – хемијска реакција киселина и хидроксида (база). Соли: формуле и називи. Демонстрациони огледи: испитивање кисело-базних својстава раствора помоћу индикатора; реакција неутрализације. Лабораторијска вежба 10: испитивање кисело-базних својстава раствора помоћу индикатора.

Разред: Седми

Недељни број часова: 2

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА (по областима)
ХЕМИЈА КАО	Специфичност учења хемије састоји се у потреби да се хемијски појмови

ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА НАУКА И ХЕМИЈА У СВЕТУ ОКО НАС	разматрају на три нивоа: макро нивоу, микро нивоу и симболичком нивоу. На самом почетку потребно је објаснити да је хемија експериментална наука и хемија и да је веома присутна у свету око нас. Потребно их је упутити кроз адекватне примере (производња и прерада хране, производња лекова, нових врста грађевинских и изолационих материјала, козметичких производа, средстава за хигијену, конзерванаса, боја, лакова) да схвате и идентификују појмове који повезују хемију са другим наукама и различитим професијама. Требало би водити кроз тему ученике тако да уоче да је развијеност хемијске производње значајан показатељ нивоа развијености друштва, да хемијски производи представљају стално окружење савременог човека, са свим добитима и ризицима. Хемија као природна наука, заједно са физиком и биологијом, пружа могућност комплексног сагледавања природе и доприноси да ученици формирају позитиван став према њеном очувању. Следећи корак је откривање да је предмет изучавања хемије супстанца. Потребно је ослањајући се на претходно стечена знања ученицима кроз примере показати разлику између супстанце и физичког тела. Затим покатати кроз примере и појаснити разлику између хемијских елемената и хемијских једињења према сложености састава. Објаснити да се хемијска једињења састоје од хемијских елемената који су међусобно повезани хемијском везом и зато су сложене чисте супстанце, док су хемијски елементи просте (једноставне) чисте супстанце. Приближити и демонстрирати кроз илистративне примере познатих смеша из свакодневног живота да се елементи и једињења у природи могу наћи као чисте супстанце и као састојци смеша. У овом периоду од њих се не може очекивати да прецизирају разлику у саставу различитих једињења.
ХЕМИЈСКА ЛАБОРАТОРИЈА	У оквиру ове теме ученици би требало да на основу демонстрације лабораторијског посуђа и прибора и адекватног експеримента, скретања пажње на мере опреза и заштите себе и других и животне средине уоче улогу експеримента у хемији, усвоје основна правила понашања у хемијској лабораторији, мере опреза при руковању супстанцама, лабораторијским посуђем и прибором, мере заштите себе и других, заштите животне и радне средине, и мере прве помоћи у случају повреде при раду. Ученицима се презентује важност поштовања правила понашања и мера опреза у раду, свест о значају знања и вештина које су неопходна и за задовољавање свакодневних животних потреба. Ученицима показати које су основне технике рада у лабораторији (мешање, уситњавање и загревање супстанци) и истаћи важност техника: посматрања, мерења, бележења и уочавања правилности међу прикупљеним подацима, формулисања објашњења, извођења закључака кроз адекватан оглед, да би они све то могли да примене при експериментисању у хемијској лабораторији. Прве експерименталне кораке ученици праве тако што експериментално испитују и описују физичка и нека хемијска својства супстанци, на пример, запаљивост, као и физичке и хемијске промене супстанци и повезују их са применом у свакодневном животу и различитим професијама. Све ће то уследити после демонстрације од стране наставника. Разклику између физичких и хемијских својстава супстанци, и физичких и хемијских промена супстанци ученици уочавају кроз огледе. Ради бољег препознавања и уочавања одређене промене демонстрирају се огледи којима је дошло до хемијске промене у којима ученици виде јасне показатеље хемијских промена: издвајање гаса (реакција између цинка и хлороводоничне киселине, реакција између натријум-хидрогенкарбоната и етанске киселине), издвајање талога (реакција између раствора олово(II)-нитрата и калијум-јодида, бакар(II)-сулфата и натријум-хидроксида), промена боје реактаната (сагоревање хартије и сахарозе, разлагање амонијум-дихромата), појава светлости (сагоревање траке

	магнезијума), као и физичких промена: испаравање воде, топљење леда, кондензација водене паре.
АТОМИ И ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТИ	Демонстрирање огледа за постављање претпоставке о честичној структури супстанце: растварање калијум-перманганата у води и разблаживање раствора калијум-перманганата ће послужити као увод за објашњење структуре атома. На примеру атома хелијума ученицима би требало објаснити шта је атом, о структури атома и субатомским честицама (протони, електрони, неутрони) јер атом најзаступљенијег изотопа водоника нема неутроне. Навести ученике да схвате и упореде наелектрисање и масу протона, неутрона и електрона, а потом наелектрисање, масу и величину атомског језгра и електронског омотача, као и атома у целини. Кроз пример показати како се примењују појмови атомски и масени број у описивању структуре атома и повезати са бројем одговарајућих честица. Проширити затим дифиницију хемијског елемента тиме да хемијски елемент изграђује једна врста атома, тј. да сви атоми хемијског елемента имају исти број протона, односно атомски број. Коришћењем различитих модела атома (слике, тродимензионалне и анимиране моделе атома доступне преко савремених информационо комуникационих технологија, ИКТ) ученике мотивисати да критички посматрају моделе, уочавају информације о структури атома које модели пружају, као и њихова ограничења. Проширити знање увођењем појма изотопа где је акценат на томе да ученици уоче да атоми једне врсте, тј. једног хемијског елемента, могу да се разликују према броју неутрона. Уз то, потребно је да уоче различиту заступљеност изотопа у природи и схвате њену практичну примену у израчунавању релативне атомске масе сваког елемента који има изотопе (илустровати примером заступљености изотопа хлора) Ученике упутити како да разликују врсте хемијских елемената: метале, неметале, металоиде и племените гасове. Када савладају како се попуњавају енергетски нивои требало би да уоче: када је максимално попуњен валентни ниво, распоред електрона у атомима племенитих гасова, да шематски представљају распоред електрона по енергетским нивоима, и да повезују распоред електрона у атому елемената са положајем елемента у Периодном систему елемената и повезују са врстом елемента. Учећи о племенитим гасовима ученици би требало да повезују структуру атома са својствима елемената, применом, као и са заступљеншћу њихових слободних атома у природи.
МОЛЕКУЛИ ЕЛЕМЕНАТА И ЈЕДИЊЕЊА, ЈОНИ И ЈОНСКА ЈЕДИЊЕЊА	Наставити са повезивањем својстава и структуре супстанце при чему је важно да ученици уоче веома малу заступљеност слободних атома у природи, тј. да су само атоми племенитих гасова слободни. Де се атоми удружују у стабилне молекуле, грађењем ковалентне везе, показати ученицима на примерима: водоника, хлора, кисеоника, азота, хлороводоника, воде и амонијака, а о јонској хемијској вези на примерима: натријум-хлорида, натријум-оксида и магнезијум-хлорида. Појаснити ученицима како се пишу формуле и називи супстанци уз коришћење појма валенце. Хемијској везу би требало објаснити уз коришћење модела атома, молекула, јона, кристалних решетки доступних преко савремених ИКТ. Разлике својстава једињења са јонском и ковалентном везом (поларном и неполарниом) ученицима би требало појаснити кроз демонстрацију огледа – скретање млаза поларне супстанце у електричном пољу; поларност воде и етанола. Разлике својстава супстанци са јонском и ковалентном везом: растворљивост, температура топљења, и агрегатно стање при стандардним условима такође ће се показати огледима.

ХОМОГЕНЕ И ХЕТЕРОГЕНЕ СМЕШЕ	Током учења садржаја теме ученици формирају појмове: хетерогена и хомогена смеша, раствори и растворљивост, разликују квалитативни и квантитативни састав смеша и представљају квантитативни састав смеша преко масеног процентног састава. Ученици треба да овладају основним техникама раздвајања састојака смеша и да их самостално изводе: декантовање, цеђење и одвајање помоћу магнета. (Могу се информисати и о осталим техникама раздвајања састојака смеша). Требало би да препознају воду за пиће, ваздух, али и речну воду или морску воду, као примере хомогених смеша. Упоређујући различите узорке вода у природи и разматрајући различите природне или деловањем човека изазване промене у њиховом саставу, треба да уоче када вода и ваздух представљају хомогене, а када хетерогене смеше. При томе, важно је да разликују воду као једињење (чиста супстанца), од примера вода у природи које су смеше (изворска, морска, речна, језерска, подземна, минерална вода, атмосферска и отпадна вода). Ученици би требало да објасне шта се раствара у води, да схвате значај воде за живот, и да је чувају од загађења. Важно је да знају су неке супстанце загађујуће за ваздух, али и да се могу предузети мере у циљу спречавања загађивања ваздуха. Израчунавања у вези са масеним процентним саставом смеша ученици би требало да у највећој мери повезују са саставом комерцијалних производа (на пример, медицинска средства, прехрамбени производи, средства за одржавање хигијене). У *демонстрационим огледима* ученици би требало да уоче да је састав смеша произвољан, да састојци смеша не мењају својства у смешама и да својства смеша зависе од заступљености састојака у смешама. Они би требало да виде како се припремају раствори, на пример припремање презасићеног раствора натријум-ацетата и кристализацију растворене супстанце. Препоручује се и демонстрирање огледа којим се показује да у води има растореног кисеоника, растварање калијум-перманганата и јода у води и неполарним растварачима („хемијски коктел”). Поред наведеног, пре лабораторијске вежбе намењене раздвајању састојака смеша, потребно је да наставник демонстрационим огледима покаже како се изводе поједини поступци.
ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ	У оквиру теме ученици треба да граде квалитативно и квантитативно значење хемијске једначине којом се представља одређена хемијска промена, да примењују значење коефицијента и да разликују коефицијент од индекса. Закон о одржању масе ученици треба да разумеју са становишта честичне структуре супстанце, тј. да је маса супстанце пре и после хемијске реакције иста, јер је број атома пре и после хемијске реакције исти. Ученици би требало да усмене и текстуалне описе хемијских реакција преводе у симболички запис, тј. да записују једначине хемијских реакција, разликују реактанте од производа хемијске реакције и одређују коефицијенте у хемијској једначини. Ученици би требало да уоче топлотне ефекте при физичким и хемијским променама супстанци, тј. да се током промена ослобађа или троши топлота на пример, при растварању натријум-хидроксида и растварању амонијум-хлорида у води. При писању хемијских формула супстанци и записивању једначина хемијских реакција ученици уче и како се пишу хемијске формуле у програмима за обраду текста и посебним програмима креираним за ту сврху. Велики значај у усвајању нових појмова у овој теми имају *демонстрациони огледи*: сагоревање свеће, реакција између натријум-хидрогенкарбоната и сирћетне киселине, реакција између натријум-хлорида и сребро-нитрата, и баријум-хлорида и натријум-сулфата.

ИЗРАЧУНАВАЊА У ХЕМИЈИ	У оквиру ове теме ученици формирају појмове: релативна атомска маса, релативна молекулска маса, количина супстанце, мол, моларна маса. Ученици на основу назива или хемијске формуле супстанце израчунавају релативне молекулске масе задатих супстанци користећи таблицу ПСЕ. Лабораторијска вежба предвиђа да ученици на техничкој ваги измере масу одређене супстанце, а затим да израчунају количину супстанце, и обрнуто, да за задату количину супстанце израчунају масу те супстанце, а онда и да је измере помоћу ваге. Важно је да током израчунавања ученици успостављају везе између масе супстанце, количине супстанце и броја честица, да изводе израчунавања на основу хемијских формула – израчунавање масеног елементарног процентног састава једињења, израчунавања на основу хемијских једначина, на основу односа количине, масе и броја честица учесника у хемијској реакцији
ВОДОНИК И КИСЕОНИК И ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА. СОЛИ	У последњој теми у 7. разреду ученици уче о водонику и кисеонику, и класама неорганских једињења (оксиди, киселине, хидроксиди/базе и соли). У оквиру теме ученици детаљније сазнају о својствима и практичној примени ова два елемента, као и о њиховим једињењима учећи у наставку о класама неорганских једињења. Тако ученици сазнају о заступљености водоника у природи, својствима водоника и повезују својства и примену водоника. Примењују Закон о одржању масе приликом писања хемијских једначина добијања водоника електролизом воде и сагоревања водоника. На тим примерима, ученици могу уочити разлику између хемијске реакције анализе и синтезе. Заступљеност кисеоника у природи ученици повезују са значајем кисеоника за живи свет – дисање. Они би требало да знају да су својства O_2 и O_3 различита, и значај озона за заштиту живог света од зрачења из космоса. Ученици треба да формирају појмове оксидација, сагоревање и корозија, и да уоче улогу кисеоника у овим процесима. Ученици треба да уоче да оксидација може бити бурна или тиха, и да се производи оксидације разликују по својим својствима. При томе могу се користити примери хемијских једначина реакције оксидације из теме ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ, и формуле оксида (писање на основу валенце кисеоника), из теме МОЛЕКУЛИ, ЈОНИ И ХЕМИЈСКА ЈЕДИЊЕЊА. Ученици кроз демонстрационе огледе и лабораторијску вежбу повезују састав и својства киселина, база и соли, да уоче шта је заједничко у саставу киселина (на пример, HCl, H_2SO_4, CH_3COOH), и у саставу хидроксида/база ($NaOH$, $Ca(OH)_2$). Промену боје индикатора у растворима различитих киселина и база требало би да повежу с постојањем H^+, односно OH^- јона у воденим растворима, што одређује и остала хемијска својства ових једињења. Важно је да то знање повежу са примерима из свакодневног живота. Важно је да ученици испитују кисело-базна својстава комерцијалних производа (за уклањање каменца, одмашћивање рерни, чишћење сливника) и тако уоче везу између својстава и примене киселина и хидроксида. Ученици уче о киселости раствора и pH-скали на примерима из свакодневног живота (на пример, средства за одржавање хигијене, козметички препарати, прехрамбени производи, телесне течности), што им помаже у разумевању информација о pH вредности на етикетама тих производа. Ученици на крају теме систематизују знање о киселинама, хидроксидима/базама и солима кроз *демонстрациони оглед*, испитивање електропроводљивости дестиловане воде, хлороводоничне киселине, раствора натријум-хидроксида и раствора натријум-хлорида, и разматрање зашто неке течности проводе електричну струју, а неке не проводе.

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Ученик повезује структуру супстанци са својствима и променама супстанци, као и својстава супстанци с њиховом практичном применом. У породичном окружењу и друштву вршњака ученик примењује стечена знања и вештине, доноси одлуке и предузима активности у вези с правилним коришћењем материјала и комерцијалних производа, правилним разврставањем и одлагањем отпада, правилном исхраном, брине о здрављу и животној средини. Знање хемије ученику служи да прати и користи информације о супстанцама, исказане хемијским терминима, хемијским симболима, формулама и хемијским једначинама, као и да сагледава допринос хемије развоју медицине, фармације, индустрије, пољопривреде. Ученик развија научну писменост и вештине за експериментални рад и оспособљен је да самостално или у сарадњи с другима примењује знање хемије за решавање проблема.

Основни ниво

Ученик зна да су супстанце предмет изучавања хемије и познаје улогу хемије у различитим областима људске делатности. Ученик познаје заступљеност најзначајнијих супстанци у природи и различитим производима. Избор и примену производа (материјала, прехрамбених производа, средстава за хигијену и сл.) заснива на познавању својстава супстанци и промена којима подлежу. Рукује комерцијалним производима у складу с ознакама опасности, упозорења и обавештења на амбалажи, придржава се правила о начину чувања производа и одлагању отпада, и предузима активности које доприносе заштити животне средине. Правилну исхрану и остале активности у вези с очувањем здравља заснива на познавању својстава и извора биолошки важних једињења и њихове улоге у живим системима. У свакодневном животу препознаје примере хомогених смеша (раствора) и хетерогених смеша, повезује својства смеша с њиховим саставом, припрема смеше према потребама или издваја жељени састојак из смеше. Ученик препознаје значење хемијских симбола, формула, хемијских једначина и ознака за процентни састав раствора.

Средњи ниво

Ученик повезује структуру супстанци са својствима и променама супстанци, и примењује знање да се при физичким и хемијским променама не мења укупна маса супстанци које учествују у променама. На основу хемијске формуле ученик одређује назив супстанце, а на основу назива пише формулу супстанце. Према хемијској формули и називу ученик може да сврста најважније супстанце у одговарајуће класе и опише заједничка својства супстанци које припадају истој класи. Хемијске промене представља помоћу хемијских једначина. Ученик уме правилно и безбедно да изведе једноставне огледе, да припреми раствор одређеног процентног састава за потребе у свакодневном животу, да испита основна својства неорганских и органских једињења, опише и објасни запажања користећи се хемијским терминима, симболима, формулама и хемијским једначинама.

Напредни ниво

Ученик објашњава својства супстанци примењујући стечена знања о њиховој структури. Ученик има развијене вештине за лабораторијски рад, испитивање својстава и промена супстанци и решавање проблема; планира, правилно и безбедно изводи огледе, израчунава масу и количину супстанци које учествују у променама. У објашњавању својстава и промена супстанци користи одговарајуће хемијске термине, хемијске симболе, формуле и хемијске једначине. На основу посматрања својстава супстанци и резултата огледа изводи закључке и генерализације. Ученик на основу разумевања својстава и промена супстанци иницира активности на нивоу породице и/или вршњака у вези са заштитом животне средине.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Специфична предметна компетенција: ХЕМИЈСКА ПИСМЕНОСТ

Ученик је формирао хемијску писменост као основ за разумевање својстава и промена супстанци у природи и примене супстанци у свакодневном животу и различитим професијама. Хемијску писменост примењује у доношењу одлука у вези са коришћењем различитих материјала и комерцијалних производа у свакодневном животу, и као основ за активан и одговоран однос према очувању здравља и животне средине.

Основни ниво

Ученик је формирао основне хемијске појмове о својствима и променама супстанци и повезује их с комерцијалним производима с којима је у контакту у свакодневном животу. Безбедно и одговорно рукује производима, правилно складишти отпад, брине о очувању здравља и животне средине.

Средњи ниво

Ученик је формирао систем хемијских појмова о структури, својствима и променама супстанци, класификује супстанце, примењује знање да се при физичким и хемијским променама не мења укупна маса супстанци које учествују у променама, припрема раствор одређеног процентног састава, доноси одлуке у вези с начином коришћења комерцијалних производа на основу познавања својстава састојака тих производа.

Напредни ниво

Ученик објашњава структуру, својства и промене супстанци и примењује знање у решавању проблема. Формиран систем хемијских појмова омогућава ученику сагледавање значаја хемије у различитим областима живота и различитим професијама, и праћење доприноса хемије развоју технологије и друштва.

Специфична предметна компетенција: ВЕШТИНЕ ЗА ЕКСПЕРИМЕНТАЛНИ РАД И ХЕМИЈСКИ ЈЕЗИК

Ученик прикупља податке о својствима и променама супстанци посматрањем и мерењем, планира и описује поступак, правилно и безбедно рукује супстанцама, прибором и посуђем, представља резултате табеларно и графички, уочава правилности и користи хемијски језик (хемијске термине, хемијске симболе, формуле и хемијске једначине) у описивању опажених својстава и промена супстанци, објашњењима и закључцима.

Основни ниво

Ученик прати поступак у датом упутству за рад и уме да: испита својства и промене супстанци, измери масу, запремину и температуру супстанце, правилно и безбедно рукује супстанцама, прибором и посуђем, опише поступак и резултате користећи хемијску терминологију.

Средњи ниво

Ученик уме да: у експерименталном раду прикупи податке о својствима и променама супстанци, користи одговарајућу апаратуру, формулише објашњења и закључке користећи хемијски језик (термине, хемијске симболе, формуле и хемијске једначине).

Напредни ниво

Ученик планира и изводи експерименте, анализира податке, објашњава уочене правилности и изводи закључке. С другима размењује информације из области хемије усмено, у писаном виду, у виду табеларних и графичких приказа, помоћу хемијских симбола, формула и хемијских једначина.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ:

Хемија, супстанца, елемент, једињење, смеша, хемијска лабораторија, оглед, хемијско својство, хемијска промена/хемијска реакција, атом, молекул, јон, ковалентна веза, јонска веза, хемијски симбол, хемијска формула, хемијска једначина, Периодни систем елемената, масени процентни састав, количина супстанце, оксид, киселина, хидроксид, со, pH вредност.

Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма:

Хемија као експериментална наука и хемија у свету око нас

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: панои, постери, видео записи, презентације.

Корелација: физика, биологија, географија

Хемијска лабораторија:

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: лабораторијски прибор и посуђе, видео записи, презентације, модели, квизови.

Ученици су оспособљени за извођење простијих огледа уз примену основних техника (загревање, цеђење, мерење температуре запремине и масе, мешање, уситњавање). Схватају сврху правила рада у хемијској лабораторији и мера заштите.

Корелација: Информатика и рачунарство, физика

Атом и хемијски симболи:

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: модели, постери, видео записи, презентације, лабораторијски прибор и посуђе.

Ученици објашњавају основну ртазлику између елемената и једињења, и препознаје примере хемијских елемената и једињења у свакодневном животу, објашњавају по чему се разликују чисте супстанце од смеша и илуструју примерима, представљају структуру атома, молекула и јона помоћу модела, хемијских симбола и формула, повезују распоред електрона у атому елемента с положајем елемента у Периодном систему елемената и својствима елемента

Корелација: физика

Молекули елемената и једињења, јони и јонска једињења:

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: модели, постери, видео записи, презентације, хемикалије, лабораторијски прибор и посуђе.

Ученик разликује хемијске елементе и једињења на основу хемијских симбола и формула, типове хемијских веза, препознаје тип хемијске везе у супстанцама и повезује са својствима тих супстанци.

Корелација: физика

Хомогене и хетерогене смеше:

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: лабораторијски прибор и посуђе, модели, постери, видео записи, презентације, хемикалије.

Ученици уочавају разлику између хомогене и хетерогене смеше, уз навођење примера из свакодневног живота и раздваја састојке смеше објашњава процес растварања супстанце и квантитативно значење растворљивости супстанце и изводи израчунавања у вези с масеним процентним саставом раствора.

Корелација: математика

Хемијске реакције и хемијске једначине:
Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: лабораторијски прибор и посуђе, модели, постери, видео записи, презентације, хемикалије
Ученик зна израчунавања у вези с масеним процентним саставом раствора и да напише једначине хемијских реакција и објасни њихово квалитативно и квантитативно значење.
Корелација: математика

Израчунавање у хемији

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: постери, видео записи, презентације.

Ученик зна да квантитативно тумачи хемијске симболе и формуле користећи појмове релативна атомска и молекулска маса, количина супстанце и моларна маса.

Корелација: физика, математика

Водоник и кисеоник и њихова једињења. Соли

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: лабораторијски прибор и посуђе, модели, постери, видео записи, презентације, хемикалије.

Ученик зна да опише и објасни физичка и хемијска својства водоника и кисеоника, разликује оксиде, киселине, хидроксиде и соли на основу хемијске формуле и назива, и опише основна својства ових класа једињења, оспособљен да индикаторима испита и на pH скали процени киселост раствора и тумачи ознаке са амбалаже супстанци (комерцијалних производа).

Корелација: физика, биологија

ИСХОДИ ВОДЕ КА СЛЕДЕЋИМ СТАНДАРДИМА:

Општа хемија

ХЕ.1.1.1. препознаје и наводи примере хемијских елемената, једињења и смеша из свакодневног живота, повезује њихова физичка и хемијска својства, и физичке и хемијске промене с практичном применом, правилним руковањем и одлагањем ХЕ.1.1.2. препознаје хемијске елементе и једињења на основу хемијских симбола и хемијских формула и повезује хемијске симболе и формуле са честицама које граде супстанце: атомима, молекулима и јонима

ХЕ.1.1.3. препознаје раствор као хомогену смешу, разликује шта је у растворима растворена супстанца и растварач, бира начин за повећање брзине растварања супстанце (повећањем температуре, уситњавањем супстанце, мешањем)

ХЕ.1.1.4. препознаје значење ознаке за процентни састав раствора и према датом упутству прави раствор одређеног процентног састава

ХЕ.1.1.5. правилно и безбедно рукује супстанцама, посуђем и прибором и испитује својства супстанци (агрегатно стање, мирис, боју, магнетна својства, растворљивост), мери масу, запремину и температуру супстанце, загрева супстанцу и изводи поступке раздвајања састојака смеша: декантовање, цеђење, одвајање помоћу магнета и испаравање растварача из раствора.

ХЕ.2.1.1. описује честичну грађу чистих супстанци, атоме, молекуле и јоне, и те честице међусобно разликује по грађи и наелектрисању

ХЕ.2.1.2. описује формирање јонске и ковалентне везе и својства супстанци с одређеним типом хемијске везе (агрегатно стање при стандардним условима и растворљивост супстанци у поларним и неполарним растварачима)

ХЕ.2.1.3. израчунава масу растворене супстанце и растварача на основу процентног састава раствора и обрнуто, прави раствор одређеног процентног састава и мења процентни састав раствора додавањем растварача или растворене супстанце ХЕ.2.1.4. израчунава процентуалну заступљеност неке супстанце у смеши, процентни састав једињења на основу формуле, масу реактаната и производа на основу хемијске једначине и израчунавањима доказује да се укупна маса супстанци не мења при хемијским реакцијама

ХЕ.2.1.5. испитује својства супстанци у огледима и податке приказује табеларно и графички.

ХЕ.3.1.1. објашњава структуру атома, молекула и јона, које честице изграђују атоме и како од њиховог броја зависи наелектрисање атома, молекула и јона

ХЕ.3.1.2. објашњава разлику између чистих супстанци (елемената и једињења) и смеша на основу врста честица које их изграђују и објашњава како честична грађа и хемијске везе одређују својства и промене супстанци

ХЕ.3.1.3. објашњава зависност растворљивости супстанце од природе супстанце и растварача

ХЕ.3.1.4. изводи стехиометријска израчунавања која обухватају однос масе и количине супстанце

ХЕ.3.1.5. бира на основу својстава састојака смеше одговарајући поступак за њихово раздвајање и изводи поступак

ХЕ.3.1.6. планира експериментални поступак према задатом циљу/проблему/питању за истраживање, бележи и приказује резултате табеларно и графички, формулише објашњење и изводи закључак.

Неорхганска хемија:

ХЕ.1.2.1. описује основна физичка и хемијска својства неметала и метала (агрегатно стање, проводљивост топлоте и електричне струје, реакција с кисеоником) и наводи практичну примену неметала и метала

ХЕ.1.2.2. препознаје формуле и називе најважнијих оксида, киселина, база и соли, описује њихова основна физичка и хемијска својства и повезује својства ових једињења с њиховом практичном применом.

ХЕ.2.2.1. саставља формуле оксида, киселина, база и соли на основу назива једињења и именује једињење на основу формуле ХЕ.2.2.2. саставља хемијске једначине реакција синтезе и анализе бинарних једињења, неутрализације и супституције ХЕ.2.2.3. испитује хемијску реакцију киселих и базних оксида с водом и реакцију киселина с карбонатима, металима и хидроксидима.

ХЕ.3.2.1. објашњава физичка и хемијска својства метала и неметала на основу структуре њихових атома/молекула

ХЕ.3.2.2. објашњава хемијска својства оксида (реакције с водом, киселинама, хидроксидима) и пише одговарајуће хемијске једначине

ХЕ.3.2.3. објашњава хемијска својства киселина (реакција с металима, базним оксидима, хидроксидима, карбонатима и бикарбонатима) и пише одговарајуће хемијске једначине

ХЕ.3.2.4. објашњава хемијска својства база (реакције с киселинама и киселим оксидима) и пише одговарајуће хемијске једначине

ХЕ.3.2.5. објашњава физичка и хемијска својства соли.

Хемија животне средине

ХЕ.1.5.1. рукује супстанцама и комерцијалним производима у складу с ознакама опасности, упозорења и обавештења на амбалажи, придржава се правила о начину чувања производа и одлагању отпада

УПУТСТВО ЗА ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА:

Процес праћења и вредновања наставе и учења почиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази (иницијално тестирање). Постигнућа ученика и степен остварености исхода се сагледају кроз свакодневно посматрање, активност на часу, домаће задатке, учествовање у разговору и дискусији, самоевалуацију и евалуацију током појединих часова, самосталан рад, рад у групи, тестове, писане провере, усмено испитивање, експерименте. Свака од ових активности је добра прилика за праћење напредовања и давање повратне информације.

НАЧИНИ ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА УЧЕНИЦИМА КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ПОДРШКА

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих задатака...)
- индивидуализација наставе у већој мери, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са одељењским старешином,члановима Већа и стручним сарадницима у школи.
- - коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја и све друге активности које ће помоћи у превазилажењу препрека за савладавање предвиђених наставних садржаја.

Наставни предмет: МАТЕМАТИКА

Разред: СЕДМИ

Циљ: Циљ учења математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Годишњи фонд часова: 144

Предметни исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**Стандарди**	**Компетенције** **Опште међупредметне компетенције**	**Назив теме / садржај** **Кључни појмови садржаја**	**Начини и поступци остваривања програма** **(Дидактичко-методичко упутство)**	**Начин провере остваренности исхода**
– израчуна степен реалног броја и квадратни корен потпуног квадрата и примени одговарајућа својства операција; – одреди бројевну вредност једноставнијег израза са реалним бројевима; – на основу реалног проблема састави и израчуна вредност једноставнијег бројевног израза са реалним бројевима; – одреди приближну вредност реалног броја и процени апсолутну грешку; – нацрта график функције $y = kx, k \in R\backslash\{0\}$; – примени продужену пропорцију у реалним ситуацијама;	**Бројеви и операције са њима** МА.1.1.1. уме да прочита и запише различите врсте бројева МА.1.1.3. уме да упореди по величини бројеве истог записа МА.1.1.4. изврши једну рачунску операцију са бројевима истог записа и представи број на бројевној прави	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама - Комуникација - Дигитална компетенција - Естетичка компетенција	**Реални бројеви (20; 8 + 12)** Квадрат рационалног броја. Решавање једначине $x^2 = a$, a ³ 0; постојање ирационалних бројева (на пример решења једначине $x^2 = 2$). Реални бројеви и бројевна права. Квадратни корен, једнакост $\sqrt{a^2} = \lvert a \rvert$. Децимални запис реалног броја; приближна вредност	Увести појам квадрата рационалног броја p/q и илустровати га површином квадрата чија је страница управо p/q, на основу чега ученици треба да закључе да је квадрат произвољног рационалног броја ненегативан број. При израчунавању квадрата рационалних бројева равноправан статус треба дати квадрирању бројева у запису p/q и у децималном запису. Код решавања једначина облика $x^2 = a$, ученици уз наставникову помоћ изводе следеће закључке: дата једначина се може свести на једначину $x^2 = a = b^2$ и може имати једно	Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес

	МА.1.1.6. користи реалне бројеве и једноставне изразе са њима помажући се визуелним представама МА.2.1.1. уме да упореди бројеве у различитим облицима МА.2.1.2. уме да израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских операција различитог приоритета МА.3.1.1. уме да одреди вредност сложенијег бројевног израза МА.3.1.3. користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама		реалног броја; апсолутна грешка. Основна својства операција с реалним бројевима. Функција директне пропорционалности $y = kx, k \in R\backslash\{0\}$ Продужена пропорција.	($a = 0$) или два решења ($a > 0$), али може бити и без решења ($a < 0$). Приликом увођења ознаке за квадратни корен нагласити разлику између, на пример, вредности $\sqrt{4}$ и решења једначине $x^2 = 4$. У даљем раду показати да неке једначине облика $x^2 = a$ (на пример $x^2 = 2$) немају решења у скупу рационалних бројева, тј. да се у скупу рационалних мерних бројева не може израчунати мерни број странице квадрата чија је површина 2 (не инсистирати да ученици репродукују одговарајући доказ). На тај начин мотивисати увођење ирационалних бројева, јер из претходног следи да осим рационалних бројева треба имати на располагању и неке друге бројеве (на пример оне чији квадратни корен није рационалан број). Тада се уводи скуп реалних бројева као унија два дисјунктна скупа – скупа рационалних и скупа ирационалних бројева. Сада је природно и да се „рационална” права прошири у реалну праву и покаже како на таквој реалној правој постоје	започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информа

				рационалне и ирационалне тачке. Нагласити, међутим, да скуп (позитивних) ирационалних бројева, осим квадратних корена рационалних бројева, садржи и многе друге елементе, од којих ће неки бити поменути касније (рецимо број π). На конкретним примерима ученици треба да уоче да сваки рационалан број има коначну или бесконачну периодичну децималну репрезентацију, а ирационални бројеви бесконачну непериодичну репрезентацију и обратно (ове чињенице не треба доказивати у општем случају). При израчунавању вредности корена и рачунања са коренима, када су њихове вредности ирационални бројеви, користити калкулатор или расположиве софтвере. За све реалне бројеве без обзира да ли имају коначну или бесконачну децималну репрезентацију увести појам приближне вредности и појам апсолутне грешке. Правила заокругљивања реалних бројева увести на следећи	ције, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.

				начин: на конкретним примерима, посматрањем могућих граница (интервала) у зависности од прецизности, ученици бирају приближне вредности тако да се при заокругљивању бира вредност са мањом апсолутном грешком, након чега се формулишу правила. Основна својства операција сабирања и множења реалних бројева посматрати и анализирати у поређењу с одговарајућим својствима у скупу рационалних бројева. Основна својства операције кореновања у R^+ треба такође реализовати на примерима при чему се посебно третирају збир, разлика, производ и количник корена и њихови односи са кореном збира, разлике, производа и количника. При том посебну пажњу обратити на једнакост $\sqrt{a^2} = \lvert a \rvert$ и њено тумачење. У оквиру ове теме се обрађује и функција директне пропорционалности $y = kx$ коју треба увести на конкретним примерима блиским искуству ученика	

				(раст дужине пута са временом путовања при константној брзини, смањење водостаја реке ако је дневни пад протока константан ...). У почетним примерима ученици цртају тачкасти график којим се приказује функција за дискретне вредности променљиве, након чега се долази до конструкције графичког приказа у координатном систему. Тематску јединицу продужена пропорција треба, такође, реализовати на конкретним примерима (подела дате суме у датој размери, одређивање углова троугла ако је дат њихов однос, присуство метала у легурама ...). Посебну пажњу поклонити вези продужене пропорције са класичном двојном пропорцијом.	
– примени Питагорину теорему у рачунским и конструктивним задацима;	**Геометрија** МА.1.3.1. влада појмовима правоугли троугао (катета и хипотенуза) МА.1.3.2. влада појмовима правоугли троугао, квадрат, правоугаон	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама - Комуникација - Дигитална компетенција	**Питагорина теорема (18; 7 + 11)** Питагорина теорема (директна и обратна). Важније примене Питагорине теореме. Конструкције тачака на бројевној правој које одговарају бројевима	Питагорина теорема је од великог значаја за даље математичко образовање и потребно је пажљиво методички и дидактички обрадити. Као мотивација за тему могу се користити историјски подаци најпре о потреби човека за употребом и конструкцијом правоуглих троуглова током изградње различитих објеката у укупном	Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености

	ик, трапез, ромб; уме да израчуна непозанату страницу правоуглог троугла примењујући Питагорину теорему МА.2.3.2. уме да решава задатке користећи Питагорину теорему МА.3.3.2. уме да користи основна својства троугла, четвороугла, паралелограма и трапеза, рачуна њихове обиме и површине на основу елелмената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; уме да их конструише	- Естетичка компетенција	$\sqrt{2}, \sqrt{3}, \sqrt{5}$, итд. Растојање између две тачке у координатном систему.	напретку цивилизације, а чије је законитости Питагора уочио и математички уобличио и формулисао. На примеру египатског троугла експериментом са конопцем, цртежом или симулацијом на неком од динамичких софтвера упознати ученике са теоремом, а затим је и исказати и дати комплетан доказ. Потребно је да ученици схвате концепт Питагорине теореме, а не да напамет науче исказ. У том циљу током вежбања инсистирати на различитим ознакама катета и хипотенузе, као и различитим положајима самог правоуглог троугла, како би се ученици оспособили да Питагорину теорему користе касније у образовању у различитим задацима из планиметрије, стереометрије и тригонометрије. Упознати ученике са карактеристичним Питагориним тројкама кроз примере и напоменути да таквих тројки има бесконачно много. Формулисати обрат Питагорине теореме и применити га у задацима. У другом делу теме пажњу је потребно усмерити на примену	исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и

				Питагорине теореме на конструкције дужи чији је мерни број дужине ирационалан број и примену на квадрат, правоугаоник, једнакокраки и једнакостранични троугао, ромб и правоугли и једнакокраки трапез. Ученици треба да примењују Питагорину теорему и на једнакокрако правоугли троугао, правоугли троугао са углом од 30° и одређивање растојања двеју тачака у координатном систему. Уколико наставник има техничких могућности у учионици, након усвајања Питагорине теореме на традиционалан начин, део ове теме може обрадити коришћењем неког од бесплатних динамичких софтвера који ученицима може још очигледније дочарати Питагорину теорему и примену теореме у различитим геометријским задацима и проблемима из свакодневног живота.	степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.
– трансформише збир, разлику и производ полинома; – примени формуле за разлику квадрата и квадрат бинома; – растави полином на чиниоце (користећи дистрибутивни	**Алгебра и функције** МА.1.2.2. уме да израчуна степен датог броја, зна основне	- Компетенција за учење - Рад са подацима и	**Цели алгебарски изрази (45; 19 + 26)** Први део Степен чији је изложилац	У првом делу ове теме уводи се појам степена променљиве природним бројем и изводе се основна својства те операције (множење и дељење степена једнаких	Саставни део процеса развоја математичких знања у свим

закон и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата); – примени трансформације полинома на решавање једначина;	операције са степенима МА.1.2.3. уме да сбира, одузима и множи мономе МА.2.2.2. уме да оперише са степенима и зна шта је квадратни корен МА.2.2.3. сабира и одузима полиноме, уме да помножи два бинома и да квадрира бином МА.3.2.2. користи особине степена у решавању компликованијих задатака МА.3.2.3. зна и примењује формуле за разлику квадрата и квадрат бинома; увежбано трансформише алгебарске изразе и своди их на најједноставнији облик	информацијама - Комуникација - Дигитална компетенција - Естетичка компетенција	природан број; степен декадне јединице чији је изложилац цео број; операције са степенима; степен производа, количника и степена. Други део Алгебарски изрази. Полиноми и операције (мономи, сређени облик, трансформације збира, разлике и производа полинома у сређени облик полинома). Квадрат бинома и разлика квадрата. Растављање полинома на чиниоце коришћењем дистрибутивног закона, формуле за квадрат бинома и разлику квадрата. Примене.	основа, степеновање степена, као и правила за степен производа и количника). Ученици треба у потпуности да овладају одговарајућим трансформацијама да би, између осталог, били припремљени за упознавање са операцијама са полиномима које следе. Такође, уводи се појам степена са изложиоцем који је нула или негативан цео број, али само у случају основе која је декадна јединица. Примери обухватају краће записивање врло малих рационалних бројева (примене у физици), као и канонско представљање рационалних бројева у децималном запису. Други део теме обухвата операције с целим алгебарским изразима (полиномима). Најпре се уводи појам полинома и увежбава израчунавање вредности таквог израза за конкретне вредности променљивих који у њему учествују. Затим се дефинишу основне операције са полиномима (сабирање, одузимање и множење) и увежбава довођење полинома на сређени облик. Притом се, по	фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови)

				потреби, користи дистрибутивни закон (у облику $(a + b)(x + y) = ax + ay + bx + by$) и формула за квадрат бинома (у облику $(a + b)^2 = a^2 + 2ab + b^2$). У наставку ове теме ученици треба да, на погодним примерима, уоче потребу растављања полинома на чиниоце (посебно у циљу решавања једначина). Затим треба увежбати то растављање коришћењем претходно наведених формула (али сада записаних у облику $ax + ay + bx + by = (a + b)(x + y)$, односно $a^2 + 2ab + b^2 = (a + b)^2$), као и формуле за разлику квадрата. Примере растављања тзв. непотпуног квадратног тринома обрађивати само на додатној настави. Сем поменуте примене на решавање једначина (на пример, облика $ax^2 + bx = 0$ и $x^2 – c^2 = 0$), овде се могу приказати примери решавања геометријских проблема за које је потребно познавање операција са полиномима.	помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.
– примени својства страница, углова и дијагонала многоугла; – израчуна површину многоугла користећи обрасце или разложиву једнакост;	**Геометрија** МА.1.3.2. влада појмовима	- Компетенција за учење	**Многоугао (22; 7 + 15)** Појам многоугла.	Многоугао увести као део равни ограничен многоугаоном линијом. Нагласити разлику између	-||-

– конструише ортоцентар и тежиште троугла; – примени ставове подударности при доказивању једноставнијих тврђења и у конструктивним задацима;	троугао, четвороугао, n-тоугао, уме да израчуна њихов обим и површину МА.2.3.2. уме да одреди збир углова и број дијагонала у датом n-тоуглу МА.3.3.2. користи основна својства многоугла и рачуна његов обим, површину и непознате елементе који нису обавезно непосредно дати	- Рад са подацима и информацијама - Комуникација - Дигитална компетенција - Естетичка компетенција	Врсте многоуглова. Збир углова многоугла. Број дијагонала многоугла. Правилни многоуглови (појам, својства, конструкције). Обим и површина многоугла. Тежишна дуж троугла. Ортоцентар и тежиште троугла. Сложеније примене ставова подударности.	конвексних и неконвексних многоуглова, али даља разматрања ограничити само на конвексне многоуглове. Ученике треба наводити да уоче зависност броја дијагонала, као и зависност збира унутрашњих углова од броја темена многоугла. Приликом увођења правилних многоуглова, ученици треба да уоче да постоје многоуглови који нису правилни иако су све њихове странице једнаке, као и да постоје многоуглови који нису правилни иако су сви њихови углови једнаки. Посебно истаћи осну симетричност правилног многоугла и број оса симетрије, као и чињенице да се око правилног многоугла може описати круг и да се у њега може уписати круг. Из одговарајућих формула за једнакостранични троугао, ученици, уз помоћ наставника ако је потребно, изводе формуле којима се у правилном шестоуглу успостављају везе између странице, дуже дијагонале, краће дијагонале, полупречника	

				уписаног и описаног круга. Кроз разноврсне примере и задатке (који се односе на троуглове, четвороуглове и правилне многоуглове) истицати примену ставова подударности троуглова и поступно развијати код ученика вештину доказивања. Доказати најважније особине троуглова и паралелограма. Увести појмове ортоцентар, тежишна дуж и тежиште троугла, и навести њихове особине. Примену ставова подударности и њихових последица проширити и на конструктивне задатке. Истаћи разлику између цртања и конструкције. Посебно треба издвојити 1) конструкције троуглова које поред датих страница/углова одређује и једна висина, односно тежишна дуж; 2) конструкције паралелограма и трапеза које поред датих страница/углова одређује и висина; 3) конструкције делтоида; 4) конструкције правилних многоуглова са 3, 4, 6, 8 или 12 темена	

				које одређује страница, односно полупречник описаног/уписаног круга. На примерима илустровати ситуације када конструктивни задатак има више решења или нема решења, али не инсистирати на оваквим задацима. Израчунавање обима и површине многоугла илустровати разноврсним примерима и задацима. Приликом израчунавања површине користити разлагање многоуглова на троуглове и четвороуглове. Посебну пажњу посветити израчунавању површине правилног шестоугла. Важно је укључити и одређени број практичних примена рачунања површина.	
– примени својства централног и периферијског угла у кругу; – израчуна обим и површину круга и његових делова; – преслика дати геометријски објекат ротацијом;	**Геометрија** МА.1.3.3. влада појмовима: круг, кружна линија (издваја њихове основне елелменте, уочава њихове моделе у реалним ситуацијам	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама - Комуникација - Дигитална	**Круг (18; 7 + 11)** Централни и периферијски угао у кругу. Обим круга, број π. Дужина кружног лука. Површина круга, кружног исечка и кружног прстена.	Полазећи од раније стечених знања и дефиниција кружне линије и кружне површи, треба размотрити могуће положаје и односе круга и праве, а такође и два круга у равни. Ученике треба подсетити на дефиниције тангенте и тетиве круга и искористити Питагорину терему за успостављање везе између полупречника круга, тетиве и	-||-

	а и уме да их нацрта користећи прибор; уме да израчуна обим и површину круга датог полупречника) МА.2.3.3. користи формуле за обим и површину круга и кружног прстена МА.3.3.3. уме да одреди централни и периферијски угао, рачуна површину исечка као и дужину лука	компетенција - Естетичка компетенција	Ротација.	централног одстојања тетиве. Централне теме су увођење појмова централног и периферијског угла, уочавање и доказивање тврђења о њиховом међусобном односу, као и одређивање обима и површине круга. Ученици би требало да експериментално утврде сталност односа обима и пречника кружнице. Када се уведе број π, ученике треба информативно упознати са његовом ирационалном природом. После обраде обима и површине круга, треба извести формуле за дужину кружног лука, површину кружног исечка и кружног прстена. У практичним израчунавањима користити приближну вредност 3,14 али повремено радити и са проценама 3,142; 22/7; 3,1. У оквиру дела теме који се односи на ротацију, треба се ограничити на ротације једноставнијих фигура око задате тачке и за задати угао. Објаснити ученицима позитиван и негативан смер ротације и урадити неколико примера ротације у	

				координатном систему. Важно је да ученици уоче да се дужине дужи и величине углова не мењају при ротацији.	
– одређује средњу вредност, медијану и мод.	Обрада података МА.1.5.2. МА.1.5.3. МА.2.5.2. МА.2.5.3. МА.3.5.2. МА.3.5.3.	Компетенција за учење Рад са подацима и информацијама Комуникација Дигитална компетенција Естетичка компетенција	**Обрада података (5; 2 + 3)** Средња вредност, медијана и мод.	Ову тему реализовати као пројектни задатак.	

Напомена: За обнављање градива, иницијални тест и анализу резултата иницијалног теста, планирана су 4 часа, а за реализацију 4 писмена задатака (у трајању од по једног часа), са исправкама и припремама, планирано је 12 часова.

Програмом је планирано да се тема **Обрада података** реализује као пројектни задатак. Циљ пројектног задатка је да ученици овладају појмовима средња вредност, медијана и мод и истовремено се увере у примењивост обраде података у свакодневној пракси. Препорука је да се пројектни задатак реализује на конкретним примерима и предлог је да у седмом разреду то буде прикупљање, обрада и анализа података добијених анкетом. Теме се могу одабрати из животног окружења и њихов садржај би требало да буде близак узрасту ученика (на пример: коришћење ИКТ од стране ученика, расподела слободног времена ученика, еколошка свест младих ...). Број питања у анкети не мора бити велики, највише 5-6, а истраживање треба реализовати тако да узорак не буде премали, али ни превелик и да се може реализовати у најближем окружењу (школа, породица, комшилук ...). Предлог је да се пет расположивих часова реализује по следећем плану:

РЕДНИ БРОЈ ЧАСА	САДРЖАЈ РАДА	АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА И УЧЕНИКА
1.	– Избор теме истраживања – Конструкција анкетних питања	Наставник објашњава пројектни задатак, а ученици предлажу теме за истраживање и 5–6 анкетних питања.
2.	– Упутство за анкетирање – Спровођење истраживања анкетирањем	Сваки ученик добија по 4–5 анкетних листића.
3.	– Обнављање и доградња појмова: узорак, нумеричка и процентуална расподела, графички приказ – Увођење нових појмова: средња вредност, медијана и мод	На једном (нумерички потпуно припремљеном) примеру се илуструју сви наведени – познати и нови појмови.

РЕДНИ БРОЈ ЧАСА	САДРЖАЈ РАДА	АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА И УЧЕНИКА
4.	– Подела ученика на групе – Упућивање у начин обраде података добијених анкетирањем – Обрада резултата анкете	Формирају се нехомогене истраживачке групе. Свака група обрађује једно питање за које је задужена (може се користити и Excel) и припрема презентацију резултата.
5.	– Презентација резултата анкете	Групе приказују резултате свог истраживања (таблични приказ резултата обраде питања из анкете, процентуалну расподелу, графички приказ, израчунавање средње вредности, медијане и мода), тумаче добијене резултате и изводе закључке.

У програму је садржај теме Цели алгебарски изрази подељен на два дела, због тога што је пожељно комбиновати алгебарске и геометријске садржаје. Предложени редослед реализације тема:

1. Реални бројеви;
2. Питагорина теорема;
3. Цели алгебарски изрази – први део;
4. Многоугао;
5. Цели алгебарски изрази – други део;
6. Круг;
7. Обрада података

Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- Што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја

ДОПУНСКА НАСТАВА – орагнизоваће се за ученике који имају потешкоћа у савладавању планираних наставних садржа

Наставни предмет: БИОЛОГИЈА

Разред: Седми
Недељни број часова: 2
Годишњи број часова: 72

Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, разуме значај биолошке разноврсности и потребу за одрживим развојем и развије одговоран однос према себи и природи.

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ
-прикупи и анализира податке о животним циклусима почевши од оплођења; – упореди бесполно и полно размножавање – идентификује разлике између митозе и мејозе на основну промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији; – одреди однос између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији; – шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу;	**НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА (3о+3у+2в=8)**	- Улога и значај једра у метаболизму ћелије. Хромозоми, ДНК и појам гена (алел, генотип, фенотип) - Деоба ћелије (хромозоми, настајање телесних и полних ћелија). - Прво Менделово правило наслеђивања, крвне групе, трансфузија и трансплантација. - Наслеђивање пола. - Наследне болести.
– одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених и анализираних информација о његовој грађи; – упореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота” према начину на који обављају животне процесе; – користи микроскоп за посматрање грађе гљива, биљних и животињских ткива;	**ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА** **(13о+10у+6в+2с=31)**	- Основни принципи организације живих бића. Појам симетрије – типични примери код једноћелијских и вишећелијских организама; биолошки значај. - Симетрија, цефализација и сегментација код животиња. - Присуство/одсуство биљних органа, (симетрија и сегментација код биљака). - Ћелије са специфичном функцијом: мишићне, крвне, нервне, ћелије затварачице... - Грађа и улога ткива, органа, органских система и значај за функционисање организма. - Компаративни преглед грађе главних група биљака, гљива и животиња – сличности и разлике у обављању основних животних процеса на методски одабраним представницима.
– разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомих кључева; – повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу данашњих и изумрлих	**ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА (7о+3у=10)**	- Основни принципи систематике (Карл Лине, биномна номенклатура). Приказ разноврсности живота кроз основне систематске категорије до нивоа кола и класе. - Докази еволуције, фосили и тумачење филогенетских низова (предачке и потомачке форме, прелазни фосили).

врста – фосила;		
– идентификује основне односе у биоценози на задатим примерима; – илуструје примерима однос између еколошких фактора и ефеката природне селекције; – упореди прикупљене податке о изабраној врсти и њеној бројности на различитим стаништима; – повеже утицај абиотичких чинилаца у одређеној животној области – биому са животним формама које га насељавају; – анализира разлику између сличности и сродности организама на примерима конвергенције и дивергенције; – идентификује трофички ниво организма у мрежи исхране; – предложи акције заштите биодиверзитета и учествује у њима;	**ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ (4о+4в+2у+1с=11)**	- Састав и структура популација. Популациона динамика (природни прираштај и миграције). - Абиотички фактори и биотички односи као чиниоци природне селекције (адаптације). - Мреже исхране. - Животне области. - Конвергенција и дивергенција животних форми. - Заштита природе. - Заштита биодиверзитета.
– анализира задати јеловник са аспекта уравнотежене и разноврсне исхране; – идентификује поремећаје исхране на основу типичних симптома (гојазност, анорексија, булимија); – планира време за рад, одмор и рекреацију; – доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; – аргументује предности вакцинације; – примени поступке збрињавања лакших облика крварења; – расправља о различитости међу људима са аспекта генетичке варијабилности, толеранције и прихватања различитости.	**ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ (7о+3у+1в+1с=12)**	- Примери наследних болести. - Особине и грађа вируса. Болести изазване вирусима. - Имунитет, вакцине. - Пулс и крвни притисак. - Прва помоћ: повреде крвних судова (практичан рад). - Принципи уравнотежене исхране и поремећаји у исхрани. - Значај правилног чувања, припреме и хигијене намирница; тровање храном. - Промене у адолесценцији. -Здрави стилови живота (сан, кондиција, итд). - Последице болести зависности – наркоманија.

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	- Потребно је повезати знања ученика о појмовима гена и ДНК и њиховом положају у ћелији прокариота и еукариота. - Уводи се појам хромозома (од чега се састоје, како изгледају у деоби и ван ње, улога хромозома у контроли метаболизма ћелије, при чему је појам метаболизма познат из

	претходног разреда). На примеру људског кариограма, објаснити парове хромозома и да хромозоми једног пара се називају хомологи хромозоми.(навести њихово порекло – од оца и мајке). Последњи пар хромозома на кариограму чине полни хромозоми и да су код жена исти а код мушкараца различити. Остали хромозоми, осим полних, се називају телесни. - У остваривању исхода идентификују се разлике митозе и мејозе на основу промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији је најприкладније користити моделе деоба које ученици могу самостално да направе На основу модела ученик може да опише ток сваке деобе, да их упореди и да направи табелу разлика митозе и мејозе - Важно је надовезати садржај о размножавању на садржај који се односи на ћелијске деобе. Бесполно размножавање треба повезати са митозом и настанком идентичних ћелија, због чега су потомци генетички идентични једном родитељу. Потребно је дати примере бесполног размножавања код биљка и животиња. Полно размножавање треба повезати са мејозом, деобом којом настају гамети, чијим спајањем ће се гени родитеља искомбиновати, у јединствену комбинацију коју свака јединка носи. -Ток развића вишећелијских организама објаснити на моделу човека, а ученици самосталним истраживањем треба да дођу до података о животним циклусима животиња из непосредног окружења. -Објаснити појам генотипа кроз постојање два алела за један ген на хомологим хромозомима (један наслеђен од маме, а други од тате), а фенотипа на видљивим особинама. -Треба дати шему наслеђивања неке особине (светле очи/тамне очи) у једној генрацији и на њој објаснити Менделово правило. - Као примере промена стања организма или наследних болести могу се навести болести које зависе: само од наслеђених гена (срасли прсти, једна врста патуљастог раста), од наслеђених гена и начина живота (дијабетес), оне које су везане за полне хромозоме (хемофилија), болести које су одређене већим бројем гена и такође зависне од начина живота (шизофренија), или су последица прмене у броју хромозома (Даунов синдром). - У остваривању наставе потребно је подстицати истраживачки рад ученика основних сличности и разлика спољашње и унутрашње грађе и функционисања различитих живих бића, треба користити школски микроскоп, обрађивати примере из непосредног окружења и водити рачуна да се ученици хумано опходе према живим бићима које истражују
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	-Акценат треба да буде на ученичком истраживању основних принципа организације живих бића и значају ткива, органа и органских система и за функционисање организма. Симетричност тела треба обрадити као особину која се јавља у свим групама живих организама (једноћелијских и вишећелијских), са типичним примеријам радијалне (зрачне), билатералне (двобочне) симетрије и асиметрије. Код обраде симетрије/ асиметрије једноћелијских организама корисити примере познатих врста које су обрађиване у претходним разредима. Посебно обратити пажњу на појаву симетрије/асиметрије код биљака (симетрија цвета, листа...), као и на облике симетрије код животиња, како би се разумео значај симетрије тела за живот у воденој и копненеој средини. Цефализацију(овај стручни појам не треба користити) код животиња би требало описати као груписање главних органа за пријем и спровођење информација у предњем делу тела, јер овај део тела први ступа у контакт са спољашњом средином. -Главне групе једноћелијских еукариотских организам треба обрадити кроз упоредни преглед грађе и сличности/ разлике основних животних функција код једноћелијске алге, амебе, бичара, трепљара. Не ићи у детаљније систематске поделе у оквиру групе Протиста. -Сличности и разлике у грађи ткива и органа значјних за обављање основних вегетативних процеса (исхрана, дисање и излучивање) биљака обрадити паралелно, тј. компаративним прегледом грађе методки одбраних представника

	(вишећелијска алга, маховина, папрат, голосеменица, скривеносеменица). -Компаративни преглед грађе и функцијеживотиња треба реализовати кроз обраду на методски одабраним представницима, који су од раније били познати ученицима -Компаративни преглед грађе главних група гљива : плесни, квасци и печурке треба обрадити кроз преглед сличности и разлика у обављању основних животних процеса на методски одабраним представницима. Са гљивама треба обрадити и лишајеве, ко пример обострано корисне заједниц организама.
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	-Увод у систематику би требало засновати на приказ основних принципа систематике, навођењем основних систематских категорија, као и спомињањем биномне номенклатуре. На основу биномне номенклатуре се може демнстрирати принцип-врсте унутар једног рода, а затим се по истом прниципу може појаснити припадност родова једној фамилији, фамилија по реду итд. - Систематику треба обрадити мање детаљно, а инсистирати на правилима примене, односно практичној примени дихотомног кључа, чиме би ученици, након демонстрације одговрајућих примера од стране наставника, били оспособљени да сами разврставју жива бића и на основу задатих дритеријума одреде њихову позицију на дрвету живота. - Основне принципе систематике, кроз порекло и диверзификацију група организам од заједничког претка, треба ислустровати приказом прелазних фосила.
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	- Препорука је да се користе теренска истраживања у паровима/групи. -Ученици треба да прикупе податке о различити врстама које живе на различитим стаништима. Није неопходно да знају назив врсте, довољно је да их разликују. -Знања о еколошким факторима треба да повежу са природном селекцијом. -Потребно је проширити и продубити знања о трофичким односима и ланцима исхране. Обрада треба да буде праћена радионичарским, односно групним радом. -Потребно је обрадити комплекс еколошких фактора који одређују распрострањење 8 основних животних области на копну (тундре, тајге, лишћарске листопадне шуме, медитеранске шуме и макије, саване, кишне тропске шуме , степе и пустиње). -Грађа органа за варење// начин исхране може се повезати са актерима ланаца исхране/мреже исхране. Слично је и са подударношћу опрашивача и цветова, у оквиру исте области. - На основу позитивних примера деловања човека на животну средину, ученици треба да осмисле предлоге (који се односе на стање у сцвих 8 копнених животних области, као и у воденим биомима), уз напомену да свака акција није уједно и добра акција.
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	-Требало би обрадити особине и грађу вируса, ко и начине преношења и превенције најчешћих вирусних болести. Пожељно је да то буду болести против којих постоји вакцина. Истовремено, то је и прилика да се ученици подсете путева преношења и начина превенције најчешћих бактеријских болести (6. разред). -При обради имунитета и вакцинације требало би се задржати на основном објашњењу настанка имунитета без дубљег залажења у механизме настанка антитела. - Током обраде правила чувања и припремања намирница наставник би требало да упути ученике да повежу сазнања са оним што им је познато о бактериама (6.разред) и гљивама (раније 7.разред). - Потребно је да ученик зна да коришћење психоактивних супстанци доводи до физичке и психичке зависности, у којој је то мери штетно за појединца, породицу, друштво, ко и да зна коме се треба обратити за помоћ и лечење од зависности. Могу се емитовати едукативни филмови.

Опште предметне компетенције:

Компетенција за учење:

- Стиче нова знања и вештине, примењујући претходно учење и ваншколско искуство.
- Развија свест и о стваралачкој природи учења.

- Истрајан је и превазилази тешкоће у учењу.
- Има позитиван и одговоран однос према учењу.
- Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење;
- разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје
- Користи различите изворе информација и има критички однос према њима
- Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом;
- Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања;
- Користи могућности ваншколског учења;

Решавање проблема:

- Препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства.
- Самостално или консултуј ући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења.
- Формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара.
- Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним.
- Проверава примењивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама
- Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством.

Рад с подацима и информацијама:

- Користи и самостално проналази различите изворе информација и података, (библиотеке, медије, интернет, институције, личну комуникацију, итд.)
- Критички разматра њихову поузданост и ваљаност, разврстава их и повезује релевантне информације из различитих извора
- Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области.
- Селектује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.
- Разликује јавне и приватне податке и користи основна правила чувања приватности података.

Комуникација:

- Познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, невербалну, телефоном, путем интернета итд.).
- Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене.
- Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.
- Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.

- Користи на одговарајући и креативан начин језик и стил који је специфичан за различите дисциплине; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.
- Уме да саслуша излагање саговорника до краја и без упадица.

Одговорно учешће у демократском друштву:

- Има позитиван став према поштовању људских права и слобода.
- Познаје права детета и основна људска права и одговорности, уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани.
- Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.
- Примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине.
- Негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.
- Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације по било ком основу (нпр. верском, националном, родном, узрасном, етничком...); акције против болести зависности, злостављања животиња итд.).

Естетичка компетенција:

- Показује осетљивост за еко-културу и културу свакодневног живљења и има критички однос према употреби и злоупотреби природе и доприноси очувању природних и културних добара.
- Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања.
- Употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама уметничких грана које постоје у основном образовању..
- Показује осетљивост за еко-културу и културу свакодневног живљења и има критички однос према употреби и злоупотреби природе.

Сарадња:

- Активно и конструктивно учествује у раду групе или пара,
- Познаје основне карактеристике неких болести органа, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције, личне хигијене и хигијене простора
- Поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару,
- Доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе,
- Одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених,
- Критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.

Дигитална компетенција:

- Уме да претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ.

- Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства.
- Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.
- Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.
- Препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу ИКТ.

Одговоран однос према околини:

- Уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу.
- Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе.
- Спознаје везу између квалитета животне средине и квалитета свог живота и разуме да се његова добробит и добробит заједнице и друштва огледа и у квалитету и одрживости његове околине.
- Процењује и вреднује утицај својих навика у потрошњи ресурса и одлагању отпада, и одређује какав утицај оне имају на животну средину, квалитет живота и здравља и одрживи развој.

Одговоран однос према здрављу:

- Познаје улогу и значај воде и састојака намирница, примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, важност доручка, умереност, разноврсност, начин прераде намирница) и зна последице неправилне исхране.
- Познаје основне карактеристике неких болести органа, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције, личне хигијене и хигијене простора
- Препознаје сигурносне и здравствене ризике у животу и раду, примењује мере заштите, предвиђа и избегава опасне с итуације, познаје начине пружања прве помоћи и својим понашањем промовише здравље и сигурност.
- Познаје основне карактеристике неких болести органа, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције, личне хигијене и хигијене простора
- Разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.
- Уочава опасности по здравље и доноси одлуке значајне за превенцију болести и очување здравља и укључује се у друштвене активности значајне за превенцију болести и очување здравља

Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

- Препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију.
- Спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге.
- Реализује унапред осмишљене идеје и учествуј е у пројектима који се тичу школе и локалне заједнице.

- Зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања

Исходи воде ка следећим стандардима:

1. Наслеђивање и еволуција

БИ.1.3.1. разуме да јединка једне врсте даје потомке исте врсте
БИ.1.3.2. зна основне појмове о процесима размножавања
БИ.1.3.3. зна да свака ћелија у организму садржи генетички материјал
БИ.1.3.4. зна за појам и основну улогу хромозома
БИ.1.3.5. зна основне принципе наслеђивања
БИ.1.3.6. зна како делују гени и да се стечене особине не наслеђују
БИ.1.3.7. зна да од зигота настаје организам и да се тај процес назива развиће
БИ 1.3.8. зна основне научне чињенице о еволуции животана Земљи
БИ 1.3.9.зна да живот на Земљи има заједничко порекло са чијом се историјом можемо упознати на основу фосилних записа
БИ.1.3.10. зна да је природно одабирање основни механизам прилагођавања организама
БИ.1.6.1. уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење)
БИ.1.6.2. уме да по упутству и уз помоћ наставника реализује једноставно истраживање, попуни формулар, прикаже резултате у табели/графикону и извести о резултату
БИ.1.6.3. зна како да се понаша у лабораторији и на терену и правила о раду и безбедности рада
БИ.1.6.4. уме по упутству да изведе унапред постављени експеримент и одговори на једноставну хипотезу уз помоћ и навођење наставника
БИ.2.3.1. разуме основне разлике између полног и бесполног размножавања
БИ.2.3.2. разуме механизам настанка зигота
БИ.2.3.3. разуме зашто потомци личе на родитеље и њихове претке, али нису идентични са њима
БИ.2.3.4. зна да на развиће организама поред генетичког материјала утиче и средина
БИ 2.3.5. уочава да постоје разлике између јединки исте врсте и различитих врста и зна да су оне настале деловањем еволуционих механизама
БИ.2.3.6. уочава прилагођеност организама и разуме да током еволуције природно одабирање доводи до прилагођавања организама на услове животне средине
БИ.2.6.1. уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује податке и извести о резултату
БИ.2.6.3. уме, уз помоћ наставника, да прави графиконе и табеле према два критеријума уз коментар резултата
БИ.3.3.1. разуме разлику између телесних и полних ћелија у погледу хромозома и деоба
БИ 3.3.2. разуме да полне ћелијенастају од посебних ћелија у организму
БИ.3.3.3. зна функцију генетичког материјала и његову основну улогу у ћелији
БИ 3.3.4. зна да је број хромозома у ћелији карактеристика врсте
БИ.3.3.5. разуме како различити еволуциони механизми, мењајући учесталост особина у популацијама, доводе до еволуције
БИ.3.3.6. разуме да човек може да утиче на смер и брзину еволуционих промена својих популација и популација других врста

2. Јединство грађе и функције као основа живота

БИ.1.1.3. препознаје основне сличности и разлике у изгледу и понашању биљака и животиња
БИ.1.1.4. уме да наведе називе пет царстава и познаје типичне представнике истих
БИ.1.2.1. зна да су најмањи организми саграђени од једне ћелије у којој се одвијају сви карактеристични животни процеси и зна основне карактеристике грађе такве ћелије

БИ.1.2.2. зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама у чијим одељцима се одвијају разноврсни процеси, и зна основне карактеристике грађе тих ћелија
БИ.1.2.3. зна основне карактеристике грађе биљака, животиња и човека и основне функције које се обављају на нивоу организма
БИ.1.2.4. познаје основну организацију органа у којима се одвијају различити животни процеси
БИ.1.2.5. разуме да је за живот неопходна енергија коју организми обезбеђују исхраном
БИ.1.2.6. разуме да су поједини процеси заједнички за сва жива бића (дисање, надражљивост, покретљивост, растење, развиће, размножавање)
БИ.1.2.7. зна да организми функционишу као независне целине у сталној интеракцији са околином
БИ.1.6.1. уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење)
БИ.1.6.2. уме да по упутству и уз помоћ наставника реализује једноставно истраживање, попуни формулар, прикаже резултате у табели/графикону и извести о резултату
БИ.1.6.3. зна како да се понаша у лабораторији и на терену и правила о раду и безбедности рада
БИ.1.6.4. уме по упутству да изведе унапред постављени експеримент и одговори на једноставну хипотезу уз помоћ и навођење наставника
БИ.2.1.2. познаје и користи критеријуме за разликовање биљака и животиња и примењује их у типичним случајевима
БИ.2.2.1. разуме да постоје одређене разлике у грађи ћелија у зависности од функције коју обављају у вишећелијским организмима (разлике између биљне и животињске ћелије, између коштане и мишићне ћелије и сл.)
БИ.2.2.2. зна и упоређује сличности и разлике између нивоа организације јединке: зна да се ћелије које врше исту функцију групишу и образују ткива, ткива са истом функцијом органе, а органи са истом функцијом системе органа
БИ.2.2.3. зна карактеристике и основне функције спољашње грађе биљака, животиња и човека
БИ.2.2.4. разуме да је за живот неопходна енергија која се производи, складишти и одаје у специфичним процесима у ћелији и да се то назива метаболизам
БИ.2.2.5. разуме да биљне ћелије, захваљујући специфичној грађи, могу да везују енергију и стварају (синтетишу) сложене (хранљиве) материје
БИ.2.2.6. разуме да и у биљној и у животињској ћелији сложене материје могу да се разграђују, при чему се ослобађа енергија у процесу који се назива дисање
БИ 2.2.7. познаје термин хомеостаза и зна шта он значи
БИ 2.2.8. зна да је неопходна координација функција у вишећелијским организмима и зна који органски системи омогућавају ову интеграцију
БИ 2.2.9. зна да нервни и ендокрини систем имају улогу у одржавању хомеостазе
БИ.2.6.4. уме на задатом примеру, уз помоћ наставника, да постави хипотезу, формира и реализује једноставан експеримент и извести о резултату
БИ.3.1.3. разуме критеријуме по којима се разликују биљке и животиње и уме да их примени у атипичним случајевима
Би 3.1.4. познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа класе / реда најважнијих група
БИ.3.2.1. зна карактеристике и основне функције унутрашње грађе биљака, животиња и човека
БИ.3.2.2. разуме морфолошку повезаност појединих нивоа организације и њихову међусобну функционалну условљеност
БИ.3.2.3. разуме узроке развоја и усложњавања грађе и функције током еволуције
БИ 3.2.4. разуме да је у остваривању карактеристичног понашања неопходна функционална интеграција више система органа и разуме значај такве интеграције понашања за преживљавање

3. Порекло и разноврсност живота

БИ.1.1.4. уме да наведе називе пет царстава и познаје типичне представнике истих

БИ.1.2.2. зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама у чијим одељцима се одвијају разноврсни процеси, и зна основне карактеристике грађе тих ћелија

БИ.1.3.8. зна основне научне чињенице о еволуцији живота на Земљи

БИ.1.3.9. зна да живот на Земљи има заједничко порекло са чијом се историјом можемо упознати на основу фосилних записа

БИ.1.6.1. уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење)

БИ.2.1.3. познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа кола/класе

БИ.2.1.4. уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у околностима када делује мањи број чинилаца на типичне заједнице живих бића или организме

БИ.2.3.5. уочава да постоје разлике између јединки исте врсте и различитих врста и зна да су оне настале деловањем еволуционих механизама

БИ.3.3.5. разуме како различити еволуциони механизми, мењајући учесталост особина у популацијама, доводе до еволуције

4. Живот у екосистему

БИ.1.4.1. препознаје основне еколошке појмове (животна средина, станиште - биотоп, животна заједница - биоценоза, популација, еколошка ниша, екосистем, биом, биосфера) и зна најопштије чињенице о њима

БИ.1.4.2. препознаје утицаје појединих абиотичких и биотичких фактора на организме и популације

БИ.1.4.3. уме на задатом примеру да одреди материјалне и енергет-ске токове у екосистему, чланове ланаца исхране и правце кружење најважнијих супстанци (вода, угљеник, азот)

БИ.1.4.4.препознаје животне услове који владају у карактеристичним екосистемима Србије и најважније представнике врста који их насељавају;

БИ.2.1.4. уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у околностима када делује мањи број чинилаца на типичне заједнице живих бића или организме

БИ.2.3.6. уочава прилагођеност организама и разуме да током еволуције природно одабирање доводи до прилагођавања организама на услове животне средине

БИ.2.4.1. употребљава еколошке појмове у опису типичних ситуација у природи

БИ.2.4.2. зна и правилно именује делове екосистема, заједница и популација и зна да опише везе између делова

БИ.2.4.3. уме да на разноврсним примерима одреди основне материјалне и енергетске токове у екосистему, основне односе исхране и најважнија својства биоценоза и популација

БИ.2.4.7. зна да објасни основне прилагођености живих организама на живот у ваздушној, воденој и земљишној средини

БИ.3.1.5. уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у комплексним ситуацијама у сложенијим заједницама

БИ.3.3.6. разуме да човек може да утиче на смер и брзину еволуционих промена својих популација и популација других врста

БИ.3.4.2.разуме да се уз материјалне токове увек преноси и енергија и обратно и интерпретира односе исхране у екосистему (аутотрофне, хетеротрофне, сапротрофне животне комплексе, ланце исхране и трофичке пирамиде)

БИ.3.4.7. познаје механизме деловања мера заштите животне средине, природе и биодиверзитета

5. Човек и здравље

БИ.1.5.1. зна основне мере за одржавање личне хигијене и хигијене околине и разуме зашто је важно да их се придржава
БИ.1.5.2. разуме значај примене хигијенских навика у исхрани и посебно значај термичке обраде хране
БИ.1.5.4. разуме зашто је важно да се придржава званичних упутстава која се односе на заразне болести (епидемије и пандемије)
БИ.1.5.8. зна и разуме какав значај за здравље имају умерена физичка активност и поштовање биолошких ритмова (сна, одмора)
БИ.1.5.12. зна да болести зависности (претерана употреба дувана, алкохола, дроге) неповољно утичу на укупан квалитет живота и зна коме може да се обрати за помоћ (институцијама и стручњацима)
БИ.2.5.1. познаје основне механизме деловања превентивних мера у очувању здравља
БИ.2.5.2. разуме значај и зна основне принципе правилног комбиновања животних намирница
БИ.2.5.3. зна како се чува хранљива вредност намирница
БИ.2.5.4. зна механизме којима загађење животне средине угрожава здравље човека
БИ.2.5.5. зна механизме деловања хемијских материја на физиолошке процесе у организму и на понашање (утицај алкохола, различитих врста дрога, енергетских напитака и сл.)
БИ.3.5.1. познаје узроке и физиолошке последице заразних болести
БИ.3.5.2. познаје основне принципе лечења заразних и других болести
БИ.3.5.3. разуме основне биолошке процесе
БИ.3.5.6. разуме механизме поремећаја функције појединих органа
БИ.3.5.7. познаје основне биолошке механизме који доводе до развијања болести зависности
НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја
- и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем

Наставни предмет: ТЕХНИЧКО И ИНФОРМАТИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ

Циљ учења Технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

Разред: **Седми**

Годишњи фонд часова: **72 часа**

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
• повеже развој машина и њихов допринос подизању квалитета живота и рада; • повеже ергономију са здрављем и конфором људи при употреби техничких средстава; • анализира да ли је коришћење одређене познате технике и технологије у складу са очувањем животне средине; • истражи могућности смањења трошкова енергије у домаћинству; • разликује врсте транспортних машина; • повезује занимања у области машинства са сопственим интересовањима; • повеже подсистеме код возила друмског саобраћаја са њиховом улогом; • провери техничку исправност бицикла; • демонстрира поступке одржавања бицикла или мопеда;– самостално црта скицом и техничким цртежом предмете користећи ортогонално и просторно приказивање; • користи CAD технологију за креирање техничке документације;– образложи предности употребе 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета; • управља моделима користећи рачунар; • објасни улогу основних компоненти рачунара, таблета, паметних телефона и осталих савремених ИКТ уређаја; • аргументује значај рационалног коришћења расположивих ресурса на Земљи; • идентификује материјале који се користе у машинству и на основу њихових својстава процењује могућност примене; – користи прибор за мерење у машинству водећи рачуна о прецизности мерења; • врши операције обраде материјала који се користе у машинству, помоћу одговарајућих алата, прибора и машина и примени одговарајуће мере заштите на раду; • објасни улогу одређених елемената машина и механизама на једноставном примеру; • образложи значај примене савремених машина у машинској индустрији и предности роботизације производних процеса; • објасни основе конструкције робота; • класификује погонске машине – моторе и повеже их са њиховом применом; • самостално/тимски истражи и реши задати проблем у оквиру пројекта; • изради производ у складу са принципима безбедности на раду;	ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	Појам, улога и развој машина и механизама. Потрошња енергије у домаћинству и могућности уштеде. Утицај дизајна и правилне употребе техничких средстава на здравље људи. Зависност очувања животне средине од технологије. Професије (занимања) у области машинства.
	САОБРАЋАЈ	Машине спољашњег и унутрашњег транспорта. Подсистеми код возила друмског саобраћаја (погонски, преносни, управљачки, кочиони). Исправан бицикл/мопед као битан предуслов безбедног учешћа у саобраћају.
	ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	Специфичности техничких цртежа у машинству. Ортогонално и просторно приказивање предмета. Коришћење функција и алата програма за CAD. Употреба 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета. Основне компоненте ИКТ уређаја. Управљање и контрола коришћењем рачунарске технике и интерфејса.
	РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	Рационално коришћење ресурса на Земљи и очување и заштита животне средине. Материјали у машинству (пластика, метали, легуре и др.). Мерење и контрола – појам и примена мерних средстава (мерила). Технологија обраде материјала у машинству (обрада материјала са и без скидања струготине, савремене технологије обраде). Елементи машина и механизама (елементи за везу, елементи за пренос снаге и кретања, специјални елементи).

● тимски представи идеју, потупак израде и производ; ● креира рекламу за израђен производ; ● врши е-коресподенцију у складу са правилима и препорукама са циљем унапређења продаје; ● процењује свој рад и рад других на основу постављених критеријума (прецизност, педантност и сл.).		Производне машине: врсте, принцип рада, појединачна и серијска производња. Појам, врсте, намена и конструкција робота (механика, погон и управљање). Погонске машине – мотори (хидраулични, пнеуматски, топлотни). Моделовање погонских машина и/или школског мини робота.
	КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	Проналажење информација, стварање идеје и дефинисање задатка. Самосталан/тимски рад на пројекту. Израда техничке документације изабраног модела ручно или уз помоћ рачунарских апликација. Реализација пројекта – израда модела коришћењем алата и машина у складу са принципима безбедности на раду. Представљање идеје, поступака израде и производа. Процена сопственог рада и рада других на основу постављених критеријума. Употреба електронске коресподенције са циљем унапређења производа. Одређивање оквирне цене трошкова и вредност израђеног модела. Креирање рекламе за израђен производ.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Наставни предмет *Техника и технологија* намењен је развоју основних техничких компетенција ученика ради његовог оспособљавања за живот и рад у свету који се технички и технолошки брзо мења. Један од најважнијих задатака је да код ученика развија свест о томе да примена стечених знања и вештина у реалном окружењу подразумева стално стручно усавршавање и целоживотно учење, као и да је развијање предузимљивости један од важних предуслова личног и професионалног развоја.

Програм наставе и учења за седми разред оријентисан је на остваривање исхода.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи предмет *техника и технологија*. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у пет наставних тема: *животно и радно окружење, саобраћај, техничка и дигитална писменост, ресурси и производња* и *конструкторско моделовање.*

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи – глобални план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Дефинисани исходи олакшавају наставнику даљу

операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. Настава се не планира према структури уџбеника јер ученици не треба да уче лекције по реду, већ да истражују уџбеник као један од извора података и информација како би развијали међупредметне компетенције. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања.

Наставник је у планирању, припреми и остваривању наставе и учења аутономан. За сваки час треба планирати и припремити средства и начине провере остварености пројектованих исхода.

Посете музејима технике, сајмовима и обиласке производних и техничких објеката треба остваривати увек када за то постоје услови, ради показивања савремених техничких достигнућа, савремених уређаја, технолошких процеса, радних операција и др. Када за то не постоје одговарајући услови, ученицима треба обезбедити мултимедијалне програме у којима је заступљена ова тематика.

С обзиром да је настава **технике и технологије** теоријско-практичног карактера, часове треба реализовати поделом одељења на 2 (две) групе, са највише 20 ученика. Програм наставне и учења треба остваривати на спојеним часовима.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Ученици у седмом разред долазе са извесним знањем из области технике и технологије која су стекли у претходним разредима, као и са одређеним животним искуствима у коришћењу различитих уређаја и учествовања у саобраћају. На томе треба градити даље стицање знања, овладавање вештинама водећи рачуна да су изузетно важни исходи овог предмета формирање правилних ставова према техници и технологији где је човек лично одговоран за њихову употребу и злоупотребу, као и за заштиту животне средине. Реализацијом вежби ученици откривају и решавају једноставне техничке и технолошке проблеме, упознају примену природних законитости у пракси, формирају свест о томе како се применом технике и технологије мења свет у коме живе. Они уочавају како на околину техника утиче позитивно, а како понекад нарушава природни склад и како се могу смањити штетни утицаји на природно окружење чиме развијају свест о потреби, значају и начинима заштите животне средине.

Животно и радно окружење

Да би се достигли исходи за ову област, потребно је повезивати садржаје осталих области са примерима са којима се ученици готово свакодневно срећу, стимулисати их да препознају утицај технологије на живот и рад у свом окружењу као и да стекну знања о томе како су људи до сада решавали проблеме у борби за преживљавање.

Појам и улогу машина и механизама и њихово коришћење у окружењу треба представити ученицима што је могуће више на практичним примерима користећи доступна наставна средства и мултимедије. Потребно је упутити ученике да проналазе и откривају предности и противречности убрзаног развоја технологије методом истраживачког рада у групама.

Посебну пажњу треба обратити утицају технологије на животну средину, а нарочито на експлоатацију сировина, загађење ваздуха производњу токсичних отпада и њихов утицај на климатске промене. Препорука је да се што више користе мултимедијални материјали, како готови, тако и они које су ученици сами урадили.

На животну средину веома утиче и енергетска ефикасност. Да би ученици што лакше усвојили појам уштеде енергије, потребно је упутити их да на примеру свог домаћинства истраже колика је потрошња енергије, који су највећи потрошачи и шта би било најбоље учинити да би се потрошња смањила. Ово је потребно остварити задајући ученицима да прикупе и обраде податке о потрошњи појединих доступних уређаја и укупној количини потрошене енергије на месечном нивоу. У зависности од средине, може се истраживати и потрошња горива (грејање, самостални превоз, пољопривредне машине) и могућности уштеде.

У оквиру активности у којима користе машине и алате ученици су готово свакодневно изложени утицају дизајна на конфорно и безбедно руковање машинама и уређајима. Без дубљег задирања у појам ергономије објаснити ученицима како је добар дизајн предуслов за квалитетнији и безбеднији рад, као и на који начин се треба прилагодити (став, правилно држање, безбедна растојања од машина, екрана) ради постизања конфора и очувања здравља.

Препоручени број часова је 6.

Саобраћај

Област која се односи на саобраћај се реализује у континуитету као важна компонента саобраћајног васпитања. На почетку реализације ове области подсетити ученике да су у претходним разредима учили о саобраћајним системима, намени, функционисању и организацији саобраћаја у оквиру саобраћајних објеката, као и о правилима и прописима за регулисање друмског саобраћаја која се, пре свега, односе на пешаке и бициклисте као учеснике у саобраћају. Посебно нагласити да је тежиште исхода у претходна два разреда било на безбедном понашању и преузимању личне одговорности ученика за понашање у саобраћају.

У седмом разреду тежиште је на саобраћајним средствима која се користе и њиховим најважнијим подсистемима (погонски, преносни, управљачки и кочиони). У складу са исходима ову област треба реализовати у два корака. У првом кораку фокус је на основним деловима саобраћајних средстава и њиховим најважнијим подсистемима друмског саобраћаја са безбедносног аспекта. Други део треба реализовати у области Ресурси и производња са аспекта елемената машина и механизама (елементи за пренос снаге и кретања, елементи за везу, специјални елементи) и са енергетског аспекта (погонске машине и мотори).

Уз помоћ мултимедије упознати ученике са машинама и њиховим главним карактеристикама спољашњег (бицикли, мопеди/ мотоцикли, аутомобили, камиони, аутобуси, возови, бродови, авиони) и унутрашњег транспорта (дизалице, виљушкари, транспортери, лифтови).

При реализацији ових садржаја посебно назначити наведене подсистеме код бицикла, мопеда и аутомобила.

Оспособити ученике да самостално провере и подесе техничку исправност бицикла (упављачки, преносни и кочиони систем, пнеуматике, висину седишта, осветљење и др.) и демонстрирају поступке одржавања бицикла или мопеда. За остваривање ових исхода користити школски бицикл и постер мопеда.

Препоручени број часова је 6.

Техничка и дигитална писменост

Ова област се ослања на усвојена знања ученика из техничког цртања у претходним разредима. Потребно је упознати и оспособити ученике за ортогонално и просторно представљање предмета и коришћење рачунарских апликација за CAD. У оквиру апликације ученици најпре креирају модел користећи 2D приказ на основу података које читају са техничког цртежа. Коришћењем 3D модела ученици активирају основне технике дизајна са циљем самосталног креирања техничког цртежа у складу са стандардима. Креирати вежбу у оквиру које ученици анализирају елемент сложеније геометрије, израђују модел користећи CAD и рендерују га.

Ученике треба упознати са наменом основних електронских компоненти рачунара и осталих ИКТ уређаја. Уколико временски оквир дозвољава, ученике упознати и са начином функционисања појединих компоненти, али на елементарном нивоу препоручено коришћењем рачунарских симулација и анимација. Код ученика треба развити свест о значају коришћења рачунарске технике у апаратима, уређајима и производним процесима и објаснити појам и улогу интерфејса у управљању и контроли. Уколико школа поседује одговарајућу опрему, реализовати вежбе у којима ће ученици управљати моделом користећи рачунар и интерфејс, у супротном исту активност реализујте коришћењем рачунарских симулација.

Препоручен број часова за реализацију ове области је 18

Ресурси и производња

Упознати ученике са значајем рационалног коришћења ресурса и принципима очувања животне средине. Уколико има могућности, организовати посету установи или погону чија је делатност директно или индиректно везана за наведене принципе. Поставити ученицима задатак за самосталан рад у оквиру кога ће у свом домаћинству истражити у којој мери и на који начин се они остварују.

Уз практичне примере и реалне моделе навести ученике да закључе који се материјали најчешће користе у машинству и због којих њихових својстава. Демонстрирати правилно коришћење прибора за мерење и контролу у машинству и реализовати практичне вежбе са истима. Објаснити улогу елемената машина и механизама и демонстрирати њихов рад на моделу или путем рачунарске симулације. Потребно је увести ученике у карактеристике обраде материјала који се користе у машинству, практично демонстрирати операције и реализовати једноставну вежбу водећи рачуна о безбедности ученика. Илустровати савремене технологије обраде материјала и по могућности организовати посету производном погону који их користи. Упознати ученике са савременим производним машинама у машинској индустрији и значајем њихове примене у појединачној и серијској производњи.

Увести појам роботике и објаснити њен значај у савременој индустрији. Уколико постоји могућност, демонстрирати рад школског робота или користити рачунарску симулацију. Упознати ученике са основама конструкције робота и улогом појединих делова. Роботику повезати са наставним садржајима као што су

информатичка технологија, машине и механизми, енергетика и технологија обраде материјала. Реализацију ових садржаја урадити уз корелацију са наставом Информатике и рачунарства.
Ученицима представити класификацију погонских машина – мотора и илустровати њихову примену на практичним примерима из учениковог окружења. Препоручен број часова за реализацију ове области је 20.

Конструкторско моделовање У овом делу програма ученици кроз практичан рад примењују претходно стечена знања и вештине. Садржаје треба реализовати кроз ученичке пројекте, од графичког представљања замисли, преко планирања, извршавања радних операција, маркетинга до процене и вредновања. Наставити са алгоритамским приступом у конструкторском моделовању посебно у приступу развоја техничког стваралаштва – од идеје до реализације.

Ова тема се односи на израду модела разних машина и уређаја који су засновани на основним елементима и принципима рада машина и механизама (елементима за везу, за пренос снаге и кретања, специјални елементи). То се односи на моделовање производних машина, саобраћајних средстава, транспортних машина и уређаја, претварача енергије и др.

Наставни предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада

Разред **Седми**

Годишњи фонд часова **108 часова**

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у самосталном вежбању; – сврсисходно користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим ситуацијама; – упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања уз помоћ наставника са вредностима за свој узраст; – примени достигнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу; – примени атлетске дисциплине у складу са правилима; – развија своје моторичке способности применом вежбања из	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Основни садржаји Вежбе за развој снаге Вежбе за развој гипкости Вежбе за развој аеробне издржљивости Вежбе за развој брзине Вежбе за развој координације Примена националне батерије тестова за праћење физичког ра- звоја и моторичких способности

атлетике; – одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; – примени вежбања из гимнастике за развој моторичких способности; – изведе елементе одбојкашке технике; – примени основна правила одбојке; – користи елементе технике у игри; – примени основне тактичке елементе спротских игара; – учествује на такмичењима између одељења;	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Атлетика	Основни садржаји Техника спринтерског трчања Истрајно трчање – припрема за крос Техника штафетног трчања Скок у даљ Скок у вис
		Спортска гимнастика	Основни садржаји: Вежбе и комбинације вежби карактеристичних за поједине справе: Прескок Греда

– вреднује утицај примењених вежби на организам; – процени ниво сопствене дневне физичке активности; – користи различите вежбе за побољшање својих физичких способности; – процени последице недовољне физичке активности; – примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; – примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама; – примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима; – решава конфликте на друштвено прихватљив начин; – пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекративних		Основе тимских и спортских игара	Одбојка: Основни елементи технике, тактике и правила игре Футсал: Игра уз примену правила Рукомет: Игра уз примену правила Кошарка:

активности; – прихвати победу и пораз; – уважи различите спортове без обзира на лично интересовање; – примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама; – повеже значај вежбања за одређене професије; – вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; – подстиче породицу на редовно вежбање; – повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље; – коригује дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама; – користи здраве намирнице у исхрани; – разликује корисне и штетне додатке исхрани; – примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању; – правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда; – чува животну средину током вежбања; – препозна последице конзумирања дувана, алкохола и штетних енергетских напитака; – води рачуна о репродуктивним огранима приликом вежбања			Сложенији елементи технике, тактике и правила игре Активност по избору.
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Физичко вежбање и спорт	Основни садржаји Основна подела вежби Функција скелетно-мишићног система Основна правила одбојке Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе) Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању Облици насиља у физичком васпитању и спорту Навијање, победа, пораз решавање спорних ситуација Писани и електронски извори информација из области физчког васпитања и спорта Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама Значај вежбања за одбрамбено-безбедносне потребе Повезаност физичког вежбања и естетике Породица и вежбање Планирање вежбања

		Здр авс тве но вас пит ање	Основни садржаји Утицај аеробног вежбања (ходања, трчања и др) на кардио-респираторни систем Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања Значај употребе воћа и поврћа и градивних материја (протеини и беланчевине) у исхрани Подела енергетских напитака и последице њиховог прекомерног конзумирања Прва помоћ након површинских повреда (посекотина и одеротина) Вежбање у различитим временским условима Чување околине при вежбању Последице конзумирања дувана и алкохола Додаци исхрани – суплементи Вежбање и менструални циклус Значај заштите репродуктивних органа приликом вежбања

4.15. Програми обавезних изборних предмета у седмом разреду

Наставни предмет: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Разред: Седми
Недељни број часова: 1
Годишњи број часова: 36

Циљ учења Грађанског васпитања је да се ученик, упознајући се са вредностима и принципима које има грађанско друштво и применом тих принципа и вредности у практичним ситуацијама и на примерима, оснажи и постане свестан својих права и одговорности, упознајући се са процедурама остваривања својих права и значају одговорности и развије осетљивост за потребе других и спремност да активно делује у заједници.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
наведе и опише основне карактеристике људских права; својим речима опише везу између права појединца и општег добра; дискутује о односу права и правде и о сукобу права; образложи личну одговорност у заштити свог здравља;штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; образложи сврху постојања политичких странака; аргументује потребу ограничења и контролу власти; наведе кораке од предлагања до усвајања закона; образложи на примеру могућност утицаја грађана на одлуке Народне скупштине; препозна и одупре се различитим облицима вршњачког притиска; препозна опасност када се нађе у великој групи људи и заштити се; учествује у организацији, реализацији и евалуацији симулаци-је Народне скупштине; у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин; проналази, критички разматра и користиинформације из различитих извора.	ЉУДСКА ПРАВА	Карактеристике људских права – урођеност, универзалност, нео-туђивост, недељивост. Опште добро. Права појединца и опште добро. Сукоб појединачних права и општег добра. Права и правда. Социјална правда.
	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО	Политичке странке у вишепартијском систему –владајуће и опо- зиционе. Народна скупштина – сврха и надлежности. Народни посланици, посланичке групе. Процедуре у раду Народне скупштине. Скупштинске дебате. Предлагање и доношење закона.
	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ	Припадност групи. Групни идентитет као део идентитета мла- дих.Односи у вршњачкој групи и њен утицај на појединца. Вршњачки притисак. Конформизам. Приватност – обим и границе. Понашање људи у маси и угроженост права појединца.
	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	Симулација Народне скупштине Одређивање улога и процедура у скупштини. Формирање посланичких група. Избор председника скупштине. Формулисање предлога закона. Скупштинска дебата. Гласање. Евалуација симулације.

Кључни појмови садржаја: социјална правда, Народна скупштина, конформизам, вршњачки притисак

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Изборни програм Грађанско васпитање за седми разред ор- ганизован је, као и претходни програми, по моделу спирале што значи да су садржаји дати у исте четири области (*Људска права, Демократско друштво, Процеси у савременом свету* и *Грађански активизам)* али се они проширују и продубљују, а исходи се надо- грађују или се, ако је у питању вештина, даље развијају. Све чети- ри области су једнако важне, а наставник их, у непосредном раду са ученицима, интегрише јер између њих постоји природна веза.

У програму су наведени садржаји које наставник може да до- пуњује, проширује и мења према конкретним потребама и плану сопственог рада али увек имајући у виду исходе које треба оства- рити. Они су тако дати да одговарају узрасту ученика и да су мер- љиви, проверљиви, односно наставник може, пратећи активности ученика, да утврди да ли их они остварују и у којој мери. Најчешће су исходи дати на нивоу примене што значи да се знање и разумева- ње подразумевају јер без тога нема примене. Такав приступ одгова- ра концепту Грађанског васпитања од кога се очекује да код учени- ка развија конативну, вољну компоненту која долази до изражаја у понашању. Редослед наведених исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање општег циља програма и развој међупредметних компетенција. Између исхода постоји повезаност. Остваривање једног исхода доприноси остваривању других исхода. Многи исходи су процесни и представљају резултат кумулативног дејства образовно-васпитног рада током дужег временског перио- да, што се препознаје у томе да се неки исходи у истој или сличној формулацији налазе у програмима и за претходне разреде.

Посебност Грађанског васпитања је у томе што је оно део ширег концепта образовања за демократију и грађанско друштво и у том смислу је тесно повезано са другим предметима, ванна- ставним активностима и уопште етосом школе. Садржај овог про- грама у великој мери корелира са предметом Историја у оквиру ког се проучава развој уставности, парламентаризма, грађанских права и слобода. У оквиру Српског језика и књижевности ученици имају прилику да упознају више књижевних дела која се односе на развој политичког живота у модерној српској држави што омо- гућава повезивање са садржајима Грађанског васпитања. Погодна књижевна дела из програма су: сатирична поезија Јована Јовано- вића Змаја *Јутутунска јухахаха*, сатирично иронична проза Радоја Домановића *Вођа*, драма Бранислава Нушића *Власт*. Овако богата корелација између ова три предмета пружа одличне могућности за тематско планирање.

У процесу планирања наставе и учења наставник се руково- ди, превасходно, исходима које ученици треба да достигну. При- ликом осмишљавања активности, како наставника тако и ученика, треба имати у виду да свака од њих се може вишеструко искори- стити. На пример, у оквиру скоро свих активности на различитим садржајима могућ је допринос достизању исхода који се односе на комуникацију, осетљивост за различитост, емпатичност, улогу медија и др. То значи, да за такве исходе нису потребни посебни садржаји, активности и часови. Њихово остваривање одвија се по- степено и спонтано са тенденцијом да ученици аутенично развија- ју пожељне облике понашања.

Општа предметна кометенција: Оспособљавање ученика за активно учешће у грађанском животу и друштву

Специфичне предметне компетенције: Развијање знања, вештина и ставова који омогућавају активну улогу у грађанском

животу и друштву

Међупредметне компетенције:

1. Рад с подацима и информацијама-прикупљање података, анализа и презентација

2. Решавање проблема- ученици се оснажују да препознају проблеме и активно траже решења

3. Сарадња-интерактивни начин рада, групни рад, тимски рад

4. Дигитална компетенција-прикупљање података на интернету, израда ПП презентација

5. Компетенција за учење-развијање знања, вештина и ставова

6. Одговорно учешће у демократском друштву-ученици се оснажују и подстичу да одговорно и активно учествују у друштву

7. Комуникација-изношење сопственог мишљења, осећања, ставова на конструктиван начин

8.Одговоран однос према околини-бављење непосредним окружењем, уочавање проблема

9. Иницијатива и предузетништво - Спремност је да учествује у самосталним и тимским пројектима,развија идеју, мотивисан је

за рада, поставља реалне циљеве и планира задатке и активности за њихово остваривање

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА

Праћење и вредновање постигнућа ученика је континуирано, на сваком часу.

Прати се:

- Степен активности ученика на часу, индивидуално, у пару или у групи
- Однос према обавезама и додељеним задужењима
- Степен и ниво сарадња са другим ученицима
- Мотивисаност ученика да изнесе свој став, мишљење и да га аргументовано брани
- Самостална припрема и презентација информација о некој теми-истраживачки зада
- Самоиницијативност

На почетку школске године ученици се упознају са сегментима праћења и елементима оцене.

На крају сваког часа и активности ученицима се даје повратна информација о успешности реализације планираног и даје им се

могућност да дају коментаре и сугестије.

У оцењивању се уважава мишљење вршњака и подстиче се самооцењивање. Посебно се истиче сваки напредак у свим претходно наведеним сегментима оцењивања.

Наставни предмет: ВЕРСКА НАСТАВА

Разред: **Седми**

ЦИЉ верске наставе јесте да се ученицима пружи целовит религијски поглед на свет и живот; и да им се омогући слободно усвајање духовних и животних вредности Цркве, односно чување и неговање сопственог верског и културног идентитета.
Ученици треба да упознају веру и духовне вредности сопствене, историјски дате Цркве или верске заједнице у отвореном и толерантном дијалогу, уз уважавање других религијских искустава и филозофских погледа, као и научних сазнања и свих позитивних искустава и достигнућа човечанства.

Назив предмета: **ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС** Годишњи фонд часова: **36**

ТЕМА (наставне јединице)		**ЦИЉ**	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
I – УВОД **1. Упознавање садржаја програма и начина рада**		· Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; · Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном разреду школовања	· моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 7. разреда основне школе; · моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања. · бити мотивисан да похађа часове Православног катихизиса.	· Упознавање са садржајем програма и начином рада	Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по

II – БОГОПОЗНАЊЕ **2. Процес сазнавања** **3. Личносно познање** **4. Познање Бога** **5. Бог је један, али није сам**		· Подстаћи ученике да преиспитају свој однос према знању и учењу; · Кроз очигледне примере и експерименте објаснити ученицма три начина сазнавања: објективно, субјективно и личносно и границе њихове примене (наука, уметност, теологија); · Указати ученицима на повезаност љубави и знања у црквеном искуству;	· моћи да уочи да су знање и учење важни у његовом животу; · моћи да кроз очигледне примере и експерименте закључи да постоје различити начини сазнавања · моћи да кроз примере из личног искуства уочи да једино онај кога заволимо за нас постаје личност - непоновљиво и бескрајно важно биће; · моћи да повезује личносно познање са нашим познањем Бога; · моћи да препозна да нам Христос открива Бога као љубавну заједницу три личности;	· Процес сазнавања као дело целе личности: чула, разум, слободна воља, искуство . Личносно познање, упознавање кроз љубав · Познање Бога · Бог је један, али није сам (Бог је заједница три личности: Отац, Син и Свети Дух)	темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада. **<u>Врсте наставе</u>** Настава се реализује кроз следеће облике наставе: · **теоријска настава (34 часова)** · **практична настава (2часа)**

	· Објаснити ученицима да нам Христос открива Бога као Свету Тројицу; · Развити код ученика свест о љубави као темељу заједнице.	· моћи да вреднује своје понашање на основу љубави коју исказује према својим ближњима; · бити подстакнут на одговорније обликовање заједничког живота са другима.		**<u>Место реализације наставе</u>** · Теоријска **настава се реализује у учионици**; · Практична настава се **реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању;** **<u>Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе</u>** · Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. · Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче
III – ЈЕДИНСТВО ЦРКВЕ ХРИСТОВЕ **6. Сабори као израз јединства Цркве** **7. Васељенски сабори** **8. Символ вере** **9. Богочовек Христос**	· Указати ученицима на Саборе као израз јединства Цркве; · Објаснити појмове јереси и догмата; · Пружити ученицима основно знање о историјском контексту настанка Символа вере; · Развијање свести ученика о значају и месту Символа вере у Крштењу и Литургији; · Пружити ученици ма основ за разумева	· моћи да уочи да је Црква на Саборима решавала проблеме са којима се сусретала кроз историју; · бити подстакнут да своје проблеме и несугласице са другима решава кроз разговор и заједништво; · знати да је Символ вере установљен на Васељенским саборима; · умети да интерпретира Символ вере; · знати да се Символ вере изговара на Крштењу и Литургији; · моћи да уочи да појам Богочовека описује Христа као истинитог Бога и истинитог Човека;	· Сабори као израз јединства Цркве · Васељенски сабори · Символ вере · Христос је истинити Бог и истинити Човек	

	ње основне истине о Тајни Богочовека Христа;			ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно. · Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава.
IV - СВЕТОТАЈИНСКИ ЖИВОТ ЦРКВЕ **10. Светотајински живот Цркве** **11. Света Литургија – светајна Цркве**	· Пружити ученицима основ за разумевање да се кроз учешће у Светим Тајнама Цркве наш живот и сви његови елементи узводе у личносни однос са Богом; · Пружити ученицима основ за разумевање смисла и значаја Светих Тајни;	· моћи да увиди да Црква Светим Тајнама повезује човека са Богом у најважнијим моментима његовог живота (рођење и духовно рођење – Крштење, венчање и Брак, Црквена брига за болесне у јелеосвећењу...) · моћи да увиди да је Литургија извор и циљ свих Тајни Цркве;	· Светотајински живот Цркве · Света Литургија као светајна Цркве · Свете Тајне Крштења и Миропомазања · Света Тајна Исповести	

12. Свете Тајне Крштења и Миропомазања **13. Света Тајна Исповести** **14. Света Тајна Брака** **15. Монашка заједница** **16. Света Тајна Рукоположења** **17. Молитвословља Цркве**	· Развијање свести ученика о неопходности и личног учествовања у светотајинском животу Цркве.	· знати да је Причешће врхунац светотајинског живота · моћи да препозна Крштење и Миропомазање као Тајне уласка у Цркву; · бити подстакнут да на покајање гледа као на промену начина живота; · моћи да увиди да су брак и монаштво два пута која воде ка Богу; · моћи да разликује и именује службе у Цркви (епископ, свештеник, ђакон и народ); · моћи да препозна своју службу у Цркви; · моћи да у молитвословљима уочи важност природних елемената (воде, грожђа, жита, светлости...) · бити подстакнут на учествовање у светотајинском животу Цркве;	· Света Тајна брака (слика Христа и Цркве) · Монашка заједница (искорак ка животу будућег века) · Света Тајна Рукоположења · Молитвословља Цркве	· Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. · У остваривању савремене наставе наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу. · Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом

V - СРПСКА ЦРКВА КРОЗ ВЕКОВЕ **18. Света браћа Кирило и Методије** **19. Свети Сава** **20. Срби светитељи** **21. Крсна слава и обичаји**	· Објаснити ученицима значај мисионарске и просветитељске делатности Свете браће и Светог Саве; · Указати ученицима кроз примере српских светитеља на значај стицања хришћанских врлина;	· моћи да препозна да култура и писменост Словена имају корен у мисионарској делатности просветитеља равноапостолних Кирила и Методија; · моћи да објасни просветитељску улогу и значај Светога Саве за српски народ; · бити подстакнут да доживи српске светитеље као учитеље хришћанских врлина;	· Света браћа Кирило и Методије · Свети Сава · Срби светитељи (вероучитељ ће на више часова описати живот и подвиге неколико светитеља Српске Цркве по избору: - Света лоза Немањића	који постаје извор и пуноћа његовог живота. **<u>Евалуација наставе</u>** Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина: · процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића; · провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова;

22. Српска црквена баштина	· Указати ученицима на историјскипутСрпске Цркве кроз житија изабраних светитеља; · Подстаћи ученике да развију доживљај Крсне славе као молитвеног прослављања Бога и светитеља; · Развити кодученика свест о важности неговања традиције и обичаја (Крсна слава, литије, храмовне и градске славе); · Пружити ученицима могућност да сагледају улогу СПЦ у развоју српске културе и идентитета.	· моћи да препозна неговање српских православних обичаја као начин преношења искуства вере и прослављања Бога и светитеља · моћи да препозна евхаристијску симболику у елементима Крсне Славе; · бити подстакнут да прослављање Крсне славе везује за Литургију · бити подстакнут да доживи, вреднује и негује богатство и лепоту српске културне баштине. · моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса у 7. разреду.	- Св. цар Лазар - Св. Василије Острошки - Св. Николај Жички и Охридски - Св. Петар Цетињски - Св. Вукашин из Клепаца) · Крсна слава и обичаји (литије, храмовне и градске славе...) · Српска црквена баштина	**<u>Оцењивање</u>** Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: · усмено испитивање; · писмено испитивање; · посматрање понашања ученика; **<u>Оквирни број часова по темама</u>** Увод – **1** Богопознање – **5** Јединство Цркве Христове – **7** Светотајински живот Цркве – **11** Српска Црква кроз векове – **10** Евалуација – **1+1**

КОРЕЛАЦИЈА С ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА:

1. Српски језик и књижевност
2. Историја
3. Географија
4. Биологија
5. Физика
6. Ликовна култура
7. Музичка култура
8. Грађанско васпитање

9. Техничко и информатичко образовање

Наставни предмет: РУСКИ ЈЕЗИК

Разред: СЕДМИ

ЦИЉ

Циљ наставе руског језика јесте да сви ученици стекну базичну језичку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутију са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да овладају комуникативним вештинама и развију способности и методе учења страног језика

Назив наставне теме и комуникативне функције	Број часова по теми	Број часова за		Време реализа-ције	ИСХОДИ	ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА, ГРАМАТИЧКИ И КУЛТУРОЛОШКИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	СТАНДАРДИ ДСТ.
		обраду	остале типове часа				
1. тема „Счастливого пути!“ Поздрављање; представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и тражење основних информација о себи и другима Изражавање	10	3	7	септембар/ октобар	***На крају теме ученик ће бити у стању да:*** ● примени једноставне усмене исказе за представљање и упознавање, да постави питање и да одговор једноставним језичким средствима ● користи устаљене обрасце за	Как его/её зовут? Сколько ему/ей лет? Кем он/она хочет стать? Любимый школьный предмет… Чем он/она интересуется? Я интересуюсь танцами Сербия / Россия / химия / фамилия Где работает папа / мама? Брат / сестра любит петь…	ДСТ.1.1.1. ДСТ. 1.1.2. ДСТ.1.1.3. ДСТ.1.1.4. ДСТ.1.1.5. ДСТ.1.1.6. ДСТ.1.1.7. ДСТ.1.1.8. ДСТ.1.1.9. ДСТ.1.1.10. ДСТ.1.1.11. ДСТ.1.1.12. ДСТ.1.1.13. ДСТ.1.1.14. ДСТ.1.1.15. ДСТ.1.1.16. ДСТ.1.1.17. ДСТ.1.1.18. ДСТ.1.1.19. ДСТ.1.1.20. ДСТ.1.1.21. ДСТ.1.1.22. ДСТ.1.1.23. ДСТ.1.1.24. ДСТ.1.2.1. ДСТ.1.2.2. ДСТ.1.2.3. ДСТ.1.2.4. ДСТ.1.3.1. ДСТ.1.3.2. ДСТ.1.3.3. ДСТ.1.3.4. ДСТ.1.3.5.

интересовања, допадања и недопадања Описивање догађаја и радњи у садашњости Разумевање и давање упутстава					попуњавање споменара ● исприча о својој породици, о својим и интересовањима чланова своје породице ● исказује и описује прошлу радњу, користећи прелазне и повратне глаголе свршеног и несвршеног вида ● исказује и описује радњу у садашњем времену, користећи познате фреквентне глаголе ● даје и разуме дата упутства у форми заповедног начина ● примењује именице женског рода типа фамилија ● пева руске песме	Я учусь, ты учишься… Я живу / ты живёшь… Собрать чемодан Кому что нужно делать? Мне / тебе / ему / ей / нам / вам / им нужно играть, пойти, слушать… Читай /-те; рисуй /-те; пиши /-те; пой /-те; исправь /-те **Интеркултурни садржаји:** Називи држава на руском језику; занимљивости о руским народним обичајима; руска музика	ДСТ.2.1.1. ДСТ.2.1.2. ДСТ.2.1.3. ДСТ.2.1.4. ДСТ.2.1.5. ДСТ.2.1.6. ДСТ.2.1.7. ДСТ.2.1.8. ДСТ.2.1.9. ДСТ.2.1.10. ДСТ.2.1.11. ДСТ.2.1.12. ДСТ.2.1.13. ДСТ.2.1.18. ДСТ.2.1.19. ДСТ.2.1.21. ДСТ.2.1.23. ДСТ.2.1.24. ДСТ.2.1.26. ДСТ.2.1.28. ДСТ.2.1.29. ДСТ.2.1.30. ДСТ.2.2.1. ДСТ.2.2.2. ДСТ.2.2.3. ДСТ.2.2.4. ДСТ.2.3.1. ДСТ.2.3.2. ДСТ.2.3.5. ДСТ.2.3.6. ДСТ.2.3.7. ДСТ.3.1.1. ДСТ.3.1.2. ДСТ.3.1.3. ДСТ.3.1.4. ДСТ.3.1.5. ДСТ.3.1.6. ДСТ.3.1.7. ДСТ.3.1.8. ДСТ.3.1.9. ДСТ.3.1.10. ДСТ.3.1.13. ДСТ.3.1.14. ДСТ.3.1.17. ДСТ.3.1.19. ДСТ.3.1.21. ДСТ.3.1.24. ДСТ.3.1.25. ДСТ.3.2.1. ДСТ.3.2.2. ДСТ.3.3.1. ДСТ.3.3.2. ДСТ.3.3.4. ДСТ.3.3.5. ДСТ.3.3.6. ДСТ.3.3.8. ДСТ.3.3.9.
2. тема **„Приключения Алексея в Сербии“**	10	3,5	6,5	октобар/ новембар	***На крају теме ученик ће бити у стању да:*** ● примењује комуникативну	Ты любишь смотреть комедии? Жанры: детектив, триллер…	

Исказивање планова и намера Исказивање радње у садашњости Исказивање радње у будућности Исказивање просторних односа и величина Разумевање и давање упутстава					функцију (питања и одговоре) за исказивање активности у прошлом/садашњем времену ● разуме правила за грађење будућег времена и исказивање радње у будућности ● разуме смисао историјског текста и издваја кључне информације ● даје упутства за кретање ● разуме одслушани текст и бити у стању да селектује тражену информацију ● постављати питања без упитних речи (интонацијом) ● усвојити нову лексику на тему храна / пиће (употреба глагола	Константин Хабенский (роли, фильмы) Что ты ешь / пьёшь (на обед, на завтрак, на ужин)? Мы едим / пьём… Родители едят / пьют… Война против Наполеона (Кутузов) Я рисую, ты чувствуешь, они участвуют, вы организуете… Я делаю / сделаю / буду делать Он читает / прочитает / будет читать Ты хочешь играть со мной? – Не хочу. Без тетради, в жизни, с болью, под кроватью, у двери… Знаменитые сербы: Никола Тесла, Иво Андрич… **Интеркултурни садржаји:** руски филмови, храна, историјске чињенице везане за	

					есть / пить) ● разликовати вид глагола и примењивати облике у будућем времену ● усвојити нове врсте именица (*тетрадь)* ● научити промену глагола са суфиксом -*ова*- и глагол *хотеть*	Русију; значајне историјске личности	
3. тема **„Случај с Костеј“** Исказивање радњи у прошлости Исказивање припадања и поседовања Изражавање мишљења Изражавање допадања и недопадања Исказивање радњи	12	5,5	6,5	новем бар/ децем бар	***На крају теме ученик ће бити у стању да:*** ● примењује комуникативну функцију исказивања својинe присвојним заменицама ● употреби присвојне заменице у изражавању припадности у прошлом, садашњем и будућем времену ● поставља питања без упитне речи примењујући одговарају	Мой / моя / моё / мои Твой / твоя / твоё / твои Наш / наша / наше / наши Ваш / ваша / ваше / ваши Его / её / их Да, мой / нет, не мой, а… У меня есть / было / будет что? У меня нет / не было / не будет чего? Ты не знаешь? Ты не заметил? Чей это зонт? – Моей мамы. Он любит балет? Чем ты занимаешься / интересуешься ? Что ты любишь (обожаешь) делать?	

у садашњости Исказивање жеља, интересовања, потреба, осета осећања					ћу интонацију и одређујући логички акценат ● примењује исказивање својине / припадности генитивом именица ● разуме основни смисао текста, уме да извуче кључне информације из прочитаног текста ● разуме начине за исказивање интересовања за нешто и бављења нечим ● примењује комуникативну функцију за исказивање допадања / недопадања ● проширује знања о начинима исказивања сопственог мишљења ● глагол МОЧЬ	Что тебе нравится? По-моему / по моему мнению… Он мог прийти. Я не мог выполнить задание. **Интеркултурни садржаји:** Аутори (руски и српски књижевници) и књижевна дела; књижевни и филмски детективи	

4. тема **„Случај с пропавшој књигом“** Изражавање молби, захтева, обавештења Изражавање количине, димензија и цена Изражавање припадања и поседовања Описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања Исказивање жеља, интересовања, потреба, осета и осећања	11	6,5	4,5	јануар/ фебруар	***На крају теме ученик ће бити у стању да:*** ● примењује комуникативну функцију упитне интонације у реченицама без упитне речи ● Проширити начине исказивања количине, бројевима преко хиљаду ● Усвоји речи *миллион, миллиард, тысяча* ● Користи валуте неких земаља и неке јединице мере (*метр, километр)* ● примењује генитив именица у исказивању количине уз речи *мало, много, сколько, несколько* ● примењује речцу *НЕ* и њену употребу у	Сколько у тебя рублей / копеек / динаров / фунтов? Один (21, 231…) ученик Два, три, четыре (52, 63, 184…) ученика Пять, шесть…двадцать… учеников Миллион, миллиард, тысяча Мало времени, сколько денег, несколько мальчиков, много воды (родительный падеж). Вам НЕ нужны книги. Вам нужны НЕ книги, А журналы. Не ВАМ нужны книги, а НАМ. Мне хочется; тебе хотелось; ему не хочется… **Интеркултурни садржаји:** Сликари: Рембрандт, Репин, Серов; валуте и државе; Географски појмови (реке,	

					прецизном одрицању дела реченице ● примењује комуникативну функцију исказивања жеље / потребе глаголом *хотеться*	планински врхови у Русији)	
5. тема **„История любви“** Исказивање просторних односа и упутстава за оријентацију у простору Описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања Описивање прошлих,	11	6,5	4,5	март / април	***На крају теме ученик ће бити у стању да:*** ● усвоји нова културолошка знања о Москви / Русији ● усвоји и примени глаголе кретања са префиксима ● знати облике компаратива фреквентних придева и прилога *лучше, больше, меньше*) ● усвојити облике	Пойти (пошла), выйти (вышла), приехать (приехал), войти (вошёл), переехать (переехали)… Лучше, больше, меньше (кого / чего?) Он помог, она помогла Я могу / ты можешь / он может / мы можем / вы можете / они могут Я помогу / ты поможешь / он поможет / мы поможем / вы поможете / они помогут Они познакомились,	

садашњих и радњи у будућности Исказивање допадања и недопадања					глагола *мочь* и *помочь* ● усвојити знања о руском песнику Булату Окуџави ● усвојити руске песме / музику ● усвојити нова знања из историје Русије ● усвојити знања о руским празницима ● примењивати повратне глаголе у садашњем / прошлом времену	праздник продолжался, она гордилась… Мы завтра пойдём туда… Вчера здесь было тихо… День Победы На Красной площади слушали военные песни День народного единства Русские песни **Интеркултурни садржаји:** Нова знања из руске историје; знања о руским државним празницима (Дан Победе); «песни военных лет» (песме посвећене победи у 2. Светском рату); Булат Окуџава	
6. тема **„Спортивная Россия“** Исказивање просторних односа и упутстава за оријентацију у простору	12	4	8	мај / јун	***На крају теме ученик ће бити у стању да:*** ● усвоји и презентује нова знања о градовима у Русији ● утврди и прошири знања о глаголима кретања	Идти / ходить; ехать / ездить; Лететь / летать; плыть / плавать Я плыву, ты плывёшь Я плаваю, они плавают Талисманы, эмблемы ЧМ / проекты Читать: я читаю / я буду читать; Прочитать: я прочитаю	

Описивање карактеристика бића, предмета, појава и места. Изражавање количине, бројева и цена Описивање бића, предмета места, појава, радњи, стања и збивања					• усвоји нове глаголе кретања (*лететь – летать; плыть – плавать)* • обнови и утврди знања садашњег и будућег времена, разликујући глаголски вид, просто и сложено будуће време • усваја и примењује лексику на тему спорта • примењује падежне облике именица на познатој лексици и датој теми	Они летают / прилетят / будут летать Синиша Михайлович, Д. Алейничев Существительные: рекорд / слово / писатель / поле / игра / песня Анастасия Давыдова Существительные: рекорды / слова / писатели / поля / игры / песни **Интеркултурни садржаји:** проширивање знања о спорту и руским спортистима; упознавање са Светским фудбалским првенством	

4.16. Програми слободних активносдти у седмом разреду

Слободна активност: ХОР И ОРКЕСТАР

Разред: СЕДМИ

Циљ и задаци:

Ученици треба да:

- певају по слуху и из нотног текста песме наших и других народа (народне, уметничке, дечје, староградске)
- упознају основне појмове из музичке писмености
- упознају музичке дела уз основне информације о делу и композитору
- развијају стваралачке способности.

Наставни предмет: Хор и оркестар
Разред: седми
Годишњи фонд часова: 36

Редни број теме	бр. часова обрада	Бр. осталих типпова часа	Наставна тема	садржај	Активности ученика	Активности наставника
1.	5	4	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	-певање песама по слободном избору-групе певача, солисти, хор; -свирање на доступним инструменти-ма-групе, солисти; -основе музичке писмености; -припреме за такмичења и концерте.	-рад у мањим групама: *групе певача; *групе солиста; *групе љубитеља музике различитих жанрова; *хорско певање; *групе младих композитора; *групе за модерни плес; *групе за рад на рачунару; *групе за музичке радионице; *групе водитења *припреме за такмичења и годишњи концерт.;	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
2.	5	0	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	-слушање вокално-инструменталних и кратких инструменталних композиција -дела домаћих и страних композитора; -препознавање различитих тонских боја (гласови, инструменти), темпо, динамика.	-групе ученика који воле да слушају разне жанрове, формиране у клуб љубитеља музике, врше одабир музике за слушање, затим је јавно представљају присутнима, након тога следи дискусија.	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
3.	2	2	СТВАРАЊЕ МУЗИКЕ	-креирање пратње за композиције одабране за извођење; -креирање покрета уз музику - модерни плес;	-групе на креативан начин испољавају своја интересовања и таленте за музичко стваралаштво. Начини деловања: модерни плес, компоновање, креирање пратње, импровизација.	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика;

				-импровизаци-ја мелодије на понуђени текст; -импровизаци-ја музике на музичким инструментима-слободан избор.		-постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
4.	3	0	ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА	-сакупљање старих народних песама, њихоа обрада и и извођење;	- групе које имају интересовање за ову област имају следеће активности: сакупљање старих народних песама, њихова обрада и на крају извођење а Capella, уз пратњу једног или неколико музичких инструмената.	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
5.	4	0	РАД НА РАЧУНАРУ	-презентације; -припремање матрица за хорско, групно и солистичко музицирање; -креирање и припремање пкаката за концерте; -остале активности по избору ученика.	-групе имају следеће активности: припремање матрица за извођење, припремање плаката за концерте, припремање презентација и остале активности по избору ученика.	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
6.	4	0	МУЗИЧКА РАДИО-НИЦА	-активности по избору ученика - група које их реализују.	-ученици бирају своје активности у музичкој радионици по слободном избору.	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
7.	1	2	ВОДИТЕЉИ ПРОГРАМА	-припреме водитеља концерта ученика изборног предмета хор и оркестар за сценски наступ.	- уз помоћ наставнице, припремају текст обраћања публици на концерту; -припремање за сценски наступ.	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
8.	3	1	СЛОБОДНЕ МУЗИЧКЕ	-ученици осмишљавају и креирају музичке	-ученици бирају своје активности у музичкој	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење;

			АКТИВНО-СТИ	активности по својој жељи и таленту за одређене области.	радионици по слободном избору.	-представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.

Слободна наставна активност : УМЕТНОСТ

Циљ учења слободне наставне активности *Уметност* је да ученик развија вештине комуникације и сарадње, критичко и стваралачко мишљење, осетљивост за естетику, радозналост, мотивацију за истраживање и изражавање у различитим медијима као и одговоран однос према очувању уметничког наслеђа и културе свога и других народа.

Разред: **Седми или осми**

Годишњи фонд часова**: 36 или 34**

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	**ИСХОДИ** **На крају програма ученик ће бити у стању да**	**ТЕМЕ и кључни појмови садржаја**
Компетенција за целоживотно учење Естетичка компетенција Решавање проблема Комуникација Сарадња Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција	– образложи значај традиционалне визуелне уметности за идентитет народа и појединца; – повеже карактеристичан артефакт са континентом и културом којој припада; – обликује ликовне радове са препознатљивим елементима одабране културе; – опише одабрани продукт визуелних уметности и процес његове израде; – пореди основне одлике традиционалне визуелне уметности два или више народа; – објасни значај и улогу културног наслеђа; – објасни главне карактеристике традиционалне музике на простору Балкана и Србије и њихов међусобни утицај;	**ТРАДИЦИОНАЛНА ВИЗУЕЛНА УМЕТНОСТ ШИРОМ СВЕТА** Визуелна уметност народа Аустралије и Новог Зеланда (сликарство аустралијских Аборицина, традиционална тетоважа Маора) Уметност америчких народа (тотеми, керамика, ћилими, корпе) Култура древне Индије, Кине и Јапана (градови, храмови, одећа, писмо) Уметност народа Африке (маске и штитови) Словенска традиција (митологија, симболика и орнаментика)
Одговорно учешће у демократском друштву Предузимљивост и оријентација ка предузетништву	– прикаже елементе прожимања традиционалне музике различитих народа на простору Балкана на музичким примерима; – презентује традиционалну музику карактеристичну за	**ТРАДИЦИОНАЛНА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ БАЛКАНА И СРБИЈЕ** Културно наслеђе (значај и улога) Традиционална музичка уметност Балкана (основне карактеристике у односу на ентитет и међусобни утицаји, сличности и разлике)

Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини	различите крајеве Балкана и Србије; – прикаже начине очувања музичког културног наслеђа; – објасни како савремене технологије утичу на развој музике; – презентује начине промоције музичких дела и догађаја; – прикаже примену музике у другим уметностима; – истражи и објасни шта је музичка критика и која је њена улога; – аргументовано искаже утисак о слушаним делима. – комуницира учтиво, јасно и аргументовано уз уважавање различитих мишљења, идеја и естетских доживљаја; – проналази, самостално и у сарадњи са другима, релевантне податке и информације користећи савремену технологију; – учествује активно, према сопственим способностима и интересовањима, у истраживачком и радионичком раду.	Традиционална музика Србије (певање, свирање, обичаји, обреди, ношња, кола...) Начини очувања културног наслеђа **МОДЕРНО ДОБА И МУЗИКА** Савремене технологије и музика. Маркетинг у музици. Примењена музичка уметност. Музичка критика и интервју.

УПУТСТВО ЗА МЕТОДИЧКО-ДИДАКТИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм слободне наставне активности *Уметност* интегрише садржаје из културе, различитих уметности и више уметничких дисциплина. Он омогућава ученицима: да упознају културу и уметност народа свих континената, њихове сличности, разлике и међусобне утицаје; да открију како се прожимају различите врсте уметности; да уче како да користе разноврсне, релевантне и поуздане податке и информације за истраживачки и стваралачки рад; да ефикасно сарађују и комуницирају; да развијају критичко мишљење, конструктивно размењују мишљења и формирају позитивне вредносне судове са циљем очувања културе и идентитета, развијања самопоуздања и самопоштовања, поштовања и заштите људских права; да развијају радозналост, мотивацију, као и афинитет према култури и уметности; да се изражавају у одабраним уметничким дисциплинама и медијима.

Ослонац за остваривање програма представљају опште упутство које се односи на све СНА, као и ово које изражава специфичности програма *Уметност.*

ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Предвиђено је да се прва тема реализује током првог полугодишта, а друга и трећа у другом полугодишту.

Програм је тако конципиран да фаворизује активности ученика, повезивање њиховог школског и ваншколског искуства, учење путем решавања проблема, сарадњу и тимски рад, као и употребу савремених технологија у образовне сврхе. Потенцира се самосталност ученика у активном начину учења, а улога наставника је превасходно да уведу ученике у тему, представе кључне појмове садржаја и подстакну их на активност коју затим усмеравају, прате и вреднују.

Активности које су погодне за реализацију програма *Уметност* су: креативне радионице; презентације; анализа инсерата филмова, аудио-визуелних прилога, аудио и визуелних садржаја; рад на истраживачким и пројектним задацима; прављење досијеа, дигиталне збирке и сл.; студије случаја; играње улога; дискусије; рад у групи на платформама за учење; повезивање са вршњацима из других школа или држава; гостовања стручњака; учење у другим установама; посете разним културно-уметничким дешавањима; обликовање и организовање промоција и кампања; укључивање у акције у локалној заједници...

У складу са специфичностима програма и просторно-техничким капацитетима, ученици се могу изражавати кроз различите медије: слику (скице, цртежи, слике, плакати, књига уметника, мурали...); скулптуру; фотографију; видео; анимацију; акцију (перформанс, хепенинг, флеш моб, игровне активности); дизајн (сценографија, костимографија...); музику (инструментална, вокална, вокално-инструментална и сценска); сценски израз (глума, кореографија, плес); музичку критику...

Програм се не базира на коришћењу уџбеника и дидактичких материјала који су специјализовано за њих направљени, већ се ученици подстичу да користе што различитије изворе информација и да имају према њима критички однос. Циљ је оснажити ученике да се ослањају на сопствене снаге у процесу проналажења релевантних информација.

За сваку тему наставник треба да припреми што више различитих материјала који имају функцију подстицаја, мотивисања ученика за рад на њима. Како би се што боље остварила веза између садржаја програма и реалног живота пожељно је, кад год је то могуће, да се ученицима омогуће посете установама и институцијама у средини где живе, као и непосредни контакт са људима који имају интересантна животна и/или професионална искуства у вези са темом која се обрађује

ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

ТРАДИЦИОНАЛНА ВИЗУЕЛНА УМЕТНОСТ ШИРОМ СВЕТА

Основна идеја теме је да се ученици упознају са одабраном баштином народа свих континената из области визуелних уметности и културе, при чему је предвиђено да то буду садржаји који нису обухваћени програмом предмета Ликовна култура. Ради постизања динамике наставе и подстицања радозналости и стваралачког мишљења препорука је да се сваки континент представи другим уметничким дисциплинама и да се планирају другачије активности ученика, где је то могуће.

Предлог је да након уводног часа ученици упознају визуелну уметност Аустралије и Новог Зеланда кроз индивидуални истраживачки рад (у школи и код куће). Ученици могу да припреме кратке дигиталне презентације или видео прилоге. Потребно је да наставник постави јасне критеријуме према којима ће проценити квалитет презентације и да одреди број слајдова, односно трајање видео прилога (до 3 минута) водећи рачуна о томе да сви ученици треба да виде све радове и да изнесу своја запажања и утиске. Током уводног часа је потребно објаснити да је визуелна уметност важна за идентитет народа и појединца и зашто је идентитет важан. Потребно је нешто рећи о техникама и мотивима, као и о томе какву функцију је сликарство народа Аустралије и Новог Зеланда имало некада, а какву има данас. Прилози за приказивање могу да садрже и краће прилоге о

музици (на пример, диџериду технике опонашања звука из природе) и плесу (традиционални плес *хака*) како би ученици добили јаснију слику о уметности ових народа.

Могуће истраживачке теме за ученике су: повезаност прича и слика у култури аустралијских народа; симболи у сликарству аустралијских народа; техника сликања тачкама (dot-painting); слике на кори еукалиптуса (bark-painting); слике на стенама у региону Кимберли; најпознатија дела једног савременог аустралијског сликара инспирисаног традицијом – Клифорд Посум (Clifford Possum Tjapaltjarri) или Квини Мекензи (Queenie McKenzie); значење традиционалне тетоваже та моко (*tā moko*); старе фотографије становништва Новог Зеланда; стилови традиционалних огртача и њихов утицај на савремену моду; један познати новозеландски уметник – Џорџ Нуку (George Nuku) или Чарлс Фридрик Голди (Charles Frederick Goldie)...

Материјали који се могу користити за припремање наставе:

– Australian Aboriginal peoples - Leadership and social control | Britannica
– https://www.artyfactory.com/aboriginal-art/aboriginal-art.html
– The Wandjina - YouTube
– Mysterious Kimberley Rock Art - YouTube
– Culture of New Zealand - history, people, women, beliefs, food, customs, family, social, marriage (everyculture.com)
– T HYPERLINK “https://www.tepapa.govt.nz/discover-collections/read-watch-play/maori/tamoko-maori-tattoos-history-practice-and-meanings”āmoko | Māori tattoos: history, practice, and meanings | Te Papa
– Traditional Maori costume Archives - World4
– Contemporary M HYPERLINK “https://nzhistory.govt.nz/culture/nz-painting-history/contemporary-maori-art”āori art - History of New Zealand painting | NZHistory, New Zealand history online
– Aboriginal Dreamtime Stories - Japingka Aboriginal Art Gallery
– Dreamtime Aboriginal Art Library of Knowledge (aboriginal-art-australia.com)
– Aboriginal Australian Bark Paintings | Museum of Natural and Cultural History (uoregon.edu)
– The Bradshaw Paintings - Australian Rock Art Archive (bradshawfoundation.com)
– The meaning behind M HYPERLINK “https://www.fq.co.nz/maori-cloaks-traditional-meaning/”āori cloaks | Fashion Quarterly (fq.co.nz)

Уметност америчких народа ученици могу да упознају кроз креативну радионицу где могу, према интересовањима, да моделују тотеме или посуде од меког материјала, да цртају дизајн употребних предмета са мотивима карактеристичним за одабрано племе, као и да их обликују одабраном традиционалном техником. Препорука је да ученици пореде орнаменте различитих племена тражећи сличности и разлике, као и да изложе фотографију свог рада заједно са примером који им је послужио као подстицај за стварање.

Материјали који се могу користити за припремање наставе:

– Traditional Native American Tribal Art (indians.org)
– Native American art - The function of art | Britannica
– Native American religions - Forms of religious authority | Britannica
– Native American Art: Sandpainting, Baskets, Pottery and Painting (nativeamerican-art.com)
– Home | Museum of Pre-Columbian Art of Cusco of Peru (mapcusco.pe)
– The Collection
– Aztec Designs (aztecsandtenochtitlan.com)
– USA Native American Navajo Weaving HYPERLINK “https://textiledesigntechniques.as.ua.edu/usa-native-american-navajo-weaving/”–
– Peruvian Textiles History | Study.com
– The Paracas Textile (article) | Khan Academy

– El Paso Museum of Art - Expressions in Clay: Pre-Columbian Pottery Types from the Southwest - YouTube

– Native American Pottery: How to Identify and Price Cochiti and Tesuque Pueblo Pottery (Part 1) - YouTube

Култура древне Индије, Кине и Јапана може се истраживати кроз компаративну анализу. Ученици могу да се поделе у мање групе које ће припремити краће презентације о сличностима и разликама између: обичаја; најстаријих градова; архитектуре храмова; традиционалне одеће или писма. Ученици које ове културе посебно занимају могу да ураде додатна истраживања (да истраже елементе одеће самураја; да истраже традиционална позоришта; да напишу задату реч на сва три језика...), као и да ураде ликовни рад на основу садржаја који их највише мотивише.

Материјали који се могу користити за припремање наставе:

– Indian HYPERLINK “https://www.holidify.com/pages/indian-traditions-and-culture-1331.html”

– Chinese Culture, Customs and Traditions in China (chinahighlights.com)

– 138 Types of Japanese Culture - Japan Talk (japan-talk.com)

– Cities of the Indus Valley Civilization | World Civilization (lumenlearning.com)

– Top 10 Staggering Ancient Towns in China | Places HYPERLINK “https://www.pandotrip.com/top-10-staggering-ancient-towns-in-china-28519/”

– The Top 7 Historic Cities in China: China’s 7 Ancient Capitals (chinahighlights.com)

– India’s Oldest Surviving Temples (livehistoryindia.com)

– 10 Most Amazing Temples in China (with Map HYPERLINK “https://www.touropia.com/temples-in-china/”

– INDIAN 29 States traditional Dressing Style Officially - YouTube

– Traditional Japanese Clothing - WorldAtlas

– Samurai Armor: Evolution and Overview - YouTube

– Getting to Know the Chinese Traditional Clothing - Hanfu - YouTube

– Traditional Chinese Clothing - Han Couture - YouTube

– Learn Marathi / Devanagari Calligraphy in Marathi | Beginners Calligraphy HYPERLINK “https://www.youtube.com/watch?v=jXDl6r-UnFw”

– Appreciating Chinese Calligraphy - YouTube

– How to start? | Chinese Calligraphy Tutorial - YouTube

– Beautiful traditional Japanese Calligraphy KANA SHODO | Satisfying handwriting - YouTube

Предлог је да ученици упознају уметност афричких народа кроз обилазак Музеја афричке уметности у Београду и/или разгледање дигиталних збирки, гостовање стручњака или онлајн састанак са стручњацима... Ученици могу да разговарају са стручњацима о приликама у којима су се маске користиле, како су маске утицале на савремену западну уметност, у којим музејима се чувају..., као и да направе маску или штит техником папир маше или комбинованом техником.

Материјали који се могу користити за припремање наставе: https://www.artyfactory.com/africanmasks/index.htm (dodato)

– http://thegypsetters.net/dot-dot-dot/ HYPERLINK “http://thegypsetters.net/dot-dot-dot/5-fun-facts-african-masks”5 HYPERLINK “http://thegypsetters.net/dot-dot-dot/5-fun-facts-african-masks”-fun-facts-african-masks

– https://www.blendspace.com/lessons/tAffwmFdAlwI_Q/c-african-masks

– African Masks Examined: History, Type, Role, Meaning HYPERLINK “https://afrikanza.com/blogs/culture-history/african-masks”

– stories behind african masks - YouTube

– Sadigh Gallery African Masks - YouTube

– African Shields (hamillgallery.com)

– National Museums of Kenya HYPERLINK “https://www.museums.or.ke/”– HYPERLINK “https://www.museums.or.ke/”

Предлог је да ученици у школи заједно погледају филм/видео прилоге о Словенима, а затим размене утиске и дискутују. Како је словенска митологија и традиција популарна тема стрипова, ученици могу да осмисле и нацртају јунака стрипа или видео игре. Могућа активност је и обликовање накита или другог употребног предмета украшеног словенским орнаментима.

Материјали који се могу користити за припремање наставе:

– Stari Sloveni - Istorija i tradicija [ceo film] - YouTube
– Митска бића (Словенска митологија) - Mitska bica (Slovenska mitologija) - YouTube
– Mitologija Ju HYPERLINK “https://www.youtube.com/watch?v=MdbO7YVoV7o”žnih Slovena - YouTube
– Čudotvorni mač - YouTube
– Ruslan and Ludmila HYPERLINK “https://www.youtube.com/watch?v=j6YB59ETDqk”Руслан и Людмила (HYPERLINK “https://www.youtube.com/watch?v=j6YB59ETDqk”1972 HYPERLINK “https://www.youtube.com/watch?v=j6YB59ETDqk”) Aleksandr Ptushko - YouTube
– Slavic Symbols - Visual Library of Slavic Symbols (symbolikon.com)
– Славянские узоры и орнаменты. Шпаргалка с эскизами - YouTube
– www.starisloveni.com :: Stari Sloveni, Staroslovenska mitologija, religija i istorija

ТРАДИЦИОНАЛНА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ БАЛКАНА И СРБИЈЕ

Основна идеја теме је да се ученици упознају и оснаже за позитиван и одговоран однос према историјском наслеђу у домену традиционалне музике Балкана и Србије са акцентом на међусобан утицај, трајање и очување.

Наставник планира како ће се учење одвијати у складу са интересовањима ученика и могућностима школе (опремљеност савременим техничким уређајима, доступност етнолошких филмова...) и локалне заједнице.

У процесу реализације програмских садржаја наставник треба да уведе ученике у тему кроз кратки теоријски приказ или аудио-видео запис, а затим да их кроз конкретне задатке усмери на истраживање које може да се односи на различите аспекте изучавања предмета музичког наслеђа у односу на временски оквир настанка, просторни оквир настанка, носиоце, примаоце, контекст настанка, контекст садашњег деловања и сл.

У циљу упознавања материјалних извора као грађе за истраживање елемената народне културе учење може да се одвија и кроз посете појединим институцијама, на првом месту етнографским збиркама и музејским поставкама или посете нпр. кустоса школи. У оквиру народне уметности, ученике би требало упутити на значај старих уметничких заната и њихов опстанак, а као крајњи продукт тог рада било би организовање изложбе ученичких радова.

У циљу упознавања и очувања музичке традиције на простору Балкана и Србије ученици проучавају музику, плес, ношњу, обичаје, обреде, начин живота, из различитих географских локалитета. Истраживање може да се односи на: прожимање елемената традиционалних култура различитих народа на простору Балкана и Србије и миграције као чинилац прожимања; развој традиционалне музике у домену певања (техника певања, текстови песама, пратња...) или свирања (врсте инструмената, распрострањеност у односу на географски центар, карактеристике...); преношење музичких записа из једне средине у другу (исти текст, различита мелодија и обрнуто); реконструкцију и демонстрирање народних обичаја из различитих крајева земље и у склопу њих музике, народне ношње, кола... У том смислу уколико услови локалне средине то дозвољавају, део програма се може реализовати у сарадњи са фолклорним друштвима или певачким групама које изводе народне игре (кола) и традиционалну музику. У склопу истраживања традиционалне и народне песме ученици могу ићи и трагом актуелних етно група (Моба, Бистрик, Траг, Бело

платно…) како би упознали наше вокално традиционално наслеђе које је подељено на старије и ново певање, тј. на певање *на глас* (старији начин певања у секундама) и певање *на бас* (новије).

Поред обредних, ученици могу да изучавају песме које су настале у вези са празницима који се обележавају у локалној средини (Васкршње, Божићне, Лазаричке и друге песме) и реконструишу исте.

Резултати истраживања у овој области могу бити полазиште за примену вршњачке едукације кроз умрежавање ученика и наставника из различитих делова Србије путем интернет платформи. Ученици стечена знања из области традиционалне музичке уметности такође могу презентовати ученицима првог циклуса основног образовања, преузимајући улогу вршњака ментора при реконструкцији/демонстрацији народних обичаја.

Рад у групама и радионицама је користан у комбинацији са осталим начинима рада, поготово када постоји изазов значајнијег (нпр. емотивног) експонирања ученика, као вид премошћавања стидљивости. Понуђени предлози литературе и сајтова, нису обавезујући.

Материјали који се могу користити за припремање наставе:

– Боривоје Дробњаковић, *Етнологија народа Југославије*, Научна књига, Београд, 1960, 9–89.
– Димитрије Големовић, *Свака птица својим гласом пева*, Balkan Culture Heritage, Београд, 2019.
– Љиљана Гавриловић, *Балкански костими Николе Арсеновића*, Посебна издања, књ. 52, Етнографски институт САНУ, Београд, 2004, 5–35.
– Тихомир Р. Ђорђевић, *Наш народни живот*, Том 1, Просвета, Београд, 1984, 9–37.
– Петар Влаховић, *Србија: земља, народ, живот, обичаји*, Етнографски музеј и Вукова задужбина, Београд, 1999, 55–94.
– Роман Јакобсон и Петар Богатирјов, „Фолклор као нарочит облик стваралаштва“, Петар Влаховић, „Етничка структура и миграције становништва (у Србији)“, Гласник Етнографског музеја, књ. 44, Београд, 1980, 21–39.

– Драгослав Девић (1960) „Сакупљачи наших народних песама”. Гласник Етнографског музеја 22–23: 99–122

– Зечевић, *Српске народне игре*, „Вук Караџић”, Етнографски музеј, Београд, 1983.
– Андријана Гојковић, Народни музички инструменти, „Вук Караџић”, Београд, 1989.

– Јасна Бјеладиновић, „Сеоске ношње и њихова типолошка класификација”, *Гласник Етнографског музеја*, књ. 44, Етнографски музеј, Београд, 1980, 75–97.
– Никола Ф. Павковић, „Село као обредно-религијска заједница”, *Етнолошке свеске* I, Београд, 1978, 51–65.
– Младен Марковић (1994) „Етномузикологија у Србији”. Нови звук 3: 19–29.

– Филм „Русе косе цуро имаш” као показатељ симбиозе уметности читавог Балкана https://www.youtube.com/watch?v=NGCURBHF

МОДЕРНО ДОБА И МУЗИКА

У оквиру ове теме ученици могу да истражују развој модерних технологија у служби широке заступљености примењене музике у медијима, односно мултумедијалним уметностима. Ученици упознају сценску музику, музику на филму, позоришту, радију, телевизији и интернету кроз приказивање видео материјала који ће подстаћи истраживачке задатке, презентације, дебате, интервјуе, критике… Препорука је да фокус рада буде на примењеној музици на подручју Србије и то истраживањем музике за филмове/серије српских композитора Зорана Симјановића, Војислава Вокија Костића, Војкана Борисављевића, Горана Бреговића...

У оквиру теме ученици могу да раде на припреми извођење одређене музичке нумере из филма, мјузикла, позоришта..., откривајући повезаност музике и других уметности.

Маркетинг у музици се може истраживати на више начина. Један аспект може бити одговор на питање како одређено дело или музички догађај промовисати (како је то некада изгледало, а како данас...), а други аспект је на који начин избор музике и сама музика утиче на маркетинг неког другог уметничког (или друге врсте) производа. У циљу разумевања значаја музике у рекламама, а у сврху маркетинга (промоције школе, догађаја, хуманитарних акција, локалне заједнице...), ученици истражују одабране рекламе, анализом одабраних доносе суд о улози музике и дефинишу кораке у процесу израде. Ради унапређивања маркетинга школе ученици припремају материјал за израду спота за химну школа/џингла за различита дешавања...), користећи ИКТ.

После увода наставника у музичку критику као вида уметничке критике ученике треба кроз разговор навести да сами или истраживањем дођу до података који ће им дати одговоре на различита питања као што су: шта је то што музичку критику одваја од извештавања, шта може бити предмет уметничке критике, ко може бити музички критичар и који су објективни за разлику од субјективних аспеката музичке критике; који је значај музичке критике за извођача, публику, музикологе... Ова тема треба да резултира музичком критиком коју ће ученици у улози музичког критичара написати након посете неком концерту, или слушања одређене композиције/извођача на часу. Ученици могу, такође, да направе кратак приказ музичке критике из пера Бранке Радовић, Смиљке Исаковић…

Материјали који се могу користити за припремање наставе:

– Вартекс Баронијан: *„Музика као примењена уметност”*, Београд, РТС
– Зоран Симјановић: *„Примењена музика”*, Београд, Бикић Студио, 1996
– Рихард Мерц: *„А, Б, Ц… звука у аудио визуелним медијима”*, Београд, РТС, 2013.
– Дејвид Бирн: *„Како ради музика”*, Геопоетика, Београд, 2015.
– Примена музике у маркетингу, најбоље домаће рекламе, Видео (за ученике): https://www.youtube.com/watch?v=j HYPERLINK "https://www.youtube.com/watch?v=j85rX5NXIFU&t=185s"85

– Примери музичке критике: http://stankosepic.com/prikazi_i_kritike.php

– Бранка Радовић: *„Шта је то музичка критика”*, Наслеђе, Крагујевац, 2007. вол. 4, број 8, стр. 121–154.
– Смиљка Исаковић. *„Бемус преплетум мобиле*”, Службени гласник, Београд 2012.
– Смиљка Исаковић: *„Viđenja – Musica modus vivendi”*, РТС, Београд 2013.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, примењују, процењују последице итд.

Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са *Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.* Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на

који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење.

Слободна наставна активност: ДОМАЋИНСТВО

Разред: Седми
Недељни број часова: 1
Годишњи број часова: 36

Циљ наставе изборног предмета домаћинство јесте да ученици стекну нова знања о улози породице у формирању културе понашања, становања, исхране, одевања и рада, као и да интегришу и унапреде претходно стечена знања и вештине, усвоје вредности и формирају навике у вези с важним активностима у свакодневном животу. Циљ се реализује кроз низ међупредметних корелација.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Садржаји програма изборног предмета домаћинство имају тенденцију стицање знања и вештина у вези с важним активностима активностима у свакодневном животу и развијање способности примене стечених знања и умења у областима организације и функционисања савремене породице и домаћинства, културе становања, одевања, исхране и понашања. Кључне м. компетенције које ће се развијати између осталих су: брига за здравље, естетичка компетенција, рад са подацима и информацијама, предузетничка компетенција.. Наведени садржаји програма поред основног теоријског приступа поседују и активан приступ који је усмерен ка практичној реализацији ван учионице и ка изради малих пројеката.Овако конципиран програм даје велике могућности наставницима и ученицима да га на креативан начин реализују сходно условима,могућностима и времену. **Улога наставника** је да уз примену различитих метода рада подстичу и усмеравају интересовање и креативност ученика у покушају да самостално функционишу у породици и домаћинству.Оперативна разрада програмских садржаја препуштена је наставницима који сами креирају време,место извођења и број часова за одређене теме.
ИСХОДИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: - Имају развијене вредности, ставове, вештине и понашање у складу са принципима културе одевања,понашања;становања - Има развијен здрав однос према себи и другима; - Уме да на основу стечених знања изаберу квалитетне и здраве стилове живота; - Примењује рационално коришћење природних ресурса; - Познаје начине да се хемијска средства која се користе у одржавању хигијене (изворе загађења воде, ваздуха и земљишта) замене природним средствима која нису загађивачи - Способни су да уоче, формулишу, анализирају и решавају проблеме; - Поседују развијену свест о личном ангажовању у домаћинству ,својим правима и обавезама у породици - Познаје значај примене мера личне хигијене и хигијене стана у очувању здравља - Осмишљава и учествује у акцијама уређења простора свог домаћинства и сколског простора, рециклаже и озељењивања

Редни број теме	Број часова	Садржај програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Облици извођења програма	Опоративни задаци извођења програма
1.	**5**	Савремено домаћинство и породица	слушају, причају, уочавају, посматрају, демонстрирају, закључују	прича, подстиче, објашњава, демонстрира, наводи примере из свакодневног живота, указује на могуће закључке	фронтални, групни, индивидуални	- Стицање знања о домаћинству,породици, односу породице и друштва, и о потребама савремене породице,(појам породице, фазе породичног живота, појам културног наслеђа, појам домаћинства) -Развијање сарадничких способности, способности слушања и уважавања мишљења других, способности изношења става и формулисања аргумената за изнети став -развијање свести о сопственим знањима и спсобностима.
2.	**12**	Култура становања	слушају, причају, уочавају, посматрају, демонстрирају, закључују	прича, подстиче, објашњава, демонстрира, наводи примере из свакодневног живота, указује на могуће закључке	фронтални, групни, индивидуални	- Стицање знања о уређењу стамбеног простора,хигијенско одржавање стана, примена трхничких уређаја у стану, заштита животне околине. - Оспособљавање ученика за културно становање.
3.	**14**	Култура одевања	слушају, причају, уочавају, посматрају,	прича, подстиче, објашњава, демонстрира, наводи примере из	фронтални, групни,	- Стицање знања о култури савременог одевања одеће, обуће,својства материјала. - Оспособљавање ученика за савремено и културно одевање и одржавање обуће и одеће и њихово правилно коришћење

			демонстрирају, закључују	свакодневног живота, указује на могуће закључке	индивидуални	
4.	**5**	Култура понашања (куповина, путовање, комуника-ција)	слушају, причају, уочавају, посматрају, демонстрирају, закључују	прича, подстиче, објашњава, демонстрира, наводи примере из свакодневног живота, указује на могуће закључке	фронтални, групни, индивидуални	- Оспособљавање ученика за изражавање информисање и коришћење савремених средстава за комуникацију, куповину, путовање.

4.17. Програми обавезних наставних предмета у осмом разреду

Наставни предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

РАЗРЕД: ОСМИ
Недељни број часова: 4
Годишњи број часова: 144
Циљ: Циљеви учења Српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури,

као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

ПРЕДМЕТ: Српски језик и књижевност РАЗРЕД: ОСМИ

ОБЛАСТ/ТЕМА/МОДУЛ		МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂИВАЊЕ	ВЕЖБАЊЕ	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI				
1.	КЊИЖЕВНОСТ	9	8	6	6	3	6	6	5	8	2	42	16	1	**59**
2.	ЈЕЗИК	8	5	8	6	1	5	8	7	2	1	15	12	24	**51**
3.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	1	5	2	4	0	2	4	1	6	1	2	16	8	**26**
УКУПНО		**18**	**18**	**16**	**16**	**4**	**13**	**18**	**13**	**16**	**4**	**59**	**44**	**33**	**136**

Књижевност – 59 часа, Језик – 51 часова и Језичка култура – 26 часа.

Уџбеници: Зона Мркаљ, Зорица Несторовић, Читанка „Цветник“, Klett, Београд, 2021.
Весна Ломпар, Граматика *за осми разред*, Klett, Београд, 2021.

Весна Ломпар,Зона Мркаљ, Зорица Несторовић, *Радна свеска*, Klett, Београд, 2021.

ОБЛАСТ/ТЕМА/МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА	ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:
ЈЕЗИК	● Компетенција за учење ● Одговорно учешће у демократском друштву ● Естетичка компетенција ● Комуникација ● Одговоран однос према околини ● Рад с подацима и информацијама ● Решавање проблема ● Сарадња ● Дигитална компетенција ● Одговоран однос према здрављу	СЈ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем) СЈ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слогове у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама СЈ.1.3.2. уочава разлику између књижевне и некњижевне акцентуације СЈ.1.3.3. одређује место реченичног акцента у једноставним примерима СЈ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи СЈ.1.3.5. разликује просте речи од твореница; препознаје корен речи; гради реч према задатом значењу на основу постојећих творбених модела	– објасни настанак и развој српског књижевног језика; – разуме значај књижевног језика за културу и историју српског народа; – сврста српски језик у одговарајућу језичку групу у Европи; – именује дијалекте српског језика; разуме постојеће језичке прилике у Србији; – издвоји делове творенице и препозна основне моделе њиховог грађења; – користи садржаје из граматике обрађене у

		СЈ.1.3.6. препознаје синтаксичке јединице (реч, синтагму, предикатску реченицу и комуникативну реченицу) СЈ.1.3.7. разликује основне врсте независних реченица (обавештајне, упитне, заповедне) СЈ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним (школским) примерима СЈ.1.3.9. правилно употребљава падеже у реченици и синтагми СЈ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта) СЈ.1.3.17. разликује појмове књижевног и народног језика; зна основне податке о развоју књижевног језика код Срба (од почетака до данас) СЈ.1.3.18. зна основне податке о пореклу и дијалекатској разуђености српског језика СЈ.1.3.19. зна основне податке о језицима националних мањина СЈ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи СЈ.2.3.4. познаје основне начине грађења речи (извођење, слагање, комбинована творба, претварање) СЈ.2.3.5. препознаје подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица) СЈ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима СЈ.2.3.7. препознаје главна значења падежа у синтагми и реченици СЈ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика СЈ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму СЈ.3.3.1. дели реч на слогове у сложенијим случајевима	претходним разредима и повеже их са новим градивом; – доследно примени правописну норму; – примени основна правила о распореду акцената;
	● Компетенција за учење ● Одговорно учешће у	СЈ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевних дела (предвиђених програмима од V до VIII разреда) са именима аутора тих дела	чита са разумевањем књижевноуметничке текстове и остале типове текстова, примењујући

КЊИЖЕВНОСТ	демократском друштву ● Естетичка компетенција ● Комуникација ● Одговоран однос према околини ● Рад с подацима и информацијама ● Решавање проблема ● Сарадња ● Дигитална компетенција ● Одговоран однос према здрављу	СЈ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) СЈ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епику и драму СЈ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац) СЈ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог СЈ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) СЈ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... СЈ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе СЈ.2.1.1. чита текст користећи различите стратегије читања: „летимично читање” (ради брзог налажења одређених информација); читање „с оловком у руци” (ради учења, ради извршавања различитих задатака, ради решавања проблема); читање ради уживања СЈ.2.4.1. повезује дело из обавезне лектире са временом у којем је настало и са временом које се узима за оквир приповедања СЈ.2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књижевноуметничког дела на основу одломака, ликова, карактеристичних ситуација СЈ.2.4.4. разликује књижевнонаучне врсте: биографију, аутобиографију, дневник и путопис и научно-популарне текстове СЈ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност СЈ.2.4.9. уме да води дневник о прочитаним књигама СЈ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело СЈ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави	различите стратегије читања; – тумачи значења, језичке, естетске и структурне особине уметничких текстова, користећи књижевне термине и појмове; – критички промишља о стварности на основу прочитаних дела; – истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи; – повеже писце и дела из обавезног дела програма од 5. до 8. разреда; – издвоји основне одлике књижевног рода и врсте у конкретном тексту, као и језичко-стилске карактеристике текста у склопу интерпретације; – уочи слојевитост књижевног дела и међужанровско прожимање; – повеже књижевна дела са историјским или другим одговарајућим контекстом; – одреди временски оквир у којем је писац стварао; – разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта;

			– препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину, поштујући особености сопственог народа и других народа; – учествује у избору књижевних дела и начина њихове обраде и представљања;
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	● Компетенција за учење ● Одговорно учешће у демократском друштву ● Естетичка компетенција ● Комуникација ● Одговоран однос према околини ● Рад с подацима и информацијама ● Решавање проблема ● Сарадња ● Дигитална компетенција ● Одговоран однос према здрављу	СЈ.1.1.1. разуме текст (ћирилични и латинични) који чита наглас и у себи СЈ.1.1.2. разликује уметнички и неуметнички текст; уме да одреди сврху текста: експозиција (излагање), дескрипција (описивање), нарација (приповедање), аргументација, пропаганда СЈ.1.1.3. препознаје различите функционалне стилове на једноставним примерима СЈ.1.1.4. разликује основне делове текста и књиге (наслов, наднаслов, поднаслов, основни текст, поглавље, пасус, фуснота, садржај, предговор, поговор); препознаје цитат; служи се садржајем да би пронашао одређени део текста СЈ.1.1.5. проналази и издваја основне информације из текста према датим критеријумима СЈ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног СЈ.1.1.7. повезује информације и идеје изнете у тексту, уочава јасно исказане односе (временски след, средство – циљ, узрок – последица и сл.) и изводи закључак заснован на једноставнијем тексту СЈ.1.1.8. чита једноставне нелинеарне елементе текста: легенде, табеле, дијаграме и графиконе СЈ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) СЈ.1.2.5. свој језик прилагођава медијуму изражавања* (говору, односно писању), теми,	– уочи разлику између научног, административног и разговорног функционалног стила; – пише и говори поштујући карактеристике различитих функционалних стилова; – уочи разлику између речи и лексеме; – препозна метафору и метонимију као лексичке механизме и разуме значење вишезначних речи карактеристичних за свакодневну комуникацију; – разуме значење застарелих речи и неологизама; – користи речник, енциклопедију и лексикон; – уочи манипулацију у пропагандним текстовима; – напише приказ, расправу и краћи есеј; – разликује делове текста и књиге – укључујући индекс,

		прилици и сл.; препознаје и употребљава одговарајуће језичке варијетете (формални или неформални) СЈ.1.2.6. влада основним жанровима писане комуникације: саставља писмо; попуњава различите обрасце и формуларе с којима се сусреће у школи и свакодневном животу СЈ.1.3.12. познаје основне лексичке појаве: једнозначност и вишезначност речи; основне лексичке односе: синонимију, антонимију, хомонимију; метафору* као лексички механизам СЈ.1.3.14. зна значења речи и фразеологизама који се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.), као и оних који се често јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.) СЈ.1.3.15. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (једноставни случајеви) СЈ.1.3.16. служи се речницима, приручницима и енциклопедијама СЈ.2.1.3. препознаје и издваја језичка средства карактеристична за различите функционалне стилове СЈ.2.1.4. разликује све делове текста и књиге, укључујући индекс, појмовник и библиографију и уме њима да се користи СЈ.2.1.5. проналази, издваја и упоређује информације из два краћа текста или више њих (према датим критеријумима) СЈ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је целовит и кохерентан СЈ.2.2.2. саставља вест, реферат и извештај СЈ.2.2.3. пише резиме краћег и/или једноставнијег текста СЈ. 2.3.9. познаје метонимију* као лексички механизам СЈ.2.3.11. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (сложенији примери) СЈ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста	појмовник, библиографију – и уме да их користи; – повезује информације и идеје изнесене у тексту, уочава јасно исказане односе и изводи закључак заснован на тексту.

Наставни предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Разред: **Осми**
Недељни број часова: **2**
Годишњи број часова: **68**
Циљ
Циљ учења страног језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспосо-би за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА ЗА ШКОЛСКУ 2021/22. ГОДИНУ

ОБЛАСТ/ТЕМА/МОДУЛ		МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂИВАЊЕ	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	**УВОД/STARTER UNIT**	2										/	2	2
2.	**TRENDS**	7										3	4	7
3.	**CUMULATIVE REVIEW 1**		1									/	1	1
4.	**A HELPING HAND**		7									3	4	7
5.	**CUMULATIVE REVIEW 2**			1								/	1	1
6.	**YOUNG ACHIEVERS**			7								2	5	7
7.	**FABULOUS FOOD**				7							1	6	7
8.	**STUFF WE LIKE**					6	1					2	5	7
9.	**CELEBRATE IN STYLE**						2	5				2	5	7
10.	**CUMULATIVE REVIEW 3**							1				/	1	1
11.	**WEIRD AND WONDERFUL**							4	3			3	4	7
12.	**RIGHT OR WRONG?**									7		3	4	7
13.	**CUMULATIVE REVIEW 4**									1		/	1	1
	THE FIRST WRITTEN TEST											/	3	3
	THE SECOND WRITTEN TEST											/	3	3
УКУПНО												**19**	**49**	**68**

ЛИСТА ИСХОДА, СТАНДАРДА И МЕЂУПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА

Р. БР.	ОБЛАСТ/ТЕМА/МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА	ИСХОДИ
1.	**STARTER UNIT** Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на представљање; реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима.	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ; ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ РАД СА ПОДАЦИМА И ИНФОРМАЦИЈАМА	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.20. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.	– разуме општи смисао и главне информације из уобичајених текстова који се односе на представљање и тражење/ давање информација личне природе; – тражи, саопшти, пренесе информације личне природе или податке о себи и другима; – у неколико повезаних исказа представи себе, своју ужу/ширу породицу и пријатеље користећи једноставнија језичка средства
2.	**TRENDS** Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење живих бића, предмета, појава, местâ, из искуственог света и фикционалног спектра. Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези с личним искуствима, догађајима, активностима, способностима и особеностима у прошлости; усмено и писано описивање искустава, активности и способности у прошлости, историјских догађаја и личности. Слушање и читање једноставнијих текстова којима се изражава допадање/ недопадање; усмено и писано	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ ВЕШТИНА САРАДЊЕ ВЕШТИНА ЗА ЖИВОТ У ДЕМОКРАТСКОМ ДРУШТВУ ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈА	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.4. 1.3.5. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.5. 2.1.6 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14 2.1.15. 2.1.16. 2.1.20. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.8.	– разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – размени информације које се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – повеже неколико исказа у краћи текст којим се описују и пореде бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање искустава, догађаја и способности у прошлости; – размени неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; – опише искуства, догађаје и способности из прошлости повезујући

	изражавање допадања/ недопадања.			неколико краћих исказа у смислену целину; – разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање допадања и недопадања; – размени неколико краћих, везаних исказа који се односе на изражавање допадања и недопадања и даје кратка образложења
3.	**CUMULATIVE REVIEW 1**	ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.20. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 1.3.3. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.	– процене постигнућа везана за тему 1; – примењују стечена знања и вештине кроз проверу лексике и језичких структура које се односе на теме и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у теми 1, вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику – систематизују и класификују градиво.
4.	**A HELPING HAND** Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства с визуелном подршком и без ње; усмено и писано давање и тражење упутстава. Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у вези са осетима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа.	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ ДИГИТАЛНА КОМПЕТЕНЦИЈА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА ВЕШТИНА САРАДЊЕ ВЕШТИНА ЗА ЖИВОТ У ДЕМОКРАТСКОМ ДРУШТВУ ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈА	1.1.1. 1.1.2 1.1.3 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.16 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.7.	– разуме и следи краће низове упутстава у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – тражи и пружи неколико везаних једноставнијих упутстава у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на жеље, интересовања, потребе, осете и осећања; – размени неколико повезаних информација у вези са жељама, интересовањима, осетима и осећањима; – искаже и образложи жеље, интересовања, потребе, осете и осећања; – разуме једноставније текстове који се односе на

	Слушање и читање једноставнијих исказа у којима се изражавају дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе; постављање питања у вези са забранама, дозволама, упозорењима, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, дозвола, упозорења, правила понашања и обавеза.			дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих; – размени неколико информација које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе
5.	**CUMULATIVE REVIEW 2**	ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.20. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 1.3.3. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.	– процене постигнућа везана за тему 2; – примењују стечена знања и вештине кроз проверу лексике и језичких структура које се односе на теме и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у теми 2, вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику – систематизују и класификују градиво
6.	**YOUNG ACHIEVERS** Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; усмено и писано договарање/ извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима. Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се тражи и износи мишљење и изражава слагање/ неслагање; усмено и писано тражење и изношење мишљења и	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА ВЕШТИНА САРАДЊЕ ВЕШТИНА ЗА ЖИВОТ У ДЕМОКРАТСКОМ ДРУШТВУ ПРЕДУЗЕТНИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА	1.1.1. 1.1.2 1.1.3 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.19. 2.1.17. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.4.	– разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања у будућности; – размени неколико исказа у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима у будућности; – саопшти планове, намере и предвиђања; – разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање мишљења; – тражи и саопшти мишљење, слагање/

	изражавање слагања и неслагања.			неслагање и даје кратка образложења
7.	**FABULOUS FOOD** Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са догађајима/ активностима и способностима; усмено и писано описивање активности, радњи и способности у садашњости.	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ ВЕШТИНА САРАДЊЕ БРИГА ЗА ЗДРАВЉЕ	1.1.1. 1.1.2 1.1.3 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.16. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.6.	– разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање радњи и ситуација у садашњости; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање способности и умећа у садашњости; – размени неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; – опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа
8.	**STUFF WE LIKE** Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се тражи и износи мишљење и изражава слагање/ неслагање; усмено и писано тражење и изношење мишљења и изражавање слагања и неслагања. Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се наводе количине, димензије и цене; размењивање информација у вези с количином, димензијама и ценама, усмено и писано.	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ РАД СА ПОДАЦИМА И ИНФОРМАЦИЈАМА ДИГИТАЛНА КОМПЕТЕНЦИЈА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА ВЕШТИНА САРАДЊЕ	1.1.1. 1.1.2 1.1.3 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.18. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.3.2. 2.3.7.	– разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање мишљења; – тражи и саопшти мишљење, слагање/ неслагање и даје кратка образложења; – разуме краће низове исказа који се односе на количину, димензије и цене; – размени информације у вези са количином, димензијама и ценама
9.	**CELEBRATE IN STYLE** Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге и савете; усмено и писано договарање у вези са предлозима и учешћем у заједничким активностима; писање	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА	1.1.1. 1.1.2 1.1.3 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1. 2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.5. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3.	– разуме краће низове исказа који се односе на предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; – упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи

	позивнице за прославу/ журку или имејла/ СМС-а којим се договарају заједничке активности; прихватање/ одбијање предлога и савета, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости, и давање одговарајућег оправдања/ изговора; образлагање спремности за прихватање предлога и савета, уз исказивање емотивних и експресивних реакција (радости, усхићености и сл). Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нешто честита, тражи/ нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава извињење, захвалност; усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/ услугу и реаговање на њу; изражавање извињења и захвалности.	ВЕШТИНА САРАДЊЕ ВЕШТИНА ЗА ЖИВОТ У ДЕМОКРАТСКОМ ДРУШТВУ ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈА ПРЕДУЗЕТНИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА	2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.19. 2.1.17. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.7.	ситуационо прикладне комуникационе моделе; – затражи и пружи детаљније информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности; – разуме краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања и реагује на њих; – саопшти краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања; – разуме и на прикладан начин одговори на честитку, захвалност и извињење; – упути честитку, захвалност и извињење користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе
10.	**CUMULATIVE REVIEW 3**	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.20. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 1.3.3. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.	– процене постигнућа везана за теме 5 и 6; – примењују стечена знања и вештине кроз проверу лексике и језичких структура које се односе на теме и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у темама 5 и 6, вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику – систематизују и класификују градиво
11.	**WEIRD AND WONDERFUL**	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА	1.1.1. 1.1.2 1.1.3 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7.	– разуме општи смисао и главне информације из

	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење бића, предмета, појава, местâ из искуственог света и фикционалног спектра. Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са смером кретања и специфичнијим просторним односима; усмено и писано размењивање информација у вези са смером кретања и просторним односима; усмено и писано описивање смера кретања и просторних односа.	ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА ВЕШТИНА САРАДЊЕ ВЕШТИНА ЗА ЖИВОТ У ДЕМОКРАТСКОМ ДРУШТВУ	1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.5. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.19. 2.1.18. 2.1.20. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.3.7. 2.3.8.	текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – размени информације које се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – повеже неколико исказа у краћи текст којим се описују и пореде бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; – разуме краће низове исказа који описују просторне односе, оријентацију и правац кретања; – затражи и пружи обавештења о просторним односима, оријентацији и правцу кретања
12.	**RIGHT OR WRONG?** Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се тражи и износи мишљење и изражава слагање/ неслагање; усмено и писано тражење и изношење мишљења и изражавање слагања и неслагања.	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ ДИГИТАЛНА КОМПЕТЕНЦИЈА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА ВЕШТИНА САРАДЊЕ БРИГА ЗА ЗДРАВЉЕ ПРЕДУЗЕТНИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА	1.1.1. 1.1.2 1.1.3 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.3. 2.3.4. 2.3.7. 2.3.8.	– разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање мишљења; – тражи и саопшти мишљење, слагање/ неслагање и даје кратка образложења
13.	**CUMULATIVE REVIEW 4**	ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.20. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2.	– процене постигнућа везана за теме 7 и 8; – примењују стечена знања и вештине кроз проверу лексике и језичких структура које се односе на теме и наведене комуникативне функције, а

			1.3.3. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.	које су се радиле у темама 7 и 8, вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику – систематизују и класификују градиво
	THE FIRST WRITTEN TEST	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ ВЕШТИНА САРАДЊЕ	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.20. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 1.3.3. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.	– процене постигнућа везана за Unit 1-4; – примењују стечена знања и вештине кроз проверу лексике и језичких структура које се односе на теме и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у Unit 1-4, вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику – систематизују и класификују градиво
	THE SECOND WRITTEN TEST	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.20. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 1.3.3. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.	– процене постигнућа везана за Unit 5-7; – примењују стечена знања и вештине кроз проверу лексике и језичких структура које се односе на теме и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у Unit 5-7, вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику; – систематизују и класификују градиво

НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Комуникативна настава **језик** сматра средством комуникације. Стога је и програм усмерен ка исходима који указују на то шта је ученик у комуникацији у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ наставника постепено води од исхода преко комуникативне функције као области до **препоручених језичких активности и садржаја** у комуникативним функцијама које у настави оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови:

- циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;
- говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;
- наставник треба да буде сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;
- битно је значење језичке поруке;
- знања ученика мере се јасно одређеним ***релативним*** критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;
- с циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи,

проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;
- наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа;
- сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Наставни предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА

Разред: ОСМИ

ЦИЉ

Циљ васпитно-образовног рада у настави ликовне културе јесте да подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.

БРОЈ ЧАСОВА: 34

ПРЕДМЕТ: ЛИКОВНА КУЛТУРА

РАЗРЕД: ОСМИ

УКУПАН БРОЈ ЧАСОВА / БРОЈ ЧАСОВА НЕДЕЉНО: 34/1

ЦИЉ:

Циљ наставе и учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетич рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком насл

Кључни појмови садржаја: простор, облик, линија, боја, текстура, светлина

Теме	ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Наставни садржаји	Праћење и оцењивање
КОМПОЗИЦИЈА	– бира одговарајући прибор, материјал, технику, уређај и апликативни програм за изражавање	Примена принципа компоновања. Простор и пропорције (ергономија, перспектива).	Наставник у току године прати, процењује и подстиче разви-јање индивидуалних потенцијала сваког ученика. Могући елемен-ти за процењивање

	идеја, имагинације, емоција, ставова и порука; – користи разноврсне податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – примењује знања о елементима и принципима компоновања у стваралачком раду и свакодневном животу; – реализује једноставне ликовне пројекте, самостално и у сарадњи са другима; – дискутује аргументовано о својим и радовима других уважавајући различита мишљења;		напредовања и оцењивање постигнућа су: – Однос према раду (припремљен је за час; одговорно користи материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи...). – Однос према себи (истражује информације; поставља пита-ња; предлаже; истрајан је у раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да ис-проба своје способности у новим активностима...). – Однос према другима (довршава рад у договореном року; поштује договорена правила понашања; спреман је да помогне и да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, до-живљавања, опажања, изражавања...).
НАСЛЕЂЕ	– разговара о значају културне	Културна баштина (значај,	

	баштине за лични развој, развој туризма и очување културног идентитета земље.	заштита и промоција наслеђа). Најзначајнија уметничка остварења и уметници, локалитети и споменици на територији Србије и у свету.	
КОМУНИКАЦИЈА	– тумачи садржаје одабраних уметничких дела и одабрану визуелну метафорику; – прави презентације усклађујући слику и текст и приказујући кључне податке и визуелне информације;	Декодирање слике (теме, мотиви, поруке, метафора, алегорија, пиктограми...). Пројекти (цртеж, слика, скулптура, дигитална фотографија, филм, анимација, игрице, стрип, графити, мурали, инсталације, шминка и боди арт, одевне комбинације и детаљи...).	

Наставни предмет: МУЗИЧКА КУЛТУРА

Разред: ОСМИ

Циљ учења Музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичкууметност, стваралачко и критичко мишљење, формира
естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.

ПРОГРАМ ОБАВЕЗНИХ И ИЗБОРНИХ НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТА

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	**МУЗИЧКА КУЛТУРА**		
ЦИЉ УЧЕЊА:	Циљ наставе музичке културе јесте да се осигура, да сви ученици стекну базичну уметничку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје. Циљ учења предмета Музичка култура је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.		
РАЗРЕД:	8. /седми/		
ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА:	34		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ ТЕМЕ	**НАЧИН** И **ПОСТУПЦИ** ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У **СЕДМОМ РАЗРЕДУ**	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
ЧОВЕК И МУЗИКА **(ПУТОВАЊЕ КРОЗ ИСТОРИЈУ)**	У настави музичке културе, све области се прожимају. Даје се предност искуственом учењу (активно слушање музике, лично музичко изражавање и музичко стваралаштво). У том смислу, основни методски поступак је од звука ка теорији. Наставник остварује наставу користећи глас и покрет, музичке инструменте, елементе ИТ и развијених модела мултимедијалне наставе. Код ученика треба развијати вештине приступања и коришћења информација (интернет, књиге...), сараднички рад у групама, комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања.	- Наведе изражајна средства музичке уметности карактеристична за период романтизма,музике 19. века, импресионизма, музике 20. века; - Уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у периодима од романтизма, па до музике 20. века; - Препозна инструмент или групу према врсти композиције у	**Компетенција за учење;** **Рад са подацима и информацијама;** **Решавање проблема,** **Сарадња;** **Комуникација;** **Естетичка компетенција**

	Знање о музици кроз различите епохе има за циљ разумевање улоге музике у друштву, упознавање музичких изражајних средстава, инструмената, жанрова и облика. Час треба да буде оријентисан на улогу и природу музике, однос човека у датом периоду према њој и њеној намени, као и промишљању да ли је музика (и ако јесте, на које начине) била уметност какву данас познајемо или и нешто друго). Начин провере треба да подстакне ученика да напредује и активно учествује у свим видовима музичких активности. Постигнућа ученика се могу оценити усменом или кратком писаном провером (до 15 мин.), као и проценом практичног рада (допринос ученика за време групног рада, израда креативних задатака на одређену тему, рад на пројекту и др.). Такође, у настави музичке културе могу се добити различите оцене за исте васпитно-образовне задатке, као и за различите задатке исте оцене, због тога што се конкретни резултати упоређују са индивидуалним способностима ученика. Тема - Човек и музика реализује се кроз следеће садржаје: Романтизам - Композитори раног романтизма; - Композитори и пијанисти; - Опера у 19. веку; - Опера у Италији, Немачкој и Француској; - Балет у 19. веку; - Националне школе у романтизму-представници; Србија-19. и 20. век, импресионизам - Музика у Србији у 19. веку – представници; - Импресионизам-представници; - Музика у Србији у 20. веку-представници;	оквиру датог музичког стила; - Разликује музичке форме периода, од романтизма до музике 20. века; - Идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника романтизма, до музике 20. века; - Идентификује елементе музике романтизама, до музике 20. века, као инспирацију у музици савременог доба; - Понаша се у сладу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; - Критички просуђује утицај музике на здравље; - Повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; - Објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија, технологија записивања и штампања нота, извођачке и техичке могућности инструмената).	

	Популарна музика - Почеци популарне музике – џез-представници; - Популарна музика у 20. веку - жанрови	- Препозна врсту дувачких инструмената по изгледу и звуку; - Опише начин добијања тона код дувачких инструмената; - Препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; - Објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената.	- **Компетенција за учење;** **Рад са подацима и информацијама;** **Решавање проблема,** **Сарадња;** **Комуникација;** **Естетичка компетенција**
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	Музички инструменти су незаобилазни елемент свих области Музичке културе. Како су, поред људсог тела и гласа, значајно средство музичког изражавања човека, информације о музичким инструментима треба да проистекну непосредно из историјског и стваралачког контекста. Жичане инструменте треба обрадити кроз одговарајуће слушне примере који на упечатљив начин презентују њихове основне карактеристике. Информације о жичаним инструментима треба да буду сведене и усмерене на начин добијања тона, тонску боју, изражајне и основне техничке могућности и примену. Инструменте је потребно аудитивно и визуелно приказати кроз најосновније информације у оквиру предвиђеног наставног садржаја. Карактеристичне народне инструменте, од севера до југа Србије, представити слушно и визуелно. Треба наставне садржаје међусобно интегрисати – географско подручје повезати са народном песмом, игром, ношњом и обичајима обрађиваног локалитета (националне мањине). До знања о инструментима ученици треба да дођу из непосредног искуства путем слушања и опажања. Постигнућа ученика могу се оценити усменом или кратком писаном провером (до 15 мин.), као и проценом практичног рада (допринос ученика за време групног рада, израда креативних задатака на одређену тему, рад на пројекту и др.).		

	Тема – Музички инструменти, реализује се кроз следеће садржаје: Дувачки инструменти - Дрвени и лимени дувачки инструменти; - Дувачки оркестар.		
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Читање са листа једноставног ритмичког записа активира највећи број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење осетљивист за друге учеснике у музичком догађају и фине моторичке радње. Квалитетно музичко изражавање има значајан утицај на психу ученика, а самим тим и на капацитет и могућност свих видова изражавања. Песме се обрађују по слуху и из нотног текста. Неопходно је подстаћи изражајно певање. Важно је да се кроз извођење музике подстиче и развијање личног стила изражавања. Обзиром на то, да ће певање и свирање произилазити из историјског контекста, посебну пажњу треба усмерити на спонтане покрете као одговор на музику (плес) и покрете који имају одговарајуће значење у музичком чину. Приликом инструменталног музицирања, користити ритмичке и мелодијске инструменте. Примењујући принцип активног учешћа ученика на часу, свирањем се развијају моторичке вештине, координација и опажајне способности. Елементе музичке писмености треба обрађивати кроз одговарајуће музичке примере и композиције, од нотне слике и тумачења према звуку. Извођење музике остварује се кроз певање, свирање и елементе музичке писмености. Вредновање постигнућа ученика одвија се у живом контакту ученика са музиком, кроз извођење музике (певање по нотном тексту и свирање). Теоретско знање треба да има своју примену и	-изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; -примењује правилну технику певања (правилно дисање, држање тела, артикулација); -кроз свирање и покрет развија сопствену координацију и моторију; -користи различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; -искаже осећања у току извођења музике; -користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; -комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; -примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; -користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.	**Компетенција за учење;** **Рад са подацима и информацијама;** **Решавање проблема,** **Сарадња;** **Комуникација;** **Естетичка компетенција**

	функцију у ученичком изражавању кроз музику. Тема - Извођење музике реализује се кроз следеће садржаје: -певање песама по слуху и из нотног текста(солмизацијом) самостално и у групи; -певање песама у комбинацији са покретом; -певање и свирање из нотног текста народних и уметничких композиција на инструментимна Орфовог инструментарија или на другим инструментима; -извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом; -извођење(певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских репрезентативних примера (одломака/ тема) у стилу музике барока и класицизма. Песме за извођење: - Државна химна-Боже правде – Д. Јенко; - Химна Св. Сави – К.Станковић; - Santa Lucia – традиционална из Италије; - Уралска рјабинушка-Евгениј Родигин; - Тихо ноћи – староградска; - На те мислим – староградска.		
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Дечије музичко стваралаштво представља виши степен активирања музичких способности које се развијају у свим музичким активностима, а резултат су креативног односа према музици. Оно подстиче музичку фантазију, обликује стваралачко мишљење, продубљује интересовања и доприноси трајнијем усвајању и памћењу музичких вештина и знања. Може бити заступљено кроз музичка питања и одговоре, компоновање	-користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз покрет; -комуницира у групи импровизујући мање музичке целине покретом; -направи музичке инструменте и изводи пратеће ритмичке и мелодијско-ритмичке	**Компетенција за учење;** **Рад са подацима и информацијама;** **Решавање проблема,** **Сарадња;**

	мелодије на задати текст, састављање ритмичке вежбе или мелодије од понуђених мотива, импровизација игре на одређену музику, илустрацију доживљаја музике, израда музичких инструмената, музичко-инстраживачки рад, осмишљавање музичких догађаја, програма и пројеката, осмишљавање музичких квизова... Тема музичко стваралаштво реализује се кроз следеће садржаје: -креирање покрета уз музику коју ученици изводе; -креирање ритмичке пратње; -израду музичких инструмената; -импровизацију/компоновање мањих ритмичких и мелодијских целина; -импровизацију мелодију на задати текст; -истраживачки рад; -учешће у креирању приредби и других манифестација.	деонице на направљеним музичким инструментима; -импровизује/компонује мање музичке целине (ритмичке, мелодијске) у оквиру различитих жанрова и стилова; -импровизује мелодију на задати текст; -учествује у одабиру музике за дати жанровски и историјски контекст; -учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; -изрази догађај музике језиком других уметности(плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); -учествује у школским приредбама и манифестацијама; -користи могућности ИКТ-а за стваралаштво.	**Комуникација;** **Естетичка компетенција**
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање музике је активан психички процес који подразумева емоционални доживљај и мисаону активност. Ученик треба да има јасно формулисана упутства на шта да усмери пажњу приликом слушања, како би могао да прати музички ток – попут извођачког састава, темпа, начина на који је мелодија извајана, специфичних ритмичких карактеристика итд. У контексту романтизма, импресионизма и музике 20. века, посебно треба обратити пажњу на везу између природе музичког тока и намене слушаног дела- описати специфичност одређених елемената музичког дела и звучни и карактерни ефекат који је њима постигнут, потом повезати са контекстом настанка дела и намене.	-повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским абијентом у коме су настали; -наведе изражајна средства музичке уметности карактеристична за одређени период (темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената); -уочи основне карактеристике музичког стваралашства у периоду који се обрађује; -препозна инструмент или групу према врсти	**Компетенција за учење;** **Рад са подацима и информацијама;** **Решавање проблема,** **Сарадња;** **Комуникација;** **Естетичка компетенција**

	Композиције које се слушају, својим трајањем и садржајем треба да одговарају могућностима перцепције ученика. Вокална, инструментална и вокално-инструментална дела треба да буду заступљена равноправно. Код слушања песама посебно треба обратити пажњу на везу музике и текста, а код инструменталних дела на извођачки састав, изражајне могућности иструмената и врсте вишегласја. Ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у фукнцију разумевања слушаног дела, подстичући код ученика креативност и критичко мишљење. Слушање дела испирисаним фолклором свог и других народа и народности треба представити у контексту разумевања различитог садржаја,облика и расположења слушаних композиција. Сумативно вредновање ученика треба да буде осмишљено кроз задатке и активности које захтевају креативну примену знања. Тема - Слушање музике реализује се кроз следеће садржаје: -елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената; -слушање световне и духовне музике романтизма, импресионизма, музике у Србији у 19. и 20. веку и популарне музике; -слушање вокалних, вокално-инструментални и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора; -слушање дела традиционалне народне музике нашег и других народа који живе у Србији.	композиције у оковиру датог музичког стила; -разлукује музичке форме периода који се обрађује; -идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника одређеног периода; -идетификује елементе музике одређеног периода као инспирацију у музици савременог доба; -понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; -критички просуђује утицај музике на здравље; -коментарише слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте.	
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВА	Наставник у току школске године процењује степен развијености компетенција на основу усмене и писмене провере постигнућа, као и кроз практичан рад. Учеников		

ЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТ И РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦ ИЈА КОД УЧЕНИКА	напредак се прати на основу резултата рада, примене знања и вештина, на основу продуката рада, кроз његове активности, однос према учењу, самосталност, иницијативу, мотивацију, учешће у различитим облицима групног рада, на приредбама, концертима. Да би се остварио процес праћења напредовања и степена постигнућа ученика у настави музичке културе, неопходно је да наставник претходно упозна музичке способности сваког ученика. Такође, наставник прати развој личности у целини и објективно процењује колико је ученик савладао програмске захтеве.
АКТИВНОСТ УЧЕНИКА	Да усваја нова знања, посматра, пише, илуструје, слуша, поставља питања, активно учествује у наставном процесу, истражује и закључује.
АКТИВНОСТ НАСТАВНИКА	Планирање, остваривање, праћење, вредновање.
МЕЂУПРЕДМ ЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	Српски језик, Ликовна култура, Историја, Географија, Физичко и здравствено васпитање, страни језик, Информатика и рачунарство.
КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА :	Романтизам – опера – балет - националне школе – Србија – импресионизам - 20.век - популарна музика – инструменти-фолклор.

Наставни предмет: ИСТОРИЈА
ЗА 8. РАЗРЕД

ОДЕЉЕЊА: 8-1,8-2

Недељни број часова: **2**
Годишњи број часова: **68**

Циљ: Циљ учења Историје је да ученик,изучавајући историјске догађаје,процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света,развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету,културно-историјском наслеђу,друштву и држави у којој живи.

Редни бр.наставне теме	Наставна тема	Бр.часова по теми	Бр.часова за обраду	Бр.часова за утврђивање и систематизацију
1.	Основи проучавања прошлости	5	2	3
2.	Европа,свет и српски народ у југословенској држави у периоду између два светска рата	21	10	11
3.	Други светски рат	15	7	8
4.	Свет,Европа и српски народ у југословенској држави у периоду хладног рата	15	7	8
5.	Свет,Европа,српска држава и народ у савременим процесима	12	5	7
укупно	5	68	31	37

Предметни исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Стандарди	**Компетенције Опште међупредметне компетенције**	**Назив теме / садржај Кључни појмови садржаја**	**Начини и поступци остваривања програма (Дидактичко-методичко упутство)**	**Начин провере остварености исхода**
-смешта кључне догађаје,појаве и процесе из савремене историје на временској ленти -уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти -пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности	ИС.1.1.2.именује историјске периоде и зна редослед историјских периода ИС.1.1.6.препознаје значење основних појмова из историје цивилизације ИС.1.1.8.именује најважније појаве из опште историје ИС.1.1.9.зна на ком простору су се одиграле најважније	Компетенције за учење,Рад са подацима и информацијама, Комуникација,Дигитална компетенција,Естетичка компетенција	Основи проучавања прошлости	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: шема, илустрација, графикона. Увођење ученика у главне појмове савременог доба.Вежба	Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика, домаћи задатак

-анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја -поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају , анализира позицију аутора -доведе у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима -наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група у историјском периоду савременог доба	појаве и догађаји из националне и опште историје ИС.1.1.10.уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости ИС.2.1.1.уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом ИС.3.1.1.уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку,историјском периоду припада одређена година,личност и историјски феномен) ИС.3.1.2.уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у оодговарајућем историјском контексту			ње на историјској карти. Анализа историјских извора.Израда паноа. Самоевалуација и евалуација. Упућивање ученика на коришћење додатне литературе.	к, писана провера, карта
-образложи значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту -уочи елементе континуитета и дисконтинуитета српске државности -изведе закључак о повезаности	ИС.1.1.2.именује историјске периоде и зна редослед историјских периода ИС.1.1.6.препознаје значење основних појмова из историје цивилизације	Компетенција за учење, Рад са подацима и информацијама, Комуникација , Дигитална компетенција, Естетичка компетенција	Европа, свет и српски народ у југословенској држави у период у	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: шема, илустрација, графикона. Увођење	Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора

националне историје са регионалном и светском, на основу датих примера -образложи утицај историјских догађаја, појава и процеса на савремено друштво -идентификује основне карактеристике тоталитарних идеологија и наводи њихове последице у историјском и савременом контексту -препозна на примерима из савремене историје, важност поштовања људских права	ИС.1.1.8.именује најважније појаве из опште историје ИС.1.1.9.зна на ком простору су се одиграле најважније појаве из националне и опште историје ИС.1.1.10.уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости ИС.2.1.1.уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом ИС.3.1.1.уме да примени знање из историјске хронологије(уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен) 3.1.2.уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту		између два светска рата	ученика у главне појмове савременог доба.Вежбање на историјској карти. Анализа историјских извора.Израда паноа. Самоевалуација и евалуација. Упућивање ученика на коришћење додатне литературе.	ученика, домаћи задатак, писана провера, карта
-наведе примере како су идеје о родној, верској и етничкој равноправности утицале на савремене	ИС.1.1.6.препознаје значење основних појмова из историје цивилизације		Други светски рат	Комбиновање различитих врста дидактичког	Формативно, свакодневно оцењи

политичке прилике и развој друштва -пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених група у историјском периоду савременог доба -илуструје примерима утицај научно-технолошког развоја на промене у друштву, економији и природном окружењу -образложи утицај различитих друштвено-економских система на свакодневни живот људи, анализирајући дате примере -препозна како су културне интеракције, и сарадња различитих етничких и социјалних група утицали на политички, друштвени и привредни живот -наведе примере утицаја спортских и уметничких достигнућа на обликовање савременог друштва -идентификује узроке, елементе и последице историјских сукоба и ратова и дискутује о могућим начинима превенције конфликата -објасни значење појмова геноцид и Холокауст -изведе закључке о узроцима, току и	ИС.1.1.8.именује најважније појмове из опште историје ИС.1.1.9.зна на ком простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје ИС.1.1.10.уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости ИС.1.2.1.препознаје на основу карактеристичних историјских извора(текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч ИС.1.2.7.зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче ИС.2.1.1.уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом ИС.2.1.4.препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости ИС.2.1.6.зна и разуме узроке и последице важних историјских			матерјала: шема, илустрација, графикона.Увођење ученика у главне појмове савременог доба. Вежбање на историјској карти.Анализа историјских извора. Израда паноа.Самоевалуација и евалуација. Упућивање ученика на коришћење додатне литературе.	вање усмених одговора ученика, домаћи задатак, писана провера, карта

последицама ратова условљених распадом СФРЈ користећи изворе различитог порекла и сазнајне вредности -изрази ставове, засноване на историјским аргументима,уважавајући мишљење саговорника	прекретница из опште историје ИС.2.2.4.уме да одреди угао гледања на историјску појаву(победника или побеђеног) ИС.3.1.1.уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)				
-препозна пропаганду, стереотипе и идеолошку позицију у историјском извору и формулише став који се супротставља манипулацији -критички се односи према информацијама из медија користећи се историјским знањима и вештинама -анализира историјске догађаје и појаве на основу доступног аудио-визуелног изворног материјала -осмисли, спроведе и презентује резултате истраживања заснованог на одабраним историјским изворима и литератури, користећи ИКТ	ИС.1.1.6.препознаје значење основних појмова из историје цивилизације ИС.1.1.8.именује најважније појаве из опште историје ИС.1.1.9.зна на ком простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје ИС.1.1.10.уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости ИС.1.2.1.препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних,сликовних, материјалних) о којој историјској појави , догађају и личности је реч	Компетенција за учење, Рад са подацима и информацијама, Комуникација, Дигитална компетенција, Естетичка компетенција	Свет,Европа и српски народ у југословенској држави у период у хладног рата	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: шема, илустрација, графикона. Увођење ученика у главне појмове савременог доба. Вежбање на историјској карти.Анализа историјских извора.Израда паноа. Самоевалуација и евалуација. Упућивање ученика на	Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика, домаћи задатак, писана провера , карта

	ИС.1.2.7.зна да исте историјске појаве могу различити да се тумаче ИС.2.1.1.уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом ИС.2.1.4.препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости ИС.2.1.6.зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје ИС.3.1.1.уме да примени знање из историјске хронологије(уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)			коришћење додатне литературе.	
-образложи смисао неговања сећања на важне догађаје и личности из историје савременог доба -истражи меморијалне споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских	ИС.1.1.6.препознаје значење основних појмова из историје цивилизације ИС.1.1.7.именује најважније појаве из националне историје ИС.1.1.8.именује најважније појаве из опште историје	Компетенција за учење, Рад са подацима и информацијама, Комуникација, Дигитална компетенција, Естетичка компетенција	Свет, Европа, српска држава и народ у савременим процесима	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: шема, илустрација, графикона. Увођење ученика у	Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученик

активности везаних за развој културе сећања -покаже одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа -уочи одраз историјских догађаја и појава у књижевним и уметничким делима -препозна историјску димензију политичких, културних и технолошких промена у савременом свету и Републици Србији	ИС.1.1.9.зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје ИС.1.1.10.уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости ИС.2.1.2.препознаје да постоји повезаност националне,регионалне и светске историје ИС.2.1.4.препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости ИС.2.2.1.уме да закључи о којем догађају,феномену и личности је реч на основу садржаја карактеристичних писаних историјских извора ИС.3.1.1.уме да примени знање из историјске хронологије ИС.3.1.3.зна специфичне детаље из националне и опште историје			главне појмове савременог доба. Вежбање на историјској карти.Анализа историјских извора.Израда паноа. Самоевалуација и евалуација. Упућивање ученика на коришћење додатне литературе.	а, домаћ и задатак, писана провер а , карта

Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

Провера остварености стандарда ученичких постигнућа (остварености исхода)

Шта пратимо	Поступак и инструменти оцењивања	Критеријуми	Време
Степен остварености циљева и прописаних стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета	Формативно овењивање,свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника За јављање + Ко не зна одговор -	Ученик који остварује веома значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности самостално испуњава захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и већину захтева са напредног нивоа	Свакоднев но бележење током године
Степен остварености циљева и прописаних стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета	Усмено одговарање -свеобухватност одговора -хронолошка прецизност -сналажење на карти -хоризонтално и вертикално повезивање градива Редовност доношења домаћег -за три недоношења домаћег 1 у свеску, а након опомене и у дневник	Ученик који остварује значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално испуњава захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и део захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа уз мању помоћ наставника,добија оцену врло добар (4)	бар једном у тромесечју
Степен остварености циљева и прописаних стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета	-сналажење на карти	Ученик који остварује напредак у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално испуњава захтеве који су утврђени на основном и већи део на средњем нивоу посебних стандарда постигнућа, добија оцену добар (3)	Бар једном у тромесечју
Степен остварености циљева и прописаних стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета	-прегледање свески Уредност и све забележено са часа	Ученик који остварује минималан напредак у савладавању програма предмета и испуњава уз помоћ наставника захтеве који су утврђени у већем делу основног нивоа постигнућа, добија оцену довољан (2)	На крају наставне године

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА: Корелација са српским језиком,ликовном културом,математиком,географијом,верском наставом.

Наставни предмет: ГЕОГРАФИЈА

Разред: ОСМИ

Циљ и задаци

Ученици треба да прошире знања о географским објектима, појавама и процесима и њ ховом просторном размештају на територији Србије.
Ученици одређују, повезују и схватају положај Србије на Балкану у Европи и свету.
Упознавање сложених друштвено-економских и политичких промена у Србији, на Балкану, у Европи и свету. Проширивање знања о завичају
Уочавање и разумевање значаја природних лепота и културно-историјског наслеђа Србије. Схватање значаја личног учешћа у заштити и обнови животне средине очувању прир де и природних богатстава. Развијање осећања привржености сопственој нацији и култури и очување и неговање националног икултурног идентитета. Развијање солидарности између припадника различитих социјалнихи етничких група и
допринос друштвеној хармонији. Ученике оспособити да самостално излажу, дискутују и образлажу своја мишљења.
Ученици треба да се изражавају речима, сликом, табеларно, графички и шематски.Повезивање знања стечених у школи и у свакодневном животу и континуирано образовање.

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА –ГЕОГРАФИЈА ЗА VIII РАЗРЕД

Редни број наставне теме	Наставна тема	Укупно часова	Број часова обраде	Број часова за остале типове	Месец
1.	Увод у програмске садржаје	1	0	1	сеп
2.	Географски положај, величина и границе Србије	6	4	2	сеп
3.	Физичкоо-географске одлике србије	25	17	8	сеп-јан
4.	Друштвено-географске одлике србије	27	18	9	јан-апр
5.	Природна и културна баштина србије	5	3	2	апр
6.	Географија завичаја	2	1	1	мај
7.	Срби у региону и дијаспори	2	1	1	мај
	Укупно	68	44	24	

ИСХОДИ ПО ТЕМАМА – ОСМИ РАЗРЕД

1.ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ,ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА СРБИЈЕ
*Ученик одређује географски положај Србије у складу са историјско-географским развојем
*Анализира положај Србије на простору Европе
*Анализира одликеграница и пограничних крајева Србије
*Наводи примере природних граница

2.ФИЗИЧКО-ГЕОГРАФСКЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ

*Ученик класификује и показује основне облике рељефа
*Наводи и показује реке и језера Србије
*Класификује и описује својства вода Србије
*Описује значај вода,истиче видове угрожености вода као начине заштите
*Објашњава утицаје климатских фактора на климу Србије
*Наводи климатске елементе и јединице мере
*Објашњава глобалне климатске промене
*Објашњава зависност флоре и фауне од климе и типова земљишта

3.ДРУШТВЕНО-ГЕОГРАФСКЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ

*Ученик објашњава природно кретање(природни прираштај)и механичко кретање(миграције)становништва Србије
*Израђује и анализира графички приказ структура становништва (полно-старосна пирамида...)
*Објашњава утицај природних и друштвених фактора на формирање и развој насеља у Србији
*Анализира утицај природних и друштвених фактора на размештај привредних објеката у Србији
*Препознаје ефекте експлоатације извора енергије и утицај привредних објеката на животну средину

4.ПРИРОДНА И КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ
*Ученик проналази на карти и описује најважније објекте природне и културне баштине Србије
*Истиче важност познавања и очувања природне и културне баштине

5.ГЕОГРАФИЈА ЗАВИЧАЈА
*Разуме значај активног учешћа у локалној средини

6.СРБИ У РЕГИОНУ И ДИЈАСПОРИ *Објашњава утицај историјских и савремених миграција на размештај Срба у свету

Наставни предмет: ФИЗИКА

Разред: ОСМИ

1.Циљ, општи и посебни задаци предмета - Циљ наставе физике је да се ученицима осигура стицање основне језичне и научне писмености, да ученици напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа. Да се оспособе да решавају проблеме и задатке, као и да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење природних појава и основних природних закона. Да се оспособе за уочавање и распознавање физичких појава у свакодневном животу и за активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање, да оформе основу научног метода и да се усмере према примени физичких закона.
задаци и циљеви наставе физике су:
- стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе физике сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе физике буду у пуној мери реализовани;

- развијање функционалне писмености;
- упознавање основних начина мишљења и расуђивања у физици;
- разумевање појава, процеса и односа у природи на основу физичких закона;
- развијање способности за активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање;
- развијање логичког и апстрактног мишљења;
- схватање смисла и метода остваривања експеримента и значаја мерења;
- решавање једноставних проблема и задатака у оквиру наставних садржаја;
- развијање радних навика и склоности ка изучавању наука о природи;
- схватање повезаности физичких појава и екологије и развијање свести о заштити животне средине;

2.Оперативни задаци су да ученици:

- разликују физичке величине које су одређене само бројном вредношћу (време, маса, температура, рад, енергија, количина наелектрисања, електрични напон, јачина струје) од оних које су дефинисане интензитетом, правцем и смером (брзина, убрзање, сила, јачина електричног и магнетног поља).
- умеју да слажу и разлажу силу
- разликује различите врсте кретања (транслаторно, осцилаторно, таласно), познаје дефиниције брзине, убрзања, пређеног пута, путање и разликује те појмове;
- знају основне карактеристике звука и светлости;
- знају да је брзина светлости ну вакууму највећа постојећа брзина у природи;
- примењују законе одржања (масе, енергије, количине наелектрисања);
- прави разлику између температуре и топлоте;
- умеју да рукује мерним инструментима (метар, вага, амперметар, термометар, топломер, мензура, хронометар).
- користе правилно јединице Међународног система (SI система) за одговарајуће физичке величине;
- усвоји основне представе о наелектрисању тела, проводницима и изолаторима, познаје електрично поље, рад силе електричног поља, електричне појаве у атмосфери;
- усвоје појам једносмерна и наизменична струја, знају услове за настанак струје и Омов закон, познају изворе струје и њихове карактеристике, умеју да мере јачину струје и напон и израчунају рад и утрошену електричну енергију у домаћинству;
- схвате магнетно поље сталних магнета, магнетно поље Земље, магнетно поље струјних проводника и дејство магнетног поља на струјни проводник;
- усвоје основне појмове о светлости, праволинијском простирању светлости, равна и сферна огледала, конструкцију ликова у огледалима, преламање светлости кроз призму и сочива;
- схвате појам радиоактивности, нуклеарну фисију и фузију, нуклеарно зрачење и примену зрачења, заштиту од зрачења и загађење.

***3.Писмени, контролни и домаћи задаци, вежбе и тестови*:**

Одређени су у складу са одлуком Одељенског већа и у складу са планом и законом о писменим и контролним задатацима из других наставних предмета. Ученици ће бити оцењивани на основу постигнутог броја бодова из екперименталних вежби, домаћих задатака, реферата, усмених и писмених провера знања.

Планирани контролни:

назив писмене провере	редни број часа	радна недеља
Таласно кретање и звук	7	4
Светлосне појаве	23	14
Електрично поље	32	17
Електрична струја	51	27

Магнетно поље	55	30
Нуклеарна физика	65	35

***Наставна средства*:**

1. Klett, Београд 2020, ,,Физика, збирка задатака са лабораторијским вежбама за 8.разред основне школе, Марина Радојевић, Митко Николов
2. Klett, Београд 2020, ,,Физика, уџбеник за 8.разред основне школе, Марина Радојевић

7.Годишњи план са стандардима, компетенцијама и исходима

НАСТАВНА ТЕМА		**СТАНДАРДИ**	
1.Осцилаторно и таласно кретање		ФИ1. 2.2.1 1.4.3. 1.4.4 2.2.2 2.5.1 2.5.3 2.6.1 2.6.2 3.1.2 3.4.1 2.2.3 2.4.1 3.2.4 2.2.3 3.2.2 3.2.3 3.2. 5	1.4.2, 1.4.5. 1.4.6 1.7.1 1.7.2 3.2.2 3.4.3 3.7.1
Међупредметне компетенције	Компетенција за учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција, естетичка		
Исходи - на крају тематске целине ученик ће бити у стању да:	- повезује физичке величине које описују осцилаторно и таласно кретање -описује карактеристике звука, ултразвука и инфразвука и наводи примере примене ултразвука - демонстрира и објасни: осциловање куглице клатна и тела обешеног о опругу, осциловање жица и ваздушних стубова - примењује превентивне мере заштите од буке и од прекомерног излагања Сунчевом зрачењу;		

2.Светлосне појаве		ФИ 1.2.3 2.4.1 2.4.3 3.2.5 1.7.1 2.7.1 2.7.3 3.7.1 3.7.2 1.2.1 2.6.1	1.2.1 2.6.1 3.2.5 3.2.6
Међупредметне компетенције	Компетенција за учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција, естетичка		
Исходи - на крају тематске целине ученик ће бити у стању да:	-анализира примере одбијања и преламања светлости, тоталне рефлексије (огледала, сочива) и користи лупу и микроскоп; - демонстрира и објасни: појаву сенке, функционисање ока и корекцију вида;		

НАСТАВНА ТЕМА		**СТАНДАРДИ**	
3.Електрично поље		ФИ 1.1.2 3.5.1 2.6.1 2.6.2 2.6.3 1.1.1, 1.1.2, 2.5.1, 2.5.3., 3.2.5, 3.2.6.	.
Међупредметне компетенције	Компетенција за учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција, естетичка		
Исходи - на крају тематске целине ученик ће бити у стању да:	-демонстрира узајамно деловање наелектрисаних тела и објасни од чега оно зависи;		

	– прикаже и опише електрично поље, -израчуна силу којом поље делује на наелектрисање и повеже електрични напон и јачину електричног поља;		
4.Електрична струја			
Међупредметне компетенције	Компетенција за учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција, естетичка	ФИ.. 1.1.2, 1.2.1, 1.4.4, 2.1.4, 1.3.1, 2.3.1, 2.3.2,	
Исходи - на крају тематске целине ученик ће бити у стању да:	објасни провођење струје кроз метале, течности и гасове и упореди отпорности металних проводника на основу њихових карактеристика; – наводи и користи различите изворе електричне струје (EMS) и зна да их разврста ради рециклаже; – познаје основне елементе електричног кола и уме да их повеже, изабере одговарајући опсег мерног инструмента и мери јачину струје и напон, одређује вредност отпорности редно и паралелно	2.3.3 3.3.1, 3.4.2 ,241 261 263 235, 236 3.3.1, 3.4.2 171, 172, 232 233 271, 272, 273,	

	везаних отпорника и резултате прикаже табеларно и графички; – описује ефекте који се испољавају при протицању електричне струје; – описује узајамно деловање два паралелна проводника са струјом, деловање магнетног поља на струјни проводник и принцип рада електромагнета и електромотора;	371, 372

НАСТАВНА ТЕМА		СТАНДАРДИ	
5.Магнетно поље		ФИ 112 132	.
Међупредметне компетенције	Компетенција за учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција, естетичка		
Исходи - на крају тематске целине ученик ће бити у стању да:	објасни принцип рада компаса и природу Земљиног магнетног поља; – користи компас и апликације за паметне телефона за оријентацију у природи; – препозна основна својства наизменичне струје, израчуна		

	потрошњу електричне енергије у домаћинству и да се придржава основних правила безбедности при коришћењу електричних уређаја у свакодневном животу;		
6.Елементи атомске и нуклеарне физике		За ову област стандарди не постоје	
Међупредметне компетенције	Компетенција за учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција, естетичка		
Исходи - на крају тематске целине ученик ће бити у стању да:	- објасни структуру атомског језгра и нуклеарне силе; – опише радиоактивност, врсте зрачења, радиоактивне изотопе, познаје њихово дејство, примену и мере заштите; – разликује фисију и фузију и наводи могућности њихове примене		

Годишњи програм рада осталих облика образовно - васпитног рада

редни број часа	**ДОПУНСКА НАСТАВА** **Област, тема**	**месец**	
1	Осцилаторно и таласно кретање (осцилације, фреквенција, таласна дужина, период осциловања, прости задаци)	IX	2
2	Светлосне појаве (светлост, простирање светлости, брзина и преламање светлости, индекс преламања, огледала, конструкција ликова код равног и сферног огледала)		

3	Електрично поље (количина наелектрисања, закон одржања количине наелектрисања, Кулонова сила)	X	2
4	Електрично поље (напон, потенцијал, израчунавање простих задатака)		
5	Електрична струја (Омов закон, јачина струје, извори струје, напон, електрични отпор, Џул - Ленцов закон)	XI	2
6			
7	Електрична струја - решавање простих задатака применом Омовог закона	XII	2
8			
9		I, II	2
10			
11, 12	Електрична струја(Омов закон, јачина струје, извори струје, напон, електрични отпор, Џул - Ленцов закон)	II, III	2
13	Магнетно поље - магнетно поље сталних магнета, магнетно поље проводника, дејство магнетног поља сталног магнета на струјни проводник)	III, IV	2
14			
15	Магнетно поље Елементи атомске и нуклеарне физике	IV, V	3
16			
17			

редни број часа	ДОДАТНА НАСТАВА Област, тема	месец	
1, 2	Осцилаторно и таласно кретање - математичко клатно - задаци за такмичење	IX	2
3, 4	Светлосне појаве - конструкција ликова - задаци за такмичење	X	2
5, 6	Светлосне појаве (звук и Доплеров ефекат) - задаци за такмичење	XI	2
7, 8	Светлосне појаве (таласна дужина, индекс преламања)	XII	2
9, 10	Подсетник градива из 7. и 6. разреда, припрема за такмичење (равномерно убрзано и равномерно успорено кретање, Архимедов закон)	I, II	2
11		II, III	2
12			
13, 14	Припрема за такмичење - Електрична струја, Омов закон, везивање отпорника, паралелна и редна веза кондензатора, сложени задаци са колима	III, IV	2
15	Допринос Николе Тесле и Михајла Пупина науци	IV, V	1
16	Елементи атомске и нуклеарне физике (фисија и фузија, примена у медицини, атомска бомба, штетно дејство зрачења)	V	2
17			

Наставни предмет: ХЕМИЈА

Разред: ОСМИ

Циљеви и задаци предмета хемије за осми разред

Циљ учења Хемије је да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештине за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу, тимски рад, и одговоран однос према себи, другима и животној средини.

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

– правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини;
– изведе експеримент према датом упутству, табеларно играфички прикаже податке, формулише објашњења и изведе закључке;
– наведе заступљеност метала и неметала, неорганских и органских једињења у живој и неживој природи;
– испита и опише физичка својства метала и неметала, и повеже их с њиховом практичном применом;
– испита и опише хемијска својства метала и неметала, и објасни их на основу структуре атома и положаја елемената у Периодном систему;
– напише формуле и именује оксиде, киселине, базе и соли;
– испита, опише и објасни својства оксида, неорганских киселина, база и соли, препозна на основу формуле или назива представнике ових једињења у свакодневном животу и повеже њихова својства са практичном применом;
– напише и тумачи једначине хемијских реакција метала и неметала; – разликује својства неорганских и органских супстанци и објашњава разлику на основу њихових структура; – препозна физичке и хемијске промене неорганских и органских супстанци у окружењу, и представи хемијске промене хемијским једначинама;
– напише формуле и именује представнике класа органских једињења имајући у виду структурну изомерију;
– разликује органске супстанце са аспекта чиста супстанца и смеша, величина молекула, структура, порекло и то повезује са њиховом улогом и применом;
– испита, опише и објасни физичка и хемијска својства представника класа органских једињења и повеже својства једињења са њиховом практичном применом;
- објасни и хемијским једначинама представи хемијске промене карактеристичне за поједине класе органских једињења;
– опише физичка својства: агрегатно стање и растворљивост масти и уља, угљених хидрата, протеина и растворљивост витамина;
– опише основу структуре молекула који чине масти и уља, угљене хидрате и протеине; – објасни сапонификацију триацилглицерола и хидрогенизацију незасићених триацилглицерола, наведе производе хидролизе дисахарида и полисахарида и опише услове под којима долази до денатурације протеина;
– наведе заступљеност у природи и улоге масти и уља, угљених хидрата, протеина и витамина у живим организмима и доведе их у везу са здрављем и правилном исхраном људи;

– изведе стехиометријска израчунавања и израчуна масену процентну заступљеност супстанци;
– рукује супстанцама и комерцијалним производима у складу с ознакама опасности, упозорења и обавештења на амбалажи, придржава се правила о начину чувања производа и одлагању отпада; – наведе загађујуће супстанце ваздуха, воде и земљишта и опише њихов утицај на животну средину;
– критички процени последице људских активности које доводе до загађивања воде, земљишта и ваздуха;
– објасни значај планирања и решавања проблема заштите животне средине.

Редни број наставне	Наставна тема	САДРЖАЈИ	Укупно часова	Број часова обраде	Број часова за остале типове
1.	Метали, оксиди и хидроксиди	Метали у неживој и живој природи. Општа физичка и хемијска својства метала. Алкални и земноалкални метали. Гвожђе, бакар, алуминијум, олово и цинк, њихове легуре и практична примена. Оксиди метала и хидроксиди, својства и примена. Демонстрациони огледи: реакција Na, K, Mg и Ca са водом; реакција MgO и CaO са водом и испитивање својстава насталог раствора помоћу лакмусхартије; испитивање електропроводљивости раствора натријумхидроксида. Лабораторијска вежба I: испитивање физичких својстава метала; реакција метала са киселинама.	10	6	4
2.	Неметали, оксиди и киселине	Неметали у неживој и живој природи. Општа физичка и хемијска својства неметала. Халогени елементи, сумпор, азот, фосфор и угљеник. Оксиди неметала и киселине, својства и примена. Демонстрациони огледи: добијање сумпор(IV) - оксида и испитивање његових својстава; разблаживање концентроване сумпорне киселине; добијање угљеник(IV)-оксида и испитивање његових својстава; испитивање електропроводљивости дестиловане воде и хлороводоничне киселине; доказивање базних својстава воденог раствора амонијака. Лабораторијска вежба II: испитивање физичких својстава неметала. Лабораторијска вежба III: доказивање киселости неорганских киселина помоћу лакмус хартија	10	6	4
3.	Соли	Добијање соли. Формуле соли и називи. Дисоцијација соли. Физичка и хемијска својства соли. Примена соли. Демонстрациони огледи: реакција неутрализације хлороводоничне киселине и раствора натријум-хидроксида;	6	4	2

		реакција између метала и киселине; хемијске реакције соли: између калцијум-карбоната и хлороводоничне киселине, раствора гвожђе(III)-хлорида и натријум-хидроксида, раствора сребронитрата и натријум-хлорида. Лабораторијска вежба IV: добијање соли и испитивање растворљивости различитих соли у води; добијање баријумсулфата; доказивање угљеник(IV)-оксида и настајање калцијум-карбоната			
4.	Органска једињења и њихова општа својства	Својства атома угљеника и многобројност органских једињења. Функционалне групе и класе органских једињења. Општа својства органских једињења. Демонстрациони огледи: упоређивање својстава органских и неорганских једињења; доказивање угљеника у органским супстанцама.	2	1	1
5.	Угљоводоници	Подела угљоводоника. Номенклатура. Изомерија. Физичка својства угљоводоника. Хемијска својства угљоводоника. Полимери. Нафта и земни гас. Демонстрациони огледи: испитивање растворљивости и сагоревање n-хексана (медицински бензин); разликовање засићених и незасићених ацикличних угљоводоника (реакција са калијум-перманганатом). Вежба V: састављање модела молекула угљоводоника, писање структурних фотмула и именовање угљоводоника.	12	7	5
6.	Органска једињења са кисеоником	Подела угљоводоника. Номенклатура. Изомерија. Физичка својства угљоводоника. Хемијска својства угљоводоника. Полимери. Нафта и земни гас. Демонстрациони огледи: испитивање растворљивости и сагоревање n-хексана (медицински бензин); разликовање засићених и незасићених ацикличних угљоводоника (реакција са калијум-перманганатом). Вежба V: састављање модела молекула угљоводоника, писање структурних формула и именовање угљоводоника. ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА СА КИСЕОНИКОМ Алкохоли – номеклатура, својства и примена. Карбоксилне киселине – номенклатура, својства и примена.	8	5	3
7.	Биолошки важна органска једињења	Масти и уља. Угљени хидрати у прегледу: моносахариди (глукоза и фруктоза), дисахариди (сахароза и лактоза), полисахариди (скроб и целулоза). Амино-киселине. Протеини. Витамини.	12	8	4

		Демонстрациони огледи: сапонификација масти – сапуни. Лабораторијска вежба VII: испитивање растворљивост масти и уља, и угљених хидрата у вофи, доказивање скроба, денатурација протеина.			
8.	Заштита животне средине и зелена хемија	Загађивачи, загађујуће супстанце и последице загађивања. Рециклажа. Зелена хемија.	6	4	2

Наставни предмет: МАТЕМАТИКА

Разред: ОСМИ

ЗА **VIII** РАЗРЕД

ОДЕЉЕЊА: **VIII_1, VIII_2**

Циљ: Циљ учења математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Годишњи фонд часова: 136

Предметни исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Стандарди	**Компетенције Опште међупредметне компетенције**	**Назив теме / садржај Кључни појмови садржаја**	**Начини и поступци остваривања програма (Дидактичко-методичко упутство)**	**Начин провере остварености исхода**
– примени Талесову теорему у геометријским задацима и реалном контексту; – примени сличност троуглова у геометријским задацима и реалном контексту;	**Геометрија** МА.1.3.6. Интуитивно схвата појам сличних фигура МА.2.3.6. уме да уочи сличне троуглове, користи сличност и везује је са карактеристичним	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама - Комуникација - Дигитална компетенција - Естетичка	**Сличност (16; 6+10)** Пропорционалне величине. Талесова теорема. Сличност троуглова. Примене сличности.	Користећи географске карте разних размера (стоне, зидне ...) поновити размеру дужи и израчунавања растојања на основу дате размере и измереног растојања на карти. Извршити уопштавање појма размере и на конкретним примерима показати како се израчунава четврта пропорционала (ако су три дужи дате нумерички). Поставити питање како проблем решити конструктивно (ако нису дати нумерички подаци), тј. ако се знају три дужи, како одредити четврту геометријску	Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај

	својствима фигуре МА.3.3.6. уме да примени сличност троуглова повезујући тако разна својства геометријских објеката	компетенција		пропорционалу. На примерима објаснити и појам самерљивих дужи (основица и средња линија троугла, растојање од тежишта до темена и тежишна дуж ...) и несамерљивих дужи (страница и дијагонала квадрата). Талесова теорема се на овом нивоу не може коректно доказати, али се ученици могу избором погодног упрошћеног модела и поступним, правилним закључивањем навести да исправно формулишу исказ Талесове теореме. Обрат Талесове теореме се може (али и не мора) доказати. Увежбавања везана за примену Талесове (и обратне) теореме организовати поступно тако да се и нумерички и конструктивно размотре могући случајеви примене. Посебну пажњу посветити конструктивној подели дужи на једнаке делове. Сличност фигура показати на разним примерима из свакодневног живота. Дефиницију сличности троуглова и појам коефицијента сличности увести природно, разматрањем разних ситуација (када је реч о сличним троугловима и онима који то нису). За извођење тврђења о пропорционалности страница сличних троуглова (и обратне теореме), као и за формулацију ставова сличности искористити Талесову теорему. Увежбавања везана за сличност троуглова реализовати на примерима одређивања страница и углова сличних троуглова.	процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.

				Примену сличности троуглова реализовати на примерима из историје математике (легенда о томе како је Талес измерио висину Кеопсове пирамиде), практичним примерима примене (мерење широке реке без преласка на другу обалу, мерење висине брда ...) и примени сличности на правоугли троугао (доказ Питагорине теореме, релација између висине правоуглог троугла и одсечака на хипотенузи ...).	
– анализира односе тачака, правих и равни у простору и запише те односе математичким писмом; – представља цртежом односе геометријских објеката у равни и простору и користи их приликом решавања задатака; – уочи правоугли троугао у простору и примени Питагорину теорему у геометријским задацима и реалном контексту;	**Геометрија** МА.1.3.1. влада појмовима: дуж, полуправа, права, раван и угао (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор) МА.2.3.2. уме да одреди однос тачке, праве и равни и уочава њихове односе код геометријских тела МА.3.3.2. користи основна својства геометријских појмова и	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама - Комуникација - Дигитална компетенција - Естетичка компетенција	**Тачка, права и раван (12; 6+6)** Однос тачке и праве, тачке и равни. Односи правих; мимоилазне праве. Односи праве и равни, нормала на раван, растојање тачке од равни. Односи две равни. Ортогонална пројекција на раван (тачке, дужи и праве). Угао између праве и равни. Полиедар.	Обраду међусобних односа тачака, правих и равни у простору засновати на посматрању и анализи објеката у окружењу, користећи математичку терминологију и одговарајуће ознаке. Посебну пажњу треба посветити односима *паралелно* и *нормално* (између две праве, између праве и равни, односно између две равни). Однос између праве и равни повезати са одговарајућим односом између праве и њене ортогоналне пројекције на раван. Угао између праве и равни (када оне нису нормалне или паралелне) увести као угао између праве и њене ортогоналне пројекције на ту раван. Обновити Питагорину теорему и илустровати њену примену примерима и задацима у вези са ортогоналним пројектовањем дужи на раван. Полиедар увести као део простора ограничен многоугловима. Користећи основне примере полиедара (посебно оне који одговарају	Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији,

	рачуна растојање између њих			познатим реалним објектима) анализирати облик и број страна полиедара. Обновити својства коцке и квадра и кроз разноврсне примере и задатке повезати их са осталим садржајима ове наставне теме. Предвиђене садржаје треба да прате задаци којима се подстиче оријентација у простору, просторна визуелизација, мисаоно сагледавање простора и сл. Будући да развоју ових способности значајно доприноси вештина представљања просторних односа сликама у равни, неопходно је код ученика подстицати вештину цртања (слободном руком и геометријским прибором) просторних фигура. Веома је важно да ученици коректно употребљавају пуне и испрекидане линије за приказивање видљивих и невидљивих ивица просторне фигуре у односу на изабрани правац посматрања, као и да уочавају елементе (пре свега праве углове) просторне фигуре који нису веродостојно приказани на равној слици.	самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.
– реши линеарну једначину, неједначину и систем линеарних једначина са две непознате; – реши реалне проблеме користећи линеарну једначину, неједначину или	**Алгебра и функције** МА.1.2.1. уме да реши линеарне једначине у којима се непозната појављује само у једном члану МА.2.2.1. уме да реши линеарне једначине где се	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама - Комуникација - Дигитална компетенција	**Линеарне једначине и неједначине с једном непознатом (18; 6 + 12)** Линеарна једначина. Решавање линеарних једначина с једном непознатом. Линеарна неједначина.	Ученици су се, у претходним разредима, упознали са решавањем једноставних линеарних једначина и неједначина. На самом почетку, једначине и неједначине су решавали користећи везе међу операцијама (уочавањем непознатог сабирка, чиниоца, умањеника, умањиоца, дељеника или делиоца), а касније користећи методу теразија. Ова претходна знања представљају темељ за коришћење еквивалентних	Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања

систем линеарних једначина са две непознате;	непозната појављује на више места МА.3.2.1. саставља и решава компликованије линеарне једначине	- Естетичка компетенција	Решавање линеарних неједначина с једном непознатом. Примена у реалним ситуацијама.	трансформација при решавању једначина и неједначина. На конкретним примерима показати да линеарна једначина $ax = b$: – у случају да је a 0 и $b \in R$ има јединствено решење, – у случају да је $a = 0$ и $b \neq 0$ нема решења (скуп решења једначине је празан) и – у случају да је $a = 0$ и $b = 0$ има бесконачно много решења (сваки реалан број је решење). У осмом разреду није предвиђено да се решавају једначине са параметрима. Ученици треба да овладају техникама помоћу којих се неке једначине могу еквивалентним трансформацијама свести на једначину облика $ax = b$. Укључивати и примере једначина које се своде на линеарне, а помоћу којих се обнављају и користе стечена знања о: – апсолутној вредности (само случај $\|ax + b\| = c$), – формулама за квадрат бинома и разлику квадрата (случајеви када се квадратни чланови анулирају), – условима под којима су производ, односно количник једнаки нули. На сличан начин приступати и решавању линеарне неједначине уз истицање разлика (у случају множења негативним бројем мења се смисао неједнакости). Решења неједначина приказивати на бројевној правој и у одговарајућем скуповном запису.	ученика. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.

				Решавајући текстуалне проблеме, укључујући оне из сродних предмета, као и из реалног контекста, ученици увиђају потребу за састављањем одговарајућих једначина и неједначина, при чему утврђују научене формалне поступке, сагледавају потребу за њиховом применом и умеју да образложе добијено решење.	
– израчуна површину и запремину праве призме и четворостране пирамиде (основа правоугаоник), правилне тростране и шестостране пирамиде; – примени обрасце за површину и запремину тела у реалним ситуацијама;	**Геометрија** МА.1.3.4. влада појмовима коцка, квадар, призма (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама, зна њихове основне елелменте и рачуна њихову површину и запремину) МА.2.3.4. влада појмом призма, рачуна њену површину и запремину када су неопходни елелменти непосредно дати у задатку МА.3.3.4. израчунава површину и запремину призме укључујући случајеве	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама - Комуникација - Дигитална компетенција - Естетичка компетенција	**Призма (14; 6 + 8)** Призма: појам, врсте, елементи. Мрежа праве призме. Површина праве призме. Запремина праве призме. **Пирамида (16; 6 + 10)** Пирамида; појам, врсте, елементи. Мрежа пирамиде. Површина пирамиде. Запремина пирамиде.	Да би ученици што лакше упознали геометријска тела – призму и пирамиду, њихове елементе, уочавали дијагоналне пресеке и научили да израчунавају површине и запремине ових тела, треба користити њихове моделе, мреже, скице и слике. Препоручљиво је да и сами ученици цртају мреже и израђују моделе проучаваних тела. Предвиђено је израчунавање површине и запремине следећих тела: праве тростране и четворостране призме, правилне шестостране призме, четворостране пирамиде (основа правоугаоник), правилне тростране и шестостране пирамиде. Приликом решавања задатака инсистирати на што прецизнијем цртању скице геометријског тела, водећи рачуна о цртању видљивих ивица пуном линијом и невидљивих испрекиданом линијом. Извођење формуле за запремину призме везивати за прихваћену формулу за запремину квадра. Рачунати површине и запремине помоћу основних елемената и зависних елемената (бочне висине, полупречника описаног или уписаног круга, дијагонала ...). Приликом израде задатака треба	-‖-

	када неопходни елелменти нису непосредно дати			полазити од општих формула (за призму: $P = 2B + M$ и $V = BH$, за пирамиду: $P = B + M$ и $V = BH/3$) и анализирањем конкретног случаја решавати задатак. Посебно размотрити примере једнакоивичних тела. На часовима систематизације применити знања о површини и запремини призме и пирамиде и у ситуацијама из свакодневног живота.	
– нацрта и анализира график линеарне функције;	**Алгебра и функција** МА.1.2.4. уме да одреди вредност функције дате таблицом или формулом МА.2.4.4. уме да уочи зависност међу променљивим, зна линеарну функцију и графички интерпретира њена својства МА.3.2.4. уме да црта и чита график линеарне функције и одређује њене особине на основу графика	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама - Комуникација - Дигитална компетенција - Естетичка компетенција	**Линеарна функција (12; 5 + 7)** Линеарна функција ($y = kx + n$). График линеарне функције; нула и знак функције, монотоност. Имплицитни облик задавања линеарне функције. Цртање и читање графика линеарних функција.	Најпре поновити појам функције директне пропорционалности и њеног приказивања у координатном систему који је обрађиван у седмом разреду. Увести затим појам линеарне функције једне реалне променљиве ($y = kx + n$), не помињући општи појам функције. Показати да је график те функције права, уз посебно разматрање случајева $k = 0$, $k > 0$, $k < 0$, као и $n = 0$, $n > 0$, $n < 0$. Увести појмове: нула функције, знак функције, растућа и опадајућа функција и објаснити како се они илуструју на графику и како зависе од вредности коефицијената k и n. Ученици треба у потпуности да овладају поступком цртања графика линеарне функције и његовог анализирања, тј. „читања“ својстава те функције када јој је график задат. Обрадити својства линеарне функције када је она задата имплицитном релацијом $ax + by = c$.	-‖-

– реши реалне проблеме користећи линеарну једначину, неједначину или систем линеарних једначина са две непознате;	**Алгебра и функција** МА.1.2.1. уме да реши систем једначина у којем се непознате појављују само у једном члану МА.2.2.1. уме да реши систем линеарних једначина са две непознате МА.3.2.1. уме да састави и решава системе линеарних једначина са две непознате	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама - Комуникација - Дигитална компетенција - Естетичка компетенција	**Системи линеарних једначина с две непознате (15; 6 + 9)** Појам линеарне једначине с две непознате. Појам система од две линеарне једначине с две непознате. Решавање система методом замене и методом супротних коефицијената; графичка интерпретација система. Примена у реалним ситуацијама.	Ученици треба да се упознају са линеарном једначином с две непознате облика $ax + by = c$, да разумеју да је график ове једначине (када је бар један од бројева a или b различит од нуле) права и да умеју да нацртају тај график. Уводи се и појам система две линеарне једначине с две непознате, као и појам решења система као уређеног пара бројева. Системе линеарних једначина решавати методама замене и супротних коефицијената. Пажњу треба посветити и графичкој интерпретацији система две линеарне једначине с две непознате. Решавајући разне проблеме из геометрије, физике, хемије и свакодневног живота, ученици увиђају потребу за састављањем одговарајућих система линеарних једначина, при чему утврђују научене формалне поступке, сагледавају потребу за њиховом применом и умеју да образложе добијено решење.	-||-
– израчуна површину и запремину ваљка, купе и лопте; – примени обрасце за површину и запремину тела у реалним ситуацијама;	**Геометрија** МА.1.3.5. влада појмом купа (уочава њене моделе у реалним ситуацијама, зна њене особине, елелменте) МА.2.3.5. уме да израчуна површину и запремину купе када су неопходни	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама - Комуникација - Дигитална компетенција - Естетичка	**Ваљак, купа и лопта (16; 6 + 10)** Ваљак и његови елементи. Мрежа ваљка. Површина и запремина правог ваљка. Купа и њени елементи. Мрежа купе. Површина и запремина праве купе.	Важно је истаћи да су ваљак, купа и лопта ротациона тела. Као и код призме и пирамиде, ради бољег уочавања елемената и осних пресека ваљка и купе, као и пресека лопте (сфере) и равни, користити моделе тела. Оспособити ученике за цртање мреже ваљка и купе, израду њихових модела као и што прецизнијих скица приликом решавања задатака. При обради ове теме, ваљак и купу повезати са призмом и пирамидом и указивати на аналогије између призме и ваљка, односно пирамиде и	-||-

	елементи непосредно дати у задатку МА.3.3.5. уме да израчуна површину и запремину купе укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати	компетенција	Појам лопте и сфере. Пресеци лопте (сфере) и равни. Површина и запремина лопте.	купе. Ту аналогију користити за образложење формула за површину и запремину ваљка и купе. Приликом извођења формуле за површину купе, повезати површину омотача са површином кружног исечка, а обим базе са дужином кружног лука. Пре дефинисања сфере, односно лопте потребно је подсетити се дефиниција кружнице и круга. Формуле за површину и запремину лопте се наводе без доказивања. На часовима систематизације применити знања о површини и запремини ваљка, купе и лопте у ситуацијама из свакодневног живота.	
– учествује у избору истраживачког пројекта и начина рада.			**Пројектни задатак (5)**		

Напомена: За обнављање градива, иницијални тест и анализу резултата иницијалног теста, планирана су 4 часа, а за реализацију 4 писмена задатака (у трајању од по једног часа), са исправкама, планирано је 8 часова.

Програмом је планиран и један пројектни задатак, по избору наставника и ученика. Примери могућих пројектних задатака:

1. Конструкција теста из математике за завршни испит

Ученици се поделе у групе нехомогених математичких знања, тако да свака група има најмање три ученика. Свака група има задатак да састави низ од 20 задатака, уз следеће услове:

– да 9 задатака буду задаци основног нивоа, 7 средњег нивоа и 4 напредног нивоа;

– да по 5 задатака буде из области *Бројеви и операције са њима* и *Алгебра и функције*, 6 из области Геометрија и по 2 задатка из области *Мерење* и *Обрада података*.

Област и ниво за сваки од задатака у тесту одређује наставник у договору са ученицима. Улога наставника је да координира рад група, по потреби помаже ученицима, проверава да ли су тестови конструисани по договореној методологији, организује израду теста тако да сваки ученик решава тест у чијој конструкцији није учествовао (ученици једне групе решавају појединачно тест друге групе), организује прегледање тестова и презентацију резултата. Ученици врше избор задатака, решавају задатке, израђују кључ теста и припремају тест и кључ у

неком програму за обраду текста, решавају тест друге групе, прегледају урађене тестове које је њихова група конструисала, обрађују добијене резултате и презентују их.

Овај задатак може бити веома користан за ученике који се припремају за завршни испит, а мотивација за реализацију ће бити на повишеном нивоу.

2. Коришћење динамичког софтвера

У циљу боље припреме за завршни испит, ученици могу током целе године припремати аплете коришћењем неког од бесплатних динамичких софтвера. Подељени у групе могу сами бирати области којима ће се бавити. Након договореног временског периода групе представљају свој рад осталима и на тај начин обнављају или утврђују градиво, а подстиче се и вршњачко учење. На овај начин ученици осмог разреда остављају својој школи вредан радни материјал који ће бити од користи осталим генерацијама, а који ће се временом усавршавати и на тај начин формирати база аплета за наставу. Неке од могућих тема су: график линеарне функције; решавање неједначина са апсолутним вредностима; конструкције углова, троуглова и четвороуглова; израчунавање површина геометријских објеката; централна и осна симетрија, транслација и ротација; решавање једначина (проблеми кретања); сабирање и одузимање вектора.

Скоро све наставне теме у осмом разреду основне школе омогућавају да се приликом увежбавања, обнављања, систематизације и проверавања садржаја значајна пажња посвети примени усвојених знања на практичне проблеме из свакодневног живота. Примена стечених знања на конкретне задатке из праксе има за циљ да ученике оспособи за решавање разних, а конкретних проблемских ситуација и увери у значај математике за општи развој и технолошки напредак цивилизације, данас и кроз историју.

Динамички геометријски софтвери могу бити веома корисни за успешно остваривање исхода који се односе на геометрију простора, линеарну функцију, једначине и системе једначина. Софтверски алати су посебно препоручљиви за илустрацију својстава ортогоналне пројекције, приказивање исте просторне фигуре у различитим положајима, односно посматрање исте фигуре из различитих праваца, цртање и анализу графика линеарне функције, графичко решавање система итд.

Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- Што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја

ДОПУНСКА НАСТАВА – орагнизоваће се за ученике који имају потешкоћа у савладавању планираних наставних садржаја, стицању исхода и стандарда основног нивоа, као и за ученике који су у неком периоду одсуствовали са наставе. На основу досадашњих искустава у савладавању градива и потешкоћа са којима се ученици најчешће сусрећу за сваку тему планира се одређени фонд часова и то:

ТЕМА	**БР. ЧАСОВА**
Сличност троуглова	2
Тачка, права и раван	1
Линеарне једначине и неједначине са једном непознатом	2
Призма	2
Пирамида	2
Линеарна функција	2
Системи линеарних једначина са две непознате	2
Ваљак	2

Купа	2
Лопта	1

ДОДАТНА НАСТАВА – орагнизоваће се за ученике који показују успешност у савладавању наставних саджаја, посебно на напредном нивоу, а исказују жељу за проширењем садржаја предвиђених планом наставе и учења, посебно са жељом примене наученог у истраживачком раду. Према темама планиран је одређени фонд часова и то:

ТЕМА	**БР. ЧАСОВА**
Сличност троуглова	2
Тачка, права и раван	1
Линеарне једначине и неједначине са једном непознатом	2
Призма	2
Пирамида	2
Линеарна функција	2
Системи линеарних једначина са две непознате	2
Ваљак	2
Купа	2
Лопта	1

Наставни предмет: БИОЛОГИЈА

Разред: ОСМИ

Циљ и задаци:

Циљ наставе биологије 8. разреда јесте да ученици усвајањем образовно-васпитних садржаја, упознају природне појаве и законитости које владају,упознају основне појмове о живом свету, његовом историјском развоју

Задаци наставе биологије су да ученици:
развијање критичког мишљења
развијање интересовања за нова сазнања
васпитање за самообразовање , васпитање за рационално и систематично учење
развијање одговорности у раду
развијање љубави према природи
упознавање еколошких појмова и образовање за животну средину
развијање потреба и могућности личног ангажовања у заштити животне средине
усвајање и примена принципа одрживости ,етичности и права будућих генерација на очувану животну средину
схвате улогу и значај биологије за напредак човечанства
развију способност повезивања појмова и процеса у живим бићима и природи;
стекну знања о распрострањености и разноврсности живих бића
схвате узајамне односе живих бића и животне седине, као и динамику кружења материје и прозицања енергије
схвате степен угрожености биосфере и улогу сваког појединца у њеној заштити и унапређивању

Разред: Осми
Недељни број часова: 2
Годишњи број часова: 68

Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, разуме значај биолошке разноврсности и потребу за одрживим развојем и развије одговоран однос према себи и природи.

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Наставни предмет: Биологија Разред: Осми Име и презиме наставника: Данијела Климента

	МЕСЕЦ			

ОБЛАСТ/ТЕМА/МОДУЛ		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	ОБРАДА	УТВРЂИВАЊЕ	УКУПНО
1.	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ	9	8	8	5							18	12	30
2.	ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ				4	4						5	3	8
3.	ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА					2	3	1				3	3	6
4.	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА							8				4	4	8
5.	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ							1	6	7	2	10	6	16
УКУПНО		9	8	8	9	6	3	10	6	7	2	40	28	68

Р. БР.	ОБЛАСТ/ТЕМА/МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА	ИСХОДИ
1.	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	– компетенција за учење; – комуникација; – дигитална компетенција; – одговоран однос према околини; – одговоран однос према здрављу; – одговорно учешће у демократском друштву; – предузимљивости оријентација ка	БИ.1.4.1. БИ.1.4.2. БИ.2.4.1. БИ.2.4.2. БИ.2.4.3. БИ.3.4.1. БИ.1.4.3. БИ.2.4.3. БИ.2.4.4. БИ.3.4.2. БИ.3.4.3. БИ.3.4.4 БИ.1.4.4. БИ.2.4.5. БИ.3.4.5. БИ.1.4.5. БИ.1.4.6. БИ.1.4.7. БИ.1.4.8. БИ.2.4.8. БИ.2.4.9.	- повеже грађу ћелијских органела са њиховом улогом у метаболизму ћелије; - повеже однос површине и запремине ћелије и тела са начином обављања основних животних функција; - идентификује регулаторне механизме у одржавању хомеостазе; - илуструје примерима везу између физиолошких одговора живих бића и промена у спољашњој средини; - цртежом или моделом прикаже основне

		предузетништву; – рад са подацима и информацијама; – решавање проблема; – сарадња; – естетичка компетенција.	БИ.3.4.6. БИ.3.4.7. БИ.3.4.8. БИ.1.6.1. БИ.2.6.1. БИ.3.6.1. БИ.1.6.2. БИ.2.6.2. БИ.3.6.2. БИ.1.6.3. БИ.2.6.3. БИ.3.6.3. БИ.1.6.4. БИ.2.6.4. БИ.3.6.4. БИ.3.6.5.	елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама; - користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање препарата; - хумано поступа према организмима које истражује; - користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; - табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; - разматра, у групи, шта и како је учио и где та знања може да примени.
2.	ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	- компетенција за учење; - комуникација; - дигитална компетенција; - одговоран однос према околини; - одговоран однос према здрављу; - одговорно учешће у демократском друштву; - предузимљивост и оријентација ка предузетништву; - рад са подацима и информацијама; - решавање проблема; - сарадња;	БИ.1.5.1. БИ.1.5.2. БИ.1.5.3. БИ.1.5.4. БИ.1.5.5. БИ.2.5.1. БИ.3.5.1. БИ.3.5.2. БИ.1.5.7. БИ.1.5.8. БИ.1.5.9. БИ.2.5.4. БИ.3.5.6. БИ.1.6.1. БИ.2.6.1. БИ.3.6.1. БИ.1.6.2. БИ.2.6.2. БИ.3.6.2. БИ.1.6.3. БИ.2.6.3. БИ.3.6.3.	– одговорно се односи према свом здрављу; – изрази критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиловима живота; – повеже промене настале у пубертету са деловањем хормона; – идентификује поремећаје у раду органа и система органа изазваних нездравим начином живота; – користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање препарата; – хумано поступа према организмима које истражује; – користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; – табеларно и графички представи прикупљене

		- естетичка компетенција.	БИ.1.6.4. БИ.2.6.4. БИ.3.6.4. БИ.3.6.5.	податке и изведе одговарајуће закључке; – разматра, у групи, шта и како је учио и где та знања може да примени.
3.	ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	- компетенција за учење; - комуникација; - дигитална компетенција; - одговоран однос према околини; - одговоран однос према здрављу; - одговорно учешће у демократском друштву; - предузимљивост и оријентација ка предузетништву; - рад са подацима и информацијама; - решавање проблема; - сарадња - естетичка компетенција.	БИ.1.3.1. БИ.1.3.2. БИ.2.3.1. БИ.2.3.2. БИ.3.3.1. БИ.1.3.3. БИ.1.3.4. БИ.1.3.5. БИ.1.3.6. БИ.2.3.3. БИ.2.3.4. БИ.3.3.3. БИ.3.3.4. БИ.1.3.8. БИ.1.3.9. БИ.1.3.10. БИ.2.3.5. БИ.2.3.6. БИ.3.3.5. БИ.3.3.6. БИ.2.6.1. БИ.1.6.1. БИ.1.6.2. БИ.3.6.1. БИ.2.6.2. БИ.3.6.2. БИ.1.6.3. БИ.2.6.3. БИ.3.6.3. БИ.1.6.4. БИ.2.6.4. БИ.3.6.4. БИ.3.6.5.	- доведе у везу промене животних услова са еволуцијом живота на планети; - истражи давно нестале екосистеме; - повеже промене које се догађају организму током животног циклуса са активностима гена; - повеже промене наследног материјала са настанком нових врста путем природне селекције; - установи узрочно-последичну везу између губитака врста у екосистему и негативних последица у преносу супстанце и енергије у мрежама исхране; - користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; - табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; - разматра, у групи, шта и како је учио и где та знања може да примени.
4.	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	- компетенција за учење; - комуникација; - дигитална компетенција; - одговоран однос према околини;	БИ.1.2.1. БИ.1.2.2. БИ.1.2.3. БИ.2.2.1. БИ.2.2.3. БИ.3.2.1. БИ.3.2.2. БИ.3.2.4.	- повеже промене које се догађају организму током животног циклуса са активностима гена; - повеже промене наследног материјала са настанком нових врста

		- одговоран однос према здрављу; - одговорно учешће у демократском друштву; - предузимљивости оријентација ка предузетништву; - рад са подацима и информацијама; - решавање проблема; - сарадња; - естетичка компетенција.	БИ.1.2.4. БИ.1.2.5. БИ.2.2.4. БИ.2.2.5. БИ.2.2.6. БИ.3.2.4. БИ.3.2.5. БИ.1.2.7. БИ.2.2.7. БИ.2.2.8. БИ.2.2.9. БИ.3.2.6. БИ.3.2.7. БИ.3.2.8. БИ.1.6.1. БИ.2.6.1. БИ.3.6.1. БИ.1.6.2. БИ.2.6.2. БИ.3.6.2. БИ.1.6.3. БИ.2.6.3. БИ.3.6.3. БИ.1.6.4. БИ.2.6.4. БИ.3.6.4. БИ.3.6.5.	путем природне селекције; - користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; - табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; - разматра, у групи, шта и како је учио и где та знања може да примени.
5.	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	- компетенција за учење; - комуникација; - дигитална компетенција; - одговоран однос према околини; - одговоран однос према здрављу; - одговорно учешће у демократском друштву; - предузимљивост и оријентација ка предузетништву; - рад са подацима и информацијама;	БИ.1.1.4. БИ.2.1.3. БИ.3.1.4. БИ.1.1.5. БИ.2.1.4. БИ.3.1.5. БИ.1.3.8. БИ.1.3.9. БИ.1.3.10. БИ.2.3.5. БИ.2.3.6. БИ.3.3.5. БИ.3.3.6. БИ.1.6.1. БИ.2.6.1. БИ.3.6.1. БИ.1.6.2. БИ.2.6.2.	– критички процени последице људских делатности у односу на расположиве ресурсе на Земљи; – повеже утицај еколошких чинилаца са распоредом карактеристичних врста које насељавају простор Србије; – истражи присуство инвазивних врста у својој околини и вероватне путеве насељавања; – истражи разлоге губитка биодиверзитета на локалном подручју; – користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; – табеларно и графички представи прикупљене

		- решавање проблема; - сарадња; - естетичка компетенција.	БИ.3.6.2. БИ.1.6.3. БИ.2.6.3. БИ.3.6.3.	податке и изведе одговарајуће закључке; – разматра, у групи, шта и како је учио и где та знања може да примени.

Наставни предмет: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

Разред: **осми**

Недељни број часова: 2 часа недељно (блок настава)

Укупно за школску годину: 68 часа

Циљ учења технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно

Наставни предмет *Техника и технологија* намењен је развоју основних техничких компетенција ученика ради његовог оспособљавања за живот и рад у свету који се технички и технолошки брзо мења. Један од најважнијих задатака је да код ученика развија свест о томе да примена стечених знања и вештина у реалном окружењу подразумева стално стручно усавршавање и целоживотно учење, као и да је развијање предузимљивости један од важних предуслова личног и професионалног развоја.

Програм наставе и учења за осми разред оријентисан је на остваривање исхода.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи предмет *техника и технологија*. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у пет наставних тема: *животно и радно окружење, саобраћај, техничка и дигитална писменост, ресурси и производња* и *конструкторско моделовање.*

(„Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 – др. закон и 10/19),

ПРАВИЛНИК о измени Правилника о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања

Циљеви основног образовања и васпитања

ЗОСОВ Члан 21.

Основни циљеви основног образовања и васпитања јесу:

1) обезбеђивање добробити и подршка целовитом развоју ученика;

2) обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења за целовити развој ученика, развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;

3) свеобухватна укљученост ученика у систем образовања и васпитања;

4) развијање и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;

5) развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња;

6) континуирано унапређивање квалитета процеса и исхода образовања и васпитања заснованог на провереним научним сазнањима и образовној п

7) развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења;

8) пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;

9) развијање кључних компетенција за целоживотно учење и међупредметних компетенција у складу са развојем савремене науке и технологије;

10) развој свести о себи, стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;

11) оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;

12) развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;

13) развијање позитивних људских вредности;

14) развијање компентенција за разумевање и поштовање права детета, људских права, грађанских слобода и способности за живот у демократски уређеном и праведном друштву;

15) развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавање различитости;

16) развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;

Предметни исходи	Стандарди	*Компетенције Опште* **међупредметне компетенције**	Назив теме / садржај	Кључни појмови садржаја	Начини и поступци остваривања програма (Дидактичко-методичко упутство)	Начин провере остварености исхода
– процени значај електротехнике, рачунарства и мехатронике у животном и радном окружењу; – анализира опасности од неправилног коришћења електричних апарата и уређаја и познаје поступке пружања прве помоћи; – образложи важност енергетске ефикасности електричних уређаја у домаћинству; – повеже професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике са сопственим интересовањима;	Предмет Техника и технологија нема стандарде	*Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу Компетенција за учење Комуникација*	**1. ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ 6. часова (4+2)** **1- 2.** Увод у електротехнику, рачунарство и мехатронику. **3- 4.** Електрична инсталација – опасност и мере заштите . **5- 6.** Примена електричних апарата и уређаја у домаћинству, штедња енергије и енергетска ефикасност. Професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике.	Електротехника, мехатроника, електрична инсталација, енергија, енергетска ефикасност, штедња енергије	У области Животно и радно окружење обрађују се садржаји првенствено везани за електротехнику, рачунарство и мехатронику. Уз помоћ различитих медија потребно је, у најкраћим цртама, приказати развој ових грана технике као и њихову међусобну повезаност. Путем примера навести ученике да анализирају утицај развоја наведених области на савремен начин живота. Указати на доприносе српских научника у развоју електротехнике и телекомуникација. Правилну употребу електричних апарата и уређаја у домаћинству треба представити ученицима што је могуће више на практичним примерима користећи доступна наставна средства и мултимедије, са посебним акцентом на уштеду енергије. Објаснити разреде енергетске ефикасности електричних уређаја на основу којих ученик може извршити поређење електричних уређаја према ефикасности. Навести значај примене енергетски ефикасних уређаја са аспекта екологије и економије. Посебно анализирати могуће опасности које се могу десити приликом коришћења	Формативно, свакодневно оцењивање . Бележење усмених одговора ученика, уредност записаног у свесци, уредност радног места, систематичност, залагање, самоиницијативност.

					електричних апарата и уређаја и евентуалне последице у случају непридржавања упутстава за њихово коришћење. Навести поступке деловања приликом струјног удара. За избор наставка школовања и будућег занимања потребно је навести ученицима значај занимања из области електротехнике са примерима из свог животног окружења.	
– упореди карактеристике електричних и хибридних саобраћајних средстава са конвенционалним; – разуме значај електричних и електронских уређаја у саобраћајним средствима; – користи доступне телекомуникационе уређаје и сервисе;	Предмет Техника и технологија не мастандарде П	*Одговоран однос према здрављу., Техника и технологија за 7. разред (наставна тема: Саобраћај)*	**САОБРАЋАЈ** **6. часова(4+ 2)** **7- 8.** Саобраћајна средства на електропогон – врсте и карактеристике. Хибридна возила. **9- 10.** Електрични и електронски уређаји у саобраћајним средствима. **11- 12.** Основи телекомуникација.	Електрични и елекронски системи, хибридна возила, аудиовизуелна средства	Преглед карактеристика класичних саобраћајних средстава треба заокружити електронским подсистемима, као и конструкцијама и функцијама средстава на електрични погон и хибридних возила. Препоручује се да ученици самостално, путем доступних извора знања, истраже предности и недостатке возила на електрични и хибридни погон и упореде их са конвенционалним возилима. У ову сврху могуће је користити различите наставне методе (методу пројектне наставе, проблемску, истраживачки рад). Путем мултимедија приказати електрични и електронски систем код саобраћајних средстава (путничка возила, мопеди). Елементе система (уређаје за производњу и акумулацију електричне енергије, електропокретач, уређај за паљење радне смеше, уређаје за сигнализацију) повезати са претходним знањем ученика о погонским машинама (моторима). Посебно обратити пажњу на намену електронских уређаја (електронско убризгавање, сензори за кретање..) Осврнути се и на потребу исправности ових уређаја за безбедно учествовање у	Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика, уредност записаног у свесци и радног места, Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова.

	предмет Технике и технологија наставне				саобраћају. Преношење података на даљину чини посебан сегмент саобраћаја. Потребно је ученицима приближити телекомуникациону технологију и указати на убрзани развој телекомуникационих система и њихов утицај на живот. У овом сегменту обрадити пренос информација путем аудиовизуелних средстава (радио и телевизија), мобилне телефоније, ГПС система, рачунарских и бежичних мрежа. Према могућностима и опреми, у овом делу искористити доступне уређаје (мобилне телефоне, таблете, рачунаре) и практично остварити међусобну комуникацију путем њих, користећи интернет сервисе (електронску пошту, видео конференције, кратке поруке) или мобилне апликације (Viber, Whats App).	
– класификује компоненте ИКТ уређаја према намени; – процени значај управљања процесима и уређајима помоћу ИКТ; – црта електричне шеме правилно користећи симболе; – користи софтвере за симулацију рада електричних кола; – састави електромеханички модел и управља њиме помоћу интерфејса;		*Рад са подацима и информацијама и Дигиталну комуникацију. Техника и технолоија 7. разред (наставна тема: Техничка и дигитална писменост*Информатика и рачунарство*т*) **Рад са подацима и**	**3. ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ** **18. часова** **(6+12)** **13-14.** Основне компоненте ИКТ уређаја. **15-16.**Управљање процесима и стварима на даљину помоћу ИКТ. **17-18.**Основни симболи у електротехници. **19 -20.** Рачунарски софтвери за симулацију	електротехника, електроника, мехатроника, роботика, предузимљивост и иницијатива.	Упознати ученике са основним симболима и ознакама које се користе у електричним шемама и оспособити их за њихово цртање. Приликом реализације ове активности користити једноставне шеме. Демонстрирати рад са софтвером за симулацију рада електричних кола примереним узрасту и прецнањима ученика. Креирати вежбу у оквиру које ученици цртају електричну шему и користе рачунарску симулацију за приказ њеног функционисања. Уколико материјално-техничке могућности дозвољавају, ученици потом састављају електричну шему на радном столу и демонстрирају њен рад. Можете користити аналогне и дигиталне компоненте. Осмислити вежбе у којима ће ученици саставити и управљати електромеханичким моделима користећи ИКТ и интерфејс. Сложеност модела прилагодити условима и	Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика, уредност и тачност скица, техничких цртежа.

		информацијама и **Дигитал ну комуник ацију**. Математика, Техника и технолоија 5.разред (наставна тема: *Техничка и дигитална писменос*Информатика и рачунарство *т*)	рада електричних кола **21-22.** Рачунарски софтвери за симулацију рада електричних кола. **23-24.** Израда и управљање електромеханичким моделом. **25-26.** Израда и управљање електромеханичким моделом. **27-28.** Израда и управљање електромеханичким моделом. **29 - 30**. Израда и управљање електромеханичким моделом.		опреми са којом школа располаже. Комбиновати знања и вештине из програмирања која ученици поседују са појашњењем функција и начина рада појединих елемената модела. Уколико ученици раде са различитим моделима предвидети време за представљање појединачних решења у одељењу. У најкраћим цртама упознати ученике са могућностима управљања процесима и стварима на даљину помоћу ИКТ-а (Интернет оф Тхингс – интернет ствари). Оспособити ученике да правилно читају и тумаче карактеристике компоненти ИКТ уређаја. Демонстрирати њихов изглед и рад у складу са условима у школи. Осмислити активности у којима ученици самостално или групно учествују са циљем истраживања карактеристика нпр. рачунарских компоненти потребних за реализацију одређеног захтева/посла (играње одређене игре, рад са одређеним софтвером и сл.). У оквиру ове активности предвидети коришћење интернета и креирање/обликовање спецификације опреме од стране ученика поштујући основе пословне комуникације и е-коресподенције.	

– објасни систем производње, трансформације и преноса електричне енергије; – анализира значај коришћења обновљивих извора електричне енергије; – разликује елементе кућне електричне инсталације; – повеже електрично и/или електронско коло према задатој шеми; – користи мултиметар; – анализира карактеристике електричних машина и повезује их са њиховом употребом; – класификује електронске компоненте на основу намене; – аргументује значај рециклаже електронских компоненти;		Естетичка; дигитална; рад са подацима; компетенција за учење; предузетништво; решавање пробл;ема; одговоран однос према околини; одговоран однос према здрављу; Техника и технолоија 7. разред (наставна тема: Ресурси и производња	**4. РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА** **Часова** **(8+12)** **31- 32.** Електроенергетски систем. Производња, трансформација и пренос електричне енергије. **33- 34.**Обновљиви извори електричне енергије. 35- **36.** Електроинсталациони материјал и прибор. 36- **38.** Кућне електричне инсталације. **39-40.** Састављање електричних кола **41-42.** Коришћење фазног испитивача и мерење електричних величина мултиметром. **43-44.** Електричне машине.	Природни ресурси на Земљи, рационално коришћ	На почетку изучавања ове области упознати ученике, на информативном нивоу, са електроенергетским системом наше земље. Шта га чини, које су потребе за електричном енергијом, а који потенцијали за производњу којима располажемо. Производњу, трансформацију и пренос електричне енергије објаснити уз помоћ мултимедије. У најкраћим цртама објаснити хидроелектране, термоелектране и нуклеарне електране, значај трансформисања електричне енергије у трансформаторским станицама, као и пренос електричне енергије далеководима и нисконапонском електричном мрежом, од произвођача до потрошача. Садржаје у овој области, који су директно везани за живот и дело нашег научника Николе Тесле, увек посебно истаћи и нагласити. Када је у питању производња електричне енергије, део садржаја посветити обновљивим изворима електричне енергије. Ту се пре свега мисли на: соларне електране, ветроелектране (аероелектране), геотермалне електране, електране на биомасу, мини хидроелектране и постројења за сагоревање комуналног отпада. Ове садржаје реализовати уз помоћ одговарајуће мултимедије. Са ученицима анализирати значај и предности производње и коришћења обновљивих извора електричне енергија са аспекта заштите животне средине. Уз помоћ узорака електроинсталационог материјала, као очигледног наставног средства, или цртежа и мултимедије, објаснити ученицима својства и примену елетроинсталационог материјала	Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика, уредност и тачност шема, техничких цртежа. Правилна употреба и мерењеелектричних величина универзалним мерним инструментом (мултиметром) Критеријуми за вредновање практичних вежби: -Уредност током рада -Извођење- мерење електричних величина - Предвиђено (очекивано) време за мерење .

			45- 46.Електро технички апарати и уређаји у домаћинству. **47-48.** Основи електронике. **49- 50.** Основи електронике. Рециклажа електронских компоненти. .	ењересурса, принципи заштитеживоднесредин	(проводници, изолатори, инсталационе цеви и кутије, сијалична грла и сијалице, прекидачи, утичнице, утикачи, осигурачи, електрично бројило, уклопни сат). Уз помоћ одговарајућих шема и узорака склопљених струјних кола, објаснити ученицима, основна струјна кола кућне електричне инсталације (струјно коло прикључнице са уземљењем, сијалице са једнополним, серијским и наизменичним прекидачем). Тражити од ученика да у свесци нацртају шеме поменутих струјних кола. Објаснити ученицима упрошћену шему и главне карактеристике трофазне електричне инсталације. При објашњавању користити електричну шему трофазне струје приказану на основи једног мањег стана. Упознавање електроинсталационог материјала и прибора најефикасније се може остварити применом у различитим конструкцијама струјних кола. На основу стечених теоријских знања ученици, уз помоћ наставника, практично састављају струјна кола кућне електричне инсталације (струјно коло сијалице са једнополним, серијским и наизменичним прекидачем...). Спајање елемената струјних кола вршити уз помоћ пинова на монтажним испитним плочама или лемљењем. Уколико се определите за лемљење, ученицима демонстрирати правилну и безбедну употребу електричне лемилице. Водити рачуна да се симулација струјних кола ради само са напонима до 24 V. Искористити практичан рад ученика за демонстрацију рада универзалним мерним инструментом (мултиметром). При	

				е	практичном раду ученици треба да користе мултиметар за мерење електричних величина. У овом делу области може се са ученицима урадити симулација струјних кола уз помоћ бесплатних рачунарских програма намењених за ту сврху. У најкраћим цртама упознати ученике са електричним машинама једносмерне и наизменичне струје, врстама и главним деловима. Излагање поткрепити моделима електромотора. Упознавање ученика са електротехничким апаратима и уређајима у домаћинству урадити уз помоћ мултимедије, слика или модела (пресека појединих кућних апарата и уређаја). Објаснити главне делове, принцип рада и начин одржавања најкоришћенијих електротермичких (решо, штедњак, пегла, грејалице, бојлер ...), електромеханички (усисивач, миксер, соковник, фрижидер, замрзивач, клима уређај ...) и комбинованих апарата и уређаја (фен за косу, ТА пећ, машина за прање веша, машина за прање судова ...). Овај део наставне области се може искористити за израду мултимедијалне презентације, тако што ће сваки ученик на истој приказати и презентовати по један уређај у домаћинству. У оквиру електронике, кроз примере практичне примене, упознати ученике са основама на којима се заснива рад дигиталне технологије. Уз практични приказ, упознати ученике са основним електронским елементима (отпорници, кондензатори, завојнице, диоде, транзистори, интегрисана кола ...). Најавити коришћење електронских елемената у оквиру практичног рада у	

					следећој области Конструкторско моделовање. На крају ове области упознати ученике са могућношћу и значајем рециклаже електронских компоненти са еколошког и економског аспекта. Ову област реализовати у тесној корелацији са наставним садржајима физике, посебно са аспекта закона електротехнике на којима су засновани разни уређаји на електротермичком, електромеханичком дејству електричне струје.	
– самостално/тимски истражује и осмишљава пројекат; – креира документацију, развије и представи бизнис план производа; – састави производ према осмишљеном решењу; – састави и управља једноставним школским роботом или мехатроничким моделом; – представи решење готовог производа/модела;	Предметтехнике и технологије	Предузетништво; решавање проблема; сарадња; дигитална и комуникација. Техника и технологија за 7. р (наставна тема: Конструкторско моделовање)	**КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ** **20 часова** **(0+20)** **51-52.** Моделовање електричних машина и уређаја. **53-54**.Огледи са електропанелима. **55-56.** Коришћење интерфејса за управљање помоћу рачунара. **57-58.** Израда једноставног школског робота сопствене конструкције или из	електротехника, електроника, мехатроника, роботика, предузимљивост и иницијатива.	Ова област је сложенија јер се у њој по вертикали повезују садржаји како претходних разреда тако и осмог разреда. У овом делу програма ученици кроз практичан рад примењују претходно стечена знања и вештине кроз моделовање електричних машина и уређаја. То је неопходно пошто се та знања и вештине појављују и у реализацији делова пројекта. У овом разреду треба заокружити целину о обновљивим изворима енергије. С обзиром да је у претходним разредима било речи о механичким и топлотним претварачима енергије у осмом разреду тежиште је на електричној енергији. Моделе који користе обновљиве изворе енергије ученици могу моделовати на различите начине. Један од начина је извођење огледа са електропанелима. У ту сврху довољно је радити на мањој плочи електропанела и	Формативно, свакодневно оцењивање етапа у изради практичног рада ученика. Критеријуми за вредновање завршеног практичног рада: Оригиналност (0-10) Сложеност (0-10) Техничка документација (0-10) Избор материјала (0-10) Тачност израде(0-10) Квалитет спојева(0-10) Естетски изглед(0-10)

	о г и ј а н е м а с т а н д а р д е		конструкторског комплета. **59- 60.** Рад на пројекту: – израда производа/модела; **61-62.** Рад на пројекту: – израда производа/модела; **63-64.** Рад на пројекту: – израда производа/модела; **65- 66.** Рад на пројекту: – управљање моделом; **67- 68.** Рад на пројекту: – представљање производа/модела.		помоћу мултиметара (унимера) мерити промене у зависности од количине светла. У оквиру пројекта могуће је израдити модел ветрогенератора. Са интрефејсом ученици су се упознали на нивоу „црне кутије” (black box). Практично приказати како функционише интерфејс да би, у каснијој фази, могли применити стечена знања на неком пројекту. Ученике треба упознати са основним деловима интрфејса: напајање, улази и излази. На исти начин упознати основне делове робота и саставити једноставан школски робот. С обзиром да је програм модуларног типа оставља се могућност да ученици изразе своје личне афинитете, способности, интересовања како би се определили за неке од понуђених могућности: израда модела електричних машина и уређаја, аутоматских система, робота, електронских склопова и модела који користе обновљиве изворе енергије. Садржаје треба реализовати кроз ученичке пројекте, од графичког представљања замисли, преко планирања, извршавања радних операција, маркетинга до процене и вредновања. Наставити са алгоритамским приступом у конструкторском моделовању посебно у приступу развоја техничког стваралаштва – од идеје до реализације. Потребно је да ученици користе податке из различитих извора, самостално проналазе информације о условима, потребама и начину реализације производа/модела користећи ИКТ, израђују производ/модел, поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са	Функционалност(0-10) Употребна вредност(0-10) Презентација (0-10)

					принципима безбедности на раду. У пројект се може укључити и више ученика (тимски рад) уколико је рад сложенији, односно ако се ученици за такав вид сарадње одлуче. Када је пројекат реализован, ученици представљају резултате до којих су дошли. При томе треба омогућити да се самопроценом сопственог рада и рада других на основу постављених критеријума развије размена ставова и мишљења. Да би унапредили процес рада на пројекту, треба подстицати употребу електронске коресподенције. Исто тако треба реализовати активности које се односе на одређивање оквирне цене трошкова и вредност израђеног модела приликом представљања производа/модела.	

Кључни појмови садржаја: **електротехника, електроника, мехатроника, роботика, предузимљивост и иницијатива**.

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ **Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика**							
ЕЛЕМЕНТИ		**УСВОЈЕНОСТ ПРОГРАМА. САДРЖАЈА**	**РАДНЕ НАВИКЕ И ВЕШТИНЕ**	**САМОСТАЛНОСТ И ОДГОВОРНОСТ**	**ПОСТУПАК**	**ИНСТРУМЕНТИ ОЦЕЊИВАЊА**	**ВРЕМЕ**
ОЦЕНА		- Означава, преобликује, разликује, расправљa, сажима, успоређује, предвиђа, - одлично познаје градиво, - логички излаже, - повезује целине и - одговара без помоћи наставника.	- конкретно логички закључује, - примењује релевантне информације у извршење задатака, - с лакоћом користи методе, инструменте, алате и материјал, - изразито прецизан и уредан, - комуницира, сарађује и радо помаже другима, - у потпуности примењује мере заштите на раду и - уз потребан прибор за рад доноси и додатне	- Активан, потпуно самосталанодговоран, - иновативан - увек се придржава општих правила понашања и - стално води рачуна о мерама заштите на раду.	**Формативно оцењивање:** Свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника **Ангажовање на часу:** стално ++ повремено+ ретко - **Свакодневно бележење током године** Прегледање свески Уредност Све забележено са часова Урађени графички радови: - користи оба лењира++ -користи један лењир + На крају сваке вежбе и крају наставне године -Редовност доношења прибора и материјала -Ученици воде евиденцију За три недоношења прибора и материјала -1 у свеску, а након опомене и у дневник За редовно доношење прибора и материјала-5 Свакодневно током године, праћење/ пресек стања за тромесечје		

			прилоге на наставне часове везане уз обрађено градиво (штампане прилоге, линкови на интернету, властите РРТ и сл.)		Прегледање практичног рада рађеног самостално или у пару Критеријуми за вредновање завршеног практичног рада: Оригиналност (0-10) Сложеност (0-10) Техничка документација (0-10) Избор материјала (0-10) Тачност израде (0-10) Квалитет спојева(0-10) Естетски изглед (0-10) Функционалност (0-10) Употребна вредност (0-10) Презентација (0-10) Мах 100 бодова 40-54%-2 55-69%-3 70-84%-4 85-100%-5 На крају модула ***Групни рад (посматрање наставника, представљање пројекта- практичног рада, излагање група, проценапо утврђеним критеријумима)*** Сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у свескама...) Резултат рада по операцијама и задужењима свих чланова групе Квалитативно и квантитативно процењивање резултата рада, продуката група (практичан рад.) По потреби и на крају моделовања
		- Учени к зна да објасн и главну идеју, описуј е, показу је, одабир а, ређа, разлик ује, - излаже градиво тачно и разговетно, - врло доб ро разу ме пост ављ ено пита ње и - наставник ретко помаже .	- Логички размишља и примењује закључке при извршењу конкретних задатака, - самостално користи техничку документацију, - лако изводи рутинске покрете, - правилно користи инструменте, алат и материјал, - придржава се општих правила понашања, - тачан, прецизан, - примењује мере заштите на раду и - редовито доноси потребан прибор за рад.	- Одговоран при извршавању задатака, - води рачуна о заштити на раду и - понекад брзоплет.	

		- Ученик набраја, описује, издваја, - добро разуме постављено питање и - наставник делимично помаже.	- Једноставно логички размишља, - углавном самостално користи техничку документацију, - изводи једноставне рутинске покрете, - комуницира и углавном сарађује, - води рачуна о заштити на раду, - придржава се општих правила понашања, - донекле је прецизан и ретко не доноси потребан прибор за рад.	- Углавном одговоран при извршавању задатака, - самостално ради уз повремену помоћ и надзор, - греши и понекад незаинтересован.	
		- Ученик идентификује и препознаје основне појмове и кључне речи, - даје пример, али не зна да објасни главну идеју, - градиво излаже без реда уз велику помоћ наставника и - тешко разуме постављенапитања.	- Не размишља логички, - има тешкоће у разумевању техничке документације и у примени средстава рада, - минимално је прецизан, - делимично води рачуна о заштити на раду и - често не доноси потребан прибор за рад.	- Потребна стална помоћ и надзор, - углавном неодговоран при извршавању задатака - површан, недовољно заинтересован, - реагује на опомене.	
	н е д о в о	- Ученик препознаје основне појмове и кључне речи.	- Не завршава ни минимум задатих задатака и	- Омета друге у раду, - не поштује договорена правила, - пасиван и незаинтересиран.	

	ља н (1)		на час долази без потребног прибора.		

Коначна (закључна) оцена из *технике и технологије* не мора бити аритметичка средина оцена остварених из свих горе наведених елемената оцењивања.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Наставни предмет *Техника и технологија* намењен је развоју основних техничких компетенција ученика ради његовог оспособљавања за живот и рад у свету који се технички и технолошки брзо мења. Један од најважнијих задатака је да код ученика развија свест о томе да примена стечених знања и вештина у реалном окружењу подразумева стално стручно усавршавање и целоживотно учење, као и да је развијање предузимљивости један од важних предуслова личног и професионалног развоја.

Програм наставе и учења за седми разред оријентисан је на остваривање исхода.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи предмет *техника и технологија*. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у пет наставних тема: *животно и радно окружење, саобраћај, техничка и дигитална писменост, ресурси и производња* и *конструкторско моделовање.*

*Вредновање рада у групи

Шта се оцењује	Не	Делимично	Да
1. Усмерен на задатак			
2. Разуме инструкције			
3. Предлаже добре идеје			
4. Разговара по редоследу			
5. Може да организује податке			
6. Слуша остале			
7. Користи одговарајући речник			
8.Објашњава или дели идеје са другима			
8. Подстиче остале			
9. Активно учествује			
Укупно			

Наставни предмет : ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО
ОСМИ РАЗРЕД

Недељни фонд: 1 Годишњи фонд: 34

ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА	34
За обраду новог градива	24
За друге типове часа	10

Број наставних тема	3
Број наставних јединица	17

Област/тема			Месец										Укупно
Ред. број	Назив	Исходи предмета На крају разреда ученик ће бити у стању да:	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	
1.	ИКТ	Унесе и мења податке у табели; – разликује типове података у ћелијама табеле; – сортира и филтрира податке по задатом критеријуму; – користи формуле за израчунавање статистика; – представи визуелно податке на одговарајући начин; – примени основне функције форматирања табеле, сачува је у пдф формату и одштампа; – приступи дељеном документу, коментарише и врши измене унутар дељеног документа.	4	4	2								10
2.	ДИГИТАЛНА	Разуме на које све начине делимо			2								2

	ПИСМЕНОСТ	личне податке приликом коришћења интернета; – разуме потенцијалне ризике дељења личних података путем интернета, поготово личних података деце; – разуме везу између ризика на интернету и кршења права; – објасни појам „отворени подаци”; – успостави везу између отварања података и стварања услова за развој иновација и привредних грана за које су доступни отворени подаци.											
3.	РАЧУНАРСТВО	Унесе серију (низ) података; – изврши једноставне анализе низа података (израчуна збир, просек, проценте...); – графички представи низове података (у облику линијског, стубичастог или секторског дијаграма); – унесе табеларне податке или их учита из локалних датотека и сними их; – изврши основне анализе и обраде табеларних података (по врстама и по колонама, сортирање, филтрирање...); – изврши анализе које укључују статистике по групама.					1	3	5	3			12
4.	ПРОЈЕКТНИ ЗАДАЦИ	Сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка; – сараднички осмисли и спроведе				5					4	1	10

		фазе пројектног задатка; – самовредну је своју улогу у оквиру пројектног задатка/тима; – креира рачунарске програме, који доприносе решавању пројектног задатка; – поставља резултат свог рада на интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; – вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности, за које је био задужен.											
		УКУПНО	4	4	4	5	1	3	5	3	4	1	34

Циљ наставе и учења: Оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу,
креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА: Општи циљ наставе информатике и рачунарства јесте да се ученици оспособе за коришћење рачунара и стекну вештине у примени рачунара у свакодневном животу.

Оспособљавање ученика за учење, живот и рад у друштву које се, развојем дигиталних технологија, брзо мења
● Развијање информатичких знања, вештина и ставова неопходних за самосталну, одговорну и примерену употребу рачунара у решавању свакодневних задатака у процесу учења, рада и комуникације
● Оспособљавање ученика да одаберу и употребе одговарајућу технологију сходно задатку, области у којој је примењују или проблему који решавају
● Развијање креативности и оспособљавање за креативно изражавање применом рачунарске, информационе и комуникационе технологије
● Оспособљавање ученика да препознају проблем, реше и по потреби рашчлане проблем на делове и решење представе у виду текста, алгоритамског дијаграма или програма
● Оспособљавање ученика да планирају стратегију решавања проблема (претпоставе решења, планирају редослед активности, изаберу извор информација, средстава/опрему коју ће користити, са ким ће сарађивати, кога ће се консултовати)
● Оспособљавање ученика за одговорну примену препорука заштите здравља, безбедности, личне и приватности других у свакодневном раду у дигиталном окружењу

РАЧУНАРСТВО

- коришћењем одговарајућег програмског језика и пратећег алата, решавају типове проблема познате из градива других предмета у којима се у поступку решавања прво изражава формула у општим бројевима а затим замењују

конкретне вредности, при чему се задатак формулише тако да га програмом треба решити у општем случају, у случају који претпоставља већи број улазних промењивих односно разликовање више могућих сценарија и слично;
- коришћењем одговарајућих алата и уз изражавање поступка обраде у програмском коду, планирају и имплементирају обраду задатог скупа података, као и табеларну и графичку презентацију обрађених података

ИКТ

- реализује креативне пројекте који укључују избор, коришћење и комбиновање више апликација (пожељно на низу уређаја) да би досегли изазовне циљеве укључујући прикупљање и анализу података и задовољавање потреба познатих корисника
- креира, поново користи, ревидира и проналази нову намену дигиталним продуктима намењеним познатој публици
- дизајнира, развија, објављује и представља радове помоћу информационо-комуникационе технологије примењујући сарадничке активности

ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ

- користи различите врсте технологије на сигуран, етички, одговоран и безбедан начин, водећи рачуна о онлајн идентитету и приватности;
- препознаје непримерени садржај и/или нежељене контакте и штити се од њих
- активно учествује у спречавању електронског насиља и непримерене употребе ИКТ-

Напомена: МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Битно је напоменути да постоји корелација са свим наставним предметима коју је најлакше остварити при изради пројеката.
Са којим предметима ће бити остварена корелација превасходно зависи од теме и свеобухватности пројекта.

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ **Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика** Правилник о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању: 34/2019-177					
Шта пратимо			**Поступак и инструменти оцењивања**	**Критеријуми**	**Време**
Степен оствареност и циљева и прописаних, односно прилагођених исхода постигнућа	Процењују се: вештине разумевања, примена и вредновање научених поступака и процедура;	ученик који остварује веома значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности самостално испуњавања захтеве који су утврђени на основном и средњем	- Свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника	● Број јављања: ● За јављање + ● За јављање више пута ++ ● За давање комплетног, потпуног	Свакодневно бележење током године

у току савладавања програма предмета	рад са подацима и рад на различитим врстама тестова; вештине, руковање алатима и технологијама и извођење радних задатака.	нивоу, као и већину захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардимапостигнућа, добија оцену одличан (5);	- Усмено одговарање, свеска евиденције наставника -Редовност онлајн домаћег, свеска евиденције - Писане онлајн провере, свеска евиденције - Групни рад (посматрање наставника, излагање група), свеска	одговора на тежа питања +5 ● Ко не зна одговор -	
				Учесталост по месецима	Пресек стања по тромесечју
		ученик који остварује значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално, испуњавања захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и део захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа уз мању помоћ наставника, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену врло добар (4);		Свеобухватност одговора Сналажење у одговарајућим и намеским програмима и апликацијама Хоризонтално и вертикално повезивање градива	По потреби, бар једном у полугодишту
				За три неурађена онлајн домаћа здатка -1 у свеску	Свакодневно током годинепраћење/ пресек стања за тромесечје На крају наставне године
		ученик који остварује напредак у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално испуњавања захтеве који су утврђени на основном и већи део		Бодовање: 35-49%-2 50-74%-3 75.89%-4 90-100%-5	Након сваке теме

		на средњем нивоу посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену добар (3);	евиденције Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова), свеска евиденције -Сналажење у апликацијама програмима		
		ученик који остварује минималан напредак у савладавању програма предмета и испуњавања уз помоћ наставника захтеве који су утврђени у већем делу основног нивоа постигнућа, односно захтеве који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа и, добија оцену довољан (2);		Сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у свескама...) Степен знања свих чланова групе Квалитативно и квантитативно процењивање резултата рада група (апликација, табела...)	По потреби
				Прва три пара која ураде добијају +5	По потреби
					На крају школске године
	Одговоран однос према	веома висок степен ангажовања ученика	Вођење евиденције	Све што је рађено на часу	

Ангажовање ученика у настави	раду, постављеним задацима, и исказано интересовање и мотивацију за учење и напредовање. активно учествовање у настави, сарадњу са другима	(5) висок степен ангажовања ученика (4) уз ангажовање ученика (3) ангажовање ученика (2)	од стране наставника о: -Броју јављања на часовима -Броју успешности у групном раду, раду у пару -Учешћу на такмичењима -Несебичном пружању помоћи другим ученицима..	налази се у свескама или фолдерима или у облаку, дропбоксу (у зависности од захтева) Број и квалитет добровољног учешћа у разним наставним и ваннаставним активностима (такмичења, израда паноа, кратко предавање, вођење квиза, израда асоцијација...)	Пресек стања по тромесечјима

Наставни предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Разред: ОСМИ

Назив предмета: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ : Циљ наставе и учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Разред Осми **Годишњи фонд часова** 102 часа

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА		САДРЖАЈИ
- примени комплекс простих вежби у самосталном вежбању -користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама -упоређује резултате тестирања са вредностима за свој узраст -примени достигнути ниво технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу -разликује атлетске дисциплине -развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике -одржава равнотежу у различитим кретањима -схвата вредност	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ		Вежбе за развој снаге Вежбе за развој покретљивости Вежбе за развој аеробне издржљивости Вежбе за развој брзине Вежбе за развој кординације
		Атлетика	Техника трчања Техника штафетног трчања Истрајно трчање-припрема за крос Скок у даљ Скок у вис опкорачна техника
		Спортска гимнастика	Вежбе на тлу Поскоци, скокови, окрети Гимнастички полигон Вежба на греди Прескоци

спортске гимнастике за сопствени развој -изводи елементе технике екипних игара са лоптом – одбојка, кошарка, футсал, рукомет и стони тенис -примењује основна правила игара у игри -користи елементе технике у игри -примењује основне елементе тактике у одбрани и нападу -учествује у одељенским такмичењима -изводи кретње у различитом ритму -игра народно коло -објасни својим речима значај примењених вежби -препозна начин за побољшање својих физичких способности -правилно се понаша на вежбалишту и спортским манифестацијама	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Основе тимских и спортских игара	Одбојка -основни елементи технике (одбијање ло прстима, чекићем, смеч,сервис) -познавање основних правила игре -примена елемената технике , тактике Игра уз примену правила Кошарка. - Сложенији елементи технике, тактике и правила игре. -Рукомет: - Игра уз примену правила. Футсал - Игра уз примену правила. Стони тенис -основни ударци, форхенд и бекхенд, сервис -познавање основних правила -примена основних правила и елемената у игри

-примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње -одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима -решава конфликте на друштвено прихватљив начин -прихвати победу и пораз -примени препоручени дневни ритам одмора рада и исхране – користи различите вежбе за побољшање својих физичких способности; – процени последице недовољне физичке активности; -примењује здравствено хигијенске мере у вежбању -правилно реагује након повреда -чува животну средину током вежбања		Плес и ритмика	Вежбе са вијачом и обручем Народна кола
		Полигони	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима
		ТЕСТИРАЊА И МЕРЕЊА	-мерење висине и тежине тела -скок у даљ из места -витост -трбушњаци -чунасто трчање (тестирање се раде на почетку и на крају школске године)

-препозна последице конзумирања алкохола и дувана -примени и поштује правила тимске и спортске игре у складу са етичким нормама - прихвати сопствену победу и пораз у складу са „ферплејом“ разликује здраве и нездраве начине исхране, примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања			

Кључни појмови: физичко вежбање, кошарка, рукомет, одбојка, футсал, стони тенис, здравље и васпитање

Корелација: Биологија (правилна исхрана, хигијена тела), историја (Стара Грчка), математика (угао избачаја кугле), музичка култура (народна кола), физика.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем наставног птедмета физичко и здравствено васпитање ученик стиче вештине и овладава знањима и културним вредностима телесног вежбања, примењује их у свакодневном животу, новим и ванредним животним ситуацијама; разуме значај континуираног развојха физичких способности, разноврсних моторичких активности, утицај на здравље, здравље околине и квалитет живота.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Ученик је стекао знања и у стању је да користи разноврсне програме обуке индивидуалног и колективног вежбања. Има позитиван став према физичким активностима и спорту у свакодневном животу, поштује правила и негује здраве међуљудске односе.Промовише улогу физичке активности и спорта у унапређивању здравља и превентивно деловање на настанак хроничних незаразних обољења и социопатолошких појава.

Компетенције: Компетенција за учење, комуникација, сарадња, брига за здравље.

Исходи воде ка испуњењу следећих стандарда:

Физичке способности: Фв.1.1.3.,Фв.1.1.4.,Фв.1.1.5.,Фв.1.1.6.,Фв.1.1.7.,Фв.1.1.9.,Фв.1.1.10.

Атлетика: Фв.1.1.3.,Фв.1.1.4.,Фв.1.1.5.,Фв.1.1.6.,Фв.1.1.7.,Фв.1.1.9.,Фв.1.1.10.,Фв.1.1.24.,Фв.1.1.25.

Спортска игра кошарка**:** Фв.1.1.1.,Фв.1.1.2.,Фв.2.1.1.

Спортска игра одбојка: Фв.1.1.1.,Фв.1.1.2.,Фв.2.1.1.

Спортска игра рукомет: Фв.1.1.1.,Фв.1.1.2.,Фв.2.1.1.

Спортска игра футсал: Фв.1.1.1.,Фв.1.1.2.,Фв.2.1.1.

Спортска игра стони тенис: Фв. 1.1.26, Фв.1.1.27.

Спортска гимнастика:
в.1.1.11.,Фв.1.1.12.,Фв.1.1.13.,Фв.1.1.14.,Фв.1.1.15.,Фв.1.1.16.,Фв.1.1.17.,Фв.1.1.18.,Фв.1.1.19.,Фв.1.1.24.,Фв.1.1.25.

Плес и ритмика: Фв.1.1.20.,Фв.1.1.21.,Фв.1.1.22.,Фв.1.1.24.,Фв.1.1.25.

Физичко вежбање и спорт:
Фв.1.2.1.,Фв.1.2.2.,Фв.1.2.3.,Фв.1.3.1.,Фв.1.3.2.,Фв.1.3.3.,Фв.1.3.4.,Фв.1.1.24.,Фв.1.1.25.

Здравствено васпитање: Фв.1.4.1.,Фв.1.4.2.,Фв.1.4.4.,Фв.3.3.1.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Концепција физичког и здравственог васпитања заснива се на јединству часовних, ванчасовних и ваншколских организационих облика рада, као основне претпоставке за остваривање циља кроз достизање исхода и стандарда овог васпитно-образовног подручја.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли у предмету физичко и здравствено васпитање, и учешћем у обавезним физичким активностима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у три предметне области:

- физичке способности,

- моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине и

- физичка и здравствена култура.

Циљ и исходи предмета се остварују кроз наставу физичког и здравственог васпитања (у трајању од 3 школска часа недељно)

Обавезни организациони облици рада који омогућавају остваривање планираних исхода су:

1.Редовна настава

2.Остали облици рада:

-секције

-недеља школског спорта

-активности у природи (кросеви, зимовања, летовања...)

-школска и ваншколска такмичења

- корективно педагошки рад

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	На свим часовима као и на другим органозаионим облицима рада посебан акценат се ставља на : -развијање физичких способности које се континуирано реализује у припремном делу часа. Део главне фазе користи се за развој основних физичких способности узимајући у обзир утицај који наставна тема има на њихов развој.Методе и облици рада бирају се у складу са потребама и могућностима ученика и материјално техничким условима за рад: -подстицање ученика на самостално вежбање -учвршћивање правилног држања тела
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ	Усвајање моторичких вештина, остварује се кроз примену основних и проширених програмских садржаја примењујући основне дидактичко-методичке принципе и методе рада неопходне за достизање постављених исхода. Усвојене моторичке вештине треба да омогуће ученицима њихову примену у свакодневним и специфичним животним ситуацијама. Ученицима који нису у стању да усвоје неки од садржаја задају се слична али лакша вежбања од предвиђених.Уколико ученик не достигне предвиђени исход, оставља се могућност да исти достигне у наредном периоду. Усавршавање неких моторичких задатака је континуиран процес без обзира на садржај програма. Ураду са напреднијим ученицима реализују се проширени садржаји. Кроз процес реализације програма неопходно је пратити способности ученика за различите физичке активности.
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Ова област реализује се кроз све организационе облике рада, наставне области и теме уз практични рад.Достизањем исхода ове наставне области, ученици стичу знања, вештине, ставове и вредности о вежбању, физичком васпитању ,спорту и здрављу. Основне информације о вежбању и здарвљу преносе се непосредно пре,

	током и након вежбања на часу.Ова наставна облест обухвата: формирање правилног односа према физичком вежбању и здрављу; развијање и неговање другарства; препознавање негативних облика понашања у игрии др. Поред наведеног у овој области потребно је радити на: неговању патриотских вредности; формирању правилног односа према различотости, чувању личне и школске имовине, неговању друштвених вредности итд.

ВАНЧАСОВНЕ И ВАНШКОЛСКЕ АКТИВНОСТИ

Слободне активности - секције

Слободне активности (секције) организују се за ученике са посебним интересовањем за спорт. Рад се одвија у спортским секцијама или школским екипама које се формирају према интересовању, способностима и полу ученика.

Активности у природи (кросеви, зимовање, летовање)

Од активности у природи, планирана су два кроса :

-јесењи крос, у организацији Црвеног крста (октобар),

-пролећни крос, у организацији Спортског савеза и РТС-а (мај)

- зимовање - организује се за време зимског распуста (обука скијања, клизања, краћи излети са пешачењем или на санкама, и др.);

- летовање - организује се за време летњег распуста у трајању од најмање седам дана (логоровање, камповање итд.).

Корективно-педагошки рад и допунска настава

Ове активности организују се са ученицима који имају:

-потешкоћа у савлађивању градива,
-смањене физичке способности;
-лоше држање тела;
-здравствене потешкоће које онемогућавају редовно похађање наставе.

Ученик може бити ослобођен само од практичног дела програма наставе за одређени период, полугодиште или целу школску годину на основу препоруке изабраног лекара.

Ученик ослобођен практичног дела у обавези је да присуствује часовима.

- Ослобођеним ученицима треба пружити могућност да:

- наведе основна правила гимнастике, атлетике, рукомета
- дефинише основна здравствено- хигијенска правила вежбања
- презентује и анализира информације о физичком вежбању, здрављу, спорту, историји спорта

-учествује у организацији спортске недеље и школских такмичења

- суде, воде статистику, региструју резултат или прате ниво активности ученика на часу или школском такмичењу,

- направе едукативни постер или електронску презентацију, припреме репортажу са спортског догађаја,

- прате и евидентирају активност ученика на часу уз помоћ наставника и на други начин помажу у организацији, часовних, ванчасовних и ваншколских активности.

Исходи за ученике ослобођене од практичног дела наставе

Праћење и оцењивање :

Формативно и сумативно оцењивање:

Исходи представљају добру основу за праћење и процену постигнућа ученика, односно креирање захтева којима се може утврдити да ли су ученици достигли оно што је описано одређеним исходом. Исходи помажу у праћењу, прикупљању и бележењу постигнућа ученика. У процесу оцењивања пожељно је користити лични картон ученика (евиденција о процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напредовању ученика. Предности коришћења личног картона ученика су вишеструке: омогућава континуирано и систематично праћење напредовања, представља увид у праћење различитих аспеката учења и развоја, представља, подршку у оспособљавању ученика за самопроцену, пружа прецизнији увид у различите области постигнућа (јаке и слабе стране) ученика.

Начин прилагођавања:

Настава физичког и здравственог васпитања усмерена је према индивидуалним разликама ученика, које се узимају као критеријум у диференцираном приступу, па самим тим неопходно је упутити ученика или групу ученика, на олакшане или проширене садржаје у часовној, ванчасовној и ваншколској организацији рада. Где је неопходно, програмске садржаје потребно је реализовати према полу. У раду са напреднијим ученицима реализују се препоручени садржаји или садржаји из наредних разреда. Кроз процес реализације програма неопходно је пратити способности ученика за поједине спортове.

4.18. Програми обавезних изборних предмета у осмом разреду

Наставни предмет: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Разред: ОСМИ

Циљ и задаци:

Циљ предмета је да ученици стекну знања, формирају ставове, развијају вештине и усвоје вредности које су претпоставка за компетентан, одговоран и ангажован живот у демократском друштву.

Задаци предмету су:
- разумевање концепта универзалности права детета;
- стицање знања о узроцима различитог степена остварености права детета у савременом свету;
- подстицање развоја критичког односа према појавама злоупотребе права детета;
- упознавање са неопходним условима за остваривање најбољег интереса детета;
- упознавање са местом, улогом и значајем међународних организација које се у свом раду баве унапређивањем положаја деце;
- упознавање са местом , улогом и значајем институција и организација које се у свом раду баве положајем деце у Републици Србији;
- упознавање са националним законодавним оквиром чији је циљ заштита интереса деце;
- разумевање места, улоге и одговорности државе, друштва, породице и детета у унапређивању положаја деце у једном друштву;
- идентификовање особина, знања и вештина код деце које су значајне за њихову активну улогу у унапређивању положаја деце у друштву;
- разумевање улоге и значаја медија у савременом друштву;
- унапређивање вештина критичког разматрања информација добијених преко различитих медија;
- упознавање са улогом медија у креирању слике детета у друштву.

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ за
VIII разред основне школе
(1 час недељно, 34 часова годишње)

Редни број теме	НАЗИВ НАСТВНЕ ТЕМЕ	Број часова по теми
1	ЉУДСКА ПРАВА Заједница културно различитих група	7

2	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Родна (не) равноправност	17
3	ПРОЦЕСИ У САВЕМЕНОМ СВЕТУ Медији	7
4	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Вредности грађанског друштва	7
	УКУПНО	34

ОБЛАСТ / ТЕМА		**МЕСЕЦ**										**УКУПНО**	**ЕВАЛУАЦИЈА**
		IX	**X**	**XI**	**XII**	**I**	**II**	**III**	**IV**	**V**	**VI**		
1.	ЉУДСКА ПРАВА Заједница културно различитих група	4	3									7	
2.	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Родна (не)равноправност		1	5	4	2	1					13	
3.	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Медији						2	4	1			7	
4.	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Вредности грађанског друштва4								2	4	1	**7**	
	УКУПНО	4	4	5	4	2	3	4	3	4	1	34	

ГОДИШЊИ ПЛАН ГРАЂАНСКОГ ВАСПИТАЊА ЗА 8. РАЗРЕД

Ред. број наставне теме	Наставна јединица	Број часова по теми	Обрада	Утврђивање	Систематизација	Други типови рада
1.ЉУДСКА ПРАВА Заједница културно различитих група	1.Припадност држави и нацији 2.Патриотизам – осећај љубави према домовини и свим припадницима који је чине Начини изражавања припадности 3.Обесправљивање права и и слободе других 4.Ксенофобија, расизам, антисемитизам, антициганизам 5.Заједница културно различитих група 6.Културна разликост у форми мултикултуралности интеркултуралности Интеркултурални дијалог као средство развоја поштовања различитих култура и суживот 7.Припадници националних мањина у Србији – заштита права и слободе припадника националних мањина	7	+ + + +	+		+ +

2.ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Родна (не)равноправност	8. Пол и род Биолошке разлике (анатомске и физиолошке) насупрот разликама које друштво ствара (очекивање друштва од мушкараца и жена). 9.Преношење родних образаца 10.Стереотипи и предрасуде о роду 11.Родна перспектива 12.Укључивање родне перспективе приликом доношења одлука важних заа једну заједницу (образовање, здравље, породица, запошљавање, спорт...) 13.Родна равноправност 14.Родна равноправност и једнаке могућности за све у циљу развоја друштва 15.Препреке родној равноправности 16.Одговорност државе, организација цивилног друштва и појдинаца за постизање родне равноправности. Привремене позитивне мере за постизање родне равноправности (квоте уписа на факултет, субвенције за запошљавање...)	13	+ + +			+ + + +

	17.Родно засновано насиље 18.Родне разлике као основа неравнотеже моћи. 19.Злоупотреба моћи насилника 20.Карактеристике особе која врши насиље , која је изложена насиљу или која му сведочи.Мере заштите од родно заснованог насиља		+ + + +	 + +		
3.ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Медији	21.Медији Врсте и функције медија 22.Медији, као извор информација и дезинформација 23.Манипулација путем медија (одлагање информације, скретање пажње, побуђивање емоција, стварање осећања кривице, неговање некултуре...) 24Медијска писменост Способност разумевања , критичког и		 + +			+

	аналитичког усвајања медијских садржаја 25.Кодекс у медијима Кодекс деца и медији 26. Кодекс новинара. 27.Притисци на новинаре као инструмент оганичавања слободе истраживања	7	+ + +	+		
4.ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Вредности грађанског друштва	28.Снимање кратког филма о вредностима грађанског друштва 29.Избор теме и формулисање идеја. 30.Писање сценарија. 31Снимање. 32Монтажа. 33.Презентација. 34.Евалуација.	7	+ + + +		+ +	+
Укупно часова		34	20	4	2	8

Наставни предмет: ВЕРСКА НАСТАВА

Разред: ОСМИ

Годишњи фонд часова: **34**

ТЕМА (наставне јединице)	**ЦИЉ**	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**

I – УВОД **1. Упознавање садржаја програма и начина рада**	· Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; · Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном разреду школовања.	· моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 8. разреда основне школе; · моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања. · бити мотивисан да похађа часове Православног катихизиса.	· Упознавање са садржајем програма и начином рада	Катихизација као литургијска делатност-заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада.
II - ЧОВЕК ЈЕ ИКОНА БОЖИЈА **2. Човек - икона Божја и свештеник твари** **3. Хришћанско схватање личности** **4. Грех као промашај човековог назначења** **5.**	· Продубити код ученика знање о човеку као икони Божијој у свету; · Развити свест код ученика о неопходности и живота у заједници; · Развити свест код ученика да је грех злоупотреба слободе; · Омогућити ученицима	· моћи да увиди да је човек икона Божија јер је слободна личност и да је служба човекова да буде спона између Бога и света. · моћи да увиди да се човек остварује као личност у слободној заједници љубави са другим. · бити подстакнут да учествује у литургијској заједници.	· Човек - икона Божја и свештеник твари · Хришћанско схватање личности · Грех као промашај човековог назначења · Две велике заповести о љубави · Слобода и љубав у хришћанском етосу	

Новозаветне заповести Божије	основ за разумевање хришћанског појма слободе;	· моћи да сагледа грех као промашај људског назначења; · моћи да разликује слободу од самовоље;		

6. Слобода и љубав у хришћанском етосу	· Подстаћи ученике на узајамну љубав и поштовање; · Подстаћи ученике на стално преиспитивање свог живота.	· моћи да увиди да човек може бити роб својих лоших особина и навика; · бити подстакнут да увиди вредност ближњега у сопственом животу; · моћи да усвоји став да једино кроз љубав човек може превазићи конфликт; · моћи да вреднује своје поступке на основу Христових заповести о љубави.		**<u>Врсте наставе</u>** Настава се реализује кроз следеће облике наставе: · **теоријска настава (32 часова)** · **практична настава (2часа)** **<u>Место реализације наставе</u>** · Теоријска **настава се реализује у учионици**; · Практична настава се **реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању;** **<u>Дидактичко</u>**

III - ПОДВИЖНИЧКО – ЕВХАРИСТИЈСКИ ЕТОС **7. Хришћански подвиг** **8. Подвизи Светитеља** **9. Пост** **10. Хришћанске врлине** **11. Евхаристијски поглед на свет**	· Омогућити ученицима основ за правилно разумевање хришћанског подвига; · Упутити ученике на смисао подвига светитеља; · Објаснити ученицима начин, смисао и циљ поста; · Упознати ученике са Житијима Светих; · Развити евхаристијски етос код ученика.	· моћи да увиди да је подвиг начин живота у Цркви; · моћи да препозна различите подвиге као путеве који воде ка истом циљу; · моћи да објасни кад и како се пости; · моћи да увиди смисао и значај поста; · бити подстакнут на пост и молитву као начин служења Богу; · бити подстакнут да развија хришћанске врлине; · бити подстакнут да се критички односи према својим поступцима; · бити подстакнут да чита Житија Светих; · бити подстакнут да заснује свој однос према Богу на захвалности.	· Хришћански подвиг · Примери подвига: свети људи су имали различите подвиге · Хришћански пост (духовни и смисао, начин поста, евхаристијски, једнодневни и вишедневни пост) · Основне хришћанске врлине · Евхаристијски поглед	**<u>методичка упутства за реализацију наставе</u>** · Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. · Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно.

			на свет	

IV – ЛИТУРГИЈА **12. Молитва - лична и саборна** **13. Црква је Тело Христово** **14. Божанствена Литургија (опис тока литургије)** **15. Литургијски простор (делови храма)** **16. Освећење времена**	· Указати ученицима на значај личне и саборне молитве; · Објаснити ученицима важност Литургије тумачењем значења речи Евхаристија и Литургија (захвалност и заједничко дело); · Указати ученицима да је литургијско сабрање израз Цркве као Тела Христовог; · Указати ученицима на целину литургијског догађаја као узајамног даривања Бога и његовог народа · Упознати ученике са смислом и основним елементима Литургије;	· моћи да увиди да је молитва разговор са Богом; · бити подстакнут да преиспита и обогати свој молитвени живот; · моћи да схвати личну молитву као припрему за саборну молитву; · моћи да објасни значење речи Литургија и Евхаристија; · моћи да однос међу члановима Цркве пореди са повезаношћу удова у људском телу; · моћи да препозна неке од елемената Литургије; · моћи да увиди да Молитва Господња има литургијску основу; · моћи да наведе најважније делове храма и препозна њихову богослужбену намену. · моћи да именује нека богослужења и да зна да постоје покретни и непокретни празници; · бити подстакнут да активније учествује у богослужењима;	· Молитва - лична и саборна · Црква је Тело Христово . Божанствена литургија - Проскомидија - Литургија речи (јектенија, мали вход, читања) - Евхаристија (велики вход, анафора, Молитва Господња, причешће) . Литургијски простор (делови храма) . Повезивање времена са литургијским доживљајем вечности (дневни, недељни и годишњи богослужбени	· Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава. · Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. · У остваривању савремене наставе наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу. · Настава је успешно

	· Подстаћи ученике на заједничко учешће у богослужењима; · Објаснити ученицима динамику богослужбеног времена.		круг)	реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота.
V - ЦАРСТВО БОЖИЈЕ **17. Царство Божије – циљ стварања**	· Објаснити ученицима да је Царство Божије крајњи циљ историје;	· моћи да објасни да је Бог створио свет са циљем да постане Царство Божије;	· Царство Божије – циљ стварања . Васкрсење мртвих и живот будућег века	

18. Живот будућег века **19. Сведоци Царства Божијег** **20. Обожење – циљ хришћанског живота** **21. Знаци присутва Царства Божијег у овом свету (чуда, мошти...)** **22. Икона – прозор у вечност**	· Указати ученицима на повезаност између васкрсења мртвих и Царства Божијег; · Објаснити ученицима појам обожења указујући им на библијски опис Преображења Господњег; · Развијање свести ученика да је Литургија икона Царства Божјег; · Упознати ученике са сведочанствима присуства Божијег у овом свету (чуда, мошти...); · Предочити ученицима улогу Цркве у свету; · Пружити ученицима основно знање о економији Духа Светога;	· моћи да објасни да Царство Божије у пуноћи наступа по другом Христовом доласку и васкрсењу мртвих; · моћи да објасни да је Бог створио човека као сарадника на делу спасења; · моћи да препозна да је Литургија икона Царства Божијег; · бити подстакнут да активније учествује у Светој Литургији. · моћи да преприча догађај Преображења Господњег; · моћи да повеже појмове светости и обожења са дејством Светога Духа · моћи да препозна да је предукус Царства Божијег присутан у моштима, чудотворним иконама, исцељењима... · моћи да препозна разлику између православне иконографије и световног сликарства; · моћи да препозна	· Етос хришћана као сведочанство Царства Божијег · Обожење – живот у савршеној заједници с Богом и другима · Знаци присутва Царства Божијег у овом свету (чуда, мошти...) · Икона – прозор у вечност	**<u>Евалуација наставе</u>** Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина: · процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића; · провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова; **<u>Оцењивање</u>** Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: · усмено испитивање; · писмено испитивање; · посматрање понашања ученика; **<u>Оквирни број часова по темама</u>** Увод – **1** Човек је икона Божија – **6** Подвижничко-евхаристијски етос – **7**

	· Упознати ученике са иконограф ијом као изразом есхатолош ког стања света и човека.	икону као символ Царства Божијег; · бити подстакнут да на правилан начин изражава поштовање према хришћанским светињама. · моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса у 8. разреду, као и у целом циклусу.		Литургија – **9** Царство Божије – **8** Евалуација – **1+2**

КОРЕЛАЦИЈА С ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА: 1. Српски језик и књижевност
2. Историја
3. Биологија
4. Ликовна култура
5. Музичка култура
6. Грађанско васпитање
7. Техничко и информатичко образовање

Аутори:
ђакон Радомир Маринковић, координатор Тима
Вук Јовановић
Дејан Корцеба
Сања Николић
Јелена Лалић
Предраг Грковић

Наставни предмет: РУСКИ ЈЕЗИК

Разред: ОСМИ

ЦИЉ

Усвајање нове лексике и реченичних модела, стицање нових знања и говорних вештина.Оспособљавање ученика за пружање и давање информација у оквиру датих тема.

Развијање одређених говорних, граматичких и правописних навика ученика, којима се реализују следећа умења: слушање са разумевањем (аудирање), говор (усмено изражавање), читање и писање.

Циљ наставе руског језика је да оспособи ученика да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да овладају комуникативним вештинама и развију способности и методе учења руског језика.

Упознавање традиције и обичаја ове земље; упознавање природних лепота и знаменитости ове земље.

ЗАДАЦИ

Задаци наставе страног језика у основном образовању и васпитању су: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика.Током основног образовања и васпитања ученик стиче, усваја и унапређује основна знања из руског језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из Русије, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима руског језика, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално учење истог језика или других страних језика на различите начине и у свим околностима које живот пружа.

Разумевање говора

На крају осмог разреда, ученик треба да:

- препознаје интонације које исказују различита емотивна стања и имплицитне намере саговорника;
- разуме, поред оних израза које наставник употребљава током часа да би дао упутства за рад, и једноставна објашњења непознатих речи помоћу познатог и већ активно усвојеног вокабулара;
- разуме дијалоге и монолошка излагања до једног минута,исказане природним темпом од стране наставника, других ученика и преко звучног материјала, а који углавном садрже претходно обрађену језичку грађу;
- разуме саговорника у телефонском разговору, у оквиру раније обрађених говорних чинова;
- разуме песме везане за обрађену тематику и рефрене актуелних песама примерених учениковом узрасту и укусу.

Усмено изражавање и интеракција

Ученик треба да:

- савлада изговор гласова;
- правилно репродукује основне интонацијске схеме;
- спонтано користи устаљене изразе учтивости и оне који се тичу најчешћих ситуација на часу;
- спонтано ступа у разговор у оквиру обрађене тематике и говорних чинова:
- поставља питања предвиђена Програмом, а која се односе на садржај обрађеног дијалога или наративног текста, на свакодневне ситуације, на догађаје у прошлости, на намере саговорника или на предмет његовог интересовања;
- ступи у једноставан разговор телефоном;
- монолошки, без претходне припреме, у неколико реченица, искаже мишљење о низу питања;

- у неколико реченица исприча лични доживљај у прошлости, уз давање појединости о ситуацији, месту и главним актерима;
- у неколико реченица исприча садржај дијалога или наративног текста;
- даје императивне исказе у комуникацији;
- интерпретира тематски прилагођене песме, рецитације и скечеве.

Разумевање писаног текста

Ученик треба да:

- савлада технике читања;
- савлада правила читања, као и најзначајније неправилности;
- разуме обавештења и упозорења на јавним местима;
- разуме елементе нечије биографије;
- разуме,и глобално и селективно, разноврсне садржаје неформалног писма;
- разуме, глобално и селективно, садржај непознаатог текста који се састоји од углавном познате језичке грађе;
- разуме логичке односе између реченица и дужих целина;
- разуме глобално садржај непознатог текста који садржи и известан број непознатих речи.

Писмено изражавање

Ученик треба да:

- савлада основна правила ортографије и карактеристичне изузетке;
- пише своју биографију;
- пише кратке саставе, посебно оне у којима се приповедају догађаји у прошлости, уз давање појединости о ситуацији, месту и главним актерима;
- пише краће целине на основу датих елемената, визуелног или звучног подстицаја и искаже своје мишљење о теми;
- пише телефонске поруке и краћа неформална писма разноврсног садржаја;
- преприча и преформулише садржај обрађеног дијалога или текста уз издвајање битних елемената и поштовање логичких односа између делова текста.

Теме и ситуације

Живот младих у школи и ван ње:

- осамостаљивање младих; опасности и искушења са којима се сусрећу млади; омиљена састајалишта младих;
- дневне обавезе
- обавезе у кући
- куповина животних намирница
- здравствена заштита
- развијање позитивног односа према животној средини и другим живим бићима
- знаменитости у култури Русије
- предмети, распоред часова,недељна оптерећеност
- слободне активности (посете, хуманитарне акције)
- оброци
- становање
- временске прилике
- афинитети и припрема за даље школовање, избор занимања;

- рекреативне и спортске активности
- припремање прослава или забаве.

Породица и свакодневно окружење:

- породичне успомене; односи међу половима;
- телефонски разговори, дописивање;
- орјентација у простору (план града, географска карта итд.)

Медији и култура:

- научно популарне емисије и часописи по избору ученика и у складу са њиховим интересовањима.

Остало:

- одабрани одломци из омладинске литературе (примерене нивоу знања);
- приче из живота познатих људи.

КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ:

1. Представљање себе и других
2. Поздрављање
3. Идентификација и именовање особа, објеката, делова тела, животиња, боја, бројева, итд. (у вези са темама)
4. Разумевање и давање једноставних упутстава и команди
5. Постављање одговора на питања
6. Молбе и изрази захвалности
7. Примање и давање позива за учешће у игри
8. Изражавање допадања/недопадања
9. Изражавање физичких сензација и потреба
10. Именовање активности(у вези са темом).
11. Исказивање просторних односа и величина
12. Давање и тражење информација о себи и другима
13. Тражење и давање обавештења
14. Описивање лица и предмета
15. Изрицање забране и реаговање на забрану
16. Изражавање припадања и поседовања
17. Тражење и давање обавештења о времену на часовнику
18. Скретање пажње
19. Тражење мишљења и истраживање слагања/неслагања
20. Исказивање извињења и оправдања.

Наставни предмет: Руски језик
Разред: осми
Годишњи фонд часова:68

(Уџбеник „Наш класс 4“- Завод за уџбенике Београд)

Назив наставне теме и комуникативне функције	Број часова по теми	Број часова за		Време реализа-ције	ИСХОДИ	ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА, ГРАМАТИЧКИ И КУЛТУРОЛОШКИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	СТАНДАРДИ ДСТ.
		обраду	остале типове часа				
1. тема **«Таинственный подарок»** Поздрављање, представљање себе и других Давање и тражење информација о себи и другима Описивање места (на карти), догађаја и радњи у прошлости и садашњости Изражавање количине и цена Исказивање времена	9	3	6	Септембар	***На крају теме ученик ће бити у стању да:*** ● примени усмене исказе за представљање и упознавање, да представи чланове породице ● изрази наклоност и заинтересованост ● користи различите форме исказивања времена ● примењује глаголе у безличном облику ● користи кратке облике придева ● описује изглед места, описује положај	Прадедушка Двоюродный / троюродный брат Автобус отправляется… Сколько с нас? На этой неделе; в субботу утром; рад / рада; прав / права; похож / похожа «Подмосковные вечера» Темнело / темнеет Пахло / пахнет Спалось / не спится **Интеркултурни садржаји:** - руска музика - «Подмосковные вечера» - песма - руски и српски градови у прошлости и данас - традиција дочекивања гостију	ДСТ.1.1.1. ДСТ.1.1.2. ДСТ.1.1.3. ДСТ.1.1.4. ДСТ.1.1.5. ДСТ.1.1.6. ДСТ.1.1.7. ДСТ.1.1.8. ДСТ.1.1.9. ДСТ.1.1.10. ДСТ.1.1.11. ДСТ.1.1.12. ДСТ.1.1.13. ДСТ.1.1.14. ДСТ.1.1.15. ДСТ.1.1.16. ДСТ.1.1.17. ДСТ.1.1.18. ДСТ.1.1.19. ДСТ.1.1.20. ДСТ.1.1.21. ДСТ.1.1.22. ДСТ.1.1.23. ДСТ.1.1.24. ДСТ.1.2.1. ДСТ.1.2.2. ДСТ.1.2.3. ДСТ.1.2.4. ДСТ.1.3.1. ДСТ.1.3.2. ДСТ.1.3.3. ДСТ.1.3.4. ДСТ.1.3.5. ДСТ.2.1.1. ДСТ.2.1.2. ДСТ.2.1.3. ДСТ.2.1.4. ДСТ.2.1.5. ДСТ.2.1.6. ДСТ.2.1.7. ДСТ.2.1.8.

					места на мапи		ДСТ.2.1.9. ДСТ.2.1.10. ДСТ.2.1.11. ДСТ.2.1.12. ДСТ.2.1.13. ДСТ.2.1.14. ДСТ.2.1.15.
2. тема **„Знакомство со Львом“** Исказивање разних степенова особине предмета, појава и бића Исказивање времена (датума) Исказивање радњи у прошлости Изражавање могуће радње у будућности Изражавање мишљења	12	4	8	Октобар / новембар	***На крају теме ученик ће бити у стању да:*** ● примењује комуникативну функцију исказивање времена (датума) ● разуме правила за исказивање могуће радње ● зна неке историјске чињенице ● примењује деклинацију именица ● искаже степен особине примењујући облике компарати ва ● опише неки руски / српски филм ● представи руске / српске глумце	Октябрьская революция; Белая армия; Крым В каком месяце? В каком году? Когда ты родился/-лась? Русская эмиграция в мире и в Сербии Поездá, домá, учителя́, лесá… «Если б знали вы…» - условное наклонение Граф Вронский Песня «Там далеко» Фильмы с участием Милоша Биковича Простая сравнительная степень: лучше, хуже, дальше (…), чем я / меня **Интеркултурни садржаји:** - руски филмови и глумци - историјске чињенице везане за Русију и Русе у Србији - Лав Толстој - значајне историјске личности - руски стрип-цртачи у Србији	ДСТ.2.1.16. ДСТ.2.1.17. ДСТ.2.1.18. ДСТ.2.1.19. ДСТ.2.1.21. ДСТ.2.1.22. ДСТ.2.1.23. ДСТ.2.1.24. ДСТ.2.1.25. ДСТ.2.1.26. ДСТ.2.1.27. ДСТ.2.1.28. ДСТ.2.1.29. ДСТ. 2.1.30. ДСТ.2.1.31. ДСТ.2.2.1. ДСТ.2.2.2. ДСТ.2 .2.3. ДСТ.2.2.4. ДСТ.2.3.1. ДСТ.2.3.2. ДСТ.2.3.3. ДСТ.2.3.4. ДСТ.2.3.5. ДСТ.2.3.6. ДСТ.2. 3.7. ДСТ.2.3.8. ДСТ.3.1.1. ДСТ.3.1.2. ДСТ.3.1.3. ДСТ.3.1.4. ДСТ.3.1.5. ДСТ.3.1.6. ДСТ.3.1.7. ДСТ.3.1.8. ДСТ.3.1.9. ДСТ.3.1.10. ДСТ.3.1.11. ДСТ.3.1.12. ДСТ.3.1.13. ДСТ.3.1.14. ДСТ.3.1.15. ДСТ.3.1.16. ДСТ.3.1.17.

3. тема **«Любовь не знает границ»** Изражавање количине, бројева и цена Исказивање жеља, интересовања, потреба, осећања Исказивање припадности и својине Описивање карактеристика бића, предмета, појава и места Исказивање просторних односа и упутства за оријентацију у простору	7	3	4	Новембар / децембар	***На крају теме ученик ће бити у стању да:*** ● попуни образац (пријаву за конкурс) ● употреби присвојне заменице за исказивање својине ● користи безличну форму глагола ● користи редне бројеве преко десет ● разуме и примењује преношење говора других – неуправни говор ● зна и говори о руским и српским празницима ● пева песму „Златни град“	Заявка на конкурс Международная олимпиада Мой / твоя / наше / ваши Его / её / их Ты хочешь пить? – Нет, не хочу / да, хочу Я хочу, мы хотим; мне хотелось / тебе хочется Десятый / восьмидесятый / восемьдесят восьмой День смеха, День России… Душан сказал, **что** он должен поехать… **Интеркултурни садржаји:** - руска музика - «Город золотой» (группа Аквариум) - географски појмови - руски и српски празници	ДСТ.3.1.18. ДСТ.3.1.19. ДСТ.3.1.20. ДСТ.3.1.21. ДСТ.3.1.22. ДСТ.3.1.23. ДСТ.3.1.24. ДСТ.3.1.25. ДСТ.3.1.26. ДСТ.3.1.27 . ДСТ.3.2.1. ДСТ.3.2.2. ДСТ.3.2.3. ДСТ.3.2.4. ДСТ.3.3.1. ДСТ.3.3.2. ДСТ.3.3.3. ДСТ.3.3.4. ДСТ.3.3.5. ДСТ.3.3.6. ДСТ.3.3.7. ДСТ.3.3.8. ДСТ.3.3.9.

4. тема **«Собираемся в дорогу»** Исказивање радње у прошлости и садашњости Изражавање разних врста просторних односа (различитих начина кретања) Исказивање количине, бројева и цена Упућивање позива и реаговање на позив Исказивање интересовања и захвалности	8	3	5	Децембар / јануар	***На крају теме ученик ће бити у стању да:*** ● примењује комуникативну функцију писања писма или поруке ● усвоји и користи бројеве 2,3,4 ● усвоји податке о полагању матурског испита у Русији ● примењује правила за исказивање разних врста кретања помоћу глагола кретања ● користи повратне глаголе у прошлом и садашњем времену	Откуда / куда / пассажиры / класс Двух друзей; трём друзьям; четырьмя часами ГИА Приезжай / приходи… идти – ходить; ехать – ездить; нести – носить; вести – водить; бежать – бегать; везти – возить Идти куда? – Вперёд Приехать откуда? – Издалека Привёл / привезла / принесли… Заявление директору; просим вас разрешить нам… Глагол надеяться Я учусь; ты занимаешься; он смеётся; мы обнимаемся; вы радуетесь; они увлекаются; ты / она улыбалась; он учился… **Интеркултурни садржаји:** - матурски испити ГИА / ЕГЕ - форма писања писма / молбе - позивање у госте	
5. тема				Фебруар / март	***На крају теме ученик ће бити у стању да:***	Музей советских игровых автоматов	

«Москва» Описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања Исказивање времена Описивање спољашњег изгледа човека Исказивање просторних односа и упутстава за оријентацију у простору (и времену)	8	2	6		• усвоји и презентује нова културолошка знања о Москви / Русији • примењује све падежне облике придева за исказивање особине / описивање појмова и особа • примени нове заменице • пева песму „Натали“ • зна и користи личне заменице за треће лице једнине и множине	На следующий день; золотые купола; в синих пальто… Великий художник Васнецов Какой сегодня день? Который из вас? О каком / с которыми… «Натали» - Григорий Лепс Описивање спољашњег изгледа: Маленький нос; кудрявые волосы С ним; у неё; без него; между ними… **Интеркултурни садржаји:** - знаменитости Москве - песма „Натали“ - велики уметници (сликари) - начин прославе матуре у Русији	
6. тема **«Крайний север»** Исказивање жеља, потреба, осећања Исказивање планова и намера	11	4,5	6,5	Март / април	***На крају теме ученик ће бити у стању да:*** • усвоји и презентује нова знања о градовима у Русији (Архангелск) • користи глагол стать за	Михаил Васильевич Ломоносов Стать кем / чем: ботаником, юристом, актёром… Ненцы – народ севера России Пишу / напишу Говорят / скажут Рассказываете / расскажете Ест / съест Ем, ешь; дам, дашь…	

Изражавање количине бројевима и другим средствима Изражавање молбе, захтева, предлога Исказивање радње у садашњем и будућем времену Упућивање позива и реаговање на предлог за учешће у заједничкој активности					исказивање будуће радње (професије) ● користи заменицу себя са глаголом (чувствовать себя) ● зна и примењује облике броја 1 ● користи глаголе у простом и сложеном будућем времену ● исказује количину речима много, мало… ● зна и користи бројеве од 5 – 20, као и број (именицу) хиљаду ● примењује функцију позива на заједничку радњу (и облике императива)	Я чувствую (себя) хорошо / боль Быть вне себя Они жили в одном лагере; она поехала одна; ни одного… Мало времени, много детей, несколько дней, сколько лет… Семь столов; около двенадцати… Белые ночи Архангельска Пять тысяч рублей; две тысячи динаров Встань, сядь, давайте дружить, прочитаем, пойдём! **Интеркултурни садржаји:** - Архангелск и „беле ноћи“ - М. В. Ломоносов - Ненци - народна песма „Ой, мороз, мороз“	
7. тема **«Возвращение домой»**	7	2,5	4,5	Мај	***На крају теме ученик ће бити у стању да:*** ● усвоји и примењује начине исказивањ	Место и направление: здесь, сзади, налево… Белые ночи Миллионы рыб в океане 4 миллиона рублей	

Исказивање просторних односа и величина Давање упутстава (оријентација, правац кретања) Изражавања степена особине бића, предмета и појава Исказивање количине, бројева и цена Изражавање радње у прошлости					а места и правца ● зна и користи бројеве / именице милион и милијарда ● примењује облике именица женског рода на меки знак ● зна и користи облике простог и сложеног компарати ва ● усваја нове глаголе у садашњем времену ● зна и пева песму Владимира Висоцког ● говори о плановима за матурско вече	Речь, вещь, (метель), помощь, мышь Более сильный / менее сильный Бабушка пекла; мы не могли; они легли спать Один раз обещал / я обещаю тебе / буду обещать… Выпускной вечер **Интеркултурни садржаји:** - вожња запрегом - «беле ноћи» - песма «Москва – Одеса» - (Владимир Висоцки) - матурско вече	

ГОДИШЊИ ПЛАН ДОПУНСКОГ РАДА

Месец	Тема	Број часова
IX	**1. тема** **«Таинственный подарок»** Поздрављање, представљање себе и других Давање и тражење информација о себи и другима Описивање места (на карти), догађаја и радњи у прошлости и садашњости	1

	Изражавање количине и цена Исказивање времена	
X/XI	**2. тема** **„Знакомство со Љвом“** Исказивање разних степенова особине предмета, појава и бића Исказивање времена (датума) Исказивање радњи у прошлости Изражавање могуће радње у будућности Изражавање мишљења	1
XI/XII	**3. тема** **«Любовь не знает границ»** Изражавање количине, бројева и цена Исказивање жеља, интересовања, потреба, осећања Исказивање припадности и својине Описивање карактеристика бића, предмета, појава и места Исказивање просторних односа и упутства за оријентацију у простору	1
XII/I	**4. тема** **«Собираемся в дорогу»** Исказивање радње у прошлости и садашњости Изражавање разних врста просторних односа (различитих начина кретања) Исказивање количине, бројева и цена Упућивање позива и реаговање на позив Исказивање интересовања и захвалности	2
II/III	**5. тема**	

	«Москва» Описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања Исказивање времена Описивање спољашњег изгледа човека Исказивање просторних односа и упутстава за оријентацију у простору (и времену)	1
III/IV

4.19. Програми слободних наставних активности у осмом разреду

Слободна наставна активност: ХОР И ОРКЕСТАР

Разред: ОСМИ

Циљ и задаци:

Ученици треба да:

- певају/свирају песме наших и других народа (народне, уметничке, дечје, староградске);
- упознају музичке дела уз основне информације о делу и композитору;
- развијају стваралачке способности и импровизују их на доступним инструментима

Наставни предмет: Хор и оркестар
Разред: осми
Годишњи фонд часова: 34

Ред. број теме	Број часова обрада	Број осталих типпова часа	Наставна тема	Садржај	Активности ученика	Активности наставника
1.	5	4	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	-певање песама по слободном избору-групе певача, солисти, хор; -свирање на доступним инструменти-ма-групе, солисти; -основе музичке писмености; -припреме за такмичења и концерте.	-рад у мањим групама: *групе певача; *групе солиста; *групе љубитеља музике различитих жанрова; *хорско певање;*групе младих композитора; *групе за модерни плес; *групе за рад на рачунару; *групе за музичке радионице; *групе водитеља *припреме за такмичења и годишњи концерт.;	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
2.	5	0	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	-слушање вокално-инструменталних и кратких инструменталних композиција -дела домаћих и страних композитора;	-групе ученика који воле да слушају разне жанрове, формиране у клуб љубитеља музике, врше одабир музике за слушање, затим је јавно представљају	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина;

				-препознавање различитих тонских боја (гласови, инструменти), темпо, динамика.	присутнима, након тога следи дискусија.	-давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
3.	2	2	СТВАРАЊЕ МУЗИКЕ	-креирање пратње за композиције одабране за извођење; -креирање покрета уз музику - модерни плес; -импровизаци-ја мелодије на понуђени текст; -импровизаци-ја музике на музичким инструментима-слободан избор.	-групе на креативан начин испољавају своја интересовања и таленте за музичко стваралаштво. Начини деловања: модерни плес, компоновање, креирање пратње, импровизација.	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
4.	3	0	ЕТНОМУЗИ-КОЛОГИЈА	-сакупљање старих народних песама, њихоа обрада и и извођење;	- групе које имају интересовање за ову област имају следеће активности: сакупљање старих народних песама, њихова обрада и на крају извођење а Capella, уз пратњу једног или неколико музичких инструмената.	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
5.	4	0	РАД НА РАЧУНАРУ	-презентације; -припремање матрица за хорско, групно и солистичко музицирање; -креирање и припремање пкаката за концерте; -остале активности по избору ученика.	-групе имају следеће активности: припремање матрица за извођење, припремање плаката за концерте, припремање презентација и остале активности по избору ученика.	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
6.	4	0	МУЗИЧКА РАДИОНИЦА	-активности по избору ученика - група које их реализују.	-ученици бирају своје активности у музичкој радионици по слободном избору.	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина;

						-давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
7.	1	2	ВОДИТЕЉИ ПРОГРАМА	-припреме водитеља концерта ученика изборног предмета хор и оркестар за сценски наступ.	- уз помоћ наставнице, припремају текст обраћања публици на концерту; -припремање за сценски наступ.	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.
8.	3	1	СЛОБОДНЕ МУЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ	-ученици осмишљавају и креирају музичке активности по својој жељи и таленту за одређене области.	-ученици бирају своје активности у музичкој радионици по слободном избору.	-планирање садржаја, средстава и метода рада; -стварање прилике за учење; -представљање садржаја; -омогућавање примене стечених вештина; -давање повратне информације; -одговарање на питања ученика; -постављање питања; -мотивисање ученика, подржавање и развијање њихових интересовања.

Слободна наставна активност: УМЕТНОСТ

Разред: ОСМИ

Циљ учења слободне наставне активности *Уметност* је да ученик развија вештине комуникације и сарадње, критичко и стваралачко мишљење, осетљивост за естетику, радозналост, мотивацију за истраживање и изражавање у различитим медијима као и одговоран однос према очувању уметничког наслеђа и културе свога и других народа.

Годишњи фонд часова**: 34**

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	**ИСХОДИ** **На крају програма ученик ће бити у стању да**	**ТЕМЕ и кључни појмови садржаја**
Компетенција за целоживотно учење Естетичка компетенција Решавање проблема Комуникација Сарадња Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција	– образложи значај традиционалне визуелне уметности за идентитет народа и појединца; – повеже карактеристичан артефакт са континентом и културом којој припада; – обликује ликовне радове са препознатљивим елементима одабране културе; – опише одабрани продукт визуелних уметности и процес његове израде; – пореди основне одлике традиционалне визуелне уметности два или више народа; – објасни значај и улогу културног наслеђа; – објасни главне карактеристике традиционалне музике на простору Балкана и Србије и њихов међусобни утицај;	**ТРАДИЦИОНАЛНА ВИЗУЕЛНА УМЕТНОСТ ШИРОМ СВЕТА** Визуелна уметност народа Аустралије и Новог Зеланда (сликарство аустралијских Аборицина, традиционална тетоважа Маора) Уметност америчких народа (тотеми, керамика, ћилими, корпе) Култура древне Индије, Кине и Јапана (градови, храмови, одећа, писмо) Уметност народа Африке (маске и штитови) Словенска традиција (митологија, симболика и орнаментика)
Одговорно учешће у демократском друштву Предузимљивост и оријентација ка предузетништву	– прикаже елементе прожимања традиционалне музике различитих народа на простору Балкана на музичким примерима;	**ТРАДИЦИОНАЛНА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ БАЛКАНА И СРБИЈЕ** Културно наслеђе (значај и улога) Традиционална музичка уметност Балкана (основне карактеристике у односу на ентитет и међусобни утицаји, сличности и разлике)

Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини	– презентује традиционалну музику карактеристичну за различите крајеве Балкана и Србије; – прикаже начине очувања музичког културног наслеђа; – објасни како савремене технологије утичу на развој музике; – презентује начине промоције музичких дела и догађаја; – прикаже примену музике у другим уметностима; – истражи и објасни шта је музичка критика и која је њена улога; – аргументовано искаже утисак о слушаним делима. – комуницира учтиво, јасно и аргументовано уз уважавање различитих мишљења, идеја и естетских доживљаја; – проналази, самостално и у сарадњи са другима, релевантне податке и информације користећи савремену технологију; – учествује активно, према сопственим способностима и интересовањима, у истраживачком и радионичком раду.	Традиционална музика Србије (певање, свирање, обичаји, обреди, ношња, кола...) Начини очувања културног наслеђа **МОДЕРНО ДОБА И МУЗИКА** Савремене технологије и музика. Маркетинг у музици. Примењена музичка уметност. Музичка критика и интервју.

УПУТСТВО ЗА МЕТОДИЧКО-ДИДАКТИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм слободне наставне активности *Уметност* интегрише садржаје из културе, различитих уметности и више уметничких дисциплина. Он омогућава ученицима: да упознају културу и уметност народа свих континената, њихове сличности, разлике и међусобне утицаје; да открију како се прожимају различите врсте уметности; да уче како да користе разноврсне, релевантне и поуздане податке и информације за истраживачки и стваралачки рад; да ефикасно сарађују и комуницирају; да развијају критичко мишљење, конструктивно размењују мишљења и формирају позитивне вредносне судове са циљем очувања културе и идентитета, развијања самопоуздања и самопоштовања, поштовања и заштите људских права; да развијају радозналост, мотивацију, као и афинитет према култури и уметности; да се изражавају у одабраним уметничким дисциплинама и медијима.

Ослонац за остваривање програма представљају опште упутство које се односи на све СНА, као и ово које изражава специфичности програма *Уметност.*

ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Предвиђено је да се прва тема реализује током првог полугодишта, а друга и трећа у другом полугодишту.

Програм је тако конципиран да фаворизује активности ученика, повезивање њиховог школског и ваншколског искуства, учење путем решавања проблема, сарадњу и тимски рад, као и употребу савремених технологија у образовне сврхе. Потенцира се самосталност ученика у активном начину учења, а улога наставника је превасходно да уведу ученике у тему, представе кључне појмове садржаја и подстакну их на активност коју затим усмеравају, прате и вреднују.

Активности које су погодне за реализацију програма *Уметност* су: креативне радионице; презентације; анализа инсерата филмова, аудио-визуелних прилога, аудио и визуелних садржаја; рад на истраживачким и пројектним задацима; прављење досијеа, дигиталне збирке и сл.; студије случаја; играње улога; дискусије; рад у групи на платформама за учење; повезивање са вршњацима из других школа или држава; гостовања стручњака; учење у другим установама; посете разним културно-уметничким дешавањима; обликовање и организовање промоција и кампања; укључивање у акције у локалној заједници...

У складу са специфичностима програма и просторно-техничким капацитетима, ученици се могу изражавати кроз различите медије: слику (скице, цртежи, слике, плакати, књига уметника, мурали...); скулптуру; фотографију; видео; анимацију; акцију (перформанс, хепенинг, флеш моб, игровне активности); дизајн (сценографија, костимографија...); музику (инструментална, вокална, вокално-инструментална и сценска); сценски израз (глума, кореографија, плес); музичку критику...

Програм се не базира на коришћењу уџбеника и дидактичких материјала који су специјализовано за њих направљени, већ се ученици подстичу да користе што различитије изворе информација и да имају према њима критички однос. Циљ је оснажити ученике да се ослањају на сопствене снаге у процесу проналажења релевантних информација.

За сваку тему наставник треба да припреми што више различитих материјала који имају функцију подстицаја, мотивисања ученика за рад на њима. Како би се што боље остварила веза између садржаја програма и реалног живота пожељно је, кад год је то могуће, да се ученицима омогуће посете установама и институцијама у средини где живе, као и непосредни контакт са људима који имају интересантна животна и/или професионална искуства у вези са темом која се обрађује

ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

ТРАДИЦИОНАЛНА ВИЗУЕЛНА УМЕТНОСТ ШИРОМ СВЕТА

Основна идеја теме је да се ученици упознају са одабраном баштином народа свих континената из области визуелних уметности и културе, при чему је предвиђено да то буду садржаји који нису обухваћени програмом предмета Ликовна култура. Ради постизања динамике наставе и подстицања радозналости и стваралачког мишљења препорука је да се сваки континент представи другим уметничким дисциплинама и да се планирају другачије активности ученика, где је то могуће.

Предлог је да након уводног часа ученици упознају визуелну уметност Аустралије и Новог Зеланда кроз индивидуални истраживачки рад (у школи и код куће). Ученици могу да припреме кратке дигиталне презентације или видео прилоге. Потребно је да наставник постави јасне критеријуме према којима ће проценити квалитет презентације и да одреди број слајдова, односно трајање видео прилога (до 3 минута) водећи рачуна о томе да сви ученици треба да виде све радове и да изнесу своја запажања и утиске. Током уводног часа је потребно објаснити да је визуелна уметност важна за идентитет народа и појединца и зашто је идентитет важан. Потребно је нешто рећи о техникама и мотивима, као и о томе

какву функцију је сликарство народа Аустралије и Новог Зеланда имало некада, а какву има данас. Прилози за приказивање могу да садрже и краће прилоге о музици (на пример, диџериду технике опонашања звука из природе) и плесу (традиционални плес *хака*) како би ученици добили јаснију слику о уметности ових народа.

Могуће истраживачке теме за ученике су: повезаност прича и слика у култури аустралијских народа; симболи у сликарству аустралијских народа; техника сликања тачкама (dot-painting); слике на кори еукалиптуса (bark-painting); слике на стенама у региону Кимберли; најпознатија дела једног савременог аустралијског сликара инспирисаног традицијом – Клифорд Посум (Clifford Possum Tjapaltjarri) или Квини Мекензи (Queenie McKenzie); значење традиционалне тетоваже та моко (*tā moko*); старе фотографије становништва Новог Зеланда; стилови традиционалних огртача и њихов утицај на савремену моду; један познати новозеландски уметник – Џорџ Нуку (George Nuku) или Чарлс Фридрик Голди (Charles Frederick Goldie)...

Матријали који се могу користити за припремање наставе:

– Australian Aboriginal peoples - Leadership and social control | Britannica
– https://www.artyfactory.com/aboriginal-art/aboriginal-art.html
– The Wandjina - YouTube
– Mysterious Kimberley Rock Art - YouTube
– Culture of New Zealand - history, people, women, beliefs, food, customs, family, social, marriage (everyculture.com)
– T HYPERLINK “https://www.tepapa.govt.nz/discover-collections/read-watch-play/maori/tamoko-maori-tattoos-history-practice-and-meanings”āmoko | Māori tattoos: history, practice, and meanings | Te Papa
– Traditional Maori costume Archives - World4
– Contemporary M HYPERLINK “https://nzhistory.govt.nz/culture/nz-painting-history/contemporary-maori-art”āori art - History of New Zealand painting | NZHistory, New Zealand history online
– Aboriginal Dreamtime Stories - Japingka Aboriginal Art Gallery
– Dreamtime Aboriginal Art Library of Knowledge (aboriginal-art-australia.com)
– Aboriginal Australian Bark Paintings | Museum of Natural and Cultural History (uoregon.edu)
– The Bradshaw Paintings - Australian Rock Art Archive (bradshawfoundation.com)
– The meaning behind M HYPERLINK “https://www.fq.co.nz/maori-cloaks-traditional-meaning/”āori cloaks | Fashion Quarterly (fq.co.nz)

Уметност америчких народа ученици могу да упознају кроз креативну радионицу где могу, према интересовањима, да моделују тотеме или посуде од меког материјала, да цртају дизајн употребних предмета са мотивима карактеристичним за одабрано племе, као и да их обликују одабраном традиционалном техником. Препорука је да ученици пореде орнаменте различитих племена тражећи сличности и разлике, као и да изложе фотографију свог рада заједно са примером који им је послужио као подстицај за стварање.

Материјали који се могу користити за припремање наставе:

– Traditional Native American Tribal Art (indians.org)
– Native American art - The function of art | Britannica
– Native American religions - Forms of religious authority | Britannica
– Native American Art: Sandpainting, Baskets, Pottery and Painting (nativeamerican-art.com)
– Home | Museum of Pre-Columbian Art of Cusco of Peru (mapcusco.pe)
– The Collection
– Aztec Designs (aztecsandtenochtitlan.com)
– USA Native American Navajo Weaving HYPERLINK “https://textiledesigntechniques.as.ua.edu/usa-native-american-navajo-weaving/”–
– Peruvian Textiles History | Study.com

– The Paracas Textile (article) | Khan Academy
– El Paso Museum of Art - Expressions in Clay: Pre-Columbian Pottery Types from the Southwest - YouTube
– Native American Pottery: How to Identify and Price Cochiti and Tesuque Pueblo Pottery (Part 1) - YouTube

Култура древне Индије, Кине и Јапана може се истраживати кроз компаративну анализу. Ученици могу да се поделе у мање групе које ће припремити краће презентације о сличностима и разликама између: обичаја; најстаријих градова; архитектуре храмова; традиционалне одеће или писма. Ученици које ове културе посебно занимају могу да ураде додатна истраживања (да истраже елементе одеће самураја; да истраже традиционална позоришта; да напишу задату реч на сва три језика...), као и да ураде ликовни рад на основу садржаја који их највише мотивише.

Материјали који се могу користити за припремање наставе:

– Indian HYPERLINK “https://www.holidify.com/pages/indian-traditions-and-culture-1331.html”
– Chinese Culture, Customs and Traditions in China (chinahighlights.com)
– 138 Types of Japanese Culture - Japan Talk (japan-talk.com)
– Cities of the Indus Valley Civilization | World Civilization (lumenlearning.com)
– Top 10 Staggering Ancient Towns in China | Places HYPERLINK “https://www.pandotrip.com/top-10-staggering-ancient-towns-in-china-28519/”
– The Top 7 Historic Cities in China: China’s 7 Ancient Capitals (chinahighlights.com)
– India’s Oldest Surviving Temples (livehistoryindia.com)
– 10 Most Amazing Temples in China (with Map HYPERLINK “https://www.touropia.com/temples-in-china/”
– INDIAN 29 States traditional Dressing Style Officially - YouTube
– Traditional Japanese Clothing - WorldAtlas
– Samurai Armor: Evolution and Overview - YouTube
– Getting to Know the Chinese Traditional Clothing - Hanfu - YouTube
– Traditional Chinese Clothing - Han Couture - YouTube
– Learn Marathi / Devanagari Calligraphy in Marathi | Beginners Calligraphy HYPERLINK “https://www.youtube.com/watch?v=jXDl6r-UnFw”
– Appreciating Chinese Calligraphy - YouTube
– How to start? | Chinese Calligraphy Tutorial - YouTube
– Beautiful traditional Japanese Calligraphy KANA SHODO | Satisfying handwriting - YouTube

Предлог је да ученици упознају уметност афричких народа кроз обилазак Музеја афричке уметности у Београду и/или разгледање дигиталних збирки, гостовање стручњака или онлајн састанак са стручњацима... Ученици могу да разговарају са стручњацима о приликама у којима су се маске користиле, како су маске утицале на савремену западну уметност, у којим музејима се чувају..., као и да направе маску или штит техником папир маше или комбинованом техником.

Материјали који се могу користити за припремање наставе: https://www.artyfactory.com/africanmasks/index.htm (dodato)

– http://thegypsetters.net/dot-dot-dot/ HYPERLINK “http://thegypsetters.net/dot-dot-dot/5-fun-facts-african-masks”5 HYPERLINK “http://thegypsetters.net/dot-dot-dot/5-fun-facts-african-masks”-fun-facts-african-masks
– https://www.blendspace.com/lessons/tAffwmFdAlwI_Q/c-african-masks
– African Masks Examined: History, Type, Role, Meaning HYPERLINK “https://afrikanza.com/blogs/culture-history/african-masks”
– stories behind african masks - YouTube
– Sadigh Gallery African Masks - YouTube

– African Shields (hamillgallery.com)
– National Museums of Kenya HYPERLINK “https://www.museums.or.ke/”– HYPERLINK “https://www.museums.or.ke/”

Предлог је да ученици у школи заједно погледају филм/видео прилоге о Словенима, а затим размене утиске и дискутују. Како је словенска митологија и традиција популарна тема стрипова, ученици могу да осмисле и нацртају јунака стрипа или видео игре. Могућа активност је и обликовање накита или другог употребног предмета украшеног словенским орнаментима.

Материјали који се могу користити за припремање наставе:

– Stari Sloveni - Istorija i tradicija [ceo film] - YouTube
– Митска бића (Словенска митологија) - Mitska bica (Slovenska mitologija) - YouTube
– Mitologija Ju HYPERLINK “https://www.youtube.com/watch?v=MdbO7YVoV7o”žnih Slovena - YouTube
– Čudotvorni mač - YouTube
– Ruslan and Ludmila HYPERLINK “https://www.youtube.com/watch?v=j6YB59ETDqk”Руслан и Людмила (HYPERLINK “https://www.youtube.com/watch?v=j6YB59ETDqk”1972 HYPERLINK “https://www.youtube.com/watch?v=j6YB59ETDqk”) Aleksandr Ptushko - YouTube
– Slavic Symbols - Visual Library of Slavic Symbols (symbolikon.com)
– Славянские узоры и орнаменты. Шпаргалка с эскизами - YouTube
– www.starisloveni.com :: Stari Sloveni, Staroslovenska mitologija, religija i istorija

ТРАДИЦИОНАЛНА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ БАЛКАНА И СРБИЈЕ

Основна идеја теме је да се ученици упознају и оснаже за позитиван и одговоран однос према историјском наслеђу у домену традиционалне музике Балкана и Србије са акцентом на међусобан утицај, трајање и очување.

Наставник планира како ће се учење одвијати у складу са интересовањима ученика и могућностима школе (опремљеност савременим техничким уређајима, доступност етнолошких филмова...) и локалне заједнице.

У процесу реализације програмских садржаја наставник треба да уведе ученике у тему кроз кратки теоријски приказ или аудио-видео запис, а затим да их кроз конкретне задатке усмери на истраживање које може да се односи на различите аспекте изучавања предмета музичког наслеђа у односу на временски оквир настанка, просторни оквир настанка, носиоце, примаоце, контекст настанка, контекст садашњег деловања и сл.

У циљу упознавања материјалних извора као грађе за истраживање елемената народне културе учење може да се одвија и кроз посете појединим институцијама, на првом месту етнографским збиркама и музејским поставкама или посете нпр. кустоса школи. У оквиру народне уметности, ученике би требало упутити на значај старих уметничких заната и њихов опстанак, а као крајњи продукт тог рада било би организовање изложбе ученичких радова.

У циљу упознавања и очувања музичке традиције на простору Балкана и Србије ученици проучавају музику, плес, ношњу, обичаје, обреде, начин живота, из различитих географских локалитета. Истраживање може да се односи на: прожимање елемената традиционалних култура различитих народа на простору Балкана и Србије и миграције као чинилац прожимања; развој традиционалне музике у домену певања (техника певања, текстови песама, пратња...) или свирања (врсте инструмената, распрострањеност у односу на географски центар, карактеристике...); преношење музичких записа из једне средине у другу (исти текст, различита мелодија и обрнуто); реконструкцију и демонстрирање народних обичаја из различитих крајева земље и у склопу њих музике, народне ношње, кола... У том смислу уколико услови локалне средине то дозвољавају, део програма се може реализовати у сарадњи са фолклорним друштвима или певачким групама које изводе народне игре (кола) и традиционалну музику.

У склопу истраживања традиционалне и народне песме ученици могу ићи и трагом актуелних етно група (Моба, Бистрик, Траг, Бело платно…) како би упознали наше вокално традиционално наслеђе које је подељено на старије и ново певање, тј. на певање *на глас* (старији начин певања у секундама) и певање *на бас* (новије).

Поред обредних, ученици могу да изучавају песме које су настале у вези са празницима који се обележавају у локалној средини (Васкршње, Божићне, Лазаричке и друге песме) и реконструишу исте.

Резултати истраживања у овој области могу бити полазиште за примену вршњачке едукације кроз умрежавање ученика и наставника из различитих делова Србије путем интернет платформи. Ученици стечена знања из области традиционалне музичке уметности такође могу презентовати ученицима првог циклуса основног образовања, преузимајући улогу вршњака ментора при реконструкцији/демонстрацији народних обичаја.

Рад у групама и радионицама је користан у комбинацији са осталим начинима рада, поготово када постоји изазов значајнијег (нпр. емотивног) експонирања ученика, као вид премошћавања стидљивости. Понуђени предлози литературе и сајтова, нису обавезујући.

Материјали који се могу користити за припремање наставе:

– Боривоје Дробњаковић, *Етнологија народа Југославије*, Научна књига, Београд, 1960, 9–89.
– Димитрије Големовић, *Свака птица својим гласом пева*, Balkan Culture Heritage, Београд, 2019.
– Љиљана Гавриловић, *Балкански костими Николе Арсеновића*, Посебна издања, књ. 52, Етнографски институт САНУ, Београд, 2004, 5–35.
– Тихомир Р. Ђорђевић, *Наш народни живот*, Том 1, Просвета, Београд, 1984, 9–37.
– Петар Влаховић, *Србија: земља, народ, живот, обичаји*, Етнографски музеј и Вукова задужбина, Београд, 1999, 55–94.
– Роман Јакобсон и Петар Богатирјов, „Фолклор као нарочит облик стваралаштва“, Петар Влаховић, „Етничка структура и миграције становништва (у Србији)“, Гласник Етнографског музеја, књ. 44, Београд, 1980, 21–39.

– Драгослав Девић (1960) „Сакупљачи наших народних песама”. Гласник Етнографског музеја 22–23: 99–122

– Зечевић, *Српске народне игре*, „Вук Караџић”, Етнографски музеј, Београд, 1983.
– Андријана Гојковић, Народни музички инструменти, „Вук Караџић”, Београд, 1989.

– Јасна Бјеладиновић, „Сеоске ношње и њихова типолошка класификација”, *Гласник Етнографског музеја*, књ. 44, Етнографски музеј, Београд, 1980, 75–97.
– Никола Ф. Павковић, „Село као обредно-религијска заједница”, *Етнолошке свеске* I, Београд, 1978, 51–65.
– Младен Марковић (1994) „Етномузикологија у Србији”. Нови звук 3: 19–29.

– Филм „Русе косе цуро имаш” као показатељ симбиозе уметности читавог Балкана https://www.youtube.com/watch?v=NGCURBHF

МОДЕРНО ДОБА И МУЗИКА

У оквиру ове теме ученици могу да истражују развој модерних технологија у служби широке заступљености примењене музике у медијима, односно мултумедијалним уметностима. Ученици упознају сценску музику, музику на филму, позоришту, радију, телевизији и интернету кроз приказивање видео материјала који ће подстаћи истраживачке задатке, презентације, дебате, интервјуе, критике… Препорука је да фокус рада буде на примењеној музици на подручју Србије и то истраживањем музике за филмове/серије српских композитора Зорана Симјановића, Војислава Вокија Костића, Војкана Борисављевића, Горана Бреговића...

У оквиру теме ученици могу да раде на припреми извођење одређене музичке нумере из филма, мјузикла, позоришта..., откривајући повезаност музике и других уметности.

Маркетинг у музици се може истраживати на више начина. Један аспект може бити одговор на питање како одређено дело или музички догађај промовисати (како је то некада изгледало, а како данас...), а други аспект је на који начин избор музике и сама музика утиче на маркетинг неког другог уметничког (или друге врсте) производа. У циљу разумевања значаја музике у рекламама, а у сврху маркетинга (промоције школе, догађаја, хуманитарних акција, локалне заједнице...), ученици истражују одабране рекламе, анализом одабраних доносе суд о улози музике и дефинишу кораке у процесу израде. Ради унапређивања маркетинга школе ученици припремају материјал за израду спота за химну школа/џингла за различита дешавања...), користећи ИКТ.

После увода наставника у музичку критику као вида уметничке критике ученике треба кроз разговор навести да сами или истраживањем дођу до података који ће им дати одговоре на различита питања као што су: шта је то што музичку критику одваја од извештавања, шта може бити предмет уметничке критике, ко може бити музички критичар и који су објективни за разлику од субјективних аспеката музичке критике; који је значај музичке критике за извођача, публику, музикологе... Ова тема треба да резултира музичком критиком коју ће ученици у улози музичког критичара написати након посете неком концерту, или слушања одређене композиције/извођача на часу. Ученици могу, такође, да направе кратак приказ музичке критике из пера Бранке Радовић, Смиљке Исаковић…

Материјали који се могу користити за припремање наставе:

– Вартекс Баронијан: *„Музика као примењена уметност”*, Београд, РТС
– Зоран Симјановић: *„Примењена музика”*, Београд, Бикић Студио, 1996
– Рихард Мерц: *„А, Б, Ц… звука у аудио визуелним медијима”*, Београд, РТС, 2013.
– Дејвид Бирн: *„Како ради музика”*, Геопоетика, Београд, 2015.
– Примена музике у маркетингу, најбоље домаће рекламе, Видео (за ученике): https://www.youtube.com/watch?v=j HYPERLINK "https://www.youtube.com/watch?v=j85rX5NXIFU&t=185s"85

– Примери музичке критике: http://stankosepic.com/prikazi_i_kritike.php

– Бранка Радовић: *„Шта је то музичка критика”*, Наслеђе, Крагујевац, 2007. вол. 4, број 8, стр. 121–154.
– Смиљка Исаковић. *„Бемус преплетум мобиле*”, Службени гласник, Београд 2012.
– Смиљка Исаковић: *„Viđenja – Musica modus vivendi”*, РТС, Београд 2013.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, примењују, процењују последице итд.

Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких

постигнућа врши се у складу са *Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.* Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење.

Наставни предмет: ДОМАЋИНСТВО

Разред: ОСМИ

Циљ и задаци:

Циљ
наставе домаћинства јесте да ученици стекнунова знања, интегришу, функционализују и унапреде претходна знања и вештине, усвоје вредности и формирају навике у вези са важним активностима у свакодневном животу у области становања, одевања, исхране и употребе различитих материјала.

Задаци наставе домаћинства:
- стицање знања и вештина у вези с важним активностима у свакодневном животу и развијање способности примене стечених знања и умења у областима организације и функционисања савремене породице и домаћинства, исхране,
культуре становања и одевања;

- развијање вештина, ставова и навика одржавања одевних предмета и обуће,
домаћинства и околине;

- развијање способности правилног
и безбедног коришћењаразличитих средстава, оруђа и материјала у домаћинству;
-развијање способности за поуздано и стручно коришћење различитих уређаја у домаћинству,
нових информационих и комуникационихтехнологија;

- развијање еколошке свести и спремности да се сопственим деловањем доприноси очувању здраве околине, стандарда и квалитета живљења;

- развијање позитивних и конструктивних ставова о коришћењу научних сазнања за унапређивање квалитета живота;

- развијање сарадничких односа са околином, неговање способности слушања и
уважавања мишљења других, подстицање способности толеранције, изношења
става и формулисања аргумената за изнети став;

- развијање свести о сопственим знањима и спсобностима.

Наставни предмет: Домаћинство
Разред: осми
Годишњи фонд часова: 34

Ред. бр. наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика	Начин остваривања програма
	За обраду	За ост. типове часа			
			– **СРЕДСТВА ЗА ОДРЖАВАЊЕ ЛИЧНЕ ХИГИЈЕНЕ** - Вода и њен значај за одржавање хигијене - Средства за личну хигијену - Козметичка средства - Кућна апотека - Материјали за опремање стана - Одржавање стана - Заштита дрвета, метала и зидова - Отпадни материјали у домаћинству		
			– **ИСХРАНА ЧОВЕКА** - Биолошки важне супстанце - Намирнице биљног порекла - Намирнице животињског порекла - Вода- значај у исхрани и припремању хране - Потребе за храном - Последице неправилне исхране - Еколошка храна и генетски модификована храна - Загађивање хране и заштита од загађивања - Одлагање, чување и конзервисање намирница - Припремање хране - Култура понашања за трпезом и култура исхране - Светске кухиње		

4.20. ГОДИШЊИ ПРОГРАМ И ПЛАН РАДА ОДЕЉЕНСКИХ СТАРЕШИНА

Глобални програм рада ОС састоји се из неколико поглавља, и то:

- Планирање и програмирање рада
- Рад са ученицима
- Рад са одељенским већем и наставницима
- Рад са родитељима
- Сарадња са стручном службом и другим стручним службама
- Вођење документације

3. 1. Планирање и програмирање рада

- Израда годишњег програма рада одељења
- Израда плана рада одељенског старешине
- Израда других планова

3. 2. Рад са ученицима

- Индивидуални рад са ученицима (превентивни и корективни)
- Групни рад са ученицима у циљу решавања васпитних и других проблема
- Рад на часу одељенске заједнице упознавање породичних, саоцијалних, материјалних и других услова и индивидуалних способности, интересовања и склоности ученика
- Предузимање мера за јачање колектива
- ДКР (према плану школе)

3. 3. Рад са одељенским већем и наставницима

- Организација васпитно - образовног рада у одељењу (допунске и додатне наставе, рад слободних активности, екскурзија, такмичења, корективног рада, ДКР, сарадња са друштвеном средином)
- Праћење реализације наставног плана и програма у одељењу (свих видова рада)
- Припрема анализе реализације програма ВОР - а и његових резултата
- Координација рада наставника у одељењу и брига за корелацију образовно - васпитних садржаја
- Рад са одељенским већем и индивидуални рад са наставницима: организација и вођење седница, припрема дневног реда, обезбеђивање материјала за седнице, посете часовима и активностима других наставника у одељењу, припремање наставника за анализу образовно - васпитног рада
- Брига о доношењу и остваривању закључака и мера са седница Одељенских већа
- Праћење напредовања образовно - васпитног рада у одељењу

3. 4. Рад са родитељима

- Рад на педагошком образовању родитеља (обавезне теме из Годишњег програма рада школе, информисање о професионалној оријентацији ученика)
- Родитељски састанци, групни и индивидуални разговори са циљем да се упозна развој ученика у породичним условима, да се оствари усклађено деловање родитеља и школе, информишу родитељи о образовно - васпитним резултатима ученика
- Рад са Саветом родитеља

3. 5. Сарадња са стручном службом и другим стручним службама

- Сарадња са социјалним радником, лекарима и другим стручњацима према потреби

3. 6. Вођење документације

- Вођење дневника образовно - васпитног рада
- Вођење матичне књиге, ђачких књижица и сведочанстава
- Извештаји и анализа образовно - васпитног рада
- Досије и остало.

ПЛАН ЧАСОВА ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ - ПРВИ РАЗРЕД

месец	Наставна тема	АКТИВНОСТИ ВЕЗАНЕ ЗА ТЕМЕ	Број часова по теми	ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ УЧЕНИЧКА ПОСТИГНУЋА
СЕПТЕМБАР	**1. Ја и други**	1. Ово сам ја		Представља себе и упознаје друге ученике. Развија позитивна осећања и позитиван став о себи и другима.
		2. Моје име		Подстиче развој сазнања о себи, о својим потребама и њиховој међусобној повезаности.
		3. Мој знак		Представља себе и упознаје друге ученике. Развија позитивна Осећања и позитиван став о себи и другима.
		4. Наши дланови (уређујемо пано)		Представља себе и упознаје друге ученике.
ОКТОБАР		5. Ово смо ми		Развија позитивна осећања, позитиван став о себи и другима. Развија позитиван однос другарства и сарадње са вршњацима и одраслима.
		6. Заједничка кућа		Навикава се на сарадњу и тимски рад. Развија позитиван однос другарства и сарадње у разреду.
		7. Домаћи задаци		Примењује стечена знања у породици и школи и осећа се корисним. Подстиче се да самостално ради домаће задатке.
		8. Моја омиљена играчка		Представља себе и упознаје друге ученике. Развија позитивна осећања, позитиван став о себи и другима. Негује машту и креативност.

НОВЕМБАР		9. Моја омиљена игра		Представља себе и упознаје друге ученике. Развија позитивна осећања, позитиван став о себи и другима. Негује машту и креативност.
	2. Упознавање са школом, учионицом, кућним редом школе	10. Бонтон није бадминтон		Формира лепо понашање. Примењује правила лепог понашања у школи, код куће и на другим местима.
		11. Моја торба		Негује манире лепог понашања. Негује уредност и тачност, позитиван став о себи и другима. Развија навику чувања своје и туђе имовине.
	3. Хигијена и здравље	12. Реци ми реци огледалце...		Негује уредност и тачност. Самостално води рачуна о личној хигијени. Развија навику одржавања личне хигијене. Упознаје своје тело.
ДЕЦЕМБАР		13. Моја соба		Навикава се на уредност, тачност и одговорност.
	2. Упознавање са школом, учионицом, кућним редом школе	14. Моја радна соба		Формира навике за учење. Навикава се на уредност, тачност и одговорност. Формира позитиван став о себи и другима
		15. Мој радни сто		Формира навике за учење. Навикава се на уредност, тачност и одговорност. Навикава се да учи на одређеном месту.
		16. Наша учионица		Негује навику за чување просторије у којој живи и ради.
ЈАНУР		17. У школи		Боље се упознаје са обавезама у школи.
	5. Бонтон	18. На улици		Усваја основна правила у саобраћају. Лепо се понаша на улици и поштује саобраћајна правила.
		19. У биоскопу, позоришту		Развија позитиван став према позоришту и према култури уопште. Усваја правила лепог понашања у позоришту и биоскопу.

ФЕБРУАР		20. У аутобусу		Усваја правила како треба да се понаша у средствима јавног превоза и на станици. Развија свест о сопственој безбедности у саобраћају, како се понашати у улози пешака, а како у улози возача.
МАРТ		21. За столом		Усваја манире лепог понашања за столом. Уме да постави сто и прибор за јело. Зна шта је „пирамида исхране“.
	4. Празници	22. Обрадуј маму, баку		Негује позитиван став и пажњу према старијима. Развија осећање захвалности.
	2. Упознавање са школом, учионицом, кућним редом школе	23. Више рада, више знања		Организује свој радни дан и време за учење. Тражи помоћ одраслих у организацији. Увиђа како може да дође до бољег успеха.
		24. Динар по динар - Добио сам новац како да га потрошим		Развија и негује скромност и рационално коришћење средстава.
	6. Моја осећања и ја	25. Тужакање		Представља себе и упознаје друге ученике. Развија позитиван став о себи и другима. Отворен је за дружење и сарадњу.
АПРИЛ		26. Лепа реч гвоздена врата отвара		Негује позитиван став о себи и другима. Лепо се понаша и обраћа другарима.
		27. Љубомора		Свестан је себе, својих особености као и постојања међусобних сличности и разлика. Препознаје осећања која су основа љубоморе.
		28. Кривица		Формира осећај одговорности за своје поступке.
МАЈ		29. Нећу–хоћу		Уме да искаже оно што жели.
		30. Шта нас вређа		Решава сукобе. Истиче осећања. Долази до решења сукоба.

		31. Другарство је		Свестан је себе, својих особености као и постојања међусобних сличности и разлика.
		32. Наш свет другарства		Гради ставове о међусобном уважавању. Пружа помоћ другу или другарици.
ЈУН		33. Шта ценим код друга		Боље се упознаје са осталим ученицима у одељењу и учи да цени добре стране код друга.
		34. Шта ценим код себе		Формира позитивне ставове понашања и карактера код себе.
		35. Научили смо – одељенска приредба		На најбољи начин представља оно што је научио током ове школске године.
		36. Желим да се представим		Представља себе глумом.

ПЛАН ЧАСОВА ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ - ДРУГИ РАЗРЕД

БРОЈ ЧАСОВА : 36 ЧАСОВА
ЦИЉ : - Олакшавање процеса адаптације на школску средину и подстицање социјалне интеграције-успостављање и развијање односа другарства и сарадње са вршњацима и одраслима;
РАЗРЕД: ДРУГИ

ТЕМЕ	ИСХОДИ	ТЕХНИКЕ И МЕТОДЕ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	НАСТАВНА СРЕДСТВА
-Ево нас у другом разреду -Да обновимо правила саобраћаја -Како да направим распоред рада и учења -Моја права и обавезе -Обележавање Дечје недеље -Форум театар, Школа без насиља -Уређујемо школско двориште -Књига је најбољи друг-Сајам књига -Вук Стефановић Караџић, значај и дело -Како да боље учим -Универзални дан деце – УНИЦЕФ -Моја осећања, поштујем и ја друге -Различити народи, различити обичаји -Лична и колективна хигијена -Правимо честитке за Нову годину -Новогодишња приредба -Свети Сава, Дан школе -Како сам провео зимски распуст -Негујемо другарство -Прочитали смо, сазнали из штампе -Безбедност ученика у школи и ван ње -Како помажемо другачијима од нас -Слике из прошлости нашег града, насеље некад и сад	- Олакшавање процеса адаптације на школску средину и подстицање социјалне интеграције-успостављање и развијање односа другарства и сарадње са вршњацима и одраслима; -Подстицање дечијих интересовања, питања, идеја и одговора у вези са појавама, процесима и ситуацијама у окружењу; - Подстицање и развијање истраживачких активности деце; -Подстицање уочавања једноставних узрочно-последичних веза, појава и процеса, слободног исказивања својих запажања и предвиђања; - Развијање одговорног односа према себи и окружењу и уважавање других. - Подстицање социјалног сазнања, разумевања и прихватања међусобних разлика; - Подстицање групног рада, споразумевања и сарадње; - Развијање комуникативне способности са вршњацима и одраслима; - Развијање креативног истраживања; - Упознавање ученика са дечијим правима; - Подстицање и оспособљавање за активну партиципацију у животу школе при чему је битно да све што ученици раде, раде из унутрашње, позитивне мотивације, а не због принуде и послушности засноване на страху.	- Кооперативна - Интерактивна - Перцептивне - Амбијентално учење - Игра - Цртање - Певање - Учење кроз игру -Пројектна настава	- Фотографије - Слике - Краћи текстови - ЦД - Буквар дечјих права - Дидактички материјали

-Дан жена, приредба за оне које волимо и поштујемо -Стиже нам пролеће,правимо хранилице за птице и уређујемо двориште -Пролећни празници и обичаји, Врбица, Бибијака -Толеранција, Школа без насиља -Међународни Дан Рома -Бонтон, е баш хоћу да се лепо понашам -Христос Васкрсе, обичаји -Ђурђевдан, различити обичаји, традиција, веровање -Које ме особине красе, а које ћу да променим -Конструктивно решавање конфликата -Непосредна припрема за једнодневни излет -Школа какву бих волео да имам - Успех на крају школске године			

МЕЂУПРЕДМЕТНА ПОВЕЗАНОСТ	АКТИВНОСТИ		РЕСУРСИ	САРАДНИЦИ
	а) Ученик	б) Наставник		
- Српски језик - Ликовна култура - Музичка култура - Свет око нас - Физичко и здравствено васпитање -Грађанско васпитање	- Разговор - Слуша - Посматра - Самосталан и интерактивни рад - Упоређује - Процењује - Сарађује - Креира - Комуницира са другима - Презентује	- Планира - Ораганизује - Бира садржаје - Усмерава - Реализује - Преноси информације - Даје упутства - Мотивише - Омогућује примену наученог - Формира групе - Упознаје индивидуалне способности - Прати ефекте сопственог рада - Прати ефекте рада ученика - Води циљни разговор	- Ученици - Наставници - Родитељи - Природна и друштвена средина - Предмети из окружења - Искуство ученика - Дидактички материјал - Стручна литература - Окружење -Икт	- Ученици - Наставници - Родитељи - ПП служба - Друштвна средина

ПЛАН ЧАСОВА ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ - ТРЕЋИ РАЗРЕД

Наставне теме	Број часова по теми
1. ЈА И ДРУГИ	9
2. БОНТОН	15
3. МОЈА ОСЕЋАЊА И ЈА	12
УКУПНО	**36**

Време реализације	Тема	Садржаји рада, тематске целине са наставним јединицама	Укупан број часова по теми
Септембар	1. Тема – Ја и други	1. Поново у школи – повратак у школу	9
		2. Мој портфолио – презентовање портфолија	
		3. Ово сам ја – представљање себе, колико се познајемо међу собом	
		4. Како да откријем своје способности	
		5. Кад порастем бићу...	
Октобар		6. Дечја недеља	
		7. Како да учимо	
		8. Мој радни дан – организујемо радни дан и слободно време	
		9. Рођенданско стабло – знаком представљамо наш датум рођења	
Новембар	2. Тема – Бонтон	10. Десет топлих речи – бирамо најлепше речи да се обратимо	15
		11. Хајде да се договоримо	
		12. Хајде да се дружимо – како да се дружимо	
		13. Кад настане збрка	
Децембар		14. Толеранција према разликама	
		15. Да ли смо испунили досадашњи циљ – анализа портфолија да ли су ученици постигли резултате које су до сада поставили	
		16. Наша радна соба – како уредити радну собу	
		17. Новогодишњи маскембал – органузујемо маскембал на нивоу разреда	

		18. Новогодишњи маскембал – органузујемо маскембал на нивоу разреда	
Јануар		19. Божић	
		20. Свети Сава – правимо пано поводом Светог Саве	
		21. Правила у учионици – усвајање правила у учионици, поштовање правила	
Фебруар	**2. Тема – Бонтон**	22. Уредимо учионицу – како да уредимо и чувамо и како да се понашамо у учионици и школи. Уређивање паноа	
Март		23. Еколошке заповести – стичемо основна знања из екологије	
		24. Рециклирај не фолирај	
	3. Тема - Моја осећања и ја	25. Честитка за маму, баку – правимо честитку за маму или баку поводом осмог марта	12
		26. Мој први хербаријум – сакупљамо и правимо хербаријум биљака из нашег краја	
		27. Мој први хербаријум – сакупљамо и правимо хербаријум биљака из нашег краја	
Април		28. Здравље на уста улази	
		29. Добродошлица ластавицама	
		30. Весели одељенски састанак – први април дан шале	
Мај		31. Ускршњи штанд – припремамо штанд за Ускрс	
		32. Да ли смо безбедни у саобраћају – уочавамо правила у саобраћају	
		33. Шта треба да читам – развијамо љубав према читању	
		34. Правимо наш часопис – електронска форма	
Јун		35. Научили смо – представљамо свој портфолио	
		36. Желим да се представим – припремамо приредбу за крај школске године	
Прво полугодиште			20
Друго полугодиште			16
Укупно			36

ПЛАН ЧАСОВА ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ - ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

У четвртом разреду планирано је 36 часова одељенског старешине.

Редни број теме	НАСТАВНА ТЕМА/ОБЛАСТ	Укупан број часова по теми
1.	Подстицање договора и сарадње	3
2.	Дечја права и подстицање за активну партиципацију у животу школе	6
3.	Хигијена и здравље	4
4.	Учење	2
5.	Адаптација на школу и социјална интеграција	6
6.	Развијање и неговање људских вредности	2
7.	Професионална оријентација	2
8.	Пубертет	3
9.	Основи безбедности деце*	8
УКУПНО:		36

* Програм ***Основи безбедности деце*** требало би да реализују предавачи који поседују знања и вештине из области које се изучавају и који су запослени у Министарству унутрашњих послова, кроз један час одељенског старешине, на месечном нивоу, а по налогу Министарства просвете, науке и технолошког развоја школске из 2017/2018 године.

Време реализације	**Број теме**	**Садржаји рада са наставним јединицама**
септембар	1.	1. Поново у школи – конституисање одељенске заједнице
	9.	2. Безбедност деце у саобраћају *
	1.	3. Упознавање са кућним редом школе. Поштујемо правила у школи
	1.	4. Сарадња и узајамно подржавање. Ми смо тим
октобар	9.	5. Полиција у служби грађана *
	2.	6. Дечја права и обавезе. Одморни кренимо озбиљније на рад
	7.	7. Који ми се позив највише свиђа и зашто. Кад порстем бићу…
	2.	8. Када бих био наставник
новембар	9.	9. Насиље као негативна појава *
	4.	10. Колико смо мотивисани за учење. Како учимо – стицање навика у учењу
	4.	11. Како постићи бољи успех. Моја рад је мој успех – како стићи до свог циља
	2.	12. Сарадња - пут до лепше игре и успешнијег рада. Бонтон у учионици
	9.	13. Превенција и заштита деце од опојних дрога и алкохола *
децембар	2.	14. Да ли смо испунили дисадашњи циљ
	2.	15. Правилно вредновање понашања

	5.	16. Божић – како прослављамо Божић
	5.	17. Радујемо се распусту. Зимске радости
јануар	5.	18. Свети Сава – правимо пано поводом Светог Саве
	9.	19. Безбедно коришћење интернета и друштвених мрежа *
фебруар	9.	20. Превенција и заштита деце од трговине људима *
	9.	21. Заштита од пожара *
	6.	22. Израдићу поклон – обрадовати маму. Правимо честитку за маму или баку поводом 8. марта
март	5.	23. Прослава Дана школе
	3.	24. Правилна исхрана
	3.	25. Болести прљавих руку
	9.	26. Заштита од техничко-технолошких опасности и природних непогода *
април	3.	27. Хигијена простора и околине
	3.	28. Болести зависности – пушење или здравље
	5.	29. Изражавање и комуникација осећања. Моја осећања
мај	5.	30. Сукоби и решавање сукоба. И ја умем да решим проблем
	7.	31. Како би требало поделити послове у кући
	6.	32. Мој омиљени јунак
	8.	33. Сазревање личности у односу на физички раст (улога родитеља у стварању атмосфере одрастања и сазревања)
јун	8.	34. Пубертет
	8.	35. Ментална хигијена и односи са особама из непосредне околине
	2.	36. Моје четворогодишње путовање – најважнији догађај у досадашњем школовању
	Прво полугодиште	17
	Друго полугодиште	19
	Укупно	36

ПЛАН РАДА ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ - ПЕТИ РАЗРЕД

СЕПТЕМБАР

- Упознавање са ученицима. Упознавање ученика са правилима понашања у школи, са предметима и предметним наст. и са најважнијим датумима из календара рада.
- Укључивање ученика у рад слободних активности, допунске и додатне наставе.
- Безбедност у саобраћају.
- Болести неправилне исхране.

ОКТОБАР

- Договор и активности на улепшавању изгледа учионице и школске околине.
- Како да ми буде лакше у петом разреду (специфичности у учењу појединих предмета). - Педагог
- Култура исхране, становања и одевања.
- Превенција алкохолизма.

НОВЕМБАР

- Упознавање ученика са литературом за њихов узраст, тема – Шта читамо и шта препоручујемо за читање – час у библиотеци.
- Улога и важност рада за појединца и разговор о необичним занимањима.
- Насиље у породици.
- Култура рада (радне навике, одговорност према раду, стваралаштво – смисао стварања).

ДЕЦЕМБАР

- Однос појединца и друштва према човековој животној средини.
- Улога школе у екосистему.
- Разговор о успеху оствареном на крају првог полугодишта и планирање успеха за крај школске године (евидентирање за сваког ученика).
- Конструктивно решавање сукоба.

ЈАНУАР

- Час посвећен дану Светог Саве.
- „Компјутерска”зависност.

ФЕБРУАР

- Разговор о раду допунске, додатне наставе и слободних активности.
- Равноправност међу половима.
- Психоемотивни развој.
- Правила лепог понашања – поклони, честитке, писма.

МАРТ

- Значај љубави и поверења између деце и родитеља – час посвећен Дану жена.
- Лична одговорност за бригу о телу.
- Хигијена спорта (значај физичке активности и утицај на нормалан раст и развој) превенција деформитета и трауматизма код деце школског узраста.
- Ментална хигијена (фактори који утичу на формирање личности).

АПРИЛ

- Зашто су се моји родитељи определили за позив којим се баве.
- Пружање здравствене помоћи појединцу и организацијама од стране одговарајућих служби.
- Пушење и здравље.
- Хигијена становања.

МАЈ

- Превенција наркоманије.
- Пубертет.
- Култура понашања на јавним местима.
- Средства масовне комуникације и њихов утицај на ученике.

ЈУН

- Припрема за екскурзију.
- Разговор о изведеној екскурзији.

ПЛАН РАДА ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ - ШЕСТИ РАЗРЕД

СЕПТЕМБАР
- План рада одељенске заједнице.
- Опредељење ученика за рад у секцијама.
- Безбедност деце у саобраћају. *
- Културно се понашам.

ОКТОБАР
- Значај дана детета 7. октобра.
- Прослава дана места 10. октобра.
- Полиција у служби грађана. *
- Шта се на Сајму књига може видети и купити.
- Поштујмо друге ако желимо да нас поштују.

НОВЕМБАР
- Која занимања знам и како се до њих долази.
- Насиље као негативна појава. *
- Дан толеранције 16. новембар.
- Заштита човекове околине.

ДЕЦЕМБАР
- Како ТВ утиче на ментално здравље породице.
- Превенција и заштита деце од опојних дрога и алкохола.*
- Дан људских права 10. децембар.
- Анализа успеха и дисциплине на крају првог полугодишта.

ЈАНУАР
- Беубедно коришћење интернета и друштвених мрежа.*
- Обележавање имена и дела Светог Саве.

ФЕБРУАР
- Сусрет са родитељем и његовим занимањем.
- Дан љубави 14. фебруар.
- Превенција и заштита деце од трговине људима.*
- Упознавање уч. са појмовима стручна књига, приручник, издање и година издања.

МАРТ
- Обележавање 8. марта.
- Одбрамбени систем организма.
- Заштита од пожара .*
- Правилно се храним.

АПРИЛ
- Помоћ слабијим ученицима, анализа успеха и дисциплине на крају 3. кл. периода.
- Екскурзија.
- Озелењавање и рециклажа.
- Заштита од техничко-технолошких опасности и природних непогода. *

МАЈ
- Шта бих волео да радим кад порастем.
- Здрави зуби леп осмех.
- Шта смо све постигли на такмичењима.
- Прва помоћ.

ЈУН
- Светски дан животне средине – уређење ђколског дворишта.
- Дружење. Крај школске године.

❖ Програм Основи безбедности деце реализоваће предавачи који поседују знања и вештине из области које се изучавају и који су запослени у Министарству унутрашњих послова, кроз један час одељењског старешине, на месечном нивоу, а по одлуци Министарства просвете, науке и технолошког развоја.

ПЛАН РАДА ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ - СЕДМИ РАЗРЕД

СЕПТЕМБАР

- Избор одељенског руководства, доношење плана рада одељенске заједнице.
- Школски календар, права и обавезе ученика.
- Безбедност у саобраћају.
- Основни проблеми у понашању ученика – међуљудски односи.

ОКТОБАР

- Чување личне и друштвене имовине.
- Обележавање годишњице ослобођења Велике Моштанице.
- Учешће ученика у допунској, додатној настави и секцијама.
- Здравље је највеће богатство.
- Успех ученика на крају првог класификационог периода, припрема за седницуи ОВ.

НОВЕМБАР

- Мере за побољшање успеха и дисциплине.
- Прва помоћ.
- Проналажење начина и превазилажење психолошких проблема.
- Представљање разлних подручја рада, ко може да помогне уч. приликом избора позива.

ДЕЦЕМБАР

- Знање и свест о могућности заразе вирусом ХИВ - а.
- Учењем до бољег успеха.
- Анализа успеха и дисциплине на крају првог полугодишта.
- Значај правилног избора позива.

ЈАНУАР

- Припреме за прославу Светог Саве.
- Методе успешног учења – активно учење и преслишавање – Педагог.

ФЕБРУАР

- Оспособити ученике за разумевање потреба и осећања других водећи рачуна о њима, прихватајући и поштујући различите традиције.
- Шта је професионална оријентација – Педагог.
- Понашање ученика на јавним местима.
- Припреме за такмичења.

МАРТ

- Књига је најбољи друг – упознавање уч. са појмовима садржај, предговор, поговор.
- Секте и опасности од њих.
- За шта сам заинтересован, установи своје таленте и способност.
- Кључне компетенције за занимање и информационе понуде.

АПРИЛ

- Очување животне средине.
- Опасности од дроге и негативни утицај на организам и људско понашање.
- Анализа успеха и дисциплине на крају трећег кл. периода, припрема за седницу ОВ.
- Озелењавање и рециклажа.

МАЈ

- Припреме за извођење екскурзије.
- Пушење и алкохолизам код младих, како схватити негативан утицај на организам и не узимати цигарете и алкохол.
- Светски дан животне средине – уређење школског дворишта.
- Оспособити ученике да правилно препознају своја осећања, познају физичке разлике међу половима, позитивно вреднују супротни пол.

ЈУН

- Анализа успеха, дисциплине и изостанака на крају школске године, припрема за седницу ОВ.

ПЛАН РАДА ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ-ОСМИ РАЗРЕД

СЕПТЕМБАР

- Помоћ ученицима у формирању одељенске заједнице.
- Упознавање ученика са правилима понашања у школи и упознавање са најважнијим датумима из календара рада.
- Разговор о екскурзији.
- Како решавамо проблеме дисциплине.
-

ОКТОБАР

- У свету интересовања и графикон интересовања - Педагог
- Продуктивно учење.
- У свету врлина и вредности. - Педагог
- Анкетирање ученика у вези са избором позива – Педагог.

НОВЕМБАР

- Болести зависности – превенција.
- Шта бих желео да будем – радионица – Педагог.
- Образовни профили у средњим школама и мрежа средњих школа.
- Оспособљавање ученика за коришћење извода и библиографије – час у библиотеци.

ДЕЦЕМБАР

- Информације за 1. децембар Дан борбе против сиде.
- Фактори у избору позива
- На крају основне и почетку средње школе.
- Разговор о успеху, изостајању и владању.

ЈАНУАР

- Учешће у обележавању Дана Светог Саве.
- Кораци у избору занимања – Педагог.

ФЕБРУАР

- Путеви образовања и каријере.
- Критеријуми за избор средње школе, услови и могућности уписа.
- Рачунарска зависност и утицај мобилне телефоније.
- Посетимо фабрику.

МАРТ

- Припреме за реалне сусрете.
- Прва помоћ.
- Школе у Србији.
- Спорт у улози психофизичког развоја.

АПРИЛ

- Шта ми се најлепше догодило у току осмогодишњег школовања.
- Разговор о резултатима рада на крају трећег класификационог периода.
- Превенција наркоманије.
- Рециклажа и озелењавање.

МАЈ

- Однос појединца и друштва према животној средини.
- Договор о организацији свечаности поводом завршетка основне школе.
- Моја одлука о школи и занимању. - Педагог
- Разговор о постигнутим резултатима.

5. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ

5.1. Допунска настава у првом циклусу

Циљ:

Прилагођавање (индивидуализација) наставних садржаја ученицима који из било којих разлога имају тешкоћа у свладавању програма како би им се омогућило усвајање програма и развитак њихових

Кораци:

уочавање ученика који имају тешкоћа у савладавању одређених садржаја

- организација допунског рада према индивидуалним потребама,
- извођење допунске наставе,
- праћење и укључивање ученика у даљи рад редовне наставе.

Начин реализације (облици и методе рада):

- Диференцијација задатака према индивидуалним способностима ученика у виду радних/наставних листића, или делова одређених целина из наставних садржаја.
- Индивидуални рад, рад у пару, рад у групи

Допунска настава за први разред

ДОПУНСКА НАСТАВА ИЗ СРПСКОГ ЈЕЗИКА – ПРВИ РАЗРЕД – ГЛОБАЛНО ПЛАНИРАЊЕ

Наставна тема	ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ			4. КЊИЖЕВНОСТ	5. ЈЕЗИК
	1. Припремни период	2. Учење читања и писања	3. Усавршавање читања и писања		
Садржаји	Моторичке вежбе: вежбање покрета руке, шаке и прстију писање различитих црта и линија као основних елемената слова	Упознавање са писаним и штампаним словима. Правилан изговор свих гласова. Увежбавање графички правилног и естетски ваљаног писања.	После усвајања основне писмености наставља се увежбавање и усавршавање читања и писања уз обраду текстова и осталих предметних подручја: граматика, правопис, лектира, језичка култура.	Стихови обрађених народних песама и стихови песника за децу. Народна прича: „Коза и седам јарића“ и остале приче из буквара и читанке.	Реченица, реч, глас и слово – препознавање. Изговарање и правилно писање гласова. Употреба великог слова, тачке, упитника и узвичника.
Исходи	Основно описмењавање ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског језика	Препознаје гласове српског језика. Правилно обликује слова и повезује их у речи.	Увежбава читање и писање	Доживљава и разуме књижевне текстове. Разликује основне врсте књижевног изражавања, стих и прозу.	Препознаје речи, реченице, гласове, слова. Правилно употребљава велико слово, тачку, упитник и узвичник.
Укупно 18	3	3	4	5	3

Активности, методе, облици	**Средства**	**Евалуација**
Посматрање графичко представљање разговор цртање и писање индивидуални подстицај аналитичко-синтетичка метода индивидуални, групни, тандем, фронтални рад интерактивна метода читања и писања смисаоно учење игровне активности	Буквар текстови домаћи задаци ученички радови прибор за писање свеска креде у боји оловке у боји словарица Читанка	контролни задаци посматрање праћење ангажовања ученика усмене провере белешке разговори

САДРЖАЈ НАСТАВНИХ ЈЕДИНИЦА ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ИЗ СРПСКОГ ЈЕЗИКА ЗА ПРВИ РАЗРЕД

Наставна област	Број наставне јединице	Наставна јединица
1.	1.	Школски прибор – разговор
1.	2.	Моторичке вежбе (за развијање и опуштање руке и шаке, као увод у почетну наставу писања)
1.	3.	Моторичке вежбе (за развијање и опуштање руке и шаке, као увод у почетну наставу писања)
2.	4.	Гласови и шчитавање слова
2.	5.	Писање и читање штампаних слова
2.	6.	Писање обрађених штампаних слова
3.	7.	Писање слова и читање
3.	8.	Преписивање штампаног текста писаним словима
3.	9.	Писање писма Деда Мразу
3.	10.	Писање текстова штампаним словима
5.	11.	Писање реченица – преписивање штампаног текста наученим писаним словима
4.	12.	Стихови које си научио напамет
4.	13.	Читање текста „Коза и седам јарића“ и преписивање писаним словима
4.	14.	Читање обрађених текстова и писање писаним словима
5.	15.	Састављање и писање реченица на тему „Пролеће“
4.	16.	Читање текстова који су обрађени на часовима српског језика
4.	17.	Читање текстова из читанке
5.	18.	Преписивање текстова писаним словима

ДОПУНСКА НАСТАВА ИЗ МАТЕМАТИКЕ - ПРВИ РАЗРЕД – ГЛОБАЛНО ПЛАНИРАЊЕ

Наставна тема	ГЕОМЕТРИЈА			4.Природни бројеви до 100	5.Мерење и мере
	1. Предмети у простору и односи међу њима	2. Линија и област	3. Класификација предмета према својствима		
Садржаји	Релације међу предметима. Предмети облика лопте, ваљка, купе, квадра.	Линија. Врста линије. Тачка. Дуж.	Предмети истих и различитих облика и боја. Поређење по висини, дужини и ширини.	Скупови Цифре – писање и читање бројева Приказивање бројева помоћу тачака на бројевној правој. Знаци +, - = Сабирање и одузимање природних бројева до 100.	Јединице за дужину.
Исходи	Оријентише се у простору користећи одреднице: горе-доле, испод-иза, лево-десно	Разликује и именује различите линије и области: крива и права линија, затворена и отворена линија, унутрашњост и спољашност, дуж.	Групише и упоређује предмете према својствима	Усваја основне чињенице о скуповима, релацијама и пресликавањима. Учи да броји, чита, записује и упоређује бројеве до 100 и исправно употребљава знаке једнакости и нејдеднакости. Савладава сабирање и одузимање	Пореди и процењује мерама дужине. Зна вредности новчаница и поступак плаћања.
Укупно 18	1	1	1	14	1

Активности, методе, облици	**Средства**	**Евалуација**
Посматрање графичко представљање разговор цртање и писање индивидуални подстицај аналитичко-синтетичка метода индивидуални, групни, тандем, фронтални рад	апликације прибор за цртање дидактички материјал модели уџбеник штапићи креде у боји оловке у боји	контролни задаци посматрање праћење ангажовања ученика усмене провере белешке

САДРЖАЈ НАСТАВНИХ ЈЕДИНИЦА ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ИЗ МАТЕМАТИКЕ ЗА ПРВИ РАЗРЕД

Наставна тема	Број наставне јединице	Наставна јединица
1.	1.	Вежбе оријентације у простору
2.	2.	Линија, тачка, дуж, врста линије
3.	3.	Предмети облика круга, правоугаоника и квадрата
4.	4.	Задаци за вежбање у оквиру скупова
4.	5.	Задаци за вежбање у оквиру бројева
4.	6.	Задаци за вежбање у оквиру бројева
4.	7.	Знаци: +, -, =
4.	8.	Сабирање и одузимање на бројевној правој
4.	9.	Сабирање и одузимање до 5
4.	10.	Бројеви прве десетице
4.	11.	Сабирци и збир; умањеник, умањилац и разлика; Замена места и здруживање сабирака
4.	12.	Сабирање и одузимање у оквиру прве десетице
4.	13.	Сабирање и одузимање у оквиру прве десетице
4.	14.	Сабирање и одузимање бројева до 20
4.	15.	Сабирање и одузимање бројева до 20
4.	16.	Писање и читање бројева до 100
4.	17.	Сабирање и одузимање бројева до 100
5.	18.	Сабирање и одузимање бројева до 100. Јединице за дужину

Допунска настава за други разред

ПРЕДМЕТ : СРПСКИ ЈЕЗИК-допунска настава

БРОЈ ЧАСОВА : 18
ЦИЉ : да ученик овлада основним знањем из матерњег језика

Редни број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА (садржаји у оквиру теме)	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма
	за обраду	за остале типове часа			
1.		**4**	**ЈЕЗИК**	**IX,XI,I,III,IV,VI**	- **монолошка** - **дијалошка** - **демонстративна**
2.		**4**	**КЊИЖЕВНОСТ**	**X,II,III,V**	
3.		**10**	**ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА**	**XII,II,IV,V,VI**	

ТЕМЕ	ИСХОДИ	ТЕХНИКЕ И МЕТОДЕ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	НАСТАВНА СРЕДСТВА
1. Рецитујемо обрађене песме из првог разреда 2. Вежбамо технику читања и писање 3. Вежбамо технику читања и писање 4. Диктат (штампана слова) 5. Диктат (писана слова) 6. Читање непознатог текста 7. Реченични знаци	● учествује у разговору и пажљиво слуша саговорника; ● чита ћирилички текст ● одреди главни догађај, време и место	- Кооперативна - Интерактивна - Перцептивне - Амбијентално учење - Игра - Цртање	- Играчке - Фотографије - Слике - Уџбеник - Радна свеска - Краћи текстови

8. Реченице по облику 9. Реченице по значењу 10. Реченице по облику и значењу 11. Самогласници и сугласници 12. Употреба речце ЛИ и Не 13. Употреба великог почетног слова 14. Подела речи на слогове 15. Вежбамо штампана латинична слова 16. Вежбамо штампана латинична слова 17. Вежбамо писана латинична слова 18. Вежбамо писана латинична слова (диктат)	дешавања у прочитаном тексту; ● уочи главне и споредне ликове ● рецитује песму; ● разликује реченице по облику и значењу; ● правилно састави дужу и потпуну реченицу и споји више реченица у краћу целину	- Учење кроз игру - Демонстрација (показивање) - Разговор - Учење по моделу - Пројектна настава	- Апликације - Дидактички материјали -ЦД - Компјутер -Е-уџбеник

МЕЂУПРЕДМЕТНА ПОВЕЗАНОСТ	АКТИВНОСТИ		РЕСУРСИ	САРАДНИЦИ
	а) Ученик	б) Наставник		
- - Ликовна култура - Музичка култура - Свет око нас - Физичко и здравствено васпитање	- Игре словима речима и сликама - Игре словних комбинација - Чита - Пише - Лепи - Бира садржаје - Истражује -Посматра -Класификује - Именује - Упређује -Описује - Допуњавање -Састављање	- Подстиче - Планира - Ораганизује - Бира садржаје - Усмерава - Реализује - Демонстрира - Објашњава - Даје упутства - Контролише - Прати - Вреднује	- Ученици - Наставници - Родитељи - Двориште - Учионица - Дидактичка средства - Уџбеници - Искуство ученика - ИКТ Е-уџбеник	- Ученици - Наставници - Родитељи - ПП служба - Директор - Педагошки асистент

ПРЕДМЕТ : МАТЕМАТИКА-<u>допунска настава</u>

БРОЈ ЧАСОВА : 18

ЦИЉ :

да ученик ,овладавајући математичким концептима,знањима и вештинама,развије основе апстрактног и крит ичког мишљења,позитивне ставове према математици,способност комуникације математичким језиком и пи

смом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој.

Редни број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА (садржаји у оквиру теме)	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма
	за обраду	за остале типове часа			
1.		**10**	**БЛОК БРОЈЕВА ДО 100**	**IX,X,XI,XII,I,II,III,IV,VI**	**- монолошка** **- дијалошка** **- демонстративна**
2.		**6**	**ГЕОМЕТРИЈСКА ТЕЛА И ФИГУРЕ**	**III,IV,V**	
3.		**2**	**ГЕОМЕТРИЈСКА ТЕЛА И ФИГУРЕ**	**VI**	

ТЕМЕ	ИСХОДИ	ТЕХНИКЕ И МЕТОДЕ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	НАСТАВНА СРЕДСТВА
1. Понављање наставних садржаја обрађених у првом разреду 2. Природни бројеви до 100 3. Сабирање и одузимање до 100 4. Вертикално сабирање 5. Вертикално одузимање 6. Вертикално сабирање и одузимање 7. Једначине са сабирањем и одузимањем	● одреди десетице најближе датом броју; ● усмено сабира и одузима бројеве до 100; ● користи појмове чинилац, производ, дељеник, делилац, количник, садржалац; ● примени замену места и здруживање сабирака и чинилаца ради лакшег рачунања; ● усмено множи и дели у оквиру прве стотине; ● израчуна вредност бројевног израза са највише две операције; ● реши текстуални задатак постављањем израза са највише две рачунске	- Кооперативна - Интерактивна - Перцептивне - Амбијентално учење - Игра - Цртање - Учење кроз игру - Демонстрација (показивање) - Разговор - Учење по моделу - Пројектна настава	- Играчке - Фотографије - Слике - Уџбеник - Радна свеска - Краћи текстови - Апликације - Дидактички материјали -ЦД - Компјутер -Е-уџбеник

8. Цртање дужи 9. Одређивање непознатог броја 10. Множење као збир једнаких сабирака 11. Множење 12. Множење 13. Записивање половине и четвртине 14. Дељење 15. Дељење 16. Множење и дељење 17. Јединице за време; динар и пара 18. Научили смо ове школаке године	операције и провери тачност решења; ● одреди непознати број у једначини са једном аритметичком операцијом; ● изрази одређену суму новца преко различитих апоена; ● прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама; уочи правило и одреди следећи члан започетог низа; ● разликује дуж, полуправу и праву; ● одреди обим геометријске фигуре; ● нацрта правоугаоник, квадрат и троугао на квадратној мрежи и тачкастој мрежи; ● уочи подударне фигуре на датом цртежу; допуни дати цртеж тако да добијена фигура буде симетрична у односу на дату праву; ● изрази дужину у различитим јединицама за мерење дужине; ● измери дужину дужи и нацрта дуж дате дужине ● чита и запише време са часовника; користи јединице за време у једноставним ситуацијама		

Допунска настава за трећи разред

ДОПУНСКА НАСТАВА ИЗ СРПСКОГ ЈЕЗИКА ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД - ГЛОБАЛНО ПЛАНИРАЊЕ

Наставна тема	1.ОБНАВЉАЊЕ ГРАДИВА ДРУГОГ РАЗРЕДА	2.КЊИЖЕВНОСТ	3. ЈЕЗИК– граматика и правопис	4. ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА – усмено и писано изражавање
Укупно 18	5	1	10	2

Активности, методе, облици	**Средства**	**Евалуација**
Посматрање разговор цртање и писање индивидуални подстицај аналитичко-синтетичка метода индивидуални, тандем, интерактивна метода метода читања и писања смисаоно учење игровне активности	уџбеници текстови домаћи задаци ученички радови прибор за писање свеска креде у боји оловке у боји часописи	контролни задаци посматрање праћење ангажовања ученика усмене провере белешке разговори

САДРЖАЈ НАСТАВНИХ ЈЕДИНИЦА ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД

Број теме	**Број часа**	**Месец**	**Наставна јединица**	**Циљеви и задаци**	**Активности**
1.	1.	IX	Научили смо у другом разреду – правопис	Поновити и утврдити градиво другог разреда. Савладати термине и одлике основних врста речи и реченица. Саввладати употребу великог слова и служити се са оба писма у писању. Умети решавати једноставне језичке игре и вежбе. Савладати нове појмове: врсте речи и примењивати их у примерима реченица.	Ученик: - чита и пише - посматра, уочава и примењује научена правила - именује - разликује - примењује знања - меморише - запажа - бележи - предлаже
	2.		Писање по диктату (латиница) - обнављање		
	3.	X	Врсте реченица по значењу и облику (Писање речце ЛИ и НЕ) - обнављање		
	4.		Врсте речи: заједничке и властите именице, глаголи, описни придеви. Вежбање у описивању. Састављање реченица- обнављање		
3.	5.	XI	Именице: градивне и збирне		
1.	6.		Род и број именица - обнављање		
3.	7.	XII	Присвојни придеви и њихово писање		
	8.		Градивни придеви		
	9.		Род и број придева		
	10.	I	Вежбање правописа: употреба великог слова у писању имена народа и писање речце не уз придеве и глаголе		
4.	11.	II	Писмено препричавање текста и записивање краћих реченица		
3.	12.	III	Писање вишечланох географскиг назива		
	13.		Личне заменице		
	14.	IV	Велико слово у писању назива празника, књига и часописа		
	15.		Лице и број глагола		
	16.	V	Наводници. Управни и неуправни говор		

2.	17.		Вежбе изражајног читања.	Развијати уредност и тачност у раду.	
4.	18.	VI	Вежбе изражајног читања и писања. Језичке вежбе		

Наставна тема	1.ОБНАВЉАЊЕ ГРАДИВА ДРУГОГ РАЗРЕДА	2.БЛОК БРОЈЕВА ДО ХИЉАДУ	3.ГЕОМЕТРИЈСКЕ ФИГУРЕ И ЊИХОВИ МЕЂУСОБНИ ОДНОСИ	4.МЕРЕЊЕ И МЕРЕ
Укупно 18	2	13	2	1
Активности, методе, облици			**Средства**	**Евалуација**
Посматрање графичко представљање разговор цртање и писање индивидуални подстицај аналитичко-синтетичка метода индивидуални, групни, тандем, фронтални рад			апликације прибор за цртање дидактички материјал модели уџбеник штапићи креде у боји оловке у боји	контролни задаци посматрање праћење ангажовања ученика усмене провере белешке

САДРЖАЈ НАСТАВНИХ ЈЕДИНИЦА ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД

Број теме	**Број часа**	**Месец**	**Наставна јединица**	**Циљеви и задаци**	**Активности**
1.	1.	IX	Обнављање геадива другог разреда	Поновити и утврдити градиво другог разреда Савладати основне рачунске операције у оквиру прве хиљаде. Савладати математичке термине основних рачунских операција и употребу знакова. Умети решавати једноставне текстуалне задатке са једном и са две рачунске операције. Познавати најважније	Ученик: - сабира и одузима до 1000 - посматра - уочава - именује - разликује - упоређује - мери - примењује знања - сабира и одузима до 1000 (без и са прелазом) - множи и дели - меморише
1.	2.		Обнављање геадива другог разреда		
2.	3.		Бројеви до 1000 – читање и писање, месна вредност цифара		
2.	4.	X	Сабирање и одузимање троцифреног и једноцифреног броја		
2.	5.		Сабирање и одузимање двоцифреног и троцифреног броја. Римске цифре		
2.	6.	XI	Сабирање и одузимање троцифрених бројева		
2.	7.		Сабирање и одузимање до 1000.		
2.	8.	XII	Множење и дељење збира и разлике бројем		
2.	9.		Множење и дељење двоцифреног броја једноцифреним		
2.	10.	I	Множење и дељење троцифреног броја једноцифреним		
3.	11.		Геометрија: праве и углови		
2.	12.	III	Сабирање и одузимање до 1000 (текстуални задаци)		
2.	13.		Зависност збира и зависност разлике		
2.	14.		Једначине и неједначине са сабирањем и одузимањем		

2.	15.	IV	Дељење и множење до 1000 (текстуални задаци)	геометријске фигуре и тела и њихове узајамне односе. Примењивати мере за дужину. Развијати прецизност у мерењу.	- запажа - уочава
2.	16.		Редослед рачунских операција. Једначине са множењем		
3.	17.	V	Геометрија: круг, квадрат, правоугаоник, троугао (цртање и обим)		
4.	18.	VI	Мрерње и мере: дужина, маса, запремина,време, површина Разломци		

Допунска настава за четврти разред

У четвртом разреду је за остваривање допунске наставе планиран годишњи фонд од 36 часова. Допунска настава ће се реализовати са по 18 часова из наставних предмета Српски језик и књижевност и Математике.

ГЛОБАЛНО ПЛАНИРАЊЕ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ИЗ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ – ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

Наставна тема	1. КЊИЖЕВНОСТ **Књижевни појмови:** • лирика • епика • драма	2. ЈЕЗИК - **граматика и правопис** • Граматика: именице; глаголи; придеви; заменице; бројеви; врсте реченица – значење и облик; управни говор; • Правопис: преписивање текста са ћирилице на латиницу; увежбавање читког и уредног рукописа, уз примену правописних правила; преписивање текста са датим задатком; писање вишечланих географских назива, назива улица, часописа; диктат.	3. ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА – **усмено и писано изражавање** • Увежбавање правилног изговора речи, исказа, реченица, пословица, краћих текстова; • Интонационо подешавање гласа у изговору појединих реченица (обавештајне, упитне, узвичне и заповедне) или неких њихових делова (реченични акценат); • Увежбавање подешавања реда речи према комуникативним потребама у контексту.
Укупно 18	2	11	5
Активности, методе, облици		**Средства**	**Евалуација**

• посматрање • графичко представљање • разговор • цртање и писање • индивидуални подстицај • аналитичко-синтетичка метода • индивидуални, тандем, фронтални рад • метода читања и писања	• уџбеници • текстови • домаћи задаци • ученички радови • прибор за писање • свеска • креде у боји • оловке у боји • часописи	• контролни задаци • посматрање и праћење ангажовања ученика • усмене провере • белешке • разговори

САДРЖАЈ НАСТАВНИХ ЈЕДИНИЦА ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ИЗ СРПСКОГ ЈЕЗИКА ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД РАЗРЕД

Наставна област	Број наставне јединице	Наставна јединица	Време реализације
3.	1.	Научили смо у трећем разреду	септембар
3.	2.	Увежбавање правилног изговора речи, исказа, реченица, пословица, краћих текстова	
2.	3.	Именице	октобар
2.	4.	Писање вишечланих географских назива, назива улица, часописа	
2.	5.	Придеви	новембар
3.	6.	Настављање приче инспирисане датим почетком са другачијим завршетком	
2.	7.	Личне заменице	децембар
2.	8.	Управни и неуправни говор	
2.	9.	Глаголи – глаголски облици у времену, лицу и броју	јануар
2.	10.	Писање по диктату-увежбавање читког и уредног рукописа, уз примену правописних правила	фебруар
2.	11.	Реченица – субјекат и глаголски предикат; уочавање речи и групе речи у функцији објекта и прилошких одредби	март
2.	12.	Објекат и атрибут	
3.	13.	Интонационо подешавање гласа у изговору појединих реченица (обавештајне, упитне, узвичне и заповедне) или неких њихових делова (реченични акценат)	
2.	14.	Врсте реченица према значењу и облику	април
3.	15.	Увежбавање подешавања реда речи према комуникативним потребама у контексту.	мај
1.	16.	Лексичке и семантичке вежбе: основно и пренесено/ фигуративно значење речи. Писање сликовитих реченица	
1.	17.	Књижевнотеоријски појмови: народна прича о животињама, поређење и персонификација, рима, роман за децу, пејзаж, приповедач, приповедање, шаљива песма, описна песма, монолог, драма за децу, лирска песма, песма у прози, фабула,	јун

		мотив, композиција, дужина стиха, епска народна песма, ауторска бајка…	
2.	18.	Понављање, увежбавање и проверавање оспособљености ученика за примену обрађених правописних правила.	

Циљеви и задаци
- Поновити и утврдити градиво другог разреда. - Савладати термине и одлике основних врста речи и реченица. - Саввладати употребу великог слова и служити се са оба писма у писању. - Умети решавати једноставне језичке игре и вежбе. - Савладати нове појмове: врсте речи и примењивати их у примерима реченица. - Увежбавати технику читања: правилан изговор речи, исказа и реченица, разумевање прочитаног. - Развијати уредност и тачност у раду.

ГЛОБАЛНО ПЛАНИРАЊЕ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ИЗ МАТЕМАТИКЕ - ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

Наставна тема	1. БЛОК БРОЈЕВА ВЕЋИХ ОД 1 000	2.МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	3.ГЕОМЕТРИЈСКА ТЕЛА. ИЗРАЧУНАВАЊЕ ПОВРШИНЕ	
Укупно 18	13	3	2	
Активности, методе, облици			**Средства**	**Евалуација**
• посматрање • графичко представљање • разговор • цртање и писање • индивидуални подстицај • аналитичко-синтетичка метода • индивидуални, тандем, фронтални рад			• апликације • прибор за цртање • дидактички материјал • модели • уџбеник • креде у боји • оловке у боји	• контролни задаци • посматрање • праћење ангажовања ученика • усмене провере • белешке

САДРЖАЈ НАСТАВНИХ ЈЕДИНИЦА ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ИЗ МАТЕМАТИКЕ ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

Број теме	**Број наставне јединице**	**Наставна јединица**	**Време реализације**

1.	1.	Бројеви до 1 000 – градиво трећег разреда	септембар
1.	2.	Бројеви већи од 1 000	
1.	3.	Бројеви до десет хиљада. Читање, писање и упоређивање	
1.	4.	Бројеви. Месна вредност цифре. Класе	октобар
1.	5.	Сабирање и одузимање вишецифрених бројева	
2.	6.	Јединице мере за површину. Површина правоугаоника и квадрата	новембар
1.	7.	Својства рачунских операција сабирања и одузимања. Рачунске олакшице	
1.	8.	Једначине и неједначине са сабирањем и одузимањем	
1.	9.	Множење вишецифрених бројева	децембар
1.	10.	Дељење вишецифрених бројева	фебруар
1.	11.	Множење и дељење вишецифреног броја	
3.	12.	Својства рачунских операција множења и дељења. Рачунске олакшице	март
1.	13.	Математички изрази	
3.	14.	Квадар и коцка - својства	април
3.	15.	Текстуални задаци – површина квадра и коцке	
1.	16.	Разломци. Читање, писање и упоређивање	мај
2.	17.	Површина и запремина	
1.2.3.	18.	Текстуални задаци	јун

Задаци:
- Поновити и утврдити градиво другог разреда - Савладати основне рачунске операције у оквиру прве хиљаде и у оквиру бројеве преко 1 000. - Савладати математичке термине основних рачунских операција и употребу знакова. - Умети решавати једноставне текстуалне задатке са једном и са две рачунске операције. - Познавати најважније геометријске фигуре и тела и њихове узајамне односе. - Примењивати мере за дужину, површину, запремину на примерима геометријских тела и фигура. - Развијати прецизност у мерењу.

5.2. Додатна настава у првом циклусу

Циљ:

Проширивање и продубљивање садржаја редовне наставе ради бржег и темељнијег увођења даровитих ученика у свет науке

Кораци:

Уочавање даровитих ученика који брже напредују,

- организација додатног рада према склоностима, способностима и интересима (избор садржаја за одређени разред или за одређеног ученика),
- извођење додатне наставе,
- праћење и подстицање даровитих ученика на даљи рад.

Начин реализације (облици и методе рада):

- Диференцијација задатака (садржаја) према индивидуалним способностима, склоностима и интересовањима ученика.
- Индивидуални рад, рад у пару, рад у групи

Додатна настава за трећи разред

У трећем разреду планирана је додатна настава за наставни предмет Математика са годишњим фондом од 36 часова.

ГЛОБАЛНО ПЛАНИРАЊЕ

РЕДНИ БРОЈ И НАСТАВНА ТЕМА/ОБЛАСТ	БРОЈ ЧАСОВА	**Активности, методе, облици**	**Средства**	**Евалуација**
1. Природни бројеви	5	- посматрање - графичко	- ППТ презентације - прибор за цртање	- контролни задаци - посматрање

2. Решавање сложених задатака помоћу једначина и дијаграма	3	представљање - разговор - цртање и писање - индивидуални подстицај - аналитичко-синтетичка метода - индивидуални, групни, тандем, фронтални рад - интерактивна метода - смисаоно учење - игровне активности	- дидактички материјал - модели - уџбеник - збирке задатака - креде у боји - оловке у боји	- праћење ангажовања ученика - усмене провере - белешке
3. Логички и комбинаторни задаци	2			
4. Магичне шеме	7			
5. Квадрат и правоугаоник	3			
6. Пребројавање	3			
7. Занимљиви задаци	4			
8. Такмичења	9			
УКУПНО:	36			

Садржаји:

1. ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ

1. Декадни запис

2. Пребројавање бројевних скупова

3. Рачунске операције – изрази

4. Рачунске операције – изрази

5. Нумерација

1. СЛОЖЕНИ ЗАДАЦИ

6. Корак по корак до успешног решења

7. Решавање сложених задатака

8. Решавање сложених задатака

2. ЛОГИЧКИ И КОМБИНАТОРНИ ЗАДАЦИ

9. Решавање задатака цртањем табеле

10. Решавање задатака уз објашњење поступка

3. МАГИЧНЕ ШЕМЕ

11. Магични квадрат 3 * 3

12. Магични квадрат 4 * 4

13. Магични квадрати

14. Магични троуглови

15. Магични троуглови

16. Дешифруј сабирање

17. Дешифруј множење и дељење

5. КВАДРАТ И ПРАВОУГАОНИК

18. Обим правоугаоника и квадрата

19. Обим правоугаоника и квадрата

20. Обим правоугаоника и квадрата

6. ПРЕБРОЈАВАЊЕ

21. Пребројавање дужи

22. Пребројавање троуглова

23. Пребројавање четвороуглова

7. ЗАНИМЉИВИ ЗАДАЦИ

. 24.Занимљиви задаци

25. Занимљиви задаци

26. Занимљиви задаци

27. Занимљиви задаци

8. РЕШАВАЊЕ ЗАДАТАКА СА ТАКМИЧЕЊА

28. Решавање задатака са општинских такмичења

29. Решавање задатака са општинских такмичења

30. Решавање задатака са општинских такмичења

31. Решавање задатака са „Мислише“

32. Решавање задатака са „Мислише“

33. Решавање задатака са „Мислише“

34. Припрема за одељењско такмичење

35. Одељењско такмичење

36. Пропрема за општинско такмичење

Додатна настава за четврти разред

ДОДАТНА НАСТАВА

У четвртом разреду планирана је додатна настава за наставни предмет Математика са годишњим фондом од 36 часова.

ГЛОБАЛНО ПЛАНИРАЊЕ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ – ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

РЕДНИ БРОЈ И НАСТАВНА ТЕМА/ОБЛАСТ	БРОЈ ЧАСОВА	**Активности, методе, облици**	**Средства**	**Евалуација**
1. Природни бројеви	8	- посматрање - графичко представљање - разговор - цртање и писање - индивидуални подстицај - аналитичко-синтетичка метода - индивидуални, групни, тандем, фронтални рад - интерактивна метода - смисаоно учење - игровне активности	- ППТ презентације - прибор за цртање - дидактички материјал - модели - уџбеник - збирке задатака - креде у боји - оловке у боји	- контролни задаци - посматрање - праћење ангажовања ученика - усмене провере - белешке
2. Решавање сложених задатака помоћу једначина и дијаграма	4			
3. Логички и комбинаторни задаци	5			
4. Правоугаоник и квадрат	4			
5. Квадар и коцка	3			
6. Проблеми мерења, превођења и размештаја фигура	3			
7. Занимљиви задаци	4			
8. Такмичења	5			
УКУПНО:	36			

САДРЖАЈ НАСТАВНИХ ЈЕДИНИЦА ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

Број теме	Број наставне јединице	Наставна јединица	Време реализације
1.	1.	Упознавање са планом рада	септембар
1.	2.	Нумерација бројева	
1.	3.	Нумерација бројева	
1.	4.	Рачунске операције са природним бројевима	
1.	5.	Рачунске операције са природним бројевима	октобар
1.	6.	Природни бројеви и рачунске операције	
1.	7.	Састављање израза са променљивом	
1.	8.	Неки занимљиви бројевни шаблони	
2.	9.	Решавање сложених задатака помоћу једначина и дијаграма	
2.	10.	Решавање сложених задатака помоћу једначина и дијаграма	новембар
2.	11.	Решавање сложених задатака помоћу једначина и дијаграма	
2.	12.	Решавање сложених задатака помоћу једначина и дијаграма	
3.	13.	Логички задаци	децембар
3.	14.	Логички задаци	
3.	15.	Логички задаци	
3.	16.	Комбиновани задаци	
3.	17.	Комбиновани задаци	јануар
6.	18.	Проблеми мерења, превођења и размештања фигура	фебруар
6.	19.	Проблеми мерења, превођења и размештања фигура	
6.	20.	Проблеми мерења, превођења и размештања фигура	
8.	21.	Припрема за школско такмичење	
8.	22.	Анализа и исправка задатака са школског такмичења	март
4.	23.	Правоугаоник и квадрат - обим и површина	
4.	24.	Текстуални задаци са квадратом и правоугаоником	
4.	25.	Текстуални задаци са квадратом и правоугаоником	април
4.	26.	Текстуални задаци са квадратом и правоугаоником	
8.	27.	Припрема за општинско такмичење	
8.	28.	Припрема за општинско такмичење	мај
8.	29.	Припрема за општинско такмичење	
5.	30.	Коцка и квадар	
5.	31.	Коцка и квадар	
5.	32.	Сложенији задаци са коцком и квадром	
7.	33.	Задаци пресипања	јун
7.	34.	Задаци пресипања	
7.	35.	Разни задаци	
7.	36.	Разни задаци	

5.3. Допунска настава у другом циклусу

Циљ:

Прилагођавање (индивидуализација) наставних садржаја ученицима који из било којих разлога имају тешкоћа у свладавању програма како би им се омогућило усвајање програма и развитак њихових

Кораци:

уочавање ученика који имају тешкоћа у савладавању одређених садржаја

- организација допунског рада према индивидуалним потребама,
- извођење допунске наставе,
- праћење и укључивање ученика у даљи рад редовне наставе.

Начин реализације (облици и методе рада):

- Диференцијација задатака према индивидуалним способностима ученика у виду радних/наставних листића, или делова одређених целина из наставних садржаја.
- Индивидуални рад, рад у пару, рад у групи

Допунска настава за пети разред

Допунска настава: Српски језик и књижевност
Разред: пети
Годишњи фонд часова: 12

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		3	1. Променљиве и непроменљиве речи 2. Именице-промена по падежима 3. Падежи	септембар – октобар	запажа, активно слуша, примењује, ради на тексту	води циљани разговор, објашњава, мотивише, даје повратне информације
2.		3	4. Именичке заменице 5. Категорије придева и бројева 6. Непроменљиве речи 7. Именске речи – промена по падежима	новембар – децембар - јануар	слуша, ради на тексту, следи инструкције, упоређује	подстиче ученике, објашњава
3.		3	8. Субјекат и предикат 9. Објекат и прилошке одредбе	фебруар – март	примењује, повезује, ослања се на претходно искуство	води циљани разговор, демонстрира, прати

			10. Атрибут и апозиција			ефекте свог и рада ученика
4.		3	11. Глаголски вид и глаголски род 12. Инфинитив, презент и радни глаголски придев 13. Перфекат и футур I	април – мај	посматра, запажа, уочава, пише именује,	демонстрира, подстиче ученике, помаже и поставља питања

Допунска настава: Енглески језик
Разред: пети
Годишњи фонд часова: 9

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	Grammar exercises	септембар	активно слуша, примењује, посматра, запажа, уочава, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	Grammar exercises	октобар		
3.		1	The Present Simple Tense	новембар		
4.		1	Reading and translation	децембар		
5.		1	The Present Simple Tense (questions)	јануар		
6.		1	Grammar exercises	фебруар		
7.		1	The Present Simple Tense (negative)	март		
8.		1	Reading and translation	април		
9.		1	The Present Continuous Tense	мај		

Допунска настава: Математика
Разред: пети
Годишњи фонд часова: 12

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	**Скупови** Појам скупа, елементи. Пресек и унија скупова	септембар	запажа, решава проблем, активно слуша, примењује, ради на задацима	води циљани разговор, објашњава, мотивише, даје повратне информације
2.		2	**Геометријски објекти** Основни геометријски појмови	септембар, октобар	слуша, ради на задацима, следи инструкције, упоређује, црта,	подстиче ученике, израђује и поставља задатке
3.		2	**Дељивост бројева** Дељивост бројева декадном јед. и бројевима 2, 3, 4, 5, 9 и 25 Прости и сложени бројеви	октобар, новембар	упоређује, примењује, повезује, решава проблем, ослања се на претходно искуство	води циљани разговор, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
4.		2	**Угао** Појам угла, елементи и обележавање Врсте углова Комплементни и суплементни углови	новембар, децембар	посматра, запажа, уочава, црта, упоређује, именује,	демонстрира, подстиче ученике, израђује и поставља задатке,
5.		4	**Разломци** Упоређивање разломака Превођење разломка у дец. облик Сабирање и одузимање разломака Множење разломака Једначине у вези са множењем	фебруар, март, април, мај	поставља питања, следи инструкције, упоређује, именује, чита, пише, анализира, испробава, коментарише свој рад и рад другова	израђује и поставља задатке, проверава рад ученика, објашњава, мотивише, слуша ученике, даје повратне информације,
6.		1	**Осна симетрија** Симетрала дужи и симетрала угла	јун	ради на задацима, следи инструкције, упоређује, црта, анализира	проверава рад ученика, обавештава, објашњава

Допунска настава: Биологија
Разред: пети
Годишњи фонд часова: 9

Ред.	Број часова	НАСТАВНА ТЕМА		Начин остваривања програма

број наст. теме	за обраду	за остале типове		Временска динамика (месец)	активности ученика	активности наставника
1.		1	Микроскоп-основни делови и примена	септембар	активно слуша, примењује, упоређује, црта, посматра, запажа, уочава, именује, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	Основни делови ћелије-разлике између биљне и животињске ћелије	октобар		
3.		1	Усложњавање живих бића.Настанак вишећелијских од једноћелијских организама	новембар		
4.		1	Царства. Разлика између царства ви	децембар		
5.		1	Основне карактеристике царства биљака.Карл Лине	јануар		
6.		1	Фотосинтеза, дисање и транспирација-значај за биљке	фебруар		
7.		1	Цвет- грађа и улога	март		
8.		1	Основне сличности и разлике између алги, маховина и папратница	април		
9.		1	Голосеменице и скривеносеменице-основне карактеристике и разлике	мај		

Допунска настава: Руски језик
Разред: пети
Годишњи фонд часова: 10

Годишњи план допунске наставе

Месец	Наставна јединица	Број часова
IX	„Семь шагов”	1
X	„В путь, друзья!”	1
XI	„Мой папа хороший”	1
XII	„Теремок”	1
I	„Лучшее время года”	1
II	„Лучшее время года”	1
III	„Трус не играет в хоккей”	1
IV	„Трус не играет в хоккей”	1
V	„Коля и Маша”	1
VI	„Коля и Маша”	1

		Укупно:10

Ваннаставне активности

Заснивају се на добровољности ученика.
Свега часова: 10

ПРОГРАМ:
– прикупљање информација везаних за земљу и народ чији се језик учи како из електронских медија, тако и писаних текстова из новина и часописа,
– осврти на актуелне телевизијске серије на руском језику,
– текстови о познатим руским спортистима, глумцима, научницима и др.
– рад на паноима који ће бити доступни свим ученицима.

Допунска настава: Географија
Разред: пети
Годишњи фонд часова: 9

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	Сунчев систем, Сунце и планете- вежба	IX	активно слуша, примењује, посматра, запажа, уочава, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	Небеска тела, сличности и разлике	X		
3.		1	Земљина кретања- ротација и револуција	XI		
4.		1	Стене и фосили	XII		
5.		1	Рељеф- основни облици	I		
6.		1	Планине и низије- вежба на карти	II		
7.		1	Време и клима,	III		
8.		1	Атмосфера, време и клима	IV		
9.		1	Вода као најдрагоценија течност	V		

Допунска настава: Историја
Разред: пети
Годишњи фонд часова: 7
Разред: Пети

ДОПУНСКА НАСТАВА – орагнизоваће се за ученике који имају потешкоћа у савладавању планираних наставних садржаја, стицању исхода и стандарда основног нивоа, као и за ученике који су у неком периоду одсуствовали са наставе. На основу досадашњих искустава у савладавању градива и потешкоћа са којима се ученици најчешће сусрећу за сваку тему планира се одрежени фонд часова и то

ТЕМА	БР. ЧАСОВА
1.Основи проучавања прошлости	1
3.Стари исток	2
4.Античка Грчка	2
5.Антички Рим	2

Циљеви допунске наставе су:
Допунска настава се организује за ученике који спорије усвајају знања или су били одсутни са часова и за оне који желе да утврде своје знање,са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања знања,умења и вештина из наставног градива.

НАСТАВНА ТЕМА	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	СТАНДАРДИ
1.Основи проучавања прошлости	Рад на тексту,демонстрација сликом,провера знања	ИС.1.1.6.препознаје значење основних појмова из историје цивилизације ИС.1.1.10.уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости
3.Стари исток	Рад на тексту,демонстрација сликом,провера и примена знања	ИС.1.1.10.уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости ИС.2.1.2.препознаје да постоји повезаност националне,регионалне и светске историје
4.Античка Грчка	Рад на тексту,демонстрација сликом,провера и примена знања	ИС.1.1.8.именује најважније појаве из опште историје ИС.1.2.3.препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике
5.Антички Рим	Рад на тексту,демонстрација сликом,провера и примена знања1.	ИС.1.1.7.именује најважније појаве из националне историје ИС.1.1.10.уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

Допунска настава за шести разред

Допунска настава: Српски језик и књижевност
Разред: шести
Годишњи фонд часова: 12

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остали тип			активности ученика	активности наставника

		о ве				
1.		3	изведене и сложене речи; суфикси, префикси, корен речи ; самогласници и сугласници; поделе сугласника по месту изговора и звучности; е промене и алтернације	септембар – октобар	посматра, запажа, уочава, пише именује,	води циљани разговор, објашњава, мотивише, даје повратне информације
2.		3	е промене и алтернације е – именичке и придевске а речи у реченици	новембар – децембар	слуша, ради на тексту, следи инструкције, упоређује	подстиче ученике, објашњава
3.		3	а (основни појмови) не и зависне предикатске реченице ање реченичних чланова речју, синтагмом и зависном реченицом с – основна правила	фебруар – март	примењује, повезује, ослања се на претходно искуство	води циљани разговор, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
4.		3	Глаголи ке основе – инфинитивна и презентска глаголски облици – грађење и глаголски облици – грађење ис – писање глаголских облика које ученици често погрешно пишу	април – мај	запажа, активно слуша, примењује, ради на тексту	демонстрира, подстиче ученике, помаже и поставља питања

Допунска настава: Енглески језик
Разред: шести
Годишњи фонд часова: 12

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	ent Simple Tense	септембар	активно слуша, примењује, посматра, запажа, уочава, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	Simple Tense	октобар		
3.		1	verbs	октобар		
4.		1	and ranslation	новембар		
5.		1	Continuous Tense	децембар		
6.		1	r exercises	јануар		
7.		1	and ranslation	фебруар		
8.		1	ent Perfect Tense	фебруар		
9.		1	ent Perfect Tense	март		
10.		1	ent Perfect Tense	април		

11.		1	ent Perfect Tense	мај		
12.		1	ent Perfect Tense	јун		

Допунска настава: Математика
Разред: шести
Годишњи фонд часова: 12

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		2	**Цели Бројеви** Апсолутна вредност броја и сабирање и одузимање целих бројева Множење и дељење целих бројева, једначине и неједначине у вези са множењем и дељењем целих бројева	септембар, октобар	ради на задацима, поставља и одговара на питања, следи инструкције, упоређује, именује, чита, пише, анализира	прати ефекте свог и рада ученика, демонстрира, израђује и поставља задатке, проверава рад ученика, обавештава
2.		2	**Троугао** Појам троугла. Врсте троугла, збир ун. и спољашњх углова троугла. Подударност троуглова	новембар, децембар	активно слуша, следи инструкције, упоређује, црта, повезује, решава проблем	израђује и поставља задатке, слуша ученике, даје повратне информације, презентује,
3.		3	**Рационални бројеви** Скуп рационалних бројева. бројевна права. супротни број. Поређење рационалних бројева. Сабирањеи одузимање рац. бројева Множење и дељење рац. бројева	јануар, фебруар, март,	сарађује, поставља и одговара на питања, следи инструкције, упоређује, именује, чита, пише, анализира, коментарише свој рад и рад другова	проверава рад ученика, обавештава, објашњава, слуша ученике, даје повратне информације
4.		2	**Четвороугао** Појам четвороугла, углови четвороугла Својства паралелограма и симетрије	април, мај	ради на задацима, следи инструкције, упоређује, црта, именује, запажа, упоређује, повезује,	израђује и поставља задатке, мотивише, слуша ученике, даје повратне информације
5.		3	**Површина троугла и четвороугла** Једнаке површи Површина паралелограма и троугла Површина трапеза и четвороугла са нормалним дијагоналама	мај, јун	упоређује, решава проблем, организује, повезује знања са другим областима	води рачуна о индивидуализацији и приступу ученику, прати рад и залагање ученика на часу

Допунска настава: Биологија

Разред: шести
Годишњи фонд часова: 9

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	Праживотиње- разноврсност и грађа тела	септембар	активно слуша, примењује, упоређује, црта, посматра, запажа, уочава, именује, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	Настанак вишећелијских животиња	октобар		
3.		1	Пљоснати, вањкасти и чланковити црви- грађа и разлике	новембар		
4.		2	Мекушаци и зглавкари	децембар, јануар		
5.		1	Инсекати	фебруар		
6.		2	Настанак кичмењака и разноврсност	март, април		
7.		1	Прилагођавања на копнени начин живота	мај		

Допунска настава: Руски језик
Разред: шести
Годишњи фонд часова: 10

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	Zdravstvuj [kola!Zdravstvuj osenx!;Moskovska] [kola;^asti re~i	IX	активно слуша, примењује, посматра, запажа, уочава, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	^emu u~atx v [kole;Imena su\estvitelxnwe	X		
3.		1	Pozdravl]em i `elaem; Imena prilagatelxnwe	XI		
4.		1	Pri[la pora zimw;Nasto]\ee vrem]	XII		
5.		1	Zavz]twe teatralw;Li~nwe mestoimeni]	I		
6.		1	Sneguro~ka; V teatre	II		
7.		1	Konec zimw!Prihodite na blinw!;	III		
8.		1	Maslenica v Moskovskoj [kole;U Doroninwh na Pashu	IV		

9.		1	Pobwvaj v Sankt Peterburge;Letnij sad Petra Pervogo;Glagolw dvi\eni]	V		
10.		1	Daj lapu drug	VI		

Допунска настава: Географија
Разред: шести
Годишњи фонд часова: 9

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	Хидросфера – вежба	IX	активно слуша, примењује, посматра, запажа, уочава, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	Становништво и насеља	X		
3.		1	Карта Европе, границе, воде – вежба	XI		
4.		1	Јужна Европа, основне географске одлике	XII		
5.		1	Средња Европа, основне географске одлике	I		
6.		1	ЗападнаЕвропа, основне географске одлике	II		
7.		1	Северна Европа, основне географске одлике	III		
8.		1	Источна Европа, основне географске одлике	IV		
9.		1	Карта Европе – вежба	V		

Допунска настава: Историја
Разред: шести

ДОПУНСКА НАСТАВА – орагнизоваће се за ученике који имају потешкоћа у савладавању планираних наставних садржаја, стицању исхода и стандарда основног нивоа, као и за ученике који су у неком периоду одсуствовали са наставе. На основу досадашњих искустава у савладавању градива и потешкоћа са којима се ученици најчешће сусрећу за сваку тему планира се одрежени фонд часова и то:

ТЕМА	**БР. ЧАСОВА**
1.Основи проучавања прошлости	1
2.Европа,Средоземље и српске земље у раном средњем веку	2
3.Европа,Средоземље и српске земље у позном средњем веку	2

4.Европа,свет и српске земље у раном новом веку	2

Циљеви допунске наставе су:
Допунска настава се организује за ученике који спорије усвајају знања или су били одсутни са часова и за оне који желе да утврде своје знање,са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања знања,умења и вештина из наставног градива.

НАСТАВНА ТЕМА	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	СТАНДАРДИ
1.Основи проучавања прошлости	Рад на тексту,демонстрација сликом,провера знања	ИС.1.1.6.препознаје значење основних појмова из историје цивилизације ИС.1.1.10.уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости
2.Европа,Средоземље и српске земље у раном средњем веку	Рад на тексту,демонстрација сликом,провера и примена знања	ИС.1.1.10.уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости ИС.2.1.2.препознаје да постоји повезаност националне,регионалне и светске историје
3.Европа,Средоземље и српске земље у позном средњем веку	Рад на тексту,демонстрација сликом,провера и примена знања	ИС.1.1.8.именује најважније појаве из опште историје ИС.1.2.3.препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике
4.Европа,свет и српске земље у раном новом веку	Рад на тексту,демонстрација сликом,провера и примена знања1.	ИС.1.1.7.именује најважније појаве из националне историје ИС.1.1.10.уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

Допунска настава за седми разред

Допунска настава: Српски језик и књижевност
Разред: седми
Годишњи фонд часова: 12

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		3	Врсте речи Служба речи Историја језика-старословенски језик,Ћирило и Методије Правопис	септембар -октобар	посматра, запажа, уочава, пише именује,	води циљани разговор, објашњава, мотивише, даје повратне информације
2.		3	Глаголски облик-актив и пасив Главни реченични чланови Падежи-значење и функција Правопис	новембар - децембар	слуша, ради на тексту, следи инструкције, упоређује	подстиче ученике, објашњава
3.		3	Синтагме Врсте напоредних односа међу реченичним члановима Врсте напоредних односа међу независним реченицама Апозитив	фебруар - март	примењује, повезује, ослања се на претходно искуство	води циљани разговор, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
4.		3	Врсте напоредних односа и служба речи Правопис-увежбавање правописних норми	април - мај	запажа, активно слуша, примењује, ради на тексту	демонстрира, подстиче ученике, помаже и поставља питања

Допунска настава: Енглески језик
Разред: седми
Годишњи фонд часова: 9

Ред.	Број часова	НАСТАВНА ТЕМА		Начин остваривања програма

број наст. теме	за обраду	остали типови		Временска динамика (месец)	активности ученика	активности наставника
1.		1	r exercises (Past Simple Tense)	септембар	активно слуша, примењује, посматра, запажа, уочава, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	r exercises (Past Simple Tense)	октобар		
3.		1	and translation	новембар		
4.		1	and translation	децембар		
5.		1	verbs	јануар		
6.		1	r exercises	фебруар		
7.		1	ent Perfect Tense	март		
8.		1	verbs	април		
9.		1	s	јун		

Допунска настава: Математика
Разред: седми
Годишњи фонд часова: 12

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	остали типови			активности ученика	активности наставника
1.		2	**Реални бројеви** Скуп реалних бројева и бројевна права, Основне операције у реалних бројева	септембар	поставља и одговара на питања, ради на задацима, примењује знања, упоређује, именује	објашњава, слуша ученике, даје повратне информације, подучава
2.		2	**Питагорина теорема** П. теорема, Примена П. теотеме у једноставнијим задацима	септембар, октобар	следи инструкције, примењује, ради на задацима	демонстрира, обавештава, објашњава, израђује и поставља задатке
3.		1	**Степеновање** Појам степена и операције са степенима	новембар	запажа, упоређује, повезује, решава проблем, следи инструкције	обезбеђује наставна средства, прати ефекте свог и рада ученика, ,
4.		1	**Многоугао** Појам и врсте многоуглова, број дијагонаа многоугла, збир углова могоугла	децембар	посматра, запажа, уочава, илустује прати, црта, осмишља упоређује, именује,	израђује и поставља задатке, слуша ученике, даје повратне информације

5.		3	**Полиноми** Појам полинома (моном, бином, трином) Операције са полиномима	децемар, фебруар, март	ради на задацима, сарађује, поставља питања следи инструкције, испробава	обавештава, објашњава, мотивише, слуша ученике, даје повратне информације
6.		1	**Зависне величине и њихово граф. пред.** График зависности међу величинама Пропорција и њене особине	март	упоређује, запажа, повезује, решава проблем, прати, црта, осмишља	објашњава, израђује и поставља задатке
		1	**Круг** Елементи круга, обим и површина	април	ради на задацима, поставља и одговара на питања	демонстрира, поставља задатке, проверава рад уч.
		1	**Сличност** Појам сличности, сличност троуглова	мај	запажа, упоређује, повезује знања са другим областима	решавају проблеме, практично примењују

Допунска настава: Биологија

Разред: седми
Годишњи фонд часова: 9

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	Увод- еволуција човека	септембар	активно слуша, примењује, упоређује, црта, посматра, запажа, уочава, именује, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	Нивои организације биолошких система.Ћелија	октобар		
3.		1	Кожни систем-грађа и обољења	новембар		
4.		1	Скелетни и мишићни систем-грађа и повезаност	децембар		
5.		1	Нервни систем-грађа. Централни нервни систем	јануар		
6.		1	Шта су рефлекси?	фебруар		
7.		1	Жлезде са унутрашњим и спољашњим лучењем	март		
8.		1	Чула- разноврсност и улога	април		

9.		1	Систем органа за варење, дисање и циркулацију-грађа и улога	мај		

Допунска настава: Руски језик
Разред: седми
Годишњи фонд часова: 10

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	Времена года – разговорная тема	IX	активно слуша, примењује, посматра, запажа, уочава, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	Имена существительные Спорт – разговорная тема	X		
3.		1	Числительные Мода – разговорная тема	XI		
4.		1	Имена прилагательные Праздники – разговорная тема	XII		
5.		1	Настоящее время	I		
6.		1	Стихи русских писателей	II		
7.		1	Будущее время Приготовление пищи – разговорная тема	III		
8.		1	Так говорят русские... Театр и кино – разговорная тема	IV		
9.		1	Местоимения Природа – разговорная тема	V		
10.		1	Давайте споём!	VI		

Допунска настава: Географија
Разред: седми
Годишњи фонд часова: 9

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	Азија, рељеф и воде	IX	активно слуша, примењује, посматра, запажа, уочава, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	ЈЗ Азија – вежба	X		
3.		1	Јужна,Средња,Источна Азија – вежба	XI		
4.		1	Африка, природне и друштвене одлике	XII		
5.		1	Северна Америка, природне и друштвене одлике	I		
6.		1	Јужна Америка, природне и друштвене одлике	II		

7.		1	Аустралија и Океанија, природне и друштвене одлике	III		
8.		1	Поларне области, основне одлике	IV		
9.		1	Свет као целина	V		

Допунска настава: Историја
Разред: седми
Годишњи фонд часова: 7
ДОПУНСКА НАСТАВА – орагнизоваће се за ученике који имају потешкоћа у савладавању планираних наставних садржаја, стицању исхода и стандарда основног нивоа, као и за ученике који су у неком периоду одсуствовали са наставе. На основу досадашњих искустава у савладавању градива и потешкоћа са којима се ученици најчешће сусрећу за сваку тему планира се одрежени фонд часова и то:

ТЕМА	**БР. ЧАСОВА**
1.Основи проучавања прошлости	1
2.Европа,свет,српска држава и народ на почетку индустријског доба	2
3.Европа,свет,српска држава и народ у другој половини 19.века	2
4.Европа,свет,српска држава и народ на пођетку 20.века	2

Циљеви допунске наставе су:
Допунска настава се организује за ученике који спорије усвајају знања или су били одсутни са часова и за оне који желе да утврде своје знање,са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања знања,умења и вештина из наставног градива.

НАСТАВНА ТЕМА	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	СТАНДАРДИ
1.Основи проучавања прошлости	Рад на тексту,демонстрација сликом,провера знања	ИС.1.1.6.препознаје значење основних појмова из историје цивилизације ИС.1.1.10.уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости
2.Европа,свет,српска држава и народ на почетку индустријског доба	Рад на тексту,демонстрација сликом,провера и примена знања	ИС.1.1.10.уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости ИС.2.1.2.препознаје да постоји повезаност националне,регионалне и светске историје
3.Европа,свет,српска држава и народ у другој половини 19.века	Рад на тексту,демонстрација сликом,провера и примена знања	ИС.1.1.8.именује најважније појаве из опште историје ИС.1.2.3.препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике
4.Европа,свет,српска држава и народ на почетку 20.века	Рад на тексту,демонстрација сликом,провера и примена знања1.	ИС.1.1.7.именује најважније појаве из националне историје

		ИС.1.1.10.уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

Допунска настава: Хемија
Разред: седми
Годишњи фонд часова: 36

Редни број наст. теме	Број часова		Наставна тема (наставне јединице)	Временска динамика	Начин остваривања програма	
	За обраду	За остале типове часа			активности ученика	активности наставника
1.		1	Хемија и њен значај	септембар	посматра, запажа, уочава, описује, прати, записује, осмишља	подстиче, подржава, осмишља, упућује, реализује
2.		7	Основни хемијски појмови Материја и супстанца Основна физичка и хемијска својства супстанци Физичке и хемијске промене супстанци Чисте супстанце елементи и једињења Смеше Раздвајање састојака смеше	септембар, октобар	посматра, запажа, уочава, описује, илустује прати, записује, осмишља	подстиче, подржава, осмишља, упућује, реализује, прилагођава, координира, припрема
3.		16	А) Структура супстанци Атом, хемијски симболи Грађа атома, језгро атома Атомски и масени број Изотопи Релативна атомска маса Електронски омотач Периодни систем елемената Б) Основне честице које изграђују супстанцу: атоми, молекули, јони Молекул, хемијске формуле Ковалентна веза, грађа молекула елемената и једињења Јонска веза Валенца елемената у ковалентним једињењима Валенца елемената у јонским једињењима Релативна молекулска маса Атомске, молекулске и јонске кристалне решетке	новембар, децембар, јануар и фебруар	посматра, запажа, уочава, описује, илустује прати, записује, осмишља	подстиче, подржава, осмишља, упућује, реализује, прилагођава, координира, припрема

4.		5	Хомогене смеше-раствори Раствори Растворљивост Процентни садржај раствора Вода. Значај воде за живи свет	март, април	посматра, запажа, уочава, описује, илустује прати, записује, осмишља	подстиче, подржава, осмишља, упућује, реализује, прилагођава, координира, припрема
5		7	Хемијске реакције и израчунавања Хемијске реакције. Анализа и синтеза Састављање једначина хемијских реакција Закон одржања масе Закон сталних односа маса Количина супстанце. Мол. Моларна маса Израчунавања у хемији	април. мај, јун	посматра, запажа, уочава, описује, илустује прати, записује, осмишља	подстиче, подржава, осмишља, упућује, реализује, прилагођава, координира, припрема

Допунска настава: Физика
Разред: седми
Годишњи фонд часова: 36

Редни број наст. теме	Број часова		Наставна тема (наставне јединице)	Временска динамика	Начин остваривања програма	
	За обраду	За остале типове часа			активности ученика	активности наставника
1.			Решавање проблема везанихза слагање и разлагање сила и равнотежу тела	септембар	посматра, запажа, уочава, описује, илустује прати, записује, осмишља	подстиче, подржава, осмишља, упућује, реализује, прилагођава, координира, припрема
2.			Видеозапис или симулацијана рачунару различитих облика слагања сила	септембар		
3.			Тела на стрмој равни	октобар		
4.			Решавње проблема кретања тела с константним убрзањем	октобар		
5			Графичко решавање проблемакод равномерног променљивог кретања	новембар		
6.			Примери за примену Њутуновог закона динамике	новембар		
7.			Симулација на рачунару различитих облика механичког	децембар		
8.			Кеплерови закони. Кретање планета. Сунчев систем.	децембар		
9.			Занимљивости из астрономије	децембар		
10.			Сила трења и коефицијент трења	јануар		
11.			Видеозапис или симулација на рачунару различитих облика механичког рада у свакодневом животу	јануар		
12.			Принцип рада простих машина	фебруар		
13.			Видозапис или симулација на рачунару кинетичке и потенцијалне енергије	фебруар		
14.			Решавање проблема везаних за рад, енергију тела и законе кретања.	фебруар		
15.			Одређивање специфичног топлотног капацитета тела. Механизми преношења топлоте с једног тела на друго-примери.. Топлотна равнотежа.	март		
16.			Решавање проблема у којима се користе притисак и потисак	март		

17.			Видеозапис или симулација на рачунару тела и супстанција на различитим температурама, термичког ширења тела, промена агрргатних стања и др.	април		
18.			Вода на разл. температурама и њено понашање у односу на остале течности.	април		
19.			Посета некој лабораторији-кабинету за физику на факултету, кабинету у гимназији и др.	мај		
20.			Поред понуђених садржаја могу се реализовати и теме за које ученици покажу посебно интересовање.	јун		

Допунска настава за осми разред

Допунска настава: Српски језик и књижевност
Разред: осми
Годишњи фонд часова: 12

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		3	Вукова реформа језика и правописа Врсте независних реченица према комуникативној функцији Врсте речи	септембар -октобар	посматра, запажа, уочава, пише именује,	води циљани разговор, објашњава, мотивише, даје повратне информације
2.		3	Грађење речи, синтагме Изричне реченице, односне реченице, месне реченице Временске реченице, поредбене реченице, последичне реченице	децембар-јануар	слуша, ради на тексту, следи инструкције, упоређује	подстиче ученике, објашњава
3.		3	Узрочне реченице, намерне реченице, условне реченице, допусне реченице Зависне реченице – рад на тексту Главне особине писаних стилова	фебруар - март	примењује, повезује, ослања се на претходно искуство	води циљани разговор, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
4.		3	Глаголски облици – лични и нелични, вид и род Функција и значење глаголских облика Структура књижевног текста, облици казивања Одлике епске поезије – рад на тексту Одлике лирске поезије – рад на тексту	април - мај	запажа, активно слуша, примењује, ради на тексту	демонстрира, подстиче ученике, помаже и поставља питања

Допунска настава: Енглески језик
Разред: осми
Годишњи фонд часова: 9

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	The Past Simple Tense	септембар	активно слуша, примењује, посматра, запажа, уочава, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	The Present Perfect Tense	октобар		
3.		1	Reading and translation	новембар		
4.		1	The Present Perfect Tense(just/for)	децембар		
5.		1	Grammar exercises	јануар		
6.		1	Reading and translation	фебруар		
7.		1	If clauses/the first conditional	март		
8.		1	If clauses/the second conditional	април		
9.		1	Reading and translation	јун		

Допунска настава: Математика
Разред: осми
Годишњи фонд часова: 12

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	За остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	**Сличност троуглова** Сличност троуглова и Талесова теорема	септембар	запажа, упоређује, решава проблем, повезује знања са другим областима	илуструје, демонстрира, подстиче ученике, израђује и поставља задатке
2.		1	**Тачка, права и раван** Тачка, права и раван, однос тачке, праве и равни	октобар	ради на задацима, следи инструкције, упоређује, црта, именује, репродукује	подстиче ученике, израђује и поставља задатке, слуша ученике, даје повратне информације
3.		2	**Линеарне једначине и неједначине са једном непознатом** Решавање линеарних једначина с једном непознатом Решавање линеарних неједначина с једном непознатом	новембар, децембар	ради на задацима, сарађује, поставља и одговара на питања	објашњава, слуша ученике, даје повратне информације, посматра, презентује
4.		1	**Призма** Призма, појам, врсте, елементи Површина и запремина призме	децембар	ради на задацима, поставља питања процењује, следи инструкције, упоређује, црта, именује	илуструје, израђује и поставља задатке, проверава рад ученика, обавештава, објашњава, мотивише
5.		1	**Пирамида**	јануар	ради на задацима, поставља питања процењује, следи	илуструје, израђује и поставља задатке,

			Пирамида, Појам, врсте, елементи Површина и запремина пирамиде		инструкције, упоређује, црта, именује	проверава рад ученика, обавештава, објашњава, мотивише
6.		1	**Линеарна функција** Функција облика $y = k \cdot x$ њен рафик и особине	фебруар	следи инструкције, упоређује, црта, именује, класификује, репродукује, анализира, испробава	демонстрира, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, обавештава, објашњава
7.		1	**Графичко представљање статистичких података** Графичко приказивање статистичких података Цртање дијаграма	фебруар	посматра, запажа, уочава, прати, црта, осмишља упоређује, именује	демонстрира, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, објашњава
8.		1	**Системи линеарних једначина са две непознате** Решавање система линеарних једначина	март	ради на задацима, иницира рад, сарађује,	израђује и поставља задатке, објашњава, слуша ученике, даје повратне информације, презентује
9.		1	**Ваљак** Површина ваљка Запремина ваљка	април	ради на задацима, поставља питања процењује, следи инструкције, упоређује, црта, именује	илуструје, израђује и поставља задатке, проверава рад ученика, обавештава, објашњава, мотивише,
10.		1	**Купа** Површина купе Запремина купе Површине и запремине сложенијих тела	мај	ради на задацима, поставља питања процењује, следи инструкције, упоређује, црта, именује	илуструје, израђује и поставља задатке, проверава рад ученика, обавештава, објашњава, мотивише,
11.		1	**Лопта** Површина лопте Запремина лопте	мај	ради на задацима, поставља питања процењује, следи инструкције, упоређује, црта, именује	илуструје, израђује и поставља задатке, проверава рад ученика, обавештава, објашњава, мотивише,

Допунска настава: Биологија
Разред: осми
Годишњи фонд часова: 9

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	Увод- еволуција човека	септембар	активно слуша, примењује, упоређује, црта, посматра,	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке,
2.		1	Нивои организације живог света и еколошки систем- појмови	октобар		

3.		1	Еколошки фактори- подела и примери	новембар	запажа, уочава, именује, ради на задацима	демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
4.		1	Популација и биоценоза- разјашњавање појмова	децембар		
5.		1	Процеси кружења материје и претварања и протицање енергије- примери	јануар		
6.		1	Водени и копнени екосистеми	фебруар		
7.		1	Заштита водених и копнених екосистема	март		
8.		1	Агроекосистеми и урбани екосистеми- основни појмови	април		
9.		1	Црвене књиге и степен угрожености биљних и животињских врста	мај		

Допунска настава: Руски језик
Разред: осми
Годишњи фонд часова: 9

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	Выражение вида Школа – разговорная тема	IX	активно слуша, примењује, посматра, запажа, уочава, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	Настоящее время Прошедшее время	X		
3.		1	Наречия Моя семья – разговорная тема	XI		
4.		1	Степени сравнения Белград – разговорная тема	XII		
5.		1	Будущее время Повелительное наклонение	I		
6.		1	Стихи русских писателей	II		
7.		1	Местоимения Москва – разговорная тема	III		
8.		1	Так говорят русские... Глаголы движения	IV		
9.		1	Кем быть? – разговорная тема Давайте споём!	V		

Допунска настава: Географија
Разред: осми
Годишњи фонд часова: 9

Ред.	Број часова	НАСТАВНА ТЕМА		Начин остваривања програма

број наст. теме	за обраду	остали типови		Временска динамика (месец)	активности ученика	активности наставника
1.		1	Рељеф Србије, основне одлике	IX	активно слуша, примењује, посматра, запажа, уочава, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	Војводина, рељеф	X		
3.		1	Планинска Србија-вежба на карти	XI		
4.		1	Воде Србије-вежба	XII		
5.		1	Природне одлике Србије	I		
6.		1	Становништво и насеља Србије-вежба	II		
7.		1	Привреда Србије, основни појмови	III		
8.		1	Пољопривреда и шумарство Србије	IV		
9.		1	Саобраћај и туризам Србије	V		

Допунска настава: Историја
Разред: осми
Годишњи фонд часова: 7

ДОПУНСКА НАСТАВА – орагнизује се за ученике који имају потешкоћа у савладавању планираних наставних садржаја, стицању исхода и стандарда основног нивоа, као и за ученике који су у неком периоду одсуствовали са наставе. На основу досадашњих искустава у савладавању градива и потешкоћа са којима се ученици најчешће сусрећу за сваку тему планира се одрежени фонд часова и то:

ТЕМА	**БР. ЧАСОВА**
1.Основи проучавања прошлости	1
2.Европа,свет и српски народ у југословенској држави у периоду између два светска рата	2
3.Други светски рат	2
4.Свет,Европа и српски народ у југословенској држави у периоду хладног рата	2

Циљеви допунске наставе су:
Допунска настава се организује за ученике који спорије усвајају знања или су били одсутни са часова и за оне који желе да утврде своје знање,са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања знања,умења и вештина из наставног градива.

НАСТАВНА ТЕМА	**НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ**	**СТАНДАРДИ**
1.Основи проучавања прошлости	Рад на тексту,демонстрација сликом,провера знања	ИС.1.1.6.препознаје значење основних појмова из историје цивилизације ИС.1.1.10.уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости
2.Европа,свет и српски народ у југословенској држави у периоду између два светска рата	Рад на тексту,демонстрација сликом,провера и примена знања	ИС.1.1.10.уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости ИС.2.1.2.препознаје да постоји повезаност националне,регионалне и светске историје
3.Други светски рат	Рад на тексту,демонстрација сликом,провера и примена знања	ИС.1.1.8.именује најважније појаве из опште историје ИС.1.2.3.препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике
4.Свет,Европа и српски народ у југословенској држави у периоду хладног рата	Рад на тексту,демонстрација сликом,провера и примена знања1.	ИС.1.1.7.именује најважније појаве из националне историје ИС.1.1.10.уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

Допунска настава: Хемија
Разред: осми
Годишњи фонд часова: 34

Редни број наст. теме	Број часова		Наставна тема (наставне јединице)	Временска динамика	Начин остваривања програма	
	Заобраду	Остали типови часа			активности ученика	активности наставника
1.		6	Неметали, оксиди неметала и киселине ● Заступљеност неметала у природи и њихова основна физичка својства ● Водоник, његова својства и примена ● Кисеоник, његова својства и примена ● Сумпор, његова својства, примена и најважнија једињења ● Азот, његова својства, примена и најважнија једињења ● Угљеник, његова својства, примена и најважнија једињења	септембар, октобар	посматра, запажа, уочава, описује, прати, записује,	подстиче, подржава, осмишљава, упућује, реализује, прилагођава, координира, припрема
2		4	Метали, оксиди метала и хидроксиди ● Заступљеност метала у природи и њихова основна физичка својства ● Калцијум, калцијум-оксид и калцијум-хидроксид, својства и примена ● Гвожђе, алуминијум, бакар- својства на којима заснива примена ових метала ● Корозија метала. Гвожђе(III)-оксид, алуминијум-оксид. Легуре које се најчешће примењују (бронза, месинг, челик, дуралуминијум, силумини).	октобар, новембар	посматра, запажа, уочава, описује, прати, записује,	подстиче, подржава, осмишљава, упућује, реализује, прилагођава, координира, припрема
3.		2	Соли ● Соли. Формуле и називи соли. Добијање соли. ● Физичка својства соли (агрегатно стање, растворљивост). Хемијске реакције соли (реакције са киселинама, базама и солима). ● Примена соли.	новембар, децембар	посматра, запажа, уочава, описује, прати, записује,	подстиче, подржава, осмишљава, упућује, реализује, прилагођава
4.		1	Електролитичка дисоцијација киселина, хидроксида и соли ● Електролитичка дисоцијација киселина, хидроксида и соли ● Мере киселости раствора – pH соли	децембар	посматра, запажа, уочава, описује, прати, записује,	подстиче, подржава, реализује, координира, припрема
5.		1	Увод у органску хемију ● Својства атома угљеника. Многобројност органских једињења. Општа својства органских једињења, разлике у односу на неорганска једињења.	децембар	посматра, запажа, уочава, описује, прати, записује,	подстиче, подржава, осмишљава, упућује, реализује, прилагођава
6.		7	Угљоводоници ● Елементарни састав, подела и физичка својства угљоводоника.	јануар, фебруар	посматра, запажа, уочава,	подстиче, подржава, осмишљава,

			● Засићени угљоводоници (алкани) ● незасићени угљоводоници (алкени и алкини). ● Хемијска својства угљоводоника (сагоревање, супституција, адиција). ● Ароматични угљоводоници. Бензен. ● Нафта и земни гас - извори угљеникових једињења и енергије. ● Полимери.		описује, прати, записује,	упућује, реализује, прилагођава, координира, припрема
7.		5	Органска једињења са кисеоником ● Алкохоли. ● Карбоксилне киселине. ● Масне киселине. ● Естри.	март, април	посматра, запажа, уочава, описује, прати, записује,	подстиче, подржава, реализује, прилагођава, координира, припрема
8.		5	Биолошки важна једињења ● Масти и уља. ● Угљени хидрати у прегледу: ● моносахариди (глукоза и фруктоза), ● дисахариди (сахароза), ● полисахариди (скроб и целулоза). ● Аминокиселине. Протеини. ● Витамини.	април, мај	посматра, запажа, уочава, описује, прати, записује,	подстиче, подржава, осмишљава, упућује, реализује, прилагођава, координира, припрема
9.		3	Хемија животне средине ● Загађивачи ваздуха, воде и земљишта. ● Мере заштите	мај	посматра, запажа, уочава, описује, прати, записује,	реализује, прилагођава, припрема

5.4. Додатна настава у другом циклусу

Циљ:

Проширивање и продубљивање садржаја редовне наставе ради бржег и темељнијег увођења даровитих ученика у свет науке

Кораци:

Уочавање даровитих ученика који брже напредују,

- организација додатног рада према склоностима, способностима и интересима (избор садржаја за одређени разред или за одређеног ученика),
- извођење додатне наставе,
- праћење и подстицање даровитих ученика на даљи рад.

Начин реализације (облици и методе рада):

- Диференцијација задатака (садржаја) према индивидуалним способностима, склоностима и интересовањима ученика.
- Индивидуални рад, рад у пару, рад у групи

Додатна настава за пети разред

Додатна настава: Српски језик и књижевност
Разред: пети
Годишњи фонд часова: 12

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		3	1. Књижевно дело по избору ученика (увођење ученика у разумевање битних одлика књижевног дела: тема, композиција, ликови 2. Употреба падежа	септембар – октобар	запажа, активно слуша, примењује, ради на тексту	води циљани разговор, објашњава, мотивише, даје повратне информације
2.		3	3. Заменице и употреба падежа 4. Правопис – вежбе 5. Основна стилска изражајна средства 6. Припрема за школско такмичење	новембар – децембар-јануар	слуша, ради на тексту, следи инструкције, упоређује	подстиче ученике, објашњава
3.		3	7. Припрема за школско такмичење 8. Школско такмичење 9. Припрема за Општинско такмичење 10. Општинско такмичење	фебруар – март	примењује, повезује, ослања се на претходно искуство	води циљани разговор, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
4.		3	11. Глаголски облици 12. Припрема за Градско такмичење 13. Градско такмичење 14. Казивање стихова из самосталног ученичког стваралаштва	април − мај	посматра, запажа, уочава, пише именује,	демонстрира, подстиче ученике, помаже и поставља питања

Додатна настава: Енглески језик
Разред: пети
Годишњи фонд часова: 9

	Број часова	НАСТАВНА ТЕМА		Начин остваривања програма

Ред. број наст. теме	за обраду	за остале типове		Временска динамика (месец)	активности ученика	активности наставника
1.		1	Grammar exercises	септембар	активно слуша, примењује, посматра, запажа, уочава, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	The Present Simple Tense	октобар		
3.		1	The Present Simple Tense (questions)	новембар		
4.		1	The Present Continuous Tense	децембар		
5.		1	The Present Continuous Tense	јануар		
6.		1	Reading and ranslation	фебруар		
7.		1	Listening and reading	март		
8.		1	Past Simple Tense	април		
9.		1	The Present Simple Tense	мај		

Додатна настава: Математика
Разред: пети
Годишњи фонд часова: 12

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	**Скупови** Скуповне операције	септембар	запажа, решава проблем, организује, повезује знања са другим областима	води циљани разговор, демонстрира, обавештава, даје повратне информације
2.		2	**Геометријски објекти** Полураван, изломљена линија, многоугао Кружница и круг	септембар, октобар	активно слуша, примењује, ради на задацима, користи изворе знања, следи инструкције, примењује знања,	демонстрира, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, слуша ученике, даје повратне информације
3.		2	**Дељивост бројева** Примена правила дељивости Примена НЗД и НЗС Дељивост бројева	октобар, новембар	упоређује, примењује, повезује, решава проблем, ослања се на претходно искуство	планира, организује, презентује, разговор, омогућава примену знања
4.		2	**Угао** Упоредни и унакрсни уг. Углови на трансверзали Углови са паралелним крацима	новембар, децембар	посматра, запажа, уочава, описује, илустује прати, црта, осмишља упоређује	подстиче ученике, израђује и поставља задатке, слуша ученике, даје повратне информације
5.		4	**Разломци** Једначине и неједначине. Бројевни изрази Примена једначина	фебруар, март, април, мај	ради на задацима, поставља и одговара на питања, следи инструкције, примењује знања, упоређује, именује	прати ефекте свог и рада ученика, подстиче, слуша ученике, даје повратне информације

6.		1	**Осна симетрија** Примена симетрале дужи Примена симетрале угла	јун	примењује, ради на задацима, упоређује, црта, именује, класификује, репродукује	демонстрира, подстиче, слуша ученике, даје информације

Додатна настава: Биологија
Разред: пети
Годишњи фонд часова: 9

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	Техника микроскопирања. Припрема препарата	септембар	активно слуша, примењује, упоређује, црта, посматра, запажа, уочава, именује, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	Откриће ћелије-занимљивости и развој науке о ћелији	октобар		
3.		1	Усложњавање живих бића.Настанак вишећелијских од једноћелијских организама	новембар		
4.		1	Царства.Разлика између царства монера и царства протиста	децембар		
5.		1	Развој и напредак царства биљака.Карл Лине	јануар		
6.		1	Животни процеси биљака. Фотосинтеза, дисање и транспирација	фебруар		
7.		1	Разноврсност у грађи цветова. Опрашивање и оплођење	март		
8.		1	Сличности и разлике између алги, маховина и папратница	април		
9.		1	Голосеменице и скривеносеменице. Значај за човека-занимљивости	мај		

Додатна настава: Руски језик
Разред: пети
Годишњи фонд часова: 10

Годишњи план додатне наставе

Месец	Наставна јединица	Број часова
IX	„Семь шагов”	1
X	„В путь, друзья!”	1
XI	„Мой папа хороший”	

		1
XII	„Теремок”	1
I	„Лучшее время года”	1
II	„Лучшее время года”	1
III	„Трус не играет в хоккей”	1
IV	„Трус не играет в хоккей”	1
V	„Коля и Маша”	1
VI	„Коля и Маша”	1
		Укупно:10

Ваннаставне активностиЗасниваје се на добровољности ученика.
ПРОГРАМ:
– прикупљање информација везаних за земљу и народ чији се језик учи како из електронских медија, тако и писаних текстова из новина и часописа,
– осврти на актуелне телевизијске серије на руском језику,
– текстови о познатим руским спортистима, глумцима, научницима и др.,
– рад на паноима који ће бити доступни свим ученицима.
Свега часова: 10

Додатна настава: Географија
Разред: пети
Годишњи фонд часова: 9

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	Јован Цвијић-најпознатији српски географ	IX	активно слуша, примењује, посматра, запажа, уочава, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	Васиона и васионска тела-литература,часописи,интернет	X		
3.		1	Како су континенти настали и добили име	XI		
4.		1	Географске карте-разгледање и употреба	XII		
5.		1	Најактивнији вулкани планете	I		
6.		1	Стене и фосили-разгледање колекције	II		
7.		1	Ветрови	III		
8.		1	Загађење и заштита наше планете	IV		
9.		1	Глобално загревање Земље	V		

Додатна настава: Историја
Разред: пети
Годишњи фонд часова: 7

ДОДАТНА НАСТАВА – организоваће се за ученике који показују успешност у савладавању наставних саджаја, посебно на напредном нивоу, а исказују жељу за проширењем садржаја предвиђених планом наставе и учења, посебно са жељом примене наученог у истраживачком раду. Према темама планиран је оквирни број часова, који ће се садржајно конкретизовати у годишњем плану наставника.

ТЕМА	БР. ЧАСОВА
1.Основи проучавања прошлости	1
3.Стари исток	2
4.Античка Грчка	2
5.Антички Рим	2

Циљеви додатног рада:
Додатни рад се организује за ученике који показују веће интересовање и жељу за новим сазнањима која превазилазе оквире предвиђене планом и програмом, са циљем повезивања и примене научеог у свакодневном животу.

НАСТАВНА ТЕМА	**НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ**	**СТАНДАРДИ**
1.Основи проучавања прошлости	Практичан рад,израда паноа,презентација, провера и примена знања	ИС.3.1.6.уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања ИС.3.2.1.уме да изврши селекцију историјских извора
3.Стари исток	Практичан рад,израда паноа,презентација,провера и примена знања,читање и разумевање историјских извора	ИС.3.1.3.зна специфичне детаље из националне и опште историје ИС.3.1.6.уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања
4.Античка Грчка	Практичан рад,израда паноа,презентација,провера и примена знања,читање и разумевање историјских извора	ИС.3.1.3.зна специфичне детаље из националне и опште историје ИС.3.2.1.уме да изврши селекцију историјских извора
5.Антички Рим	Практичан рад,израда паноа,презентација,провера и примена знања,читање и разумевање историјских извора	ИС.3.1.3.зна специфичне детаље из националне и опште историје ИС.3.1.6.уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

Додатна настава за шести разред

Додатна настава: Српски језик
Разред: шести
Годишњи фонд часова: 12

Ред. бр. ј на ст. те ме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		3	но дело по избору ученика – тумачење (тема, композиција, ликови, језик) речи суфиксацијом и префиксацијом лно стваралаштво ученика (поезија, проза)	септембар - октобар	посматра, запажа, уочава, пише именује,	објашњава, даје повратне информације
2.		3	сне норме – књижевни род (*Лазавац пред судом*; савремена драма) е промене (одступања) е за школско такмичење	новембар - децембар	слуша, ради на тексту, следи инструкције, упоређује	подстиче ученике, објашњава
3.		3	о такмичење из језика и језичке културе а за општинско такмичење (збирка тестова) ско такмичење из језика и језичке културе а – најпесничкија стилска фигура на одабраним стиховима	фебруар - март	примењује, повезује, ослања се на претходно искуство	води циљани разговор, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
4.		3	*Градинар*, Рабиндранат Тагоре позоришне представе по избору; анализа а за градско такмичење из језика и језичке културе Ијан Мекјуан, утисци о прочитаном делу на градском такмичењу е стихова из самосталног ученичког стваралаштва	април - мај - јун	запажа, активно слуша, примењује, ради на тексту	демонстрира, подстиче ученике, помаже и поставља питања

Додатна настава: Енглески језик
Разред: шести
Годишњи фонд часова: 12

Ред. број на ст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остали			активности ученика	активности наставника

		по ве				
1.		1	1. Grammar exercises	септембар	активно слуша, примењује, посматра, запажа, уочава, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	2. Irregular verbs	октобар		
3.		1	3. Grammar exercises(Past tenses)	новембар		
4.		1	4. Grammar exercises(questions)	децембар		
5.		1	5. The Present Perfect Tense	јануар		
6.		1	6. The Present Perfect Tense	фебруар		
7.		1	7. Irregular verbs	март		
8.		1	8. Listening and reading	април		
9.		1	9. Listening and reading	мај		

Додатна настава: Математика
Разред: шести
Годишњи фонд часова: 12

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		2	**Цели Бројеви** Бројени изрази у скупу целих бројева Једначине и неједначине у вези са множењем и дељењем целих бројева	септембар, октобар	користи изворе знања, поставља и одговара на питања процењује, објашњава, следи инструкције, примењује знања,	проверава рад ученика, обавештава, објашњава, мотивише, слуша ученике, даје повратне информације
2.		2	**Троугао** Подударност троуглова Значајне тачке троугла	новембар, децембар	примењује, ради на задацима, користи изворе знања, следи инструкције	мотивише, слуша ученике, даје повратне информације, организује, презентује
3.		3	**Рационални бројеви** Изрази са рационалним бројевима Примена једначина и неједначина	фебруар, март,	користи изворе знања, поставља и одговара на питања процењује,, објашњава, следи инструкције, примењује знања	подстиче ученике, израђује и поставља задатке, проверава рад ученика, обавештава, објашњава
4.		2	**Четвороугао** Углови четвороугла,	април, мај	користи изворе знања, следи инструкције,	поставља задатке, мотивише, слуша

			Подударност четвороуглова Конструкција паралелограма и трапеза		примењује знања, упоређује, црта, именује, репродукује, запажа, решава проблем, организује, ослања се на претходно искуство	ученике, даје повратне информације, планира, омогућава примену наученог, прати ефекте свог и рада ученика
5.		3	**Површина троугла и четвороугла** Површина троугла и паралелограма Површина трапеза Површина четвороугла са нормалним дијагоналама	мај, јун	упоређује, повезује, решава проблем, организује, повезује знања са другим областима, ослања се на претходно искуство	води рачуна о индивидуализацији и приступу ученику, подстиче код ученика развој мишљења и разумевања

Додатна настава: Биологија
Разред: шести
Годишњи фонд часова: 9

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	Живот у капи воде. Богатство и значај праживотиња	септембар	активно слуша, примењује, упоређује, црта, посматра, запажа, уочава, именује, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	Настанак вишећелијских животиња-еволуција	октобар		
3.		1	Пљоснати, ваљкасти и чланковити црви- начин живота и равој	новембар		
4.		2	Занимљиви свет мекушаца и зглавкара	децембар, јануар		
5.		1	Израда збирке инсеката	фебруар		
6.		2	Настанак кичмењака.Усложњавање грађе тела	март, април		
7.		1	Услови живота на копну. Предности копненог живота и прилагођавања	мај		

Додатна настава: Руски језик
Разред: шести
Годишњи фонд часова: 10

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	остали типови			активности ученика	активности наставника
1.		1	Zdravstvuj [kola!Zdravstvuj osenx!;Moskovska] [kola;^asti re~i	IX	активно слуша, примењује, посматра, запажа, уочава, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	^emu u~atx v [kole;Imena su\estvitelxnwe	X		
3.		1	Pozdravl]em i `elaem; Imena prilagatelxnwe	XI		
4.		1	Pri[la pora zimw;Nasto]\ee vrem]	XII		
5.		1	Zavz]twe teatralw;Li~nwe mestoimeni]	I		
6.		1	Sneguro~ka; V teatre	II		
7.		1	Konec zimw!Prihodite na blinw!;	III		
8.		1	Maslenica v Moskovskoj [kole;U Doroninwh na Pashu	IV		
9.		1	Pobwvaj v Sankt Peterburge;Letnij sad Petra Pervogo;Glagolw dvi\eni]	V		
10.		1	Daj lapu drug	VI		

Додатна настава: Географија
Разред: шести
Годишњи фонд часова: 9

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	остали типови			активности ученика	активности наставника
1.		1	Несташица воде на Земљи	IX	активно слуша, примењује, посматра, запажа, уочава, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	Највеће реке, језера и водопади на Земљи	X		
3.		1	Најсланије воде на свету	XI		
4.		1	Занимљивости флоре и фауне на Земљи	XII		

5.		1	Дунавом кроз Европу	I		
6.		1	Алпи – кров Европе	II		
7.		1	Исланд – земља ватре и леда	III		
8.		1	Највеће туристичке регије Европе	IV		
9.		1	Градови Европе	V		

Додатна настава: Историја
Разред: шести
Годишњи фонд часова: 7

ТЕМА	БР. ЧАСОВА
1.Основи проучавања прошлости	1
2.Европа,Средоземље и српске земље у раном средњем веку	2
3.Европа,Средоземље и српске земље у позном средњем веку	2
4.Европа,свет и српске земље у раном новом веку	2

Циљеви додатног рада:
Додатни рад се организује за ученике који показују веће интересовање и жељу за новим сазнањима која превазилазе оквире предвиђене планом и програмом, са циљем повезивања и примене научеог у свакодневном животу.

НАСТАВНА ТЕМА	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	СТАНДАРДИ
1.Основи проучавања прошлости	Практичан рад,израда паноа,презентација, провера и примена знања	ИС.3.1.6.уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања ИС.3.2.1.уме да изврши селекцију историјских извора
2.Европа,Средоземље и српске земље у раном средњем веку	Практичан рад,израда паноа,презентација,провера и примена знања,читање и разумевање историјских извора	ИС.3.1.3.зна специфичне детаље из националне и опште историје ИС.3.1.6.уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања
3.Европа,Средоземље и српске земље у позном средњем веку	Практичан рад,израда паноа,презентација,провера и примена знања,читање и разумевање историјских извора	ИС.3.1.3.зна специфичне детаље из националне и опште историје ИС.3.2.1.уме да изврши селекцију историјских извора
4.Европа,свет и српске земље раном новом веку	Практичан рад,израда паноа,презентација,провера и примена знања,читање и разумевање историјских извора	ИС.3.1.3.зна специфичне детаље из националне и опште историје ИС.3.1.6.уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

Додатна настава: Физика
Разред: шести
Годишњи фонд часова: 18

Редни број наст. теме	Број часова		Наставна тема (наставне јединице)	Временска динамика	Начин остваривања програма	
	За обраду	За остале типове часа			активности ученика	активности наставника
1.			Упознавање ученика са планом	септембар	посматра, запажа, уочава, описује, илустује прати, записује, осмишља	подстиче, подржава, осмишља, упућује, реализује, прилагођава, координира, припрема
2.			Великани физике у анегдотама	октобар		
3.			Симулација на рачунру различитих врста кретања у свакодневном животу	октобар		
4.			Релативна брзина праволинијског кретања	новембар		
5			Решавање проблема у вези са израчунавањем брзине праволинијског кретања	децембар		
6.			Израчунавањепута и средње брзине	децембар		
7.			Коришћење графика	јануар		
8.			Међусобно деловање тела	фебруар		
9.			Резултати сила	фебруар		
10.			Истезање еластичне опруге	фебруар		
11.			Мерила и мерни инструменти	март		
12.			СИ и његово коришћење	март		
13.			Апсолутна и релативна грешка	март		
14.			Симулација мерења времена, пута, брзине и силе	април		
15.			Инертност тела	април		
16.			Густина тела	мај		
17.			Притисак	мај		
18.			Посета лабораторији за физику	јун		

Додатна настава за седми разред

Додатна настава: Српски језик
Разред: седми
Годишњи фонд часова: 12

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		3	Поезија српске модерне Историја језика-рад на текстовима писаним старословенским језиком	септембар - октобар	посматра, запажа, уочава, пише именује,	води циљани разговор, објашњава, мотивише
2.		3	Падежна сининимија Правописне промене Књижевно дело по избору ученика-тумачење (разумевање битних одлика књижевног дела ;тема,композиција,ликови,језик)	новембар-децембар	слуша, ради на тексту, следи инструкције, упоређује	подстиче ученике, објашњава
3.		3	Школско такмичење-припрема(збирка текстова) Школско такмичење из језика и језичке културе Припрема за општинско такмичење(збирка тестова) Општинско такмичење из језика и језичке културе Основна стилска изражајна средства	фебруар - март	примењује, повезује, ослања се на претходно искуство	води циљани разговор, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
4.		3	Акценат Припрема за градско такмичење из језика и језичке културе(збирка тестова) Учешће на градском такмичењу Проучавање локалног говора;састављање речника локалних речи и израза и њихово замењивање речима и изразима из стандардног књижевног језика Анализа драмског дела по избору – Нушић Разговор о гледаној позоришној представи (глума и глумци, режија и редитељ,текст и писац,музика и композитор)	април - мај	запажа, активно слуша, примењује, ради на тексту	демонстрира, подстиче ученике, помаже и поставља питања

Додатна настава: Енглески језик

Разред: седми
Годишњи фонд часова: 9

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	Grammar revision	септембар	активно слуша, примењује, посматра, запажа, уочава, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	The Past Simple Tense/The Past Continuous Tense	октобар		
3.		1	Grammar exercises (irregular verbs)	новембар		
4.		1	Grammar exercises	децембар		
5.		1	Listening and reading	јануар		
6.		1	Reading and translation	фебруар		
7.		1	Grammar exercises	март		
8.		1	If clauses	април		
9.		1	Grammar exercises	јун		

Додатна настава: Математика
Разред: седми
Годишњи фонд часова: 12

Ред. број наст. теме	Бр. часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	обраде	Осталих типова			активности ученика	активности наставника
1.		2	**Реални бројеви** Основна својства операција у скупу R Бројевни изрази	септембар	користи изворе знања, ради на задацима, , следи инструкције, примењује знања	обавештава, објашњава, мотивише, слуша ученике, даје повратне информације
2.		2	**Питагорина теорема** Примена Питагорине теореме Правоугли троугао чији су оштри углови 30° и 60° и примене П.Т. у конструкцијама	септембар, октобар	процењује, следи инструкције, примењује, ради на задацима, ради самостално, поставља и одговара на питања	подстиче ученике, израђује и поставља задатке, проверава рад ученика, обавештава, објашњава, мотивише
3.		1	**Степеновање** Примена степена и операције са степенима	новембар	запажа, упоређује, примењује, повезује, ослања се на претходно искуство	планира, организује, обезбеђује наставна средства, омогућава примену наученог
4.		1	**Многоугао** Број дијагонаа многоугла, збир углова могоугла и обим и површина многоугла	новембар	посматра, запажа, уочава, описује, илустује, прати, црта, осмишља упоређује, именује,	демонстрира, израђује и поставља задатке, објашњава, даје повратне информације

5.		3	**Полиноми** Квадрат бинома и разлика квадрата Растављање полинома на чиниоце	децемар, фебруар, март	ради на задацима, иницира рад, сарађује, користи изворе знања, поставља и одговара на питања	израђује и поставља задатке, проверава рад ученика, обавештава, објашњава
6.		1	**Зависне величине и њихово графичко представљање** График зависности y = k • x, x € R Пропорција и њене особине	април	запажа, повезује, решава проблем, организује, повезује знања са другим областима	подстиче ученике да препознају, упоређују, изводе закључке,
		1	**Круг** Централни и периферијски угао круга и обим и површина круга и његових делова	мај	упоређује, црта, именује, класификује, репродукује	израђује и поставља задатке, проверава рад ученика,
		1	**Сличност** Сличност троугловаи примене сличности	јун	решава проблем, повезује знања са другим областима	подстиче ученике да опажају, примењују, препознају

Додатна настава: Биологија
Разред: седми
Годишњи фонд часова: 9

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	Увод- еволуција човека. Занимљивости	септембар	активно слуша, примењује, упоређује, црта, посматра, запажа, уочава, именује, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	Нивои организације биолошких система.Ћелија	октобар		
3.		1	Кожни систем и дејство УВ зрачења	новембар		
4.		1	Повезаност скелетног и мишићног система.Еволутивми развој	децембар		
5.		1	Еволутивна разноврсност нервног система животиња. Централни нервни систем	јануар		
6.		1	Условни и безусловни рефлекси. Говор, учење, памћење, сан и стрес	фебруар		
7.		1	Жлезде са унутрашњим и спољашњим лучењем- занимљивости	март		
8.		1	Чула- занимљивости	април		
9.		1	Зуби, дисање, крвне групе (проширивање знања- занимљивости)	мај		

Додатна настава: Руски језик

Разред: седми
Годишњи фонд часова: 10

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	Времена года – разговорная тема	IX	активно слуша, примењује, посматра, запажа, уочава, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	Имена существительные Спорт – разговорная тема	X		
3.		1	Числительные Мода – разговорная тема	XI		
4.		1	Имена прилагательные Праздники – разговорная тема	XII		
5.		1	Настоящее время	I		
6.		1	Стихи русских писателей	II		
7.		1	Будущее время Приготовление пищи – разговорная тема	III		
8.		1	Так говорят русские... Театр и кино – разговорная тема	IV		
9.		1	Местоимения Природа – разговорная тема	V		
10.		1	Давайте споём!	VI		

Допунска настава: Географија
Разред: седми
Годишњи фонд часова: 9

Ред.број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	Освајање Хималаја	IX	активно слуша, примењује, посматра, запажа, уочава, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	Кинески зид	X		
3.		1	Ватрени појас Пацифика	XI		
4.		1	Национални паркови Северне Америке	XII		

5.		1	Најпознатије пустиње света	I		
6.		1	Старе културе Индијанаца	II		
7.		1	Живи свет Аустралије	III		
8.		1	Поларне области-занимљивости	IV		
9.		1	Велика географска открића	V		

Додатна настава: Историја
Разред: седми
Годишњи фонд часова: 7

ТЕМА	**БР. ЧАСОВА**
1.Основи проучавања прошлости	1
2.Европа,свет,српска држава и народ на почетку индустријског доба	2
3.Европа,свет,српска држава и народ у другој половини 19.века	2
4.Европа,свет,српска држава и народ на почетку 20.века	2

Циљеви додатног рада:
Додатни рад се организује за ученике који показују веће интересовање и жељу за новим сазнањима која превазилазе оквире предвиђене планом и програмом, са циљем повезивања и примене научеог у свакодневном животу.

НАСТАВНА ТЕМА	**НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ**	**СТАНДАРДИ**
1.Основи проучавања прошлости	Практичан рад,израда паноа,презентација, провера и примена знања	ИС.3.1.6.уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања ИС.3.2.1.уме да изврши селекцију историјских извора
2.Европа,свет,српска држава и народ на почетку индустријског доба	Практичан рад,израда паноа,презентација,провера и примена знања,читање и разумевање историјских извора	ИС.3.1.3.зна специфичне детаље из националне и опште историје ИС.3.1.6.уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања
3.Европа,свет,српска држава и народ у другој половини 19.века	Практичан рад,израда паноа,презентација,провера и примена знања,читање и разумевање историјских извора	ИС.3.1.3.зна специфичне детаље из националне и опште историје ИС.3.2.1.уме да изврши селекцију историјских извора
4.Европа,свет,српска држава и народ на почетку 20.века	Практичан рад,израда паноа,презентација,провера и примена знања,читање и разумевање историјских извора	ИС.3.1.3.зна специфичне детаље из националне и опште историје ИС.3.1.6.уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

Додатна настава: Хемија
Разред: седми
Годишњи фонд часова: 36

Редни број наставне теме	Број часова		Наставна тема (наставне јединице)	Временска динамика	Начин остваривања програма	
	За обраду	За остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		5	Хемија и њен значај Развој хемије као науке. Хемија у савременом животу. Мерења у хемији	септембар	посматра, запажа, уочава, описује, прати, записује, осмишља	осмишља, упућује, реализује, прилагођава, вреднује, оцењује, координира, припрема
2.		8	Основни хемијски појмови Основна физичка и хемијска својства супстанци Физичке и хемијске промене супстанци Смеше Раздвајање састојака смеше	септембар, октобар	посматра, запажа, уочава, описује, илустује прати, записује, осмишља	подстиче, подржава, осмишља, упућује, реализује, прилагођава, вреднује, оцењује, координира, припрема
3.		6	А) Структура супстанци Грађа атома. Периодни систем елемената Б) Основне честице које изграђују супстанцу: Атоми, молекули, јони. Молекул, хем. формуле	новембар, децембар, јануар и фебруар	уочава, описује, илустује прати, записује, осмишља	подстиче, подржава, осмишља, упућује, реализује, прилагођава, вреднује, оцењује
4.		8	Хомогене смеше-раствори Раствори Растворљивост Процентни садржај раствора	март, април	посматра, запажа, уочава, описује, прати, записује, осмишља	осмишља, упућује, реализује, прилагођава, вреднује, оцењује, координира, припрема
5		9	Хемијске реакције и израчунавања Хемијске реакције. Анализа и синтеза Састављање једначина хемијских реакција Закон одржања масе Закон сталних односа маса Количина супстанце. Мол. Моларна маса Израчунавања у хемији	април. мај, јун	посматра, запажа, уочава, описује, илустује прати, записује, осмишља	подстиче, подржава, осмишља, упућује, реализује, прилагођава, вреднује, оцењује, координира, припрема

Додатна настава: Физика
Разред: седми
Годишњи фонд часова: 36

Редни број наст. теме	Број часова		Наставна тема (наставне јединице)	Временска динамика	Начин остваривања програма	
	За обраду	За остале типове часа			активности ученика	активности наставника
1.			Решавање проблема везанихза слагање и разлагање сила и равнотежу тела	септембар	посматра, запажа, уочава, описује, илустује прати, записује, осмишља	подстиче, подржава, осмишља, упућује, реализује, прилагођава, координира, припрема
2.			Видеозапис или симулацијана рачунару различитих облика слагања сила	септембар		
3.			Тела на стрмој равни	октобар		
4.			Решавње проблема кретања тела с константним убрзањем	октобар		
5			Графичко решавање проблемакод равномерног променљивог кретања	новембар		
6.			Примери за примену Њутуновог закона динамике	новембар		
7.			Симулација на рачунару различитих облика механичког	децембар		
8.			Кеплерови закони. Кретање планета. Сунчев систем.	децембар		
9.			Занимљивости из астрономије	децембар		
10.			Сила трења и коефицијент трења	јануар		
11.			Видеозапис или симулација на рачунару различитих облика механичког рада у свакодневом животу	јануар		
12.			Принцип рада простих машина	фебруар		
13.			Видозапис или симулација на рачунару кинетичке и потенцијалне енергије	фебруар		
14.			Решавање проблема везаних за рад, енергију тела и законе кретања.	фебруар		
15.			Одређивање специфичног топлотног капацитета тела. Механизми преношења топлоте с једног тела на друго-примери.. Топлотна равнотежа.	март		
16.			Решавање проблема у којима се користе притисак и потисак	март		
17.			Видеозапис или симулација на рачунару тела и супстанција на различитим температурама, термичког ширења тела, промена агрргатних стања и др.	април		
18.			Вода на разл. температурама и њено понашање у односу на остале течности.	април		
19.			Посета некој лабораторији-кабинету за физику на факултету, кабинету у гимназији и др.	мај		
20.			Поред понуђених садржаја могу се реализовати и теме за које ученици покажу посебно интересовање.	јун		

Додатна настава за осми разред

Додатна настава: Српски језик и књижевност
Разред: осми
Годишњи фонд часова: 12

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	Синтаксичка анализа компликованијих реченица	септембар	посматра, запажа, уочава, пише, именује, слуша, ради на тексту, следи инструкције, упоређује, примењује, повезује, ослања се на претходно искуство	води циљани разговор, објашњава, мотивише, даје повратне информације, подстиче ученике, објашњава, демонстрира
2.		1	Усмено расправљање на теме из свакодневног живота	октобар		
3.		1	Вежбе у говорништву	октобар		
4.		1	Анализа реклама с телевизије, из новина и часописа, с рекламних паноа	новембар		
5.		1	Самостално проналажење примера бирократског језика	децембар		
6.		1	Самостално састављање дијаграма и графикона	децембар		
7.		1	Проучавање локалног говора	јануар		
8.		1	Карактеризација ликова увидом у форме приповедања	фебруар		
9.		1	Језичкостилска анализа као интеграциони чинилац интерпретације књижевноуметничког текста	март		
10.		1	Истраживачки рад на речницима	март		
11.		1	Обједињујући и поредбени чиниоци у обради одабраних књижевних текстова	април		
12.		1	Драматизација прозног текста	мај		

Додатна настава: Енглески језик
Разред: осми
Годишњи фонд часова: 9

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	Grammar revision	септембар	активно слуша, примењује, посматра, запажа, уочава, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке,
2.		1	Grammar revision	октобар		
3.		1	Irregular verbs	новембар		

4.		1	The Present Perfect Tense	децембар		демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
5.		1	Grammar exercises/if clauses	јануар		
6.		1	Passive	фебруар		
7.		1	Past Tenses	март		
8.		1	Present Tenses	април		
9.		1	Irregular verbs	јун		

Додатна настава: Математика
Разред: осми
Годишњи фонд часова: 12

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	**Сличност троуглова** Талесова теорема и њена примена у конструкцијама	септембар	примењује, повезује, решава проблем, повезује знања са другим областима	подстиче ученике да опажају, препознају, упоређују, решавају проблеме, практично примењују
2.		1	**Тачка, права и раван** Растојање тачке од праве и равни и ортогонална пројекција	октобар	активно слуша, примењује, ради на задацима, користи изворе знања, следи инструкције, примењује знања	подстиче ученике, израђује и поставља задатке, слуша ученике, даје повратне информације
3.		2	**Линеарне једначине и неједначине са једном непознатом** Решавање линеарних једначина и неједначина с једном непознатом Примена линеарних једначина и неједначина	октобар, новембар	ради на задацима, иницира рад, сарађује, користи изворе знања, поставља и одговара на питања	обавештава, објашњава, мотивише, слуша ученике, даје повратне информације, посматра, презентује
4.		1	**Призма** Површина и запремина призме	децембар	примењује, ради на задацима, ради самостално, поставља и одговара на питања упоређује, црта, именује	подстиче ученике, израђује и поставља задатке, проверава рад ученика, обавештава, објашњава
5.		1	**Пирамида** Површина и запремина пирамиде	јануар	примењује, ради на задацима, ради самостално, поставља и одговара на питања	израђује и поставља задатке, проверава рад ученика, обавештава, објашњава
6.		1	**Линеарна функција** Цртање и читање графика линеарне функције (нуле функције, рашћење и опадање)	фебруар	ради на задацима, следи инструкције, упоређује, црта, именује, испробава,	израђује и поставља задатке, проверава рад ученика, објашњава, мотивише

7.		1	**Графичко представљање статистичких података** Графичко представљање статистичких података у облику дијаграма Поређење података са средњом вредношћу	март	запажа, уочава, описује, илустује прати, црта, упоређује, именује	израђује и поставља задатке, проверава рад ученика, објашњава, слуша ученике, даје повратне информације
8.		1	**Системи линеарних једначина са две непознате** Примена система линеарних једначина у решавању проблема	март	ради на задацима, иницира рад, сарађује, користи изворе знања	израђује и поставља задатке, проверава рад ученика, обавештава, објашњава
9.		1	**Ваљак** Површина и запремина ваљка	април	примењује, ради на задацима, упоређује, црта, именује	израђује и поставља задатке, проверава рад ученика, објашњава
10.		1	**Купа** Површине и запремине купе	мај	примењује, ради на задацима, ради самостално, поставља и одговара на питања упоређује, црта, именује	демонстрира, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, проверава рад ученика, обавештава, објашњава
11.		1	**Лопта** Површина и запремина лопте	мај	примењује, ради на задацима, ради самостално, поставља и одговара на питања упоређује, црта, именује	демонстрира, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, проверава рад ученика, обавештава, објашњава

Додатна настава: Биологија
Разред: осми
Годишњи фонд часова: 9

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	Увод- еволуција човека. Занимљивости	септембар	активно слуша, примењује, упоређује, црта, посматра, запажа, уочава, именује, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	Нивои организације живог света, еколошки систем- примери	октобар		
3.		1	Еколошки фактори- специфичносит и примери. Допринос Дарвина и Хекела	новембар		
4.		1	Популација и биоценоза- веза	децембар		
5.		1	Процеси кружења материје и претварања и протицање енергије	јануар		
6.		1	Специфичности живота у воденим и копненим екосистемима	фебруар		

7.		1	Заштита водених и копнених екосистема	март		
8.		1	Агроекосистеми и урбани екосистеми- значај и заштита	април		
9.		1	Црвене листе и црвене књиге и степен угрожености биодиверзитета	мај		

Додатна настава: Руски језик
Разред: осми
Годишњи фонд часова: 9

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника
1.		1	Выражение вида Школа – разговорная тема	IX	активно слуша, примењује, посматра, запажа, уочава, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	Настоящее время Прошедшее время	X		
3.		1	Наречия Моя семья – разговорная тема	XI		
4.		1	Степени сравнения Белград – разговорная тема	XII		
5.		1	Будущее время Повелительное наклонение	I		
6.		1	Стихи русских писателей	II		
7.		1	Местоимения Москва – разговорная тема	III		
8.		1	Так говорят русские... Глаголы движения	IV		
9.		1	Кем быть? – разговорная тема Давайте споём!	V		

Додатна настава: Географија
Разред: осми
Годишњи фонд часова: 9

Ред. број наст. теме	Број часова		НАСТАВНА ТЕМА	Временска динамика (месец)	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове			активности ученика	активности наставника

1.		1	1.Високе планине Србије	IX	активно слуша, примењује, посматра, запажа, уочава, ради на задацима	објашњава, подстиче ученике, израђује и поставља задатке, демонстрира, прати ефекте свог и рада ученика
2.		1	2.Пећине Србије	X		
3.		1	3.Реке-Тиса,Дрина,Мируша,Јерма,Увац,Година	XI		
4.		1	4.Национални паркови Србије	XII		
5.		1	5.Манастири Србије	I		
6.		1	6.Туристички потенцијали Србије	II		
7.		1	7.Делиблатска пешчара	III		
8.		1	8.Ђавоља варош	IV		
9.		1	9.Објекти у Србији под заштитом УНЕСКО-а	V		

Додатна настава: Историја
Разред: осми
Годишњи фонд часова: 7

ТЕМА	**БР. ЧАСОВА**
2.Европа,свет и српски народ у југословенској држави у периоду између два светска рата	1
3.Други светски рат	2
4.Свет,Европа и српски народ у југословенској држави у периоду хладног рата	2
5.Свет,Европа,српска држава и народу савременим процесима	2

Циљеви додатног рада:
Додатни рад се организује за ученике који показују веће интересовање и жељу за новим сазнањима која превазилазе оквире предвиђене планом и програмом, са циљем повезивања и примене научеог у свакодневном животу.

НАСТАВНА ТЕМА	**НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ**	**СТАНДАРДИ**
2.Европа,свет и српски народ у југословенској држави у периоду између два светска рата	Практичан рад,израда паноа,презентација, провера и примена знања	ИС.3.1.6.уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања ИС.3.2.1.уме да изврши селекцију историјских извора
3.Други светски рат	Практичан рад,израда паноа,презентација,провера и примена знања,читање и разумевање историјских извора	ИС.3.1.3.зна специфичне детаље из националне и опште историје ИС.3.1.6.уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања
4.Свет,Европа,српска држава и народ у југословенској држави у периоду хладног рата	Практичан рад,израда паноа,презентација,провера и примена знања,читање и разумевање историјских извора	ИС.3.1.3.зна специфичне детаље из националне и опште историје ИС.3.2.1.уме да изврши селекцију историјских извора

5.Свет,Европа,српска држава и народ у савременим процесима	Практичан рад,израда паноа,презентација,провера и примена знања,читање и разумевање историјских извора	ИС.3.1.3.зна специфичне детаље из националне и опште историје ИС.3.1.6.уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

Додатна настава: Хемија
Разред: осми
Годишњи фонд часова: 34

Редни број наст. теме	Број часова		Наставна тема (наставне јединице)	Временска динамика	Начин остваривања програма	
	за обраду	за остале типове часа			активности ученика	активности наставника
1.		7	Неметали, оксиди неметала и киселине Заступљеност неметала у природи и њихова основна физичка својства Водоник, његова својства и примена Кисеоник, његова својства и примена Сумпор, његова својства, примена и најважнија једињења Азот, његова својства, примена и најважнија једињења Угљеник, његова својства, примена и најважнија једињења	септембар, октобар	посматра, запажа, уочава, описује, прати, записује, осмишљава	подстиче, подржава, осмишљава, упућује, реализује, прилагођава, координира, припрема
2		4	Метали, оксиди метала и хидроксиди Заступљеност метала у природи и њихова основна физичка својства Калцијум, калцијум-оксид и калцијум-хидроксид, својства и примена Гвожђе, алуминијум, бакар- својства на којима заснива примена ових метала Корозија метала. Гвожђе(III)-оксид, алуминијум-оксид. Легуре које се најчешће примењују (бронза, месинг, челик, дуралуминијум, силумини).	октобар, новембар		
3.		4	Соли Добијање соли. Физичка својства соли (агрегатно стање, растворљивост). Хемијске реакције соли (реакције са киселинама, базама и солима). Примена соли. Испитивање тврдоће воде	новембар, децембар		
4.		2	Електролитичка дисоцијација киселина, хидроксида и соли Електролитичка дисоцијација киселина, хидроксида и соли Мере киселости раствора – pH соли	децембар		
5.		2	Увод у органску хемију Формирање модела молекула	децембар		

			Ациклични циклични			
6.		5	Угљоводоници Елементарни састав, подела и физичка својства угљоводоника. Засићени угљоводоници (алкани) незасићени угљоводоници (алкени и алкини). Хемијска својства угљоводоника (сагоревање, супституција, адиција). Ароматични угљоводоници. Бензен. Нафта и земни гас - извори угљеникових једињења и енергије. Полимери.	јануар, фебруар		
7.		3	Органска једињења са кисеоником Алкохоли. Карбоксилне киселине. Масне киселине. Естри.	март, април		
8.		4	Биолошки важна једињења Масти и уља. Угљени хидрати у прегледу: моносахариди (глукоза и фруктоза), дисахариди (сахароза), полисахариди (скроб и целулоза). Аминокиселине. Протеини. Витамини.	април, мај		
9.		3	Хемија животне средине Загађивачи ваздуха, воде и земљишта. Мере заштите	мај		

6. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Школа своју самосталност и аутентичност остварује и кроз улогу покретача културног и јавног живота локалне заједнице и шире друштвене средине. Школа ће ову своју функцију остваривати кроз следеће активности :

МЕСЕЦ	САДРЖАЈ РАДА	РЕАЛИЗАТОРИ
СЕПТЕМБАР	Свечаност поводом пријема првака	Учитељице другог разреда
ОКТОБАР	Дечја недеља: - Ликовни конкурс - Изложба ликовних радова. - Филмска представа - Цртање на бетону - „Деца деци” - размена играчака, књига,прибора	Дечији савез
НОВЕМБАР	Обележавање Дана просветних радника Ликовни конкурс Изложба ликовних радова Књижевни сусрет са песником	Задужени за културну делатност
ДЕЦЕМБАР	Прослава Нове године: - Новогодишња приредба - Изложба ликовних радова - Позоришна представа - Новогодишњи вашар	Задужени за културну делатност
ЈАНУАР	Школска слава Свети Сава: - Изложба ликовних радова - Посета приредбе	Задужени за културну делатност
МАРТ	Прослава Дана школе: Школско такмичење у рецитовању	Наставници српског и учитељи
АПРИЛ	Позоришна представа Изложба ликовних радова „Ускршње јаје“ „ Најраспеванија одељењска заједница“- смотра одељењских заједница	Наставник музичке културе , верске наставе и ликовне ултуре
МАЈ	Посета Планетаријуму	Учитељице четврти разред и наставник географије
ЈУН	Биоскоп - филмска представа	Настаник биологије и учитељице
	Посета Ботаничке баште	Настаник биологије и учитељице

7. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКИХ АКТИВНОСТИ

Циљеви:
- да разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно-образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком);
- развоју моторичких способности;
- стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Задаци:
- подстицање раста, развоја и утицање на правилно држање тела;
- развој и усавршавање моторичких способности;
- стицање моторичких умења која су, као садржаји, утврђени програмом физичког васпитања и стицање теоријских знања неопходних за њихово усвајање;
- усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаног циљем овог васпитно-образовног подручја;
- формирање морално-вољних квалитета личности;
- оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада;
- стицање и развијање свести о потреби здравља, чувања здравља и заштити природе и човекове средине.

Време	Садржај рада	Место	Учесници	Носиоци посла
Октобар	Јесењи крос	Школски терен	Сви ученици	Сви учитељи и наставник Физичког васпитања
Новембар	Полигон препрека (одељењско такмичење) Штафетне игре (међуодељењско такмичење)	Школски терен	Сви ученици	Сви учитељи и наставник Физичког васпитања
Март	Међуодељењско такмичење: „Између две ватре“	Школски терен	Сви ученици	Сви учитељи и наставник Физичког васпитања
Април	Пролећни крос Скок удаљ из места суножним одскоком (међуодељењско такмичење) Прескакање кратке и дуге вијаче (међуодељењско такмичење)	Школски терен	Сви ученици	Сви учитељи и наставник Физичког васпитања
Мај	Кросс РТС крос Србију	Школски терен	Сви ученици	Сви учитељи и наставник Физичког васпитања
Јун	Шетња до ергеле	Еергела	Сви ученици од 1. до 4. разреда	Сви учитељи
	Шетња до ловачке чесме	Ловачка чесма	Сви ученици од 1. до 4. Разреда	Сви учитељи
Током године	ШКОЛСКА И ВАНШКОЛСКА ТАКМИЧЕЊА	Школски терен и спортски терени	Ученици од 5. до 8. разреда	Наставник Физичког васпитања

7.1. ПРОЈЕКАТ ”БЕСПЛАТНЕ ШКОЛЕ СПОРТА”

Пројекција спровођења пројекта "Бесплатне школе спорта“ за ученике београдских основних школа од I-IV разреда (пројекат се планира са трајањем од једне године са стварањем предуслова за реализацију и у наредном периоду – укупног трајања од три године).

1. **Основно о Пројекту ”Бесплатне школе спорта”:**
   - ”Бесплатне школе спорта” за ученике београдских школа од I до IV разреда.

2. **Тип Пројекта:**
   - Развојни.

3. **Носилац и реализатор Пројекта:**
   - Министарство омладине и спорта, Републике Србије.
   - Град Београд - Секретаријат за спорт и омладину.
   - Београдска асоцијација за школски спорт.
   - Радна група у саставу: Менаџер пројекта: Проф. др Александар Јанковић; организатори пројекта: проф. др Весна Ћилерџић, проф. др. Дејан Сузовић.

4. **Оправданост Пројекта:**
   - Стратегија развоја спорта града Београда у први план ставља развој спорта деце и омладине. Тај развој утиче на повећање бављења спортом и повећање обима моторичких кретања у млађем школском узрасту. Закон о спорту, који указује на унапређивање здравља младих, њихових резултата, задовољења потреба за кретањем, игром и дружењем, ...
   - Програм развоја спорта Града Београда као први приоритет је препознао РАЗВОЈ СПОРТА ДЕЦЕ И ОМЛАДИНЕ, УКЉУЧУЈУЋИ И ШКОЛСКИ СПОРТ, којим је за циљ постављено повећање учешћа и омогућавање приступа спорту, стално наглашавање физичке писмености и могућности за заступљене маргинализоване популације.

5. **Циљ Пројекта:**
   - Основни циљ је омогућити деци млађег школског узраста (ученици од I до IV разреда) да се баве спортским активностима, за које се определе, у оквиру додатних наставних и тренажних процеса у београдским основним школама, на територији Градских Општина.

6. **Подциљеви Пројекта:**
   - Да ученици овог узраста задовоље своје основне **биолошке, психолошке и социолошке потребе за покретом и игром**;
   - Да ученици овог узраста **развијају моторичке способности** кроз вежбе и игре које су саставни део спорта за који су се определили;
   - Да ученици овог узраста развијају одређене **психолошке способности и карактеристике** кроз вежбе и игре које су саставни део спорта за који су се определили;
   - Да ученици овог узраста развијају одређене **социолошке вештине и карактеристике** кроз вежбе и игре које су саставни део спорта за који су се определили;
   - Такође, значајни бенефити овог Пројекта је и да се **школски живот постави у центар збивања сваког ученика** који поседује жељу да се бави одређеним спортским активностима;
   - Побољшати **материјални статус наставника физичког васпитања** београдских општина;

- **Укључивање студената, будућих наставника физичког васпитања и тренера**, у рад са децом, чиме стичу практично искуство и припремају се за будући рад у процесу образовања Републике Србије.

7. **Циљна група:**
   - Млађи школски узраст деце од I до IV разреда основних школа.
   - Пројектом је обухваћено укупно дванаест Београдских општина.
   - Реализација пројекта у првом периоду је планиран у 83 школе (са тенденцијом да се организује у свих 125 школа у наредном периоду).
   - Узимајући у обзир просек броја ученика млађег школског узраста (у општини Раковица) 556 ученика, може се предпоставити (простом рачуницом) да је овим Пројектом обухваћено око **69.500 ученика**.

8. **Спортске активности заступљене у Пројекту** су спортови засновани на базичним спортовима и традиционалним спортским интересовањима млађег школског узраста на територији Београдских општина:

   - Фудбал;
   - кошарка;
   - рукомет;
   - одбојка;
   - атлетика;
   - спортска гимнастика,
   - плес и
   - борења (карате, џудо, рвање и бокс).

9. Да би се **реализовао Пројекат**, неопходно је да се реализује читав низ активности:

   - Успоставити сарадњу са локалном самоуправом око покретања Пројекта;
   - Са директорима основних школа определити се за школе које имају услове и потребу за реализацију Пројекта (осам школа по општини или уколико постоји интересовање за више, омогућити и већи број школа у оквиру појединих општина);
   - Упознавање професора физичког васпитања са Пројектом и наставним активностима у току реализације садржаја рада;
   - Успоставити сарадњу са Факултетом спорта и физичког васпитања око повезивања са студентима, учитељима спорта заинтересованим за учешће о ангажовању у стручном делу рада на Пројекту;
   - Уколико је потребно искористити капацитете Националне службе за запошљавање (НСЗЗ) у смислу неопходног обезбеђивања стручног кадра за реализацију Пројекта.
   - Обезбедити услове у основним школама за организацију и реализацију Пројекта (инфраструктурне и кадровске предпоставке);
   - Обезбедити опрему и реквизите за реализацију Пројекта;
   - Обезбедити пропагандни материјал за реализацију Пројекта;
   - Оспособљавање учитеља спорта за реализацију плана и програма наставних или тренажних јединица.
   - Сртучна организација и реализација плана и програма наставних или тренажних јединица.
   - Контрола реализације плана и програма наставних или тренажних јединица (редовни састанци и подношење извештаја организаторима Пројекта).

10. **Очекивани кључни резултати:**

    Повећана физичка активност у функцији здравља ученика омогућује:
    - Смањење негативних утицаја пандемије КОВИДА 19 и предходног начина живота деце млађег школског узраста;
    - Смањивање ефеката савременог начина живота, све више свакодневних активности у седећем положају (проблеми генерација које се ослањају на дигиталне технологије);
    - Савладавање основних спортских корака кроз игру;

- Превенција модерних болести које се дијагностификују код све више деце млађих узраста, гојазност, кардиоваскуларна обољења, шећерна болест, ...;
- Континуираним спортским активностима утицање на побољшање општег здравља ученика основно-школског узраста, изградња спортско-здравствене културе и стицање навика за свакодневним вежбањем током живота,
- Појачаном физичком активношћу позитивно се утиче на психичко растерећење ученика;
- Популаризација спорта и здравог начина живота ...

11. Значај пројекта:

- Активно учешће и укључивање деце млађег школског узраста у спортске активности у основним школама београдских општина.
- Приступ и инклузија маргинализованих и недовољно заступљених ученика у спортску активност (ученици који нису најбоље прихваћени у спортским активностима у школи, деца родитеља слабог материјалног стања, већа доступност спортских активности и омогућавање адекватних услова у близини становања и сл.) и
- Побољшани материјално-технички услови за реализацију активности школског спорта (спонзорство и други облици финансирања).

12. Састав тима за реализацију активности:

- Менаџер пројекта;
- два организатора реализације пројекта;
- Директори школа, као координациона подршка (125 школа на територији града Београда у дванаест општина);
- Наставници физичког васпитања запослени у школама у којима се реализује пилот пројекат – као техничка и организациона подршка учитељима спорта (83 - 90 наставника);
- Учитељи спорта - млади, стручни, амбициозни и вредни чланови наше заједнице, (83 - 90 учитеља спорта и то са следећим спортским усмерењима: 12 атлетика; 12 гимнастика; 12 борења; 12 плесови; 12 одбојка; 12 рукомет; 12 фудбал и 12 кошарка).

13. Финансирање пројекта

Пројекат се финансира средствима из буџета од стране:

- Министарство омладине и спорта Републике Србије.

- Град Београд – Секретеријат за спорт и омладину.

14. Предлог плана и програма часова спорта и њихова реализација:

- Планови и програми рада резултат су тима за реализацију активности у наредном периоду, а у складу са методичко-дидактичким принципима везаним за спортске активностима за које су оспособљени.

15. Време реализације (шест фаза):

- Фаза припреме (01.05.2021. – 31.08.2021.),
- фаза реализације (01.09.2021. - 30.05.2022.),
- фаза анализе и корекције реализације Пројекта (01.07. – 31.08.2022.),
- фаза врхунца реализације Пројекта (01.09.2022. – 30.05.2023.),
- фаза анализе и корекције реализације Пројекта (01.07. – 31.08.2023.) и
- фаза другог врхунца реализације Пројекта (01.09.2023. – 30.05.2024.)

7.2. ПРОГРАМ ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ У ПРИРОДИ

Планиране активности у природи (летовање) организоваће се уз сагласност Савета родитеља за ученике од 1. до 8. разреда.

ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ЛЕТЊЕГ „СУПЕР КАМПА“

Програм „Супер кампа“ се спроводи на основу пројекта подржаног од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Агенције за безбедност саобраћаја и других релевантних институција и оцењен је као изузетно користан за психо-физички развој деце. О деци брину учитељи, наставници, васпитачи, тренери и професионални аниматори и рекреатори са великим искуством у раду са децом.
„**Супер камп**“ се одржава у дечјем одмаралишту „Митровац“ на Тари и Грчка –Олимпик Бич..Аражман подразумева смештај деце на бази пуног пансиона, аутобуски превоз и комплетну организацију дневних активности по утврђеном распореду. Пројекат обухвата све признате безбедносне, здравствене, образовне, законске и друге релевантне стандарде.
Супер камп“ кроз дружење и забаву чине три основна сегмента:
1) едукација – стицање сазнања и вештина на креативан начин, што би представљало допуну редовном школском програму (значај страних језика, информационе технологије, безбедност у саобраћају, креативне и научне радионице).
2) спорт и рекреација - јачање свести о потреби за физичком активношћу кроз коју се гради тимски дух и јачају лидерске особине (област „Интегралност дечијег развоја кроз игру“).
3) природа и здрав живот - боравак деце на планини и свежем ваздуху, конзумирање здраве хране и развој љубави према природи (програм „млади извиђачи“).
1. Фокус едукативног садржаја је на:
• Научне радионице – По програму Фестивала науке за време трајања кампа малишани су у прилици да науче много нових ствари и да присуствују извођењу занимљивих експеримената из области физике, хемије и биологије.
• Уметничке радионице – глума, плес, музика, цртање, и развијање креативних потенцијала код деце.
• Страни језици, итд.
2. Спортско-рекреативни садржај се спроводи по програму Факултета за спорт и физичко васпитање из предмета *„Теорија и методика елементарних игара“*, област **„ИНТЕГРАЛНОСТ ДЕЧИЈЕГ РАЗВОЈА КРОЗ ИГРУ“** - више од 35 рекреативних активности које су позитивне за развој и здравље деце. Поред тога, део овог сегмента чинили би и:
• Колективни спортови (фудбал, кошарка, одбојка и др.)
• Индивидуални спортови (дисциплине из атлетике)
• Пењање на вештчку стену – у сарадњи са пењачким клубом
• *Zip line* програм
• Slip and slide програм
• Вожња баги возила на полигону
• Вожња картинга на полигону
• „Игре без граница“
• Игре намењене најмлађим полазницима („између две ватре“ и сл.)
3. Локалитети Митровац на Тари, омогућавају боравак деце у природи и на свежем ваздуху са климатским условима који су иделани за одмор, здравље и рекреацију. Циљ је да деца из урбаних средина која у данашње време све више времена проводе у затвореном простору уз интеренет и видео игрице промене окружење и што више времена проводе у природи. Овај сегмент подразумева активности као што су:
• Усвајање правила понашања за време боравка у природи и схватање важности здраве исхране и очувања животне околине
• Програм „Млади извиђачи“ - шетње и планинарење, оријентација у простору, основе камповања и сл.

Дан на кампу почиње јутарњим вежбама а након вежбања је доручак. Три радионице се одрзавају у преподневним сатима и три радионице у поподневним сатима (распоред радионица се добија дан пре). Пауза између првог и другог блока радионица је испуњења дневном журком (вежбање кореографија, анимација уз музику…) и наравно

ручком. Свако вече се завршава вечерњим програмом. План је да деци цео дан буде испуњен занимљивим дешавањима и садржајем. Свака група обилази шест радионица током једног дана, следећег дана обилазе нових шест и тако до краја реализације кампа. Задатак је да сви учесници обиђу сваку радионицу.

7.3. ПИЛОТ ПРОГРАМ “ ПОКРЕНИМО НАШУ ДЕЦУ”

Пилот пројекат “Покренимо нашу децу” се рализује од другог полугодишта школске 2016/2017.године у разредној настави кроз различите активности одобрене од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја. Током протеклих школских година програм је успешно рализован у разредној настави кроз свакодневне примене физичких активности. Настављамо се са реализацијом овог програма и применом физичких активности у разредној настави и током ове школске 2022/23. године

Активности и садржаји Програма „Покренимо нашу децу“ односе се на превенцију постуралних поремећаја у млађем школском узрасту и могу се организовати узатвореном и отвореном простору. Целокупан програм сачињен је од вежби за превенцију равног стопала и вежби за превенцију постуралних поремећаја на кичменом стубу (превенција кифотичног, лордотичког и сколиотичногдржања).

Програм се односи на: вежбе за успостављање баланса карлично-бутне мускулатуре, вежбе за истезање кичменог стуба и јачање мускулатуре трупа, вежбе дисања,вежбе равнотеже у корекцији постуралних поремећајаи елементарне игре. Једно од најпогоднијих средставаза превенцију постуралних поремећаја у овом узрасту јеправилна физичка активност у спрези са боравком на отвореном простору по свим временским условима. Међутим,ови циљеви не могу се остварити само кроз институционалне садржаје, већ уз додатак ванинституционалнихактивности, боравком у парковима и игралиштима, чиме се донекле могу испунити сви захтеви и циљеви који се односе на правилан раст и развој детета.

Значај програма „Покренимо нашу децу“ огледа се у томе што је препознао нарастајуће проблеме деце млађег школског узраста, а који се тичу неправилног држања тела,гојазности и хипокинезије. Циљ пројекта је превенција настанка деформитета кичменог стуба и тела уопште применом одговарајућих превентивних вежби у складу са узрастом ученика.

Програм се непосредно бави едукацијом учитеља за примену свакодневних превентивних вежби у трајању од 15 минута, али оно што је веома значајно јесте посредна едукација деце и родитеља о значају свакодневне примене физичких активности за здравље, како њихове деце, тако и њих самих.

У одељењима од 1. до 4. разреда ће ученици ће вежбати на појединим часоваима кроз следеће активности - три модела програма вешбања:

1.Први модел:

А - Весела столица; Б-Причам ти причу; В-Здрава Стопалца; Г-Разиграна палица.

2. Други модел:

А - Музичка гимнастика; Б - Плеши и заледи се.

3. Трећи модел:

А - Јесење играрије; Б - Зимске играрије; В - Пролећне играрије

8. ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА

8.1. Програм дечијег савеза

МЕСЕЦ	САДРЖАЈ РАДА	ИЗВРШИОЦИ
IX	1. Израда плана рада Дечјег савеза 2. Припрема за обележавање Дечје недеље и припрема ученика првог разреда за пријем у Дечји савез	Александра Ђорђевић Јелена Јаблановић
X	1. Дечја недеља – активности у школи 2. Пријем ученика првог разреда у Дечји савез 3. Буквар дечјих права 4. Засађивање цвећа и садница у школском дворишту 5. Учешће у манифестацији ”Радост Европе”	
XI	1. ”Најраспеваније одељење” – одељенска и школско такмичење 2. Литерарни конкурс ”Недовршене приче” 3. Превенција, сузбијање и лечење болести зависности	
XII	1. Општинско такмичење ”Најраспеваније одељење” 2. Припреме за обележавање Св. Саве 3. Новогодишњи програм	
I	1. Школско такмичење рецитатора 2. Прослава Св. Саве	Александра Ђорђевић Јелена Јаблановић
II	1. Општинско такмичење ”Турнир дечјих игара” 2. Општинско такмичење рецитатора	
III	1. Школско такмичење ”Ђачко песничко сусретање” 2. Организовање еколошке акције у школи 3. Обележавање ”Дана пролећа”	
IV	1. 7. април – Светски дан здравља 2. Еколошка акција 3. Ликовни конкурс ”Осликавање ускршњих јаја” 4. Општинско такмичење ”Ђачко песничко сусретање”	
V	1. Општинско такмичење фолклора, ритмике и модерног плеса 2. Дан изазова	
VI	1. Завршница еколошких активности 2. Програм поводом уписа будућих ученика првог разреда у школу	

8.2. План рада црвеног крста

МЕСЕЦ	САДРЖАЈ РАДА	ИЗВРШИЛАЦ
IX	1. Доношење и усвајање програма рада секције 2. Акција „Безбедност деце у саобраћају“	Кузмановић Радмила
X	1. Акција ”Трка за срећније детињство” 2. Пркупљање чланарине 3. Обележавање међунар.Дана старих,ликовно-литерарни конкурс „За сунчану јесен живота“	
XI	1. Упознавање ученика са значајем акције „Један пакетић много љубави“ 2. Пркупљање чланарине	
XII	1. Прикупљање слаткиша, израда новогодишњих честитки, сувенира, поклон пакетића 2. Обележавање 1. Децембра - дан борбе против АИДС-а уз предавање,пројекције и разговор о хуманим односима међу половима	
I	1. Припреме за књижевни, ликовни конкурс "Крв живот значи"	
II	1.Припрема екипе Прве помоћи за обуку и пријава Црвеном крсту Чукарице	
III	1.Реализација ликовно-литерарног конкурса «Крв живот значи» 2.Припрема ученика четвртих разреда за квиз « Шта знаш о Црвеном крсту и давалаштву»	
IV	1.Обука екипе "Пружање прве помоћи" 2. Обележавање 7. априла Светског дана здравља,кроз разна предавања о здрављу	
V	1. Учешће у акцији "Недеља Црвеног крста", обележавање 8. маја Међународног дана Црвеног крста и 11. маја Дана добровољних давалаца крви 2. Општинско такмичење ПЦК	
VI	1.Достављање писменог извештаја о реализованим активностима	

8.3. План рада литерарне секције

МЕСЕЦ	САДРЖАЈ РАДА	ИЗВРШИОЦИ
IX	1. Избор ученика и предлог плана рада – договор 2. Упознавање ученика са листом литерарног стваралаштва	Тијана Биочанин
X	1. Упознавање ученика са стваралаштвом Б. Радичевића и С. Ранковића 2. Самостални радови ученика – слободна тема 3. Уређење паноа у холу школе 4. Писање и читање радова о јесени	
XI	1. Литерарне игре 2. Самостални радови – пригодна тема 3. Читање, анализа и адаптирање радова за лист	
XII	1. Литерарне игре 2. Самостални радови посвећени Новој години 3. Зимски пејзажи у литерарном стваралаштву 4. Читање и анализа самосталних радова	
I	1. Читање дечје штампе и приказ прочитаних текстова 2. Припремање и учешће на прослави Св. Саве	
II	1. Читање и анализа песама Д. Максимовић, Д. Радовића и Ј. Ј. Змаја 2. Самостални радови 3. Припрема за Дан школе	
III	1. Читање и анализа самосталних радова ученика о жени, мајци 2. Припремање паноа 3. Припремање радова за лист 4. Учешће у приредби поводом Дана школе 5. Припремање за сусрет литерарних група	
IV	1. Писање и читање радова о пролећу 2. Избор радова за пано – најбољи радови	
V	1. Самостални радови ученика 2. Избор најбољих радова	
VI	1. Анализа реализације плана 2. Предлози за будући рад 3. Завршна изложба литерарних радова	

8.4. План рада литерарне секције I – IV разреда

ЛИТЕРАРНА СЕКЦИЈА (I-IV РАЗРЕД)

Р.Б.	Име презиме	Занимање
1.	Љиљана Бошковић	Професор разредне наставе
2.	Ученици од 1-4 разреда	Списак доступан у дневницима

Сарадници у реализацији плана: актив млађих разреда, педагог, вероучитељ, наставник енглеског

Делокруг рада: српски језик

Циљеви рада:

- развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује
- оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника и читаоца);
- развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности;
- развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза;
- увежбавање и усавршавање гласног читања (правилног, логичког и изражајног) и читања у себи (доживљајног, усмереног, истраживачког);
- оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова;
- развијање потребе за књигом, способности да се њоме самостално служе као извором сазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке (одељењске, школске, месне); поступно овладавање начином вођења дневника о прочитаним књигама;
- подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво;
- подстицање, неговање и вредновање ученичких ваннаставних активности (литерарна, језичка, рецитаторска, драмска, новинарска секција и др.);
- развијање патриотизма и васпитавање у духу мира, културних односа и сарадње међу људима.
- социјализација кроз рад и дружење

Активности	Време реализације	Носиоци посла	Циљна група (са киме се ради)	Очекивани ефекти и предлог критеријума успешности за план	Особа или тим који врши евалуацију плана
Учешће на школским приредбама (Нова година, Савиндан, Осми март)	Током школске године	руководилац секције актив млађих разреда		-запажено учешће на ликовним конкурсима (похвале и награде)	Директор, педагог и актив млађих разреда
Учешће на литерарним конкурсима:		руководилац секције			
Дани гљива, Октобар – месец здраве исхране, Дечја недеља, Креативна чаролија, Дани ћирилице, Недеља здравља уста и зуба, Дан борбе против пушења, Радионица баснописаца, Вазнесењски дани и сл.	Током школске године	актив млађих разреда	Ученици од I до IV разреда	-изложбе радова - панои -уређен школски простор (холови) - реализоване радионице - реализоване посете	Директор, педагог и актив млађих разреда
Радионице: Поводом Осмог марта и Нове године	Током школске године	руководилац секције актив млађих разреда вероучитељ наставник енглеског	Ученици од I до IV разреда		
Посете: Градској библиоеци	април, мај	руководилац секције актив млађих разреда			

8.5. План рада еколошке секције

МЕСЕЦ	САДРЖАЈ РАДА	ИЗВРШИЛАЦ
IX	1. Договор о раду секције 2. Упознавање са појмом екологије 3. Значај , очување озонског омотача, прича о озонској рупи (16.9. Светски дан заштите озонског омотача) 4. Израда паноа са темом“Еколошки календар“	Данијела Климента
X	1. Израда паноа са темом“Еколошки календар“ 2. Животиње које нестају(14.10. Светски дан заштите животиња) 3. За и против ГМО- дебата на часу 4. Дан здраве хране(16.10.)	
XI	1. Час у природи(18.10. Дан пешачења) 2. Уређивање кабинета биологије 3. Нега биљака у школском простору 4. Значај животне средине	
XII	1. Угрожавање животне средине 2. Заштита животне средине 3. Унапређивање животне средине 4. Енергија је свуда око нас	
I	1. Како штредимо енергију 2. Отпад и рециклажу 3. Отпад и рециклажа	
II	1. Шта је еколошка култура 2. Анонимна анкета да ли сам екокултуран	
III	1. Израда паноа са темом „Еколошка култура“ 2. Израда паноа са темом „Еколошка култура“ 3. Зашто треба да волимо и да бринемо о биљкама 4. Уређивање дворишта	
IV	1. Сађење биљке (јоргована) у школском дворишту 2. „Опланети се“(22.4. Светски дан планете Земље) 3. Зашто треба да волимо и да бринемо о животињама 4. Врабац- симбол Београда	
V	1. Прављење кућице за птице 2. Прављење хранилице за птице 3. Прављење кућице и хранилице за птице у школском дворишту 4. Светски дан без дуванског дима(31.5.)	
VI	1. Дан заштите животне средине 2. Шта смо све научили о заштити животне средине 3. Шта смо све научили о заштити животне средине	

8.6. План рада рукометне секције

МЕСЕЦ	САДРЖАЈ РАДА	ИЗВРШИЛАЦ
IX	1. Основни став у рукомету 2. Кретање без лопте у размним ставовима 3. Хватање и додавање лопте у различитим облицима кретања 4. Увежбавање хватања и додавања лопте	Миладинка Таталовић
X	1. Специјална додавања 2. Став у одбрани и нападу у поседу лопте 3. Блокирање нападача у кретању и скоку 4. Правило три корака	
XI	1. Усавршавање технике хватања и додавања у игри 2. Развијање брзине и спретности у руковању лоптом 3. Додавање лопте у трку 4. Шут на гол	
XII	1. Увежбавање шута на гол 2. Скок шут 3. Увежбавање скок шута 4. Контранапад са крила	
I	1. Провера усвојености елемената спортске игре 2. Тактика зоне одбране	
II	1. Обука финте променом правца кретања 2. Увежбавање финте дриблинга 3. Усавршавање индивидуалног напада на гол	
III	1. Избор места у екипи 2. Тактика напада екипе 3. Усавршавање тактике напада – разрада акције 4. Седмерац правила и техника извођења 5. Лобовање при шуту на гол	
IV	1. Правила игре, суђење и судијске одлуке 2. Напад бекова укрштањем 3. Игра леве и десне половине зоне	
V	1. Зонска одбрана 2. Скок шут са крила 3. Сарадња бекова и пивота 4. Голман играч у нападу	
VI	1. Игра по свим правилима 2. Игра по свим правилима 3. Провера усвојености појединих елемената	

8.7. План рада историјске секције

МЕСЕЦ	САДРЖАЈ РАДА	ИЗВРШИЛАЦ
IX	1. Формирање секције 2. Сређивање кабинета	Невенка Ђорђевић
X	1. Сређивање историјских карата и другог историјског материјала	
XI	1. Уређење платоа испред споменика палим борцима из ослободилачких ратова	
XII	1. Израда паноа 2. Сакупљање старог новца	
I	1. Пано посвећен Св. Сави	
II	1. Рад на обогаћивању етнографског кутка	
III	1. Израда грба Републике Србије 2. Израда грба Београда	
IV	1. Уређење простора око споменика палим борцима и бисте Бранка Радичевића	
V	1. Активности посвећене Дану победе над фашизмом	

8.8. План рада саобраћајне секције

МЕСЕЦ	САДРЖАЈ РАДА	ИЗВРШИЛАЦ
IX	1. Формирање групе,упознавање са програмом рада и материјалом који се користи на часовима 2. Сврха и значај обучавања у области саобраћаја	Иван Радовић
X	1. Правила и прописи кретања возила бицикла и пешака. 2. Расклапање појединих делова на бициклу, подмазивање и припрема за вожњу. 3. Објашњење елемената полигона ,упутство за правилну вожњу 4. Спретност вожње у појединим дисциплинама	
XI	1. Саобраћајни знаци ,врсте и примена 2. Право првенства пролаза 3. Решавање ситуације на раскрсницама ,анализа кретања пешака и возила 4. Кретање пешака на прометним путевима,кретање подземним пролазима,тунелима и мостовима	
XII	1. Решавање тестова 2. Исправљање тестова и дискусија о питањима 3. Коришћење ауто-мото карте,анализа ознака и симбола 4. Како и на који начин се оријентисати помоћу ауто карте Београда	
I	1. Обнављање саобраћајних правила и прописа 2. Решавање тестова	
II	1. Обнављање саобраћајних правила и прописа 2. Решавање тестова 3. Одржавање исправности бицикла 4. Бициклиста у саобраћају - правила	
III	1. Вожња бицикла на полигону 2. Вожња бицикла на полигону 3. Мерење времена споре вожње 4. Оцењивање вожње на полигону(осмица,косина...) 5. Провера исправности и одржавање бицикла 6. Решавање тестова	
IV	1. Припрема за такмичење 2. Припрема за такмичење 3. Вожња на полигону 4. Вожња на полигону	
V	1. Припрема за такмичење 2. Припрема за такмичење 3. Вожња на полигону 4. Вожња на полигону	
VI	1. Утврђивање знања 2. Анализа постигнутих резултата	

8.9. План рада фолклорне секције

МЕСЕЦ	САДРЖАЈ РАДА	ИЗВРШИЛАЦ
IX	1. Упознавање ученика са начином рада фолклорне секције и договор око опреме и термина секције. 2. Дечије игре (зуце, игра лончићи, игра коларићу, игра вијача) 3. Ја посејах лан – игра за вежбу 4. Разговор о народној ношњи и пореклу народних игара 5. Шта све могу руке – правимо играчке	Задужени наставник Милован Ивановић
X	1. Брзалице, загонетке, бројалице, питалице, успаванка – Мајка Јову у ружу родила; песме и обичаји 2. Учење игре – Опа цупа скочи 3. Учење игре – Опа цупа скочи 4. Учење игре – Опа цупа скочи	
XI	1. Коленике –Западна Србија 2. Коленике –Западна Србија 3. Коленике –Западна Србија 4. Певање изворне народне песме (Србијом се златно класје виј е)	
XII	1. Певање изворне народне песме (Србијом се златно класје виј е) 2. Певање изворне народне песме (Србијом се златно класје виј е) 3. Ти момо ти девојко – Централна Србија 4. Ти момо ти девојко – Централна Србија	
I	1. Увежбавање научених игара и певања песама 2. Наступ на школској приредби (Св. Сава)	
II	1. Певање изворне народне песме - Македонија (Во насе село малово) 2. Певање изворне народне песме - Македонија (Во насе село малово) 3. Певање изворне народне песме - Македонија (Во насе село малово) 4. Дивна, Дивна – Поморавље	
III	1. Дивна, Дивна – Поморавље 2. Дивна, Дивна – Поморавље 3. Моравац коло – Шумадија 4. Моравац коло – Шумадија 5. У Милице – Централна Србија	
IV	1. У Милице – Централна Србија 2. Леле, дуње ранке – Централна Србија 3. Леле, дуње ранке – Централна Србија 4. Разговор о оруђу и намештају	
V	1. Разговор о народној ношњи и накиту 2. Увежбавање научених игара и певања песама по избору 3. ученика 4. Увежбавање научених игара и певања песама по избору ученика 5. Увежбавање научених игара и певања песама по избору ученика	

8.10. План рада новинарске секције

МЕСЕЦ	САДРЖАЈ РАДА	ИЗВРШИЛАЦ
IX	1. Формирање секције 2. Упознавање са члановима секције	Тијана Биочанин
X	1. Упознавање са члановима секције 2. Стилске вежбе	
XI	1. Прикупљање података 2. Писање чланака 3. Исправљање текстова	
XII	1. Припрема новина за штампу 2. Презентација часописа	
I	1. Посета редакцији неког часописа	
II	1. Посета редакцији неког часописа	
III	1. Сарадња са члановима литерарне секције 2. Прикупљање матерјала за часопис	
IV	1. Писање чланака 2. Цртање илустрација	
V	1. Припреме за часопис	
VI	Презентација часописа	

8.11. План рада ликовне секције

МЕСЕЦ	САДРЖАЈ РАДА	ИЗВРШИЛАЦ
IX	1. Упознавање ученика са планом рада и потребним прибором за рад на часовима цртања сликања и вајања 2. Теорија форме: основни елементи – линија, боја, правац, величине, облик, валер, композиција 3. Цртање – аутономност линије као самосталног изражајног средства 4. Цртање разноврсним линијама, како би се постепено обогаћивало линеарно изражавање 5. Теме мртва природа – рад по природи 6. Уређење школског паноа и ентеријера школе поводом Дана ослобођења Београда	Срђан Крстић
X	1. Анализа уметничких дела (анатомија за уметнике, разгледање и анализа) 2. Портрет друга/другарице – цртеж у оловци 3. Анализа уметничких дела – репродукције из монографије А. Матиса и Миће Поповића 4. Цртање – перспектива: птичија, жабља, линеарна	
XI	1. Цртање – проблеми опсервације и композиционих односа, конструкција облика – мртва природа 2. Естетска анализа ученичких радова и излагање на школском паноу 3. Сликање боја као ликовни елемент, богатији тонски колорит и валер – пејзаж, акварел 4. Анализа уметничких дела – репродукција слика Катарине Ивановић	
XII	1. Сликање: увођење боје у вредности процесом рада по природи техником слојевитог сликања 2. Тема: мтрва природа 3. Сликање: обрада простора, валер, планови, боја, пејзаж 4. Техника темпера 5. Сликање акварела 6. Сликање: групна фигурална композиција 7. Тема: Пролазници на улици	
I	1. Сликање илустрације књижевног дела по слободном избору, техника темпера 2. Естетска анализа ученичких радова и уређење школског паноа	
II	1. Анализа уметничких дела – репродукције из монографије Клода Монеа 2. Сликање: Моја улица – примена линеарне перспективе 3. Сликање: контраст, светлина, површина и облика у одређеном простору – теме: Поред прозора, свеће, камин – техника темпера 4. Зидно сликарство 5. Технике: мозаик и фреска – објшњење технологије и начин рада	
III	1. Даљи рад на мозаику 2. Сликарска техника – уље – технологија припреме подлоге, препаратуре, начин сликања 3. Колаж – сликарска техника:практичан рад: израда колажа од старих новина на тему радна соба 4. Естетска анализа ученичких радова и уређење школског паноа	

8.12. План рада секције „Млади физичари“

МЕСЕЦ	САДРЖАЈ РАДА	ИЗВРШИЛАЦ
IX	1. Конституисање групе, подела ученика на подгрупе према њиховим интересовањима и давање конкретних задатака 2. Сређивање збирке учила за физику и поправка наставних средстава 3. „Еурека“ вежба одређивања густине на основу Архимедовог закона, реферат Архимед и његово дело	Никола Јованчић
X	1. Оптика – израда задатака за такмичење 2. „Земљо заустави се“ Оглед: Доказивање I Њутновог закона 3. Кретање и сила – израда такмичарских задатака	
XI	1. „Дуга“ Огледи са оптичком призмом. Реферат спектрална анализа 2. „Умор светлости“ уређивање паноа 3. Израда такмичарских задатака	
XII	1. Огледи из електричне струје – комплетирање збирки за групно извођење огледа ел. струје 2. „Краљевима је одузео скиптар а боговима муњу“ огледи електростатика, реферат: Бенџамин Френклин 3. Израда такмичарских задатака	
I	1. Огледи: Хемијски извор струје, реферат: Луђи Галвани и Александро Волта	
II	1. „Како би изгледало све без трења“ вежба одређивање коефицијента трења, реферат: Точак једно од највећих открића на свету 2. Школско такмичење из физике 3. Баждарење еластичне опруге – израда динамометра за потребе наставе	
III	1. Израда такмичарских задатака, припрема за општинско такмичење 2. Равнотежа – уређивање паноа 3. „Да ли је Архимед могао подићи земљу“ огледи: Примењена полуга	
IV	1. „Фотоћелија у служби човека“ оглед са фотоефектом, реферат о примени и принципу рада фотоћелије 2. Архимедово ведро – израда наставних средстава	
V	1. Огледи: Трансформатор, трофазни мотор, генератор, ултра високе фреквенције – посета музеју Никола Тесла , уређење паноа 2. Отворена врата физике – квиз такмичење	
VI	1. Реферат – радиоактивност, нуклеарна енергија у служби човека – Марија Кири 2. Анализа рада секције, изложба радова	

8.13. План рада ритмичке секције

Редни број часа	САДРЖАЈ АКТИВНОСТИ	Време извођења активности	Извршилац
1.	Формирање групе и договор о раду	IX	Биљана Раденовић
2.	Упознавање ученика са планираним програмом		
3.	Представљање чланова путем самосталног наступа		
4.	Подсећање на кореографије које су неки од чланова Играли		
5.	Слушање музике	X	
6.	Одабир музике за кореографију		
7.	Кореографска импровизација за одабрану музику		
8.	Корак по корак, учимо кораке за игру		
9.	Постављање кореографије		
10.	Постављање кореографије	XI	
11.	Увежбавање кореографије		
12.	Договор о костимима		
13.	Израда костима и увежбавање кореографије		
14.	Припрема за учешће на приредби поводом Дана Светог Саве	XII	
15.	Припрема за школску приредбу – усклађивање корака покрета и ритма		
16.	Приредба, вежбање		
17.	Генерална проба		
18.	Слушање музике и одабир музике за нову кореографију	I	
19.	Кореографска импровизација за одабрану музику		
20.	Учимо нове кораке за игру - представљање ученика		
21.	Увежбавамо научене кораке за игру		
22.	Гледамо и анализирамо наступ на школској приредби	II	
23.	Договор о костимима, увежбавање кореографије поводом Дана школе		
24.	Постављање кореографије		
25.	Увежбавање кореографије	III	
26.	Наступ на школској приредби		
27.	Разговор о протеклом наступу и слободни ритмички покрети		
28.	Слушање музике и одабир музике за нову кореографију		
29.	Кореографска импровизација за одабрану музику	IV	
30.	Склапање покрета у целину		
31.	Увежбавање задатих покрета		
32.	Научили смо кореографију	V	
33.	Приредба ритмичке секције – завршна приредба		
34.	Анализа активности и успешности рада секције.		
35.	Слободна игра уз музику и избор игара за крај школске године	VI	
36.	Наступ приликом поделе ђачких књижица		

9. ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ

Избор животног позива представља за сваког младог човека један од проблема који се тешко решава. Избор струке и одговарајућег занимања, не би требало да младу личност ставља пред дилему и нерешив проблем, ако се том проблему у основној школи посвети довољно пажње. А то се може постићи кроз посебан облик рада са ученицима – професионалном орјентацијом. Да би се њен циљ остварио треба јој прићи организовано и програмирано.
Професионална оријентација у школи је саставни део васпитно – образовног рада и треба да се остварује континуирано уважавајући све елементе психофизичких и умних способности сваког ученика посебно.
Зато професионалну оријентацију треба реализовати кроз:

- Све облике васпитно-образовног рада посебно у оквиру редовне наставе, слободних активности, додатне наставе, кроз друштвено користан рад и у оквиру одељенске заједнице.
- Посебне облике рада као што су предавања за ученике и родитеље са одговарајућом актуелном тематиком, разговори, изложбе, посете радним организацијама и др.
- Сарадњу школе са другим друштвеним институцијама и радним организацијама које могу допринети успешном остваривању овог задатка.

У остваривању ових циљева учествују сви субјекти васпитно-образовног процеса у школи. Посебну улогу у томе имају директор, педагог, разредне старешине VIII разреда као и сви наставници и учитељи. Посебно је важна координација на релацији ученик – родитељ – друштвена средина – радна организација – просветне и здравствене институције. Код ученика свих разреда а нарочито VIII треба систематски у току целе године радити на њиховом укључивању и усмеравању ка развијању склоности и правилном избору свог будућег позива. То усмеравање може се остварити из система професионалне орјентације кроз различите облике а пре свега предавања за ученике и родитеље, разговоре са ученицима и родитељима, самосталне ученичке радове на ту тему, изложбе, филмове, радио и ТВ емисије и посете радним организацијама.
Подстицање ученика да сами прикупљају информације о свету рада и занимања, омогућава ученицима да се баве пословима за које испољавају посебна имтересовања. Иако програми и планови обавезне наставе немају посебан садржај из домена професионалне оријентације код њих се могу постићи резултати у том правцу. Сваки предметни наставник у оквиру свог предмета уграђује одговарајуће елементе професионалне орјентације, наглашавајући значај и улогу оног садржаја који може да усмери ученика у том правцу. Уважавајући све елементе ових основа, школа ће у свом раду доследно остваривати своје задатке из свих садржаја који доприносе реализацији задатака професионалне орјентације. Сваки наставник уградиће у своје планове одговарајуће елементе из садржаја професионалне орјентације који ће се реализовати током школске године.

Општи задаци професионалне оријентације су конкретизовани кроз садржаје у односу на три узрасна нивоа:

- Ниво I, II и III разреда
- Ниво IV, V и VI разреда
- Ниво VII и VIII разреда

9.1. Узрасни ниво I, II и III разред

САДРЖАЈИ	РЕАЛИЗАЦИЈА	
	ОБЛИК РАДА	ИЗВРШИЛАЦ
1. Занимања наших родитеља, рођака и познаника	игра пантомиме	одељенски старешина I разреда
2. Занимања у школи	разговор, обилазак	одељенски старешина I разреда
3. Како путује наше писмо	разговор, цртеж	одељенски старешина I разреда
4. Упознавање са занимањима најближе околине	разговор, обилазак	одељенски старешина II разреда
5. Шта желим да будем кад порастем	цртеж	одељенски старешина II разреда
6. Ко и како се служи метром	разговор	одељенски старешина II разреда
7. Упзнавање са занимањима у пољопривреди	разговор, игре	одељенски старешина II разреда
8. Ја на свом будућем радном месту	цртеж, писмени састав	одељенски старешина III разреда

9.2. Узрасни ниво IV, V и VI разред

САДРЖАЈИ	РЕАЛИЗАЦИЈА	
	ОБЛИК РАДА	ИЗВРШИЛАЦ
1. Који ми се позив највише свиђа и зашто	разговор	одељенски старешина IV разреда
2. Како би требало поделити послове у кући	разговор	одељенски старешина IV разреда
3. Улога и важност рада за појединца и разговор о необичним занимањима	разговор	одељенски старешина V разреда
4. Које занимање знамо и како се до њих долази	разговор	одељенски старешина VI разреда

9.3. Узрасни ниво VII и VIII разред

САДРЖАЈИ	РЕАЛИЗАЦИЈА	
	ОБЛИК РАДА	ИЗВРШИЛАЦ
1. Шта је професионална орјентација	предавање	педагог VII разред
2. Систем образовања у Србији	разговор	одељенски старешина VII разреда
3. Фактор правилног избора позива	разговор	Педагог VII разред
4. Значај правилног избора позива	предавање	одељенски старешина VII разреда
5. Представљање различитих подручја рада	предавање	одељенски старешина VII разред педагог
6.Зашта сам заинтересован	радионице	одељенски старешина VII разреда педагог
7. Установи своје таленте и способности	радионице	одељенски старешина VII разреда педагог
8. Кључне компетенције за занимања и информационе понуде	радионице	одељенски старешина VII разреда педагог
9. Еваулацоја програма ПО у VII разреду	радионице	одељенски старешина VII разреда педагог

6. На крају основне и на почетку средње школе	разговор	одељенски старешина VIII разреда педагог
7. Ко може ученицима да помогне при избору позива	уређење огласне табле	педагог са ученицима
8. Шта бих волео да будем	радионица	педагог VIII разред
9. Најчешће грешке приликом избора позива	разговор	педагог VIII разред
10. Анкетирање ученика приликом избора позива	анкета	одељенски старешина VIII разреда педагог
11. Поступци професионалног усмеравања ученика у току школовања	разговор са родитељима ученикаVIII разреда	одељенски старешина VIII разреда
12. Конкурс за упис ученика у средње школе	разговор, информисање	одељенски старешина VIII разреда
13. Услови и могућности уписа ученика у средње школе	разговор са родитељима ученикаVIII разреда	одељенски старешина VIII разреда
14. Рад са ученицима који имају дилему у избору занимања	Разговор	Педагог VIII разред
15. Усвету интересовања и графикон интересовања	Час одељењског старешине	Педагог и разредни старешина VIII разреда
16. У свету врлина и вредности	Час одељњскогког старешине	Педагог и разредни старешина VIII разреда
17. Обраовнипрофии у средњим школама и мрежа средњх школа	Час одељењског старешине	Педагог и разредни старешина VIII разреда
18. Путеви образовања и каријере	Час одељењског старешине	Педагог и разредни старешина VIII разреда
19. Кртеријуми за избор средње школе	Час одељењског старешине	Педагог и разредни старешина VIII разреда
20. Припреме за реалне сусрете	Час одељењског старешине	Педагог и разредни старешина VIII разреда
21. На разговору у предузећу	Час одељењског старешине	Педагог и разредни старешина VIII разреда
22. Моја одлука о школи и занимању	Час одељењског старешине	Педагог и разредни старешина VIII разреда

10. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ И БЕЗБЕДНОСТИ ДЕЦЕ/УЧЕНИКА

Основе здравственог васпитања деца и млади добијају углавном у породици, групи вршњака, школи, здравственим установама и преко средстава масовних комуникација. Не умањујући значај породице и вршњака, сматрамо неопходним систематски рад на овом плану у оквиру школе, здрвствених установа и путем средстава масовних комуникација јер би тада сва деца и млади били изложени сличнимпрограмима, чији би се ефекти могли, донекле, пратити, добро осмишљеном евалуацијом.

У школи се годинама изузетан значај придаје здрвственом васпитању. Реализују се теме из области здравственог васпитања у свим одељењима у школи. Теме се углавном реализују на часовима ОЗ. Здравствено-васпитни рад реализује се и кроз редовну наставу, ваннаставне и ваншколске активности. Извештај са систематских прегледа ученика као и званични подаци здравствених установа показују забрињавајуће високе проценте обољења младих, као и низак степен спремности на одговорно понашање, упркос поседовању добрих знања из ове области. То значи да су ученици, углавном добро информисани о проблемима здравља, али да недовољно примењују превентивне активности у циљу његовог очувања. Зато је неоходно да здравствено васпитање буде инкорпорирано у сваку пору живота и рада у школи, а када се ради о његовом информативном аспекту, да се он реализује што чешће применом активних метода и путем групног рада, а не само фронталним монолозима предавача.

У судару са друштвеном заједницом која је нестабилна и често дезорганизована, уз кризу морала и слабљење породичног система, и у колизији са школом из које ученици често беже, настаје незадовољство, које постаје генератор напетости и инпулсивних реакција усмерених ка себи и другима. Тако се срећемо са адолесцентима који су несигурни, нестабилни, незадовољни, депресивни.

Подаци упозоравају и захтевају хитне и континуиране акције целог друштва. Школа је у том систему карика без које се не може. У оквиру школских акција најважније је јачање психичког здравља, самопоштовања и одговорног односа према себи и другима. То значи учење деце одупирању изазовима, и казивању НЕ ризичним ситуацијама. Такође је неопходно децу и наставнике обучити техникама конструктивног решавања сукоба и уопште умеће добре комуникације. Зато програм здавственог васпитања треба да буде саставни део целокупног васпитно-образовног рада у школи. Његови делови се тешко могу издвојити, сем оних који се односе на проширивање информација о здрављу.

Циљеви:

- Стицање знања, формирање ставова и понашање ученика у вези са здрављем и здравим стиловима живљења, и развојем хуманих односа међу људима.
- Унапређивање хигијенских и радних услова у школи елиминисањем утицаја који штетно делују на здравље.
- Интезивирање сарадње школе, породице и друштвене заједнице на развоју, заштити и унапређивању здравља ученика.

Начин реализације:

- Путем целокупне организације живота и рада у школи.
- Кроз предавања и радионице на часовима ОЗ.
- Кроз наставу и ваншколске активности.
- Путем мини истраживања и стручних тема за наставнике и родитеље, велику помоћ здравственог особља Дома здравља "Др. Сима Милошевић".
- Организовањем вежби за деформитет кичме и стопала на часовима физичког васпитања.
- Ангажовањем стручних лица на трибинама посвећеним актуелним проблемима

ПРЕВЕНЦИЈА ЗЛОУПОТРЕБЕ ДРОГА НА МЛАЂЕМ ОСНОВНОШКОЛСКОМ УЗРАСТУ

У овом узрасном периоду, породица је и даље пресудна у социјализацији деце али школа и вршњаци са нормама заједнице, културе и образовања постају све важнији фактори развоја емоционално, когнитивно и друштвено здравог појединца. Улога социјалних вештина и просоцијалних ставова расте и постају кључни заштитини фактор.

Карактеристике превентивних активности усмерене на ученике које утичу на позитивни исход:

- ✓ добро структуиране интерактивне радионице које за циљ имају развој личних и социјалних вештина (толеранција фрустрације у свакодневном животу, на безбедан и здрав начин, развој социјалних компетенција, развој позитивних друштвених норми и ставова);
- ✓ активности којима се развија добра атмосфера у учионици, у којој се негује просоцијално понашање а редукује неприкладно (развој тима, осећаја припадности, групних правила која свима обезбеђују да се осећају безбедно и прихваћено, доследно реаговање на непримерено понашање, препознавање и награђивање пожељног понашања, формирање вредносног система у коме се труд, учење и знање цене…и активно ангажовање ученика у овим активностима);
- ✓ обезбеђивање редовног похађања школе, развоја везаности за школу, развој одговарајућих језичких и математичких компетенција очекиваних за узраст (нарочито код осетљивих група);
- ✓ превентивне интервенције које укључују родитеље (у наставку документа)

- на овом узрасту, пружање информација о специфичним опојним средствима и подизање нивоа страха, као и коришћење неинтерактивних метода – предавања, не дају позитиван превентивни исход;
- активности које су фокусиране <u>искључиво</u> на изградњи самопоштовања и емоционалном образовању, такође не доприносе превенцији злоупотребе дрога.

Карактеристике превентивних активности усмерених на ученике које утичу на позитивни исход :

- ✓ Интерактивне активности које ангажују ученике у вежбању личних и социјалних вештина (супротстављање социјалним притисцима коришћења дрога и развој здравих одговра на изазовне животне ситуације, вежбање вештина суочавања, доношења одлука и пружања отпора ризичним облицима понашања);
- ✓ Узрасно примерено вођење дискусија о различитим друштвено распрострањеним уверењима, ставовима, позитивним и негативним очекивањима у вези са коришћењем дрога, укључујући и последице злоупотребе (перцепција ризика злоупотребе). Разбијање заблуда о нормативној природи и очекивањима везаним за злоупотребу дрога;
- ✓ Програме треба да спроводе обучени наставници као и обучени вршњаци, али они могу бити доступни младима и преко компјутера или интернета, јер и тада доприносе смањењу злоупотребе психоактивних супстанци. Програме треба спроводити кроз низ структуираних сесија (најчешће 10-15) једном недељно;
- ✓ Индивидуални рад обучених професионалаца са ученицима код којих су идентификоване особине као што су импулсивност, анксиозност, осећај безнађа (кратке серије сесија, 2-5 пута, које помажу

адолесцентима да науче да се конструктивно носе са емоцијама, уместо да користе негативне стратегије суочавања са проблемима као што је нпр. употреба алкохола);

- ✓ Развој позитивног школског етоса, посвећеност школи и учешћу ученика;
- ✓ Упознатост ученика са јасним правилима школе у вези коришћења дроге у школским просторијама и доследно примењивање тих правила и интервенција/поступака у случају њиховог кршења (поштовање Протокола о поступању у случају присуства и коришћења психоактивних супстанци у образовно-васпитним установама);
- ✓ Саветовање код постојања сумње на злоупотребу дрога или упућивање на саветовање, лечење и пружање других здравствених и психосоцијалних услуга;
- ✓ Менторство, програми повезивања младих са одраслима са којима нису у сродству и који су се обавезали да организују активности и редовно проводе део свог времена са младима, уколико су прошли одговарајућу обуку (у нашој земљи се тренутно пилотира програм у коме су ментори студенти-волонтери)
- ✓ Превентивне интервенције које укључују родитеље (у наставку документа)

- Употреба неинтерактивних метода, предавања, као примарне стратегије има или негативне исходе или нема превентивне исходе, као и искључиво пружање информација и подизање нивоа страха;
- Неструктуирани дијалози на сесијама, фокусирање само на изградњи самопоштовања и емоционалне писмености, посвећивање само моралном одлучивању, такође не даје жељени превентивни ефекат;
- Коришћење бивших корисника дрога, као сведока зависности, може имати негативне исходе;
- Не постоје докази да рандомизирано тестирање ученика на дрогу доприноси превенцији злоупотребе (према постојећи законима није предвиђено да школа може да спроводи овакве активности);

ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ УСМЕРЕНЕ КА РОДИТЕЉИМА

Карактеристике превентивних активности које утичу на позитивни исход :

- ✓ програми који развијају вештине родитељства (постављање правила и граница у понашању на начин који је узрасно примерен, контрола и квалитетно структуирање слободног времена деце, укљученост родитеља у животе деце – праћење њихових активности и пријатељства, укљученост у њихово учење и образовање, вештине комуникације, подршка родитељима о томе како да постану узори својој деци…)
- ✓ наведене програме реализују обучени појединци/наставници или стручни сарадници, у време и на начин који је погодан и привлачан за родитеље (ван њиховог радног времена, у простору који није превише формализован и у коме међусобно лако комуницирају), кроз најчешће 10 сесија

- Подривање ауторитета родитеља је повезано са негативним исходима превенције, као и фокусирање само на дете
- Коришћење само усменог подучавања и пружање информација о дрогама тако да родитељи могу да о томе причају са децом не доприноси превенцији
- Спровођење програма од стране слабо обучених појединаца доводи у питање сврху интервенције.

10.1. Област бр. 1. здрава исхрана

САДРЖАЈ	РАЗРЕД	НИВО РЕАЛИЗАЦИЈЕ	РЕАЛИЗАТОР
Правилна исхрана	I - IV	ОЗ, ППД	наставници
Правилна исхрана у пубертету	V - VI	ОЗ, Биологија	наставници
Лична хигијена	I - IV	ППД	наставници
Гојазност	V - VIII	ОЗ, Биологија, Физичко	наставници, лекар
Пубертет и менструација	IV - VI	ОЗ	Лекар
Болести прљавих руку	I IV	ОЗ, ППД	наставници
Нега уста и зуба	I IV	ОЗ	стоматолог
Лична одговорност за бригу о телу	V - VIII	ОЗ, Биологија	наставници

10.2. Област бр. 2. безбедно понашање, интервенције

САДРЖАЈ	РАЗРЕД	НИВО РЕАЛИЗАЦИЈЕ	РЕАЛИЗАТОР
Основна правила о безбедности у кући, школи, заједници	I - IV	ППД, ТО	наставници
Прва помоћ	VI - VIII	Биологија	наставници
Безбедност у саобраћају	I - VIII	ППД, ТО	наставници

10.3. Област бр. 3. физичка активност здравља

САДРЖАЈ	РАЗРЕД	НИВО РЕАЛИЗАЦИЈЕ	РЕАЛИЗАТОР
Значај игре у детињству	I - IV	ОЗ	наставници
Коришћење слободног времена	V - VIII	ОЗ	наставници
Избор спортова	I - VIII	Физичко, СА	наставници

10.4. Област бр. 4. превенција болести

САДРЖАЈ	РАЗРЕД	НИВО РЕАЛИЗАЦИЈЕ	РЕАЛИЗАТОР
Деформитети кичме	III - V	ОЗ, Физичко	наставници, физијатар
Спречавање заразних болести	II - IV	ОЗ	Лекар
Болести прљавих руку	I - IV	ОЗ, ППД	наставници
Превенција пушења	IV - VI	ОЗ, Биологија, НВ	наставници, педагог
Превенција алкохолизма	V - VII	ОЗ, Биологија, НВ	наставници, педагог
Превенција наркоманије	VI - VIII	ОЗ, Биологија, НВ	педагог, лекар
Превенција СИДЕ	VII - VIII	ОЗ, Биологија, НВ	педагог, лекар

Полне болести	VIII	ОЗ, НВ	Лекар
Вашљивост	I - V	ОЗ	Лекар
Болести дисајних органа	III - V	ОЗ	Лекар

10.5. Област бр. 5. ментална хигијена

САДР|ЖАЈ	РАЗРЕД	НИВО РЕАЛИЗАЦИЈЕ	РЕАЛИЗАТОР
Изражавање осећања	I - V	ОЗ	наставници, педагог
Конструктивно решавање сукоба	V - VIII	ОЗ	наставници, педагог
Развијање самопоштовања	V - VIII	ОЗ	наставници, педагог

10.6. Област бр. 6. хумани односи међу половима

САДРЖАЈ	РАЗРЕД	НИВО РЕАЛИЗАЦИЈЕ	РЕАЛИЗАТОР
Подела послова у кући	III - IV	ОЗ, ППД	наставници
Равноправност полова	V - VIII	ОЗ, Грађанско васп,Српски језик	наставници и педагог
Контрацепција	VIII	ОЗ,	Лекар
Психофизичке карактер. пубертета	IV - VI	ОЗ, Биологија	Наставници и педагог
Лепо понашање	III - V	ОЗ, Грађанско васп.,Српски језик	наставници и педагог
Пријатељство	I - IV	ОЗ, Српски језик	наставници и педагог

10.7. Област бр. 7. екологија

САДРЖАЈ	РАЗРЕД	НИВО РЕАЛИЗАЦИЈЕ	РЕАЛИЗАТОР
Хигијена становања	I - IV	ОЗ, ППД	наставници
Заштита човекове околине	III - VII	ОЗ, Биологија	наставници
Школа и њено окружење као део еко-система	VII - VIII	ОЗ, Биологија	наставници

10.8. Област бр. 8. здравствена служба

САДРЖАЈ	РАЗРЕД	НИВО РЕАЛИЗАЦИЈЕ	РЕАЛИЗАТОР
Упознавање са начинима и подручјима рада здравствених радника	I - IV	ОЗ	наставници
Занимање медицинске струке	V - VIII	ОЗ	наставници, лекар
Како и коме могу помоћи здравствени радници	VII - VIII	ОЗ	Лекар

11. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Циљ и задаци :

- Кроз сарадњу са Центром за социјални рад пружање подршке у образовању, психо социјални рад, подршка у превазилажењу траума , прикупљање и дистрибуција подстицајних материјалних средстава , упознавање шире друштвене средине са проблемима деце са сметњама у развоју .

Задатак запослених у школи, на првом месту одељењских старешина педагога предметних наставника у области соцајалне заштитедеце-ученика је:

- да упознају породичне услове у којима деца живе;
-да прати како они утичу на њихов развој;
-да се обрате Центру за социјални рад у циљу пружања помоћи социјалне помоћи деци и породици;
-да благовремено пријаве евентуално занемаривање и злостављање деце;
- да раде на оснаживању деце да не трпе насиље у породици,
- да причају о томе;
-да информишу децу коме треба да се обрате ако су жртве насиља и да прате ефекте предузетих мера.

ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	САДРЖАЈ АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ
Септембар	Евиденција ученика са слабијим породичним условима	Директор, педагог, разредни стаарешина
	Евиденција ученика којима је потребна помоћ Центра за социјални рад	Директор, педагог, разредни стаарешина
Октобар	Евиденција ученика који нередовно похађају наставу	Директор, педагог, разредни стаарешина
Новембар	Едукација наставног особља“Сарадња са Центром за социјални рад „	Педагог
Децембар	Акција“Деца деци„ Пружање финансијске подршке	Црвени крст и Дечији савез
Март	Акција“Трка за срећније детињство“	Црвени крст
Јун	Обавештавање Центра за Социјални ра за пружање социјалне подршке деци са сметњамау развоју.	Тим за инклузију и израда ИОП-а

12. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Васпитни задаци програма заштите животне средине су:
-развијање позитивног односа према природи и природом и радом створеним вредностима,• оплемењивање уже и шире средине,
-стицање знања о биолошким, физичким, хемијским, историјским, географским, производно – техничким обележјима природе и насељене средине,
- стицање одговарајућих знања и формирање правилног односа према уређивању школе, насеља, култивисању расада и неговању паркова,
- уређење школског дворишта и одржавања.

ВРЕМЕ	ТЕМА	САДРЖАЈ	РЕАЛИЗАТОР
Септембар	Уређење школе, школског дворишта и непосредног окружења	Уређење учионица и кабинета	одељенске заједнице,одељенски старешина
		Одржавање школског дворишта	родитељи, директор, домар
		Гајење биљака	помоћно особље, ученици, одељенске старешине
		Сакупљање секундарних сировина	наставници и ученици школе
		Уређење одељенских паноа	наставници, ученици
Октобар	Уређење учионица-кабинета:	Бирамо најбоље уређену учионицу – кабинет	ученици,предметни наставници,техничко особље и координатор Неда Шормаз
Новембар- Децембар	Рециклажа	Постављање кутија за прикупљање старог папира	одељенске старешине и ученици нижих и виших разреда , директор и координатор
		Постављање одговарајући контејнери у дворишту школе.	одељенске старешине и ученици нижих и виших разреда , директор и координатор
Март	Озелењавање и рециклажа	Изложба собног цвећа	ученици и одељенске старешине, техничко особље
		Сортирање отпада	ученици и одељенске старешине, техничко особље, директор
Април	Загађење и заштита животне средине:	Обележавање Дана планете Земље, 22.април	ученици, одељенске старешине, наставници
		Прича о озонској рупи	ученици, одељенске старешине,наставници
		Како да спасемо земљу	ученици, одељенске старешине,наставници
Мај		Изложба ликовних радова	ученици, одељенске старешине, наставници- ликовне културе
		Посета Ботаничкој башти	ученици, одељенске старешине, наставници- ликовне културе

Кординатор активности: Данијела Климента

-активности на заштити животне средине одвијаће се на нивоу одељења, разреда и школе.
-програм естетског, еколошког и хигијенског уређења школе полази од садржаја специфичних за узраст ученика.
-циљ је да се код ученика развије смисао за лепо, правилан однос према људима и животној средини.

-активнпости ће се одвијати на нивоу одељења, разреда и школе: естетско, еколошко и хигијенско уређење школе.
- учешће у пројекту рециклирања електричног и електронског отпада.
- активности на заштити животне средине одвијаће се на нивоу одељења, разреда и школе.
-циљ је да се код ученика развије смисао за лепо, правилан однос према људима и животној средини.
- организовање различитих предавања на тему рециклаже амбалжних и других материјала како би се код ученика развила свест о томе да је рециклажа добра јер се њом смањује загађење животне средине, а штеди енергија и чувају природна богатства.
- учешће у градском пројекту обележавања дана планете Земље
- активности се реализују и кроз часове одељенских заједница.
- реализовање активности кроз теме на часовима српског и страних језика, посвећених еколошким темама
- уређивање и одржавање зелених површина у школском окружењу (акција у сарадњи са родитељима и локалном заједницом.

13. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Циљ и задаци наведене сарадње су: повећање квалитета рада школе, већа понуда разноврсних садржаја који стоје на располагању ученицима , наставницима и родитељима , културна сарадња , стицање нових искустава и знања примењених у пракси.

МЕСЕЦ	АКТИВНОСТ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Током године	Школски диспанзер – Дом здравља Симе Милошевић	Разредни старешина, секретар школе и педагог	Систематски прегледи, вакцинација, издавање картона, реализација предавања, укључивање у Развојно саветовалиште.
Током године	Културни центар Чукарица	Директор, одељенске старешине и педагог	Позоришне представе, песнички сусрети
Током године	Центар за социјални рад	Тим за насиље, педагог, директор	Обавештавање и укључивање у рад
Током године	Сарадња са МУП-ом	Директор и педагог	Предавања, акције и пријаве
Током године	Сарадња са Црвеним крстом	Руководилац, директор и педагог	Акције, конкурси, предавања
Током године	Сарадња са општинском управом	Директор	Развојно планирање и унапређење квалитета рада школе
Током године	Средње школе	Разредне старешине, директор и педагог	Професионална орјентација
Током године	Сарадња са медијима	Директор	Објављивање најзначајнијих догађаја
Током године	Национална служба за запошљавање	Директор	Тестирање новопримљених радника и професионална орјентација

14. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Сарадња породице и школе је веома важан сегмент од кога зависи ниво успешности остваривања целокупног васпитно-образовног процеса.

Облици сарадње:

-индивидуалне разговоре - отворена врата
-родитељске састанке
-опште родитељске састанке

Циљеви и задаци:

- укључивање родитеља у активности школе
- јачати улогу родитеља на заштити безбедности ученика
- сви родитељи да долазе на родитељске састанке
- прављење кутије за сугестије родитеља
- укључити родитеље као асистенте у настави на млађем узрасту
- укључити родитеље као едукаторе на старијем узрасту
- подстицати улогу родитеља као еваулаторе
- подстицати улогу родитеља као учеснике пројеката, чланова тимова, познавања права и обавеза родитеља

ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	НАЧИН ПРАЋЕЊА
Током године	Правовремено информисање родитеља о активностима у школи	Директор и стручни актив за развојно планрање, одељенски старешина	Огласни панои у школи, web сајт школе
Током године	Укључивање родитеља у припремање годишњег план рада школе	Директор и чланови савета родиља	Записник савета родитеља
Током године	Учешће родитеља у изради ИОП-а	Тим за додатну подршку током године	ИОП евиденција о сарадњи са родитељима
Током године	Неговање праксе „Отворена врата“	Одељенске старешине и предметни наставници	Дневници рада лична педагошка документација наставника,
Током године	Укључивање родитеља у акције ученичких организација	Руководиоци ученичких организација	Записници и фотографије
Током године	Укључивање родитеља у програм заштите ученика од насиља	Савет родитеља, тим за заштиту	Евиденције активности
Током године	Укључивање родитеља у реализцију ПО	Разредни старешина и педагог	Евиденције активности
Током године	Укључивање родитеља у васпитно образовни процес	Одељенске старешине, педагог, директор	План посете и евиденција

15. НАСТАВА У ПРИРОДИ И ЕКСКУРЗИЈА

15.1. Програм наставе у природи

Настава у природи ће се реализовати за I- IV разреда у јесењем периоду по следећем плану :

Временски период	Дестинације	Време реализације	Реализатори
2022/2023.	Тара	Јесен, 10/11. месец	Учитељи од I-IV
2023/2024.	Дивчибаре	Јесен, 10/11. месец	Учитељи од I-IV
2024/2025.	Златибор	Јесен, 10/11. месец	Учитељи од I-IV
2025/2026.	Букуља - Аранђеловац	Јесен, 10/11. месец	Учитељи од I-IV

Настава у природи може се изводити у објектима који испуњавају услове за извођење наставних и ванаставних садржаја. Пре поласка на наставу у природи организује се лекарски преглед свих ученика.

Циљеви наставе у природи су:
Очување, подстицање и унапређивање укупног здравственог стања ученика, њиховог правилног психофизичког и социјалног развоја;стварање основа за усвајање активног, здравог и креативног начина живота и организовање и коришћење слободног времена; проширивање постојећих и стицање нових знања и искуства о непосредном природном и друштвеном окружењу; развијање еколошке свести и подстицање ученика на лични и колективни ангажман у заштити природе; социјализација ученика и стицање услова о колективном животу, уз развијање толеранције и одговорног односа према себи, другима, окружењу и културном наслеђу; развијање позитивних односа према националним, култтурним и естетским вредностима.
Задаци и садржаји наставе у природи остварују се на основу наставног плана и програма образовно-васпитног рада и школског програма и саставни су део годишњег програма рада школе. Задаци који се остварују реализацијом програма наставе у природи су: побољшање здравља и развијање физичких и моторичких способноси ученика; задовољење основних дечијих потреба за кретањем и игром; очување природне дечије радозналости за појаве у природи и потстицање интересовања и способности за њихово упознавање кроз одговарајуће активности.

15.2. Екскурзија за ученике од I – IV

Циљеви и задаци:
Развијање позитивног односа према националним, културним и естетским вредностима, социјалним односима и подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја. Уочавање природних географских предела и вода и разноврсних привредних делатности.

Екскурзија ће се реализовати по следећем плану :

Временски период	Дестинације	Време реализације	Реализатори
2022/2023.	Тршић – Троноша –Бања Ковиљача	Мај - Јун	Учитељи од I-IV
2023/2024.	Сремски Карловци – Нови Сад – Фрушка Гора - Стражилово	Мај - Јун	Учитељи од I-IV
2024/2025.	Аранђеловац-Топола- Опленац	Мај –Јун	Учитељи од I-IV
2025/2026.	Ваљево – Бранковина - Дивчибаре	Мај -Јун	Учитељи од I-IV

15.3. Програм екскурзије за ученике од V - VIII разреда

Екскурзија за ученике од петог до осмог разреда ће се реализовати у складу са законом и стручним упутством за извођење екскурзија за ученике од петог до осмог разреда.
Школа ће у сарадњи са родитељима одлучивати о избору и условима за реализацију предвиђених програма.

Дводневне екскурзије за ученике V - VIII разреда

Екскурзија ће се реализовати у јесењем или пролећном периоду.

Временски период школска 2022-2026. година
План и програм налази се у табели:

План реализације дводневне екскурзије за ученике V,VI,VII и VIII разреда

План и програм налази се у табелама:

РЕЛАЦИЈА 1

Релација	Циљ	Задатак
Велика Моштаница - Љубичево - Пожаревац - Виминацијум - Манастир Рукумија - Сребрно језеро – Голубачки град- Тумане-В Моштаница	− Стицање нових и проширивање знања из наставних предмета географија, историја, ликовна култура, српски језик, биологија,веронаука... − Ширење опште културе и љубави према својој земљи. − Ширење другарства између ученика	ученици ће упознати физичко - географске одлике Стига и Браничева као и културно - историјске знаменитости овог краја.

Садржај програма

Предвиђен је обилазак ергеле Љубичево, галерије Милене Павловић - Барили и пожаревачког музеја. Ергела Љубичево датира из периода династије Обреновић. Некадашње имање “Морава”. Данас носи назив по кнегињи Љубици. Ергела има сопствено пољопривредно добро и трофејну салу и једна је од најпознатијих у Србији. Има значајну улогу у коњичком спорту Србије.

Пожаревац- обилазак галерије ,,Милена Павловић - Барили,,истакнуте српске сликарке XXвека. Стварала је излагала у Београду, Лондону, Паризу, Њујорку и Риму где је и сахрањена. Сликала јеи писала поезију,креирала одећу . У пожаревачком музеју чува се велики број експоната из Виминацијума. У богатој колекцији налази се пуно новчића, накита и посуђа. Пронађено је око 700 сребрних и златних уникатних предмета.

Римски војни логор и град из периода I – VII века н. е. Виминацијум је био главни град римске провинције Горње Мезије. Имао је право ковања локалног новца што је у римској империји био највећи статус који град може достићи.

На овом локалитету пронађен је богат археолошки материјал: занатске радионице пећи за печење опека, терме, шест базена,светиљке ... Ископан је маузолеј за који се претпоставља да је гробница цара

Хостилијана са богато опремљеним саркофагом. Пронађено је више гробница са изузетним фрескама. Фреско сликарство је пружало значајне податке о почецима хришћанства на овим просторима.

Рукумија и Нимник су најпознатији манастири овог краја.

Сребрно језеро представља речни рукавац Дунава, удаљено је 2км од Великог Градишта. Једно је од најлепших туристичких излетишта Србије-смештај

Голубачки град је средњевековно утврђење на десној обали Дунава у оквиру НП Ђердап.Тврђава је настала на темељима римског утврђења током 14.века.Смештена је на високој литици на уласку Дунава у Ђердапску клисуру.Има 10 кула и две колске капије.Испред тврђаве се налазило цивилно насеље.Представљала је контролу друмског и речног саобраћаја Дунавом.После Косовског боја утврђење освајају Турци а 1868. године долази у посед Срба и Кнеза Михаила.

Манастир Тумане 9 километара од Голупца је српски православни манастир из14.века.
Налази се на левој обали Туманске реке.Посвећен је Светом архангелу Гаврилу.
Задужбина је косовског јунака Милоша Обилића који је рођен у оближњем селу Кобиље.У близини манастира је споменик природе,бигрена акумулација.

РЕЛАЦИЈА 2

Релација	Циљ	Задатак
Велика Моштаница – Деспотовац- Манасија - Ресавска пећина – Водопад Лисине-Раваница –Јагодина и околина-Велика Моштаница	– Стицање нових и проширивање знања из наставних предмета географија, историја, ликовна култура, српски језик, биологија,веронаука... – Ширење опште културе и љубави према својој земљи. – Ширење другарства између ученика	Упознавање природних и културно историјских знаменитости Горње и Доње Ресаве и Поморавског округа

Садржај програма

Деспотовац- Посета музеја на отвореном,парк минијатура које представљају верне макете српских средњевековних манастира

Обилазак Горње Ресаве где се налази средњевековни манастир Манасија, задужбина Деспота Стефана Лазаревића (1407 - 1418) године. Манастир Манасија припада моравској школи а у њему је основана чувена ресавска иконописачка школа.

Ресавска пећина је прва отворена и најпосећенија пећина Србије. Има веома богат пећински накит у црвеној, жутој и белој боји. Испитани су каналски системи у дужини од око 3 km а за туристе је доступно око 1 km канала. Канали су развијени у три спрата - Горња и Доња галерија које се туристички обилазе и Трећа галерија којом протиче понорница Ресавица. Пећина обилује калцитним и коралним накитом смештеним у дворане - Кристална, Централна, Бобанова, и Дворана Кошница. У Централној дворани су стубови високи преко 20 метара.
Водопад Лисине у склопу реке Велико врело представља споменик природе.Висок је 20 метара на падинама Бељанице,9 км од Ресавске пећине.

Манастир Раваница, задужбине кнеза Лазара Хребељановића у коме се налазе његове мошти. Манастир је подигнут у XIV веку.

Долазак у Јагодину-смештај

Јагодина на обалама реке Белице средиште је Поморавског округа,садржи бројне природне и културно-историјске знаменитости. Завичајни музеј располаже са око 10000 експоната природног,етнолошког,археолошког и уметничког значаја.
Музеј воштаних фигура садржи скулптуре многих познатих личности,незаобилазна је туристичка атракција.
Музеј наиве и маргиналне уметности садржи око 3.500 слика,скулптура и графика од 400 уметника из 40 земаља. Излетиште Ђурђево брдо и Арачлијски поток права су зелена оаза.
ЗОО врт са око 80 врста животиња и 600 јединки налази се на само 1км од центра а у близини Арачлијског потока.

РЕЛАЦИЈА 3

Релација	Циљ	Задатак
Релација - Велика Моштаница –Покајница Ниш-Медијана-Нишка Бања-Јелашничка клисура	– Стицање нових и проширивање знања из наставних предмета географија, историја, ликовна култура, српски језик, биологија, хемија, физика,веронаука... – Ширење опште културе и љубави према својој земљи. – Ширење другарства између ученика	Ученици ће на овој екскурзији имати прилике да упознају природне лепоте и културно - историјске знаменитости Понишавља

Садржај програма

Обилазак Покајнице,црве брвнаре подигнуте на месту где је настрадао Карађорђе,вођа Првог српског устанка. Ниш је највећи град на југу Србије,центар Нишавског округа.Налази се у Нишкој котлини око ушћа Нишаве у Јужну Мораву.Римски Наис из доба Цара Константина.
Нишка тврђава формирана је као војно утврђење током 2.века,представљала је један од већих градова тадашње Дарданије.Око 615.године Ниш освајају Словени а напушта га ромејско становништво које иза себе оставља бројне трагове постојања на овим просторима- Римске терме,Базилика,бронзана глава Цара Константина,бронзана статуа Јупитера.Око 10.века постаје средњевековно утврђење.
Народни музеј у Нишу чува бројне знаменитости Понишавља из области археологије,историје,уметности,књижевности,етнологије.
Ћеле кула-сачињена је од 952 лобање српских војника изгинулих на Чегру 1809.године у борби против Турака. Медијана је археолошко налазиште које представља Царску вилу цара Константина у којој је живела његова мајка Јелена а он јако ретко због честих ратовања.Откривено је само 20% локалитета са добро очуваним мозаицима који приказују митске мотиве.Налазиште датира из 3-4 века и има око 4000м мозаика.

Нишка Бања је удаљена око 10 км од Ниша у подножју Коритњака, огранка Суве планине.Налази се на контакту Родопских и Балканских планина.Насеље је постојало још у неолиту када је формирано око извора топле лековите воде.На простору бање пронађени су и старији предмети још из палеолита као и бројни експонати из римског периода.

Бања има пет издашнијих извора температуре воде 12-39 степени и низ мањих у околини а најпознатији су Главно врело,врело Сува бања у ком вода није константна и врело Школска чесма.

Клисура реке Јелашнице налази се 3 км од Нишке Бање,настала је усецањем реке Јелашнице у кречњачке стене.Могу се уочити геоморфолошки облици зубци-Чукљевички,прозорци-Јелашнички,Чукљевички,чучавци-Чучи камен,водопад Рипаљка.Клисура Јелашнице представља

Специјални резерват природе због станишта српске рамонде и Наталијине рамонде које су живи фосили последњег леденог доба.Ово је јединствено место где се појављују заједно,имају моћ преживљавања у суровим условима од три месеца до годину дана када је биљка без воде у стању успаваности а после тога оживи са првом кишом.У клисури је чувено излетиште Поткапина омиљено место планинара.

РЕЛАЦИЈА 4

Релација	Циљ	Задатак
Релација - Велика Моштаница-Карађорђево ергела-Суботица-Палићко језеро-Велика Моштаница	– Стицање нових и проширивање знања из наставних предмета географија, историја, ликовна култура, српски језик, биологија, хемија, музичка култура,веронаука... – Ширење опште културе и љубави према својој земљи. – Ширење другарства између ученика.	Уочавање природних и друштвених одлика и знаменитости Бачке

Садржај програма

Путовање ка северу Бачке

Карађорђево ергела је основана1779.године у истоименом насељу .Зобнатица се налази у општини Бачка Топола на удаљености од 5км,на 25 км од Суботице.Има дугу традицију узгоја коња што је традиција ових крајева.Једна је од најстаријих и највећих у Србији.Поседује око 100 енглеских пунокрвних коња, намењених за такмичење а двадесетак грла су врхунски галопери.Осим узгајивачнице и штала у оквиру ергеле је ковачница,хиподром на32 хектара,галопска и касачка стаза.
Суботица је најсевернији град Србије са око 100.000 становника.Током бурне историје променила је око 200 имена.По легенди име носи по Суботи Врлићу ризничару самопроглашеног цара Јована Ненада.Окружена је Бачком пешчаром са воћнацима и виноградима.
Бројни су докази који говоре о култури овог града.

Народно позориште из 1853.са 6 коринтских стубова јединствено је у Србији а после Зрењанинског друго по старини.Богати Суботичани надметали су се у архитектури са Будимпештанима па Суботица има јединствене зграде. Рајхлова палата данас је зграда Ликовних сусрета.
Градска кућа подигнута 1908-1910 са безброј шара у виду стилизованог цвета лале.
Градски музеј основан1892.садржи археолошке,антрополошке,историјске,педагошке,етнолошке и природњачке вредности представља јединствен центар културе у Србији.
Зграда Градске библиотеке,Српска православна црква из 18.века,Синагога и остали објекти чине Суботицу јединственом. Споменици Јовану Ненаду који је потиснуо Турке из Бачке и основао краткотрајну словенску тј српску државу која је поред Бачке обухватала северни Банат и део Срема 1526-1527. Погинуо је 1527.у сукобу са угарском властелом после чега нестаје његова држава.
Споменик Светог Тројства 1815.година
Споменик Ивану Сарићу који је полетео авионом сопствене конструкције 1910.године

Плава фонтана је симбол града од керамике жолнаи из Печуја, 1985.година.

Суботичанин Ђуро Станић освојио је прву олипијску медаљу у Атини далеке 1896.године

Палићко језеро је највеће природно језеро Србије.Еолског је порекла са благо заслањеном водом.Са површином од 5,6км квадратна део је Парка природе Палић.Обележја богате флоре и фауне су

црноглави галебови,мочварни чемпреси ретка врста орхидеје-мочварни кацун.Од бројних птица 5 врста је на листи угрожених птица света,48 угрожених у Европи,4 имају мали ареал у свету.

ЗОО врт Палић,један је од 4 у Србији.Поред 65 врста животиња,парк садржи 270 врста дрвећа,нека ретка стабла,либански кедар,џиновска секвоја и ариш.Постоје и очуване шумске формације северно четинарске и јужно листопадне.

РЕЛАЦИЈА 5

Релација	Циљ	Задатак
Релација - Велика Моштаница - Студеница - Жича –Врњачака бања - Љубостиња -Крушевац - Лазарица - Велика Моштаница	– Стицање нових и проширивање знања из наставних предмета географија, историја, ликовна култура, српски језик, биологија, хемија, музичка култура,веронаука... – Ширење опште културе и љубави према својој земљи. – Ширење другарства између ученика.	Уочавање природних и друштвених одлика Старог Влаха и Рашке као и Западног Поморавља

Садржај програма

Обилазак манастира Студеница, задужбине жупана Стефана Немање подигнутог у 12ом веку. Године 1206.на место игумана долази принц Растко у монаштву Први архиепископ српски Свети Сава и под његовим старатељством Студеница постаје културни,уметнички,медицински и духовни центар српске државе.Манастирски комплекс поред конака има и 4 цркве,Богородичина,Краљева,Јоакима и Ане и Светог Николе.Од 1986.године под заштитом је УНЕСКА и део Светске културне баштине.

Манастир Жича је крунидбена црква из доба Немањића и задужбина Првог српског краља Стефана Првовенчаног из 1208.г. Главна манастирска црква грађена је у рашком стилу,посвећена Вазнесењу Христовом.

Смештај у Врњачкој бањи најстаријој и најпосећенијој бањи Србије . Смештена је између планине Гоч и Западне Мораве.Има седам минералних извора Снежник,Језеро,Борјак,Топла вода,Слатина,Бели извор и Врњачко врело.Воде се користе за лечење и флаширање.Бања обилује зеленилом и уређеним парковима са умереном климом, без оштрих мразева.

Манстир Љубостиња, задужбина је књегиње Милице из 1388.године. У преводу значи ,,место љубави,, где је кнегиња Милица први пут угледала кнеза Лазара.Милица се после Косовског боја замонашила 1392.године и у манастиру Љубостиња провела остатак живота са монахињом Јефимијом.Обе су сахрањене у манастиру где се чувају њихове мошти.

У Крушевцу је планирана посета цркви Лазарици и разгледање Лазаревог града. Дворска црква Лазарица посвећена је светом Стефану и подигнута је поводом рођења Лазревог сина Стефана 1376.године.

Споменик Косовским јунацима у Крушевцу је најпознатије вајарско дело Ђорђа Јовановића.Висок је 6 метара,налази се на главном тргу и симбол је Крушевца.Године 1904.свечано га је открио Краљ Петар Први Карађорђевић.На врху композиције је Бошко Југовић барјактар српске војске и Вила која прихвата барјак симболично представља наставак борбе.На светској изложби у Паризу 1900.године за ово дело Ђорђе Јовановић награђен је Златном медаљо Првог реда.

16. ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ

Годишњи програм рада библиотекара заснива се на:

1. Васпитно-образовној делатности
2. Библиотечко-информативној и
3. Културној делатности

1.ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНА ДЕЛАТНОСТ

ПОДРУЧЈЕ РАДА	ВРЕМЕ	РЕАЛИЗАТОР
Непосредан рад са ученицима ● Организовано и систематско упознавање ученика са књигом и осталом библиотечком грађом, са начином пословања библиотеке и мрежом библиотека у средини у којој живе. ● Испитивање за које врсте литературе постоји интересовање код ученика, као и усмеравање ка књижевним вредностима и достигнућима савремене науке. Развијање читалачких склоности и навике да ученици сами траже књигу и осталу литературу. ● Помоћ при избору литературе. ● Неговање културног понашања у библиотеци и читаоници. ● Упућивање на пажљиво и правилно руковање библиотекачкомком грађом. ● Упознавање са типовима библиотечких каталога (ауторског и стручног), њиховом сврхом и начином коришћења, као и упознавање са електронским начином претраживања библиотечког фонда. ● Одржавање наставних часова о библиотеци и библиотекарству у оквиру редовне наставе и слободних активности. ● Реализација васпитно-образовног програма у оквиру библиотекарске секције. ● Систематско припремање ученика да самостално користе стручну и научну литературу, лексиконе, часописе, речнике, енциклопедије, као и научне иформације уопште.	Током године	Библиотекар
● **Сарадња са наставницима** ● Сарадња са наставницима српског језика на утврђивању плана лектире и политике набавке књига. ● Сарадња са наставницима свих предмета у планирању набавке литературе за ученике и наставнике из различитих области знања. ● Континуирана сарадња са стручним активима, педагогом и директорком школе у вези са набавком стручне методичко-педагошке литературе		Библиотекар/ наставници Библиотекар/ директор/ педагог/ рачуноводство/ наставници

2. БИБЛИОТЕЧКО-ИНФОРМАТИВНА ДЕЛАТНОСТ

ПОДРУЧЈЕ РАДА	ВРЕМЕ	РЕАЛИЗАТОР
Вођење библиотечког пословања ● Електронска обрада преосталог дела књижног фонда	Током године	Библиотекар

у програму за библотечко пословање. ● Сакупљање, обрада, чување и давање на коришћење књижне и некњижне грађе. ● Континуирана израда електронске базеподатака за новонабављену грађу у оквиру које се формирају ауторски и стварни каталогзи као и књига инвентара. ● Попис и евиденција чланова и издавања књига. ● Руковођење пословима набавке публикација и осталог библиотечког материјала премапотребама рада. ● Вођење статистике о броју посета библиотеци и прочитаним књигама. ● Систематски рад на информисању ученика и наставника о новим књигама и садржајима стручних часописа. ● Припремање тематских изложби везаних за јубиларне годишњице књижевника и културно-историјских догађаја. ● Набавка литературе за стучно усавршавање наставника. ● Организовање међубиблиотечке сарадње и позајмица. **Ревизија библиотечког фонда** ● Отписивање и излучивањеоштећене и неактуелне библиотечке грађе. ● Утврђивање потреба за набавком нових публикација у наредном периоду		Библиотекар/ комисија од 3 члана Библиотекар/ директор/ педагог/ рачуноводство/ наставници

3. КУЛТУРНА ДЕЛАТНОСТ

ПОДРУЧЈЕ РАДА	ВРЕМЕ	РЕАЛИЗАТОР
● Организовање и учешће у културним акцијама школе. ● Координација рада на организовању књижевних сусрета и постављању тематских изложби. ● Сарадња са културним установама које се баве књигом. ● Сарадња са установама културе као што су позоришта, биоскопи, музеји. ● Посећивање манифестација и центара који се баве књигом: сајма књига, великих библиотека, промоција књига.	Током године	Библиотекарка, наставници, сарадници и чланови Комисије за културну и јавну делатност

16.1. План и програм рада школског библиотекара

Време реализације	Програмски садржај
Септембар	1. Набавка уџбеника за наставнике, увођење у евиденцију и дистрибуција наставницима. 2. Наставак рада на формирању библиотеке, сигнирање, физичка обрада, инвентарисање и каталогизација свих наслова. 3. Рад са корисницима, издавање, пријем, заштита књижног фонда и вођење евиденције о читаности књига. 4. Упознавање свих ученика са акцијом „Најбољи читалац“.
Октобар	1. Организована посета школској библиотеци ученика 1. разреда 2. Наставак рада на формирању библиотеке, сигнирање, физичка обрада, инвентарисање и каталогизација свих наслова. 3. Рад са корисницима, издавање, пријем, заштита књижног фонда и вођење евиденције о читаности књига. 4. Рад са ученицима 2. разреда: читање, слушање, препричавање, казивање, рецитовање. 5. Формирање библиотекарске и новинарске секције и израда плана и програма њиховог рада. 6. Поводом „Месеца књиге“ уређење паноа посвећеног књизи 7. Посета Сајму књига. 8. Набавка нових наслова према потребама школе.
Новембар	1. Наставак рада на формирању библиотеке, сигнирање, физичка обрада, инвентарисање и каталогизација свих наслова. 2. Рад са корисницима, издавање, пријем, заштита књижног фонда и вођење евиденције о читаности књига. 3. Рад са ученицима 5. разреда: Упознавање ученика са литературом за њихов узраст, тема – *Шта читамо и шта препоручујемо за читање.* 4. Рад са библиотекарском и новинарском секцијом. 5. Прикупљање радова за школски лист. 6. Уређење паноа посвећеног Вуку Караџићу.
Децембар	1. Наставак рада на формирању библиотеке, сигнирање, физичка обрада, инвентарисање и каталогизација свих наслова. 2. Рад са корисницима, издавање, пријем, заштита књижног фонда и вођење евиденције о читаности књига. 3. Рад са ученицима 6. разреда: Упознавање ученика са појмовима *стручна књига, приручник, издање, година издања.* 4. Рад са ученицима 1. разреда: Учлањење и издавање сликовница као и подстицање на редовно и квалитетно читање. 5. Рад са библиотекарском и новинарском секцијом 6. Уређење паноа посвећеног Новој години. 7. Опомена за неажурне ученике, израда спискова по разредима.
Јануар	1. Наставак рада на формирању библиотеке, сигнирање, физичка обрада, инвентарисање и каталогизација свих наслова. 2. Рад са корисницима, издавање, пријем, заштита књижног фонда и вођење евиденције о читаности књига. 3. Рад са ученицима 7. разреда: Упознавање ученика са појмовима *садржај, предговор, поговор.* 4. Рад са библиотекарском и новинарском секцијом и прикупљање радова за школски лист. 5. Уређење паноа посвећеног Светом Сави. 6. Учешће у припреми пригодних материјала за извођење школске приредбе.
Фебруар	1. Наставак рада на формирању библиотеке, сигнирање, физичка обрада, инвентарисање и каталогизација свих наслова. 2. Рад са корисницима, издавање, пријем, заштита књижног фонда и вођење евиденције о читаности књига. 3. Рад са ученицима 8. разреда: Оспособљавање ученика за коришћење извода и библиографије. 4. Рад са библиотекарском и новинарском секцијом и селекција радова за школски лист. 5. Уређење паноа посвећеног Дану љубави.

	6. Припремање књижне и некњижне грађе и других материјала за потребе редовне наставе, слободних активности и других облика образовно-васпитног рада.
Март	1. Наставак рада на формирању библиотеке, сигнирање, физичка обрада, инвентарисање и каталогизација свих наслова. 2. Рад са корисницима, издавање, пријем, заштита књижног фонда и вођење евиденције о читаности књига. 3. Рад са ученицима 3. разреда: Упознавање ученика са дечјим енциклопедијама. 4. Рад са библиотекарском и новинарском секцијом. 5. Рад на издавању школског часописа. 6. Уређење паноа посвећеног Бранку Радичевићу. 7. Учешће у припреми пригодних материјала за извођење школске приредбе поводом обележавања Дана школе и у оквиру тога проглашење најбољег читаоца школе.
Април	1. Наставак рада на формирању библиотеке, сигнирање, физичка обрада, инвентарисање и каталогизација свих наслова. 2. Рад са корисницима, издавање, пријем, заштита књижног фонда и вођење евиденције о читаности књига. 3. Рад са ученицима 4. разреда: Упознавање ученика са литературом за њихов узраст, тема – *Шта смо све прочитали у нижим разредима.* 4. Рад са библиотекарском и новинарском секцијом. 5. Уређење паноа посвећеног шали и смеху. 6. Припремање књижне и некњижне грађе и других материјала за потребе редовне наставе, слободних активности и других облика образовно-васпитног рада.
Мај	1. Наставак рада на формирању библиотеке, сигнирање, физичка обрада, инвентарисање и каталогизација свих наслова. 2. Рад са корисницима, издавање, пријем, заштита књижног фонда и вођење евиденције о читаности књига. 3. Рад са библиотекарском и новинарском секцијом. 4. Уређење паноа посвећеног младима. 5. Организовање књижевног сусрета
Јун	1. Наставак рада на формирању библиотеке, сигнирање, физичка обрада, инвентарисање и каталогизација свих наслова. 2. Рад са корисницима, издавање, пријем, заштита књижног фонда и вођење евиденције о читаности књига. 3. Рад са библиотекарском и новинарском секцијом. 4. Опомене ученика од 1. до 8. разреда на рок враћања књига
Јул	1. Наставак рада на формирању библиотеке, сигнирање, физичка обрада, инвентарисање и каталогизација свих наслова. 2. Рад са корисницима, издавање, пријем, заштита књижног фонда и вођење евиденције о читаности књига. 3. Подношење извештаја о раду библиотеке.

17. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Доношењем Закона о ратификацији Конвенције Уједињених нација о правима детета, Законом о основама система образовања и васпитања, Националним планом акције за децу наша земља се обавезала да предузме мере за спречавање насиља у породици, институцијама и широј друштвеној средини и обезбеди заштиту детета. Ради реализације овог циља ирашен је **Посебни протокол за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама** (у даљем тексту **Посебни протокол**).
Посебни протокол разрађује интерни поступак у ситуацијама сумње или дешавања насиља, злостављања и занемаривања, али пружа и оквир за превентивне активностирада унапређења стандарда за заштиту деце/ученика. **Насиље је сваки облик једанпут учињеног или поновљеног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства деце/ученика.**

Облици:

- Физичко
- Емоционално/психолошко
- Социјално
- Сексуално насиље и злоупотреба деце
- Насиље коришћењем информационих технологија
- Занемаривање и немарно поступање
- Експлоатација

Главно подручје рада: заштита деце/ученика основношколског узраста од свих облика насиља у школи.

Задаци :

У школи ћемо креирати климу у којој се:

- учи, развија, негује и подстиче култура понашања и уважавања личности;
- не толерише насиље;
- не ћути у вези са насиљем;
- развија одговорност
- сазнања о насиљу обавезују да се реагује

Принципи:

- Омогућавање услова у школи који деци и ученицима обезбеђују живот и рад који доприносе њиховом оптималном максималном развоју
- Интерес детета/ученика је примаран у односу на интерес свих одраслих који раде у школи или учествују у раду школе
- Обезбеђење поверљивости података и заштита права на приватност детета и ученика
- Учешће детета/ученика у свим фазама процеса заштите кроз благовремена и континуирана обавештења на начин који одговара њиховом узрасту и разумевању ситуације и кроз могућност да изразе своје мишљење;
- Протокол се односи на све ученике у школи без обзира на пол, узраст, породични статус, етничко порекло, и било које друге социјалне и индивидуалне карактеристике (боју коже, језик, вероисповест, националност, способности и специфичности детета)

Циљеви :

Општи циљ је унапређење квалитета живота ученика применом:

- мера превенције за стварање безбедне средине за живот и рад ученика
- мера интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање у школи

Специфични циљеви:

- Спровођење и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања.
- Укључивање свих интересних група (ученици, наставници, стручни сарадници, административно и помоћно особље, директор, родитељи, старатељи, локална заједница) у доношење и развијање програма превенције.
- Подизање нивоа свести свих укључених у живот и рад установе за препознавање насиља, злостављања и занемаривања.
- дефинисање процедура и поступака за заштиту од насиља и реаговања у ситуацијама насиља.
- Информисање свих укључених у живот и рад установе о процедурама и поступцима за заштиту од насиља и реаговање у ситуацијама насиља.

ЗАДАЦИ У ОБЛАСТИ ПРЕВЕНЦИЈЕ	ЗАДАЦИ У ОБЛАСТИ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ
● Упознавање са правном регулативом Општим и Посебним протоколом ● Израда Програма за заштиту деце / ученика од насиља ● Дефинисање улога и одговорности у примени процедура и поступака ● Развијање и поштовање богатства различитости и културе поашања у оквиру васпитно-образовних активности ● Организовање обука за ненасилну комуникацију и конструктивно решавање конфликата ● Организовање разговора, трибина, представа, изложби о безбедности и заштити деце/ученика од насиља ● Дефиинисање правила понашања и последица кршења правила ● Развијање вештина ефикасног реаговања у ситуацијама насиља ● Умрежавање свих кључних носилаца превенције насиља(савет родитеља,школски одбор,ученички парламент,наставничко веће)	● Усклађена и доследна примена утврђених поступака и процедура у ситуацијама насиља ● Сарадња са релевантним службама ● Континуирано евидентирање случајева насиља ● Праћење и вредновање врста и учесталости насиља путем истраживања, запажања и провере ● Подршка деци која трпе насиље ● Рад са децом која врше насиље ● Оснаживање деце која су посматрачи насиља за конструктивно реаговање ● Саветодавни рад са родитељима

17.1. Превентивне активности:

Превентивне активности треба да буду у складу са циљевима Посебног протокола и предложеним задацима.

Превентивне активности установа креира у складу са анализом стања и увидом у присутност насиља у својој средини, а на основу:

- Учесталости инцидентних ситуација и броја пријава насиља
- Заступљености различитих врста насиља
- Броја повреда
- Сигурности објекта, дворишта

За анализу стања важни су:

- Процена реализованих обука за запослене и потреба даљег усавршавања
- Број и ефекти реализованих акција које промовишу сарадњу
- Степен и кавлитет укључености родитеља у рад установе
- Доношење правила понашања и њихова доследна примена
- Активно учешће деце у планирању и реализацији превентивних активности
- Сарадња са другим институцијама
- Сарадња са родитељима
- Активирање школског и рекреативног спорта
- Разноврсна понуда слободних активности

17.2. Интервентне активности :

Да би интервенција у заштити деце-ученика била планирана и реализована на најбољи начин, неопходно је узети у обзир следеће критеријуме:

- Да ли се насиље **дешава** или постоји **сумња**
- Где се дешава – да ли се дешава у установи или ван ње
- Ко су актери насиља,злостављања и занемаривања
- Облик и интезитет насиља,злостављања и занемаривања

На основу ових критеријума врши се процена нивоа ризика за безбедност детета и одређују поступци и процедуре .

У складу са проценом нивоа ризика доноси се одлука о начину реаговања:

- Случај се решава у установи
- Случај решава установа у сарадњи са другим установама
- Случај се прослеђује надлежним установама

Сви у установи треба да буду информисани о томе ко су чланови тима; имена и бројеви телефона треба да буду истакнути на видном месту. Чланови тима треба у различитој мери да буду укључени у рад, с обзиром на осетљивост теме и професионалне компетенције.

- Учествују у обуци за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања
- Информишу и пруже основну обуку за све запослене у школи о превенцији, препознавању и реаговању на насиље.
- Координирају израду и реализацију Програма заштите ученика (превентивне активности)
- Организују упознавање родитеља и ученика са Програмом о заштити ученика
- Организују консултације у установи и процењују нивое ризика за безбедност ученика
- Прате и процењују ефекте предузетих мера
- Сарађују са релевантним установама.
- Организују евидентирање појава насиља
- Прикупљају документацију
- Извештавају стручна тела и органе управљања.

Кораци и поступци при инетрвенцији:

1. Откривање
2. Прекидање, заустављање насиља или обавештавање одговорне особе
3. Хитна акција
4. Смиривање ситуације
5. Прикупљање информација
6. Консултације
7. Обавештавње стручне службе у школи

8. Консултовање са службама изван школе – у зависности од сложености ситуације.

За ефикасну интервенцију у оквиру саме установе неопходно је успоставити унутрашњу заштитну мрежу и да се одреди ко, када и н који начин интервенише. уколико постоји сумња о тежим облицима насиља, обавезно се укључују друге институције и тада је реч о спољашњој заштитној мрежи. Непосредни саветодавни рад са децом која трпе и чине насиље обавља психолог школе, дефектолог или социјални радник. Психолог наставља индивидуални рад са децом на измени понашања. након одређеног времена један број чланова тима се мења.

Најчешћи облици насиља условно су сврстани на три нивоа:

1. Ситуације на првом нивоу, које се дешавају између деце, углавном решава наставник, васпитач, одељенски старешина.
2. На другом нивоу ситуација се решава у сарадњи са Тимом у у оквиру унутрашње мреже
3. На трећем нивоу неопходно је укључивање спољашње мреже.

За решавање свих облика насиља које чине одрасли над децом неопходно је укључивање Тима, директора и/или других институција.
Након откривања насиља и обављених консултација **ТИМ ДОНОСИ ОДУКУ О ПРЕДУЗИМАЊУ АКЦИЈА:**

- Информисање родитеља/старатеља ученика (позивају се непосредно после насиља и у време консултација)
- Организовање посебних програма оснаживања деце за конструктивно поступање у ситуацијама насиља.
- Укључивање надлежних служби:Здравствена служба, СУП, ЦЗС (уколико је потребно).

Напомена: У случајевима у којима је постојала сумња за насиље, прати се понашање потенцијалних учесника (одељенки старешина, предметни наставници, стручна служба).

17.3. Праћење ефеката предузетих мера:

Тим за заштиту ученика од насиља у обавези је да у сарадњи са запосленима у установи и релевантним установама прати ефекте предузетих мера и активности због планирања новог циклуса Програма заштите ученика од насиља.
Потребно је пратити:

- понашање детеа које је трпело насиље и детета које је вршило насиње
- како реагују пасивни посматрачи
- шта се дешава у групи, одељењу
- колико родитељи сарађују
- како функционише Тим и унутрашња заштитна мрежа
- колико су друге институције укључене и који су ефекти тога

17.4. Евиденција и документација

Евиденцију води:

1. Одељенски старешина
2. Тим – уколико је у питању 2.-ги или 3.-ћи ниво насиља
3. ПП служба

У обрасце се уписује шта се догодило, ко су учесници, како је пријављено насиље, последице, исходи предузетих корака, како су укључени родитељи, стручна служба итд.
Разредни старешина, ПП служба **у обавези су да воде евиденцију** о појавама насиља. Одељенске старешине и васпитачи у боравку имају посебне фасцикле у које бележе различита запажања о понашању

деце, коментаре друге деце, родитеља, колега. Ове белешке се периодично анализирају на нивоу Тима, одељенског и наставничког већа и др.
Тим за заштиту деце и ученика од насиља води евиденцију о случајевима насиља који захтевају њихово укључивање.
Документација се чува на сигурном месту, у ПП служби, како би се обезбедила поверљивост података.

17.5. Програм заштите ученика од насиља, злостављења и занемаривања

Циљеви и задаци :

- јачање васпитне улоге школе
- стварање повољније социјалне климе
- развијање толеранције, боље комуникације
- стварање бољих услова за безбедност ученика.
- смањење инциндентних ситуација и број насиља у школи
- - повећање мере опреза од насиља и инциндентних ситуација у школи ради безбедности ученика и наставника путем разговора, предавања и радионица
- повећање учешћа ученика и заинтересованих родитеља у радионицама о насиљу
- интензивирање рада секција, организовање такмичења одељењских заједница,
- подстицање ученика на ангажовању у акцијама које организује школа и локална заједница
- Укључивање свих интересних група у доношењу и развијању програма превенције насиља
- Подизање нивоа свести за препознавање насиља
- Информисање свих интересних група о поступцима заштите

ЗАДАЦИ	АКТИВНОСТ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ ПОСЛА
Израда годишњег програма заштите деце од насиља	Прикупљање предлога активности за превенцију насиља Израда анализа о насиљу, злостављању и занемаривању	Јун	Чланови Тима за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања Педагог, руководиоци стручних тела Савет родитеља и Ученички парламент
Упознавање ученика са правилима понашања, васпитним и васпитно-дисциплинским мерама	Предавање одељењских старешина	Септембар Октобар	Одељењске старешине
Упознавање родитеља са правилима понашања, васпитним и васпитно-дисциплинским мерама	Предавање одељењских старешина	Септембар Октобар	Одељењске старешине, учитељи,
Обучити ученике да самостално израђују реферате и мултимедијалне презентације о насиљу у инцидентним ситуацијама	Објаснити ученицима како се користи и чему служи правилник о насиљу у школи Објаснити ученицима како се користи и чему служи презентација Обучити ученике да самостално израђују реферате и мултимедијалне презентације	Јануар-фебруар	Одељењске старешине, учитељи, тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања
Повећање безбедности ученика у саобраћају	Предавања и презентације представника МУПа за ученике првог разреда	Септембар	Представници МУПа, учитељи, представници Паркинг сервиса

	Презентација акције „Успоримо поред школе“		
Обучити ученике да самостално креирају и реализују активности за превенцију насиља у школи	Формирање групе ученика Едукација ученика за писање пројеката за превенцију насиља	Фебруар	Тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања
Обучити ученике да самостално истражују о насилним и инцидентним ситуацијама у школи и решењу тих ситуација кроз примере	Објаснити ученицима како да истражују о насиљу у инцидентним ситуацијама у школи Постављање најновијих информација на паное у школи, презентовање путем бим пројектора, стављање на сајт школе	Фебруар	Тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања
Упознавање ученика са ваннаставним активностима у школи и подстицати њихово укључивање у исте	Презентација школских секција кроз демонстрацију рада секција и изложбе радова ученика односно рецитаторске – драмске приказе	Октобар	Руководилац секције, тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања
Упознавање ученика са резултатима одељењских заједница,спорских такмичења,уметничких смотри	Презентација резултата такмичења ученика Промовисање успешних ученика	Мај	Руководилац секције, тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања, ученици
Упознавање ученика са активностима реализованим у сарадњи са локалном заједницом (хуманитарне, еколошке, уметничке)	Приказ резултата активности	Мај	Тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања, представник локалне заједнице, ученици
Хуманитарне акције	Организовање и реализација хуманитарних активности у школи	Септембар Јун	Одељењске старешине у сарадњи са Црвеним крстом
Информисање родитеља о реализованим активностима на плану превенције насиља, злостављања и занемаривања	Презентација реализованих активности	Мај Јун	Одељењске старешине, Тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања
Евалуација рада тима за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања,		Јун	Тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања
Унапредити информисаност свих интересних група	Информисање родитеља на родитељским састанцима о процедури реаговавања у насилним ситуацијама	У континуитету	Одељенске старешине
	Информисати наставнике на наставничком већу о процедури реаговања у насилним ситуацијама		Педагог
	Информисање ученика о процедури реаговања у насилним ситуацијама		Одељенске старешине
Подсећање и праћење примене процедура	Тим за заштиту ученика од насиља анализира примену процедуре и договара о наредним корацима		Координатор тима
	Извештавање тима о заштити ученика од насиља о раду на наставничком већу		Координатор тима
Подстицање ученика да траже помоћ у ситуацијама када се осећају угрожено	Подсећање ученика да бележе ситуације где се осећају угрожено		Одељенске старешине
	Разврставање анализе ситуације у којима се ученици осећају угрожено по нивоима насиља		Одељенске старешине
Оспоспбљавање ученика за самостално решавање мањих конфликата	Реализација радионица у циљу развијања социјалноих вештина		Наставници

Унапређење примене реституције	Изношење примера реституције		Наставници
	Евиденција реституције у педагошкој документацији		Наставници, педагог, координатор

17.6. Превентива -злоупотреба дувана и психоактивних супстанци (ПАС)

Циљ и задаци:

-Операционализација система мера у превенцији пушења, наркоманије и других ПАС чија ће примена допринети здравом формирању личности ученика;

-Обезбеђивање стицања знања о формирању ставова, вредности и понашања коју карактерише здрава личност, способну за избор пожељних стилова живота

-Усвајање знања и облика понашања предвиђеним законима и правила која се односе на забрану коришћења дувана и ПАС-а;

-Формирање механизма одбрамбеног понашања

Садржаји:

-Развијање здравог стила живота: исхрана, потребе организма, појам здраве хране, лекова, ПАС,дрога и

- важност поштовања закона, прописа и правила понашања, одговорно понашање, шта су вредности, штетност коришћења дувана, алкохола и коришћење дрога;

- препознавање притиска, утицај вршњака потребе та прихватањем, предности одолевања, анализа рекламе, итд.

НАЧИН И ВРСТА РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ	ВРЕМЕ
Психолошке и едукативне радионице Едукативне здравствене радионице и предавање о штетности пушења, злоупотреба алкохола и др. ПАС	Водитељи радионица Здравствени радници	Током године
Обрада теме на ЧОС-овима који се односе на здравствену превенцију пушења, , превенцију злоупотреба алкохола и дроге ПАС	Педагог и наставник биологије	
Предавање о злоупоттреби психоактивних супстанци	Стручњаци ПУ	Друго полугодиште
Активности ОЗ у вези са превенцијом здравља и злоупотреба дувана, алкохола и осталих ПАС (опремање паноа у одељењу, прикупљање информација из ове области и њихово претентовање у одељењу	Одељенске старешине, чланови ОЗ	Током године
Приказивање видео касета:Сида, наркоманија, човек и алкохол и разговор о гледаном материјалу	Одељенске старешине V-VIII разреда, педагог	
У оквиру наставе: превентивно биологије, хемије, матерњег језика; у осталим предметима, јачање позитивних карактеристика личности	Наставник биологије и хемије, учитељи и наставници	
Акције ДСи ПЦК и УП о штетности пушења, алкохолизма о алкохолизму и злоупотреби ПАС	Руковододиоци, ДС, ПЦК и УП	Март
Сарадња са здравственим стручњацима , стручњацима МУП-а, центром за социјални рад	Директор, педагог	Током године
У оквиру родитељских састанака, темама из ове области, дељењем брошура и материјала Шта сваки родитељ треба да зна о дроги; Како препознати дете које је под утицајем ПАС-а и како реаговати	Одељенске старешине, чланови, старешине старих разреда, чланови СРШ,...	

ПОСТУПАЊЕ У СИТУАЦИЈАМА НА УПОТРЕБУ ДРОГА ИЛИ САЗНАЊЕ О УПОТРЕБИ ДРОГА

Чланом 83. став 3. тачка 4 Закона о основама система образовања и васпитања прописано је ,, поседовање, подтрекивање,помагање,давање другом ученику и употреба алкохола, дувана, наркотичког средства или психоактивне супстанце" тежа повреда обавеза ученика и у складу са тим установа је у обавези да води васпитно – дисциплински поступак. У оквиру плана појачаног васитног рада и сарадње са родитељем, односно другим законским заступником у оквиру васпитно – дисциплинског поступка, установа може да иницира укључење здравсвених институција и стручњака из здравственог система (лекара, психолога, психијатра). У току поступка који се води у установи, запослени су у обавези да обезбеде поверљивост података и да превенирају стигматизацију и етикетитање ученика.

У случају сумње на употребу дрога међу ученицима, могуће је организовање одељенских састанака на којима се даје родитељима информација о томе да је у школо, односно одељењу, примећена могућност присуства употребе дрога или ризичног обрасца понашања, које би могло резултирати таквом злоупотребом. Овако сазван родитељски састанак има за циљ да „позове" родитеље на повећан опрез, будућност, те да их алармира да у својим породицама сталожено и смирено интензивирају разговоре на ову тему. Да би се могли спровести даљи кораци у школи, потребно је да родитељи предходно буду упознати и обавештени о могућности сазивања оваквих састанака.

ПЛАН ПРЕВЕНЦИЈЕ ЗЛОУПОТРЕБЕ ДРОГА НА МЛАЂЕМ ОСНОВНОШКОЛСКОМ УЗРАСТУ

У овом узрасном периоду, породица је и даље пресудна у социјализацији деце али школа и вршњаци са нормама заједнице, културе и образовања постају све важнији фактори развоја емоционално, когнитивно и друштвено здравог појединца. Улога социјалних вештина и просоцијалних ставова расте и постају кључни заштитини фактор.

Карактеристике превентивних активности усмерене на ученике које утичу на позитивни исход:

- ✓ добро структуиране интерактивне радионице које за циљ имају развој личних и социјалних вештина (толеранција фрустрације у свакодневном животу, на безбедан и здрав начин, развој социјалних компетенција, развој позитивних друштвених норми и ставова);
- ✓ активности којима се развија добра атмосфера у учионици, у којој се негује просоцијално понашање а редукује неприкладно (развој тима, осећаја припадности, групних правила која свима обезбеђују да се осећају безбедно и прихваћено, доследно реаговање на непримерено понашање, препознавање и награђивање пожељног понашања, формирање вредносног система у коме се труд, учење и знање цене…и активно ангажовање ученика у овим активностима);
- ✓ обезбеђивање редовног похађања школе, развоја везаности за школу, развој одговарајућих језичких и математичких компетенција очекиваних за узраст (нарочито код осетљивих група);
- ✓ превентивне интервенције које укључују родитеље (у наставку документа)

- на овом узрасту, пружање информација о специфичним опојним средствима и подизање нивоа страха, као и коришћење неинтерактивних метода – предавања, не дају позитиван превентивни исход;
- активности које су фокусиране <u>искључиво</u> на изградњи самопоштовања и емоционалном образовању, такође не доприносе превенцији злоупотребе дрога.

ПРЕВЕНЦИЈА ЗЛОУПОТРЕБЕ ДРОГА НА СТАРИЈЕМ ОСНОВНОШКОЛСКОМ УЗРАСТУ

Адолесценција представља развојни период у коме млади из жеље да преузму улоге одраслих и постигну већу независност, често могу доносити погрешне одлуке и повећати склоност ризичним понашањима.

Злоупотреба психоактивних супстанци и девијантна понашања вршњачке групе, као и одбацивање од стране вршњака, јако утичу на здраво понашање, иако утицај родитеља и даље остаје значајан. На овом узрсту, важни заштитни фактори против злоупотребе дрога су добре социјалне вештине, ментално и емоционално здравље и друштвене норме које афирмишу здраве животне стилове и безбедност.

Карактеристике превентивних активности усмерених на ученике које утичу на позитивни исход :

- ✓ Интерактивне активности које ангажују ученике у вежбању личних и социјалних вештина (супротстављање социјалним притисцима коришћења дрога и развој здравих одговра на изазовне животне ситуације, вежбање вештина суочавања, доношења одлука и пружања отпора ризичним облицима понашања);
- ✓ Узрасно примерено вођење дискусија о различитим друштвено распрострањеним уверењима, ставовима, позитивним и негативним очекивањима у вези са коришћењем дрога, укључујући и последице злоупотребе

(перцепција ризика злоупотребе). Разбијање заблуда о нормативној природи и очекивањима везаним за злоупотребу дрога;

- ✓ Програме треба да спроводе обучени наставници као и обучени вршњаци, али они могу бити доступни младима и преко компјутера или интернета, јер и тада доприносе смањењу злоупотребе психоактивних супстанци. Програме треба спроводити кроз низ структуираних сесија (најчешће 10-15) једном недељно;
- ✓ Индивидуални рад обучених професионалаца са ученицима код којих су идентификоване особине као што су импулсивност, анксиозност, осећај безнађа (кратке серије сесија, 2-5 пута, које помажу адолесцентима да науче да се конструктивно носе са емоцијама, уместо да користе негативне стратегије суочавања са проблемима као што је нпр. употреба алкохола);
- ✓ Развој позитивног школског етоса, посвећеност школи и учешћу ученика;
- ✓ Упознатост ученика са јасним правилима школе у вези коришћења дроге у школским просторијама и доследно примењивање тих правила и интервенција/поступака у случају њиховог кршења (поштовање Протокола о поступању у случају присуства и коришћења психоактивних супстанци у образовно-васпитним установама);
- ✓ Саветовање код постојања сумње на злоупотребу дрога или упућивање на саветовање, лечење и пружање других здравствених и психосоцијалних услуга;
- ✓ Менторство, програми повезивања младих са одраслима са којима нису у сродству и који су се обавезали да организују активности и редовно проводе део свог времена са младима, уколико су прошли одговарајућу обуку (у нашој земљи се тренутно пилотира програм у коме су ментори студенти-волонтери)
- ✓ Превентивне интервенције које укључују родитеље (у наставку документа)

- Употреба неинтерактивних метода, предавања, као примарне стратегије има или негативне исходе или нема превентивне исходе, као и искључиво пружање информација и подизање нивоа страха;
- Неструктуирани дијалози на сесијама, фокусирање само на изградњи самопоштовања и емоционалне писмености, посвећивање само моралном одлучивању, такође не даје жељени превентивни ефекат;
- Коришћење бивших корисника дрога, као сведока зависности, може имати негативне исходе;
- Не постоје докази да рандомизирано тестирање ученика на дрогу доприноси превенцији злоупотребе (према постојећи законима није предвиђено да школа може да спроводи овакве активности);

ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ УСМЕРЕНЕ КА РОДИТЕЉИМА

Карактеристике превентивних активности које утичу на позитивни исход :

- ✓ програми који развијају вештине родитељства (постављање правила и граница у понашању на начин који је узрасно примерен, контрола и квалитетно структуирање слободног времена деце, укљученост родитеља у животе деце – праћење њихових активности и пријатељства, укљученост у њихово учење и образовање, вештине комуникације, подршка родитељима о томе како да постану узори својој деци…)
- ✓ наведене програме реализују обучени појединци/наставници или стручни сарадници, у време и на начин који је погодан и привлачан за родитеље (ван њиховог радног времена, у простору који није превише формализован и у коме међусобно лако комуницирају), кроз најчешће 10 сесија

- Подривање ауторитета родитеља је повезано са негативним исходима превенције, као и фокусирање само на дете
- Коришћење само усменог подучавања и пружање информација о дрогама тако да родитељи могу да о томе причају са децом не доприноси превенцији

18. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗАШТИТЕ НА РАДУ

Програм безбедности и здравља на раду обухвата заједничке активности школе, родитеља и локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду.
У циљу заштите безбедности и здравља на раду и остваривања највиших могућих стандарда заштите. школа је донела више правилника и аката, обезбедила потребна средства, спроводи мере, организује обуке и успоставља сарадњу са релевантним институцијама у граду.
Чланови комисије за праћење безбедности и здравље на раду дефинисани су Годишњим планом рада школе.

Правилници и акти на којима се заснива заштита безбедности и здравља на раду	Правилник о безбедности и здрављу на раду
	Акт о процени ризика на радном месту и у радној околини
	Правилник о мерама безбедности ученика и запослених
Средства којима школа располаже у циљу одржавања безбедности и здравља на раду	Правилник о заштити од пожара
	Ормарић за прву помоћ и заштиту
	Сервисирани противпожарни апарати
	Аларм
Мере које се редовно спроводе ради обезбеђивања услова за заштиту безбедности и здравља на раду	Видео надзор
	Сервисирање противпожарних апарата
Активности које се у школи организујуради заштите безбесности и здравља на раду запослених и ученика	Сервисирање система за грејање
	Обука за противпожарну заштиту
	Обука о заштити безбедности и здравља на раду
	Систематски здравствени прегледи ученика и особља школе
	Систематски прегледи ученика и санитарни прегледи помоћног особља школе
Сарадња са институцијама	ПУ Београд
	Школска управа Београд
	Градски секретаријат за спорт и омладину
	Дом здравља Велика Моштаница
	Завод за јавно здравље Београд
	Сигурна кућа
	Црвени Крст Београд
Људски ресурси	Канцеларија за младе градске управе
	Домар школе
	Радници обезбеђења(покривене су обе смене)
	Дежурни наставници
	Дежурни ученици
Правилник о безбедности	Задужени полицајац

19. ПРОГРАМ “ ОСНОВИ БЕЗБЕДНОСТИ ДЕЦЕ

Министарство просвете,науке и технолошког развоја и Министарство унутрашњих послова потписали су у јуну 2017.године, Протокол о сарадњи на Програму “**Основи безбедности деце**”, чији је циљ стицање нових и унапређење нових знања,вештина и ставова ради подизања безбедоносне културе ученика основне школе.Овај програм реализује се од школске 2017/2018.године, и укупно је трајао осам месеци,са једним часом одељенског старешине на месечном нивоу, за ученике четвртог и шестог разреда.

Програм “**Основи безбедности деце**” реализоваће се и током школске 2018/2019.године за ученика првог, четвртог и шестог разреда. Ученицима првог разреда биће предаване три теме прилагођене њиховом узрасту.
На часовима одељенског старешине обрадиће се теме:

1. Безбедност деце у саобраћају;
2. Полиција је у служби грађана;
3. Насиље као негативна појава;
4. Превенција и заштита деце од опојних дрога и алкохола;
5. Безбедно коришћење интернета и друштвених мрежа;
6. Превенција и заштита деце од трговине људима;
7. Заштита од пожара;

8. Заштита од техничко-технолошких опасности и природних непогода.

Програм “**Основи безбедности деце**”реализоваће предавачи који поседују знања и вештине из области које се изучавају и који су запослени у Министарству унутрашњих послова.

20. НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ДРУГИХ ОБЛАСТИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА ШКОЛЕ КОЈЕ УТИЧУ НА ОБРАЗОВНО ВАСПИТНИ РАД

ОБЛАСТИ УНАПРЕЂЕЊА	НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА
Школа ће унапредити резултате завршног испита у складу са постављеним стандардима у континуитету	План мера за унапређење резултата
Школа ће унапредити квалитет наставе увођењем иновативних метода наставе, учење и оцењивање ученика	План мера за увођење иновативних метода
Школа ће јачати примену индивидуализације у настави	План мера за унапређење свих облика подршке
Пружити подршку ученицима којима је потребна додатна мотивација	План мера за унапређење свих облика подршке
Промовисати ученичка постигнућа и резултате рада наставника, укључивати се у разне пројекте	План мера превенције осипања ученика
Обезбедити сарадњу са свим институцијама које се баве децом	План сарадње са другим школама и установама
Бавити се стручним усавршавањем наставника и стицањем звања	План стручног усавршавања наставника и стицања звања и напредовања

21. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ МАРКЕТИНГА

Циљ овог програма је да школу и њене активности представи и приближи широј друштвеној средини. Сходно скромним материјалним могућностима за ову школску годину планиране су следеће акције и манифестације:

- издавање школског листа;
- издавање посебних одељенских листова;
- издавање школског Летописа;
- јавни наступи наших ученика у школи и ван ње;
- учешће на свим такмичењима под покровитељством Министарства просвете и спорта Републике Србије у стручних друштава;
- представљање школе у масмедијима и објављивање радова наших наставника

Као и до сада сви важнији догађаји биће забележени сачувани фото и видео записима који ће се по потреби представљати широј јавности.
Промовисање школе на веб сајту ***www.osbr.edu.rs***

22. ПРАЋЕЊЕ ОСТВАРИВАЊА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Остваривање Школског програма ће се пратити кроз следеће облике рада:

- Израда Школског програма, као и праћење реализације истог.
- Стручни актив за развој школског програма, Педагошки колегијум;
- Анализа наставног плана и програма редовне, додатне, допунске наставе и слободних активности - на седницама одељенских већа и Наставничког већа;
- Анализа успеха ученика - на седницама одељенских већа и Наставничког већа Анализа владања ученика, похвале, награде, васпитне, васпитно-дисциплинске мере – на седницама одељенских већа и Наставничког већа;
- Анализа рееализације појединих наставних предмета и осавремењавење наставног рада – на седницама стручних већа, на састанцима за тима за самовредновање;
- Праћењем реализације свих облика васпитно – образовног рад- стручни сарадници -директор -Педагошки колегијум;
- Праћење рада стручних органа-директор, Наставничко веће;
- Праћење додатне педагошке подршке ученицима: Тим за инклузивно образовање;
- Презентацијама реализације Школског програма на састанцима Савета родитеља школе и Школског одбора.